

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİMİN KÜLTÜREL TEMELLERİ ANABİLİM DALI GÜZEL
TÜRKÇE EĞİTİMİ DOKTORA PROGRAMI

ÇOK UYARANLI EĞİTİM ORTAMLARININ ÖĞRENCİLERİN
OKUDUĞUNU ANLAMA VE YAZILI ANLATIM BECERİLERİNE ETKİSİ

Doktora Tezi

Hatice TURHAN

ANKARA
Ocak, 2016

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİMİN KÜLTÜREL TEMELLERİ ANABİLİM DALI GÜZEL
TÜRKÇE EĞİTİMİ DOKTORA PROGRAMI**

**ÇOK UYARANLI EĞİTİM ORTAMLARININ ÖĞRENCİLERİN
OKUDUĞUNU ANLAMA VE YAZILI ANLATIM BECERİLERİNE ETKİSİ**

Doktora Tezi

Hatice TURHAN

Danışman: Prof. Dr. Sedat SEVER

**ANKARA
Ocak, 2016**

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼'ne

Hatice Turhan'ın hazırladığı ‘‘Çok Uyaranlı Eğitim Ortamlarının Öğrencilerin Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerilerine Etkisi’’ başlıklı bu çalışma, j¼rimiz tarafından Eğitimin K¼lt¼rel Temelleri Anabilim Dalı T¼rke Eğitimi Programı'nda Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Danışman: Prof. Dr. Sedat SEVER

¼ye: Prof. Dr. Selahattin DİLİD¼ZG¼N

¼ye: Doç. Dr. Canan ASLAN

¼ye: Doç. Dr. Latif BEYRELİ

¼ye: Doç. Dr. Nermin YAZICI

ONAY

Bu tez Ankara ¼niversitesi Lisans¼st¼ Eğitim – Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki j¼ri ¼yeleri tarafından/...../20..... tarihinde uygun gör¼lm¼ř ve Enstit¼ Yönetim Kurulunca/...../20..... tarihinde kabul edilmiştir.

Prof. Dr. İsmail G¼VEN
Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼r¼

ETİK BİLDİRİM

Doktora Tezi içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Hatice TURHAN

ÖNSÖZ

Çok uyaranlı eğitim ortamlarının öğrencilerin okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerine etkisinin incelenmesi için hazırlanmış, deneysel nitelikli olan bu araştırma beş bölümden oluşmaktadır.

Araştırmanın birinci bölümünde, araştırmanın problemi, önemi üzerinde durulmuş; çalışmada yer alan bazı terimlerin tanımlarına, araştırmanın sınırlılıklarına ve sayıltılarına yer verilmiştir.

Araştırmanın ikinci bölümünde; anadili, temel dil becerileri, çok uyaranlı eğitim ortamlarının oluşturulmasında kullanılan dilsel (yazınsal nitelikli metinler; düşündürücü, eğlendirici ve öğretici dilsel metinler), görsel (resim, karikatür, kısa film) ve işitsel (klasik müzik, sesler) uyarılar ayrıntılı bir biçimde açıklanmıştır.

Araştırmanın üçüncü bölümünde, verilerin toplanması ve çözümlenmesinde yararlanılan yöntem ve tekniklere değinilmiştir.

Araştırmanın dördüncü bölümünde bulgulara, beşinci bölümünde sonuçlara ve geliştirilen önerilere yer verilmiştir. Araştırmanın sonunda kaynaklar ve ekler belirtilmiştir.

Araştırmanın her aşamasında sunduğu katkılarla beni destekleyen, değerli görüş ve önerileriyle bana yol gösteren tez danışmanım Prof. Dr. Sedat Sever'e sabrı, desteği ve emeği için içten teşekkür ederim.

Tez izleme komitesinde yer alan, araştırma konusunun belirlenmesinde ve çalışmanın her aşamasında görüşlerinden yararlandığım Doç. Dr. Canan Aslan'a ve Prof. Dr. Selahattin Dilidüzgün'e; değerli görüş ve önerileriyle beni destekleyen Prof. Dr. Cahit Kavcar'a katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Deneysel sürecin sağlıklı bir biçimde yürütülmesini sağlayan 30 Ağustos Ortaokulu Müdürü Celal Akkaya'ya, Müdür Yardımcısı Hülya Anadol'a, Kontrol Grubu Öğretmeni Meftun Bayır'a; uzman görüşleriyle bana destek olan Müzik Öğretmeni Mete Gönen'e, Resim Öğretmeni Gülçehre Taytak ve Doğan Keskin'e, Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı Mehmet Akif Karakuş'a; yazılı anlatım (kompozisyon) becerisine ilişkin değerlendirmeleriyle katkılarını sunan Yrd. Doç. Dr. Erkan Çer'e, Araştırma Görevlisi Yonca Koçmar'a ve Araştırma Görevlisi Melda Karagöz'e; araştırma sürecinin her bölümünde beni destekleyen annem Türkan

Turhan'a, babam Musa Turhan'a, kardeşim Ali Turhan'a ve tüm dostlarıma en içten teőekkürlerimi sunarım.

Hatice Turhan

Ocak, 2016

ÖZET

ÇOK UYARANLI EĞİTİM ORTAMLARININ ÖĞRENCİLERİN OKUDUĞUNU ANLAMA VE YAZILI ANLATIM BECERİLERİNE ETKİSİ

Turhan, Hatice
Doktora Tezi, Türkçe Eğitimi Programı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Sedat Sever
Ocak 2016, 527 sayfa

Çok uyaranlı eğitim ortamlarının öğrencilerin okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerine etkisini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada kontrol gruplu ön-test ve son-test uygulamalı deneysel bir model kullanılmıştır.

Araştırmacı tarafından çok uyaranlı eğitim ortamları işe koşularak hazırlanan eğitim durumları on beş hafta boyunca ortaokul 2. sınıf düzeyinde araştırmanın deney grubunda uygulanmıştır. Oluşturulan eğitim durumlarında kullanılan dilsel (yazınsal nitelikli metinler; düşündürücü, eğlendirici ve öğretici dilsel metinler), görsel (resim, karikatür, kısa film) ve işitsel (klasik müzik, sesler) metinlerin dersin izleğiyle uyumlu, öğrencilerin dil ve anlam evrenine uygun olmasına özen gösterilmiştir.

Çok uyaranlı eğitim ortamlarının öğrencilerin okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerine etkisi t-testi kullanılarak sınanmıştır. Araştırma sonunda çok uyaranlı eğitim ortamlarının öğrencilerin okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerileri üzerinde, geleneksel eğitim ortamlarına göre daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonucunda elde veriler doğrultusunda; çok uyaranlı eğitim ortamlarının işe koşulmasıyla oluşturulan Türkçe derslerinin, öğrencilerin okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerinin gelişimine katkı sağlayabileceği söylenebilir.

Anahtar Sözcükler: Çok Uyaranlı Eğitim Ortamları, Okuduğunu Anlama Becerisi, Yazılı Anlatım Becerisi, Türkçe Eğitimi.

SUMMARY

EFFECT OF EDUCATION ENVIRONMENTS WITH MULTIPLE STIMULUS ON READING COMPREHENSION AND WRITTEN EXPRESSION SKILLS

Turhan, Hatice
Doctoral Dissertation, Turkish Education Program
Thesis Advisor: Prof. Dr. Sedat Sever
January 2016, 527 pages

In this study aiming to define the effect of education environments with multiple stimulus on students reading comprehension and written discourse skills, an experimental model with pretest and posttest practice with control group.

Education situations considering education environments with multiple stimulus prepared by researcher has been implemented to experimental group in secondary school 2 level for fifteen weeks. Accordance of linguistic (texts with literary characteristics; challenging, amusing and informative linguistic texts), visual (picture, comics, short movies), auditory (classical music, sounds) with theme and their suitability with students' linguistic and comprehension universe are taken care in created education situations.

The effect of education environments with multiple stimulus on students reading comprehension and written discourse skills has been evaluated by using t-test. At the end of the research, it is concluded that education environments with multiple stimulus on students reading comprehension and written discourse skills are more effective compared with traditional education environments.

According to data acquired at the end of research; it can be remarked that Turkish classes with multiple-stimulus education environments can contribute to development of students reading comprehension and written discourse skills.

Keywords: Education Environments with Multiple Stimulus, Reading Comprehension Skill, Written Discourse Skill, Turkish Teaching.

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI.....	
TEZ BİLDİRİMİ.....	i
ÖNSÖZ	ii
ÖZET.....	iv
SUMMARY	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLOLAR DİZİNİ	x
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xii
KISALTMALAR	xiii
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ	1
1.1.Problem	1
1.2.Araştırmanın Amacı	4
1.3.Problem Durumu.....	5
1.4. Denenceler	5
1.5.Araştırmanın Önemi.....	6
1.6. Sayıtlar	7
1.7.Tanımlar	7
1.8. Sınırlılıklar	8
BÖLÜM 2	9
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	9
2.1. Dil ve Anadili.....	9
2.2. Anadili Öğretimi	12
2.2.1. Okuma Becerisi	16
2.2.2.Yazma Becerisi.....	20
2.2.3. Dinleme Becerisi	23
2.2.4. Konuşma Becerisi	27
2.2.5. Dilbilgisi.....	29
2.3.Çok Uyaranlı Eğitim Ortamları.....	31
2.3.1. Metinler	39
2.3.2. Türkçe Öğretiminde Metin Kavramı	40
2.3.3. Dilsel Metinler (Dilsel Uyarılar).....	43
2.3.3.1. Yazınsal Nitelikli Metinler	47
2.3.3.2. Düşündürücü, Eğlendirici ve Öğretici Dilsel Metinler (Düşündürücü, Eğlendirici ve Öğretici Dilsel Uyarılar)	50
2.3.3.2.1. Bilmece.....	52

2.3.3.2.2. Bulmaca.	56
2.3.3.2.3. Sayışmaca.	58
2.3.3.2.4. Tekerleme.	59
2.3.4. Görsel Metinler (Görsel Uyarılar)	60
2.3.4.1. Resim	61
2.3.4.2. Karikatür.....	63
2.3.4.3. Kısa Film.....	67
2.3.5. İşitsel Metinler (İşitsel Uyarılar).....	69
2.3.5.1. Müzik.....	70
2.4. Çok Uyarılı Eğitim Ortamlarıyla İlgili Yapılan Araştırmalar	73
2.5. Çok Uyarılı Eğitim Ortamlarının Oluşturulmasında Göz Önünde Bulundurulması Gereken Temel İlkeler.....	75
2.5.1. Biçimsel Bölüme İlişkin Açıklamalar	78
2.5.2. Giriş Bölümüne İlişkin Açıklamalar	79
2.5.3. Gelişme Bölümüne İlişkin Açıklamalar.....	80
2.5.4. Sonuç Bölümüne İlişkin Açıklamalar	83
2.5.5. Değerlendirme Bölümüne İlişkin Açıklamalar	84
2.5.6.Öğretmen Ders İzlenesi	85
2.5.7.Öğrenci Etkinlik Kitapçığı.....	85
BÖLÜM 3	86
YÖNTEM	86
3.1.Araştırmanın Modeli	86
3.2.Deneklerin Seçimi.....	86
3.3.Deney Deseni	87
3.4.Veritoplama Araçları	88
3.5.İşlem Basamakları.....	92
3.6.Verilerin Analizi	94
BÖLÜM 4	96
BULGULAR	96
4.1.Çalışma Grubu ile İlgili Bulgular.....	96
4.1.1. Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrenci Sayıları.....	96
4.1.2. “Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerisi Testi” ve “Kompozisyon (Yazılı Anlatım) Becerisi Testi”nin Ön-Test ve Son-Test Uygulamalarına Katılan Deney ve Kontrol Grubu Öğrenci Sayıları.....	97
4.1.3. Deney ve Kontrol Grubu Öğretmenlerine İlişkin Bilgiler.....	97
4.1.4. Deney ve Kontrol Gruplarını, Okuduğunu Anlama Becerisi Ön- Testi'nin “Bilgi” Düzeyinde Karşılaştırma	98
4.1.5. Deney ve Kontrol Gruplarını, Okuduğunu Anlama Becerisi Ön- Testi'nin “Kavrama” Düzeyinde Karşılaştırma	99
4.1.6. Deney ve Kontrol Gruplarını, Okuduğunu Anlama Becerisi Ön- Testi'nin “Toplam” Puanları Açısından Karşılaştırma	99

4.1.7. Deney ve Kontrol Gruplarını, Yazılı Anlatım Becerisi Ön-Testi'nin “Bilgi” Düzeyinde Karşılaştırma	100
4.1.8. Deney ve Kontrol Gruplarını, Yazılı Anlatım Becerisi Ön-Testi'nin “Uygulama” Düzeyinde Karşılaştırma.....	101
4.1.9. Deney ve Kontrol Gruplarını, Yazılı Anlatım Becerisi Ön-Testi'nin “Toplam” Puanları Açısından Karşılaştırma	101
4.1.10. Deney ve Kontrol Gruplarını, Okuduğunu Anlama Becerisi ve Yazılı Anlatım Becerisi Ön-Testi'nin “Genel Toplam” Puanları Açısından Karşılaştırma.....	102
4.1.11. Deney ve Kontrol Gruplarını, Kompozisyon (Yazılı Anlatım) Becerisi Ön-Testi'nin “Toplam” Puanları Açısından Karşılaştırma	103
4.2. Denencelerle İlgili Bulgular	103
4.2.1. Okuduğunu Anlama Becerisi “Bilgi” Düzeyi Erişilerinin Sınanması	104
4.2.2. Okuduğunu Anlama Becerisi “Kavrama” Düzeyi Erişilerinin Sınanması.....	104
4.2.3. Okuduğunu Anlama Becerisi “Toplam” Erişilerinin Sınanması	105
4.2.4. Yazılı Anlatım Becerisi “Bilgi” Düzeyi Erişilerinin Sınanması.....	106
4.2.5. Yazılı Anlatım Becerisi “Uygulama” Düzeyi Erişilerinin Sınanması	107
4.2.6. Yazılı Anlatım Becerisi “Toplam” Erişilerinin Sınanması.....	107
4.2.7. Okuduğunu Anlama Becerisi ve Yazılı Anlatım Becerisi “Genel Toplam” Erişilerinin Sınanması.....	108
4.2.8. Kompozisyon (Yazılı Anlatım) Becerisi Erişilerinin Sınanması.....	109
BÖLÜM 5	110
YARGILAR VE ÖNERİLER	110
5.1. Yargılar	110
5.2. Öneriler	117
KAYNAKLAR	119
EĞİTİM DURUMLARININ OLUŞTURULMASINDA KULLANILAN KAYNAKLAR	134
EKLER	144
EK A. Türkçe Öğretiminin Çok Uyaranlı Eğitim Ortamlarına Uygun Amaç ve Kazanımları	144
EK B. Öğretmen Ders İzlenesi	153
EK B. 1. Eğitim Durumu 1 (Kırmızı Yoyo).....	153
EK B. 2. Eğitim Durumu 2 (Bir Çılgılık)	179
EK B. 3. Eğitim Durumu 3 (Uyku)	212
EK B. 4. Eğitim Durumu 4 (Bir Çanakkale Efsanesi: Hero ile Leandros) 245	
EK B. 5. Eğitim Durumu 5 (Son Kuşlar)	272
EK B. 6. Eğitim Durumu 6 (Kuzgun)	296

EK B. 7. Eğitim Durumu 7 (Bu Topraklar İçin).....	324
EK C. Öğrenci Etkinlik Kitapçığı Örneği.....	342
EK C. 1. Öğrenci Etkinlik Kitapçığı 1 (Kırmızı Yoyo).....	342
EK C. 2. Öğrenci Etkinlik Kitapçığı 2 (Bir Çıglık)	361
EK C. 3. Öğrenci Etkinlik Kitapçığı 3 (Uyku)	386
EK C. 4. Öğrenci Etkinlik Kitapçığı 4 (Bir Çanakkale Efsanesi: Hero ile Leandros)	410
EK C. 5. Öğrenci Etkinlik Kitapçığı 5 (Son Kuşlar).....	432
EK C. 6. Öğrenci Etkinlik Kitapçığı 6 (Kuzgun)	450
EK C. 7. Öğrenci Etkinlik Kitapçığı 7 (Bu Topraklar İçin).....	472
EK D. Türkçe Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerisi Testi.....	486
EK E. “Kendinizi Tanıtınız” Kompozisyon (Yazılı Anlatım) Becerisi Testi ...	499
EK F. Kompozisyon Değerlendirme Ölçeği	500
EK G. Öğrenci Çalışmaları Örnekleri.....	502
EK H. Deneysel Çalışmadan Fotoğraflar.....	507
EK I. Araştırma İzin Belgesi.....	508
EK İ. Ön-Test, Son-Test Kompozisyon (Yazılı Anlatım) Becerisi Testi Örneği	509
EK J. Uzman Görüşü Çizelgesi Örneği	511
EK J. 1. Eğitim Durumlarında Kullanılan Sanatsal Nitelikli Resimlerin Belirlenmesine Yönelik Uzman Görüşü Çizelgesi Örneği.....	511
EK J. 2. Eğitim Durumlarında Kullanılan Sanatsal Nitelikli Müziklerin Belirlenmesine Yönelik Uzman Görüşü Çizelgesi Örneği.....	515
EK J. 3. Eğitim Durumlarında Kullanılan Sanatsal Nitelikli Kısa Filmlerin Belirlenmesine Yönelik Uzman Görüşü Çizelgesi Örneği.....	517
EK J. 4. Eğitim Durumlarının Yapılandırılmasına İlişkin Deneyimli Türkçe Öğretmeni Uzman Görüşü Çizelgesi Örneği	519
EK J. 5. Eğitim Durumlarının Yapılandırılmasına İlişkin Ölçme ve Değerlendirme Uzman Görüşü Çizelgesi Örneği	522
ÖZGEÇMİŞ	525

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. <i>Eğitim Durumları Planları</i>	78
Tablo 2. <i>Ön-Test Son-Test Eşleştirilmiş Kontrol Gruplu Desen</i>	87
Tablo 3. <i>Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrenci Sayıları</i>	96
Tablo 4. <i>“Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerisi Testi” ve “Kompozisyon (Yazılı Anlatım) Becerisi Testi”nin Ön-Test ve Son-Test Uygulamalarına Katılan Deney ve Kontrol Grubu Öğrenci Sayıları</i>	97
Tablo 5. <i>Deney ve Kontrol Grubu Öğretmenlerine İlişkin Bilgiler</i>	98
Tablo 6. <i>Deney ve Kontrol Gruplarının “Okuduğunu Anlama Becerisi” Ön-Testi “Bilgi” Düzeyi Puanları</i>	98
Tablo 7. <i>Deney ve Kontrol Gruplarının “Okuduğunu Anlama Becerisi” Ön-Testi “Kavrama” Düzeyi Puanları</i>	99
Tablo 8. <i>Deney ve Kontrol Gruplarının “Okuduğunu Anlama Becerisi” Ön-Testi “Toplam” Puanları</i>	100
Tablo 9. <i>Deney ve Kontrol Gruplarının “Yazılı Anlatım Becerisi” Ön-Test “Bilgi” Düzeyi Puanları</i>	100
Tablo 10. <i>Deney ve Kontrol Gruplarının “Yazılı Anlatım Becerisi” Ön-Test “Uygulama” Düzeyi Puanları</i>	101
Tablo 11. <i>Deney ve Kontrol Gruplarının “Yazılı Anlatım Becerisi” Ön-Test “Toplam” Puanları</i>	102
Tablo 12. <i>Deney ve Kontrol Gruplarının “Okuduğunu Anlama Becerisi” ve “Yazılı Anlatım Becerisi” Ön-Test “Genel Toplam” Puanları</i>	102
Tablo 13. <i>Deney ve Kontrol Gruplarının “Kompozisyon (Yazılı Anlatım) Becerisi” Ön-Test “Toplam” Puanları</i>	103
Tablo 14. <i>Deney ve Kontrol Gruplarının “Okuduğunu Anlama Becerisi” “Bilgi” Düzeyi Erişileri</i>	104
Tablo 15. <i>Deney ve Kontrol Gruplarının “Okuduğunu Anlama Becerisi” “Kavrama” Düzeyi Erişileri</i>	105
Tablo 16. <i>Deney ve Kontrol Gruplarının “Okuduğunu Anlama Becerisi” “Toplam” Erişileri</i>	105
Tablo 17. <i>Deney ve Kontrol Gruplarının “Yazılı Anlatım Becerisi” “Bilgi” Düzeyi Erişileri</i>	106

Tablo 18. <i>Deney ve Kontrol Gruplarının “Yazılı Anlatım Becerisi” “Uygulama” Düzeyi Erişileri.....</i>	107
Tablo 19. <i>Deney ve Kontrol Gruplarının “Yazılı Anlatım Becerisi” “Toplam” Erişileri.....</i>	108
Tablo 20. <i>Deney ve Kontrol Gruplarının “Okuduğunu Anlama Becerisi ve Yazılı Anlatım Becerisi” “Genel Toplam” Erişileri.....</i>	108
Tablo 21. <i>Deney ve Kontrol Gruplarının “Kompozisyon (Yazılı Anlatım) Becerisi” Erişileri.....</i>	109
Tablo 22. <i>Türkçe Öğretiminin Çok Uyaranlı Eğitim Ortamlarına Uygun Amaç ve Kazanımları.....</i>	144-152

ŞEKİLLER DİZİNİ

<i>Şekil 1.</i> Türkçe Öğretiminin Etkinlik Alanları.....	15
<i>Şekil 2.</i> Dinleme Süreci.....	24
<i>Şekil 3.</i> Çoklu Ortamların Bilişsel Kuramı.....	34
<i>Şekil 4.</i> Türkiye’de Çocukların Kitle İletişim Araçları Kullanım Alışkanlıklarının Araştırılması.....	37
<i>Şekil 5.</i> Bilmeceler.....	53

KISALTMALAR

\bar{X}	aritmetik ortalama
\bar{X}_D	deney grubunun aritmetik ortalaması
\bar{X}_K	kontrol grubunun aritmetik ortalaması
N	öğrenci sayısı
RTÜK	Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
S	standart sapma
Sd	serbestlik derecesi

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemine, problem durumuna ve alt problemlerine yer verilmiştir. Ayrıca araştırmanın sayılıları ve sınırlılıkları belirtilmiş, araştırmayla ilgili bazı terimlerin tanımları yapılmıştır.

1.1. Problem

Hızla değişen dünya koşulları eğitime yüklenen anlamların da değişmesini ve gelişmesini sağlamıştır. İnsanı kişisel, toplumsal ve bilişsel yönden geliştirmeyi amaçlayan eğitim; ailede başlayan, okulda programlı biçimde yürütülen, yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Ertürk (1994: 12)'e göre eğitim; “bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci”dir. Dewey (2010/1970: 1)'e göre eğitim; insanın toplumsal bilinci içerisinde bireyin katılımı ile ilerler. Bu süreç, doğumla başlar ve devamlı olarak bireyin güçlerini, duygularını biçimlendirir; düşüncelerini ve bilincini geliştirir.

Kişisel, toplumsal ve bilişsel yönden gelişmiş bireyleri yetiştirmeyi amaçlayan eğitim sistemlerinin çağının gereksinimlerine uygun olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Eğitim süreçlerinin temelini anadili öğretimi oluşturmaktadır. Eğitimin amaçlarına ulaşması ve nitelikli bireylerin yetiştirilebilmesi için anadili öğretimine önem verilmelidir. Anadili öğretimi, bebeklikten başlayarak ailede verilmekte; okullarda özellikle de Türkçe derslerinde programlanmış olarak yürütülmektedir.

İlkokuldan başlayarak okul yapısı içerisine alınan çocuklar; insan ilişkileri, ekonomik yaşam ve toplum yaşamı bakımından her yurttaşa gerekli bilgi ve beceriler verilerek donatılmaya çalışılmaktadır. Bu yetiştirme sürecinde anadili öğretiminin önemi büyüktür (Kavcar, Oğuzkan ve Sever, 2004: 3). Okullarda yetişen gençler, bütün ulusların birbiri ile daha sıkı ilişki kurduğu, dünyanın gittikçe küçüldüğü bir çağda yaşayacakları için, dünyadaki olaylar karşısında ülkemizin yerini belirleyecekler, ulusal çıkarlarımızı gözeteceklerdir. Bu etkinlik ve niteliklerin hepsi anadilinde edinilecek okuma, anlama ve anlatma becerilerine dayanmaktadır (Göğüş, 1978: 4). Türkçe Öğretimi Programı'nda temel dil becerilerin edindirilmesi ve

geliştirilmesi görevi Türkçe dersinin yükümlülükleri arasında belirtilmiştir [Milli Eğitim Bakanlığı (MEB, 2006: 2)]. Dil becerilerinin geliştirilmesi sorumluluğu başta Türkçe derslerinin yükümlülüğüdür; ancak bu süreç diğer derslerle de desteklenmelidir.

Türkçe öğretiminin temelini dil becerileri oluşturmaktadır. Temel dil becerilerinden biri olan okuma, “bir yazıyı, sözcükleri, tümceleri, noktalama işaretleri ve öteki öğeleriyle görme, algılama ve kavrama sürecidir.” (Kavcar vd. 2004: 41). Türkçe öğretiminin temel sorumluluklarından biri öğrencilere okuma becerisi ve alışkanlığını kazandırmaktır. Duygu ve düşüncelerini doğru ve eksiksiz aktarabilen, sorunlarını çözerken iletişim becerilerini kullanabilen bireylerin yetiştirilmesi ile bireylere okuma beceri ve alışkanlığı kazandırılması arasında güçlü bir ilişki vardır (Sever, 2004: 20). Okumanın alışkanlığa dönüşmesi için eğitim ortamlarında öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerine uygun dilsel metinlere yer verilmelidir (Özbay, 2011: 3-72).

Binyazar ve Özdemir (2006: 15)’e göre “anlatma isteği, insanda doğal bir eğilimdir. Çocukluk döneminde ağlama, bağırtı, el yüz hareketleriyle görünürlük kazanan bu istek, sonradan dil aracılığıyla gerçekleşir.” Bu, iki ana biçimde belirir: konuşma, yazma. İnsanoğlu, varlığını belirlemek için bu iki ana biçimden birine başvurma gereksinimini duymaktadır.

Öğrencilerin bilgi, duygu ve düşüncelerini yazılı olarak anlatabilme becerisini geliştirmek, onlarda yazıya karşı ilgi ve istek uyandırmak, onlara yazma alışkanlığı edindirmek için öğretim sürecinin her aşamasında bu beceriyi geliştirici yazma deneyimlerine, öğrencilere yeteri kadar dönüt veren uygulama çalışmalarına yer verilmelidir (Karatay, 2013: 23).

Öğretim süreçlerinde okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerinin geliştirilmesi için yapılan çalışmalar sağlıklı iletişim kurabilen ve okuma kültürü edinmiş bireylerin yetiştirilmesine katkı sağlayabilecektir. Okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerinin geliştirilmesine dönük çeşitli alıştırmalar, denemeler yapılmalı ve sonuçlarıyla ilgili bilgi verilmelidir.

Dil ve edebiyat öğretiminde, anlama ve anlatma becerilerinin uygulamalarla geliştirilmesi için, dersin bilgi aktarmacılığından kurtarılması, öğrencilerin de öğretim sürecinin birer öznesi konumuna getirilmesi gerekir. Dil ve edebiyat öğretiminde, anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesinde temel ilke; öğrencilere duyma, düşünme sorumluluğunun verilmesi; onlarda, duygu ve düşüncelerini anlatmaya, paylaşmaya istek uyandırılmasıdır. Öğrencilerin dil ve anlam evrenlerine uygun değişik

sanatsal uyarıların öğrenme-öğretme sürecinde birer araç olarak kullanılması, öğretimin temel ilkesinin yaşama geçirilmesine önemli katkı sağlayacaktır (Sever, 2011/a: 169).

Eğitimde kullanılan araç gereçler, kazanımlara daha kısa sürede ulaşmayı ve öğrenmenin daha kalıcı olmasını sağlayabilir. Öğretmenlerin, bu amaçla çeşitli eğitim araçlarından yararlanarak sınıf içerisinde çoklu ortam oluşturmaları gerekmektedir (Demirel ve Şahinel, 2006: 56). Türkçe öğretimi süreçlerinde dil becerilerini geliştirirken, yalnızca ders kitabına bağlı bir yaklaşım yerine çok uyarınlı eğitim ortamlarından yararlanılması, öğretim sürecine olumlu katkı sağlayabilir.

Sanatçılar tarafından yapılmış özgün resimler, karikatürler, klasik müzik çalışmaları, kısa filmler, görsel-işitsel araçlar dilsel metinlerin iletilerine yeni yorumlar, açılımlar katarak çok uyarınlı bir öğrenme-öğretme ortamının yaratılmasına olanak sağlamaktadır. Çocukların birden çok duyu organını sanatsal nitelikli uyarınlarla öğrenmeye katmak; duyup düşündüklerini anlatmalarını, tartışmalarını sağlamak; çocuklara okul türü öğrenme sürecinde düşünme yetisini edindirebilmek, onlara demokratik kültürü kazandırabilmek demektir (Sever, 2008: 459-461). Bir toplumda demokratik kültürün gelişebilmesi için çocukluk döneminden başlayarak bireylerin duyu ve düşünce dünyalarını devindiren uyarınlarla buluşturulması gerekir. Bu uyarınlara sanatsal nitelikte olması gerekmektedir. İlköğretim Türkçe derslerinde sanatsal uyarınlarla gerçekleştirilen anlama ve anlatma çalışmaları, temeli okulöncesinde atılan eleştirel okuryazarlığı beceriye dönüştürmektedir (Sever, 2008: 448-452). Yetkin (1968: 127)'e göre "İnsanda köklü bir gereksinime yanıt veren sanatın, kişisel gelişime katkı sağlayan en önemli etkenlerden biri olduğunu akıldan çıkarmamak gerekir." Çok uyarınlı eğitim ortamlarının tasarlanmasıyla, öğrenciler eğitim süreçlerinde sanatla buluşturulabilir.

Türkçe Öğretimi Programı'nda (MEB, 2006: 3-5) "düzeyine uygun yapıtları okuma; bilim, kültür ve sanat etkinliklerini seçme, dinleme, izleme alışkanlığı ve beğenisi kazanma"; "estetik zevk kazanmış bireylerin yetiştirilmesi" genel amaçlar arasında yer almaktadır. Bu nedenle Türkçe eğitimi ortamlarının çok uyarınlı eğitim anlayışına göre görsel, işitsel ve dilsel metinler işe koşularak düzenlenmesi gerekmektedir.

Türkçe öğretimi, amacına ulaşmasına katkı sağlayacak öğrenme öğretme ortamlarında gerçekleştirilmelidir. Bunun için, anlama ve anlatma becerilerinin yaparak-yaşayarak geliştirilmesini önceleyen çok uyaranlı eğitim ortamlarına gereksinim vardır. Türkçe öğretimi, anlama ve anlatma becerilerinin kazandırılması etkinlikleri yeri geldikçe resmin, müziğin, tiyatronun, dramının anlatım olanaklarıyla desteklenmelidir. Çağdaş bir Türkçe öğretimi için, yalnızca ders kitabına bağlı bir yaklaşım yerine, çok kaynaklı, çok uyaranlı bir anlayış yeğlenmelidir (Sever, 2008: 455-459).

Çok uyaranlı eğitim ortamları tasarlanırken uyarıların seçimine özen gösterilmelidir. Çocuğa sunulan dilsel, görsel ve işitsel metinler çocuğa değişik konularda düşünme olanakları vererek; gerektiğinde bireşim, yorum ve karşılaştırma yapabilmesine olanak hazırlamalıdır. Dilsel, görsel ve işitsel metinlerin öğüt vermek amacıyla kullanılması çocukta etkililiğini kısa sürede yitirmesine neden olabilir (Yavuzer, 1991: 235). Türkçe eğitim ortamlarının aracı olarak kullanılan uyarılar çocuğa belirli doğruları belletmek, öğüt vermek amacıyla kullanılmamalıdır. Çok uyaranlı eğitim ortamları düşünen, duyarlı, kendini özgürce anlatabilen bireylerin yetişmesine katkı sağlayacak biçimde düzenlenmelidir.

Çok uyaranlı eğitim ortamlarında öğrenenlerle buluşturulan uyarıların niteliği ve işe koşulma biçimi önemlidir. Sanatsal nitelikli resimler, karikatürler, kısa filmler, müzikler ve dilsel metinler çok uyaranlı eğitim ortamlarına uygun biçimde kurgulanan eğitim durumlarıyla işe koşulmalıdır.

Türkçe öğretiminde okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerinin geliştirilmesinde çok uyaranlı eğitim ortamları oluşturularak sanatsal nitelikli uyarılarla karşılaştırılan bireylerin olumlu, istendik yöndeki davranışları edinmeleri beklenmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, çok uyaranlı (dilsel, görsel ve işitsel metinler) eğitim ortamlarının öğrencilerin okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerine etkisinin olup olmadığının araştırılması amaçlanmıştır.

1.3. Problem Durumu

Ortaokul 2. sınıf Türkçe dersinde çok uyaranlı eğitim ortamlarının işe koşulduğu deney grubunun ulaştığı okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerinin erişimi ortalaması ile Türkçe dersinin geleneksel yöntemlerle yürütüldüğü kontrol grubunun ulaştığı okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerinin erişimi ortalaması arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Bu problemle ilgili alt problemler aşağıdaki denencelerde yansıtılmıştır.

1.4. Denenceler

1. Ortaokul 2. sınıf Türkçe dersinde çok uyaranlı eğitim ortamlarının işe koşulduğu deney grubunun okuduğunu anlama becerisinin “bilgi” düzeyindeki erişimi ortalaması ile Türkçe dersinin geleneksel yöntemlerle yürütüldüğü kontrol grubunun okuduğunu anlama becerisinin “bilgi” düzeyindeki erişimi ortalaması arasında, deney grubu öğrencileri lehine anlamlı bir fark vardır.

2. Ortaokul 2. sınıf Türkçe dersinde çok uyaranlı eğitim ortamlarının işe koşulduğu deney grubunun okuduğunu anlama becerisinin “kavrama” düzeyindeki erişimi ortalaması ile Türkçe dersinin geleneksel yöntemlerle yürütüldüğü kontrol grubunun okuduğunu anlama becerisinin “kavrama” düzeyindeki erişimi ortalaması arasında, deney grubu öğrencileri lehine anlamlı bir fark vardır.

3. Ortaokul 2. sınıf Türkçe dersinde çok uyaranlı eğitim ortamlarının işe koşulduğu deney grubunun okuduğunu anlama becerisinin “toplam” erişimi ortalaması ile Türkçe dersinin geleneksel yöntemlerle yürütüldüğü kontrol grubunun okuduğunu anlama becerisinin “toplam” erişimi ortalaması arasında, deney grubu öğrencileri lehine anlamlı bir fark vardır.

4. Ortaokul 2. sınıf Türkçe dersinde çok uyaranlı eğitim ortamlarının işe koşulduğu deney grubunun yazılı anlatım becerisinin “bilgi” düzeyindeki erişimi ortalaması ile Türkçe dersinin geleneksel yöntemlerle yürütüldüğü kontrol grubunun yazılı anlatım becerisinin “bilgi” düzeyindeki erişimi ortalaması arasında, deney grubu öğrencileri lehine anlamlı bir fark vardır.

5. Ortaokul 2. sınıf Türkçe dersinde çok uyaranlı eğitim ortamlarının işe koşulduğu deney grubunun yazılı anlatım becerisinin “uygulama” düzeyindeki erişimi ortalaması ile Türkçe dersinin geleneksel yöntemlerle yürütüldüğü kontrol grubunun

yazılı anlatım becerisinin “uygulama” düzeyindeki erişimi ortalaması arasında, deney grubu öğrencileri lehine anlamlı bir fark vardır.

6. Ortaokul 2. sınıf Türkçe dersinde çok uyaranlı eğitim ortamlarının işe koşulduğu deney grubunun yazılı anlatım becerisinin “toplam” erişimi ortalaması ile Türkçe dersinin geleneksel yöntemlerle yürütüldüğü kontrol grubunun yazılı anlatım becerisinin “toplam” erişimi ortalaması arasında, deney grubu öğrencileri lehine anlamlı bir fark vardır.

7. Ortaokul 2. sınıf Türkçe dersinde çok uyaranlı eğitim ortamlarının işe koşulduğu deney grubunun okuduğu anlama becerisi ve yazılı anlatım becerisinin “genel toplam” erişimi ortalaması ile Türkçe dersinin geleneksel yöntemlerle yürütüldüğü kontrol grubunun okuduğunu anlama becerisi ve yazılı anlatım becerisinin “genel toplam” erişimi ortalaması arasında, deney grubu öğrencileri lehine anlamlı bir fark vardır.

8. Ortaokul 2. sınıf Türkçe dersinde çok uyaranlı eğitim ortamlarının işe koşulduğu deney grubunun “kompozisyon (yazılı anlatım)” becerisi erişimi ortalaması ile Türkçe dersinin geleneksel yöntemlerle yürütüldüğü kontrol grubunun “kompozisyon (yazılı anlatım)” becerisi erişimi ortalaması arasında, deney grubu öğrencileri lehine anlamlı bir fark vardır.

1.5. Araştırmanın Önemi

Hızla değişen çağın koşulları göz önüne alındığında; çok uyaranlı eğitim ortamlarının öğrenenlerin ilgilerini çekebileceği, öğrenme isteğini artırabileceği düşünülmektedir. Bu araştırma Türkçe öğretiminde, çok uyaranlı eğitim ortamlarının uygulama alanının genişlemesine katkı sağlamak; çok uyaranlı eğitim ortamlarının öğrencilerin okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerine etkisiyle ilgili araştırmaların eksikliğini gidermek bakımından önemlidir.

Bu araştırmada, ortaokul 2. sınıf Türkçe derslerinde işe koşulan çok uyaranlı eğitim ortamlarının öğrencilerin okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerine etkisi sınanmıştır. Araştırma sonuçlarının okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerinin geliştirilmesindeki sorunların çözümünde etkili olacağı düşünülmektedir.

1.6. Sayıtlar

1. Araştırma süresince kontrol altına alınamayan değişkenler her iki grubu da benzer biçimde etkilemiştir.
2. Araştırmada görev alan öğretmenler, deneysel işlemin gereklerine uygun davranmışlardır.

1.7. Tanımlar

Öğretim: “Eğitim çalışmalarının amaçlı, planlı, sistemli, programlı olarak yürütülen ve genellikle bir eğitim kurumu aracılığıyla gerçekleştirilen bölümüdür.” (Şimşek, 2011: 6).

Öğrenme: “Büyüme ve vücutta değişik etkilerle oluşan geçici değişmelere bağlanmayacak, yaşantı ürünü olarak meydana gelen davranışta ya da olabilecek davranıştaki büyük ölçüde kalıcı izli değişimlerdir.” (Senemoğlu, 2012: 88).

Öğretme: “Öğrenmeyi sağlama çalışmalarıdır.” (Senemoğlu, 2012: 86).

Çok Uyaranlı Eğitim Ortamı: Eğitim sürecinde bireyin duygu ve düşünce dünyasını devindirebilmek için birden çok uyarının (dilsel, görsel ve işitsel metinlerin) işe koşulmasıyla oluşturulan eğitim ortamlarıdır (Sever, 2008: 435-471).

Dilsel Metin (Dilsel Uyarı): Yazınsal; düşündürücü, eğlendirici ve öğretici nitelikli metinlerden oluşur.

Görsel Metin (Görsel Uyarı): Öğrenme-öğretme sürecinde duygu ve düşünce gelişimine olanak sağlayacak biçimde kullanılan resim, karikatür ve kısa filmlerdir (Sever, 2008: 435-471).

İşitsel Metin (İşitsel Uyarı): Öğrenme-öğretme sürecinde duygu ve düşünce gelişimine olanak sağlayacak biçimde kullanılan seslerdir (çocuk şarkıları, klasik müzik yapıtları, çeşitli sesler) (Sever, 2008: 435-471).

Yazınsal Metinler: Düşünmeyi ve duymayı aşıl原因 bir dilin en güzel ve en doğru anlatımının bulunduğu metinlerdir (Göğüş, 1978: 85).

Deney Grubu: Bu araştırmanın deney grubu; okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerinin geliştirilmesinde Türkçe öğretiminin, çok uyaranlı eğitim ortamları işe koşularak hazırlanan eğitim durumlarına göre yürütüldüğü öğrenci grubudur.

Kontrol Grubu: Bu araştırmanın kontrol grubu; okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerinin geliştirilmesinde Türkçe öğretiminin, çok uyaranlı eğitim ortamları işe koşulmadan, geleneksel yöntemlere göre sürdürüldüğü öğrenci grubudur.

1.8. Sınırlılıklar

Bu araştırma,

1.Denekler açısından,

İstanbul Ümraniye 30 Ağustos Ortaokulu deney ve kontrol grubundan oluşan ortaokul ikinci sınıf öğrencileri ile,

2.Amaçlar açısından,

Araştırmada belirtilen problem ve alt problemlere yanıt bulunması ile,

3.Kapsam açısından,

a.2013-2014 öğretim yılının 2. döneminde Türkçe derslerinde, öğretim programı gereği kazandırılması amaçlanan kazanımlar ile,

b.Öğrencilerin “okuduğunu anlama” ve “yazılı anlatım” becerilerindeki erişilerinin ölçülmesi ile sınırlı tutulmuştur

BÖLÜM 2

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırmanın konusuna açıklık kazandırmak amacıyla çok uyaranlı eğitim ortamları ile okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerine ilişkin alanyazın taraması gerçekleştirilmiştir.

2.1. Dil ve Anadili

Dil kavramıyla ilgili birçok tanım yapılmıştır. Saussure (2001: 38-45) dil ve sözü ayırarak dili; “dil yetisinin toplumsal yönü, toplumun benimsediği zorunlu bir uzlaşımlar bütünü”, “kavramları belirten göstergeler dizgesi” olarak tanımlamaktadır. Saussure (2001: 38-45)’e göre birey dili tek başına oluşturamaz ve değiştiremez. Dil toplum içerisinde var olmaktadır. Toplumsal süreçlerde iletişim kurmak için bireylerin dili öğrenme zorunluluğu vardır. Vardar (2002: 71)’a göre kavramlar zihinde oluşturulur, göstergelerle belirtilir. Bu belirtmede dil, önemli bir araç olarak kullanılmaktadır.

Kocaman (2009: 23)’a göre dil, insanoğlunun en önemli ayırt edici özelliklerinden birisidir. Bu nedenle, Afrika’da yeni doğan çocuk nesnedir ancak dil öğrenince kişi, insan olmaktadır. İnsanı diğer varlıklardan ayıran, düşünen birey durumuna getiren olgu dildir.

Humboldt (Akt: Akarsu, 1984: 19-20)’a göre dil yalnızca toplumsal ilişkileri sağlayan bir araç değildir. İnsanın doğasında bulunan bir şeydir. Dilin organizması insanda bulunan dil yetisinden ve insanın söyleme gereksiniminden doğmakta ve bir insan topluluğu içinde meydana gelmektedir. Söz söyleme gereksinimi insanın yaratılışında, yapısında bulunmaktadır. İnsanlar topluluk içerisinde yaşamaktadırlar. Bu nedenle dil, toplumsal iletişim süreçlerinde yoğunlukla kullanılmaktadır. Bu durum, dilin toplumsal iletişimi sağlayan bir araç olarak tanımlanmasına ve anılmasına yol açmaktadır. Humboldt yukarıdaki tümcelerde dilin insanın doğasında bulunduğu ve toplumsal süreçler içinde geliştiğine vurgu yapmaktadır.

Gökberk (2008: 68-69) dili tanımlarken dilin üç boyutunun varlığına değinmiştir. Bunlardan ilki, dilin fiziksel yönüdür. Konuşurken çıkarılan sesler,

havanın dalgalanmaları dilin fiziksel yönünü oluşturmaktadır. İkinci boyut ise anlam yönüdür. Sesler anlamı taşıyan kap gibidir, anlamı konuşandan dinleyene ulaştıran bir köprüdür. Dilin üçüncü boyutu, dilin ruhsal yönünü oluşturmaktadır. Konuşan kişi karşısındakine birtakım sesler göndererek anlaşmayı sağlamaktadır. Ancak gönderilen bu seslerin algılanmaları, yaşanmaları da gereklidir. Bu olay da dilin ruhsal yönünü oluşturmaktadır.

Aksan (2007 c/1: 11-13)'a göre dile insan açısından bakıldığında, dilin insanın dünyadaki yerini ve değerini belirlediği görülmektedir. Dil, insanı insan yapan niteliklerin başında gelmektedir. Bildirişim açısından bakıldığında dünyadaki çeşitli bildirişme dizgelerinin en gelişmişinin insan dili olduğu görülmektedir. Toplumsal açıdan bakıldığında dilin bir toplumu ulus yapan bağların en güçlüsü olduğu görülmektedir. Dil; geçmişle gelecek arasında bağlantı kurarken bireyi ulusuna, yurduna, geçmişine sıkı sıkıya bağlamakta ve kuşaktan kuşağa aktararak yaşamını sürdürmektedir. Dil kültürün aynası, insanlığın ve uygarlığın en önemli belirtisi ve aracıdır.

İnsanoğlu dille düşünmekte, düşüncelerini dil aracılığıyla anlatmaktadır. “Dil olmadan düşünce karanlıktadır.” (Akarsu, 1984: 31). Düşünceler dil aracılığıyla açığa kavuşmakta, yaşamsal biçime dönüşmektedir. Bu nedenle dil, eğitim süreçlerinin önemli bir parçasıdır.

Yukarıda da değinildiği gibi dil olgusuyla ilgili birçok tanım ve bakış açısı bulunmaktadır. Bu tanımlardan yola çıkarak dille ilgili şu çıkarımlara ulaşılabilmek olanaklıdır:

- Dil, bir göstergeler dizgesidir.
 - Dil, iletişim kurmamızı sağlamaktadır.
 - Dil, insanın doğasında vardır, toplum içerisinde şekillenmektedir.
 - Dil, insanı insan yapan en başat özelliklerdendir. Dil düşünmeyi sağlar.
- “Dil, düşünceyi etkiler.” (Cüceloğlu, 2008: 214).
- Dil, öğrenme etkinliklerinde önemli bir rol oynamaktadır.
 - Dilin, fiziksel, anlamsal ve ruhsal boyutları vardır.
 - Dil, kültürün taşıyıcısıdır.
 - Dil, bir ulusu ulus yapan niteliklerin başında gelmektedir. “Dil, bir ulusun geçmişi, yaşayışı, kanıları, ülküsüyle kendisidir.” (Göğüş, 1978: 1).
 - Dil, geçmişle gelecek arasındaki bağıdır.
 - Dil, toplum içinde yaşantısını sürdürmektedir.

Her milletin, toplumun konuştuğu dil ise birbirinden ayrıdır. Hep “dil”, “dil” diyoruz ya bu bir soyutlama aslında. Herkesin dili var, ama aynı dil değil bunlar. Bir toplumun dili öbürününkinden ayrı. Her birinin konuştuğu kendi dili, anadili. (...) Anadili olmayan bir topluma, anadili olmayan bir insana rastlanamaz (Uygur, 2007: 13).

Dil ile anadili arasındaki fark bu noktada oluşmaktadır. Anadili her ulusun kendine özgü dilidir. Aynı dili konuşan bireyler arasında duygusal bir bağ vardır. Bu bağ E. Özdemir (2000: 16) tarafından anadilinin bağlayıcı gücü olarak adlandırılmaktadır. Aynı dili konuşan kişilerin kültürleri, yaşayışları, geçmişleri de büyük ölçüde ortaklık oluşturmaktadır. Dilin düşüncenin taşıyıcısı olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu kişilerin düşünsel yönden de birbirlerine yakın oldukları söylenilebilir. Tüm bu yakınlıklar ve ortak yönler anadilinin bağlayıcı gücünü oluşturmaktadır.

Göğüş (1978:1)'e göre her ulusun bir dili vardır. Yaşam boyunca doğal çevresi, yaptığı işler, denemeler, yetiştirdiği ve yararlandığı hayvanlar, uğradığı saldırılar, yaptığı savaşlar, duyduğu üzüntüler, sevinçler ulusun diline yansır. Ulus bunlar için ayrı ayrı sözcükler yaratır. (...) Anadili başlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden, daha sonra da ilişkide bulunulan çevreden öğrenilen, insanın bilinçaltına giren ve bireylerin bir toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir.

Bir ulusun dili; o ulusun kültürü, yaşayışı, dünü, bugünü ve geleceğidir. Her bir sözcük o ulusun kültürünün taşıyıcısıdır. Anadili edinimi süreciyle bireyin kültürlenme süreci ailesinde ve yakın çevresinde başlamaktadır. “Büyümekte olan bir çocuk kendisini, hem ses nitelikleri değişik bir ses dizgesinin, hem de zihinde evreni belli bir biçime sokan bir düşünce dizgesi olarak başka dillerden ayrılan bir anadilinin içinde bulmaktadır.” (Aksan, 2007: 1.c/ s.51). Bu dilin diğer dillerden ayrı özellikleri vardır. Bu özellikler o toplumun benliği, yaşayışı, kültürü doğrultusunda yıllar boyu biçimlenerek bugünlere gelmektedir.

E. Özdemir (1983: 21)'e göre anadili bireyin evrene bakış açısını belirlemekte, düşüncelerini oluşturmaktadır. Bireyler ancak kendi anadilinde açık seçik konuşup, anlatmak istediklerini en rahat biçimde anlatabilmektedirler. Evreni söze dönüştürme, sözcükleştirme anadili toprağında gelişebilmektedir. Anadili bir toplumun kültürel yaratımını, yaşama biçimini yansıtan bir yansıtıcı gibidir, toplumu gelişigüzel bir insan yığını olmaktan çıkartıp birbirine bağlamaktadır.

Bireylerin kendilerini gerçekleştirebilmeleri için iyi birer anadili kullanıcısı olmaları gerekmektedir. Bu nedenle anadili öğretimi eğitim süreçlerinin temelini oluşturmaktadır. Ülkemizde anadili öğretimi ilk olarak ailede verilmekte, okulöncesinden başlayarak okullarda programlı bir biçimde yürütülmektedir.

2.2. Anadili Öğretimi

“Anadili öğretiminin bireylere doğru açık ve etkili bir iletişime geçebilecek dil becerilerini kazandırma; bireylerin düşünce gücünü geliştirme, toplumsallaşma süreçlerine katkıda bulunma gibi temel amaçları vardır” (Sever, 2004: 6-7). Anadili öğretiminin en başat amacı etkili iletişim kurabilen, temel dil becerileri, duygu ve düşünce dünyası gelişmiş bireyler yetiştirmektir.

Öz (2003: 2)’e göre Türkçe öğretiminin genel amaçları öğrencilerin anlama ve anlatım becerilerini, sözcük dağarcığını geliştirmek; onlara okuma ve dinleme alışkanlığı, Türkçeyi doğru ve etkili kullanma becerisi kazandırmak, dilimizi sevdirmektir.

MEB Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (2006: 4) yer alan anadili öğretiminin genel amaçları; Türk millî eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak aşağıdaki biçimde belirtilmiştir:

1. *Dilimizin, millî birlik ve bütünlüğümüzün temel unsurlarından biri olduğunu benimsemeleri,*

2. *Duygu, düşünce ve hayallerini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmeleri,*

3. *Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmaları,*

4. *Anlama, sıralama, ilişki kurma, sınıflama, sorgulama, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma, yorumlama ve değerlendirme becerilerini geliştirmeleri,*

5. *Seviyesine uygun eserleri okuma; bilim, kültür ve sanat etkinliklerini seçme, dinleme, izleme alışkanlığı ve zevki kazanmaları,*

6. *Okuduğu, dinlediği ve izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmaları; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmeleri,*

7. *Yapıcı, yaratıcı, akılcı, eleştirel ve doğru düşünme yollarını öğrenmeleri, bunları bir alışkanlık hâline getirmeleri,*

8. Bilgiye ulaşmada kitle iletişim araçlarından yararlanmaları, bu araçlardan gelen mesajlara karşı eleştirel bakış açısı kazanmaları ve seçici olmaları,

9. Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla millî ve evrensel değerleri tanımaları,

10. Hoşgörülü, insan haklarına saygılı, yurt ve dünya sorunlarına duyarlı olmaları ve çözümler üretmeleri,

11. Millî, manevî ve ahlâkî değerlere önem vermeleri ve bu değerlerle ilgili duygu ve düşüncelerini güçlendirmeleri amaçlanmaktadır.

Anadili öğretiminin öğrencilere kazandırmayı amaçladığı bilgi ve beceriler öğretim kademelerine göre büyük bir ayrılık göstermez; birbirleriyle örtüşüm içindedir. Amaçlar, öğretimin her aşamasında öğrencinin düzey, yetenek, ilgi ve gereksinimleri göz önünde bulundurularak çeşitlendirilir (Sever, 2004: 6).

Anadili öğretiminin amaçlarına uygun yapılandırılabilmesi için Türkçe dersi eğitim ortamlarının ve işe koşulan eğitim durumlarının duyarlılıkla yapılandırılması gerekmektedir. Anadili öğretimi süreçlerinin yapılandırılması, eğitim ortamlarının hazırlanması ve anadili öğretiminde uyulması gereken ilkelere ilişkin pek çok görüş bulunmaktadır. Bu görüşlerden bazıları şöyledir:

Göğüş (1978: 7)'e göre “anadili eğitiminde amaç, Türkçemizle anlama ve anlatma becerilerini kazandırmaktır; bu ise gençlere yalnız kuramsal bilgiler vermekle olmaz.”

Anadili öğretiminin amacı, kuru bilgi aktarımı değil beceri kazandırmaktır. Bilgiler ezberci bir eğitim yerine sezdirilerek verilmeli ve beceriye dönüştürülmelidir.

Türkçe öğretiminde öğrencilerin gelişim düzeyleri dikkate alınmalı ve öğrencilerin yaşantılarından yola çıkılmalıdır. Nitelikli biçimde kurgulanmış eğitim durumlarıyla bireyler etkin kılınmalı, duyma ve düşünme sorumluluğu verilmelidir.

“Anadili öğretiminin ulaşmak durumunda olduğu en genel amaç, okuma kültürü edinmiş düşünen duyarlı bireyler yetiştirmektir.” (Sever, 2005: 9). Anlama ve anlatma becerilerinin uygulamalarla geliştirilmesi, anadili öğretiminin temel bir ilkesidir. Bu uygulamalar için yalnızca ders planlarına bağlı kalınmamalıdır. Türkçe dersleri öğrencilerin duygu ve düşüncelerini özgürce aktarabilecekleri çok uyarıcı, özgün eğitim durumları ile yapılandırılmalıdır (Sever, 2007/a: 222). Türkçe öğretiminde öğretmen, eğitim teknolojisinin yarattığı tüm olanakları düşünerek

Türkçe öğretimini daha ilgi çekici, daha etkili ve daha verimli bir duruma getirmek için çeşitli araç ve gereçlerden yararlanmalıdır (Kavcar, Oğuzkan ve Sever, 2004: 12). Özgün olarak tasarlanmış, çeşitli eğitim araç ve gereçlerinden yararlanılarak yapılandırılmış çok uyaranlı eğitim ortamları; bireylerin kendilerini özgürce dile getirebilecekleri ortamların oluşturulmasına katkı sağlayabilir.

Türkçe öğretiminde öğrenciler yaratıcı olmaya yönlendirilmelidir. Türkçe derslerinin amacı kendini gerçekleştirmiş, iletişim becerilerini iyi kullanabilen, yaratıcı, grup çalışmalarına açık, çok yönlü, özgün düşünebilen bireyler yetiştirmektir (Öz, 2003: 177).

Anadili öğretimi, anlama ve anlatma becerilerinin gelişimini sağladığı için diğer derslerdeki başarı düzeyinin yükselmesine de etki etmektedir. Anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesinde eğitim ortamlarında kullanılan dilsel metinlerin önemi büyüktür. Uygulamalarda yazınsal ve öğretici nitelikli dilsel metinler kullanılmalıdır (Sever vd. , 2008: 13). Öğrencilerin dil ve anlam evrenine uygun yazınsal ve öğretici nitelikli dilsel metinler, okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerinin gelişmesine katkı sağlayabilir, onlara duyma ve düşünme sorumluluğu verilebilir.

Türkçe derslerinde çevrenin özellikleri göz önünde bulundurulmalı, çocuğun dili hareket noktası olmalıdır (Öz, 2003: 17). Öğrenme sürecinin başarıya ulaşması için, öğrencilerin biyolojik, psikolojik ve zihinsel özelliklerinden kaynaklanan bireysel farklılıklarının göz önüne alınması gerekmektedir. Anadilini kullanma becerisi öğrencilerin ekonomik düzeylerine, kültürel ve sosyal çevrelerine göre değişkenlik gösterebilmektedir. Dil becerileri gelişmiş, yazım ve noktalama kurallarını ölçünlü Türkçenin kurallarına uygun kullanan bireylerin yetiştirilmesinde Türkçe öğretimine önemli görevler düşmektedir.

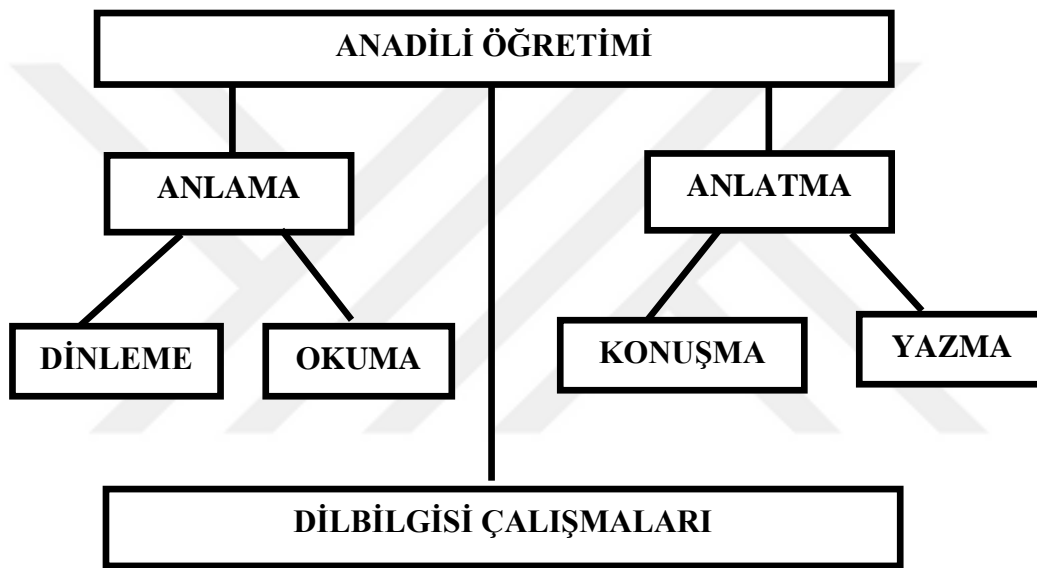
Türkçe dersi; dinleme, konuşma, okuma, yazma gibi birtakım etkinlik alanlarına bölünmüş olsa da öğretim sırasında bu alanları ayrı birer dersmiş gibi düşünmek, etkinlikleri ve eğitim durumlarını dil becerilerine göre ayrı ayrı oluşturmak doğru değildir. Tüm dil becerileri bir bütünlük içerisinde dersin işlenişine katılmalıdır (Kavcar, Oğuzkan ve Sever, 2004: 11).

Türkçe ve edebiyat derslerinin amacı dil sevgisi ve dil bilinci edindirmektir (Kavcar, 1999: 145). Türkçe ve edebiyat derslerinde kullanılan dilsel metinlerin niteliği okuma kültürüne katkı sağlaması bakımından önemlidir. Dil ve anlam evrenine uygun yazınsal; düşündürücü, eğlendirici ve öğretici nitelikli dilsel metin

türleriyle karşılaştırılan okur okuma kültürü edinebilecektir. Okuma kültürünün edindirilmesi yalnızca Türkçe ve edebiyat derslerinin görevi değildir. Bu süreç diğer derslerle de desteklenmelidir.

Yalın bir deyişle Türkçe öğretimi, özenle uygulanması gereken pek çok ilkesi olan bir öğretim sürecidir. Bu öğretim sürecinin başarısı; temel dil becerilerinin bütünlük içerisinde aktarılmasına, öğrenci merkezli olmasına, uygun araç gereçlerin kullanılmasına, çağdaş bir biçimde tasarlanmasına bağlıdır.

Türkçe öğretiminin temelini oluşturan dil becerileri ve bu becerilerin birbiriyle ilişkileri Sever vd. (2008: 25) tarafından aşağıdaki şekilde belirtmiştir:

Şekil 1 Türkçe Öğretiminin Etkinlik Alanları

Şekil 1’de görüldüğü gibi temel dil becerileri öncelikle anlama ve anlatma becerileri olarak ikiye ayrılmaktadır. Dilbilgisi ise tüm dil becerileriyle bütünlük içerisinde. Anlama becerileri kendi arasında dinleme ve okuma, anlatma becerileri ise konuşma ve yazma olarak ayrılmaktadır. Ancak tüm dil becerilerinin anadili öğretimi etkinlik alanlarında bütünlük içerisinde yürütülmesi gerekmektedir.

Türkçe öğretimi süreçlerinin yapılandırılmasında temel dil becerilerinin etkili bir biçimde kullanılması önemlidir. Bu nedenle çalışma kapsamında temel dil becerileriyle ilgili ayrıntılı açıklamaların yapılması yerinde olacaktır.

2.2.1. Okuma Becerisi

Alıcı bir dilsel etkinlik olan okuma, gözün satırlar üzerinde sıçraması sonucu sözcüklerin şekillerini görerek, sözcüklerin anlamını kavrama ve seslendirme becerisidir (Öz, 2003: 193). Göğüş (1978: 60)'e göre okuma seslendirme yönünden fiziksel, kavrama yönünden ruhsal bir süreçtir. Tanımlarda da görüldüğü gibi okuma, anlama boyutunu da içinde barındıran ruhsal ve fiziksel bir süreçtir.

Sever (2004: 13)'e göre okuma etkinliği, yazıdaki duygu ve düşüncelerin kavranması, çözümlenmesi ve değerlendirilmesi gibi fizyolojik, zihinsel ve ruhsal yönleri bulunan karmaşık bir süreçtir. Bu etkinliğin genel nitelikleri aşağıdaki gibidir:

1. *Okuma bir iletişim sürecidir.*
2. *Okuma bir algılama sürecidir.*
3. *Okuma bir öğrenme sürecidir.*
4. *Okuma; bilişsel, duyuşsal ve devinişsel boyutlu bir gelişim sürecidir.*

Görme, anımsama, seslendirme, değerlendirme gibi birçok eylemi içeren okuma bireyin etkin olduğu bir iletişim sürecidir. Dilsel metin ve yazarla iletişime giren okur, okuduğu dilsel metni algılama sürecinde, ön bilgilerinden yola çıkarak yeni bilgiler oluşturmak için bilişsel becerilerini kullanmaktadır. Bu nedenle eğitim ortamlarında kullanılan dilsel metinlerin niteliği önemlidir. Okurun dil ve anlam evrenine uygun olmayan dilsel metinler okur tarafından anlamlandırılmayabilir. Yazarın sunduğu iletiler okur tarafından anlamlandırılmazsa okurla metin arasında iletişim kurulamaz. Öğrencilerin dilsel metinleri anlamlandıramamalarının çeşitli nedenleri olabilir.

Bir dilsel metnin anlaşılma ya da yanlış anlaşılma nedenlerini Göğüş (1978: 75) şöyle belirtmektedir:

- a. *Metinde anlamı bilinmeyen sözcüklerin çokluğu,*
- b. *Söz sanatlarının çok kullanılması,*
- c. *Konunun ya da kavramların okura yabancı olması,*
- d. *Bilgi ve beceri eksikliği,*
- e. *İlgi ve gereksinim dışı okumalar yapılması.*
- f. *Güdülemenin sağlanamaması,*
- g. *Okuma ortamının uygun olmaması.*

Sever (2004: 19) Türkçe öğretiminde öğrencilere okuma ile ilgili davranışların kazandırılmasında iki temel bileşen üzerinde durmanın gerekliliğini vurgulamaktadır. Bu bileşenler aşağıdaki gibidir:

1. *Okuma becerisi ve alışkanlığı kazandırmak,*
2. *Okuduğunu anlama ve değerlendirme gücü kazandırmak.*

Okuma becerisini edinen bireyin, bu beceriyi alışkanlığa dönüştürmesi önemlidir. Okuduğunu anlama ve değerlendirme süreçleriyle dilsel metnin iletileri okurun belleğinde yapılanmaktadır.

Özbay (2007: 2)'a göre anlama yeteneği, okuma ve dinleme becerilerinden oluşmaktadır. Bunlar aynı zamanda yeni bilgilere ulaşmanın da yollarıdır. Günümüzde kitle iletişim araçlarının etkisi artmıştır. Çocuklar aile ve yakın çevreleri dışında kitle iletişim araçlarından da bilgi edinebilmektedir. Her gün yeni bir bilgi yaşamın evrenine eklenmektedir. Bu durum da kişilerin yazılı kültürle daha çok iletişim kurmaları gereksinimini doğurmaktadır (Sever vd. 2008: 26).

Bireylerin okuma alışkanlığı kazanarak okuduklarına eleştirel yaklaşımları ve yazılı kültürle sıkı iletişim kurmaları, onların okuma kültürü edindiklerinin göstergesidir. Sever (2010: 26-28)'e göre okuma kültürü edinme sürecinin basamakları dinleme becerisi, okuma yazma becerisi, okuma alışkanlığı, eleştirel okuma becerisi, evrensel okuryazarlık olmak üzere beşe ayrılmaktadır. Dinleme becerisinin temeli okulöncesine dayanmaktadır. Okuma yazma becerisini kazanan çocuk, nitelikli çocuk edebiyatı yapıtlarıyla erken yaşlardan başlayarak karşılaştırıldığında okuma alışkanlığını da edinmiş olacaktır. Eleştirel okuma becerisi, temeli çocukluk yıllarında nitelikli yapıtlarla atılan okuma alışkanlığının yapılanmış biçimi olarak da adlandırılabilir. Günümüz bilgi çağında bilgiye en kısa sürede ulaşmak ve güncel olayları izleyebilmek için gerekli olan beceri evrensel okuryazarlıktır. Bu beceri en doğru bilgiye en kolay biçimde ulaşabilmeye, okuduğunu anlama ve değerlendirme süreçlerine katkı sağlamaktadır.

Okuma becerisi, öğrencinin değişik kaynaklara ulaşarak yeni bilgi, olay, durum ve deneyimlerle karşılaşmasını sağlamaktadır (Guttek, 1991: 365). Öğrenme-öğretme süreçlerinde yazılı kaynaklardan yararlanma önemli bir yer tutmaktadır (Sever, 2004: 15). Bu nedenle okuma bir öğrenme sürecidir. İnsanın öğrenme gereksinimi yaşam boyu sürdüğü için okuma becerisi bireye yaşam boyu gerekli olan bir beceridir.

Okuma ve okuduğunu anlama süreçlerinin gerçekleşmesi için bazı fiziksel ve bilişsel öğelere gereksinim duyulmaktadır. Okumanın fiziksel öğeleri göz hareketleri, netlik alanı, netlik açısı, okuma uzaklığı ve ses organlarıdır. Göz okuma sırasında sıçrama yapmakta, bir noktaya 13 ile 19 derecelik açı aralığında bakmaktadır. Bu açıya netlik açısı denilirken gözün bu alanda net bir biçimde algıladığı alana da netlik alanı denilmektedir. Göz ile yazı arasındaki alana okuma uzaklığı denilmektedir. Bu uzaklık 30-40 cm olmalıdır. Ses organları ise sesli okuma yapıldığında okuma süreçlerine katılmaktadır. Okumanın bilişsel öğeleri ise görüntüleme merkezi, görüntü tanıma merkezi, görüntü yorum merkezi ve okuma merkezidir. Okuma sırasında etkin görme alanına giren noktalama, şekil, sözcük ve sözcük grupları ilk olarak görüntüleme merkezine ardından sırasıyla görüntü tanımlama merkezi, görüntü yorumlama merkezi ve okuma merkezine ulaştırılmaktadır. Okuma merkezinde okuma, okuduğunu anlama ve yorumlama süreçleri tamamlanmaktadır (Özbay, 2007: 8-11).

İlköğretim sürecinden başlayarak Türkçe derslerinde ve diğer derslerde okuma ile ilgili davranışların kazandırılmasında aileye, okul türü öğrenmeye önemli yükümlülükler düşmektedir. Türkçe Öğretimi Programı (MEB, 2006: 6)'nda okuma becerisiyle, öğrencilerin; günlük yaşamlarında karşılaştıkları yazılı metinleri doğru, akıcı bir biçimde ve uygun yöntemleri kullanarak okuyabilmeleri, okuduklarını değerlendirip eleştirel bir bakış açısıyla yorumlayabilmeleri ve okumayı alışkanlığa dönüştürmeleri amaçlanmıştır.

Okuma becerisi yalnızca dilsel metinleri okumayla sınırlı değildir. Görsel metinler de okunabilir. Okulöncesi dönemde resimle etkileşime giren çocuk görsel okuma yapabilir. Türkçe eğitimi ortamlarında resmin, karikatürün ve kısa filmlerin kullanımıyla görsel okuma süreçleri işletilebilir.

Okuma öğretiminin önemi düşünüldüğünde, bu süreçte özen gösterilmesi gereken bazı ilkelerin olduğu görülecektir. Bu ilkeler, şöyle sıralanabilir:

Öz (2003: 199)'e göre dilsel metnin sınıf ortamındaki ilk okumasına özen gösterilmedir. İlk okumada öğrencinin beğenisi ve ilgisi dilsel metne çekilmelidir. Dilsel metnin anlaşılmasına engel oluşturan bilinmeyen sözcükler metnin bağlamından yola çıkarak açıklanmalıdır. Öğrencilerin dilsel metni anlayıp anlamadıkları okuma sırasında ve sonrasında denetlenmelidir. Dilsel metnin anlam evreniyle ilgili sorular öğrenciye yöneltilmelidir.

Öğrenci okunacak dilsel metnin konusunu okuma sürecinden önce öğrendiğinde okuma deneyiminden daha çok zevk alabilir (Cohen ve Cowen, 2008: 176). Okuma sürecinden önce öğrenciye dilsel metnin konusuyla ilgili ipuçları sunulmalıdır. Öğrencinin ilgisi metnin evrenine çekilmelidir. Dikkat çekme bölümünde sunulan görsel ve işitsel metinler öğrencinin ilgisini dilsel metne çekmede etkili olabilir.

Öz (2003: 213-214) ve Özbay (2007: 29-38)'a göre öğrencilerin okuma becerilerinde yetersizlikler görülebilir. Bu durumun nedenleri birey, çevre ve okul kaynaklı olabilir. Birey kaynaklı nedenler fizyolojik ya da psikolojik kökenli; çevre ve okul kaynaklı nedenler kültürel, sosyolojik ve ekonomik kökenli olabilir. Okuma öğretimi süreçlerinde bireysel farklılıklara özen gösterilmeli ve okuma yetersizliğine neden olan olumsuzluklar giderilmeye çalışılmalıdır.

Dündar ve Akyol (2014)' a göre okuma stratejik olmalıdır. Yapılan araştırmalar, okuma alışkanlıklarının kitle iletişim araçları ve bilgisayarın gelişimi ile değiştiğini göstermektedir. Bireylerin daha az okudukları ve zamanlarının çoğunu bilgisunar ortamında geçirdikleri belirlenmiştir (Fox ve Alexander, 2011: 14). Bu durum okuma stratejileriyle ilgili çalışmaların yapılması gereksinimini doğurmuştur (Ateş, 2013; Başaran, 2013; Baydık, 2011; Epçaçan 2009; Grellet, 2006; Temizkan 2008). Okuma öğretimi süreçlerinin yapılandırılmasında çağın gereksinimleri göz önünde bulundurulmalıdır.

Türkçe eğitimi ortamlarında, öğrenciler; okuma isteği uyandıran, düzeylerine uygun, nitelikli yazınsal (masal, şiir, öykü, roman vb.) ve öğretici dilsel metinlerle (makale, deneme, söyleşi vb.) karşılaştırılmalıdır. Yalnızca dilsel metinlerle yürütülen bir Türkçe öğretimi süreci yerine görsel ve işitsel metinlerle de desteklenen bir süreç yeğlenmelidir (Sever, 2011/c:123).

Eğitim ortamlarında dilsel metinlerin görsel ve işitsel metinlerle desteklenmesi öğrencilerin dilsel metinlerden sayısız iletiler çıkarmasına olanak sağlayarak onları dilsel metinlerin anlam dünyasına yakınlaştırabilir. Sanatsal nitelikli dilsel, görsel ve işitsel metinlerin işe koşulmasıyla yapılandırılan okuma öğretimi süreçleri öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerinin gelişimine katkı sağlayabilir.

2.2.2. Yazma Becerisi

Yazma; duyguların, düşüncelerin, tasarıların, yaşantıların yazı ile anlatılmasıdır. Konuşma gibi, başkaları ile iletişim kurmanın, anlatmanın bir yoludur (Demirel ve Şahinel, 2006: 111; Sever, 2004: 24). Yazma becerisi yalnızca mekanik bir süreç değildir, aynı zamanda bir düşünme sürecidir. Yazma becerisi, yazma çalışmaları yapılarak edinilebilir.

Öğrencilerin pek çoğunun yazmaya yönelik önyargılarının olduğu görülmektedir. Bu durumun nedenleri arasında; öğrencilere yazma becerisinde yetersiz olacaklarına ilişkin kalıplaşmış başarısızlık duygusu yaşatılması, öğrencilerin yazılarına yapılan yıldırıcı eleştiriler, öğretmenlerin yazmayı yaptırım aracı (ceza) olarak kullanması ve öğrencilerin yazma konularını kimi zaman gereksiz, nefret uyandırıcı bulmaları gösterilebilmektedir (Carroll, 1990: 1). Yazma hiçbir zaman yaptırım aracı olarak kullanılmamalıdır ve yazma konularının seçimde özenli davranılmalıdır. Göğüş (1978: 260-262)'e göre yazma konularının belirlenmesinde aşağıdaki ilkelere özen gösterilmelidir:

1. *Konu öğrencinin yaşantısından deneyimlerinden seçilmelidir,*
2. *Öğrencinin ilgisini çekmelidir.*
3. *Öğrencinin ruhsal gelişim düzeyine uygun olmalıdır.*
4. *Geniş incelemeyi gerektiren konulara yer verilmemelidir.*
5. *Konu üzerinde işlenecek yönler de belirtilmelidir*
6. *Konu toplumca yaşanmakta olan olaylardan seçilmelidir.*
7. *Konular bir gereksinmeyi karşılamalıdır.*
8. *Konuların somutlaştırılması gerekmektedir.*
9. *Konular çeşitlendirilmelidir.*

Yazma konularının belirlenmesinde yalnızca dilsel metinlerden yola çıkılmamalıdır. Öğrencilerin duygu ve düşünce dünyalarını devindiren, onları üretmeye isteklendiren sanatsal nitelikli görsel ve işitsel metinlere de yer verilmelidir. Türkçe eğitimi ortamlarında sanatsal nitelikli resimlerden, karikatürlerden, kısa filmlerden, klasik müziklerden yola çıkılarak yazma etkinlikleri düzenlenebilir. Böylelikle yazma etkinlikleri öğrencilerin severek gerçekleştirdiği bir sürece dönüşebilir.

Binyazar ve Özdemir (2006: 32)'e göre yazma etkinliklerinde seçilen konunun sınırlandırılması gerekmektedir. Konu sınırlandırılmazsa, ortaya konmaya

çalışılan düşünceler görünürlük kazanmamakta, söylenenler genel olmaktan öteye gitmemektedir. Ayrıca sınırlandırılmayan konu yazılı anlatımda kopuklukların oluşmasına neden olmaktadır.

Türkçe Öğretim Programı (MEB, 2006: 7)'nda yazma becerisinin geliştirilmesiyle; öğrencilerin duygu, düşünce, düş, tasarı ve izlenimlerini dilin olanaklarından yararlanarak ve yazılı anlatım kurallarına uygun biçimde anlatmaları, yazmayı kendini anlatmada bir alışkanlığa dönüştürmeleri amaçlanmaktadır.

Uzun bir süreç isteyen yazma becerisinin kazandırılması ve istenen amaçlara ulaşılması ancak çeşitli, özendirici yazma uygulamalarıyla olanaklıdır. Öğretmen, yazmayı öğrenciler açısından eğlenceli bir etkinlik biçimine dönüştürerek öğrencilerin yazma alışkanlığı kazanmalarına yardımcı olmalı, öğrencilerin hangi türlerde yazmaya yetenekli olduğunu belirleyerek onları başarılı olduğu türlerde yazmaya yönlendirmelidir.

Öğrencilerin yazma konusundaki önyargılarından biri kendilerini yetenekli bulmamalarıdır. Doğru ve düzgün yazılı anlatım doğuştan gelen bir yetenek değildir. Yazma becerisi, elverişli ortamlarda uygulamalar ve denemelerle kazanılabilir. Çaba gösteren herkes doğru yazma becerisini kazanabilir. Doğru, düzenli ve etkili yazmaya giden yol alıştırmalardan geçmektedir (Kavcar, 1999: 147).

Yazma çalışmalarında öğrencilerin yazılı anlatımlarının değerlendirilmesi, öğrencilere dönütler verilmesi, en beğenilen yazıların sınıf panosuna asılması, öğrencilerin pekiştirilmesi öğrencilerin yazma etkinliklerine karşı olumlu tutum geliştirmelerine katkı sağlayabilir. Dönütlerin verilmesinde öğretmen ve akran dönütlerinden yararlanılabilir. Yanlışlarını gören öğrenci doğruyu öğrenme yolunda ilerleyebilir. Öğrencilerin yanlışlarının, eksikliklerinin olması doğal bir durumdur. Önemli olan bu eksikliklerin giderilmesidir.

Göğüş (1978: 243-244)'e göre yazma yetersizliklerinin nedenleri bireyin zihinsel gelişimini tamamlamamış olması ve yazma öğretimindeki eksikliklerdir. Öğrencilerin yaşadıkları, gördükleri olayları, düşüncelerini yazmaya yeterince alıştırmamaları yazma öğretimindeki eksikliklerden kaynaklanmaktadır.

Yazılı anlatımda görülen eksiklikleri gidermek ve başarılı bir yazılı anlatım oluşturmak için göz önüne alınması gereken temel ilkeler şöyle sıralanabilir (Kavcar, 1999: 153-159; Karadağ, 2013: 152; Karatay, 2013: 29):

1. İstek ve Çaba: Yazmaya istekli olup düzgün yazmak için çaba göstermek gerekmektedir.

2. Tümce bilgisi: Doğru ve düzgün yazmak için tümcenin öğelerinin iyi bilinmesi gerekmektedir. Kurulan tümcelerin doğru ve eksiksiz olması gerekmektedir. Yazma çalışmalarında başlangıçta kısa tümceler yeğlenmelidir.

3. Noktalama ve Yazım Kuralları: Yazma çalışmalarında yazım kurallarını çok iyi öğrenmek ve yerli yerinde kullanmak gerekmektedir.

Noktalama işaretleri ve yazım kuralları, temel dil becerileri içinde ele alındığında bu kuralların anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesindeki etkisi görülmektedir. Noktalama işaretlerinin hiçbiri boş yere kullanılmamaktadır. Bu işaretler sözcük grupları ve tümceler arasındaki anlam ilişkilerini kurmakta, dilsel metnin kavranmasını kolaylaştırmakta; tümce içerisindeki ses değerlerini belirleyerek doğru bir okuma yapılmasına katkı sağlamaktadırlar. Öğrencilerin dil becerilerini doğru ve etkili kullanabilmeleri için ölçünlü Türkçenin yazım kurallarını doğru kullanmaları gerekmektedir (Özbay, 2013: 184-185).

Yazma çalışmalarının yoğunlukla yapıldığı Türkçe dersinde yazım (imlâ), dilbilgisi, okuma ve yazma etkinliklerinin bir bütünlük içinde ele alınamayışı, yazılı anlatım uygulamalarında yazım kuralları, noktalama işaretleri ve dilbilgisi etkinliklere yeterince yer verilmemesi, öğrencilerin yazılı anlatım becerisinin gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir (Üstüner ve Şengül, 2004: 205).

4. Okuma: Yazılı anlatım becerisinin gelişmesi için bol bol okuma çalışması yapmak gerekmektedir. Nitelikli yapıtlar iyi bir yazma örneğidir, yazma becerisinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Okuma çalışmaları sözcük dağarcığını geliştirdiği için yazma çalışmalarına da katkıda bulunmaktadır.

Yazma becerisinin okuma ve okuduğunu anlama becerilerini geliştirdiği bilinmektedir (Graham ve Hebert, 2010: 5). Yazma becerisini geliştirmek için okuyan bireyin okuma ve okuduğunu anlama becerileri de gelişebilmektedir. Başarı düzeyi düşük öğrenciler yazmada okumadan daha çok güçlük çekmektedir. Deneyimsiz öğrenciler bilgi aktarma biçiminde yazmaktadırlar ve yazıları parça parça tümcelerden oluşmaktadır. Tümcelerin arasında bir bütünlük yoktur. Yazma becerisi geliştikçe öğrencilerin özgün metinler yazabildikleri gözlenmektedir (Akyol, 2006: 93).

Yazmak bir birikim işidir. Yazma süreçlerinde kültürel birikimlere gereksinim duyulmaktadır. Öğrencilerin kültürel birikimi düşükse yazma süreçlerinde üretim açısından zorluk çekebilirler. Okuma süreçleri öğrencilerin kültürel birikim oluşturabilmelerine katkı sağlamaktadır. Bu nedenle okuma ile

yazma becerileri arasında sıkı bir ilişki vardır. Okuma becerisi gelişmiş, okuma kültürü edinmiş bireyler kültürel birikimlerini yazılı anlatımlarına kolaylıkla aktarabilirler.

5. Plan Yapmak: Yazmaya başlamadan önce konuyu iyi anlamak, kavramak gerekmektedir. Konunun kavranmasından sonra o konuda neler yazılabileceğinin düşünülmesi ve düşünülenlerin planlanması gerekmektedir. Yazı planı yapılırken başlığın belirlenmesi önemlidir.

Başlıkta konunun özünden uzaklaşılmalı ve konuya bağlı kalınmalıdır. Başlık, okuru yazının ana düşüncesine doğru çekmeli, konuyu tam olarak kapsamalı, yazıda anlatılanları yansıtabilmelidir. Başlık dilsel metni okumaya isteklendirici nitelikte, ilgi çekici ve öz olmalıdır (Bağcı, 2013: 126).

6. Kontrol Etme: Yazılan yazıların önce yazarı tarafından bir ya da birkaç kez okunması biçim, içerik, düzen, noktalama ve yazım kuralları açısından denetlenmesi gerekmektedir. Ardından başkaları tarafından da değerlendirilirse yazma becerisinin gelişmesine daha çok katkı sağlanmış olur.

7. Yazıyı Ortaya Koyma (Yayımlama): Yazılı anlatımın okurla paylaşılması sürecidir.

Yazılı anlatım becerisinin geliştirilmesi ve bireylerin yazmaya istekli duruma getirilmesinde Türkçe öğretimine önemli görevler düşmektedir.

2.2.3. Dinleme Becerisi

Alıcı bir dilsel beceri olan dinleme; “işittiğimizi anlamak ve saklamak ya da işittiğimizi anlamak amacıyla dikkat harcamak” biçiminde tanımlanabilir (Sever, 2004: 10). Özbay (2010: 48-49)’a göre dinleme ve işitme birbirinden farklı kavramlardır. İşitme kişinin elinde olmadan, seslerin kulağa, ardından beyne ulaşması ile oluşan bir süreçken; dinleme, kişinin seçerek ve isteyerek aldığı sesler bütünüdür. Dinleme çaba gerektiren bilinçli bir süreçtir. Çocuğun yaşamında yer alan ilk anadili etkinliği dinlemedir (Özbay, 2010: 81; Sever vd. 2008: 25).

Özbay (2010: 54-56)'a göre dinleme süreci Şekil 2'deki gibi

gerçekleşmektedir:

Şekil 2 Dinleme Süreci

İşitmede dinleyici, gelen uyarıcı sesin ve konuşmacı tarafından sunulan görsel ile sesin birlikte ayırmasına varmaktadır. Sonrasında sesi ayırt etmek için ilgisini yoğunlaştırmaktadır. Kavrama ve dinleme süreçlerinde, dinleyici sesin neyle ilintili olduğunu ve ne demek istediğini algılamaktadır (Akyol, 2006: 2). Böylece sesin anlamlandırılmasıyla dinleme süreci değerlendirme ve tepki süreçleriyle tamamlanarak anlama etkinliği gerçekleştirilmektedir.

Göğüş (1978: 227)'e göre dinleme bilgi almanın, öğrenmenin, anlamının başlıca yollarından biridir. Arkadaşlık, iş gibi toplumsal ilişkiler dinlemeye sıkıca bağlıdır. Araştırmalar bir kişinin insanlarla birlikte olduğu sürenin %42'sini dinlemekle geçirdiğini göstermiştir. Okulda öğrenciler, öğretmenlerini ve arkadaşlarının günde 2,5-4 saat dinlemektedirler. Okul başarısı da öğrencinin dinleme yeteneğine sıkı sıkıya bağlıdır.

Yapılan araştırmalar, insanın günlük yaşamında dinlemeye ayırdığı zaman diliminin diğer dil becerilerinden daha çok olduğunu göstermektedir (Buzan, 2001: 97; Maxwell ve Dornan, 2001: 106. Akt: Özbay, 2010: 66). Foulke (1968)'e göre çocuklar bir dakikada konuştuklarının iki-üç katı sözcüğü rahatlıkla dinleyebilirler (Akt: Akyol, 2006: 2). Yaşamın her alanında, okulda, günlük yaşamda dinleme becerisinin yoğunlukla kullanıldığı görülmektedir. Bilgi edinmek, öğrenmek,

anlamak, eğlenmek, iletişim kurmak gibi pek çok gereksinim için dinleme becerisi kullanılmaktadır. Kültürel yaşamda sanatsal etkinliklere katılan, sanatsal bir iletiyi anlamlandıran birey iyi bir dinleyicidir. İşini iyi yapan, yapılan işin her aşamasında soruları yanıtlayan ve dönütler veren birey çalışma yaşamında iyi bir dinleyicidir. Sınıfta öğretmenini ve arkadaşlarını dinleyen, gerektiğinde sorular yönelten, dinlediklerini irdeleyen, dinledikleriyle ilgili çıkarımlarda bulunan öğrenci de iyi bir dinleyicidir.

Dinleme, anne karnında başlamakta ve okul türü öğrenmeyle planlı bir öğretim süreci durumuna getirilmektedir. Dinleme öğretiminden beklenenler şöyle sıralanabilir (Demirel ve Şahinel, 2006: 72-73):

Öğrenciler,

1. Konuşulana, okunanı ve söylenen sözü, konu ve kavramları tam olarak anlamalıdır.
2. Konuşanın sözünü kesmeden görgü ve dinleme kurallarına uygun dinlemelidir.
3. Dinlediğini değerlendirirken önyargıdan uzak ve tarafsız olmalıdır.
4. Dinledikleriyle ilgili sorular sorabilmeli, açıklamalar yapabilmelidir.
5. İlgi ve gereksinimlerini göz önünde bulundurarak dinlemelidir.
6. Eğlenmek için masal, öykü, şarkı, tekerleme ve tiyatro dinleyebilmelidir.
7. Grup konuşmaları ve tartışmaları ile şiir ve müzik dinletilerine katılmalıdır.
8. Dinlediklerinde geçen anlamını bilmediği sözcüklerin anlamını bağlamdan çıkarsayabilmelidir.
9. Dinlediklerinden çıkarımlar yapabilmeli, dinlediklerini özetleyebilmeli, dinlediklerinden yola çıkarak karşılaştırmalar yapabilmelidir.
10. Dinlediklerinden yola çıkarak neden sonuç ilişkileri oluşturabilmelidir.
11. Dinlediklerinin ana duygusunu, ana düşüncesini, konusunu, yardımcı düşüncelerini çıkarsayabilmelidir.

İyi bir dinlemenin oluşmasını engelleyen birtakım etkenler vardır. Göğüş (1978: 229-230), Kavcar vd. (2004: 51) ve Özbay (2007: 52-60)'a göre iyi bir dinlemenin oluşmasını engelleyen nedenler şunlardır:

1. Dinlemenin bilgi kazandırıcı, doğru düşündürücü, doğru davranışlara yöneltici bir alışkanlık olduğuna ve önemine inanmamak.
2. Zekâ ve işitme eksikliği.
3. Konuya ilgi duymamak

4. Konuşmacının anlattıklarından çok konuşmacının davranışlarıyla ve dış görünümüyle ilgilenmek.

5. İlginin dağılık olması.

6. Konuşmacı ve dinleyicinin aynı dili konuşmaması, dinleyicinin bulunduğu çevreye ve topluma yabancı olması. Dinleme öğretiminde bireysel farklılıkları gidermek için öğretmen elinden gelen çabayı göstermelidir.

7. Ortamdan kaynaklanan nedenler: rahat oturmamış olmak, ortamın gürültülü olması.

8. Hasta olmak, bir ağrısı olmak, açlık tokluk durumu, havanın çok soğuk ya da sıcak oluşu.

9. Dinleme süreci başlamadan önce yaşanmış bir duygusal durumun etkisi.

10. Dinleme ve anlama hızının birbiriyle örtüşmemesi.

11. Dinleme süresinin çok uzun olması.

Dinleme öğretimi çalışmalarında görselliği kullanmak, dinleme sürecinde öğrenciyi etkin kılmak, öğrencilerin daha yüksek verim elde etmelerini sağlamaktadır (Winn, 1988. Akt: Doğan, 2008: 265). Derste öğrenilecek konunun, evde; okuma, yazma ya da benzeri yollarla öğrenilmeye çalışılması, daha çok zaman almaktadır. Aynı zamanda, bu yolla edinilen bilginin kalıcılığı da sınıf ortamlarında edinilen bilgilerin kalıcılığına göre daha azdır. Sınıf ortamlarında kullanılan eğitim araçları ve çarpıcı örnekler bilgiyi anımsama, saklama düzeyinin yükselmesine katkıda bulunmaktadır (Öz, 2003: 226; Özbay, 2010: 75; Özbay, 2007: 77). Öğrencinin yaşına ve düzeyine göre seçilen dilsel, görsel ve işitsel metinler, dinleme öğretimi süreçlerinde kullanıldığında ders akışı sıkıcılıktan kurtulabilir, derse karşı ilgi artabilir. Ayrıca kullanılan metinlerin katkısıyla bilgiyi anımsama ve akılda tutma oranları artabilir. Öğrenciler daha kolay öğrenebilir, ders akışında daha etkin duruma gelebilirler.

Dinleme becerisinin geliştirilmesinde, bireylerin etkili bir dinleyici durumuna getirilmesinde Türkçe öğretimine önemli görevler düşmektedir.

2.2.4. Konuşma Becerisi

Dilin anlatma işlevini yerine getiren konuşma, dinleme becerisinden sonra kazanılan ilk dil becerisidir. Araştırmalara göre kurulan iletişimlerin %45'inde dinleme, %30'unda konuşma, %16'sında okuma, %9'unda yazma becerisi kullanılmaktadır (Nalıncı, 2000: 130'dan akt: Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2012: 201). Konuşma, dinlemeden sonra en çok kullanılan dil becerisidir.

Sever (1998: 55)'e göre konuşma, insanın duygu, düşünce ve isteklerini sözle bildirmesidir. Konuşmak, insan için temel gereksinimlerden biridir. İnsan pek çok sorununu başkalarıyla konuşarak çözümler. Sevinç ve mutluluğunu dile getirerek paylaşabilir. Bu anlamda düşünüldüğünde, konuşma bir iletişim sürecidir. Bireysel ve toplumsal yaşamda önemli bir yer tutar; okul, iş ve toplum yaşamında başarı ya da başarısızlığı belirleyen etmenlerden biridir. Sever (1998: 55) konuşmanın iletişim kurmadaki önemine, bireysel ve toplumsal yaşamdaki etkisine vurgu yapmıştır.

Göğüş (1978: 174)'e göre konuşma üç öğeden oluşmaktadır: “düşünce, amaç; düşüncenin anlatımına yarayan araç, dil; dilin bildirimini sağlayan ses ve konuşma organları.” Düşüncelerin doğması ve bildirilmesi kişisel bir etkinlikken toplumla paylaşılması konuşmanın toplumsal boyutunu oluşturmaktadır. Konuşma becerisi günlük yaşamın her alanında ve eğitim-öğretim süreçlerinde etkin olarak kullanılmaktadır.

Demokratik toplumlarda bireylerin toplum sorunları üzerine konuşması hem hak hem de ödevdir. Toplum içerisinde sorunlarını konuşarak çözebilen bireyler yetiştirmek günümüz toplumunun önemli bir sorununun çözümüne katkı sağlayabilir. İletişim becerileri doğru kullanılır, konuşmalarda doğru sözcükler seçilirse şiddet olaylarının yaşanma oranı da düşebilir. Kendini doğru anlatabilen bireyler yaşamdan ve toplumdan beklentilerini daha kolay karşılayabilirler.

Konuşma dil yetisinin kullanılmaya başlanması ile birlikte bebeklik döneminden başlayarak ilk olarak anne, aile ve yakın çevreden öğrenilmektedir. Türkçe öğretimi ile doğru ve etkili konuşma becerisi kazandırılmakta, konuşma öğretimi planlı bir sürece dönüştürülmektedir.

“Derslikte izlenen kısa bir filmin düşündürdükleri ya da gösterilen bir resmin, karikatürün, dinlenen bir klasik müziğin çağrıştırdıklarını, yazılı ve sözlü biçimde anlatmaya istek duyan öğrenciler için, Türkçe dersi severek yapılan etkinlikler dizisine dönüşecektir.” (Sever, 2008: 458). Günümüzde kitle iletişim araçları ve görsel araçların etkisini artırmasıyla yaşamın her alanında olduğu gibi konuşma

etkinlikleri sırasında da bu araçlardan yararlanılmaktadır. Görsel ve işitsel metinlerin doğru kullanımı konuşma etkinliklerindeki istekliliği artırabilir.

Doğru ve etkili konuşma doğuştan getirilen bir yetenek değildir. Konuşma alıştırmaları yapıldığında etkili konuşma becerisi kazanılabilir. Her insan ses organlarıyla ilgili fizyolojik bir sorunu olmadığı sürece bu beceriyi edinebilir (Sever, 1998: 56). Konuşma ile ilgili gerekli bilgi ve beceriler edinildiğinde bireyler etkili konuşmalar yapabilir. Etkili bir konuşmanın taşınması gereken bazı özellikler vardır.

Özbay (2007: 85-93) ve Temizyürek, Erdem ve Temizkan (2012: 207-210)'a göre etkili bir konuşmanın taşınması gereken özellikler şöyledir:

1. Konuşmanın amacına ulaşmış olması.
2. Konuşmacının kendine güven duyması.
3. Dinleyicilerin konuşmacıya güven duyması.
4. Konuşma sırasında dinleyicilerin ilgisini çekme.
5. Konuşmanın asıl amacından kopmayarak konu birliğini sağlama.
6. Konuşmacının beden dilini etkili kullanması.
7. Konuşmacının konuşmaya uygun bir biçimde giyinmesi.
8. Konunun uygun bir söyleyiş biçimiyle anlatılması.
9. İşitilebilir bir ses tonunun kullanılması.
10. Konuşmanın akıcı ve açık olması.
11. Konuşmada bükümlülüğe özen gösterilmesi, sesin alçalan ve yükselen tonlarının kullanılması, konuşmanın ezgisinin oluşturulması.

Konuşma öğretiminin yapılandırılmasında özen gösterilmesi gereken ilkeler şöyle sıralanabilir:

Konuşma becerisinin geliştirilmesinde en büyük sorumluluk süreci yöneten öğretmendedir (Vilimec, 2006: 4). Öğretmen konuşma etkinliklerine katılması için öğrencileri desteklemelidir. Kavcar vd. (2004: 58-59)'a göre "Konuşma becerisi ancak konuşmakla kazandırılmaktadır. Konuşmamak; bir bakıma düşünmemek, sonuç olarak sınıf etkinliğine karışmamak, öğrenmemek demektir. Öğretmenlik konuşmadan çok konuşurma sanatıdır." Öğrencilerin konuşma etkinliklerine katılımında isteksiz davrandıkları, kimi zaman çekindikleri gözlemlenmektedir. Türkçeyi doğru, bilinçli kullanmayı alışkanlığa dönüştürmek için öğrenciler derslerde sık sık konuşma etkinlikleriyle buluşturulmalıdır. Öğrenciler konuşma etkinliklerine katıldıkça dili kullanma becerileri artabilir, psikolojik yönden kendilerini daha rahat hissedebilirler.

Konuşma çalışmalarında öğrencilerin yaşantılarından yola çıkılmalıdır (Temizyürek vd., 2012: 216-217). Başlangıçta kısa etkinliklere yer verilmelidir.

Doğru ve güzel konuşma kişinin kendine güvenini artırır, sosyal ilişkilerinde başarı sağlar. Öğrenciler okula gelmeden önce konuşma becerisini edinmektedirler. Bu nedenle, okul türü öğrenme öncesinde çocuğun dili yerel özellikler taşıyabilmektedir. Çocuğun dilindeki yerel özellikler baskıcı bir tutum izlenmeden giderilmelidir (Temizyürek vd., 2012: 200-201).

Dil bilinci ve dil sevgisinin yerleşmesi için dil becerilerinin kullanımında Türkçe sözcükler yeğlenmelidir. Son yıllarda dilimize başka dillerden hızlı bir sözcük akışı yaşanmaktadır. Duyarlı dil kullanıcıları, dilimizin başka dillerin boyunduruğunda kalmaması için gereken önlemleri alacaklardır. Püsküllüoğlu (2007: 22-23) televizyon ve radyolarda, gazete yazılarında kimi zaman Türkçe olmayan sözcüklerin kullanıldığına değinirken “Türkçede her şey anlatılabilir. Yeter ki biraz çaba gösterelim” tümceleriyle yazılı ve sözlü anlatım türlerinde Türkçe sözcükler kullanılmasının gerekliliğine vurgu yapmaktadır. Her şey Türkçeyle anlatılabilir. Konuşma etkinliklerinde dilimizin kurallarına uyulmalı, Türkçe sözcükler kullanılmalıdır.

Konuşma becerisinin geliştirilmesinde, bireylerin etkin bir konuşmacı durumuna getirilmesinde Türkçe öğretimine önemli görevler düşmektedir.

2.2.5. Dilbilgisi

Dilbilgisi dilin işleyişinin temelini oluşturmaktadır. Sesler, sözcük türleri, sözcüklerin yapıları, sözcüklerin tümce olarak dizilmeleri ve sözcüklerin tümce içindeki görevleri ve sözcüklerin çekimleri ile ilgili kuralları inceleyen bilim dalıdır. Dilbilgisi daha doğru ve kusursuz düşünmeye; doğru konuşmaya ve yazmaya katkı sağlamaktadır (Göğüş, 1978: 337; Özbay, 2007: 135; Sever, 2004: 28; Wang, 2010: 78).

Dilbilgisi, anlamayı ve anlatmayı kolaylaştırmaya yönelik yardımcı bir çalışma alanıdır. Türkçe öğretiminde belirlenen amaçlara anlama ve anlatma etkinlikleriyle ulaşılmaya çalışılır; ancak bu etkinliklerin “yazım”, “noktalama”, “sözcük bilgisi”, “cümle bilgisi”, “doğru söyleyiş” gibi bilgi ve beceri kazandırmaya yönelik uygulamalarla desteklenmesi gerekir (Sever vd., 2008: 27).

Bu nedenle, dilbilgisine ayrı bir etkinlik alanı olarak yer verilmemeli, temel dil becerileri ile bütünleşik olarak anlama ve anlatma etkinlikleri içerisinde yer almalıdır (Sever vd., 2008: 25).

Göğüş (1978: 348-352), Kavcar vd. (2004: 8), Öz (2003: 259), Özbay (2007: 153-154) ve Sever (2004: 29)'e göre dilbilgisi öğretiminde özen gösterilmesi gereken ilkeler şöyledir:

1. Ezberci bir öğretim yöntemi izlenmemelidir, uygulamalara yer verilmeli, beceri kazandırılmalıdır. Dilbilgisi çalışmalarındaki temel anlayış, bilgiyi doğrudan öğretmek, kuralı belletmek değildir. Uygulamalarla öğrencilere kuralı sezdirmek, onların kurala ulaşmaları için uygun eğitim ortamını sağlamak gerekmektedir. Bu amaçla dilbilgisinin öğretiminde kuralların sözcük, tümce ve metin düzeyindeki uygulamalarının aktarılması gerekmektedir. Dilbilgisinde metne dayalı öğretim yeğlenmelidir. Dilbilgisi sorunları, yalın bir biçimde değil tümce içinde ele alınmalı, bağlam içerisinde değerlendirilmelidir. Dilbilgisi öğretiminde verilen örneklerde metinlerden yola çıkılmalıdır (Sever, Kaya ve Aslan, 2008: 27).

Metne dayalı öğretim yapılırken, nitelikli metinlerin seçilmesine özen gösterilmelidir. Dilbilgisi öğretiminde dilsel metinlerden yararlanılabileceği gibi görsel metinlerden de yararlanılabilir.

2. Dilbilgisi kuralları öğrencilerle birlikte oluşturulmalıdır, tümevarım yöntemi kullanılmalıdır. Bilinen kurallardan yola çıkarak bilinmeyenlere gidilmelidir.

3. Dilbilgisi öğretiminde çıkış noktası, öğrencinin karşılaştığı dil sorunları olmalıdır. Dil kurallarının öğrencilerin zihninde yapılandırılabilmesi için çok sayıda alıştırmaya yapılmalıdır. Dilbilgisi bir beceri ve alışkanlığa dönüştürülmelidir.

4. Dilbilgisi kuralları basitleştirilmeli ve somutlaştırılmalıdır.

5. Dilbilgisi öğretiminde bireysel farklılıklara özen gösterilmelidir. Sınıf düzeyinin altında kalan öğrencilerle sınıf içerisinde ayrıca iletişim kurularak bu öğrenciler desteklenmelidir.

6. Dilbilgisi öğretimi öğrencide dil sevgisi ve dil bilinci oluşturacak biçimde yapılandırılmalıdır. Dilbilgisi öğretiminde en büyük hedef öğrencilerde dil bilincinin geliştirilmesi olmalıdır (Özbay, 2007: 150).

7. Dilbilgisi öğretiminde değişik yöntemler, teknikler ve eğitim araçları kullanılmalıdır. Ülkemizde dilbilgisi öğretim süreçlerinde geleneksel yöntemler kullanılabilmektedir (Aydın, 1999: 24; Özbay, 2007: 141). Türkçe dersi çok yönlü

bir derstir. Bu dersle ilgili çalışmalarda birden çok yöntem ve tekniğe başvurulmalıdır (Kavcar vd. , 2004: 16; Özbay, 2007: 153).

Dilbilgisi öğretimi süreçleri görsel, işitsel ve dilsel metinlerle desteklenerek ilgi çekici ve eğlenceli biçime dönüştürülebilir.

Dilin yapısını, olanaklarını bilmek, anlama anlatma becerilerinin gelişimini de etkilemektedir. Bu durum dilbilgisi öğretiminin titizlikle yapılandırılmasını gerektirmektedir. Dil, değerlerini birbirleriyle olan ilişkilerinden alan birimlerin oluşturduğu bir dizge, dilbilgisi de bu dizgeyi ortaya koymayı, dizgeyi oluşturan kuralları bulmayı, bunları tutarlı bir biçimde açıklamayı amaçlayan çalışma alanıdır. Bireyler anadilinin yapısını, olanaklarını bildiklerinde; açık, etkili ve sağlıklı iletişim kurabilirler. Dilbilgisi öğretiminde amaç, yalnızca dilbilgisi kurallarını öğretmek değil, içinde yaşanan dili kavratmaktır (Adalı, 1983: 34-35).

Anadilinin kurallarının kavratılmasında, dil bilinci ve dil duyarlılığının oluşturulmasında Türkçe öğretimine önemli görevler düşmektedir.

2.3. Çok Uyaranlı Eğitim Ortamları

Uyaran, kişinin duygu ve düşünce birikimini harekete geçiren, onların devindirilip kullanılmasına olanak sağlayan uyarıcıdır. Kişiler anlamlandırabileceği ve yeni öğrenmelere olanak yaratabilecek uyarınlarla buluşturulmalıdır. Çocukların duyma ve düşünme yetilerini kullanmasına olanak sağlayacak, onları tepki vermeye isteklendirecek her türlü uyarıcı, onların bilişsel, dilsel ve toplumsal gelişimi için yeni öğrenme olanakları yaratacaktır (Sever, 2013: 42).

Çok uyaranlı eğitim ortamları eğitim sürecinde, bireyin duygu ve düşünce dünyasını devindirebilmek için birden çok uyarının işe koşulmasıyla oluşturulan eğitim ortamlarıdır. Çok uyaranlı eğitim ortamlarının oluşturulmasında kullanılan görsel, işitsel ve dilsel uyarınları aynı zamanda birer metin örneğidir. Bu metinler aşağıdaki gibidir:

Dilsel Metin (Dilsel Uyaran): Yazınsal; düşündürücü, eğlendirici ve öğretici nitelikli metinlerden oluşur.

Görsel Metin (Görsel Uyaran): Öğrenme-öğrenme sürecinde duygu ve düşünce gelişimine olanak sağlayacak biçimde kullanılan resim, karikatür ve kısa filmlerdir (Sever, 2008: 435-471).

İşitsel Metin (İşitsel Uyarı): Öğrenme-öğrenme sürecinde duygu ve düşünce gelişimine olanak sağlayacak biçimde kullanılan seslerdir. (çocuk şarkıları, klasik müzik yapıtları, çeşitli sesler) (Sever, 2008: 435-471).

Yapılan araştırmalara göre söylediklerimizin ve yaptıklarımızın %90'ını, söylediklerimizin %70'ini, gördüklerimizin ve duyduklarımızın %50'sini, gördüklerimizin %30'unu, duyduklarımızın %20'sini, okuduklarımızın %10'unu anımsamaktayız (CISCO, 2008: 3). Bir öğretme etkinliği ne kadar çok duyuya seslenirse o kadar etkili ve kalıcı izli olmaktadır. Demirel ve Şahinel (2006: 56-61)'e göre çok uyarınlı eğitim ortamları kazanımlara daha kısa sürede ulaşmayı ve öğrenmenin kalıcı izli olmasını sağlaması açısından önemlidir. Bu nedenle, eğitim ortamlarının çok uyarınlı bir anlayışla tasarlanması gerekmektedir.

Yapılan araştırmalar kullanılan görsel ve işitsel metinlerin; akademik başarıyı olumlu yönde etkilediğini, öğrenenlerin dikkatini çektiğini ve öğrenmeyi kalıcılaştırdığını göstermektedir (Ainsworth, 2008: 1-2; Ashaver ve Igyuve, 2013: 44-45; Ke, Lin ve Ching, 2006: 15-40; Mayer ve Moreno, 2002/b: 87-99; McVicker, 2007: 85-88; Morrison, George ve Chilcoat 2002: 758-767; Ode, 2014: 195-202; Tejwani, 2012: 10-15; Teoh ve Neo, 2007: 28-37).

Çok uyarınlı eğitim ortamları kavramı Türkçe öğretiminde ilk kez Sever (2008: 435-471) tarafından kullanılarak alana kazandırılmıştır. Sever (2008: 435-471) tarafından yapılan "Eğitim ve Bilimde Türkçe Eğitimi" adlı çalışmada çok uyarınlı eğitim ortamları ilk kez birçok değişkeniyle inceleme konusu yapılmıştır. Eğitim ve öğretim ortamının ve öğretimde kullanılacak araçların niteliği ile ilgili ayrıntılı belirlemelerde bulunulmuştur.

Türkçe öğretiminde çok uyarınlı eğitim ortamlarını oluşturmada dil dersliklerinin önemli bir yeri vardır. Dil derslikleri etkileşime açık, çok uyarınlı dil ve edebiyat eğitimi ortamına uygun alanlardır. Sever vd. (2008: 28-31)' e göre en fazla yirmi kişilik olması gereken derslikte öğrencilerin kullanması için şu derslik öğeleri ve araç gereçler bulunmalıdır: küçük bir sahne, kitaplık, kamera, televizyon, bilgisayar, yansıtıcı, tepegöz, fotokopi ya da baskı makinesi, saydam makinesi, video, cd çalar, klasik müzik, şiir, öykü vb. cd ya da kasetleri, sanatsal nitelikteki karikatürler, duvar panoları, yazar ve çizerlerin fotoğrafları, usta ressamlar tarafından yapılmış (röprodüksiyon ya da bulunabilirse özgün) resimler, mikrofon sistemi, kısa filmler.

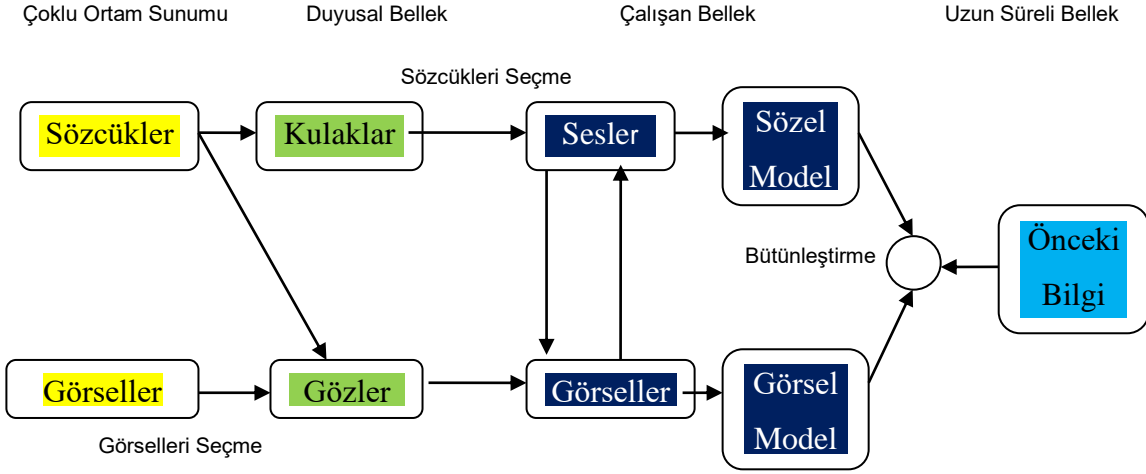
Çok uyaranlı eğitim ortamları, program geliştirme ve bilişim teknolojileri alanlarının katkılarıyla oluşturulmaktadır. Bilişim teknolojilerinde çok uyaranlı eğitim ortamları çoklu ortamlar olarak adlandırılmaktadır. Çoklu ortamlar; sözcük, ses ve görsellerle birlikte öğrenmek olarak tanımlanmaktadır (Brünken, Steinbacher, Plass ve Leutner, 2002: 109; Frey ve Sutton, 2010: 491; Huang, 2005: 224; Mayer ve Moreno, 2003: 43; Mayer ve Moreno, 2002/a: 108; Reed, 2006: 87; Tarawneh, Tarawneh ve Alzboun, 2011: 107). İnsanlar yalnızca sözcüklerle yapılan öğretim yerine, sözcüklerin ses ve görsellerle birlikte kullanıldığı öğretimden daha çok şey öğrenirler. Öğretim sürecine uyarılar eklemek de süreci etkili kılmayabilir. Eklenen uyarıların niteliği ve işe koşulma biçimi de önemlidir (Mayer, 2005: 32).

Mayer (2005: 31-37), çoklu öğrenme kuramını üç değişik bilişsel kuramın birleşimine dayandırmaktadır.

a) İkili Kodlama Kuramı: Bu kuramda çoklu ortamlarda; sözcük, ses ve görselin kullanımı üzerinde durulmaktadır. İkili kodlama kuramına göre öğrenme ortamındaki bilgi öğrenen tarafından algılandıktan sonra görsel ya da sözel sembollerle kodlanmakta ve bellekte saklanmaktadır. Bu sembolleştirme işlemleri bilginin, birbirinden bağımsız iki kanalında gerçekleştirilmektedir. Bu kanallardan biri sözel diğeri görsel ya da sestten oluşan bilgileri işlemektedir (Mayer, 2005: 33-35).

b) Sınırlı Kapasite Kuramı: Mayer (2005: 35-36)'e göre insanın kısa süreli belleği (bilgiyi işleyen kanalları) bir defada sınırlı sayıda veriyi işleyebilir.

c) Etkin İşlemci Kuramı: Mayer (2005: 36)'e göre etkin işlemci kuramı “dikkat”, “gelen bilgileri düzenleme” ve “yeni bilgileri var olanlarla bütünleştirme” eylemlerinden oluşmaktadır. Bu noktada Mayer öğrenen etkin bireyleri etkin işlemci olarak tanımlamaktadır. Öğrenenler bilgileri belleğinde yapılandırmada etkin bir işlemci gibidir.

Şekil 3 Çoklu Ortamların Bilişsel Kuramı

Mayer (2005: 37)

Mayer (2005: 31-48), çoklu öğrenme ortamlarını bilişsel temellere dayandırmaktadır. Çoklu ortamlarda kullanılacak uyaranların niteliği, sayısı ve nerede kullanılacağı önemlidir. Çoklu öğrenme ortamları bireylerin eğitim süreçlerine etkin katılımını gerektirmektedir, öğrenci merkezlidir. Görüldüğü gibi çok uyaranlı eğitim ortamlarının oluşturulması rastlantısal bir süreç değildir. Uyaranlar rastlantısal bir biçim ve sırada verilemez. Çok uyaranlı eğitim ortamları oluşturulurken bilgisayar teknolojileri ve program geliştirme alanlarının yeniliklerinden ve ilkelerinden yararlanılması gerekmektedir.

Türkçe Öğretimi Programı (MEB, 2006: 3-5)'nda "düzeyine uygun yapıtları okuma; bilim, kültür ve sanat etkinliklerini seçme, dinleme, izleme alışkanlığı ve beğenisi kazanma"; "estetik zevk kazanmış bireylerin yetiştirilmesi" genel amaçlar arasında yer almaktadır. Bu amaçların gerçekleştirilebilmesi için eğitim ortamlarının çok uyaranlı eğitim anlayışına göre görsel, işitsel ve dilsel metinler işe koşularak düzenlenmesi gerekmektedir. Bu gerekliliğin nedenini Fischer (2010: 10), şöyle açıklamaktadır:

Milyonlarca kişi kitap okuyor, müzik dinliyor, tiyatroya ve sinemaya gidiyor, neden? Oyalanmak, dinlenmek, eğlenmek istiyorlar demek, soruyu pekiştirmekten öteye gitmez. Böyle gerçek dışı olaylara neden gerçekmiş gibi tepki gösterelim? Ne tuhaf bir eğlence anlayışıdır bu? Eğer yetersiz bir yaşayıştan daha zengin bir yaşayışa, tehlikelerden uzak yaşantılara kaçmak istiyoruz dersek, o zaman farklı bir soru karşımıza çıkar: Yaşayışımız niçin yeterli değil? Neden gerçekleşmemiş yaşamlarımızı başka görüntülerle, başka biçimlerle gerçekleştirmek istiyor, karanlık bir salonun aydınlatılmış

sahnesinde yalnızca oyun olduğunu bildiğimiz bir şeye soluğumuz kesilircesine kapılıyoruz?

Belli ki kendini aşmak istiyor insan. Tüm insan olmak istiyor. Ayrı bir birey olmakla yetinmiyor; bireysel yaşamın yalnızlığından ve kopmuşluğundan kurtulmaya ve bir doluluğa yani daha doğru, daha anlamlı bir dünyaya geçmek için çabalıyor. Kişiliğin geçici, rastgele sınırları, yaşayışının kapanıklığı içinde kendini tüketmek zorunluluğuna başkaldırıyor. İstiyor ki, benliğinde ötede kendi için vazgeçilmez bir şeyin parçası olsun. Çevresindeki dünyayı soğurmayı, kendisinin kılmayı, meraklı, çevreye aç benliğini bilimin, tekniğin en uzak burçlarına, atomun en gizli derinliklerine değin yöneltmeyi, sınırlı benliğini sanatta toplu yaşayışla birleştirmeyi, bireyselliğini toplumsallaştırmayı özlüyor (Fischer, 2010: 10).

Sanat, toplumsallaşma özlemini gidermede önemli bir araçtır. Kişi sanat yoluyla kendini anlatır, bulur ve aşar, tam insan olma yolunda ilerler. Sanat yoluyla toplumsal kültürün bir parçası olur, toplumsallaşır.

Sanatsal etkileşim özneleştirir; sanatsal uyaranlarla etkileşime yönelen, giren kişiye kurmaca gerçeklik içinde sunulanları anlama sorumluluğu yüklenir. (...) Dil ve edebiyat öğretiminde öğrenciler; sözcüklerin diliyle kurgulanan, Türkçenin anlam kurma ve yaratıcı anlatım olanaklarını yansıtan, çocuğa-gence göre olan öykü ve diğer yazınsal türlerin yanında, onların duyu algılarını ve ilgilerini uyaran, insan ve yaşam gerçekliğine ilişkin sanatsal dönütler sunan araçlarla da buluşturulmalıdır (Sever, 2011/a: 170-171).

Çok uyaranlı eğitim ortamlarıyla buluşan bireyler sanatla etkileşim kurmaya başlarlar. Sanatla kurdukları etkileşim onların duygusal ve düşünsel gelişimlerine, kendilerini tanımalarına katkı sağlayabilir.

Sanatçılar tarafından yapılmış özgün resimler, karikatürler, klasik müzik çalışmaları, kısa filmler, görsel-işitsel araçlar dilsel metinlerin iletilerine yeni yorumlar, açılımlar katarak çok uyaranlı bir öğrenme-öğretme ortamının yaratılmasına olanak sağlamaktadır. Çocukların birden çok duyu organını estetik nitelikli uyaranlarla öğrenmeye katmak; duyup düşündüklerini anlatmalarını, tartışmalarını sağlamak; çocuklara okul türü öğrenme sürecinde düşünme yetisini edindirebilmek, onlara demokratik kültürü kazandırabilmek demektir (Sever, 2008: 459-461). Bir toplumda demokratik kültürün gelişebilmesi için çocukluk döneminden başlayarak kişilerin duyu ve düşünce dünyalarını devindiren uyaranlarla buluşturulması gerekir. Bu uyaranların sanatsal nitelikte olması gerekmektedir. İlköğretim Türkçe derslerinde sanatsal uyaranlarla gerçekleştirilen anlama ve anlatma çalışmaları, temeli okulöncesinde atılan eleştirel okuryazarlığı beceriye dönüştürür (Sever, 2008: 448-452). Çok uyaranlı eğitim ortamları

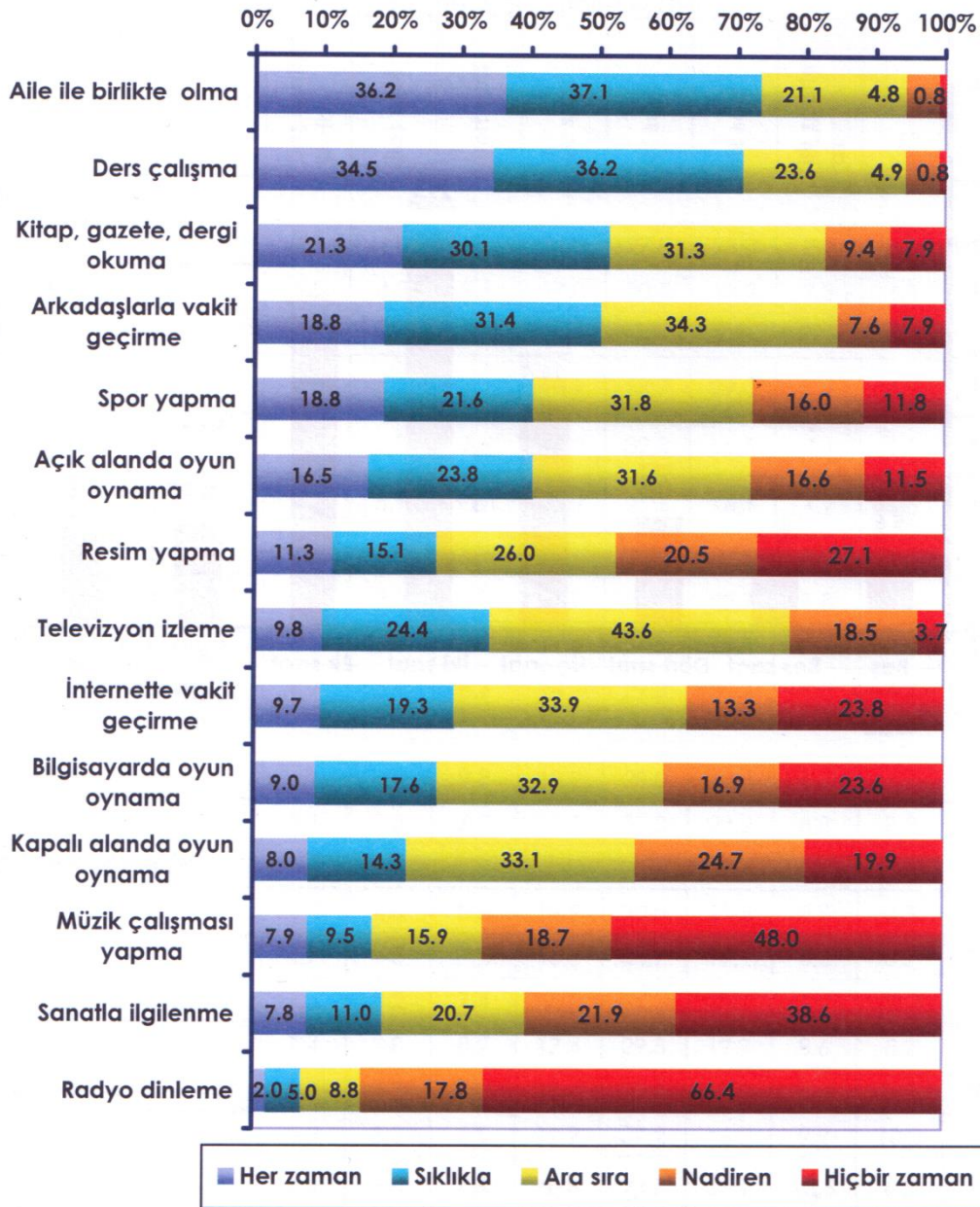
öğrencilerin yaratıcılıklarını besleyerek anlama ve anlatma becerilerinin gelişimine katkı sağlayabildiği gibi demokratik kültürün toplumsal süreçlerde yer etmesinin temelini oluşturabilir.

Aslan (2010/a: 881)'a göre dil ve edebiyat öğretimi, çocuklara çok boyutlu düşünme alışkanlığı ve insana özgü duyarlıklar kazandırır. Çocuğun/gencin; edebiyata, resme, müziğe, tiyatroya, güzel sanatlara gereksinimi vardır. Nitelikli metinlerin yanında diğer sanatsal uyarılarla öğrencilere yaşam ve insan gerçekliği sezdirilir. Bu tür bir eğitimle varılması gereken en temel amaçlardan biri, sanatsal ve kültürel etkinliklerden etkili biçimde yararlanma alışkanlığı edinmiş olmaktır. Güzel sanatların olanakları ile edebiyatın anlatım gücünü birleştirmek öğrencilerin düş ve düşünce gücünü, dolayısıyla yaratıcılıklarını geliştirir.

Yetkin (1968: 127-129)'e göre insanda köklü bir gereksinime yanıt veren sanatın, kişiliği eğiten en önemli etkenlerden biri olduğunu akıldan çıkarmamak gerekir. (...) Çocukların eğitiminde sanatın paha biçilmez bir önemi vardır. Çünkü bireysel psikolojinin ilk ve en doğru işareti sanattır. Çocuğun eğilimi ve yönü belli olunca, kendi kişiliği biçimini buluncaya kadar, sanat disiplini ile geliştirilebilir. Bundan da, böyle yetişenlerin içinde buldukları toplum kazanır. Yarını yükleneyecek çocukların eksiksiz yetişmesi, rasyonel ve objektif düşüncenin gelişmesi; duygunluğun, hayal gücünün ve kişisel dünyanın gelişmesi için bilim ve sanattan çocukların yararlanması gerekmektedir.

Ancak günümüzde çocukların okul dışında geçirdikleri zamanlarda sanatsal etkinliklerle yeterli düzeyde etkileşim kurmadıkları görülmektedir [Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK, 2013: 113)]. Bu durum çocukların sanattan uzak yetiştiğinin göstergesi niteliğindedir. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun yaptığı araştırmanın sonuçları eğitim ortamlarının düzenlenmesinde özen gösterilmesi gereken ilkeler açısından önemlidir.

3.15. Okul dışındaki zamanlarınızda aşağıdaki etkinlikleri ne sıklıkla yaparsınız? (%)

Şekil 4 Türkiye’de Çocukların Kitle İletişim Araçları Kullanım Alışkanlıklarının Araştırılması

[Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK, 2013: 113)]

Şekil 4’te görüldüğü gibi resim yapma, müzik çalışması yapma, sanatla ilgilenme gibi etkinlikler diğer etkinliklere göre daha az yapılmaktadır. Bu durum öğrencilerin sanatsal etkinliklerle yeterince etkileşim kuramamalarından

kaynaklanabilir. Sanat eserini tanımayan bireylerin sanatla etkileşim kurması güçtür. Türkçe öğretiminde bir araç olarak kullanılan dilsel, görsel ve işitsel metinlerin öğrencilerin yaşamlarına katılabilmesi için özenle seçilmesi gerekmektedir. Öğrenciler anlamlandırma düzeylerine uygun sanatsal nitelikli metinlerle buluşturulmalıdır. Sanatsal etkinliklere yönelen, şiddetten uzak, duyarlı toplumlari oluşturmak için çok uyaranlı eğitim ortamlarını eğitim sistemi içerisinde yaygınlaştırmak gerekmektedir.

Öğretmenlerin de çok uyaranlı eğitim ortamlarının eğitime katkıları konusunda bilgilendirilmeleri gerekmektedir. Bazı öğretmenler sınıfta film, çizgi roman, müzik ve diğer uyaranların kullanımını için isteksizlerdir. Bu öğretmenler geleneksel öğretim yöntemlerine sıkı sıkıya bağlıdır. Zamanı yönetemeyeceklerini düşünerek bu uygulamalardan uzak durmaktadırlar (Morrison vd., 2002: 758).

Dil ve edebiyat öğretiminde, anlama ve anlatma becerilerinin uygulamalarla geliştirilmesi için, dersin bilgi aktarmacılığından kurtarılması, öğrencilerin de öğretim sürecinin birer öznesi konumuna getirilmesi gerekir. Dil ve edebiyat öğretiminde, anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesinde temel ilke; öğrencilere duyma, düşünme sorumluluğunun verilmesi; onlarda, duygu ve düşüncelerini anlatmaya, paylaşmaya istek uyandırılmasıdır. Öğrencilerin dil ve anlam evrenlerine uygun değişik sanatsal uyaranların öğrenme-öğretme sürecinde birer araç olarak kullanılması, öğretimin temel ilkesinin yaşama geçirilmesine önemli katkı sağlayacaktır (Sever, 2011/a: 169).

Dil ve edebiyat derslerinin bilgi aktarmacılığından kurtarılarak öğrenci merkezli bir anlayışa dönüştürülmesinde çok uyaranlı eğitim ortamlarının işlevi önemlidir. Sanatsal nitelikli uyaranlarla öğrencilere duyma ve düşünme sorumluluğunun verilmesi onları öğretim sürecinde etkin kılabilir.

Aslan (2013/a: 32)'a göre dil ve edebiyat öğretiminde, anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesinde öğrencilere duyma, düşünme sorumluluğu verilirken; çok uyaranlı eğitim ortamlarından yararlanılması duyarlık eğitimi açısından önemlidir. Duyarlık eğitiminin, öncelikle aile ortamında anne ve baba tarafından; eğitim ortamlarında ise, öğretim programları ve ders kitaplarındaki bilgilendirici metinler yoluyla yapılandırılması; değerlerin yalnızca bilişsel düzeyde, öğretici (didaktik) yolla verilmesine neden olmaktadır. Çocukta o değerlerin yerleşmesi ve kalıcı bir davranışa dönüşmesi için böyle bir eğitim yeterli olmayabilir. Çocuğun bu değerleri içselleştirmesi, benimsemesi ve özümsemesi; başka bir deyişle, duyarlık yeteneğini kazanabilmesi için olayları duyularıyla da algılaması gerekir. Bu noktada,

amacı kişilerin duyularını devindirmek olan sanatsal nitelikli uyaranlara gereksinim vardır. Amaçları bir değer öğretimi olmamakla birlikte bu uyaranlar, çeşitli değerleri etkileyici biçimde işlediklerinden duyarlılık eğitimine katkı sağlayabilirler (Aslan, 2013/a: 32). Sanatsal nitelikli görsel, işitsel ve dilsel metinlerin işe koşulduğu Türkçe öğretimi ortamları aynı zamanda duyarlılık eğitiminin gerçekleştirilmesine ve öğrenciler tarafından içselleştirilmesine katkı sağlayabilir.

2.3.1. Metinler

Dilsel, görsel ve işitsel uyaranlar Türkçe öğretiminin çok uyaranlı bir anlayışla gerçekleşmesine katkı sağlayan metinlerdir. Vardar (2002: 39) metni, “dilbilimde, inceleme konusu olan düzlemdeki sözceler bütünü” olarak tanımlamaktadır. Bu tanım, metne yalnızca dilbilimsel olarak bakmaktadır. Metin, başı sonu olan bir iletidir, her şeyden önce bir yapıdır. Her metin içinde olduğu ortama, yaşam koşullarına göre değer kazanmaktadır. Okumaya konu olan basılı ya da yazılı, anlam ve anlatım bütünlüğü olan her şey geniş anlamda bir metindir (Akerson 2008: 118; İnceoğlu ve Çomak, 2009: 19; E. Özdemir, 2011: 36; TDK, 2005: 1382). Metinle ilgili yapılan tanımlara bakıldığında metnin; sınırları geniş, yorumu yaşam koşullarına göre değişen, belli bir kalıbı olmayan, kimi zaman yazılı kimi zaman basılı olan bir yapı olduğu görülmektedir.

Aksan (1999:149) metni, “İletişim sırasında gerçekleşen bir sözce ya da dil dışı etkenlerle bağlantılı bir sözceler bütünü” olarak tanımlamış; metnin, tümcelerle gerçekleşen ve kodlanan bir birim olduğu düşüncesinde birleşen Halliday ve Hasan (1976)’nın ortak yapıtlarında metnin, kullanılan dilin birimi ve dilin anlam-bilimsel yönünü oluşturduğuna ilişkin “...yerine göre küçük yapılara indirgenecek bir sözce, yerine göre de daha büyük yapılara dönüştürülerek bir sözceler bütünü bir metin sayılmaktadır.” açıklamalarını aktarmıştır.

Metinler bir düşüncenin ya da duygunun yalnızca yazılı olarak aktarılması değildir. Dilsel metinler dışında da metin türleri vardır.

Dilsel metinler öyküler, kitap bölümleri, şiirler, makaleler, masallar, vb. yazılımlardan oluşurken; semiotik metinler resimler, fotoğraflar, filmler, şarkılar, dramalar, haritalar, grafikler, beden dili vb. işaret ve çizimlerden oluşmaktadır. Geniş anlamda düşünüldüğünde kapsamlı bir şekilde anlam kurma dilsel ve semiotik metinlerin birlikte yorumlanmasıyla olanaklıdır. Okullarımızda özellikle ilköğretimde genel olarak yetersiz olan becerilerden biri de budur (Akyol, 2003: 49-59).

Sever (2011/c: 123)'e göre metinler yalnızca dilsel metinlerle sınırlı değildir. Metin denildiğinde genel olarak akla yalnızca dilsel metinler gelmektedir. Dilsel metinler dışında görsel ve işitsel metinler de bulunmaktadır. Resimler, karikatürler, kısa filmler birer görsel metindir. Müzik ise işitsel metinlerden biridir. Görsel ve işitsel metinler okura duyma ve düşünme sorumluluğu vermede etkili bir araçtır.

Metnin Türkçe öğretiminde önemli bir işlevi vardır. Türkçe öğretiminin temel araçlarından biri metinlerdir. Türkçe öğretiminde eğitim durumları metinler temele alınarak yapılandırılmaktadır. Bu nedenle metni tanımak; niteliklerini, türlerini bilmek ve doğru bir araç olarak kullanmak önemlidir.

2.3.2. Türkçe Öğretiminde Metin Kavramı

Türkçe öğretiminin temel aracı metinlerdir. Öğrencilerin ilgi, gereksinim ve dil evrenlerine uygun seçilen sanatsal nitelikli metinler, onların duygu ve düşünce dünyasında önemli sorumluluklar üstlenir. Bir doğruyu belletmeyi amaçlayan metinlerle gerçekleşen öğretim, öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirmelerine engel olmaktadır. Sanatçı duyarlılığı ile oluşturulmuş yazınsal nitelikli metinler (masal, şiir, öykü, roman vb.) öğrencinin sanatçı duyarlılığını kavramasını; sezme, kavrama, anlama becerilerini güçlendirmesini; duygu ve düşünce evrenini genişletmesini sağlar. Öğrencilere duyararak, düşünerek, düş kurarak kendilerince anlam çıkarımları yapma olanağı sağlayan yazınsal nitelikli metinler Türkçenin anlatım olanaklarını sergiler. Yazınsal nitelikli metinler Türkçeyi bilinçli ve özenli kullanmayı sağlamada, dil bilinci ve dil duyarlılığı edindirmede önemli bir araçtır (Sever; Kaya ve Aslan, 2008: 20-21). Türkçe eğitimi ortamlarında kullanılan sanatsal nitelikli görsel ve işitsel metinler öğrencilerin duygu ve düşünce dünyasını geliştirebileceği gibi dilsel metinlerin iletilerini de destekleyebilir. Görsel ve işitsel metinler öğrencilerin ilgisini çekebilir, ders akışına devingenlik kazandırabilir. Türkçe derslerinin temel aracı olan metinlerin öğrenciler üzerinde önemli etkileri vardır. Bu nedenle öğrencilerin karşılaştıkları metinlerin niteliği önemlidir.

S. Dilidüzgün (2008: 231-232)'e göre dil ve edebiyat öğretiminde öğrencilerin dilsel metnin bütünlüğü içinde düşünmeleri ve metin içi bağlantıları görmeleri sağlanmalıdır. Ele alınan konular ahlaksal bir öğreti gibi belletilmeye çalışılmamalıdır. Dil ve edebiyat eğitimi dilsel metni anlamayı, alımlamayı,

üzerinde yaratıcı düşünmeyi zorunlu kılan bir alandır. Türkçe öğretiminde metinlerin seçilmesi ve onların işleniş biçimi önemlidir.

Türkçe öğretimi ortamlarında bir araç olarak kullanılan metinlerin seçiminde özen gösterilmesi gereken pek çok ilke vardır. Bunlardan bazıları şöyledir:

Türkçe öğretiminde, nitelikli metinlerle gerçekleştirilmesi gereken metin odaklı etkileşimin, çocukların duyu algılarını uyaracak başka sanatsal olanaklarla da desteklenmesi gerekir. Dilsel metinlerin iletilerine yeni yorumlar, açılımlar katacak olan sanatçılar tarafından yapılmış resimler, karikatürler; klasik müzik çalışmaları (görüntülü dinletiler, cd ya da kasetçalara çekilmiş çalışmalar vb.) görsel-işitsel araçlar, çok uyaranlı bir öğrenme-öğretme ortamının yaratılmasına olanak sağlar (Sever, 2008: 460).

Dilsel metinler Türkçe öğretiminde önemli bir araçtır ancak tek araç değildir. İzlekle uyumlu dilsel metinler, uygun görsel ve işitsel metinlerle desteklendiğinde öğrencinin dilsel metinle etkileşiminin artmasına katkı sağlamış olur.

Baltacıoğlu, “Gençler ders kitabı yerine roman okuyor diye yakınıyorlar. Keşke roman okusalar; roman hayatı öğretir.” demiştir. Yazınsal nitelikli yapıtları okuyan çocuk okur istekleri, acıları, eksik yönleriyle insanları tanır, sorunları anlar, yazınsal nitelikli yapıtların yardımıyla kendini tanır (Akt: Göğüş, 1978: 88-89). Öğrencilere sunulan dilsel metinlerin çocuk gerçekliğine uygun ve yazınsal nitelikli olmasına özen gösterilmelidir. Bu nitelikteki dilsel metinler öğrencinin kolaylıkla anlam evrenine girebileceği, sıkı ilişkiler geliştirebileceği metinlerdir. Çocuğa göre olan dilsel metinler yalnızca çocuğun duyu dünyasına uygun metinler değildir aynı zamanda dil evrenine de uygun metinlerdir. Bu nedenle dilsel metinlerin seçiminde öğrencilerin dil ve anlam evreni göz önünde bulundurulmalıdır.

Göğüş (1978: 93-94)’e göre Türkçe derslerinde kullanılan dilsel metinler; gerçeklik kurgusu içerisinde, inandırıcı, yazınsal sanatların çocuğun anlamlandırma düzeyinde kullanıldığı, çocuk okurun sözvarlığı dikkate alınarak seçilmiş, yabancı sözcüklerden arındırılmış, tümcelerin anlaşılır kurulduğu, biçemin duru, akıcı ve anlaşılır olduğu, düşünce ve bilginin planlı ve özenli bir biçimle sunulduğu, düşünsel ve sanatsal değer taşıyan, türünün nitelikli ürünleri olmalıdır. Kullanılan çeviri yapıtlar da dil ve anlam yönlerinden doğru ve açık olmalıdır.

Türkçe derslerinde okunan dilsel metinlerle ilgili; duyma, düşünme, çıkarımda bulunma, değerlendirme ve yorumlama gibi sorumluluklar okura bırakılmalıdır. Çocuklar, gençler; düşünmeye ket vuran, önyargı ve basmakalıp söyleyişlerle oluşturulmuş, okur yerine yazarının düşündüğü ve bunu dayattığı,

çeşitli ideoloji ve inançları güdümleyen dilsel metinlerle buluşturulmamalıdır. Çocuklara okunan, okutulan dilsel metinlerin; onların sorgulamasına, değişik düşünceler arasında kendi düşüncelerini oluşturmasına, kendi doğrusunu kendisinin bulmasına elverişli olması önemlidir. Çocuklar; kurgudaki olaylar, durumlar, görüşler, kişiler arasındaki bağlantıları kendileri kurabilmeli, yorum ve değerlendirmeleri kendileri yapabilmelidir (Aslan, 2013/b: 18). Yazınsal nitelikli metindeki duygu ve düşünceleri, iletileri doğru değerlendirebilmeyi öğrenen ve bu çalışmadan zevk alan çocuklar daha sonra başka dilsel metinleri okumaya istekli duruma gelmektedir. Böylece çocukta okuma sevgisi ve alışkanlığı gelişmektedir (Aslan, 2007: 184).

Dil sevgisi, dil bilinci, okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmada öğrencilerin karşılaştıkları dilsel metinlerin önemli bir yeri vardır. Okuma alışkanlığını geliştirmede aile ve öğretmenin tutumu önemlidir. Erken yaşta kitapla etkileşime giren çocuk okul türü öğrenmede nitelikli dilsel metinlerle karşılaştırıldığında okuma sevgisi ve okuma alışkanlığının gelişmesine katkı sağlanabilir.

Türkçe öğretimi ortamlarında bir araç olarak kullanılan dilsel metinlerin konusu ve kurgulanış biçimi önemlidir. Dilsel metinler, hem dil hem de konu açısından iyi kurgulanmış olmalıdır. İyi kurgulanmamış metinler araç olarak kullanılmamalıdır (Karakuş, 1996: 10).

Türkçe öğretiminde kullanılan metinlerde; en başta çocuğun kendisi, onun duyuş, düşünüş, davranış biçimi; kısaca onun gerçekliği olmalıdır. Ayrımcılığın hiçbir türü olmamalı; tersine onlarda sevgi, barış, hoşgörü, kardeşlik, eşitlik duygularını uyandıran ve güçlendiren konular ele alınmalıdır (Aslan, 2014: 9).

Türkçe eğitimi ortamlarında öğrencilerin değişik türlerdeki metinlerle karşılaşmaları sağlanmalıdır. Sanatsal nitelikli görsel ve işitsel metinler öğrencilerin duygu ve düşünce dünyalarını devindirmelerine, farklı bakış açıları kazanmalarına katkı sağlayabilir. Türkçe derslerinde kullanılan görsel ve işitsel metinler belirtli bir doğruyu belletmek, bir ideolojinin savunuculuğunu yapmak amacıyla kullanılmamalıdır. Öğrencilerin duygu ve düşünce dünyasını geliştirebilen, dilsel metinlerin anlamlandırılması süreçlerine katkı sağlayabilen, onları yazmaya ve okumaya isteklendirebilen sanatsal nitelikli işitsel ve görsel metinler kullanılmalıdır.

Metin türlerinin yeteri kadar iyi örneklendirilememesi, okuduğunu anlama becerilerini geliştirmek amacı ile kullanılan metinlerin genel olarak içerik anlamında zayıf kalması, istenilen düşünme süreçlerini geliştirilememesine neden olmaktadır. (...) PISA gibi uluslararası testlerde çok zengin metin türleri kullanılmaktadır. Türkçe ders kitaplarında sunulan anlatsal metinlerle öğrencilerin bilişsel gelişimi sağlanamayacağı gibi, anlam evrenleri de daralmaktadır. Anlatsal metin türlerinin dışında mutlaka; betimleyici, açıklayıcı, kanıtlayıcı, söyleşimsel, ikna edici metinlerle birlikte tablo, şekil gibi görsel unsurlara dayalı metinler de kullanılmalıdır (Yağmur, 2009: 10-25).

Değişik metin türlerinin kullanımı öğrencilerin bilişsel süreçlerinin gelişimine katkı sağlayabilir. Ayrıca farklı metin türleri ile karşılaşan okurun okuduğunu anlama ve düşünme becerileri gelişebilir. Türkçe derslerinde görsel metin olarak sanatsal nitelikli karikatür, resim, kısa filmlerden; işitsel metin olarak klasik müzikten yararlanılabilir.

Yukarıda değinildiği gibi metin Türkçe eğitimi ortamlarının önemli bir aracıdır. Metinlerin seçiminde özen gösterilmesi gereken pek çok ilke vardır. Seçilen dilsel metinler uygun görsel ve işitsel metinlerle desteklenmelidir. Metinlerin seçiminde farklı türlerden örneklere yer verilerek öğrencilerin duygusal ve düşünsel dünyaları beslenmelidir.

2.3.3. Dilsel Metinler (Dilsel Uyarılar)

Dilsel metinler çok uyaranlı eğitim ortamlarında kullanılan dilsel uyarılardır. Türkçe öğretiminin temel araçlarından biridir.

Dilsel metnin oluşumu ile ilgili pek çok görüş vardır. Bunlardan bazıları şöyledir:

Harweg (Akt: Göktürk, 2010)'e göre dilsel metin yalnızca sözcüklerden oluşmaktadır. Metnin kuruluşunda başlıca işlev adıllarıdır. Polonyalı dilbilimci Irena Bellert (Akt: Göktürk, 2010)'e göre bir metin, soldan sağa birbirine eklenen ardışık tümcelerden oluşur. Bellert'e göre metnin alımlanışında okur tek tek metindeki tümceleri alımlar. Her tümcenin anlamını, kendi bilincindeki geniş kapsamlı bir anlamsal çerçeveye oturtarak bütünler. Koch (Akt: Göktürk, 2010)'a göre ise dilsel metinde ilk basamaktan sonra değin gelişip serpilen izleksel akış, konu bütünü oluşturur. Bu yaklaşımların hepsi metnin somut varlığına fazlaca bağlıdır. Dilsel metne toplumsal, tarihsel, kültürel bağlamların etkileri görmezden gelinmiş, metnin yalnızca sözcük ve tümcelerden oluştuğu varsayılmıştır. Bu durum

dilbilimsel çözümlemenin eksik yönleridir (Bellert, Harweg, Koch'dan akt: Göktürk, 2010: 27-34).

Bir doğal dildeki dilsel metinlerin ne olduğu, bunların dilbilimsel yönden hangi ilkelerle tanımlanabileceği konusunda görüş ayrılıkları vardır, kesinleşmiş bilgiler yoktur. Bu nedenle metni tek başına değil bir dildeki metin türleri arasında, içinde yer aldığı öbekte görmek önemlidir (Göktürk, 2010: 34-37). Dilsel metinleri değerlendirirken tek başına değerlendirmemek, pek çok açıdan bakmak ve diğer dilsel metinlerle birlikte değerlendirmek gerekmektedir.

Günay (2003: 52-53), dilsel metnin yapısını küçük yapı, büyük yapı ve üst yapı olmak üzere üçe ayırmaktadır. Dilsel metnin küçük yapısı tümceler arası düzenlemeyi ilgilendirmektedir. Büyük yapı değişik boyuttaki metin birimlerinin düzenlenmesi ile ilgilidir. Büyük yapı özetlenebilir dilsel metinler üzerinde yapılabilen bir araştırma biçimidir. Üst yapı her türlü dilsel metnin sahip olduğu temel özelliklerle ilgili durumları belirtmektedir. Dilsel metin türleri, yalnızca dilsel metnin bağlamı ile yetinilmeyen yorumlama işi de üst yapı ile ilgilidir.

Beaugrande ve Dressler (1981)'in belirttiği gibi, metin olmanın belirli ölçütleri vardır. Bu ölçütler şunlardır: Bağdaşıklık, tutarlılık, amaçlılık, kabul edilebilirlik, duruma uygun olma, bilgilendiricilik, metinlerarası ilişki (Keçik ve Uzun, 2003: 11; Coşkun, 2009: 233-238):

1. Bağdaşıklık: Bağdaşıklık dilsel metindeki sözcüklerin ve tümcelerin birbirine bağlanma durumudur. Dilsel metnin yüzeysel yapısındaki dilbilgisel ilişkiler yoluyla oluşan bağlantılarla ortaya çıkar.

Örn: "*Yaşlı adam, otomatik kapıdan geçip markete girdi. Görevli onu görmemiş gibi kendi işine devam ediyor, zavallı ihtiyara bakmıyordu bile.*"

2. Tutarlılık: Dilsel metin öğeleri arasındaki mantıksal düzen ve bağlantılardır. Metin kavramı ile dil edimleri ve metinsel tutarlılık kavramları her tür metin çözümlemesinin özünü oluşturmuştur (Kıran, 2001: 279).

3. Amaçlılık: Bir dilsel metinde yazarın anlatmak istediğini, okura iletmek istediği iletiyi ortaya koyabilmesidir.

4. Kabul Edilebilirlik: Dilsel metinler okuru açısından kabul edilebilir olmalıdır. Her okur metni, kendi kültürü ve toplumsal gerçekleri ile yorumlar ve anlamlandırır. Bu bakımdan her dilsel metin için toplumlara, kültürlere, dönemlere hatta kişilere göre farklı kabul edilebilirlik düzeylerinin olduğu söylenebilir.

5. Bilgilendiricilik: Bütün dilsel metinler mutlaka metin dışı bilgilere gereksinim duyarlar. Okur için yeni bilgiler içermeyen dilsel metinler sıkıcı olabilmektedir. Eski bilgiler dilsel metinlerin anlaşılabilirlik düzeylerini artırırken bu metinler yeni bilgilerle desteklenmelidir. Yeni bilgilerin yoğunlukta olduğu dilsel metinler okuru metnin düzleminden uzaklaştırabilir.

6. Duruma Uygun Olma: Dilsel metnin duruma uygun olma niteliği, konuya, seslendiği kitleye, yazarın amacına ve dilsel metnin türüne uygun düşecek bir anlatıma sahip olmasıdır.

7. Metinlerarasılık: Hiçbir dilsel metin diğerlerinden yalıtılmış, soyutlanmış değildir. Her dilsel metin kendisinden önce yazılmış dilsel metinlerden şekil, içerik ya da başka açılardan az ya da çok; doğrudan ya da dolaylı olarak etkilenmiştir (Günay, 2003: 189). Her dilsel metnin kavranışında, metnin yazarının oluşturduğu yeni anlamın, hem dilsel metnin hem de kültürün oluşturduğu art alanın üzerine kavranması zorunluluğu vardır (Göktürk, 2010: 149).

Dilsel metinlerinde bulunması gereken özellikler 2006 Türkçe Öğretimi Programı'nda şöyle belirtilmektedir (MEB, 2006: 56):

1. *Metinler, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olmalıdır.*

2. *Metinlerde millî, kültürel ve ahlâkî değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamalıdır.*

3. *Metinlerde ayrımcılığa yol açacak bölücü, yıkıcı ve ideolojik ifadeler yer almamalıdır.*

4. *Metinlerde öğrencilerin sosyal, zihinsel, psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek cinsellik, karamsarlık, şiddet vb. öğeler yer almamalıdır.*

5. *Metinlerde insan hak ve özgürlüklerine, demokratik değerlere aykırı öğeler yer almamalıdır.*

6. *Metinler, dersin amaçları ile kazanımlarını gerçekleştirecek nitelikte olmalıdır.*

7. *Metinler kitapların yanı sıra, dergi, gazete, ansiklopedi, ansiklopedik sözlük, resmî internet siteleri ile basılı materyallerin çevrim içi sunumlarından seçilebilir. Aynı kaynaktan ikiden fazla metin alınmamalıdır.*

8. *Metinler, öğrencilerin ilgi alanlarına ve seviyesine uygun olmalıdır.*

9. *Metinler, işlenecek süreye uygun uzunlukta olmalıdır.*

10. Metinler, Türkçenin anlatım zenginliklerini ve güzelliklerini yansıtan eserlerden seçilmelidir.

11. Metinler; dil, anlatım ve içerik açısından türünün güzel örneklerinden seçilmelidir.

12. Şiir türündeki metinler öğrenci seviyesine uygun, şiir dilinin özelliklerini yansıtan, söz varlığını zenginleştiren, türünün güzel örneklerinden seçilmelidir.

13. Metinlerde tutarlılık ve bütünlük olmalıdır.

14. Dünya edebiyatından seçilen metinlerin çevirilerinde, Türkçenin doğru, güzel ve etkili kullanılmış olmasına özen gösterilmelidir.

15. Metinler, öğrencilerin dil zevkini ve bilincini geliştirecek, hayal dünyalarını zenginleştirecek nitelikte olmalıdır.

16. Metinler, öğrenciye eleştirel bir bakış açısı kazandıracak özellikler taşımaktadır.

17. Metinler, öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve onlara estetik bir duyarlılık kazandıracak nitelikte olmalıdır.

18. Metinler, öğrencilerin duygu ve düşünce dünyasını zenginleştirmek amacıyla yönelik olarak farklı yazar ve şairlerden seçilmelidir.

19. Metinler, yazar ve şairlerin yalnızca edebî yönlerini ön plana çıkarmalıdır.

20. Metinler, öğrenciye okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandıracak nitelikte olmalıdır.

21. Yıl boyunca işlenecek okuma metinlerinin 1/2'si bütün hâlinde alınmalıdır. Şiirlerin bütün hâlinde alınması esastır. Şiir dışında bütün hâlinde alınan metinlerde eğitsel yönden uygun olmayan ifadeler varsa metnin bütünlüğünü bozmamak kaydıyla en fazla bir cümle, cümlelerin bütünlüğünü bozmamak kaydıyla en fazla beş kelime çıkarılmalıdır.

22. Yıl boyunca işlenecek okuma metinlerinin 1/3'ünde metnin özünü ve anlam bütünlüğünü bozmamak kaydıyla kısaltma ya da düzenlemeye gidilebilmektedir. Düzenleme sırasında metne cümle ya da paragraf düzeyinde ekleme yapılmamalıdır.

23. Her metin, öğrencinin söz varlığını zenginleştirecek yeni öğrenilecek söz ve söz gruplarına yer vermeli; ancak bu oran metni oluşturan kelimelerin yüzde beşini geçmemelidir.

24. Yıl içinde -dinleme metinleri de dâhil olmak üzere- bir yazardan ikiden fazla metin işlenmemelidir.

25. Tek yazarlı ya da birden çok yazarlı ders kitaplarında yazarlar tarafından yazılan ya da hazırlanan metin sayısı ikiyi geçmemelidir.

26. Ders kitabındaki metinler, içeriğe uygun çeşitli görsel materyaller (fotoğraf, resim, afiş, grafik, karikatür, çizgi film kahramanları vb.) in yanı sıra atasözü, özdeyiş, duvar yazısı veya sloganlarla desteklenebilir.

27. Ders kitabında temaları destekleyen serbest okuma metinlerine yer verilebilir.

28. Romandan, tiyatro metninden, biyografik ve otobiyografik eserlerden alınan bölüm kendi içinde bütünlük taşımalıdır.

Dilsel metinlerle ilgili yapılan çalışmalarda tür belirlemelerine de gidilmiştir. Günay (2003: 322)'a göre dilsel metin türü kişideki zevk, alışkanlıklar ve halkın genel beklentisiyle ilgili bir tanımlamadır. Dilsel metin türleri; özyaşamöyküsel metin, öğretici metin, işsel metin, mektup metin, polemik türü metin, olağanüstü düşlemsel metin, destansı metin, romanesk metin, trajik metin, gülmece metin, dramatik metin olarak belirlenebilmektedir.

İnceoğlu ve Çomak (2009: 21) dilsel metin türlerini şöyle sınıflandırmaktadır:

1. Anlatı metin türleri: Öykü, masal, efsane.
2. Tartışmacı metin türleri: Açıklamalar, bilimsel makaleler, projeler, raporlar.
3. Tanımlayıcı metin türleri: Tanımlama ve portrelerde bulunur.
4. Öğretici metin türleri: Genellikle ders kitaplarında bulunan metin türleridir.

Bu araştırma kapsamında dilsel metinler yazınsal nitelikli metinler; düşündürücü, eğlendirici ve öğretici dilsel metinler olarak incelenmiştir.

2.3.3.1. Yazınsal Nitelikli Metinler

Dilsel metinler Türkçe öğretiminin temel araçlarından biridir. Türkçe eğitimi ortamlarında öğrencilerin duygu ve düşünce dünyalarının gelişimi için yazınsal nitelikli metinler kullanılmalıdır.

Yazınsal nitelikli metinler, düşünmeye ve duymaya olanak sağlayan bir dilin en güzel ve en doğru anlatımının, insanlığın duygu ve düşünce birikiminin en zengin ve etkili biçimde ortaya konduğu ürünlerdir. Okurun beğeni düzeyinin yükseltilmesinde etkilidir (Göğüş, 1978: 85; Sever, 2004: 17).

İpşiroğlu (2001: 37)'na göre yazınsal nitelikli metinler gerçeğe gönderme yaparlar. Ancak gerçekle bire bir aynı olmayan, olası dünyaları sergilerler. Yazınsal nitelikli metinlerin kurgusu okurun duygu ve düşünce dünyasının gelişimine katkı sağlar. Yazınsal nitelikli metinler okurun daha önce tanık olmadığı yaşantılarla karşılaşmasını sağlar. Bu durum, okurun farklı bakış açıları geliştirmesine ve yaşamı daha iyi tanımasına katkıda bulunabilir.

Yazınsal nitelikli metinlerde; başarı, dostluk, yardımlaşma, kıskançlık, sevgi, özlem vb. konuların çocuklarla paylaşılabilmesi için, yazarlar çeşitli olaylar ve durumlardan yararlanırlar. Sanatçıların, yaratıcı güçlerine koşut olarak kurguladıkları olaylar, çocukların gelişim özellikleri ve gereksinimlerine uygun olmalıdır (Sever, 2007/b: 50).

Yazınsal nitelikli metinler okura, yaşama ilişkin duyguların tanıtılması için önemli bir araçtır. Bu metinler, dil ve edebiyat öğretiminde araç olarak kullanılırken özenle seçilmelidir. Öğrencilerin gelişim özelliklerine ve gereksinimlerine uygun olması gerekmektedir. Öğrenci; ilgisini çekmeyen, gereksinimlerine uygun olmayan metinden uzaklaşabilir. İlgi çekici konulardan seçilen metinler öğrencilerin duygu ve düşünce dünyalarını geliştirebilir, onları okumaya isteklendirebilir.

Yazınsal nitelikli metni anlamaya ve anlatmaya dayalı her çaba, çocuklar için duygu ve düşünce üretimi sürecidir. Çocuklar incelenen metnin duygu ve düşünce yapısını anlamaya-anlatmaya yönlendirilmeli; özellikle yazınsal metinlerin çok anlamlı kurgularına sindirilmiş örtük iletileri anlamlandırmaları için duygu ve düşünce üretmeye isteklendirilmelidir (Sever, 2008: 459-460). Yazınsal nitelikli metinler duygu ve düşünce üretimine katkı sağlarlar. Bu metinleri okuyan okur metni kendi belleğinde yeniden yaratabilir.

Türkçe eğitimi ortamlarında duyma ve düşünme sorumluluğunu okura bırakan, öğrencinin yorumlamasına, kestirimde bulunmasına, değerlendirme ve yorumlar yapmasına ve yaşamla ilişki kurmasına olanak sağlayacak yazınsal metinler kullanılmalıdır (Aslan, 2010/b: 130).

Yazınsal nitelikli metinlerin ayırt edici özellikleri vardır. Bu özellikler şöyledir:

Yazınsal nitelikli metinlerde ileti:

“Yazınsal metni yazınsal yapan, biçimsel ya da yüzeydeki anlambilimsel özellikleri değil, ilettiği anlamlarla sunduğu dünyanın niteliğidir.” (Göktürk, 2010: 145). Yazınsal nitelikli metnin en önemli özelliklerinden biri iletileridir. Yazınsal

nitelikli metinlerde önceden belirlenmiş kurallaştırılmış bir yargı, değişmez bir gerçek yoktur (E. Özdemir, 2011: 44). Yazınsal nitelikli metinlerde sunulu anlamlar, açık iletiler bulunmamaktadır. İletiler okura örtük olarak sezdirilir. Çocuk okur, yazar tarafından kurgulanmış örtük ileten yeni anlamlar oluşturmaktadır. Bu durum çocuğun kavramsal gelişimine ve duyarlık eğitimine katkı sağlamaktadır (Sever, 2007/b: 52). Yazınsal nitelikli metinler okura yorum yapma, anlam çıkarma, anımsama ve problem çözme olanakları sunar (Akyol, 2006: 139). Anlam çıkarma sorumluluğu okurda olduğu için yazınsal nitelikli metinler okurların düşünsel becerilerini geliştirebilecekleri uygun araçlardır.

Yazınsal nitelikli metinler çocuğun sayısız iletiler çıkarabilmesine olanak tanıyan alanlardır. Bu metinlerin eğitim ortamlarında kullanılması anlama ve anlatma becerilerinin gelişmesine katkı sağlayabilir.

Yazınsal nitelikli metinlerde üretim:

Yazın bir birikimdir. Hiçbir metin kendi kendine var olmamıştır. Her metinde önceki metinlerin ve metnin yaşadığı toplumun oluşturduğu birikim vardır. Metinlerin üretiminde kültürel, sosyal, ekonomik dengelerin de etkisi bulunmaktadır. E. Özdemir (2011: 43)'e göre her yazınsal yaratı gerçeğin ya da yaşantının dilde yeniden üretilmesiyle oluşmaktadır. E. Özdemir (2011)'in de değindiği gibi yazınsal nitelikli metinler birebir gerçeği anlatmasalar da içerisinde yaşadıkları toplum ve kültürden, yaşanan olaylardan etkilenilerek yeniden yaratılmaktadırlar. Yazınsal metinler bu yeniden yaratım sürecinde metinlerarası ilişkiler kurabilirler.

Yazınsal nitelikli metinlerde okunabilme:

Bayrav (1999: 18'ten akt. Aslan: 2006: 31)'a göre, yazını tanımlarken göz önünde tutulacak bir konu da metnin okunabilme yeteneğidir. Kimi yapıtlar, yazarlarının bakış açısı sezilmediğinden, o sıralarda egemen olan görüşlere, duygulara ters düştüğünden, metin yanlış açılardan yargılanır, yankı uyandırmaz; bu nedenle de yazıldıkları tarihlerde okuyucu bulamazlar. Metnin bildirisi, anlayışı daha sonraki kuşaklarda karşılık bulur.

Yazınsal nitelikli metinlerde çok anlamlılık:

Yazınsal nitelikli metinlerde yazar, her şeyi metinde söyleyemez birtakım boşluklar bırakır. Yazarın, okura bıraktığı bu boşluklara “boş alan” ya da “belirsizlikler” denir. Bu boşluklar basitten karmaşığa, somuttan soyuta doğru çeşitlenir. Bu boşlukları doldurmak okura düşer (Moran, 2011: 242). Okur bu boş alanları zihninde istediği gibi doldurarak farklı anlamlar oluşturabilir. Yazınsal

nitelikli metinlerin okurların belleğinde oluşturduğu anlamlar kimi zaman birbiriyle hiç örtüşmeyebilir. Bu metinler çocuk okurun sayısız anlamlar çıkarabilmesine olanak tanır.

Yazınsal nitelikli metinlerde kapalılık:

Bayrav (1999: 13'ten akt. Aslan: 2006: 30)'a göre yazarı belirsiz, genellikle sözlü geleneklerin yaşattığı yapıtlar dışında, birey olarak karşımıza çıkan metinlerin bir ilk, bir de son sözleri vardır. O halde kapalılığı iki ayrı düzeyde betimlemek gerekmektedir: Yazınsal yapıtın bir anlatılanı, bir anlatılışı olduğu düşünülürse, kapalılık içerikte ya da biçimde bulunabilir.

Yazınsal nitelikli metinlerde dil:

Yazınsal nitelikli metinler yazarın, yaşamı ve dili kurgulayarak ortaya koyduğu metinlerdir. Dilin toplumdaki gündelik anlamda pek çok kullanımının yazınsallaştığı bunun karşılığında yazınsal metinlerdeki dilin birçok kullanımının da gündelik yaşamdaki dile aktarıldığı görülmektedir (Göktürk, 2010: 43-45). Bir metnin yazınsallığını belirleyen öğelerden biri dilin kullanılış biçimidir.

Yazınsal nitelikli metinlerde dil, bilgi iletme ya da öğretme amacıyla kullanılmamaktadır. Sözcükler günlük yaşamdaki anlamlarıyla kullanılmak yerine söz değerlerine yeni anlamlar yüklenmektedir. Günlük dilin söz değerlerinin sınırları genişlemekte yer yer söz sanatlarına başvurulmaktadır. Bu tür metinlerin anlaşılabilmesi için yazar ve okurun belirli bir iletişim konumunda olması gerekmektedir (E. Özdemir, 2011: 41). Yazınsal nitelikli metinlerdeki dil günlük yaşama aktarıldığında ya da günlük yaşamdaki dil yazınsal metinlere aktarıldığında farklılaşmalar olmaktadır. Yazınsal nitelikli metinlerden günlük yaşama aktarılan dil düz anlatıma bürünürken, günlük yaşamdaki dil yazınsal metinlere aktarıldığında sözün sınırları genişlemekte, anlatım sanatsallaşmaktadır. Yazınsal nitelikli metinlerdeki dil günlük kullanımdan kopuk bir dil değildir. Anlam sınırları genişlemiş daha üst bir dildir.

2.3.3.2. *Düşündürücü, Eğlendirici ve Öğretici Dilsel Metinler (Düşündürücü, Eğlendirici ve Öğretici Dilsel Uyananlar)*

Türkçe eğitimi ortamlarında yazınsal nitelikli metinler dışında düşündürücü, eğlendirici ve öğretici dilsel metinler de kullanılmaktadır. Öğretici metinlere kullanmalık metin de denilebilir. “Böyle metinlerdeki soyut kavramsal örgüyü anlamak okur için pek sorun yaratmaz. Anlamın göndergesi her zaman bu gerçek

edimler ortamı, yaşanan dünyadır.” (Göktürk, 2010: 63). Öğretici metinleri algılamak için işletilen düşünsel süreçlerle yazınsal nitelikli metinleri algılamak için işletilen düşünsel süreçler birbirinden farklıdır. Öğretici metinler bilgi aktarımı amaçlıdır. Ancak yazınsal metinlerin böyle bir amacı yoktur. Yazınsal nitelikli metinlerde çıkarım sorumluluğu okurundur.

Öğretici metin, gündelik dilin, anlamları herkesçe bilinen sözcükleriyle oluşturulan, anlaşılması için okurdan çok yönlü çabalar gerektirmeyen, olayları, durumları gerçek dünyadaki nedensellik bağı içinde sunan yazıların, kitapların tümünü içerir (E. Özdemir, 2011: 37). Yazınsal nitelikli metinlerin anlaşılması için çok yönlü bir çabaya gereksinim vardır, öğretici metinlerde böyle bir gereksinim yoktur.

“Bilgilendirici metinlerde herhangi bir konunun tanımlanması, sınıflanması, karşılaştırılması ya da farkının gösterilmesi amaçlanır.” (Weaver ve Kintsch, 1991: 238’ den akt: Özbay, 2011: 17). Türkçe derslerinde bir konunun sunum yoluyla aktarılmasında; sınıflama, karşılaştırma gibi becerilerin geliştirilmesinde öğretici metinlerden yararlanılabilir. Bu becerilerin kazandırılmasında bilmece ve bulmacalar önemli bir yere sahiptir. Bir kavramın özelliklerinin tanıtıldığı bir bilmecedan yola çıkarak kavramın ne olduğu öğrencilere buldurulabilir. Etkinliklerde yer alan bilmecelerle sınıflama ve karşılaştırma becerileri kazandırılabilir.

Ş. Dilidüzgün (2010: 100-101)’e göre öğretici metinler düşünsel değerler üretmeye ve bilginin iletimine ağırlık vermektedir. Ders verme, tartışma yaptırma, düşünce yoluyla sonuç çıkarma eylemlerinin gerçekleştirilmesi amaçlanır. Nesnel bir anlatımı vardır. Öğretici metinlerle; okurda düşünce değişiminin gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır, yoruma açık değildirler, metnin doğruluğu baştan kabul edilir. Bu tür metinleri yazan kişiler genellikle ilgili alanın uzmanıdır.

Öğrenme ortamlarında farklı türlerde metinlerin kullanılmasına gereksinim duyulmaktadır. Eğlendirici metinler öğrencilerin eğlenceli zaman geçirmelerine, dersi eğlenceli bulmalarına katkı sağlayan metinlerdir. Öğretici ve eğlendirici metinler Türkçe derslerinde yerinde kullanıldığında öğrencinin ilgisini toplamasına, zihinsel becerilerini kullanmasına, eğlenceli zaman geçirmesine, derse yönelik olumlu tutum kazanmasına katkı sağlayabilir.

Bilmeceler, bulmacalar, sayımacalar ve tekerlemeler; düşündürücü, eğlendirici ve öğretici nitelikteki dilsel metinlerdir.

2.3.3.2.1. *Bilmece.*

Bilmeceler düşündürücü, eğlendirici ve öğretici nitelikli dilsel metinlerden biridir. Bir şeyin adını anmadan, niteliklerini üstü kapalı söyleyerek o şeyin ne olduğunu bulmayı dinleyene bırakan oyundur. Eğlence aracı olmanın yanı sıra sözcük dağarcığının gelişimine de katkı sağlamaktadır (Turizm ve Kültür Bakanlığı, 2008: 47). Bilmeceler doğaya bağlı olayları; insan, hayvan, bitki gibi canlıları; eşya, akıl, güzellik, dini konu ve motifleri kapalı bir biçimde; yakın-uzak ilişkilerle, çağrışımlarla ilgimizi çekerek buldurmayı hedef tutan kalıplaşmış sözlerdir. “Nedir? Bil bakalım?” gibi birtakım eğlenceli sorularla dinleyiciye sorulur. Bilmecelerin oluşumuna bakıldığında eğlenceli zaman geçirmek, devlet adamlarının aralarında gizli haberleşmeyi sağlamak ve zekâda üstünlük yarışmaları düzenlemek gibi amaçlarının olduğu görülmektedir (Elçin, 1987: 91-94).

Bilmeceler farklı kültürlerde ve eğitim sistemlerinde de vardır. Shona’da bilmecelere yalnızca kültürün parçası olarak bakılmamakta, bilmeceler; düşünme, sorgulama becerilerini geliştiren bir eğitim aracı olarak görülmektedir. Shona’da bilmece sormak ailede bir gelenektir. Bilmecelerin soruluş amacında, eğlencenin yanı sıra yaşamın önemli gerçekliklerini gençlere sezdirmek bulunmaktadır (Gwaravanda ve Masaka, 2008: 193-194). Bilmeceler kültürel birikimin ürünüdür, içerisinde yaratıcılığı geliştiren pek çok öge barındırır (Castro, 2011: 124). Bilmeceler kültürümüzün bir parçası, düşünme becerilerinin geliştirilmesinde eğitim ortamlarında kullanılacak etkili bir araçtır.

Bilmecelerin sorulmasının bir geleneği vardır. Bilmeceyi soran kişi karşısındakine düşünmesi için zaman vermelidir. Yanıt vermekte güçlük çeken kişiye gerekli ipuçları sunulmalıdır. Kolay ve zor bilmeceler vardır. Zor bilmecelerin çözülmesi zihinsel bir emek gerektirmektedir (Elçin, 1987: 95-96). Bilmecelerin yanıtlanmasına katkı sağlamak için sunulan ipuçlarında bilmeceyi yanıtlayan kişinin soru sormasına da olanak sağlanmalıdır. Büyük mü küçük mü, uzak mı yakın mı, sert mi yumuşak mı, dar mı geniş mi, kısa mı uzun mu, canlı mı cansız mı gibi sorular çocukların varlıkları ve kavramları daha iyi tanımalarına, çevresinde gördüğü nesne ve varlıklara karşı daha ilgili olmalarına katkı sağlamaktadır (Sever, 2011/b: 139).

Bilmecelerin soruluş biçimi önemlidir. Çocuk anlamlandıramadığı bilmecenin yanıtını bulamayabilir. Bu nedenle öncelikle bilmecenin anlaşılması sağlanmalı, ardında çocuğa gereken zaman tanınmalı ve gerekliyse ipuçları sunulmalıdır.

Bilmecelerle ilgili sorulabilecek sorular konusunda öğrenciler daha önceden bilgilendirilmelidir. Görsel ve işitsel metinler de bilmecelerin çözümlenmesinde ipucu olarak kullanılabilir. Bilmecelerin çizimlerle ve seslerle desteklenmesi çocuğun bilmeceyi daha kolay algılamasını ve bilmecenin yanıtı daha kolay bulmasını sağlayabilir.

Bilmeceler dilin ve çizimin anlatım olanaklarından yararlanılarak sorulabilir (Sever, 2011/b: 139). Şekil 5'teki bilmeceler çizimin ve dilin anlatım olanaklarından yararlanılarak oluşturulmuştur:

Şekil 5 Bilmeceler

(İçözü, 2011/b: 22-23)

Bilmeceler şiir ya da düz yazı biçiminde sorulabilirler (E. Özdemir, 2000: 180):

“Bir atım var Mihriban
Göğsü suda her zaman
Gece gündüz kişnemez

Arpa saman istemez” (kayık)

Bilmecelerde bir ya da birden çok kavrama yanıt aranabilir. İnsan bedenine ilişkin organ adları, soyut kavramlar, hayvanlar, meyve ve yiyecek adları bilmecelerde yer alabilir. Bazı bilmeceler ise oyun biçimindedir. Bir sözcük bölünüp hecelerinden bir soru oluşturulabilir. Aşağıda bu bilmecelere ilişkin örnekler verilmiştir (E. Özdemir, 2000: 180-184):

“Dal üstünde al yanak” (elma)

“Tarlası beyaz, tohumu siyah, elle dikilir, dille biçilir.” (kâğıt, mürekkep, yazı, okuma)

“Biz biz idik biz idik

Otuz iki kız idik

Ezildik, büzüldük

Bir duvara dizildik.” (dişler)

“Şıpıl şıpıl sudan geçtim, şıplıtısını duymadım. Yeşil çimen üstünde kumaş biçtim, kıplıtısını bulmadım.” (rüya)

“Tren gelir İS diye, makinist vurur TAN diye, kömürcü anahtarı kaybetmiş, kondüktör bağırır BUL diye.” (İstanbul)

“Yer altında evleri

Eğri büğrü yolları

Pek incedir belleri” (karıncalar)

Bilmeceler çocukların, dilsel ve zihinsel gelişimlerine pek çok yönden katkı sağlamaktadır. Bilmecelerin sağladığı katkılar şöyle sıralanabilir:

Bilmecelerdeki gizli anlama ulaşma süreci, her şeyden önce usa vurma becerisini de işleten bir etkinliktir. Bilmeceler, çocuğun oynama ve eğlenme gereksinimlerini de karşılayan ortamlarda çıkarım yapma, kestirimlerde bulunma gibi bilişsel yetilerini sınamasına olanak sağlar (Sever, 2011/b: 137).

Bilmeceler çocuğun bilişsel yeteneklerini eğlenerek sınamasına, özgüven kazanmasına katkı sağlayabilir.

Bilmeceler konuşma ve dinleme becerilerinin geliştirilmesinde etkili bir araçtır. Okuma sevgisi ve alışkanlığı oluşturmaya katkıda bulunurlar. Çocuğu yazınsal nitelikli metinleri okumaya ve anlamaya hazırlarlar (Sever, 2011/b: 147). Temel dil becerilerinin geliştirilmesinde bilmeceler önemli bir etkiye sahiptir. Bilmeceleri ilgiyle dinleyen çocuğun dinleme becerisi; bilmeceleri doğru biçimde

söyleyen çocuğun, sözcükleri doğru boğumlandırma çabalarıyla konuşma becerisi gelişmektedir.

Bilmeceler derslerin eğlenceli biçimde işlenmesine, öğrencilerin derse katılım isteğinin artmasına katkı sağlamaktadır. Bilmeceler resimlerle desteklenebilir, eğitim ortamlarında bilmece yazma çalışmaları yaptırılabilir. Bilmece yazma çalışmalarında öğrencilere bir konu ya da anahtar sözcükler verilebilir. Bilmecelerin yazımında öğrencilerden, sözcüğün farklı anlamlarına gönderme yapacak biçimde kurgu oluşturmaları istenmelidir. Bilmecelerde sözcük oyunları önemlidir (Zipke, 2008:130-133). Bilmece yazma çalışmalarında öğrencilerin sözcük oyunları kurgulamaları, sözcük dağarcığının ve yazma becerisinin gelişimine katkıda bulunabilir.

Bilmeceler çocuğun çevresindeki varlıklara karşı ilgisini artırmaktadır. Çocuk çevresinde yeni karşılaştığı varlıkları bilmeceye dönüştürerek arkadaşlarına sorabilir (Gözaydın, 1985: 327). Bu durum çocukların iletişim becerilerinin gelişmesine katkı sağlayabilir. Bilmecelerle söyleyiş özelliklerini kavrayan ve resimlerle etkileşime giren çocukların görsel algıları, yaratıcı düşünme becerileri gelişmektedir (Sever, 2011/b: 143).

Bilmeceler çocuğun kavram gelişimi sürecini desteklemektedir (Sever, 2011/b: 143). Çocuk bilmecelerden öğrendiği kavramları belleğinde kalıcı olarak yapılandırabilir. Bir kavrama karşılık gelen anlamların; eş, zıt anlamlı ve eş sesli sözcüklerin öğretiminde bilmecelerden yararlanılabilir.

Bilmeceler soyut sözcüklerin anlamlarının kavranmasına, çocukların soyut varlıkları somutlaştırarak anlatabilmesine katkı sağlar (Gözaydın, 1985: 327).

Bilmecelerde kullanılan uyaklı yapılar ve ses oyunları ile şiir dilinin özellikleri çocuk okura sezdirilmektedir (Sever, 2011/b: 147).

Bilmece çocukların içinde yaşadıkları kültürün özelliklerine ilişkin bilgi edinmelerini sağlayabilir.

Türkçe öğretiminde bilmecelerden yararlanılmalıdır. Çocuk okuru yazınsal nitelikli metinleri okumaya hazır duruma getirmede bilmecelerin önemli bir yeri vardır. Bilmeceler görsel ve işitsel metinlerle desteklenerek ilgi çekici duruma getirilebilir. Yazma çalışmalarında bilmecelerden yola çıkılabilir.

2.3.3.2.2. *Bulmaca.*

Türkçe Sözlük'te (TDK, 2005: 324) bulmaca “çeşitli biçimlerde düzenlenen ve düşündürerek, aratarak buldurmayı amaç edinen oyun” olarak tanımlanmaktadır. Bulmacalar eğlendirici, düşündürücü ve öğretici nitelikli dilsel metinlerdir. İnsanoğlu tarih boyunca bulmacalara ilgi duymuştur. 18. yüzyıl İngiltere'sinde çocuklar için geliştirilen bazı bulmacalar, zekâ geliştirdiğine inanılarak yaygınlaşmış; bu dönemde pek çok bulmaca kitabı yayımlanmıştır. ABD'de ilk kez yayımlanan ileri zorluk derecesindeki bulmaca Sun pazar eki gazetesindedir. 1913 yılında bu yayınla birlikte, toplumun beğenisini kazanan bulmacalar yaygınlaşmıştır (Wikipedia bulmaca maddesi). Günümüzde bulmacalar; eğitim, eğlenceli zaman geçirme gibi pek çok amaç için kullanılabilir. Bulmacaların yaygınlaşması bulmaca türlerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Tikbaş (2011: 15-30) bulmacaları tür, şekil ve içerik açısından sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırmayı oluştururken gazeteleri, dergileri ve bilgisayar ortamındaki bulmaca adreslerini taramıştır. Bulmacaları şekil açısından: klasik kare bulmaca, İsveç tarzı kare bulmaca, çizgili kare bulmaca ve simetrik kare bulmaca; tür açısından: sözcük bulmacaları, sayı-mantık bulmacaları; içerik açısından: kalıp-doldurma sorular, somut olmayan kültürel mirası kaynak alan sorular, yazılı kültürü kaynak alan sorular, popüler kültürü kaynak alan sorular olarak sınıflandırmıştır.

Bulmacaların boş zaman etkinliği, eğlence aracı olma işlevlerinin yanı sıra, eğitimsel işlevi de bulunmaktadır. Özellikle çocukların öğrenme ve problem çözme yeteneklerinin gelişmesi sürecinde birçok eğitim kurumu (okulöncesi eğitimi, ilköğretim) çeşitli bulmacaları eğitim aracı olarak kullanmaktadır. Bulmacalar, sorgulama ve düşündürme tekniğiyle öğrenciyi zorlayarak zihinsel gelişimini sağlamaktadır (Dursun, 2009: 73).

Eğitim araç gereçlerinden biri olarak kabul edilen bulmacaların öğretim süreçlerinde; algı, anımsama, araştırma yapma, karşılaştırma, bağlantıları oluşturma, ayrıntıları bulma, görsel ayırım, problem çözme, eleştirel düşünme, çözümlenme, parça bütün ilişkisi kurma gibi becerilerin gelişmesine olumlu katkı sağladığı görülmektedir. Çocuklar bulmaca yönergelerini uygularken ilgilerini toplarlar. Bulmacalar dinleme becerisinin ve sözcük dağarcığının gelişimini sağlamaktadır (Aral, Kandır, Can ve Yaşar, 2002; Daoust, 2007; Oğuzkan ve Avcı 2000'den akt: Aral, Gürsoy ve Can, 2011: 20). Bulmacaların; düşünme becerilerini geliştirmesi,

kavram gelişimini sağlaması ve öğrenme istekliliğini artırması eğitim alanında bulmacanın kullanımı ile ilgili çalışmaların yapılmasına yol açmıştır.

Çapraz sözcük bulmacaların eğitimde kullanılması ile ilgili çalışmalar: Berry ve Miller (2008: 32-34), Davis, Shepherd ve Zwiefelhofer (2009: 4-10), Franklin, Peat ve Lewis (2003: 79-84) tarafından yapılmıştır. Özellikle çapraz sözcük bulmacaya ilişkin çalışmaların yapılmasının nedeni eğitim ortamlarında çapraz sözcük bulmacanın kolaylıkla kullanılabilmesidir.

Çapraz sözcük bulmacaların eğitimde kullanımının yararlarını Berry ve Miller (2008: 32) şöyle özetlemektedir:

- Bulmaca çözmek öğrencinin dilsel metni çözümlene becerisini geliştirmekte ve kendine olan güvenini artırmaktadır.
- Bulmacalar, derslerin daha eğlenceli yapılandırılmasına olanak sağlamaktadır.
- Bulmacalar, öğrenilen bilgilerin pekiştirilmesine ve kalıcılaştırılmasına katkı sağlamaktadır.
- Yeni bir bilgi, kavramın tanıtılmasında bulmacalardan yararlanılabilir.
- Bulmacalar, öğrencilerin öğrenmelerini değerlendirmelerine olanak sağlamaktadır.
- Bulmacalar, geleneksel öğretim yöntemlerine göre daha hızlı kavramaya olanak sağlamaktadır.

Yukarıda da görüldüğü gibi bulmacalar derslerin daha eğlenceli yapılandırılmasına olanak sağlar. Bulmaca çözmek öğrencilerin zihinsel becerilerini kullanmaları için gerekli ortamı oluşturur. Bulmaca yönergelerini dikkatle okuyan öğrencilerin okuma becerisi geliştirebilir, yönergeleri akılda tutma çabası ise anımsama becerisinin gelişmesine katkıda bulunabilir. Öğrenciler sorulara birlikte yanıt arayıp sesli düşünebilirler, birlikte yanıt bulmanın mutluluğunu yaşayabilirler. Bu durum öğrencilerin iletişim becerilerinin gelişimini olumlu etkileyebilir.

Bulmacalarda kullanılan sözcüklerin seçimine özen gösterilmelidir. Sever vd. (2008: 71)'e göre bulmacalarda sözcüklerin eş ve karşıt anlamlılarını tanıtan, tanımlayan, sezdiren sözcükler kullanılmalıdır.

Dilsel metinlerde geçen sözcüklerden yola çıkarak oluşturulan bulmacaların eğitim durumlarında kullanılması öğrencinin dilsel metni daha özenli okumasına, sözcüğün anlamını dilsel metnin bağlamından çıkarsamaya çalışmasına olanak

tanımaktadır. Bu etkinlikler sözcük dağarcığının ve okuduğunu anlama becerisinin gelişimine katkı sağlayabilir.

Çok uyaranlı eğitim ortamlarının işe koşulduğu eğitim durumlarında bulmacanın kullanılması öğrencilerin ilgisini çekebilir, dil ve düşünme becerilerinin gelişmesine katkı sağlayabilir, Türkçe dersini eğlenceli bir öğrenme ortamına dönüştürebilir.

2.3.3.2.3. Sayışmaca.

Sayışmacalar, düşündürücü, eğlendirici ve öğretici nitelikli dilsel metinlerden biridir. Sayışmacalar, oyunların girişinde ebeyi belirlemek için çocuklar tarafından yaratılmış uyaklı sözlerdir. Ezgisel bir yapıya sahiptirler. Sayışmacalar sözcüklerin doğru boğumlandırılmasına katkı sağlar (Gözaydın, 1985: 328; Nas, 2004: 361; E. Özdemir, 2000: 211; Sever, 2011/b: 131). Sayışmacaları tekerlemelerden ayrı bir tür olarak ele almak olanaklı değildir. Sayışmacalar oyunlarda kullanılan bir tür tekerlemedir.

Oyun etkinliklerinde kullanılan tekerlemeler, sayışmacalar çocukların birlikte eğlenme, gülme, iş görme bilincini geliştirmektedir. Birlikte yaşamının birtakım kuralları olduğunu sezdirerek çocuğun toplumsallaşmasına katkı sağlar (Sever, 2011/b: 136). Sayışmacalar çocuğa birtakım toplumsal kuralların varlığını sezdirir. Oyunda ebeyi belirlemek için sayışmaca yapılır. Sayışmaca sonucu ebe olarak seçilen birey kurallara uyar ve ebe olmanın gereklerini yerine getirir.

Oyun tekerlemeleri, çocuklar tarafından güncel olaylardan esinlenerek yeniden üretilebilmektedir. Bu durum çocukların yaratıcı zekâlarını ortaya koymaktadır. Var olanı taklit yolu ile öğrenmekle kalmazlar, bunu daha da geliştirirler. Tekermemelerin ruhunu kavrayan çocuklar bağımsız olarak yeni tekerlemeler üretebilirler (M. N. Önal, 2002: 15).

Sayışmacalar çocuğun düş dünyasına göre değiştirilebilir, yenileri üretilebilir. Her çağda çocuk oyunları var oldukça sayışmacalar da var olacaktır.

“İğne iğne üç düğme

Fil filince

Kuş dilince

Horoz öttü

Tavuk tepti

Kadın kıza selam etti

Alcık morcuk

Sana dedim: “Çık!”

Arkama gelen ebe,

Sobe, sobe, sobe.” (E. Özdemir, 2000: 211).

2.3.3.2.4. Tekerleme.

Tekerlemeler düşündürücü, eğlendirici ve öğretici nitelikli dilsel metinlerden biridir.

Tekerlemeler; ses çağrışımlarından, yinelemelerden ve benzerliklerden yararlanılarak oluşturulmuş metinlerdir. İçerisinde bulundurduğu gülmece öğeleriyle ilgi çekmektedir. Birçok sözcüğün birbiriyle uyumu ve kulağa hoş gelen yapısı tekerlemelerin sevilerek söylenmesi ve ilgiyle dinlenmesini sağlamaktadır (Sever, 2011/b: 131).

Tekerlemeler tarih boyunca her toplumda, her dilde kullanılmıştır ve ustası çocuklardır. Tekerlemeler anadilindeki ses kurallarının, müzik tadının, ölçülü ve uyaklı anlatım yolunun çocuklarca taklit edilmesinden doğmuştur. Çocuklar en zor tekerlemeleri bile kolayca öğrenirler, söylerler. Böylece dil becerilerini geliştirirler. Tekerlemelerde ölçü, uyak, iç uyak, ses benzerlikleri görülmektedir. Tekerlemeler bağımsız olarak var olduğu gibi şiir, bilmece, çocuk oyunu, çocuk tiyatrosu, halk hikâyesi ve masal gibi türlerin içerisinde de bulunabilmektedir (Akalin, 1987: 87-89; Sever, 2011/b: 131-136). Tekerlemelere en çok masalarda rastlanmaktadır (Gözaydın, 1985: 328). Masalların başında yer alan masal tekerlemeleri çocuğu masal dinlemeye çağırmakta, çocuğun masala olan ilgisini canlı tutmaktadır. Masal tekerlemeleri çocuğu masalın çekim alanına girmeye isteklendirirken dil becerilerinin, duygu ve düş dünyasının gelişimine de katkı sağlamaktadır (Sever, 2011/b: 133).

Tekerleme türleri arasında masal tekerlemeleri dışında tören tekerlemeleri ve yanıltmaca tekerlemeleri de yer almaktadır. Tören tekerlemeleri çocuklara ilişkin törenlerde kullanılır. Örneğin çocukların yağmur yağarken söyledikleri bir tekerleme şöyledir (Nas, 2004: 360):

“Yağ yağ yağmur

Tarlada çamur

Teknede hamur

Ver Allahım ver

Sillice (sicim gibi) yağmur”

Yanıltmaca tekerlemelerinde ise söylemesi zor ses oyunları vardır. Çocuklar tekerleme söylemede yanlışa düştüklerinde eğlenirler. “Şu köşe yaz köşesi, şu köşe kış köşesi, şu şişe su şişesi” bir yanıltmaca tekerlemesi örneğidir (Nas, 2004: 365).

Tekerlemelerin belirli bir konusu yoktur. Şiirsel düzen içerisinde dizelerin düşündürdükleri birbirini bütünlemez, içeriksel bir bütünlük oluşturmaz (E. Özdemir, 2000: 209-210). Tekerlemelerin içerisinde geçen anlamsız sözcük ve sözcük grupları çocukların eğlenmesine, gülmesine katkı sağlayabilir.

Tekerlemelerin eğlenceli yapısı çocukları dilin inceliklerini öğrenmeleri konusunda isteklendirmektedir. Tekerlemeler doğru boğumlama becerisini geliştirerek okuma becerisinin gelişmesine katkı sağlamaktadır (Baleghizadeh ve Dargahi, 2010: 71-72). Ayrıca tekerlemenin bellekte tutulmaya çalışılması çocukların zihinsel becerilerinin gelişimini olumlu etkileyebilir.

Tekerlemelerde kullanılan betimlemeler ve benzetmeler dilin anlam inceliklerini çocuklara sezdirmektedir. Tekerlemelerin çocuklar tarafından sürekli yinelenmesi, sözcüklerin doğru söylenişini kalıcılaştırmaktadır. Tekerlemelerin seçiminde kolaydan zora doğru bir yol izlenmelidir. Tekerlemeleri söyleyemeyen çocuklara karşı baskıcı bir tutum izlenmemelidir. Tekerleme söyleme çalışmaları çocuğun güven duygusunu geliştirmekte, toplum karşısında konuşma cesareti kazanmasına yardımcı olmaktadır (Sever, 2011/b: 134-136). Tekerlemeleri doğru söyleyen çocuğun dil becerileri gelişebileceği gibi kendine güveni de artabilir. Çocuklar arasında tekerleme söyleme yarışmalarının yapılması çocukların eğlenmelerine ve toplumsallaşma süreçlerinin gelişimine katkı sağlayabilir.

2.3.4. Görsel Metinler (Görsel Uyarılar)

Görsel metinler, Türkçe öğretiminin çok uyaranlı bir anlayışla gerçekleştirilmesine katkı sağlayan resim, karikatür, kısa film gibi metinlerdir. Türkçe eğitimi ortamlarında öğrencilerin duygu ve düşünce dünyalarının gelişiminde, dilsel metinleri anlamlandırma sürecinin desteklenmesinde sanatsal nitelikli görsel metinlere gereksinim duyulmaktadır.

2.3.4.1. Resim

Çocuk, resim yoluyla yetişkinlere dünyayı kendi açısından en kestirme yoldan, özentisiz, yalın bir biçimde anlatmaktadır (Eyüboğlu, 1962'den akt: Yavuzer, 1999: 274). Çocukların kendilerini özgürce anlatabildikleri, severek yaptıkları bir sanat etkinliği olan resmin çocuğun yaşamında önemli bir yeri vardır.

Çocuğa bakış açısı çocuk ve resim ilişkisini belirlemiştir. Çocuk kavramının kabul edilmediği, çocuğun aciz bir varlık olarak görüldüğü dönemlerde çocuk büyüklerin estetik ölçütlerini yakalamak zorundaydı. Picasso babasının kendisini akademik bir anlamda yetiştirmesine karşı tepkisini şu tümcelerle dile getirmiştir: "Ben çocukken Raphael gibi resim yapardım, çocuk gibi resim yapmayı ileri yaşımda öğrendim." (Akt: Kırıçoğlu, 1999: 216). Romantizm akımının etkisiyle Paul Klee, W. Kandinsky gibi sanatçılar sanatın yalın ve ham kökenlerinin çocuk resimlerinde olduğu kanısına varmışlardır. Çocuk resimleri, çocuğun çok yönlü gelişiminin belirleyicisi olarak araştırılmıştır. Çocuk ve sanat birlikteliği gelişim ve psikoloji alanlarının konusu olmuştur. 20. yy'da çocuk sanatı kavramı oluşmuştur. Ancak bu dönemde çocuğun her yaptığıın sanat adına alkışlanması sanatı öğrenme ve yaşama olanağı açısından sıkıntılar doğurmuştur (Kırıçoğlu, 1999: 261). Çocuk ve sanat ilişkisinin doğru belirlenmesi sanat eğitiminin doğru yapılandırılmasını ve eğitim ortamlarında kullanılan resimlerin uygun biçimde seçilmesini sağlamaktadır. Resim erken çocukluk döneminden başlayarak çocuğun yaşantısında yer etmeye başladığından; çocuğun duygu ve düşünce dünyasını, imgesel becerilerini geliştirebilir. İlhan (2009: 498)'a göre resim çalışmalarının çocuğun yaratıcılığının geliştirilmesinde önemli bir yeri bulunmaktadır.

"Sanat yapmak dışında sanat yapıtları aracılığıyla anlamlar elde edilebilmektedir. Özel yapısı saklı kalmak koşuluyla sanatlardan eğitim amaçlı birleştirilmiş izlencelerde yararlanılabilir." (Parsons, 1998'den akt: Kırıçoğlu, 1999: 262-263). Eğitim ortamlarında görsel metin olarak resmin kullanılması eğitimin niteliğini artırabilir. Türkçe öğretiminde resmin görsel metin olarak kullanılmasının öğretim süreçlerine katkıları şöyledir:

Resim, sanatçının dünyasında yarattığı içeriği, görsel bir biçime döken, görünür kılan bir ögedir. Resimler dilsel metinlerin iletilerinin kavranmasına, çocukların duyularını eğitmeye, sanat eğitimi ortamlarının oluşturulmasına, kavram gelişimine, dilsel metne yeni yorumlar eklemeye katkı sağlamaktadır (Sever, 2010:

166-167). Nitelikli biçimde resimlenmiş çocuk kitapları bir görsel sanat ürünüdür. Okurunun sanatsal duyarlılığını artırmaktadır (Russell, 2009: 156). Resimler görsel algının, sanatsal duyarlılığın ve okuduğunu anlama becerisinin gelişmesine katkı sağlayabilir.

Çocuk resimleri üzerine yapılan araştırmalarda, çocuk resimlerinin içinde buldukları kültürden etkilenerek geliştiği, çocukların çizgilerini, öteki çocukların resimlerinden olduğu kadar yetişkinlerin resimlerinden ve içinde yaşadıkları kültürün kendilerine sunduğu pek çok imge kaynağından yararlanarak geliştirdikleri ve bu yolla resimsel dillerini oluşturdukları anlaşılmıştır (Kırıçoğlu, 1999: 263-264).

Çocuğun resim yapma isteği imge dağarcığının gelişmesiyle artmaktadır (Kırıçoğlu, 1999: 264-265).

Çocuklar Türkçe dersinde okunan dilsel metinlerle ilgili resim yapmaya, yazdıkları yazıları resimlemeye yönlendirilebilir. Böylelikle çocuk sanatsal bir sürecin öznesi olabilir. Çocuğun imgesel becerilerinin gelişmesi desteklenebilir. Yapılan resimlerden yola çıkılarak öğrencilerin kültürlerine ve yaşantılarına ilişkin bilgiler edinilebilir. Resim dili gelişen öğrenci kendini çizgi ile kolayca anlatırken, dilsel becerilerini kullanarak kendini anlatma yolunda önemli adımlar atabilir. Yapılan resimler üzerine konuşma etkinlikleri düzenlenebilir.

Resim düş gücünü geliştirmekte, çocuğa dilsel metni doğru algılayabilmesi için gereken ilk malzemeyi vermektedir (Erdoğan, 1987: 499). Resimler öğrenme sürecinde ilgiyi, akılda kalıcılığı artırmakta, anımsamayı kolaylaştırmaktadır (Schnotz, 2002: 101-102). Türkçe öğretiminde, sanatsal nitelikli resimler dersin dikkat çekme bölümünde kullanılabilir. Resim içeriğinden yola çıkarak öğrencilere dilsel metnin izleği sorulabilir. Böylelikle dilsel metne ilişkin düşünsel ön hazırlık yapılmış olur.

Sanatçı şekil ve renkleri kullanarak evrensel gerçekliklere ilişkin kesitler sunmaktadır. Bireyler genellikle, sanat eserinin duyumsattıklarını sözcüklere aktarmakta zorlanmaktadır. Bunun nedeni dili kullanma becerisinin yeterli olmaması değil, duyumsananları anlatabilecek uygun sözcüklerin bulunamamasıdır (Arnheim, 1997: 2-3).

Resim insana ilişkin duygu durumlarının, düşüncelerin, yaşantıların yansımasıdır. Sanat eserine bakmayı bilen bireyler yaşama ilişkin kesitleri ve duygu durumlarını resimlerde de görebilirler. Resimlerde anlatılan duyguların aracı

kullanılan renkler, çizgiler, gölgeler, yöntemlerdir. Türkçe öğretiminde resimlerin kullanılması, resimlerle ilgili duygu ve düşüncelerin öğrenciler tarafından anlatılması öğrencileri resmin dünyasına yakınlaştıracaktır.

Resimlerle dilsel metinler arasında ilişkiler kuran öğrenciler dilsel metni daha iyi anlamlandırabilir. Böylelikle öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerinin gelişimine katkı sağlanabilir. Resimlerin duyumsattıkları ile ilgili yapılan yazma etkinlikleri öğrencilerin yazma becerilerinin gelişmesini sağlayabilir. Resimlerden yola çıkarak yapılan konuşma etkinlikleri öğrencileri duygu ve düşüncelerini anlatma konusunda isteklendirebilir.

2.3.4.2. Karikatür

Öğrencilerin duyu algılarını devindiren sanatsal nitelikli görsel metinler Türkçe derslerini bilgi aktarmacılığından kurtarır. Bu metinlerden biri olan karikatürler, Türkçe öğretiminin öğrenci merkezli olarak gerçekleşmesine katkı sağlamaktadır. Türkçe Sözlük (TDK, 2005: 1090), karikatürü “insan ve toplumla ilgili her türlü olayı konu alarak abartılı biçimde veren, düşündürücü ve güldürücü resim” olarak tanımlamaktadır.

“Karikatürize etmek, çarpıtmak; karikatür ise, çarpıtılmış çizim anlamına gelmektedir. Yani matematik dışlanarak, güzel oranlar ülküsünden sapmış olarak çizilmiş figürler ya da portrelere verilen addır.” (Şenyapılı, 2003: 14). Karikatür, başlangıçta yalnızca insan yüzünü konu edinirken zamanla bu durum değişmiştir. İnsan bütünüyle konu olmaya başlamıştır. Karikatürün geçmişi paleolitik çağlara kadar uzanmaktadır. Mağara duvarlarına çizilmiş büyücü ve hayvan karikatürleri bulunmaktadır. Grek, Çin, Roma, Hindistan ve Mısır’da tarihsel süreçler içinde görülen karikatür baskı makinasının bulunmasıyla çoğaltılmıştır. Karikatür, yalnızca insanların dış görünüşünü abartılı bir biçimde çizme anlamında kullanılsaydı bugün bir sanat dalı olarak anılamazdı. Karikatür de diğer sanat dalları gibi yaratıcılık isteyen bir sanattır (Özer, 1994: 5-11).

Karikatürlerin gelişimi ile birlikte farklı karikatür türleri oluşmuştur. Karikatürlerin sınıflandırmasını Özer (2007: 20-21) şu şekilde yapmıştır:

a) Vinyet (bir yazının yanında o yazıyı destekleyici bir desen) olarak karikatür.

b) Tek bir kareden oluşan karikatür

c) Bant karikatür (birden çok kareden oluşan karikatür)

d) Çizgi öykü-çizgi roman karikatür.

Ayrıca kişilerin portrelerinin çizildiği portre karikatürleri, son yıllarda eğitim alanında kavram karikatürleri adıyla yer almaktadır. Kavram karikatürleri karakterlerin düşüncelerinin konuşma baloncukları içerisinde belirtilmesiyle oluşur. Kavram karikatürlerinde bir konuya ilişkin düşünceler karikatür karakterleri arasında tartışılır. Bu yolla öğretmenler, öğrencilerini karakterler arasındaki tartışmaya katabilir. Böylelikle öğrencilerin düşünme becerilerinin gelişimi desteklenebilir (Kabapınar, 2005; Keogh, Naylor ve Wilson, 1998'den akt: Şengül ve Aydın, 2013: 643).

Yalnızca güldürme işlevini yerine getiren karikatür eksiktir. Çünkü karikatürün güldürmenin yanında haber verme (ileti sunma), eğlendirme, eğitim, karşı çıkma, estetik kaygı ve reklam gibi işlevleri de bulunmaktadır (Topuz, 1986: 84). Karikatürlerin eğitimdeki işlevi çok geç fark edilmiştir. Bu nedenle eğitim süreçlerinde karikatürlerden yeterli düzeyde yararlanılamamaktadır. Öğretmenlerin konu ile ilgili karikatür bulamaması, kendi çizimlerine güvenmemeleri ve karikatürün politika ile iç içe olduğu görüşü öğretmenleri karikatür kullanımından uzaklaştırmaktadır (Özer, 1994: 37-40).

Çok uyaranlı eğitim ortamlarının bileşenlerinden biri olan karikatürün eğitimdeki yeri ile ilgili (Efe, 2007: 44-51; Göker, 2007: 29-35; Mürsel, 2009; Örs, 2007: 26-29; Özer, 2007: 19-26; Sever, 2011/a: 169-191; Sever, 2007/a: 22-229; Topçuoğlu, 2007: 38-44; A. Uslu, 2007/a: 35-38; H. Uslu, 2007/b: 15-19) çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Yapılan araştırmalar karikatürün eğitim ortamlarında kullanılmasının başarıyı ve güdülenmeyi artırdığını; anlama ve anlatma becerilerinin gelişimine katkı sağladığını göstermektedir.

Türkçe eğitimi ortamlarında görsel metin olarak kullanılan karikatürün öğretim sürecine etkileri şöyledir:

Karikatürler; öğrencilerin ilgilerini çekmekte, düşünme becerilerini geliştirmekte, onları okumaya isteklendirmekte ve akademik başarıyı artırmaktadır. Karikatürler gülmeceyi sınıfa getirmenin yoludur. Gülmece öğretimi olumlu yönde etkilemektedir. Pek çok sözcükle anlatılamayan düşünce karikatürle okura kolaylıkla iletilebilmektedir. Karikatürler eleştirel düşünme becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır (McVicker, 2007: 85-86; Tejwani, 2012: 11). Karikatürler dersin işlenişini eğlenceli bir biçime dönüştürebilir, öğrencilerin ilgisini çekebilir, düşünsel

becerilerini geliştirebilir. Karikatürler okuma kültürünün edindirilmesine katkı sağlayabilir.

Karikatür eğitim sistemi içerisinde bir araçtır. Görselliğin yanı sıra içinde düşünce de taşıdığı için insan beyninde kalıcı etkiler bırakır. Mizah yönüyle bu kalıcılığı güçlendirir. Bunun için karikatür ile yapılan eğitimde ezbercilik yoktur. Göze yansıyan düşünce beyinde devinir, mizahın etkisiyle ezber ortadan kalkar (Efe, 2005: 10).

Türkçe eğitim ortamlarında görsel metin olarak karikatürün kullanılması dersin akışına devingenlik katabileceği gibi ezberi ortadan kaldırarak öğrenmenin kalıcılılaşmasına da katkı sağlayabilir. Karikatürlerle gülen, düşünen bireyler Türkçe öğretimi sürecinde etkin birer özneye dönüşürler.

Sınıfta karikatür yazma çalışmalarının yapılması öğrencilerin; sözcük dağarcıklarının, dil becerilerinin, görsel becerilerinin, yaratıcılıklarının ve iletişim becerilerinin gelişimini sağlamaktadır (Morrison vd. , 2002: 759). Karikatürler anlama ve anlatma becerilerinin gelişimine katkı sağlayabilir. Karikatürler Türkçe öğretiminde yazma çalışmalarında kullanılarak öğrenciler yazmaya isteklendirilebilir.

Karikatürler düşünme, algılama, ayırt etme becerilerini geliştirmekte, neden sonuç ilişkilerini daha kolay kurabilmeyi sağlamaktadır. Karikatürler toplumlara ve kültürlerle ilişkin ipuçları sunarlar. Bu nedenle bireyler yaşadıkları toplumları karikatürlerle daha kolay tanıyabilir. Karikatürler eleştiri ve özeleştiri becerilerini geliştirmekte, öğrencilerin sorunlara çözüm önerisi üretmelerini kolaylaştırmakta, sanata olan ilgiyi artırmakta ve estetik duyguları geliştirmektedir (H. Uslu, 2007/b: 16).

Karikatürler düşünen ve sorgulayan bireylerin yetiştirilmesine, estetik duyguların gelişimine katkı sağlanmaktadır. Bir karikatürden yola çıkarak toplumsal yapıyı, kültürü, bir olayı ya da olguyu sorgulayan; bu sorgulamada neden sonuç ilişkileri kuran, eleştiri ve özeleştiri yapan bireyin düşünme becerileri gelişebilir.

Sınıflarda mizaha başvurulması öğrencilerin sosyal ilişkilerinin gelişmesi açısından da yararlıdır. Mizah her şeyden önce paylaşımdır. Paylaşımçılık, güvensizlik duygusunun aşılmasında vazgeçilmez bir davranış biçimidir. Paylaşımçılığın birliktelik, içtenlik, arkadaşlık ve dostluk duygularının güçlenmesindeki önemini kim yadsıyabilir. Dahası mizah farklı kültürlerin birbirini anlamasında da bir köprü görevi üstlenebilir (Topçuoğlu, 2007: 39).

Karikatürler toplumsal hoşgörü, barış ve demokrasi kavramlarının öğrencilerin yaşantısına katılmasında etkili bir görsel metindir. Türkçe derslerinin demokratik bir işleyişle yapılandırılması öğrencilerin duygu ve düşünce gelişimlerine uygun bir zemin hazırlayabilir.

Sever (2007/a: 223-225)'e göre karikatürün Türkçe öğretiminde kullanılmasının katkıları şöyledir:

a) *Karikatürler, öğrencilerin ilgisini derse yöneltmelerine, ilgilerini sürekli kılmaya katkı sağlayabilir.*

b) *Karikatür anlama ve anlatma becerilerinin kullanılması için doğal uygulama ortamları yaratabilir.*

c) *Karikatürler, duyma ve düşünme dürtüsünü devindirerek öğrencileri düş ve düşünce üretmeye isteklendirebilir.*

d) *Karikatürler sınıfta demokratik bir kültür ortamının oluşmasına katkı sağlayabilir.*

Derslerde karikatürlerin verimli bir biçimde kullanılabilmesi için özen gösterilmesi gereken noktalar H. Uslu (2007/b: 18)'ya göre aşağıdaki gibidir:

1. Öncelikle karikatür sanatı yakından izlenmelidir.
2. Karikatür kaynakları konusunda bilgi sahibi olunmalıdır.
3. Zengin bir karikatür arşivine sahip olunmalıdır.
4. Espriyi anlama, yorumlama konusunda çelişkiye düşülmemelidir.
5. Her ders ve konu için en uygun karikatürler seçilebilmelidir.
6. Yazısız karikatürlerin kullanılmasına özen gösterilmelidir.
7. Karikatür seçimlerinde farklı ülkelerden farklı çizerlerin çalışmalarına yer verilmelidir.
8. Kullanılacak karikatürler planlama aşamasında belirlemelidir.
9. Bazen aynı konuda çizilmiş değişik karikatürler bir arada ele alınmalı ve çizerlerin olaya bakış açılarındaki farklılıklar öğrencilere buldurulmalıdır.

Eğitim ortamlarında, çocukların yaş ve alımlama yeterliğine göre, önceleri iletileri açık olan, yazıyla da desteklenmiş karikatürler; çocukların çizgiyle iletişim kurma istekleri artıkça da anlamının oluşmasına daha çok katkı yapabilecekleri örtük iletili sanatsal karikatürler kullanılmalıdır (Sever, 2007/a: 226).

Karikatürlerde okur betimsel iletinin altında yatan gizli iletiyi kavramış olmanın mutluluğuna erişecektir (Topuz, 1986: 7). Türkçe derslerinde bir düşüncüyü belleten, bir inancın, görüşün savunuculuğunu yapan karikatürler kullanılmamalıdır. Bunların yerine örtük iletiler sunan sanatsal nitelikli karikatürlere yer verilerek öğrencilerin duygu ve düşünceleri devindirilmelidir.

Çok uyaranlı eğitim ortamlarında kullanılacak dilsel, görsel ve işitsel metinlerin birbiri ile uyumu ve çocuğa göreliği önemlidir. “Ders konusu olacak karikatürler konu edilen dilsel metin ya da parçalara uygun olmalıdır. Kolay yorumlanmalı, bilinen ya da anlaşılabilir olaylar olmalıdır. Öğrenci düzeyinden ayrılmamalıdır. Aynı zamanda etkili olmalıdır.” (Efe: 2005, 20). Öğrenci algılama düzeyi üzerindeki uyarıyı (metni) anlamlandıramayabilir. Anlamlandırılmayan uyarılar bireyin gelişim sürecine katkı sağlayamaz. Türkçe eğitimi ortamlarında kullanılan karikatürler çocuğun anlam evrenine uygun seçilmeli; izlemekle ve dilsel metinle uyum içerisinde olmalıdır.

2.3.4.3. Kısa Film

Çok uyaranlı eğitim ortamlarının bileşenlerinden biri olan kısa film yaşam gerçekliğini devingen bir akış içerisinde izleyene sunan görsel kısa bir öykü olarak nitelendirilebilir. Kısa film görüntülerle anlatılan bir öyküdür. Kısa filmde tek karakter ve konuya odaklanmak söz konusudur (Sever, 2011/a: 170).

Edebiyat sözcüklerle dile gelen bir sanat dalıdır. Kaynak edebiyat metninden çıkan iletiler alıcıya gönderilmektedir. Filmler de ses ve görüntü yoluyla iletilerin alıcıya gönderilmesini sağlarlar (M. Önal, 2011: 11-40). Sanatsal nitelikli kısa filmler, yazımsal nitelikli yapıtlar gibi alıcıya örtük iletiler sunar. Kısa filmlerde bu ileti görüntü ve sesle; yazımsal nitelikli yapıtlarda ise sözcüklerle sunulmaktadır.

Sanatsal filmler, etkin öğretim ortamı oluşturmada, dilsel ve kültürel öğeleri bir bütün halinde öğrenciye ulaştırmada, temel dil becerilerinin gelişimini sağlamada, bireyin özgün düşünce alanını genişletmede olumlu etkilere sahiptir (Saraç, 2012: 35). Türkçe dersinde izlenen bir kısa filmde yola çıkarak konuşma ve yazma etkinlikleri yapılabilir. İzlenen kısa filmler sınıfta demokratik bir ortamın oluşmasına, öğrencilerin duygudaşlık becerilerinin gelişimine katkı sağlayabilir.

Filmler yaşamı incelemeyi ve anlamlandırmayı, hem bireysel hem de toplumsal bakış açısı geliştirmeyi sağlamaktadır. Kişisel olarak olgular karşısında nasıl davranılması gerektiğini, somut tutum ve davranış örnekleriyle açıklamaktadır. İnsanlar arasındaki önyargıları kırabilmekte, insanların birbirini anlamasını sağlayabilmektedir (Wilson, 2002'den akt: Birkök, 2008: 3-4).

Bruner (2008: 63-64'den akt: Akbaş, 2011: 17) filmleri ve kısa filmleri öğrencilere dolaylı olarak deneyim sunan araçlar olarak tanımlamaktadır. Bruner (2008: 63-64'den akt: Akbaş, 2011: 17)'e göre filmler, öğrenme-öğretme sürecini zenginleştiren araçlardır. Eğitim ortamlarında kullanılan kısa film türlerinden biri de eğitsel nitelikli kısa filmlerdir. Eğitsel nitelikli kısa filmler bir olgunun ya da düşüncenin anlatılmasına ve tanıtılmasına katkı sağlar.

Öğrenme ve güdülenme kuramlarına göre hareketli, farklı, ilgi çekici imge ve simgeler, bireylerin zihninde daha fazla yer etmekte, hatırlanmaları daha kolay olmaktadır. Örneğin, yüzlerce sayfalık bir kitabın okunması ile anımsanan sadece yüzde 10 iken, izlenen bir filmin ardından yüzde 50'si hatırlanmaktadır (Örs, 2007: 26). Kısa filmlerin eğitim ortamlarında kullanılması öğrenilen bilgilerin kalıcılığın katkısı sağlayabilir.

Eğitim ortamlarında kullanılan kısa filmler farklı tekniklerle yapılandırılmış olabilir. Animasyon, çizgi film ve film teknikleri bunlara örnektir. Bazı çalışmalarda animasyonlar çizgi film olarak da adlandırılmaktadır (Mayer ve Moreno, 2002/b: 88). Animasyonlar bilgi düzeyindeki kazanımların edindirilmesine, anlama becerilerinin, öğrenmeye karşı olumlu tutumun ve problem çözme becerilerinin geliştirilmesine katkı sağlamaktadır (Ke, Lin ve Ching, 2006: 16). Animasyonların kullanım alanı çok geniştir. Gerçek dünyada görülemeyen şeyler; örneğin bir atomun parçalanması animasyonlarla öğrenenlere sunulabilir. Animasyonların öğrenme süreçlerine önemli katkıları vardır. Animasyonlar açıklayıcıdır, bilişsel, duyuşsal algıları geliştirir, ilgiyi artırır, stratejik kullanıma sahiptir, üstbilişseldir (Ainsworth, 2008: 1-2). Kısa filmlerin tekniği kadar anlatımı da önemlidir (Çölaşan, 2010. Akt: Aslan, 2011: 194). Kısa filmlerde, kurgunun kısa sürede tanıtılması ve anlatılması gerekmektedir. Konu öz ve anlaşılır biçimde sunulmalıdır. Bazı kısa filmlerde müzik, sesler ve konuşmalar içerikte yer alırken bazılarında yer almayabilir. Bu nedenle kısa filmler bazen görsel bazen görsel-işitsel metin niteliğindedir.

Kısa filmlerin eğitimde kullanımı bazı araştırmalarda video kullanımı başlığında yer almaktadır. Öğrenme ortamlarında kullanılan videolar; dinleme, konuşma ve yazma becerilerinin geliştirilmesinde etkili uyaranlardır. Videoların derslerin başında ilgi çekmede etkili bir uyaran (metin) olduğu ve öğrenmeye karşı istekliliği artırdığı araştırmalar sonucunda belirlenmiştir (Chiang, 1996; Lin, 2002'den akt: Liou, Katchen ve Wang, 2003: 224). Kısa filmler anlama ve anlatma becerilerinin gelişimine katkı sağlayabilir. Ayrıca derslerin giriş bölümünde dikkat çekmede kullanılabilir etkili bir görsel metindir.

Dil ve edebiyat öğretimi süreçlerinde derslerin girişinde 5-10 dakikalık filmlerin yeğlenmesi önerilmektedir. Kısa filmler incelenecek dilsel metnin olay örgüsünün anlaşılmasına yönelik bir duygu ve düşünce hazırlığı yaratılırken çok uyaranlı sanatsal bir öğretim ortamının yapılandırılmasına da olanak sağlamaktadır (Sever, 2011/a: 171).

Aslan (2011: 197)'a göre dinleme, izleme becerilerinin geliştirilmesinde, öğrencilerin sözcük ve kavram dünyalarını geliştirmek amacıyla kısa filmlerden yararlanılabilir. Öğrencilerden izledikleri bir kısa filmi anlatmaları istenerek konuşma becerisinin gelişimine katkı sağlanabilir. Kısa filmler yoğun ve çarpıcı iletileriyle öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini devindirecek yazma becerilerinin gelişmesini, öğrencilerin yazma konusunda daha istekli olmalarını sağlayabilir.

Duyarlı düşünmenin, duyu algılarının geliştirilmesi; demokratik sınıf ortamlarının oluşturulması; öğrencilerin okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerinin geliştirilmesi için kısa filmler dil ve edebiyat ortamlarında kullanılabilir önemli araçlardır.

2.3.5. İşitsel Metinler (İşitsel Uyaranlar)

İşitsel uyaranlar Türkçe öğretiminin çok uyaranlı bir anlayışla gerçekleştirilmesine katkı sağlamaktadır. Müzik Türkçe öğretiminde kullanılan en temel işitsel metindir. Türkçe eğitimi ortamlarında öğrencilerin duygu ve düşünce dünyalarının gelişiminde, dilsel metinlerin anlamlandırma sürecinin desteklenmesinde sanatsal nitelikte klasik müziğe gereksinim duyulmaktadır.

2.3.5.1. Müzik

Dil ve edebiyat öğretiminin işitsel metinlerinden biri müziktir. Müzik çocuğa etkin biçimde dinlemeyi ve duymayı öğretir. Öte yandan çocuğun düş gücüne seslenerek onu besler ve yaratma yetisine elverişli bir zemin hazırlar. Müzikle eğitim her şeyden önce duyarlılığı uyandırmak, duygusal algıları artırmak, bireylerdeki becerileri geliştirmek, kısacası insanı geliştirmek amacıyla olmalıdır (Yavuzer, 1991: 220-221). Çocuklar için eğitim ortamlarında kullanılan müziklerin ezgi yapısı sade olmalı, kolaylıkla akla yerleşebilmelidir. Çocuğun müziği onun iç dünyasıyla uyuşabilecek bir müzik olmalıdır (Uğurlu, 1987: 586).

Çocuğa uygun müzik çocuk müziği olarak da adlandırılmaktadır. Yıldız (1999: 256)'a göre çocuk müziğini müzik ortamlarından ayrı bir biçimde değerlendirmek doğru değildir. Çocuk müziği “çocukların yarattıkları ve çocuklar için yaratılan sözlü-sözsüz müzik yapıtlarıdır.” Çocukların ürettikleri müzikler arasında geleneksel olarak bir sonraki kuşağa aktarılan sayısmaca ve tekerleme gibi oyun ve müzikler yer almaktadır. Yetişkinler tarafından üretilmiş, üreteni bilinmeyen müzikler arasında türkü ve ninniler yer alırken, besteciler tarafından üretilmiş çocuk müzikleri de bulunmaktadır.

Nitelikleri ve üretenleri kim olursa olsun müzik çocuğun dünyasına girerse anlamlıdır. Çocukların aktif oldukları müzikal ortamlar genellikle okullar ve oyun ortamlarıdır. Buldukları ortamın özelliklerine ve gereklerine göre bu müziklerle ilişki içindedirler ya da müzikler bu ortamlarda işlerlik ve işlevsellik kazanırlar (Yıldız, 1999: 257).

Çocuğun yaşamında önemli bir yeri olan müzik; sanatın diliyle öğrenciye belli bir duyguyu, düşüncüyü aktarabilmeyi amaçlamaktadır (Birkök, 2008: 6). Bu nedenle eğitim süreçlerinde müziğin kullanılması önemlidir. Türkçe eğitimi ortamlarında işitsel metin olarak kullanılan müzik, öğrencilerin duyu ve düş dünyasının gelişimine katkı sağlayabilir. “Müzik öğrencilerde estetik anlayışının gelişimine katkı sağlamaktadır.” (S. Özdemir, 2013: 73). Müziğin eğitim üzerindeki etkileriyle ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Bunlardan bazıları şöyledir:

Rauscher, Shaw, Ky, Levine, Wright, Dennis ve Newcomb (1993; 1995; 1997'den akt: Catterall, 1998: 8)'a göre müzik akademik başarıya olumlu yönde etki etmekte; okuma becerisini, bilişsel esnekliği, konuşma becerisini geliştirmekte, dikkat eksikliğini gidermekte, derse karşı olumlu tutum geliştirmeye katkı sağlamaktadır.

Anvari, Trainor, Woodside ve Levy (2002: 127) yaptıkları çalışmada, müziğin sesletime ve okuma becerisine etkilerini incelemişlerdir. Bu araştırmayı yaparken müzikteki nota ve ritimlerle sözcüklerin sesletimindeki ezgi ve ritmin benzer olduğundan ve birbirini etkileyebileceğinden yola çıkmışlardır. Ancak araştırma sonucunda müziğin okuma becerisine etki edebileceği öngörülse de kesin olarak açıklanamamıştır.

Huber (2009: 47-89)'e göre şarkılar söz ve müziğin birleşmesiyle oluşmaktadır. Şarkı söylemek sözel becerilerle işitsel becerilerin birlikte kullanımını gerektirmektedir. Ortaokul öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada müziğin dil becerilerinin gelişimi üzerinde olumlu etkileri olduğu görülmüştür (Huber, 2009: 47-89).

Catterall, Chapleau ve Iwanaga (1999: 2) tarafından yapılan çalışmada, 8-12 yaş grubu arasından gelir düzeyi düşük çocuklar belirlenmiş, bu çalışma grubu ile yapılan deneysel uygulamada güzel sanatlara ilişkin uyaranların akademik başarıya etkisi incelenmiştir. Yapılan araştırma sonucunda güzel sanatlara ilişkin uyaranların (müzik, resim, karikatür) eğitim ortamlarında kullanılmasının akademik başarıyı olumlu yönde etkilediği görülmüştür.

Butzlaff (2000: 167)'a göre müziğin okuma becerisi üzerindeki etkileri pek çok denenceyle sınanabilir. Müzikte notalar, şarkı sözleri okuma süreçlerinden geçmektedir. Nota ve şarkı sözü okumak okuma becerisinin gelişimine katkı sağlayabilir. Müziğin derse karşı istekliliği artırma, ilgi çekme gibi işlevleri de bulunmaktadır. Müzik; okuma süreçlerinde kullanılan vurgu, tonlama ve ezginin doğru kullanımına da katkı sağlamaktadır. Butzlaff (2000: 174-176) bazı çalışmalarda okuma süreçlerinde öğrencilere müzik dinletilerek müziğin, okuma becerisine etkisinin ölçülmeye çalışıldığını belirtmiştir. Bu gibi çalışmalarda müziğin etkilerinin nedensellikleri üzerinde durulması gerektiğine değinmiştir. Duru ve Köse (2012: 143-149) tarafından yapılan çalışmada klasik müziğin sınav başarısına etkisi araştırılmış anlamlı bir farka ulaşılamamıştır. Ho, Cheung ve Chan (2003: 443)'e göre müzik sözel belleğin gelişimini olumlu etkilemektedir.

Koppelman ve Imig (1995: 1-26), gelir düzeyi düşük öğrenciler üzerinde bir çalışma yapmışlardır. Yazma etkinlikleri sırasında arka plan müziğini işitsel metin olarak kullanmışlardır. Jazz, country ve klasik müziğin arka planda kullanılması yazma becerisini olumlu yönde etkilerken seçilen kırk popüler müziğin arka planda kullanılması yazma becerisini olumsuz yönde etkilemiştir. Bu müzikler

kullanıldığında öğrencilerin ilgilerinin doğrudan müziğe toplandığı, şarkıları mırıldandıkları görülmüştür. Hiç müziğin olmadığı ortamın yazma becerisine etkisinin popüler müziğin olduğu ortama göre daha olumlu olduğu görülmüştür. Jazz, country ve klasik müzik kullanımında ise öğrencilerin ilgilerini yazdıklarına topladıkları ve üreticiliklerinin arttığı görülmüştür. Yapılan araştırmadan yola çıkarak seçilen müzik türünün başarıyı etkilediği söylenebilir. Bu nedenle, müziklerin seçimine özen gösterilmelidir. Öğrencilerin gelişimine ve üreticiliğine katkı sağlamak için klasik müzik diğer etkinlik alanlarında ve başka derslerde de kullanılabilir.

Türkçe eğitimi ortamlarında işitsel metin olarak kullanılan müziğin öğretim sürecine katkıları yukarıda değinilen tüm çalışmalardan yola çıkarak şöyle özetlenebilir (Anvari vd. , 2002: 127; Birkök, 2008: 6; Butzlaff, 2000: 167; Catterall vd. ,1999: 2; Duru ve Köse, 2012: 143-149; Huber, 2009: 47-89; Ho vd. , 2003: 443; Koppelman ve Imig, 1995: 1-26; S. Özdemir, 2013: 73; Rauscher vd. 1993; 1995; 1997'den akt: Catterall, 1998: 8; Uğurlu, 1987: 586; Yavuzer, 1991: 220-221; Yıldız, 1999: 257):

- Müzik okuma, yazma, konuşma ve dinleme gibi temel dil becerilerinin gelişimine katkı sağlamaktadır.
- Müziğin eğitim ortamlarında kullanılması öğrencinin güdülenmesine katkı sağlamaktadır.
- Eğitim ortamlarında kullanılan sanatsal nitelikli müzikler dikkat eksikliğini gidermektedir.
- İşitsel metin olarak müziğin kullanılması akademik başarının gelişimine katkı sağlamaktadır.
- Müzik Türkçe öğretiminde vurgu, tonlama ve ezginin doğru kullanılmasına katkı sağlamaktadır.
- Eğitim durumlarında çocuğa uygun müzik kullanılmadığında öğrencinin ilgisi dağılabilmektedir.
- Türkçe dersi eğitim durumlarında işitsel metin olarak kullanılan müzikler sanatsal nitelikli klasik müzik türleri arasından belirlenmelidir.

2.4. Çok Uyaranlı Eğitim Ortamlarıyla İlgili Yapılan Araştırmalar

Bilişim teknolojilerinin hızlı gelişimi eğitimde kullanılmak üzere değişik araçların geliştirilmesi gereksinimini doğurmuştur. Bu amaçla eğitim bilimlerinin çeşitli alanlarında eğitimde kullanılan uyaranlarla ilgili araştırmalar (Ainsworth, 2008: 1-2; Arnheim, 1997: 2-3; Chiang, 1996; Lin, 2002'den akt: Liou vd. , 2003: 224; İnel ve Balım, 2011: 169-188; Karakuş, Palaz, Kılcan ve Çepni, 2012: 363-376; Ke vd., 2006: 16; McVicker, 2007: 85-86; Mayer ve Moreno, 2002/b: 88; Morrison vd. , 2002: 759; Schnotz, 2002: 101-102; Şengül ve Aydın, 2013: 639-659; Tejwani, 2012: 11) yapılmıştır.

Çok uyaranlı eğitim ortamlarının oluşturulması program geliştirme ve bilişim teknolojileri alanlarının da kapsamı içerisinde yer almaktadır. Bilişim teknolojilerinde yapılan araştırmalarda çok uyaranlı eğitim ortamları çoklu ortamlar olarak adlandırılmaktadır.

Çoklu öğrenme ortamlarına ilişkin en temel çalışmalar Mayer (2005: 31-48), Mayer ve Moreno (2003: 43-52) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmalarda çoklu eğitim ortamlarının tasarlanmasında özen gösterilmesi gereken ilkeler sıralanmış, kullanılan görsel, dilsel ve işitsel metinlerin etkileriyle ilgili bilgiler verilmiş, uyaranların kullanım şekilleri bilişsel kuramlarla açıklanmıştır. Çoklu eğitim ortamları ile ilgili çeşitli çalışmalar Akkoyunlu ve Yılmaz (2005: 9-18); Kabakçı, Fırat, İzmirli ve Kuzu (2010: 115-126) tarafından yapılmıştır.

Eisner (1998: 32-38) yaptığı çalışmada, sanatın akademik başarıya katkısını ele alan araştırmaların pek çoğunu değerlendirmiş, sanat dallarının; akademik başarıya, dil becerilerinin gelişimine, derse karşı istekliliğin artırılmasına katkısı olduğunu belirtmiştir. Ancak sanata yalnızca akademik başarıyı artırıcı uyaranlar bütünü olarak bakmamak gerektiğini, bu bakış açısının sanata haksızlık olduğunu; sanat eğitiminin yapılandırılması için ayrıca bir öğretim programının gerekli olduğunu vurgulamıştır.

Yeni teknolojiler konusunda araştırma yapan ve bu gelişimin önemini bilen okullar, öğretim programlarının çok uyaranlı eğitim ortamları işe koşularak düzenlenmesi gerekliliğinin ayrımına varmışlardır. Çocuk Projesi "Project Child" adlı çalışma, kapsamlı araştırmalar sonucu oluşturulan; gelişen teknolojiyi önemseyen, öğretim programlarını uyaranlarla ve bilgisayarla bütünleştiren bir projedir. Florida Eğitim Bölümü'nün maddi yardımlarıyla Florida'da yirmi beşten

fazla okulda uygulamaya koyulmuştur. Bu projede dil ve matematik gibi derslerin; başlangıç, orta ve üst düzeydeki becerilerinin kazandırılması amaçlanmaktadır. Proje ilkokullar için oluşturulmuştur. Söz konusu proje çok uyaranlı eğitim yaklaşımının uygulandığı örneklerden yalnızca biridir. Bunun gibi projeler eğitimin değişik basamaklarında (ortaokul, lise ve yükseköğretimde) da yapılandırılmalıdır (Rivard, 1995: 277-283).

Falk ve Carlson (1992) (Akt: Rivard, 1995: 282) iki çoklu ortam modeli oluşturmuşlardır “Model L ve T” her iki modelin de olumlu ve olumsuz işleyişini gözlemleyerek eğitim ortamlarında çoklu uyarıların kullanımıyla ilgili birtakım çıkarımlarda bulunmuşlardır:

1. Videoların, gelişmiş öğretici sunular biçimine dönüşmemesi için dilsel metinlerin, görsel ve işitsel metinlerle desteklenmeleri gerekmektedir.
2. Çoklu ortamlar öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirmektedir.
3. Çoklu ortamlar öğrencinin çok yönlü düşünme becerilerini geliştirmektedir.
4. Çoklu eğitim ortamlarında öğrencilerin eksik kalan öğrenmelerinin sunulan etkinliklerle; dilsel, görsel ve işitsel metinlerle giderildiği gözlemlenmiştir.

Türkçe öğretiminde çok uyaranlı öğretim ortamlarıyla ilgili yapılan çalışmalar şöyledir:

Daha önce de değinildiği gibi Sever (2008: 435-471) tarafından yapılan “Eğitim ve Bilimde Türkçe Eğitimi” adlı çalışmada çok uyaranlı eğitim ortamı Türkçe öğretiminde ilk kez birçok değişkeniyle inceleme konusu yapılmıştır. Eğitim ve öğretim ortamının niteliği ve öğretimde kullanılacak araçların niteliği ile ilgili ayrıntılı belirlemelerde bulunulmuştur.

Hayran (2010) tarafından “Çok Uyaranlı Eğitim Ortamlarının Öğrencilerin Kavram Gelişimine Etkisi” adlı doktora tezi yapılmıştır. Göçer (2010: 341-369)’in “Türkçe Öğretiminde Çok Uyaranlı Bir Öğrenme Ortamı Oluşturmak İçin Seçkin Edebi Ürünlerden Yararlanma” adlı makale çalışması bulunmaktadır. Aslan, Maden ve Durukan (2010: 67-76)’in “Çoklu Ortam Aktiviteleriyle Metin Öğretimine Bir Model” adlı çalışmasında ise görsel, işitsel ve dilsel metinler kullanılarak bir Türkçe öğretimi ortamı kurgulanmaya çalışılmıştır.

Söz konusu çalışmalar dışında çok uyaranlı eğitim ortamlarının öğelerinden olan kısa film ve karikatürün Türkçe eğitimde kullanılmasıyla ilgili çalışmalar da yapılmıştır.

Sever (2011/a: 169-191)'in “Dil ve Edebiyat Eğitiminde Kısa Film ve Karikatür”; Sever (2007/a: 222-229)'in “Türkçe Eğitiminde Sanatsal Bir Uyarın Olarak Karikatürün Kullanılması” ve Aslan (2011: 193-204)'in “Sanatsal Bir Uyarın Olarak Kısa Filmlerin Eğitim Ortamlarında Kullanılması”, Aslan (2010/b: 127-152)'in “Düşünme Becerilerini Geliştirici Dil ve Edebiyat Öğretimi Ortamları -Bir Eğitim Durumu Örneği” adlı makaleleri çok uyaranlı eğitim ortamlarının Türkçe eğitiminde kullanılmasına ilişkin yapılan önemli araştırmalardandır.

2.5. Çok Uyaranlı Eğitim Ortamlarının Oluşturulmasında Göz Önünde Bulundurulması Gereken Temel İlkeler

Çok uyaranlı eğitim ortamlarında öğrenenlerle buluşturulan dilsel, görsel ve işitsel metinlerin niteliği ve işe koşulma biçimi önemlidir. Eğitim durumlarında kullanılan resimlerin, karikatürlerin, kısa filmlerin, müziklerin ve dilsel metinlerin sanatsal nitelikli olmasına özen gösterilmelidir.

Çok uyaranlı eğitim ortamlarında kullanılacak dilsel, görsel ve işitsel metinlerin birbiri ile uyumu ve çocuğa göreliği önemlidir. Algılama düzeyi üzerinde bir metinle karşılaşan birey metni anlamlandıramayabilir. Türkçe derslerinde kullanılan metinler birbiri ile uyumlu değilse anlamlandırma süreçlerinde kopukluk oluşabilir. Anlamlandırılmayan metinler bireyin gelişim sürecine katkı sağlayamayabilir. Dilsel metinlerle görsel metinlerin ve işitsel metinlerin arasındaki uyumun belirli bir izlek çerçevesinde sağlanması zorunludur.

Çocuğa sunulan dilsel, görsel ve işitsel metinler çocuğa değişik konularda düşünme olanakları vererek; gerektiğinde sentez, yorum ve karşılaştırma yapabilmesine olanak hazırlamalıdır. Dilsel, görsel ve işitsel metinler öğüt vermek amacıyla kullanılırsa çocukta etkililiğini kısa sürede yitirebilir (Yavuzer, 1991: 235). Ders ortamları genel olarak öğrenci gerçekliğini yok saymakta ve belli bir doğruyu belletmek amacıyla düzenlenmektedir (Brooks ve Brooks, 1999: ix). Türkçe eğitim ortamlarının aracı olarak kullanılan metinler çocuğa belirli doğruları belletmek, öğüt vermek amacıyla kullanılmamalıdır. Çok uyaranlı eğitim ortamları düşünen, duyarlı, kendini özgürce anlatabilen bireylerin yetişmesine katkı sağlayacak biçimde düzenlenmelidir.

Çok uyaranlı eğitim ortamlarının oluşturulmasında bilişim teknolojileri alanının kuramlarından ve yeniliklerinden yararlanılması gerekmektedir. Çoklu öğrenme ortamlarında etkili bir tasarım oluşturmak için gerekli olan ilkeler Moreno

ve Mayer (2000) (Akt: Sorden, 2005: 272) tarafından aşağıdaki biçimde belirlenmiştir:

1. Yöntem İlkesi: Öğrenenler düz anlatım yerine animasyon ve seslendirilmiş anlatımda daha etkili öğrenmektedir.

2. Zamansal ve Uzamsal Bitişiklik İlkesi: Görseller ve kavramlar aynı anda ve birbirlerine yakın sunulmalıdır. Öğrenenler, birbiriyle ilişkili sözcük ve resimlerin aynı anda sunulduğu ortamlarda, ilgili sözcük ve resimlerin birbiri ardı sıra sunulduğu ortamlara göre daha etkili öğrenmektedirler. İlişkili sözcük ve resimlerin birbirine yakın olduğu ortamlar, uzak olduğu ortamlara göre daha etkilidir.

3. Çoklu Ortam İlkesi: Öğrenenler, resim ve sözcüklerin birlikte sunulduğu öğrenme ortamlarında, yalnızca sözcüklerden oluşan öğrenme ortamlarına göre daha etkili öğrenmektedirler. Öğrenme ortamına görsel metinlerin katılması öğrenme sürecine olumlu katkı sağlamaktadır.

4. Kişiselleştirme İlkesi: Çoklu öğrenme ortamlarında öğrenci merkezli, öğrenci ile iletişim kuran bir eğitim yeğlenmelidir.

5. Tutarlılık İlkesi: Çoklu öğrenme ortamlarında yalnızca konu ile ilgili uyarılar kullanılmalıdır. Konu ile ilgisi olmayan sözcük, resim ve sesler ortamın dışında tutulmalıdır.

6. Gereksizlik İlkesi: Çoklu öğrenme ortamlarında görsel ve işitsel metinler birlikte kullanılırken birden fazla görsel metin ya da birden fazla işitsel metin kullanılmamalıdır. Çoklu öğrenme ortamında gereğinden çok metnin bir araya gelmesi görsel belleğin dolmasına neden olacaktır.

7. Ön Eğitim İlkesi: Çoklu öğrenme ortamlarında uyarılarla ilgili ön bilgiler verilmelidir. Öğrenen uyarana yabancı ise belleğinde uyararla ilgili şema oluşturmada zorlanabilmektedir.

8. İşaretleme (Kodlama) İlkesi: Anlatılanlar bilişsel olarak kodlandığında çoklu öğrenme ortamları başarıya ulaşacaktır. Kodlama süreçlerinde öğrenenler desteklenmeli; görsel, işitsel ve dilsel metinlerle ilgili ipuçları sunulmalıdır.

9. Hızı Ayarlama İlkesi: Çoklu ortamlarda sunumun hızı bir programa bırakılmamalıdır. Öğrenme ortamlarındaki hızı öğretmen ve öğrenci belirlemelidir.

Çok uyaranlı eğitim ortamlarına uygun eğitim durumları oluşturulurken yukarıda belirtilen ilkelere özen gösterilmelidir. Çok uyaranlı eğitim ortamları denildiğinde uyarıların yığılması akla gelmemelidir. Dilsel metinler, görsel ve işitsel metinlerden biriyle desteklenebilir. Örneğin bir dilsel metinle bir karikatür,

müzik, resim ya da kısa film arasında ilişki kurulabilir. Yazma çalışmalarında karikatür, kısa film, resim ve müzikten yola çıkılabilir. Her etkinlik alanında bu metinlerden yalnızca uygun olan bir tanesinin seçimine özen gösterilmelidir.

Bu çalışmada çok uyaranlı Türkçe eğitimi ortamlarının oluşturulmasında; çok uyaranlı eğitim anlayışına uygun olarak hazırlanan eğitim durumlarından yararlanılmıştır.

Eğitim durumlarında yer alan dilsel metinlerin belirlenmesinde Sever (2010: 17)'in "çocuğa görelilik" ilkesi ve Türkçe Öğretimi Programı'nın MEB (2006: 56) "okuma metinlerinde bulunması gereken özellikler" başlığı altında belirtilen ilkeleri temele alınmıştır. Eğitim durumlarının yapılandırılmasında Sönmez (2011, 103-207)'in bir dersin işlenişinde uyulması gereken aşamalı sırası göz önüne alınmıştır.

Çok uyaranlı eğitim ortamlarına uygun olarak hazırlanan her bir eğitim durumu aşağıdaki tablodaki gibi "biçimsel bölüm, "giriş bölümü", "gelişme bölümü", "sonuç bölümü" ve "değerlendirme bölümü" başlıkları altında beş ana bölüme ayrılmıştır.

Tablo 1

Eğitim Durumları Planları

A- Biçimsel Bölüm
Okulun Adı
Dersin Adı
Sınıf
Süre
Öğretmenin Adı ve Soyadı
Öğrenme, Öğretme Yöntem ve Teknikleri
Beceriler
Araç ve Gereçler
Kaynak Kitaplar
Görsel ve İşitsel Uyarılar (Metinler)
Öğrenme Etkinliklerinin Örüntüsü
İlişkilendirilebilecek Ana İzlek
Dilsel Metnin Başlığı
Dilsel Metnin Türü
Ana Nokta
Yardımcı Noktalar
Amaç ve Kazanımlar
B- Giriş Bölümü
Dikkat Çekme
Güdüleme
Gözden Geçirme
Derse Geçiş
C- Geliştirme Bölümü
Okuma, yazma, konuşma, dinleme ve dilbilgisi becerileriyle ilgili çalışmalar ve etkinlikler
Ara Özet ve Ara Geçişler
D- Sonuç Bölümü
Son Özet
Tekrar Güdüleme
Kapanış
E- Değerlendirme
İzleme ve Biçimlendirmeye Dönük Değerlendirme

2.5.1. Biçimsel Bölüme İlişkin Açıklamalar

Öğretim uygulamasının yapılacağı “Okulun Adı”, “Dersin Adı”, “Sınıf”, “Süre”; öğretim uygulamasını gerçekleştiren “Öğretmenin Adı ve Soyadı”, öğretim sırasında kullanılacak “Öğrenme-Öğretme Yöntem ve Teknikleri”, “Araç ve Gereçler”, “Kaynak Kitaplar” ve “Görsel ve İşitsel Uyarılar (Metinler)” ile ilgili açıklamalar eğitim durumlarının biçimsel bölümlerinde yapılmıştır.

“Dilsel Metnin Başlığı”, “Dilsel Metnin Türü”, “Ana Nokta” ve “Yardımcı Noktalar”, biçimsel bölümün “Öğrenme Etkinliklerinin Örüntüsü” başlığı altında belirtilmiştir. Bu bölümde yer alması gereken “Eğitim Durumu” ile öğrencilere kazandırılması amaçlanan “Amaç ve Kazanımlar” düzen açısından ekler bölümünde yer alan eğitim durumlarından önce tablo biçiminde sunulmuştur.¹

Bu bölümde, çok uyaranlı eğitim ortamlarının başarıya ulaşabilmesi için gerekli amaç ve kazanımlar, öğrenme-öğretme sürecinde kullanılacak içerik, yöntem ve teknikler, araç ve gereçler ile kaynaklara yer verilmiştir.

2.5.2. Giriş Bölümüne İlişkin Açıklamalar

Giriş; dikkati çekme, güdüleme, gözden geçirme ve derse geçiş olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Dikkat çekme aşamasında etkinlik kitapçığında yer alan konu ve etkinliklerle ilgili çeşitli öğrenme-öğretme durumları yaratılarak (eğitim durumlarının dikkat çekme bölümünde yer alan resimlerin, kısa filmlerin, müziklerin, dilsel metinlerin ve karikatürlerin yorumlanmasının istenmesi; öğrencileri incelenecek dilsel metnin anlam evrenine çekebilecek soruların yöneltilmesi vb.) öğrenme sürecinin başında, öğrencilerin ilgisi, bu süreçte incelenecek dilsel metnin konusuna çekilmiş; konuya ilişkin öğrencilerin deneyimleri, ön bilgileri harekete geçirilmiştir. Öğrenci okuyacağı dilsel metnin konusuna, metinde geçecek olaylara, kişilere, yer ve zamana ilişkin öngörülerini metni okumadan belleğinde oluşturabilir. Bu aşamada öğrencilere sunulan görsel, işitsel ve dilsel metinlerle öğrencilerin çıkarımda bulunmalarına katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

Güdüleme bölümünde eğitim durumunda gerçekleştirilecek etkinliklerin öğrencilere ne tür katkılar sağlayacağı açıklanarak, onların ders etkinliklerine istekle katılmaları sağlanmaya çalışılmıştır.

Gözden geçirme bölümünde ise, “öğrenme etkinliklerinin örüntüsü” başlığında belirtilen ana ve yardımcı noktalar özetlemeli bir yaklaşımla açıklanmış; eğitim durumunun uygulanmasıyla kazandırılması amaçlanan bilgiler, beceriler ile bu bilgi ve becerilerin okul ve toplum yaşamındaki önemi vurgulanmıştır.

¹ Amaç ve kazanımlar eğitim durumlarının başında ekler kısmında tablo olarak verilmiştir. Tabloda hangi eğitim durumunda hangi amaç ve kazanımın bulunduğu gösterilmiştir. Amaç ve kazanımlar, Sever (2004: 65-98)'in “Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme” kitabı ile MEB (2006: 13-50)'in İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı'ndan yararlanılarak hazırlanmıştır.

Derse geçiş bölümünde dersin içeriğine ilişkin ön örgütleyiciler oluşturulmuştur. Öğrenciler dersin gelişme bölümüne hazırlanmışlardır.

2.5.3. Gelişme Bölümüne İlişkin Açıklamalar

Gelişme bölümü eğitim durumları gereği kazandırılması amaçlanan kazanımları, her bir öğrencinin edinebilmesi için yapılan çeşitli etkinlikleri kapsamaktadır.

Anadili öğretiminde dilsel becerilerin bütünlük içerisinde yürütülmesi gözden kaçırılmaması gereken bir durumdur (Kavcar vd., 2004: 11). Bu nedenle eğitim durumlarının gelişme bölümleri dilsel becerilerin (konuşma, dinleme, okuma, yazma) tümünü kapsayacak biçimde yapılandırılmıştır. Dilbilgisi etkinlik alanı da söz konusu dilsel becerilere bağlı olarak bütünlük içinde yürütülmüştür.

Eğitim durumlarının işlenişinde öğrenci merkezli bir anlayış benimsenmiştir. Öğrencilerin ilgilerini çekebilecek, istekli olarak derse katılmalarını sağlayabilecek görsel, işitsel ve dilsel metinlerin kullanılmasına özen gösterilmiştir.

Dilsel metinler önce öğretmen tarafından sesli, sonrasında öğrenciler tarafından sesli ya da sessiz olarak okunmuş, dilsel metinlerin alımlanması süreci eksiksiz yürütülmeye çalışılmıştır. Dikkat çekme bölümünde; öğrencilere, dilsel metnin içeriğini sezdirmeye yönelik görsel ve işitsel metinler sunulmuştur. Bu metinlerden yola çıkarak dilsel metnin içeriğine yönelik kestirimlerde bulunulması istenmiştir. Dilsel metnin okunmasından sonra öğrencilerin kestirimlerinin metnin içeriği ile ilişkisi karşılaştırılmıştır.

Öğrencilerin duygu, düşünce dünyalarına ve dil gelişimlerine uygun dilsel metinler işe koşularak öğrencilerin metnin anlam evrenine yaklaşmaları sağlanmıştır. Karikatür, resim, müzik, kısa film gibi görsel ve işitsel metinlerle dilsel metinler desteklenmiştir.

Dilsel metinlerin tam olarak kavranabilmesi ve öğrencilerin sözcük dağarcıklarının zenginleştirilmesi amacıyla; metinlerde yer alan anlamı bilinmeyen sözcük, ikileme, deyim ve atasözlerinin anlamlarını buldurmaya dönük etkinlikler yapılmıştır. Bu süreçte, sözcüklerin anlamları doğrudan verilmemiştir. Öğrencilerin sözcüklerin anlamlarını bağlamdan, araştırma yoluyla, eş ve zıt anlamlarından yola çıkarak bulmaları sağlanmıştır. Sözcük dağarcığının geliştirilmesinde dilsel metinlerden yararlanıldığı gibi görsel metinlerden de yararlanılmıştır. Yedinci eğitim

durumunda Peter Bruegel (Vöhringer, 2007: 54-55)'in Flaman Deyimleri resmi öğrencilere sunulurken onlardan, söz konusu resimde yer alan görsellerin hangi deyimleri çağrıştırdığını bulmaları istenmiştir.

Dilsel metnin anlam dünyasına yönelik sorular öğrencilere yöneltilerek metnin öğrencilerin belleklerinde yapılandırılması sağlanmıştır. Soruların oluşturulmasında kolaydan zora doğru bir sıralama izlenmiştir. Soruların yanıtlanmasında gerekli ipuçları öğrencilere yöneltilmiştir.

Etkinlikte işlenen dilsel metinle, dilsel metni okuma sürecinin öncesinde sunulan görsel ve işitsel metinlerin (karikatür, kısa film, müzik, resim) ilişkisini bulma, dilsel metin ve dilsel metnin görseli arasındaki ilişkiyi bulma, dilsel metnin içeriğiyle dilsel metni anlama sürecinde kullanılan kısa film arasındaki ilişkiyi bulma, dilsel metne uygun başlık bulma, dilsel metinde geçen tekerlemeden yola çıkarak benzer tekerlemeleri söyleme, öykü kahramanı yerine kendini koyma, dilsel metinle kendi yaşantısı arasında bağlantı kurma, dilsel metinle ilgili sorular oluşturma, dilsel metni kendi tümceleriyle özetleme, öyküde geçen yer, zaman, olay ve kişileri belirleme, öykü kahramanının özelliklerini belirleme, dilsel metnin anahtar sözcüklerini belirleme, dilsel metinde geçen sözcük ya da sözcük gruplarıyla anlatılmak istenenleri belirleme amaçlarına dönük sorular sorularak öğrencilerin bilişsel gelişimlerine katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

Anlama etkinliklerinde dilsel metinlerle birlikte; görsel ve işitsel metinlerden de yararlanılmıştır. İzletilen kısa filmde yola çıkılarak, öğrencilerden neden-sonuç ve amaç-sonuç tümceleri oluşturmaları istenmiştir. Dinletilen klasik müziğin duyumsattıkları öğrencilere sorulmuştur. Öğrencilerden dilsel metnin duyumsattıklarını çizmeleri istenmiştir. Bu etkinlikle, dilsel metinlerle görsel bir bağ oluşturulması amaçlanmıştır.

Dinleme becerisinin geliştirilmesi için eğitim durumlarının uygulanmasından önce bu beceriye özgü kurallar, yöntem ve tekniklerle ilgili bilgilendirmelerde bulunulmuştur. Konuşulanı kesintisiz dinleme, okunan dilsel metni etkili dinleme, görsel ve işitsel metinleri dinleme ve izleme kuralları öğrencilere anlatılmıştır. Eğitim durumlarında dinleme metinlerine de yer verilmiştir. Öğrencilere dinledikleri dilsel metinlerinden, müziklerden, izledikleri kısa filmlerden yola çıkılarak sorular yöneltilmiştir. Böylece, öğrencilerin dinlediklerini ve izlediklerini (dinleme metni, müzik, kısa film) anlamlandırma süreci desteklenmeye çalışılmıştır.

Konuşma becerisi ile ilgili etkinliklerin yapılandırılmasında öğrenci etkin kılınmıştır. Konuşma becerisinin geliştirilmesi için eğitim durumlarının uygulanmasından önce bu beceriye özgü kurallar, yöntem ve tekniklerle ilgili bilgilendirmelerde bulunulmuştur. Karikatürlerden, kısa filmlerden, müziklerden, resimlerden, dilsel metinlerden yola çıkılarak konuşma etkinlikleri yapılmıştır. Konuşma etkinliklerinde, her öğrencinin konuşabilmesine olanak tanınmıştır. Öğrencilere gerektiğinde dönüt, düzeltme ve pekiştireç verilmiştir. Öğrencilerin topluluk karşısında konuşabilme becerisini edinebilmeleri için özgüven kazanmalarına yardım edilmiştir.

Yazma becerisinin geliştirilmesi için eğitim durumlarında bu beceriyle ilgili birçok etkinliğe yer verilmiştir. Dinletilen müziğin ve okunan şiirin duyumsattıklarından yola çıkarak şiir yazma etkinlikleri yapılmıştır. Öğrencilere bir öykü okunmuş ardından kısa film izletilmiştir. Okunan öykü ile izletilen kısa filmin benzerliklerinin yazılması istenmiştir. Kısa filmlerden, müziklerden, resimlerden, dilsel metinlerden ve karikatürlerden yola çıkılarak yazma çalışmaları yapılmıştır. Öğrencilerin dil ve anlam evrenlerine uygun değişik sanatsal uyarıların öğrenme-öğretme sürecinde birer araç olarak kullanılması, öğrencileri düşün ve düşünce üretmeye isteklendirebilir (Sever, 2011/a: 169). Yazma etkinliklerinde kullanılan dilsel, görsel ve işitsel metinlerle öğrencilerin duygu ve düşünce dünyaları beslenmeye çalışılmıştır.

Öğrencilerin yazıları tek tek okunarak onlara yazıları ile ilgili dönütler sunulmuştur. Öğrencilerin yazım ve noktalama yanlışlarını etkinlik kitapları üzerinde görmelerinin, yanlışlarını daha iyi algılamalarına katkı sağladığı söylenebilir. Kâğıdı ilkelere uygun biçimde kullanabilme amacıyla ilgili kazanımların öğrencilere edindirilebilmesi için ilgili ilkeler öğretmen tarafından ders döneminin başında öğrencilere açıklanmış ve dönem boyunca yapılan yazma etkinliklerinde öğrencilerin bu ilkelere uygun davranıp davranmadıkları değerlendirme etkinlikleriyle sürekli gözlemlenmiştir. Eğitim durumlarında yazma çalışmalarını resimlerle destekleme, karikatür yazma-çizme gibi özendirici çalışmalara yer verilmiştir.

Eğitim durumlarında bilmecelelere yer verilerek öğrencilerin sözcük dağarcıklarının gelişimine katkı sağlanmıştır. Resimli bilmecelelere de yer verilerek öğrencilerin görsel ve dilsel metin arasında bağlantı kurmaları sağlanmıştır. Bilmece, çocukların düşünme alıştırmaları yapmaları için Türkçe öğretiminde kullanılması

gereken dilsel gereçlerdendir. Bunun için resimli resimsiz bilmece türlerinden yararlanılmalıdır (Sever vd. 2008: 99).

Tekerleme okuma ve tekerlemeyi anımsamaya dönük yazma çalışmaları yapılarak öğrencilerin dilsel gelişimleri desteklenmiştir. Türkçe eğitimi ortamları eğlenceli bir öğrenme ortamına dönüştürülmüştür.

Dilbilgisiyle ilgili kazanımların edindirilmesinde çok uyaranlı eğitim ortamları işe koşulmuştur. Dilbilgisi konularıyla ilgili görsel ve dilsel metinler öğrencilere sunulmuş, öğrencilerin ilgisi konuya çekilmiştir. Resimlerden yola çıkarak tekil, çoğul, özel, cins, somut ve soyut adların öğretimine ilişkin etkinlikler yapılandırılmıştır. Adılların ve önad tamlamalarının öğretiminde resimlerden yararlanılmıştır. Benzetme sanatının öğretiminde görsel metinler sunularak öğrencilerden görsel metinleri eşleştirerek benzetme oluşturmaları ve tümce kurmaları istenmiştir.

Noktalama işaretlerinin kullanımı ve yazımla ilgili kazanımların edindirilmesinde dilsel ve görsel metinlerden yararlanılmış; kural ve ilkelerin dilsel ve görsel metinlerden yola çıkılarak öğrenciler tarafından oluşturulması sağlanmıştır. Yazınsal nitelikli metinlerden noktalama işaretleri kullanılmadan alınan bölümlere, uygun noktalama işaretlerini koymaları öğrencilerden istenmiştir.

Eğitim durumlarının gelişme bölümünde dilsel, görsel ve işitsel metinlerin tümünün kullanılmasına özen gösterilmiştir.

Gelişme bölümünde ara geçiş ve ara özetlerden yararlanılmıştır. Ara özetlerde yapılandırılan etkinlikler kısaca özetlenerek anımsatılmış, kalıcılığı sağlanmıştır. Ara geçişlerde ise bir sonraki etkinlik alanına ilişkin bilgilendirme yapılmış, öğrencinin ilgisi bir sonraki konuya çekilmiştir.

2.5.4. Sonuç Bölümüne İlişkin Açıklamalar

Sonuç bölümünde son özet, tekrar güdüleme ve kapanış alt bölümlerine yer verilmiştir.

Son özet aşamasında, ilgili eğitim durumunun içerdiği amaç ve kazanımların neler olduğu yeniden anımsatılmış, bu amaçların ve kazanımların yaşamsal ve kişisel önemleri anlatılmıştır.

Tekrar güdüleme aşamasında, derslerde en etkin olan (derse en çok katılan, en iyi yazılı anlatım örneğini sunan öğrenci vb.) dört öğrenci belirlenmiş; bu öğrencilere

sınıfça alınan kitaplar armağan edilmiş, kendilerine teşekkür edilmiş ayrıca kimi zaman da notla ödüllendirilmişlerdir. Bu aşamada öğrencinin derse yönelik ilgisinin canlı tutulması amaçlanmıştır.

Ayrıca, anadili öğretiminin en temel amaçlarından biri olan “okuma sevgisi ve alışkanlığını kazanabilme”nin yaşama geçirilmesi için, düzeye uygun çeşitli türdeki kitapların öğrencilerin ilgisini devindirecek biçimde tanıtımı yapılmıştır. Bu kitapların öğrenciler tarafından okunması salık verilerek okunan kitapların tanıtımlarının öğrenciler tarafından hazırlanması ve okuma dosyalarına konulması istenmiştir.

Kapanış aşamasında ise dilsel, görsel ya da işitsel bir metin kullanılarak öğrencilerden bir sonraki dersin konusuna ilişkin kestirimlerde bulunmaları istenmiştir. Kapanış bölümlerinde yapılan bu etkinliklerle öğrencilerin ilgisinin bir sonraki derse kadar canlı tutulması sağlanmaya çalışılmıştır.

2.5.5. Değerlendirme Bölümüne İlişkin Açıklamalar

Bu çalışmada bütün eğitim durumlarının son bölümünde öğrencilerin, ilgili eğitim durumlarının içerdiği amaç ve kazanımları ne derece gerçekleştirdiklerini, öğrenme eksiklerini belirlemeye ve gerekli önlemleri almaya dönük değerlendirme bölümleri yapılandırılmıştır.

Değerlendirme sorularında açık uçlu, çoktan seçmeli, boşluk doldurmalı soru tipleri kullanılmıştır. Dilsel metinlere bağlı sorular yöneltildiği gibi dilsel metinlerden yola çıkarak hazırlanan bulmacalarla öğrencilerin eğlenerek öğrenmelerine katkı sağlanmıştır. Resim, karikatür ve müzikten hareketle yazma çalışmaları yapılarak öğrencilerin yazılı anlatım becerileri değerlendirilmiştir.

Değerlendirme sorularının bir kısmı seçmeli yapılarak öğrencilerin istediği yazma konusunu seçmelerine olanak sağlanmıştır.

Her eğitim durumundan sonra yer alan değerlendirme bölümünde Sever vd. (2008: 188) tarafından hazırlanan “Öğrencilerin Dersi Değerlendirme Çizelgesi” uygulanmıştır. Bu çizelge ile öğrencilerin derse yönelik tutumları her eğitim durumu sonrasında izlenmiştir.

2.5.6. Öğretmen Ders İzlenesi

“Türkçe Öğretim İzlenesi”, çok uyarınlı eğitim ortamlarına uygun olarak “Öğretmen Ders İzlenesi” ve “Öğrenci Etkinlik Kitapçığı” adı altında öğretmen ve öğrencilere verilmek üzere iki ayrı kitapçık olarak düzenlenmiştir. Deneysel süreç, düzenlenen bu kitaplar üzerinden yürütülmüştür.

Öğretmen ders izlenesi, öğrenme-öğretme etkinliklerinin nasıl yürütüleceği konusunda öğretmeni bilgilendirmek ve bu etkinlikler süresince öğretmenin karşılaşılabileceği sorunları en aza indirebilmek amacıyla düzenlenmiştir. Öğretmen ders izlenesi, yedi eğitim durumunu içermektedir.

Öğretmen ders izlenesinde bütün eğitim durumlarına; eğitim durumlarında izlenecek yöntem ve tekniklere; kullanılacak araç, gereç ve kaynaklara; yönlendirici bilgilere yer verilmiştir.

2.5.7. Öğrenci Etkinlik Kitapçığı

Öğrenci etkinlik kitapçığının oluşturulmasında öğretmen ders izlenesinde yer alan eğitim durumları incelenerek öğretim uygulamaları açısından gerekli olduğu düşünülen etkinlikler belirlenmiş ve öğrencilere verilmek üzere her bir eğitim durumu yeniden düzenlenmiştir. Öğrenci etkinlik kitapçığında bulunan her bir etkinliğin aynısı öğretmen ders izlenesinde bulunmaktadır. Öğrencilere etkinlik kitaplarının oluşturulması öğrenciyi süreçte etkin kılmış, dersin bir öznesi durumuna getirmiştir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma sürecinde izlenen yöntem, deneklerin seçimi, denek grubuna ilişkin bilgiler, deneysel desen, veri toplama araçları, deneysel araştırmanın işlem basamakları ve verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel yöntem ve teknikler açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, kontrol gruplu ön-test ve son-test uygulamalı deneysel bir model kullanılmıştır. Deneysel desen kullanıldığından, evren ve örneklem belirlenmesine gidilmemiştir.

3.2. Deneklerin Seçimi

Araştırma, 2013-2014 eğitim-öğretim yılının ikinci yarısında on beş haftalık bir süreç boyunca 30 Ağustos Ortaokulu ikinci sınıf Türkçe derslerinde yürütülmüştür.²

Araştırma, yansız atama ile (şans yoluyla) belirlenmiş yirmi yedişer kişilik iki grup (sınıf) üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada bu gruplardan biri deney, öteki kontrol grubu olarak kullanılmıştır.

Araştırma kapsamına alınan gruplardaki (deney ve kontrol) öğrenciler cinsiyet, sayı ve hazırbulunuşluk; öğretmenler ise kıdem, cinsiyet, yaş açısından denetlenerek denk iki çalışma grubu oluşturulmaya çalışılmıştır. Ayrıca her iki grubun fiziksel ortamlarının (sınıf) ısı, ışık ve büyüklük yönünden de denkliği sağlanmıştır.

Araştırma gruplarından deney grubu olarak belirlenen sınıfta, uzman kanılarına göre saptanan dilsel, görsel ve işitsel metinler işe koşularak tasarlanan, okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerinin gelişiminde etkili olacağı düşünülen ve araştırmacı tarafından kurgulanan çok uyaranlı eğitim ortamları işe koşularak oluşturulan eğitim durumları, kontrol grubu olarak belirlenen sınıfta ise,

² Ortaokul 2. sınıf Türkçe dersleri haftada altı (6) ders saatidir.

Türkçe ders kitabı içindeki dilsel metinlere dayalı etkinlikler (geleneksel eğitim süreci) uygulanmıştır.

Deney ve kontrol gruplarının hazırbulunuşluk açısından denk olup olmadıklarını saptamak için;

1. Okuduğunu anlama becerisi ön-test puanları,
2. Yazılı anlatım becerisi ön-test puanları ile ilgili çözümlenmeler “t-testi” ile yapılmıştır.

3.3. Deney Deseni

Bu araştırma, çok uyaranlı eğitim ortamlarının, öğrencilerin okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerine ilişkin öğrenme düzeylerini ne derece etkilediğini belirlemeye yönelik deneysel bir araştırmadır. Araştırmada belirlenen temel problem ve alt problemleri (denenceleri) yanıtlamak için deneysel desen kullanılmıştır. Bağımlı değişkenler “okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerileri”; bağımsız değişken ise “çok uyaranlı eğitim ortamları”dır.

Araştırmada; dilsel, görsel ve işitsel metinlerle tasarımılanan çok uyaranlı eğitim ortamlarının okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerine etkisi denenmiştir. “Kontrol Gruplu Ön-Test ve Son-Test Modeli” kullanılmıştır. Ön-test son-test deney ve kontrol gruplu deneysel modelin uygulanmasında, yansız atama ile iki grup oluşturulmuştur. Bunlardan biri deney, öteki kontrol grubu olarak kullanılmıştır. Her iki grupta da deney öncesi ve sonrası ölçmeler yapılmıştır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2011: 13-14; Karasar, 2000: 97).

Tablo 2

Ön-Test Son-Test Eşleştirilmiş Kontrol Gruplu Desen

<i>Gruplar</i>		<i>Ön-Test</i>	<i>İşlem</i>	<i>Son-Test</i>
D (Deney)	M	O1	X	O3
D K (Kontrol)	M	O2		O4

D, deney grubunu,

K, kontrol grubunu,

M, deney ve kontrol gruplarının oluşturulmasındaki yansızlığı,

O1 ve O2, deney ve kontrol gruplarından alınan ön ölçümleri,

X, deneysel işlemi,

O3 ve O4 deney ve kontrol gruplarından alınan son ölçümleri göstermektedir.

Araştırma, 2013-2014 eğitim-öğretim yılının ikinci yarısında 15 (on beş) haftalık bir dönem boyunca ortaokul 2. sınıf Türkçe dersinde çok uyaranlı eğitim ortamlarının öğrencilerin okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerine etkisiyle ilgili olarak geliştirilen denencelerin sınanması amacıyla, İstanbul Ümraniye İlçesinde bulunan 30 Ağustos Ortaokulu 2. Sınıf Türkçe derslerinde, yansız seçimle oluşturulmuş biri deney, öteki de kontrol grubu olmak üzere iki grup üzerinde yürütülmüştür.

Sınıflar, öğrencilerin akademik başarı puanları bakımından birbirine benzer iki gruptan oluşturulmuştur. Deneysel çalışmaya, deney grubunda 27, kontrol grubunda da 27 öğrenci katılmıştır.

Gruplarda yer alan katılımcılara (öğrencilere) bir deneyin parçası oldukları açıklanmayarak deneysel koşul gizlenmiştir.

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada temel problem ve alt problemlerin (denencelerin) sınanması için gerekli olan veriler:

1. Türkçe Okuduğunu Anlama Becerisi Testi,
2. Türkçe Yazılı Anlatım Becerisi Testi,
3. Öğrencilere verilen “Kendinizi Tanıtınız” konulu “Kompozisyon (Yazılı Anlatım) Becerisi Testi” (Bkz. EK: E) ile elde edilmiştir.

Araştırmada saptanmış olan denencelerin sınanması için gerekli olan veriler, Sever (2004: 239-257) (Bkz. EK: D) tarafından geliştirilen çoktan seçmeli “Türkçe Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerisi Testi” ve Sever (2004: 259) (Bkz. EK: E) tarafından geliştirilen “Kendinizi Tanıtınız” konulu “Kompozisyon (Yazılı Anlatım) Becerisi Testi” ön-test ve son-test şeklinde, deneysel işlemin başında ve sonunda olmak üzere iki kez uygulanarak elde edilmiştir.

Öğrencilere ön-test ve son-test şeklinde, deneysel işlemin başında ve sonunda olmak üzere iki kez uygulanan ölçme araçlarının uygulanması için uyulan ilkeler ve yapılan işlemler şunlardır:

1. Araştırmacı, 2013-2014 eğitim öğretim yılının başında yapılan, İstanbul Ümraniye 30 Ağustos Ortaokulu Türkçe dersi zümre öğretmenler toplantısında belirlenen 2013-2014 eğitim öğretim yılı ortaokul 2. Sınıf Türkçe derslerinin amaç ve kazanımlarını temele almıştır.

2. İstanbul Ümraniye 30 Ağustos Ortaokulu 2. sınıf Türkçe dersi yıllık planına bağlı olarak, Türkçe öğretiminin “dinleme”, “okuma”, “konuşma”, “yazma” ve “dilbilgisi” alanına ilişkin kazanımlar; MEB (2006: 13-50) Türkçe Öğretimi Programı’da yer alan kazanımlar temel alınarak, Sever (2004: 65-98)’in Türkçe Eğitimi ve Tam Öğrenme kitabında yer alan amaç ve davranışlar dikkate alınarak, ölçme ve değerlendirme uzmanları ile deneyimli Türkçe öğretmenlerinin görüşleri de alınarak düzenlenmiştir.³

3. Amaçlar altında listelenen kazanımlardan her birinin ilgili amacın niteliklerine uygun olup olmadığı, alan uzmanlarının ve deneyimli Türkçe öğretmenlerinin görüş, eleştiri ve önerileri doğrultusunda, yeniden gözden geçirilerek kazanımlar listesinin son biçimi oluşturulmuştur.

4. Türkçe öğretiminin “okuma”, “yazma” ve “dilbilgisi” alanına ilişkin kazanımlarının, Sever (2004: 239-257) tarafından geliştirilen “Türkçe Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerisi Testi” (Bkz. EK: D) tarafından sınanıp sınanmadığını belirlemek amacıyla, alan uzmanları ile deneyimli Türkçe öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur. Testin uygun olduğuna karar verilmiştir.

Sever (2004: 239-257) tarafından geliştirilen “Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerisi Testi”nin (Bkz. EK: D) 14, 24, 26 numaralı soruları okuduğunu anlama becerisini “bilgi” düzeyinde; 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 27, 28, 29, 30 numaralı soruları okuduğunu anlama becerisini “kavrama” düzeyinde; 32, 35, 37 numaralı soruları yazılı anlatım becerisini “bilgi” düzeyinde; 31, 33, 34, 36, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48,

³ Amaç ve kazanımların düzenlenmesinde; İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü Kitap Yazma Komisyonu Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı Mehmet Akif Karakuş, deneyimli Türkçe Öğretmenleri Mehmet Cemil Balta ve Ali Kaya’dan uzman görüşleri alınmıştır.

49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60 numaralı soruları ise yazılı anlatım becerisini “uygulama” düzeyinde ölçen sorulardır.

5. Sever (2004: 239-257) (Bkz. EK: D) tarafından geliştirilen “Türkçe Okuduğunu Anlama Becerisi Testi” ile “Türkçe Yazılı Anlatım Becerisi Testi” ölçme araçlarıyla ilgili aşağıdaki işlemler yapılmıştır:

a. Geçerlilik ve güvenirliği daha önceden yapılmış olan “Türkçe Okuduğunu Anlama Becerisi Testi”yle ilgili yapılan istatistiksel işlemler sonucunda,

K: 30

X: 17.37

Sx: 6.87

\bar{P} : .58

KR-20: .89

KR-21: .87

olarak saptanmıştır.

b. Geçerlilik ve güvenirliği daha önceden yapılmış olan “Yazılı Anlatım Becerisi Testi”yle ilgili yapılan istatistiksel işlemler sonucunda,

\bar{K} : 30

X: 20.31

Sx: 6.29

P: .67

KR-20: .88

KR-21: .86

olarak saptanmıştır.

Tez izleme kurulu üyelerinin güvenirlik alınması üzerinden on yıl geçtiği için tekrar güvenirlik alınmasının yararlı olduğu konusunda görüşlerini belirtmeleri üzerine Sever (2004: 239-257) tarafından geliştirilmiş olan “Türkçe Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerisi Testi”nin güvenirliği yeniden alınmıştır.

2013- 2014 eğitim öğretim yılı 1. döneminde 20 Ekim tarihinde Ümraniye İstiklal Ortaokulu 1. sınıf öğrencilerinde oluşan 60 kişilik bir gruba ve Ümraniye 30 Ağustos Ortaokulu 3. sınıf öğrencilerinden oluşan 60 kişilik bir gruba Sever (2004: 239-257) tarafından geliştirilmiş olan “Türkçe Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerisi Testi” uygulanmıştır. Uygulama yapılan her iki okul da 14. bölge okuludur. 30 Ağustos Ortaokulu 1. sınıflarında güvenirliğin alınması için testin uygulanmamasının nedeni bu sınıf düzeyinin bulunmamasıdır. Güvenirlikle ilgili

yapılan işlemlerin sonucunda alpha 0.89 olarak saptanmıştır. Başarı testi (Seçeneklerin 1, 0 şeklinde puanlandığı) türü ölçeklerde Alpha değeri; KR-20 ile hesaplanan güvenilirlik katsayısına denk gelmektedir (Akdağ, 2011: 21). Ölçme aracındaki bütün maddelerin çalıştığı belirlenmiş, bu katsayının güvenilirlik açısından yeterli olduğu sonucuna varılmış, maddeler üzerinde herhangi bir değişikliğe gidilmemiştir.

6. Öğrencilerin, kompozisyon (yazılı anlatım) becerilerinin, uygulama çalışması sonuçlarıyla daha anlamlı yoklanabileceği düşüncesiyle, araştırmada deney ve kontrol gruplarına ön-test ve son-test uygulamalarıyla Sever (2004: 259) (Bkz. EK: E) tarafından geliştirilen “Kendinizi Tanıtınız” konulu bir kompozisyon çalışması yaptırılmıştır.

Kompozisyon ön ve son-test uygulamalarının değerlendirilmesinde Sever (2004: 261-263) tarafından geliştirilen “Kompozisyon Değerlendirme Ölçeği” (Bkz. EK: F) kullanılmıştır.

Deney ve kontrol gruplarının kompozisyon çalışmalarının ön-test ve son-test uygulama sonuçları, yüz (100) tam puan üzerinden, üç uzman tarafından değerlendirilmiştir.⁴

Her öğrencinin ön-test uygulamasında yazdığı kompozisyon için, üç alan uzmanınca verilen puanlar toplanarak başarı ortalamaları alınmış, aynı işlem son-test puanları için de yapılarak hem deney hem de kontrol grubundaki öğrencilerin yazılı anlatım becerilerindeki erişileri saptanmıştır.

7. Deney ve kontrol grubu öğrencilerine ön-test ve son-test olarak uygulanan kompozisyon çalışmaları, alan uzmanlarınca “Kompozisyon Değerlendirme Ölçeği”ne (Bkz. EK: F) bağlı kalınarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeye ilişkin “uzmanlar arası” güvenilirlik, varyans analiziyle hesaplanmıştır. Elde edilen veriler aşağıda gösterilmiştir:

	Bir Uzman Ait Güvenilirlik	Üç Uzman Ait Güvenilirlik
Deney ve Kontrol Grubu Ön-Testleri	0.81	0.78
Deney ve Kontrol Grubu Son-Testleri	0.91	0.88

⁴ Kompozisyon (Yazılı Anlatım) Becerisi ön-test ve son-test uygulamalarının değerlendirilmesinde, Amasya Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü Öğretim Görevlisi Erkan Çer, Ankara Üniversitesi Güzel Sanatlar Bilim Dalı Türkçe Eğitimi Bölümü Araştırma Görevlisi Yonca Koçmar, İstanbul Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü Araştırma Görevlisi Melda Karagöz uzman olarak yer almışlardır.

3.5. İşlem Basamakları

Araştırmada deney ve kontrol gruplarına uygulanan işlemler aşağıda sıralanmıştır:

1. Deney ve kontrol gruplarına, deneysel işlemde önce “Türkçe Okuduğu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerisi Testi” (ön-test) uygulanmıştır. (13 Ocak 2014)

2. Deney ve kontrol gruplarına, deneysel işlemde önce, “Kompozisyon (Yazılı Anlatım) Becerisi Testi” (ön-test) uygulanmıştır. (15 Ocak 2014)

3.

a. 30 Ağustos Ortaokulu Türkçe öğretmenlerince 2013-2014 öğretim yılının başında yapılan zümre toplantısında, orta ikinci sınıflar için okutulması kararlaştırılmış metinler ve öğretim programı gereğince işlenecek konuları içeren “yıllık plan” esas alınarak 2013-2014 öğretim yılının ikinci döneminde kullanılacak metinler ve işlenecek dilbilgisi konuları saptanmıştır.

b. Öğretim döneminde deney grubunda, Türkçe derslerinin birer aracı olarak kullanılacak her metin için eğitim durumlarının yaratıldığı bir ders planı hazırlanmıştır. Eğitim durumlarının hazırlanmasına Sönmez (2011, 103-207)’in bir dersin işlenişinde uyulması gereken aşamalı sırası göz önüne alınmıştır. Deney süresi boyunca uygulanacak yedi (7) eğitim durumu araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

c. Araştırmacı tarafından hazırlanan eğitim durumları, program geliştirme uzmanları, deneyimli Türkçe, resim ve müzik öğretmenlerinin görüşlerine sunulmuş; alınan görüş, eleştiri ve öneriler doğrultusunda ders planlarına son şekli verilmiştir.

Oluşturulan eğitim durumları İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü Kitap Yazma Komisyonu Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı Mehmet Akif Karkuş, deneyimli Türkçe Öğretmenleri Mehmet Cemil Balta ve Ali Kaya’ya sunulmuş; görüş, eleştiri ve önerileri doğrultusunda eğitim durumlarına son biçimleri verilmiştir. Eğitim durumlarında kullanılan görsel ve işitsel metinlerin (müzik, resim, karikatür, kısa film) belirlenmesinde deneyimli Resim Öğretmeni Gülçehre Taytak, Çevre ve Görsel Sanatlar Uzmanı ve deneyimli Resim Öğretmeni Doğan Keskin, deneyimli Müzik Öğretmeni Mete Gönen ve Gamze Tanrıkulu Uzun’un uzman görüşleri alınmıştır.

Eğitim durumlarında kullanılan müzik, resim, karikatür ve kısa filmlere ilişkin uzman görüşü çizelgeleri oluşturulmuş, eğitim durumlarını okuyan uzmanların söz konusu uyarınları (metinleri) 1-5 arasında puanlamaları, uygun görmedikleri

uyaranlar yerine yenilerini önermeleri istenmiştir. Her uyaran için verilen puanlar 1=20, 2=40, 3=60, 4=80, 5=100 olarak yüz üzerinden belirlenmiştir. Her bir uyaranla ilgili uzmanların verdikleri puanların aritmetik ortalamaları alınmıştır. 70 ve üzerinde puan alan uyaranlar eğitim durumlarının oluşturulmasında kullanılmıştır.

4. Çok uyaranlı eğitim ortamlarının bir gereği olarak, içinde eğitim durumlarının bulunduğu, “Öğretmen Ders İzlenesi” (Bkz. EK: B) ve “Öğrenci Etkinlik Kitapçığı” (Bkz. EK: C) hazırlanmıştır.

5. Deney grubu öğretmeni (araştırmacı), “Öğretmen Ders İzlenesi” ve “Öğrenci Etkinlik Kitapçığı”nın içeriğini oluşturan eğitim durumlarını deney grubundan önce, bir başka grupta (öğretmenin girmekle yükümlü olduğu bir başka sınıfta) uygulamıştır. Bu uygulama, deneysel işlemin başlamasından önce 12.11.2013 tarihinde başlatılmış ve 04.03.2014 tarihinde sonlandırılmıştır. Bu durumda, deney grubu öğretmeni, her bir eğitim durumunu, deney grubunda uygulamadan önce, bir başka grupta uygulamış; eğitim durumlarına ilişkin son bir değerlendirme olanağı yaratmıştır.

6. Deney grubu öğretmeni (araştırmacı), Türkçe dersini (15 hafta boyunca), araştırmacı tarafından hazırlanan eğitim durumlarının yaratıldığı ders planına göre çok uyaranlı eğitim ortamlarını işe koşarak işlemiştir. (10.02.2014-23.05.2014).

Araştırmanın deney grubu öğretmenliğini araştırmacı yürütmüştür. Deney grubu öğretmenliğinin araştırmacılar tarafından yürütüldüğü başka çalışmalar da vardır (Polat 2010, Yeşilyurt ve Kara 2007).

7. Kontrol grubu öğretmeni ise derslerini yürürlükteki eğitim anlayışıyla işlemiştir.

8. Öğretim döneminin sonunda, deney ve kontrol gruplarına “Türkçe Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerisi Testi” (son-test) uygulanmıştır.⁵ (26.05.2014).

9. Öğretim döneminin sonunda, deney ve kontrol gruplarına “Kompozisyon (Yazılı Anlatım) Becerisi Testi (son-test) uygulanmıştır.⁶(28.05.2014).

⁵ “Türkçe Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerisi Testi”nin ön-test ve son-test uygulamalarında öğrencilere 60’ar dakika süre verilmiştir.

⁶ “Yazılı Anlatım (Kompozisyon) Becerisi Testi”nin ön-test ve son-test uygulamalarında öğrencilere 40’ar dakika süre verilmiştir.

3.6. Verilerin Analizi

Deney ve kontrol gruplarının dağılımının normal olduğu ölçme ve değerlendirme uzmanlarınca saptanmıştır.⁷ Gruplar normal dağılım gösterdiği için grupların denkliliğinin gösterilmesinde ve araştırma denencelerinin sınanmasında “t-testi”nden yararlanılmıştır. “t-testi” ortalamalar arası anlamlılığın sınanmasında kullanılmaktadır (Karasar, 2000: 236).

Bu araştırmada; grupların bilgi, kavrama ve uygulama düzeyindeki öğrenmelerinin bir ölçüsü olan ön-test puanları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığının test edilmesinde ve grupların bilgi, kavrama ve uygulama düzeylerindeki erişileri arasındaki farkın anlamlılığının test edilmesinde, “t-testi”nden yararlanılmıştır.

“t” testinin formülü aşağıda gösterilmiştir:

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

- \bar{X}_1 : = 1. grubun ortalaması,
 \bar{X}_2 : = 2. grubun ortalaması,
 S_1 : = 1. grubun standart sapması,
 S_2 : = 2. grubun standart sapması,
 n_1 : = 1. grubun denek sayısı,
 n_2 : = 2. grubun denek sayısı,

olarak alınmıştır.

⁷ Deney ve kontrol gruplarının dağılımlarının normalliğine bakılmasında, ön-test ve son-test uygulamalarının SPSS paket programı kullanılarak analiz edilmesinde Yıldız Teknik Üniversitesi İstatistik Bölümü Öğretim üyesi Doç. Dr. Atıf Ahmet Evren’in ve İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü Kitap Yazma Komisyonu Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı Mehmet Akif Karakuş’un uzman görüşleri alınmıştır.

Deney ve kontrol gruplarının yazılı anlatım becerilerinin sınanması için “Kompozisyon Değerlendirme Ölçeği” (Bkz. EK: F) kullanılmıştır. Kullanılan ölçeğin güvenilirliği, deney ve kontrol gruplarının yazılı anlatım becerilerinin üç uzmana gösterilip, uzmanların yüz puan üzerinden notlandırması sonucunda üç uzmanın verdiği notların karşılaştırılmasıyla belirlenmiştir.

Kompozisyon (Yazılı Anlatım) Becerisi Testi” (Bkz. EK: E) güvenilirliğinin saptanmasında; “Bir uzmana” ait güvenilirlikte:

$$r_{XT} = \frac{MSP + MSR}{MSP + (K - 1)MSR}$$

“Üç uzmana” ait güvenilirlikte:

$$r_{XT} = \frac{MSP + MSR}{MSP}$$

formülleri kullanılmıştır. Bu formüllere göre:

K: Uzman sayısı,

r_{XT} : Güvenirlik indeksi,

MSP: Bireylerarası kareler ortalaması,

MSR: Hata puanlarına ait kareler ortalaması,

olarak alınmıştır.

Bu araştırmada, denencelerin sınanmasında anlamlılık düzeyi .01 olarak alınmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR

4.1. Çalışma Grubu ile İlgili Bulgular

Bu başlık altında, deney ve kontrol gruplarındaki öğrenci sayıları, bu gruplardan “Okuduğunu Anlama Becerisi Testi”, “Yazılı Anlatım Becerisi Testi” ve “Kompozisyon (Yazılı Anlatım) Becerisi Testi” ön-test ve son-testine katılan öğrenci sayıları, deney ve kontrol grubu öğretmenlerine ilişkin bilgiler verilmiş; denencelerin sınanmasına temel olmak üzere, deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin, araştırma konusu olan becerilerinin ön-test puanları açısından başlangıçta (deneysel işlemin başında) farklı olup olmadıkları incelenmiştir.

4.1.1. Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrenci Sayıları

Araştırma çalışma grubuna giren deney ve kontrol gruplarındaki öğrenci sayıları tablo 3’te verilmiştir:

Tablo 3

Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrenci Sayıları

	Kız	Erkek	Toplam
Deney Grubu	14	13	27
Kontrol grubu	12	15	27

Tablo 3’e göre deney grubundaki toplam 27 öğrencinin 14’ü kız, 13’ü erkek; kontrol grubundaki toplam 27 öğrencinin 12’si kız, 15’i erkektir. Bu verilere göre cinsiyet ve sayı açısından deney ve kontrol gruplarının benzer olduğu söylenebilir.

4.1.2. “Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerisi Testi” ve “Kompozisyon (Yazılı Anlatım) Becerisi Testi”nin Ön-Test ve Son-Test Uygulamalarına Katılan Deney ve Kontrol Grubu Öğrenci Sayıları

Deney ve kontrol gruplarının “Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerisi Testi” ve “Kompozisyon (Yazılı Anlatım) Becerisi”nin ön-test ve son-test uygulamalarına katılan öğrenci sayıları tablo 4’te verilmiştir:

Tablo 4

“Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerisi Testi” ve “Kompozisyon (Yazılı Anlatım) Becerisi Testi”nin Ön-Test ve Son-Test Uygulamalarına Katılan Deney ve Kontrol Grubu Öğrenci Sayıları

	Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerisi Testi		Kompozisyon (Yazılı Anlatım) Becerisi Testi	
	Ön-Test	Son-Test	Ön-Test	Son-Test
	N	N	N	N
Deney Grubu	27	27	27	27
Kontrol Grubu	27	27	27	27

Tablo 4’e göre hem deney hem de kontrol grubundaki tüm öğrenciler, “Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerisi Testi” ve Kompozisyon (Yazılı Anlatım) Becerisi ön-test ve son-test uygulamalarına katılmışlardır.

4.1.3. Deney ve Kontrol Grubu Öğretmenlerine İlişkin Bilgiler

Deney ve kontrol grubu öğretmenlerine ilişkin bilgiler tablo 5’te verilmiştir

Tablo 5

Deney ve Kontrol Grubu Öğretmenlerine İlişkin Bilgiler

	Yaş	Kıdem	Cinsiyet	Mezun Olduğu Bölüm
Deney Grubu	28	5	Kadın	Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği
Kontrol grubu	31	8	Kadın	Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği

Tablo 5'e göre, cinsiyet açısından aynı olan deney ve kontrol grubu öğretmenlerinin yaş ve kıdem yönüyle birbirine benzer olduğu söylenebilir.

4.1.4. Deney ve Kontrol Gruplarını, Okuduğunu Anlama Becerisi Ön-Testi'nin "Bilgi" Düzeyinde Karşılaştırma

Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin Okuduğunu Anlama Becerisi Ön-Testinden aldıkları "bilgi" düzeyindeki ortalama puanları tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6

Deney ve Kontrol Gruplarının "Okuduğunu Anlama Becerisi" Ön-Testi "Bilgi" Düzeyi Puanları

	N	\bar{X}	S	t	p	sd	Yorum
Deney Grubu	27	1.14	1.06	.407	.686	52	p>0.05
Kontrol Grubu	27	1.03	.93				

Tablo 6'ya göre, deney grubunun ön-test bilgi düzeyi puanları ortalaması 1.14, kontrol grubunun ise 1.03'tür. Deney ve kontrol gruplarının ön-test bilgi düzeyi ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı "t" testiyle yoklanmıştır. Gözlenen fark .05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. $t(52) = .407, p > .05$.

Bu verilere göre, deney ve kontrol gruplarının Okuduğunu Anlama Becerisi Ön-Test "bilgi" düzeyi puanları açısından denk olduğu söylenebilir.

4.1.5. *Deney ve Kontrol Gruplarını, Okuduğunu Anlama Becerisi Ön-Testi'nin "Kavrama" Düzeyinde Karşılaştırma*

Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin Okuduğunu Anlama Becerisi Ön-Testinden aldıkları "kavrama" düzeyindeki ortalama puanları tablo 7'te verilmiştir.

Tablo 7

Deney ve Kontrol Gruplarının "Okuduğunu Anlama Becerisi" Ön-Testi "Kavrama" Düzeyi Puanları

	N	\bar{X}	S	t	p	sd	Yorum
Deney Grubu	27	10.51	4.68	.145	.886	52	p>0.05
Kontrol Grubu	27	10.33	4.73				

Tablo 7'ye göre, deney grubunun ön-test kavrama düzeyi puanları ortalaması 10.51, kontrol grubunun ise 10.33'tür. Deney ve kontrol gruplarının ön-test kavrama düzeyi ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı "t" testiyle yoklanmıştır. Gözlenen fark .05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. $t(52) = .145$, $p > .05$.

Bu verilere göre, deney ve kontrol gruplarının Okuduğunu Anlama Becerisi Ön-Test "kavrama" düzeyi puanları açısından denk olduğu söylenebilir.

4.1.6. *Deney ve Kontrol Gruplarını, Okuduğunu Anlama Becerisi Ön-Testi'nin "Toplam" Puanları Açısından Karşılaştırma*

Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin Okuduğunu Anlama Becerisi Ön-Testinden aldıkları "toplam" puanları tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8

Deney ve Kontrol Gruplarının “Okuduğunu Anlama Becerisi” Ön-Testi “Toplam” Puanları

	N	\bar{X}	S	t	p	sd	Yorum
Deney Grubu	27	11.66	5.12	.216	.830	52	p>0.05
Kontrol Grubu	27	11.37	4.97				

Tablo 8’e göre, deney grubunun okuduğunu anlama becerisi ön-test toplam puanları ortalaması 11.66, kontrol grubunun ise 11.37’dir. Deney ve kontrol gruplarının ön-test toplam puanları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı “t” testiyle yoklanmıştır. Gözlenen fark .05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. $t(52) = .216$, $p > .05$.

Bu verilere göre, deney ve kontrol gruplarının Okuduğunu Anlama Becerisi Ön-Test “toplam” puanları açısından denk olduğu söylenebilir.

4.1.7. Deney ve Kontrol Gruplarını, Yazılı Anlatım Becerisi Ön-Testi’nin “Bilgi” Düzeyinde Karşılaştırma

Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin Yazılı Anlatım Becerisi Ön-Testinden aldıkları “bilgi” düzeyindeki ortalama puanları tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9

Deney ve Kontrol Gruplarının “Yazılı Anlatım Becerisi” Ön-Test “Bilgi” Düzeyi Puanları

	N	\bar{X}	S	t	p	sd	Yorum
Deney Grubu	27	1.22	1.05	0.00	1.00	52	p>0.05
Kontrol Grubu	27	1.22	.89				

Tablo 9'a göre, deney grubunun ön-test bilgi düzeyi puanları ortalaması 1.22, kontrol grubunun ise 1.22'dir. Deney ve kontrol gruplarının ön-test bilgi düzeyi ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı "t" testiyle yoklanmıştır. Gözlenen fark .05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. $t(52) = ,0$, $p > .05$.

Bu verilere göre, deney ve kontrol gruplarının Yazılı Anlatım Becerisi Ön-Test "bilgi" düzeyi puanları açısından denk olduğu söylenebilir.

4.1.8. Deney ve Kontrol Gruplarını, Yazılı Anlatım Becerisi Ön-Testi'nin "Uygulama" Düzeyinde Karşılaştırma

Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin Yazılı Anlatım Becerisi Ön-Testinden aldıkları "uygulama" düzeyindeki ortalama puanları tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10

Deney ve Kontrol Gruplarının "Yazılı Anlatım Becerisi" Ön-Test "Uygulama" Düzeyi Puanları

	N	\bar{X}	S	t	p	sd	Yorum
Deney Grubu	27	8.70	4.03				
Kontrol Grubu	27	8.66	3.80	.035	.972	52	$p > .05$

Tablo 10'a göre, deney grubunun ön-test uygulama düzeyi puanları ortalaması 8.70, kontrol grubunun ise 8.66'dır. Deney ve kontrol gruplarının ön-test uygulama düzeyi ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı "t" testiyle yoklanmıştır. Gözlenen fark .05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. $t(52) = ,035$, $p > .05$.

Bu verilere göre, deney ve kontrol gruplarının Yazılı Anlatım Becerisi Ön-Test "uygulama" düzeyi puanları açısından denk olduğu söylenebilir.

4.1.9. Deney ve Kontrol Gruplarını, Yazılı Anlatım Becerisi Ön-Testi'nin "Toplam" Puanları Açısından Karşılaştırma

Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin Yazılı Anlatım Becerisi Ön-Testinden aldıkları "toplam" puanları tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11

Deney ve Kontrol Gruplarının “Yazılı Anlatım Becerisi” Ön-Test “Toplam” Puanları

	N	\bar{X}	S	t	p	sd	Yorum
Deney Grubu	27	9.92	4.38	.032	.974	52	p>0.05
Kontrol Grubu	27	9.88	3.98				

Tablo 11’e göre, deney grubunun yazılı anlatım becerisi ön-test toplam puanları ortalaması 9.92, kontrol grubunun ise 9.88’dir. Deney ve kontrol gruplarının ön-test toplam puanları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı “t” testiyle yoklanmıştır. Gözlenen fark .05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. $t(52) = .032$, $p > .05$.

Bu verilere göre, deney ve kontrol gruplarının Yazılı Anlatım Becerisi Ön-Test “toplam” düzeyi puanları açısından denk olduğu söylenebilir.

4.1.10. Deney ve Kontrol Gruplarını, Okuduğunu Anlama Becerisi ve Yazılı Anlatım Becerisi Ön-Testi’nin “Genel Toplam” Puanları Açısından Karşılaştırma

Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin “Okuduğunu Anlama Becerisi” ve “Yazılı Anlatım Becerisi” Ön-Testinden aldıkları “genel toplam” puanları tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12

Deney ve Kontrol Gruplarının “Okuduğunu Anlama Becerisi” ve “Yazılı Anlatım Becerisi” Ön-Test “Genel Toplam” Puanları

	N	\bar{X}	S	t	p	sd	Yorum
Deney Grubu	27	21.59	8.85	.151	.881	52	p>0.05
Kontrol Grubu	27	21.25	7.30				

Tablo 12'ye göre, deney grubunun okuduğunu anlama becerisi ve yazılı anlatım becerisi ön-test genel toplam puanları ortalaması 21.59, kontrol grubunun ise 21.25'dir. Deney ve kontrol gruplarının ön-test genel toplam puanları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı "t" testiyle yoklanmıştır. Deney ve kontrol grupları arasında Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerisi Ön-Test "genel toplam" puanları açısından anlamlı bir farklılık olmadığı söylenebilir, $t(52) = ,151$, $p > .05$.

4.1.11. Deney ve Kontrol Gruplarını, Kompozisyon (Yazılı Anlatım) Becerisi Ön-Testi'nin "Toplam" Puanları Açısından Karşılaştırma

Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin "Kompozisyon (Yazılı Anlatım) Becerisi" Ön-Testinden aldıkları "toplam" puanları tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13

Deney ve Kontrol Gruplarının "Kompozisyon (Yazılı Anlatım) Becerisi" Ön-Test "Toplam" Puanları

	N	X	S	t	p	sd	Yorum
Deney Grubu	27	62.58	10.70	1.80	.082	26	$p > .05$
Kontrol Grubu	27	57.74	8.83				

Tablo 13'e göre, deney grubunun kompozisyon (yazılı anlatım) becerisi ön-test toplam puanları ortalaması 62.58, kontrol grubunun ise 57.74'tür. Deney ve kontrol gruplarının ön-test genel toplam puanları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı "t" testiyle yoklanmıştır. Gözlenen fark .05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Deney ve kontrol grupları arasında Kompozisyon (Yazılı Anlatım) Becerisi Ön-Test "toplam" puanları açısından anlamlı bir farklılık olmadığı söylenebilir.

4.2. Denencelerle İlgili Bulgular

Bu başlık altında, deneysel işlemten sonra deney ve kontrol gruplarına son-test olarak verilen (uygulanan) "Okuduğunu Anlama Becerisi Testi", "Yazılı Anlatım Becerisi Testi" ve "Kompozisyon (Yazılı Anlatım) Becerisi Testi"nden elde edilen

veriler ışığında, araştırmanın problemini oluşturan alt problemler (denenceler) sınanmıştır.

4.2.1. Okuduğunu Anlama Becerisi “Bilgi” Düzeyi Erişilerinin Sınanması

Türkçe öğretiminde, çok uyaranlı eğitim ortamlarıyla öğretim yapılan deney grubu ile geleneksel yöntemle öğretim yapılan kontrol grubunun Okuduğunu Anlama Becerisinin “bilgi” düzeyindeki erişileri ortalamaları tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14

Deney ve Kontrol Gruplarının “Okuduğunu Anlama Becerisi” “Bilgi” Düzeyi Erişileri

	N	\bar{X}	S	t	p	sd	Yorum
Deney Grubu	27	.85	1.43	3.18	.002	52	P<0.01
Kontrol Grubu	27	-.29	1.20				

Tablo 14’e göre, çok uyaranlı eğitim ortamlarıyla öğretim yapılan deney grubunun okuduğunu anlama becerisi “bilgi” düzeyi erişileri ortalaması .85, geleneksel yöntemin kullanıldığı kontrol grubunun “bilgi” düzeyi erişileri ortalaması ise -.29’dur. Deney ve kontrol gruplarının erişileri ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı “t” testiyle yoklanmıştır. Gözlenen fark .01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. $t(52)= 3,188$, $p<.01$.

Bu verilere göre, okuduğunu anlama becerisinin “bilgi” düzeyindeki davranışlarını kazandırmada, “çok uyaranlı eğitim ortamları”nın; “geleneksel yöntem”den daha etkili olduğu söylenebilir.

4.2.2. Okuduğunu Anlama Becerisi “Kavrama” Düzeyi Erişilerinin Sınanması

Türkçe öğretiminde, çok uyaranlı eğitim ortamlarıyla öğretim yapılan deney grubu ile geleneksel yöntemle öğretim yapılan kontrol grubunun Okuduğunu Anlama Becerisinin “kavrama” düzeyindeki erişileri ortalamaları tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15

Deney ve Kontrol Gruplarının “Okuduğunu Anlama Becerisi” “Kavrama” Düzeyi Erişileri

	N	\bar{X}	S	t	p	sd	Yorum
Deney Grubu	27	9.66	7.08	4.49	.00	52	P<0.01
Kontrol Grubu	27	1.55	6.14				

Tablo 15’e göre, çok uyaranlı eğitim ortamlarıyla öğretim yapılan deney grubunun okuduğunu anlama becerisi “kavrama” düzeyi erişi ortalaması 9.66, geleneksel yöntemin kullanıldığı kontrol grubunun “kavrama” düzeyi erişi ortalaması ise 1.55’tir. Deney ve kontrol gruplarının erişi ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı “t” testiyle yoklanmıştır. Gözlenen fark .01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. $t(52)= 4,494$, $p<.01$.

Bu verilere göre, “çok uyaranlı eğitim ortamları”nın; öğrencilere, okuduğunu anlama becerisinin “kavrama” düzeyindeki davranışlarını kazandırmada, “geleneksel yöntem”den daha etkili olduğu söylenebilir.

4.2.3. Okuduğunu Anlama Becerisi “Toplam” Erişilerinin Sınanması

Türkçe öğretiminde, çok uyaranlı eğitim ortamlarıyla öğretim yapılan deney grubu ile geleneksel yöntemle öğretim yapılan kontrol grubunun Okuduğunu Anlama Becerisi “toplam” erişi ortalamaları tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16

Deney ve Kontrol Gruplarının “Okuduğunu Anlama Becerisi” “Toplam” Erişileri

	N	\bar{X}	S	t	p	sd	Yorum
Deney Grubu	27	10.51	7.54	4.99	0.00	52	P<0.01
Kontrol Grubu	27	1.25	5.99				

Türkçe öğretiminde, çok uyaranlı eğitim ortamlarıyla öğretim yapılan deney grubunun “toplam” (bilgi+kavrama) erişimi ortalaması 10.51, geleneksel yöntemin kullanıldığı kontrol grubunun “toplam” (bilgi+kavrama) erişimi ortalaması ise 1.25’tir. Deney ve kontrol gruplarının erişimi ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı “t” testiyle yoklanmıştır. Gözlenen fark .01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. $t(52)= 4,991$, $p< .01$.

Bu verilere göre, “çok uyaranlı eğitim ortamları”nın; öğrencilere, okuduğunu anlama becerisine ilişkin davranışların kazandırılmasında, “geleneksel yöntem”den daha etkili olduğu söylenebilir.

4.2.4. Yazılı Anlatım Becerisi “Bilgi” Düzeyi Erişilerinin Sınanması

Türkçe öğretiminde, çok uyaranlı eğitim ortamlarıyla öğretim yapılan deney grubu ile geleneksel yöntemle öğretim yapılan kontrol grubunun Yazılı Anlatım Becerisinin “bilgi” düzeyindeki erişimi ortalamaları tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17

Deney ve Kontrol Gruplarının “Yazılı Anlatım Becerisi” “Bilgi” Düzeyi Erişimleri

	N	X	S	t	p	sd	Yorum
Deney Grubu	27	.81	1.49	1.95	.056	52	P>0.05
Kontrol Grubu	27	.11	1.12				

Tablo 17’ye göre, çok uyaranlı eğitim ortamlarıyla öğretim yapılan deney grubunun yazılı anlatım becerisi “bilgi” düzeyi erişimi ortalaması .81, geleneksel yöntemin kullanıldığı kontrol grubunun “bilgi” düzeyi erişimi ortalaması ise .11’dir. Deney ve kontrol gruplarının erişimi ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı “t” testiyle yoklanmıştır. Gözlenen fark .01 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. $t(52)= 1,957$, $p>.05$.

Bu verilere göre, yazılı anlatım becerisinin “bilgi” düzeyindeki davranışlarını kazandırmada, “çok uyaranlı eğitim ortamları” ile “geleneksel yöntemin” aynı derecede etkili olduğu söylenebilir.

4.2.5. Yazılı Anlatım Becerisi “Uygulama” Düzeyi Erişilerinin Sınanması

Türkçe öğretiminde, çok uyaranlı eğitim ortamlarıyla öğretim yapılan deney grubu ile geleneksel yöntemle öğretim yapılan kontrol grubunun Yazılı Anlatım Becerisinin “uygulama” düzeyindeki erişi ortalamaları tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18

Deney ve Kontrol Gruplarının “Yazılı Anlatım Becerisi” “Uygulama” Düzeyi Erişileri

	N	\bar{X}	S	t	p	sd	Yorum
Deney Grubu	27	9.70	7.10	3.69	.001	52	P<0.01
Kontrol Grubu	27	3.37	5.37				

Tablo 18’e göre, çok uyaranlı eğitim ortamlarıyla öğretim yapılan deney grubunun yazılı anlatım becerisi “uygulama” düzeyi erişi ortalaması 9.70, geleneksel yöntemin kullanıldığı kontrol grubunun “uygulama” düzeyi erişi ortalaması ise 3.37’dir. Deney ve kontrol gruplarının erişi ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı “t” testiyle yoklanmıştır. Gözlenen fark .01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. $t(52)= 3,69$, $p<.01$.

Bu verilere göre, “çok uyaranlı eğitim ortamları”nın; öğrencilere, yazılı anlatım becerisinin “uygulama” düzeyindeki davranışlarını kazandırmada, “geleneksel yöntem”den daha etkili olduğu söylenebilir.

4.2.6. Yazılı Anlatım Becerisi “Toplam” Erişilerinin Sınanması

Türkçe öğretiminde, çok uyaranlı eğitim ortamlarıyla öğretim yapılan deney grubu ile geleneksel yöntemle öğretim yapılan kontrol grubunun Yazılı Anlatım Becerisi “toplam” erişi ortalamaları tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19

Deney ve Kontrol Gruplarının “Yazılı Anlatım Becerisi” “Toplam” Erişileri

	N	\bar{X}	S	t	p	sd	Yorum
Deney Grubu	27	10.51	7.98	3.73	.000	52	P<0.01
Kontrol Grubu	27	3.48	5.65				

Tablo 19’a göre, çok uyaranlı eğitim ortamlarıyla öğretim yapılan deney grubunun yazılı anlatım becerisi “toplam” (bilgi+uygulama) erişisi ortalaması 10.51, geleneksel yöntemin kullanıldığı kontrol grubunun “toplam” erişisi ortalaması ise 3.48’dir. Deney ve kontrol gruplarının erişisi ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı “t” testiyle yoklanmıştır. Gözlenen fark .01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. $t(52)=3,738, p<.01$.

Bu verilere göre, “çok uyaranlı eğitim ortamları”nın; öğrencilere, yazılı anlatım becerisine ilişkin davranışların kazandırılmasında, “geleneksel yöntem”den daha etkili olduğu söylenebilir.

4.2.7. Okuduğunu Anlama Becerisi ve Yazılı Anlatım Becerisi “Genel Toplam” Erişilerinin Sınanması

Türkçe öğretiminde, çok uyaranlı eğitim ortamlarıyla öğretim yapılan deney grubu ile geleneksel yöntemle öğretim yapılan kontrol grubunun Okuduğunu Anlama Becerisi ve Yazılı Anlatım Becerisi “genel toplam” erişisi ortalamaları tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20

Deney ve Kontrol Gruplarının “Okuduğunu Anlama Becerisi ve Yazılı Anlatım Becerisi” “Genel Toplam” Erişileri

	N	\bar{X}	S	t	p	sd	Yorum
Deney Grubu	27	42.62	9.12	6.40	.000	52	P<0.01
Kontrol Grubu	27	26.00	9.94				

Tablo 20'ye göre, çok uyaranlı eğitim ortamlarıyla öğretim yapılan deney grubunun okuduğunu anlama becerisi ve yazılı anlatım becerisi “genel toplam” erişimi ortalaması 42.62, “geleneksel yöntemin” kullanıldığı kontrol grubunun “genel toplam” erişimi ortalaması ise 26.00'dır. Deney ve kontrol gruplarının erişimi ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı “t” testiyle yoklanmıştır. Gözlenen fark .01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. $t(52)= 6.402, p < .01$.

Bu verilere göre, “çok uyaranlı eğitim ortamları”nın; öğrencilere, okuduğunu anlama becerisi ve yazılı anlatım becerisine ilişkin davranışların kazandırılmasında, “geleneksel yöntem”den daha etkili olduğu söylenebilir.

4.2.8. Kompozisyon (Yazılı Anlatım) Becerisi Erişilerinin Sınanması

Türkçe öğretiminde, çok uyaranlı eğitim ortamlarıyla öğretim yapılan deney grubu ile geleneksel yöntemle öğretim yapılan kontrol grubunun Kompozisyon (Yazılı Anlatım) Becerisi erişimi ortalamaları tablo 21'de verilmiştir.

Tablo 21

Deney ve Kontrol Gruplarının “Kompozisyon (Yazılı Anlatım) Becerisi” Erişimleri

	N	\bar{X}	S	t	p	sd	Yorum
Deney Grubu	27	30.88	10.09				
Kontrol Grubu	27	8.44	5.66	11.09	.000	26	P<0.01

Tablo 21'e göre, çok uyaranlı eğitim ortamlarıyla öğretim yapılan deney grubunun kompozisyon (yazılı anlatım) becerisi erişimi ortalaması 30.88, “geleneksel yöntemin” kullanıldığı kontrol grubunun erişimi ortalaması ise 8.44'tür. Deney ve kontrol gruplarının erişimi ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı “t” testiyle yoklanmıştır. Gözlenen fark .01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Bu verilere göre, “çok uyaranlı eğitim ortamları”nın; öğrencilere, kompozisyon (yazılı anlatım) becerisine ilişkin davranışların kazandırılmasında, “geleneksel yöntem”den daha etkili olduğu söylenebilir.

BÖLÜM 5

YARGILAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma problemine açıklık kazandırmak amacıyla sınanan alt problemler (denenceler) yorumlanmış, bulgular ışığında yargı ve önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Yargılar

Bu araştırmanın problemi, “Ortaokul 2. sınıf Türkçe dersinde çok uyaranlı eğitim ortamlarının işe koşulduğu deney grubunun ulaştığı okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerinin erişim ortalaması ile Türkçe dersinin geleneksel yöntemlerle yürütüldüğü kontrol grubunun ulaştığı okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerinin erişim ortalaması arasında anlamlı bir fark var mıdır?” biçiminde belirlenmiştir. Aşağıda, bu probleme yanıt aramak amacıyla oluşturulan denencelerin sonuçlarına ve bu sonuçlara ilişkin yargılara yer verilmiştir.

Denence 1: Ortaokul 2. sınıf Türkçe dersinde çok uyaranlı eğitim ortamlarının işe koşulduğu deney grubunun okuduğunu anlama becerisinin “bilgi” düzeyindeki erişim ortalaması ile Türkçe dersinin geleneksel yöntemlerle yürütüldüğü kontrol grubunun okuduğunu anlama becerisinin “bilgi” düzeyindeki erişim ortalaması arasında, deney grubu öğrencileri lehine anlamlı bir fark vardır.

Denence 1, bulgular tarafından doğrulanmıştır. Bu sonuç şöyle yorumlanabilir:

Deney grubunun bilgi düzeyi erişim ortalaması 0.8, kontrol grubunun erişim ortalaması -0.2'dir. Deney grubunun okuduğunu anlama becerisi bilgi düzeyindeki erişim ortalaması, kontrol grubunun okuduğunu anlama becerisi bilgi düzeyindeki erişim ortalamasından anlamlı biçimde farklı çıkmıştır.

Deney grubunda yapılan etkinliklerle öğrencilerin eğlenerek, düşünerek, üretmek geçirdikleri istekli bir öğrenme süreci yaşamaları; eğitim ortamının dilsel (yazınsal nitelikli metinler; düşündürücü, eğlendirici ve öğretici nitelikli dilsel metinler), görsel (resim, karikatür, kısa film) ve işitsel (klasik müzik, sesler) metinlerle çeşitlendirilerek yapılandırılması; öğrencilerin çok uyaranlı eğitim

ortamıyla etkileşim kurarak bu ortamlardan yarar sağlaması bu durumun gerekçeleri olarak gösterilebilir.

Türkçe Okuduğunu Anlama Testi'nin bilgi düzeyindeki soruları dilsel metindeki sözcük, deyim, atasözü, özdeyiş, tamlama ve terimlerin anlam bilgisini ölçmeye dönük sorulardır. Çok uyaranlı eğitim ortamlarının işe koşulduğu deney grubunda sözcüklerin geliştirilmesinde dilsel metinlerden yararlanıldığı gibi görsel metinlerden de yararlanılmıştır.

Dilsel metinlerden yola çıkılarak hazırlanan bulmacalarla öğrencilerin sözcüklerin anlamlarını bağlamdan kestirerek bulmaları, eğlenerek öğrenmeleri sağlanmıştır. Ad ve önad tamlamalarının öğretiminde resimlerden yararlanılmıştır. Eğitim durumlarında bilmecelere yer verilerek öğrencilerin sözcük dağarcığının gelişimine katkı sağlanmıştır. Resimli bilmecelere de yer verilerek öğrencilerin görsel ve dilsel metin arasında bağlantı kurmaları sağlanmıştır. Türkçe eğitimi ortamları eğlenceli bir öğrenme ortamına dönüştürülmüştür.

Geleneksel yöntem bilginin aktarılmasına dayanmaktadır. Geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubunda erişimin eksiye düşmesi; geleneksel yöntemin ezber dayalı olması, öğrencilerin ilgilerini çekebilecekleri uyarılardan (metinlerden) yoksun kalması, geleneksel anlayışla ders işlenmesinin öğrenciyi eğitim sürecinden uzaklaştırması, öğrencilerin yeni edindiği bilgileri yaşantıya dönüştürmesine katkı sağlayabilecek uyarılarla karşılaşmamasıyla açıklanabilir.

Deney grubundaki öğrencilerin okuduğunu anlama becerisinin bilgi düzeyindeki erişim ortalamasının, kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde farklı çıkması; çok uyaranlı eğitim ortamlarının işe koşulduğu yukarıdaki uygulamaların bir sonucu olarak düşünülebilir.

Denence 2: Ortaokul 2. sınıf Türkçe dersinde çok uyaranlı eğitim ortamlarının işe koşulduğu deney grubunun okuduğunu anlama becerisinin “kavrama” düzeyindeki erişim ortalaması ile Türkçe dersinin geleneksel yöntemlerle yürütüldüğü kontrol grubunun okuduğunu anlama becerisinin “kavrama” düzeyindeki erişim ortalaması arasında, deney grubu öğrencileri lehine anlamlı bir fark vardır.

Denence 2, bulgular tarafından doğrulanmıştır. Bu sonuç şöyle yorumlanabilir:

Deney ve kontrol gruplarına ön-test ve son-test olarak uygulanan Okuduğunu Anlama Becerisi Testi incelendiğinde, testte yer alan ve öğrencilerin kavrama

düzeyindeki becerilerini ölçen soruların düzeyine uygun okuduğu bir metni tam ve doğru olarak anlayabilmeye dönük olduğu görülmektedir.

Anlayarak okuma; yazıdaki duygu, düşünce ve iletilerin kavranmasını gerektirmektedir. Deney grubunda okuduğunu anlama süreçlerine dönük yapılan etkinliklerde çok uyaranlı eğitim ortamları işe koşulmuştur.

Görsel ve işitsel metinler öğrencileri dilsel metnin anlam dünyasına yakınlaştırabilmektedir. Dilsel metni okumadan önce dikkat çekmede kullanılan resim, karikatür, müzik ve kısa filmler dilsel metne ilişkin ipuçları sunarken öğrencileri dilsel metnin anlam evrenine çekebilir. Deney grubunda işe koşulan eğitim durumlarında dikkat çekme bölümünde görsel ve işitsel metinlerden yararlanıldığı gibi dilsel metinlerin okunmasından sonra; okunan öykünün iletilerine uygun (Zeynep Cemali-Kuzgun) bir kısa film izletilmesi, okunan öyküde geçen (Oktay Akbal-Kırmızı Yoyo) oyun tekerlemesinin benzerinin öğrenciler tarafından söylenmesinin istenmesi vb. etkinliklere yer verilerek dilsel metni anlamlandırma süreçleri karikatür, resim, kısa film, müzik, tekerleme gibi metinlerle desteklenmiştir. Yapılan bu etkinliklerle öğrencilerin dilsel metni tam olarak anlamalarına katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

Eğitim durumlarında yazınsal nitelikli; düşündürücü, eğlendirici ve öğretici dilsel metinlerin kullanılmasına özen gösterilmiştir. Yazınsal nitelikli metinlerin örtük iletiler açısından zengin ve çok anlamlı olması öğrencilerin sayısız anlamlar çıkarabilmesine olanak sağlamaktadır. Doğrudan ileti veren dilsel metinler çocuk okuru okuma sürecinden uzaklaştırabilir. Yazınsal nitelikli metinlerle sunulan örtük iletilerle çocuk okurun özgürce düşünebileceği bir ortam yaratılmıştır. Böylelikle dilsel metni anlamlandırma sürecine katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

Çocuğun duygu, düşünce ve dil dünyasına uygun dilsel metinler okuduğunu anlama becerisinin gelişmesine katkı sağlayabilmektedir. Deney grubunda işe koşulan eğitim durumlarında çocuk okurun özdeşim kurabileceği karakterlerin bulunduğu dilsel metinlere yer verilerek okurun metinle sıkı bir ilişki kurması sağlanmaya çalışılmıştır. Sözcük dağarcığının gelişmiş olması da okuduğunu anlama becerisini etkileyen önemli etmenlerden biridir. Bu nedenle eğitim durumlarındaki dilsel metinlerden yola çıkılarak sözcük dağarcığını geliştiren çalışmalara yer verilmiştir. Söz konusu çalışmalarda yalnızca yazınsal nitelikli metinlerden yararlanılmamış; bilmece ve bulmacalar da dilsel metin olarak kullanılmıştır.

Deney grubunda işe koşulan eğitim durumlarında, dilsel metinlerin dil ve düşünce yapılarının kavratılmasını sağlayacak sorular önceden saptanmış, metinlerin içeriği sorulardan yola çıkarak incelenmiştir.

Kontrol grubunda geleneksel eğitim yöntemi uygulanırken ders kitabındaki metinler araç olarak kullanılmaya devam edilmiştir. Dilsel metinlerin anlamlandırılmasına katkı sağlayacak işitsel ve görsel metinlerin kullanılmaması, yalnızca ders kitaplarındaki dilsel metinlere bağlı kalınması kontrol grubunun deney grubunun başarısına erişememe nedenleri arasında sayılabilir.

Deney grubundaki öğrencilerin okuduğunu anlama becerisinin kavrama düzeyindeki erişimi ortalamasının, kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde farklı çıkması; çok uyaranlı eğitim ortamlarının işe koşulduğu yukarıdaki uygulamaların bir sonucu olarak düşünülebilir.

Denence 3: Ortaokul 2. sınıf Türkçe dersinde çok uyaranlı eğitim ortamlarının işe koşulduğu deney grubunun okuduğunu anlama becerisinin “toplam” erişimi ortalaması ile Türkçe dersinin geleneksel yöntemlerle yürütüldüğü kontrol grubunun okuduğunu anlama becerisinin “toplam” erişimi ortalaması arasında, deney grubu öğrencileri lehine anlamlı bir fark vardır.

Denence 3, bulgular tarafından doğrulanmıştır. Bu sonuç şöyle yorumlanabilir:

Okuduğunu anlama becerisi toplam puan erişimi okuduğunu anlama becerisinin bilgi ve kavrama düzeylerindeki puan ortalamalarının toplamından yola çıkılarak oluşturulmuştur. Okuduğunu anlama becerisinin toplam düzeydeki erişiminin deney grubu lehine anlamlı biçimde farklı çıkması; birinci ve ikinci denencede belirtilen değişkenlerin toplam puanı etkilemesi nedenine bağlanarak açıklanabilir.

Denence 4: Ortaokul 2. sınıf Türkçe dersinde çok uyaranlı eğitim ortamlarının işe koşulduğu deney grubunun yazılı anlatım becerisinin “bilgi” düzeyindeki erişimi ortalaması ile Türkçe dersinin geleneksel yöntemlerle yürütüldüğü kontrol grubunun yazılı anlatım becerisinin “bilgi” düzeyindeki erişimi ortalaması arasında, deney grubu öğrencileri lehine anlamlı bir fark vardır.

Denence 4, bulgular tarafından doğrulanmamıştır. Bu sonuç şöyle yorumlanabilir:

Deney grubunun bilgi düzeyi erişimi ortalaması 0.8, kontrol grubunun erişimi ortalaması 0.1’dir. Deney grubunun yazılı anlatım becerisi bilgi düzeyindeki erişimi

ortalaması, kontrol grubunun yazılı anlatım becerisi bilgi düzeyindeki erişim ortalamasından anlamlı biçimde farklı çıkmamıştır.

Yazılı Anlatım Becerisi testinin bilgi düzeyindeki soruları yazım kuralları ve noktalama bilgisiyle ilgilidir. Yazım kuralları ve noktalama bilgisiyle ilgili kazanımlar ezbere dönük süreçlerin de işletilmesini gerektirmektedir. Çok uyaranlı eğitim ortamlarının ezbere dönük süreçlerde geleneksel yöntemin uygulandığı eğitim ortamlarından daha etkili olduğu söylenemez. Deney grubunun erişim ortalamasının kontrol grubunun erişim ortalamasından yüksek çıkmasında, deney grubunda yazma çalışmalarına yeterince yer verilerek öğrencilere uygulama olanağı yaratılmasının etkisi olabilir.

Deney grubunun erişim ortalaması kontrol grubuna göre fazladır ancak erişim ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur. Ölçme aracı, yazılı anlatım becerisinin bilgi düzeyindeki kazanımlarını ölçen üç soru bulunmaktadır. Bu durum deney ve kontrol grupları erişim ortalamaları arasında anlamlı bir farkın çıkmaması nedenleri arasında gösterilebilir.

Geleneksel eğitim yönteminin işe koşulduğu eğitim ortamları ile çok uyaranlı eğitim ortamlarının işe koşulduğu eğitim ortamlarının yazılı anlatım becerisinin bilgi düzeyindeki erişim ortalamasında benzer etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Denence 5: Ortaokul 2. sınıf Türkçe dersinde çok uyaranlı eğitim ortamlarının işe koşulduğu deney grubunun yazılı anlatım becerisinin “uygulama” düzeyindeki erişim ortalaması ile Türkçe dersinin geleneksel yöntemlerle yürütüldüğü kontrol grubunun yazılı anlatım becerisinin “uygulama” düzeyindeki erişim ortalaması arasında, deney grubu öğrencileri lehine anlamlı bir fark vardır.

Denence 5, bulgular tarafından doğrulanmıştır. Bu sonuç şöyle yorumlanabilir:

Deney ve kontrol grubuna uygulanan ölçme aracının yazılı anlatım becerisi uygulama düzeyindeki sorularıyla “noktalama ve yazım kurallarını uygulayabilme”, “sözcük türleriyle ilgili ilkeleri uygulayabilme”, “sözcüklerin yapı özellikleriyle ilgili ilkeleri uygulayabilme”, “tümce ile ilgili ilkeleri uygulayabilme”nin ölçülmesi amaçlanmıştır.

Deney grubunda sözcük türleri, sözcüğün yapısı ve tümce bilgisiyle ilgili etkinliklerinin yapılandırılmasında dilsel ve görsel metinlerden yararlanılmıştır. Resimlerden yola çıkarak tekil, çoğul, özel, cins, somut ve soyut adların öğretimine ilişkin etkinlikler yapılandırılmıştır. Adılların ve önad tamlamalarının öğretiminde

resimlerden yararlanılmıştır. Benzetme sanatının öğretiminde görseller sunularak öğrencilerden görselleri eşleştirerek benzetme oluşturmaları ve tümce kurmaları istenmiştir.

Deney grubunda noktalama işaretlerinin kullanımı ve yazım kuralları ile ilgili kazanımların edindirilmesinde dilsel ve görsel metinlerden yararlanılmış; kuralların ve ilkelerin dilsel, görsel metinlerden yola çıkarak öğrenciler tarafından oluşturulması sağlanmıştır. Yazınsal metinlerden noktalama işaretleri kullanılmadan alınan bölümlere, uygun noktalama işaretlerini koymaları öğrencilerden istenmiştir. Dilbilgisi, yazım ve noktalama ile ilgili kazanımların edindirilmesinde yazma çalışmaları önemlidir. Deney grubunda görsel, işitsel ve dilsel metinlerden yola çıkarak yapılan yazma çalışmalarıyla öğrencilere uygulama olanakları sunulmuştur. Öğrencilerin, yazım ve noktalamayla ilgili kuralları alışkanlığa dönüştürebilmelerine katkı sağlanmıştır.

Geleneksel eğitim yöntemine göre ders işleyişinin yürütüldüğü kontrol grubunda yürürlükteki eğitim anlayışı uygulanmıştır.

Deney grubundaki öğrencilerin yazılı anlatım becerisinin uygulama düzeyindeki erişimi ortalamasının, kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde farklı çıkması; çok uyaranlı eğitim ortamlarının işe koşulduğu yukarıdaki öğretimsel uygulamaların bir sonucu olarak düşünülebilir.

Denence 6: Ortaokul 2. sınıf Türkçe dersinde çok uyaranlı eğitim ortamlarının işe koşulduğu deney grubunun yazılı anlatım becerisinin “toplam” erişimi ortalaması ile Türkçe dersinin geleneksel yöntemlerle yürütüldüğü kontrol grubunun yazılı anlatım becerisinin “toplam” erişimi ortalaması arasında, deney grubu öğrencileri lehine anlamlı bir fark vardır.

Denence 6, bulgular tarafından doğrulanmıştır. Bu sonuç şöyle yorumlanabilir:

Yazılı anlatım becerisi toplam puan erişimi yazılı anlatım becerisinin bilgi ve uygulama düzeylerindeki puan ortalamalarının toplamından yola çıkılarak oluşturulmuştur. Yazılı anlatım becerisinin toplam düzeydeki erişiminin deney grubu lehine anlamlı biçimde farklı çıkması; dördüncü ve beşinci denencede belirtilen değişkenlerin toplam puanı etkilemesi nedenine bağlanarak açıklanabilir.

Denence 7: Ortaokul 2. sınıf Türkçe dersinde çok uyaranlı eğitim ortamlarının işe koşulduğu deney grubunun okuduğu anlama becerisi ve yazılı anlatım becerisinin “genel toplam” erişimi ortalaması ile Türkçe dersinin geleneksel

yöntemlerle yürütüldüğü kontrol grubunun okuduğunu anlama becerisi ve yazılı anlatım becerisinin “genel toplam” erişimi ortalaması arasında, deney grubu öğrencileri lehine anlamlı bir fark vardır.

Denence 7, bulgular tarafından doğrulanmıştır. Bu sonuç şöyle yorumlanabilir:

Okuduğunu anlama becerisi ile yazılı anlatım becerisinin “genel toplam” erişimi ortalaması, bilgi ve kavrama düzeylerindeki davranışları içeren okuduğunu anlama becerisinin toplam erişimi ortalaması ile bilgi ve uygulama düzeylerindeki davranışları içeren yazılı anlatım becerisinin toplam erişimi ortalamasının genel toplamına ilişkin bir ortalamadır.

Deney grubunun genel toplam erişimi ortalamasının, kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde farklı çıkması, denence 1, 2 ile denence 4, 5’teki bütün değişkenlerin genel toplam erişimini de etkilemiş olmasıyla açıklanabilir.

Denence 8: Ortaokul 2. sınıf Türkçe dersinde çok uyaranlı eğitim ortamlarının işe koşulduğu deney grubunun “kompozisyon (yazılı anlatım)” becerisi erişimi ortalaması ile Türkçe dersinin geleneksel yöntemlerle yürütüldüğü kontrol grubunun “kompozisyon (yazılı anlatım)” becerisi erişimi ortalaması arasında, deney grubu öğrencileri lehine anlamlı bir fark vardır.

Denence 8, bulgular tarafından doğrulanmıştır. Bu sonuç şöyle yorumlanabilir:

Türkçe dersi bir beceri dersi olduğu için yazılı anlatım becerisinin sınanmasında uygulamanın daha uygun olabileceği düşüncesiyle deney ve kontrol gruplarında ön-test ve son-test olarak kompozisyon tipi yazılı anlatım becerisi testi uygulanmıştır. Uygulama sonuçları iç yapı, dış yapı, dil ve anlatım yönünden değerlendirilmiştir.

Deney grubunda işe koşulan eğitim durumlarında yazma becerisinin geliştirilmesi için görsel, işitsel ve dilsel metinlerden yararlanılmıştır. Öğrencilerin dil ve anlam evrenlerine uygun değişik sanatsal metinlerin öğrenme-öğretme sürecinde birer araç olarak kullanılması, öğrencileri düş ve düşünce üretmeye isteklendirebilir (Sever, 2011/a: 169). Yazma etkinliklerinde kullanılan dilsel, görsel ve işitsel metinlerle öğrencilerin duygu ve düşünce dünyası beslenmiştir. Söz konusu metinlerin öğrencilerin anlamlandırma düzeyine uygun ve sanatsal nitelikli olmasına özen gösterilmiştir.

Yazma becerisinin geliştirilebilmesi için eğitim durumlarında birçok yazma etkinliğine yer verilmiştir. Karikatürlerden, kısa filmlerden, müzikten, resimlerden, dilsel metinlerden yola çıkarak yazma çalışmaları yapılmıştır. Dinletilen müziğin ve okunan şiirin duyumsattıklarından yola çıkarak şiir yazma etkinlikleri yapılmıştır. Öğrencilere bir öykü okunmuş ardından kısa film izletilmiştir. Okunan öykü ile izletilen filmin benzerliklerini yazmaları istenmiştir. Yazma çalışmalarında kullanılan kısa filmlerde yer alan kahramanların çocuk okurun özdeşim kurabileceği nitelikte olmasına özen gösterilmiştir. “Ben kısa filmdeki kahraman olsaydım...” konulu yazma çalışmalarına yer verilmiştir. Öğrencilerin yazdıklarını resimlerle destekledikleri, yazma etkinliklerinin oyunlaştırıldığı (mektup ya da telgraf oyunu) çalışmalara; karikatür yazma-çizme, tekerleme yazma çalışmalarına yer verilerek öğrencilerin eğlenerek üretmeleri sağlanmaya çalışılmıştır.

Geleneksel yöntem doğrultusunda öğretimin sürdürüldüğü kontrol grubunda yürürlükteki etkinliklere devam edilmiştir.

Deney grubundaki öğrencilerin kompozisyon (yazılı anlatım) becerisinin erişti ortalamasının, kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde farklı çıkması; çok uyaranlı eğitim ortamlarının işe koşulduğu yukarıdaki öğretimsel uygulamaların bir sonucu olarak düşünülebilir.

5.2. Öneriler

Çağdaş toplumlar iletişim becerileri gelişmiş bireylere gereksinim duymaktadır. Toplumsal iletişimin sağlıklı bir biçimde gerçekleşmesinde anlama ve anlatma becerilerinin önemli etkilerinin olduğunu söylenebilir. Anadili öğretiminin temel amacı bireyde anlama ve anlatma ile ilgili dilsel becerilerin geliştirilmesidir. Bu araştırmanın sonuçları, öğrencilerin okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerinin geliştirilmesinde, çok uyaranlı eğitim ortamlarının geleneksel yöntemle kurgulanmış eğitim ortamlarından daha etkili olduğunu göstermektedir.

Bu araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki öneriler ileri sürülebilir:

1. Türkçe dersi eğitim ortamları çok uyaranlı eğitim ortamlarına göre düzenlenebilir.
2. Türkçe dersinde kullanılan görsel, işitsel ve dilsel metinler çocuğun dil ve anlam evrenine uygun olarak seçilmelidir.

3. Çok uyaranlı eğitim ortamlarının okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerileri üzerindeki etkisi diğer sınıf düzeylerinde de sınanabilir.

4. Çok uyaranlı eğitim ortamlarının anadili öğretimindeki etkisini saptamak amacıyla nitel verileri de (öğrenci görüşleri, öğretmen görüşleri, sürecin gözlemi vb.) içeren yeni çalışmalar yapılabilir.

5. Çok uyaranlı eğitim ortamlarının etkileri, diğer öğretim alanlarında yapılacak deneysel çalışmalarla da sınanabilir.

KAYNAKLAR

- Adalı, O. (1983). Anadili Olarak Türkçe Öğretimi Üstüne. *Dil Öğretimi Özel Sayısı Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, 47 (379-380), 31-35. http://turkoloji.cu.edu.tr/DILBILIM/dilbilim_ana_02.php adresinden 22.07.2014 tarihinde alınmıştır.
- Ainsworth, S. (2008). How Do Animations Influence Learning?. D. Robinson, G. Schraw (Eds.). *Current Perspectives On Cognition, Learning, and Instruction: Recent Innovations In Educational Technology That Facilitate Student Learning* (p.37-67). Information Age Publishing. http://www.psychology.nottingham.ac.uk/staff/sea/ainsworth_animations.pdf adresinden 20.08.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Akarsu, B. (1984). *Wilhelm Von Humboldt'da Dil-Kültür Bağlantısı*. (2. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Akbaş, O. (2011). Bir Öğrenme Nesnesi Olarak Eğitsel Kısa Filmler: Öğretmen Adaylarının Çektikleri Eğitsel Kısa Filmler Üzerine Bir Değerlendirme. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 15-27.
- Akdağ, M. (2011). *SPSS'de İstatistiksel Analizler*. Malatya. iys.inonu.edu.tr/webpanel/dosyalar/669/file/SPSS%20testleri.doc adresinden 03.04.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Akalın, S. (1987). Çocuk Oyunları ve Oyun Tekerlemeleri. Mustafa Ruhi Şirin (Ed.). *Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987* (s.84-90). İstanbul: Gökyüzü Yayınları.
- Akerson, F. E. (2008). *Türkçe Örneklerle Dile Genel Bir Bakış*. (2. Basım). İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Akkoyunlu, B., Yılmaz, M. (2005). Türetimci Çoklu Ortam Öğrenme Kuramı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 9-18.
- Aksan, D. (1999). *Anlambilim-Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Aksan, D. (2007). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. (4. Baskı). Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları: 439.
- Akyol, H. (2003). Metinlerden Anlam Kurma. *TÜBAR*, 13, 49-58. <http://ardok.net/bartu/TUBAR%20DOSYA/pdf/2003BAHAR/5hayati%20akyol.pdf> adresinden 08.08.2014 tarihinde edinilmiştir.

- Akyol, H. (2006). *Yeni Programa Uygun Türkçe Öğretim Yöntemleri*. (1. Basım). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Anvari, S. H., Trainor, L. J., Woodside, J. and Levy, B. A. (2002). Relations Among Musical Skills, Phonological Processing, And Early Reading Ability in Preschool Children. *Journal of Experimental Child Psychology*, 83, 111-130.
- Aral, N., Gürsoy, F. and Can, Y. M. (2011). An Investigation of The Effect of Puzzles On Preschooler's Developmental Areas. *Social And Natural Sciences Journal*, 4, 20-23. <http://ojs.journals.cz/index.php/SNSJ/article/view/293/296> adresinden 23.08.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Arnheim, R. (1997). *Art And Visual Perception a Psychology of The Creative Eye*. America: University Of California Press.
- Ashaver, D., Igyuve, S. M. (2013). The Use Of Audio-Visual Materials In The Teaching And Learning Processes In Colleges Of Education In Benue State-Nigeria. *IOSR Journal of Research Method in Education*, 1 (6), 44-45. <http://www.iosrjournals.org/iosr-jrme/papers/Vol1%20Issue6/G0164455.pdf> adresinden 22.08.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Aslan, A., Maden, S. ve Durukan, E. (2010). Çoklu Ortam Aktiviteleriyle Metin Öğretimine Bir Model. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research*, 3 (10), 67-76.
- Aslan, C. (2007). *Yazınsal Nitelikli Çocuk Kitaplarının Çocuğun Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerilerine Etkisi*. Doktora tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Aslan, C. (2007). Çocuk Edebiyatı Ürünleriyle Kurgulanmış Türkçe Öğretimi. Zeliha Güneş (Ed.). *İlköğretimde Çocuk Edebiyatı* (s.163-186). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını. No: 1764. Açıköğretim Fakültesi Yayın No: 914.
- Aslan, C. (2010/a). An Analysis of Turkish and French Literature Textbooks Outer Structure and Visual Elements. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2, 880-889.
- Aslan, C. (2010/b). Düşünme Becerilerini Geliştirici Dil ve Edebiyat Öğretimi Ortamları -Bir Eğitim Durumu Örneği-. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13 (24), 127-152.

- Aslan, C. (2011). Sanatsal Bir Uyarın Olarak Kısa Filmlerin Eğitim Ortamlarında Kullanılması. S. Sever, M. Oğan, M. Aykaç, S. Canlı, Ş. Önal (Editörler). *Prof. Dr. Cahit Kavcar Türkçe Eğitimi Çalıştayı: Bildiri, Anı, Görüş ve İzlenimler* (s. 193-204). Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları no:319.
- Aslan, C. (2013/a). Duyarlık ve Düşünceyi Geliştirmede Çocuk /Gençlik Edebiyatı. *Çocuk Anne Baba Eğitimci Dergisi*, 29-32.
- Aslan, C. (2013/b). Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yapıtları Yoluyla Düşünme. *Kum Edebiyat Dergisi*, 72-73, 11-18.
- Aslan, C. (2014). Türkiye’de Çocuk ve Gençlik Edebiyatında Duyarlı Konuların (Sensitive Issues) Ele Alınışı Üzerine Eleştirel Bir Yaklaşım. *Eleştirel Pedagoji*, 6 (32).
- Ateş, A. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Okuma Stratejileri Üstbilişsel Farkındalık Düzeyleri: İnönü Üniversitesi Örneği. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2 (4), 258-273. www.tekedergisi.com/Makaleler/556007131_16ateş%20üstbilis.pdf adresinden 08.07.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Aydın, Ö. (1999). Orta Okullarda Dilbilgisi Öğretimi Üzerine Öğretmen Görüşleri. *Dil Dergisi*, 81, 23-29.
- Bağcı, H. (2013). Yazılı Anlatım ve Unsurları. Murat Özbay (Ed.). *Yazma Eğitimi*. (3. Baskı). (s. 89-128). Ankara: Pegem Akademi.
- Baleghizadeh, S., Dargahi, Z. (2010). The Effect Of Nursery Rhymes On EFL Children’s Reading Ability. *The NERA Journal*, 46 (1), 71-75.
- Başaran, M. (2013). 4. Sınıf Öğrencilerinin Üstbilişsel Okuma Stratejilerini Kullanma Durumları ve Bu Stratejilerle Okuduğunu Anlama Arasındaki İlişki. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8 (8), 225-240. www.turkishstudies.net/DergiTamDetay.aspx?ID=5502 adresinden 08.07.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Baydık, B. (2011). Okuma Güçlüğü Olan Öğrencilerin Üstbilişsel Okuma Stratejilerini Kullanımı ve Öğretmenlerinin Okuduğunu Anlama Öğretim Uygulamalarının İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 36 (162), 301-319.
- Berry, D. C., Miller, M. G. (2008). Crossword Puzzles As a Tool To Enhance Athletic Training Student Learning: Part 2. *Athletic Therapy Today*, 13 (1), 32-34.
- Binyazar, A. , Özdemir, E. (2006). *Yazma Öğretimi/Yazma Sanatı Yaratıcı Yazma Dersleri*. (3. Basım). İstanbul: Papirüs Yayınevi.

- Birkök, M. C. (2008). Bir Toplumsallaştırma Aracı Olarak Eğitimde Alternatif Medya Kullanımı: Sinema Filmleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5 (2), 1-12. www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/download/.../322 adresinden 22.08.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Brooks, J., G., Brooks, M. G. (1999). *In Search Of Understanding The Case For Constructivist Classrooms*. (2. Basım). USA Virginia: Association For Supervision and Curriculum Development.
- Brünken, R., Steinbacher, S., Plass, J. L. and Leutner, D. (2002). Assessment Of Cognitive Load In Multimedia Learning Using Dual-Task Methodology. *Experimental Psychology*, 49 (2), 109-119.
- Butzlaff, R. (2000). Can Music Be Used To Teach Reading?. *Journal of Aesthetic Education*, 34 (3-4), 167-178.
- Büyükoztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (8. Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Castro, J. M. (2011). Audiovisual Riddles To Stimulate Children's Creative Thinking. *Comunicar*, 36 (18), 123-130. <http://eprints.rclis.org/17606/1/en123-130.pdf> adresinden 17.08.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Carroll, R. T. (1990). *Students Success Guide Writing Skills*. www.skepdic.com/refuge/studyskills1.pdf adresinden 10.07.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Catterall, J. S. (1998). Does Experience In The Arts Boost Academic Achievement? A Response To Eisner. *Art Education*, 51 (4), 6-11.
- Catterall, J. S., Chapleau, R. and Iwanaga, R. (1999). Involvement In The Arts And Human Development: General Involvement And Intensive Involvement In Music And Theater Arts. Edward B. Fiske (Ed.). *Champions Of Change: The Impact Of The Arts On Learning* (s.1-18). The Arts Education Partnership; The President's Committee on the Arts and Humanities; The John D. and Catherine T. Macarthur Foundation and Ge Fund. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED435581.pdf> adresinden 24.08.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Cohen, L. V. , Cowen, J. E. (2008). *Literacy For Children In An Information Age: Teaching Reading, Writing, And Thinking*. Canada: Thomson Learning Academic Resource Center.

- Coşkun, E. (2009). Türkçe Öğretiminde Metin Bilgisi. Hayati Akyol, Ahmet Kırkkılıç (Editörler). *İlköğretimde Türkçe Eğitimi*. (2.Basım). (s.231-280). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Cüceloğlu, D. (2008). *İnsan ve Davranış Psikolojisinin Temel Kavramları*. (17. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Davis, T. M., Shepherd, B. and Zwiefelhofer, T. (2009). Reviewing For Exams: Do Crossword Puzzles Help In The Success Of Student Learning?. *The Journal of Effective Teaching*, 9 (3), 4-10. http://uncw.edu/cte/et/articles/vol9_3/davis.pdf adresinden 23.08. 2014 tarihinde edinilmiştir.
- Demirel, Ö., Şahinel M. (2006). *Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi*. (7. Basım). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Dewey, J. (2010). *Günümüzde Eğitim* (Ed. Joseph Ratner; Çev. ed. Bahri Ata, Talip Öztürk). Ankara: Pegem Akademi. (1970).
- Dilidüzgün, Ş. (2010). *Metindilbilim ve Türkçe Öğretimi Uygulamalı Bir Yaklaşım*. (1. Basım). İstanbul: Morpa Yayınları.
- Dilidüzgün, S. (2008). Türkiye’de Edebiyat Öğretimi ve Edebiyat Öğretiminde Çağdaş Yönelimler. Zehra İpşiroğlu (Ed.). *Çağdaş Türk Yazını*. (2.Baskı). (s. 231-243). İstanbul: Toroslu Kitaplığı.
- Doğan, Y. (2008). İlköğretim Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerisini Geliştirmede Etkinlik Temelli Çalışmaların Etkililiği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 261-286. <http://www.tebd.gazi.edu.tr/index.php/tebd/article/view/157/144> adresinden 15.07.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Duru, E. G., Köse, H. S. (2012). Klasik Müzik Dinlemenin İlköğretim Öğrencilerinin Sınav Başarılarına Etkisi. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 7 (2), 143-149. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/nwsafine/article/view/5000062659> adresinden 24.08.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Dursun, O. (2009). Medyada (Basın) Eğlenceyle Sunulan İdeoloji Anadolu’da Vakit Gazetesinin Bulmacası Üzerine Bir Analiz. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 37, 65-87.
- Dündar, H., Akyol, H. (2014). Okuma ve Anlama Problemlerinin Tespiti ve Giderilmesine İlişkin Örnek Olay Çalışması. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 39 (171), 361-377.
- Efe, H. (2005). *Karikatür ve Eğitim: Karikatür Sanatının Eğitimdeki İşlevi*. İzmir: Etki Yayınları.

- Efe, H. (2007). Karikatür ve Şiirdeki Algılama Unsurları. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 84, 44-51.
- Eisner, E. W. (1998). Does Experience In The Arts Boost Academic Achievement?. *Arts Education Policy Review*, 100 (1), 32-38.
- Elçin, Ş. (1987). Bilmeceler Üzerine. Mustafa Ruhi Şirin (Ed.). *Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987* (s. 91-98). İstanbul: Gökyüzü Yayınları.
- Epçaçan, C. (2009). Okuduğunu Anlama Stratejilerine Genel Bir Bakış. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research*, 2 (6), 207-223. www.sosyalarastirmalar.com/cilt2/sayi6pdf/epcacan_cevdet.pdf adresinden 08.07.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Erdoğan, F. (1987). Fatih Erdoğan'la Çocuk Açısından Resimli Kitap Üzerine. Mustafa Ruhi Şirin (Ed.). *Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987* (s. 498-500). İstanbul: Gökyüzü Yayınları.
- Ertürk, S. (1994). *Eğitimde Program Geliştirme*. (8. Basım). Ankara: Meteksan Basım.
- Fischer, E. (2010). *Sanatın Gerekliliği* (Cevat Çapan, Çev.). (11. Baskı). İstanbul: Payel Yayınevi.
- Fox, E., Alexander, P. A. (2011). Learning To Read. Richard E. Mayer, Patricia A. Alexander (Ed.). *Handbook Of Research On Learning And Instruction*. (1. Baskı). (s.7-32). New York: Routledge.
- Franklin, S., Peat, M. and Lewis, A. (2003). Non-Traditional Interventions To Stimulate Discussion: The Use Of Games And Puzzles. *Journal of Biological Education*, 37 (2), 79-84.
- Frey, B. A., Sutton, J. M. (2010). A Model For Developing Multimedia Learning Projects. *MERLOT Journal of Online Learning and Teaching*, 6 (2), 491-507.
- Göçer, A. (2010). Türkçe Öğretiminde Çok Uyaranlı Bir Öğrenme Ortamı Oluşturmak İçin Seçkin Edebi Ürünlerden Yararlanma. *TÜBAR*, 27, 341-369. http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20DILI/ali_gocer_turkce_ogretimi_cok_uyaranli_ogrenme.pdf adresinden 26.10.2013 tarihinde edinilmiştir.
- Göğüş, B. (1978). *Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi*. (1. Basım). Ankara: Gül Yayınevi.

- Gökberk, M. (2008). *Değişen Dünya Değişen Dil*. (6. Basım). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Göker, Y. (2007). Karikatürün Eğitimde Kullanılması. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 84, 29-35.
- Göktürk, A. (2010). *Okuma Uğraşı*. (5. Basım). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Gözaydın, N. (1985). Çocuk ve Folklor. *Türk Dili Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, 49 (400), 326-329.
- Graham, S., Hebert, M. (2010). *Writing To Read A Report From Carnegie Corporation Of New York Evidence For How Writing Can Improve Reading*. Washington DC: Alliance for Excellent Education.
- Grellet, F. (2006). *Developing Reading Skills*. (26. Basım). UK: Cambridge University Press.
- Gutek, G. L. (1991). *Education And Schooling In America*. (3. Basım). Boston: Allyn and Bacon Press.
- Günay, D. (2003). *Metin Bilgisi*. (2. Basım). İstanbul: Multilingual Yayınevi.
- Gwaravanda, E. T., Masaka, D. (2008). Shona Reasoning Skills In Zimbabwe: The Importance Of Riddles. *Journal of Pan African Studies*, 2 (5), 193-208.
- Hayran, Z. (2010). *Çok Uyarınlı Eğitim Ortamlarının Öğrencilerin Kavram Gelişimine Etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Ho, C., Cheung, C. and Chan, A. S. (2003). Music Training Improves Verbal But Not Visual Memory: Cross-Sectional And Longitudinal Explorations In Children. *Neuropsychology*, 17 (3), 439-450. http://neurolab347.pic6.eznetonline.com/upload/46_YLWe.pdf adresinden 24.08.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Huang, C. (2005). Designing High-Quality Interactive Multimedia Learning Modules. *Computerized Medical Imaging and Graphics*, 29 (2-3), 223-233. <https://cset.stanford.edu.tr> adresinden 14.08.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Huber, J. J. (2009). *Music Instruction And The Reading Achievement Of Middle School Students*. (Doctoral dissertation). Retrieved from <http://digitalcommons.liberty.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1318&context=doctoral>.
- İçözü, Nur. (2011/b). *Farafarafilli 2*. (2. Basım). İstanbul: Altın Kitaplar.

- İlhan, A. Ç. (2009). Ailede Çocuk Yetiştirmede Sanat Eğitiminin Rolü. Müge Artar (Ed.). *Türkiye’de Çocuk Yetiştirme Yaklaşımlar, Yöntemler, Sorunlar, Çözümler 6. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi Bildirileri* (s. 497-506). Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları no: 17.
- İnceoğlu, Y., G. , Çomak, N. A. (2009). *Metin Çözümlemeleri*. (1. Basım). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- İnel, D., Balım, A. G. (2011). Kavram Karikatürleri Destekli Probleme Dayalı Öğrenme Yönteminin İlköğretim 6.Sınıf Öğrencilerinin Fen Öğrenmeye Yönelik Motivasyonlarına Etkisi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 169-188.
- İpşiroğlu, Z. (2001). *Alımlama Boyutları ve Çeşitlemeleri 2 Yazın*. (1. Basım). İstanbul: Papirüs Yayınevi.
- Kabakçı, I., Fırat, M., İzmirli, S. ve Kuzu, E. B. (2010). Öğretimin Değerlendirilmesinde Çoklu Ortam Kullanımına Eleştirel Bir Bakış. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 115-126.
- Karadağ, Ö. (2013). Yazma Eğitiminde Anlatım Tarzları ve Öğretimi. Murat Özbay (Ed.). *Yazma Eğitimi*. (3. Baskı). (s. 151-178). Ankara: Pegem Akademi.
- Karakuş, İ. (1996). Metinlerle Ana Dili Öğretimi. *Bilge Dergisi*, 10, 4-10.
- Karakuş, U., Palaz, T., Kılcan, B. ve Çepni, O. (2012). Sosyal Bilgiler Müfredatında Yer Alan Çevre Sorunları Konularının Öğretiminde Karikatür Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi. *GEFAD / GUJGEF*, 32 (2), 363-376. http://www.gefad.gazi.edu.tr/window/2012_2/009.pdf adresinden 21.10.2013 tarihinde edinilmiştir.
- Karasar, N. (2000). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (23. Basım). Ankara: Nobel Kitap.
- Karatay, H. (2013). Süreç Temelli Yazma Modelleri: 4+1 Planlı Yazma ve Değerlendirme Modeli. Murat Özbay (Ed.). *Yazma Eğitimi*. (3. Baskı). (s. 22-42). Ankara: Pegem Akademi.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Sever, S. (2004). *Türkçe Öğretimi Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin*. (7. Basım). Ankara: Engin Yayınevi.
- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve Eğitim*. (3. Basım). Ankara: Engin Yayınları.
- Ke, F., Lin, H. and Ching, Y. (2006). Effects Of Animation On Multi-Level Learning Outcomes For Learners With Different Characteristics: A Meta-Analytic Assessment And Interpretation. *Journal of Visual Literacy*, 26 (1), 15-40.

- Keçik, İ. ve Uzun, L. (2003). *Türkçe Yazılı ve Sözlü Anlatım*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kıran, Z. (2001). *Dilbilime Giriş*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kırıçoğlu, O. (1999). Çocuk ve Sanat. Bekir Onur (Ed.). *Cumhuriyet ve Çocuk 2. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi*. (s. 261-266). Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları no:2.
- Kocaman, A. (2009). *Dil ve Eğitimi Düşünmek*. (1. Basım). İstanbul: Toroslu Kitaplığı.
- Koppelman, D., Imig, S. (1995). *The Effect Of Music On Children's Writing Content*. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED383002.pdf> adresinden 24.08.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Liou, H. C., Katchen, J. E. and Wang, H. (2003). Teaching A Listening And Speaking Course With Dvd Films: Can It Be Done?. *Lingua Tsing Hua*, 221-236. <http://mx.nthu.edu.tw/~katchen/professional/festschrift.htm> adresinden 22.08.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Mayer, R. E., Moreno, R. (2002/a). Aids To Computer-Based Multimedia Learning. *Learning and Instruction*, 12, 107-119. <http://digitalstrategist.typepad.com/Readings/EDBT5501/Mayer%20and%20Moreno.pdf> adresinden 14.08.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Mayer, R. E., Moreno, R. (2002/b). Animation As An Aid To Multimedia Learning. *Educational Psychology Review*, 14 (1), 87-99.
- Mayer, E. R., Moreno, R. (2003). Nine Ways To Reduce Cognitive Load In Multimedia Learning. *Educational Psychologist*, Lawrence Erlbaum Associates, 38 (1), 43-52.
- Mayer, E. R. (2005). Cognitive Theory of Multimedia Learning., Richard Mayer (ed.). *The Cambridge Handbook Of Multimedia Learning*. (s.31-48). (1. Basım). New York: Cambridge University Press.
- McVicker, C. (2007). Comic Strips As A Text Structure For Learning To Read. *The Reading Teacher*, 61(1), 85-88.
- Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi (6.7.8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu* [.http://iogm.meb.gov.tr/pages.php?page=ogretim_programlari](http://iogm.meb.gov.tr/pages.php?page=ogretim_programlari) adresinden 04.08.2013 tarihinde edinilmiştir.
- Moran, B. (2011). *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*. (21. Basım). İstanbul: İletişim Yayınları.

- Morrison, T. G., George, G. B. and Chilcoat, W. (2002). Using Student-Generated Comic Books In The Classroom. *Journal of Adolescent Adult Literacy*, 45 (8), 758-767.
- Multimodal Learning Through Media: What The Research Says. (2008). CISCO Systems, 1-24. <http://www.cisco.com/web/strategy/docs/education/Multimodal-Learning-Through-Media.pdf> adresinden 07.08.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Mürsel, C. G. (2009). *Deyim ve Atasözlerinin Öğretiminde Karikatürün Etkisi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden edinilmiştir.
- Nas, R. (2004). *Örneklerle Çocuk Edebiyatı*. (2. Basım). Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Ode, E. O. (2014). Impact Of Audio-Visual (Avs) Resources On Teaching And Learning In Some Selected Private Secondary Schools In Makurdi. *International Journal of Research in Humanities, Arts and Literature*, 2 (5), 195-202.
- Önal, M. N. (2002). Oyun Tekerlemelerinin Yapısı ve Türkçe'nin Eğitim-Öğretimindeki Yeri. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9, 133-149.
- Önal, M. (2011). Edebiyat, İletişim ve Sinema. Fatih Sakallı (Ed.). *Edebiyat ve Sinema Edebi Eserden Beyaz Perdeye*. (1.Baskı). (s.11-43). İstanbul: Hat Yayınevi.
- Örs, F. (2007). Eğitim ve Karikatür. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 84, 26-29.
- Öz, F. (2003). *Uygulamalı Türkçe Öğretimi*. (2. Basım). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özbay, M. (2007). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri 2*. (2. Basım). Ankara: Öncü Kitap.
- Özbay, M. (2010). *Anlatma Teknikleri 2 Dinleme Eğitimi*. (2. Basım). Ankara: Öncü Kitap Yayınevi.
- Özbay, M. (2011). *Anlama Teknikleri: 1 Okuma Eğitimi*. (2. Basım). Ankara: Öncü Kitap.
- Özbay, M. (2013). Yazma Eğitiminde Noktalama ve İmla. Murat Özbay (Ed.). *Yazma Eğitimi*. (3. Baskı). (s. 181-197). Ankara: Pegem Akademi.

- Özdemir, E. (1983). Anadili Olarak Türkçe Öğretimi. *Dil Öğretimi Özel Sayısı Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, 47 (379-380), 18-30. turkoloji.cu.edu.tr/DILBILIM/emin_ozdemir_anadili_ogretimi.pdf adresinden 22.07.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Özdemir, E. (2000). *Erdemin Başlı Dil Türkçemiz Üzerine Konuşmalar*. (2. Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Özdemir, E. (2011). *Eleştirel Okuma*. (8. Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Özdemir, S. U. (2013). Edebiyat ve Müzik. *Kurgu Düşün Sanat Edebiyat Dergisi*, 11, 72-73.
- Özer, A. (1994). *İletişimin Çizgi Dili Karikatür*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 763.
- Özer, A. (2007). Karikatür ve Eğitim. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 84, 19-26.
- Polat, S. (2010). *İlköğretim Beşinci Sınıfta Fen ve Teknoloji Dersinde Üstbiliş Stratejilerine Dayalı Öğretim Uygulamasının, Öğrenci Erişilerine Etkisi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden edinilmiştir.
- Püsküllüoğlu, A. (2007). *Onu Öyle Yazmazlar*. (1. Basım). Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu. (2013). *Türkiye’de Çocukların Medya Kullanma Alışkanlıkları Araştırması*. İstanbul: 1. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi.
- Reed, S. K. (2006). Cognitive Architectures For Multimedia Learning. *Educational Psychologist*, 41(2), 87-98.
- Rivard, J. D. (1995). *Select Topics On Technology, Teaching And Learning*. America: Simon Schuster Custom Publishing.
- Russell, D. (2009). *Literature For Children A Short Introduction*. (6. Basım). America: Pearson Education, Inc.
- Saraç, H. (2012). Yabancı Dil Öğretimi Sürecinde Sanatsal Filmler. *İdil Dergisi*, 1 (4), 27-42. <http://www.idildergisi.com/makale/pdf/1350074195.pdf> adresinden 22.08.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Saussure, F. D. (2001). *Genel Dilbilim Dersleri* (Berke Vardar, Çev.). İstanbul: Multilingual Yayınları. (1916).

- Schnotz, W. (2002) Towards An Integrated View Of Learning From Text And Visual Displays. *Educational Psychology Review*, 14 (1), 101-120.
- Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya*. (21. Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Sever, S. (1998). Dil ve İletişim Etkili Yazılı ve Sözlü Anlatım. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 31 (1), 51-66.
- Sever, S. (2004). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*. (4. Basım). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sever, S. (7-8 Nisan 2005). *Nasıl Bir Türkçe Öğretimi?*. Türkçem, Dilim Dilim... Türkçe Kurultayı'nda bildiri olarak sunulmuştur. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Sever, S. (2007/a). Türkçe Eğitiminde Sanatsal Bir Uyarın Olarak Karikatürün Kullanılması. *VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyum Kitapçığı* (s. 222-229). Eskişehir Anadolu Üniversitesi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sever, S. (2007/b). Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Temel Özellikler. Zeliha Güneş (Ed.). *İlköğretimde Çocuk Edebiyatı* (s. 39-64). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını no: 1764. Açıköğretim Fakültesi Yayını no: 914.
- Sever, S. (2008). Eğitimde ve Bilimde Türkçe. Ç. İkrım, N. K. Şahbaz (Editörler). *Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşunun 100'üncü Yılında Eğitim Kurultayı Cumhuriyetimizin Kuruluş Felsefesinin Öngördüğü Eğitim Bildiri Kitapçığı* (s.435-471). Malatya: İnönü Üniversitesi Yayınları.
- Sever, S., Kaya, Z. ve Aslan, C. (2008). *Etkinliklerle Türkçe Öğretimi*. (? Basım). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Sever, S. (2010). *Çocuk ve Edebiyat*. (5. Basım). İzmir: Tudem Yayınları.
- Sever, S. (2011/a). Dil ve Edebiyat Öğretiminde Kısa Film ve Karikatür. S. Sever, M. Oğan, M. Aykaç, S. Canlı, Ş. Önal (Editörler). *Prof. Dr. Cahit Kavcar Türkçe Eğitimi Çalıştayı: Bildiri, Anı, Görüş ve İzlenimler* (s. 169-191). Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları no: 319.
- Sever, S. (2011/b). Okulöncesi Eğitim Sürecinin Bir Oyun Gereci Olarak Tekerleme ve Bilmeceler. Zeliha Güneş (Ed.). *Okulöncesinde Çocuk Edebiyatı*. (5. Baskı). (s. 129-152). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını no: 1764. Açıköğretim Fakültesi Yayını no: 941.

- Sever, S. (2011/c). Okuma Kültürü Edindirme Sürecinde Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Leyla Uzun, Ümit Bozkurt (Ed.). *Türkçenin Eğitimi-Öğretiminde Kuramsal ve Uygulamalı Araştırmalar (Theoretical and Applied Researches on Turkish Language Teaching)* (s. 113-128). Essen: Verlag Die Blaue Eule.
- Sever, S. (2013). Çocukla Yazınsal İletişim. *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*. (1. Baskı). (s. 41-58). İzmir: Tudem Yayınları.
- Sorden, S. D. (2005). A Cognitive Approach To Instructional Design For Multimedia Learning. *Informing Science Journal*, 8, 263-279.
- Sönmez, V. (2011). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. (6. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şengül, S., Aydın, Y. (2013). Kavram Karikatürleriyle Zenginleştirilmiş Öğrenme Ortamının Öğrencilerin Matematik Kaygılarına Etkisinin İncelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies. International Journal of Social Science*, 6(3). 639-659.
- Şenyapılı, Ö. (2003). *Neyi, Neden, Nasıl Anlatıyor, Karikatür, Kim, Niye Çiziyor?* (1. Basım). Ankara: ODTÜ Yayıncılık.
- Şimşek, A. (2011). *Öğretim Tasarımı*. (2. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Tarawneh, H., Tarawneh, M. and Alzboun, F. (2011). Enhancing The Quality Of E-Learning Systems Via Multimedia Learning Tools. *International Journal of Computer Science Issues*, 8 (6), 107-111. <http://ijcsi.org/papers/IJCSI-8-6-2-107-111.pdf> adresinden 14.08.2014 tarihinde edinilmiştir.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2008). *Türkiye'nin Somut Olmayan Kültürel Mirası*. M. Öcal Oğuz (Ed.). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü 3158, Sanat Eserleri Dizisi 471.
- Tejwani, S. (2012). Comparison Of Educational Comics Instructional Material And Traditional Method In Terms Of Conceptual Understanding In Economics Of Ninth Graders. *International Educational E-Journal*, 1 (5), 10-15. <http://www.oiiij.org/ejournal/oct-nov-dec2012/02.pdf> adresinden 21.08.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Temizkan, M. (2008). Bilişsel Okuma Stratejilerinin Türkçe Derslerinde Bilgiye Dayalı Metinleri Okuduğunu Anlama Üzerindeki Etkisi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28 (2), 129-148. www.gefad.gazi.edu.tr/window/dosyapdf/2008/.../2008-2-129-148-8.pdf adresinden 08.07.2014 tarihinde edinilmiştir.

- Temizyürek, F., Erdem, E. ve Temizkan, M. (2012). *Konuşma Eğitimi Sözlü Anlatım*. (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Teoh, B. S., Neo, T. (2007). Interactive Multimedia Learning: Students' Attitudes And Learning Impact In An Animation Course. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 6 (4), 28-37. <http://www.tojet.net/articles/v6i4/643.pdf> adresinden 22.08.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Tikbaş, F. (2011). *Kültür, Eğitim ve Kültür Ekonomisi Kapsamında Bulmacaların İşlevleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden edinilmiştir.
- Topçuoğlu, H. (2007). Eğitimde Mizahın Önemi. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 84, 38-44.
- Topuz, H. (1986). *İletişimde Karikatür ve Toplum*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe Sözlük*. (Genişletilmiş Baskı). Ankara: TDK Yayınları.
- Uğurlu, S. (1987). Haydar Sanal'la Türk Müziği ve Çocuk Müziği Üzerine. Mustafa Ruhi Şirin (Ed.). *Çocuk Edebiyatı Yıllığı* (s. 586-599). İstanbul: Gökyüzü Yayınları.
- Uslu, A. (2007/a). Karikatürün Eğitim Kaygısı. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 84, 35-38.
- Uslu, H. (2007/b). Eğitimde Karikatür. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 84, 15-19.
- Uygur, N. (2007). *Dilin Gücü*. (6. Basım). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Üstüner A., Şengül, M. (2004). Çoktan Seçmeli Test Tekniğinin Türkçe Öğretimine Olumsuz Etkileri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (2), 197-208. web.firat.edu.tr/sosyalbil/dergi/arsiv/cilt14/sayi2/197-202.pdf adresinden 15.07.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Vardar, B. (2002). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Vilımeç, E. (2006). *Developing Speaking Skills*. (Thesis). <https://dspace.upce.cz/bitstream/10195/21610/1/D16159.pdf> adresinden edinilmiştir.

- Yağmur, K. (2009). Türkçe Ders Kitapları Üst Düzey Bilişsel Becerilerin Gelişimini Ne Oranda Sağlamaktadır?. *Cito Eğitim: Kuram ve Uygulama*, 5, 20-34. file:///C:/Users/hatice/Downloads/Sayı05_EylulEkim09.pdf adresinden 09.08.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Yavuzer, H. (1991). *Çocuk Psikolojisi*. (6. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (1999). Çocuk Resim Çalışmalarına Genel Bakış. Bekir Onur (Ed.). *Cumhuriyet ve Çocuk 2. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi* (s. 274-277). Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları no: 2.
- Yeşilyurt, S., Kara, Y. (2007). Ders Yazılımlarının Öğrenci Başarısına, Kavram Yanılgılarına ve Biyolojiye Karşı Tutumlara Etkisinin Araştırılması. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 75-84.
- Yetkin, S. K. (1968). Güzel Sanatların Eğitimdeki Yeri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (4), 125-129.
- Yıldız, N. (1999). Cumhuriyet Yılları Boyunca Türk Çocuk Müziği. Bekir Onur (Ed.). *Cumhuriyet ve Çocuk 2. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi* (s. 256-260). Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları no: 2.
- Wang, F. (2010). The Necessity Of Grammar Teaching. *English Language Teaching*, 3 (2), 78-81. <http://www.ccsenet.org/journal/index.php/elt/article/view/6241> adresinden 22.07.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Zipke, M. (2008). Teaching Metalinguistic Awareness And Reading Comprehension With Riddles. *The Reading Teacher*, 62 (2), 128-137.
- <http://tr.wikipedia.org/wiki/Bulmaca> Bulmaca maddesi. 25.08.2014 tarihinde edinilmiştir.

EĞİTİM DURUMLARININ OLUŞTURULMASINDA KULLANILAN**KAYNAKLAR****Yazınsal Kaynaklar**

Abasıyanık, S. F. (2008). *Seçme Hikâyeler*. (10. Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Ak, B. (2012). *Karikatür Kitabı*. (1. Basım). İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Ak, S. (2008). *Uçurtmam Bulut Şimdi*. (8. Basım). İstanbul: Can Sanat Yayınları.

Ak, S. (2010). *Vanilya Kokulu Mektuplar*. (21. Basım). İstanbul: Can Çocuk Yayınları.

Akbal, O. (2011). *Kırmızı Yoyo*. (1. Basım). İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Aksan, D. (2006). *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*. (6. Baskı). Ankara: Engin Yayınevi.

Aksan, D. (2009). *Türkçenin Gücü*. (11. Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.

Alacatlı, C. (2012). *Bilmece Bildirmece*. (4. Basım). İstanbul: Bulut Yayınları.

Ali, S. (2010). Bir Orman Hikâyesi. *Yazarlarımızdan Öyküler*. (2. Baskı). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Battal, N., Bilen, M., Demirhan, G., Gömleksiz, M., Arsal, Z., Başboğaoğlu, U., Emir, S., Mirzaoğlu, D., Nartgün, Z., Özcan, G. ve Tuncel, M. (2010). *Eğitimde İlke ve Yöntemler*. Mürüvvet Bilen (editör). Ankara: Betik Kitap.

Bıyıklı, H., Öztaş Y. (2012). *İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 6*. Ankara: Doku Yayıncılık.

Bilgin, M. (2013). *Anlamdan Anlatıma Türkçemiz*. (3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Binyazar, A. (2013). *Atatürk Anlatıyor*. (9. Basım). İstanbul: Can Çocuk Yayınları.

Celal, M. (2006). *Çocuk Şiirleri Antolojisi*. (4. Basım). İstanbul: Bulut Yayınları.

Cemali, Z. (2011). *Patenli Kız*. (19. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

- Çelik, T. (2011). *Dil ve Edebiyat Öğretimi*. (1. Basım). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Dağlarca, F. H. (2010). *Yaramaz Sözcükler*. (3. Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Dağlarca, F. H. (2011). *Yazıları Seven Ayı*. (2. Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Dayıoğlu, G. (2008). *Dört Kardeşiler*. (31. Basım). İstanbul: Altın kitaplar Yayınevi.
- Dayıoğlu, G. (2010). *Fadış*. (51. Baskı). İstanbul: Altın kitaplar.
- Ersan, A. (2002). *Güldüren Soğuk Bilmece*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Exupery, A. S. (2012). *Küçük Prens*. (23. Basım). İstanbul: Mavi Bulut Yayınevi.
- Hartling, P. (2012). *Benjamin Anna'yı Seviyor*. (5. Basım). İstanbul: Günışığı Kitaplığı.
- İçözü, N. (2012). *Bugün Ne Cadılık Yaptım?*. (10. Baskı). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- İçözü, N. (2011/a). *Farafarafilli 1*. (2. Baskı). İstanbul: Altın Kitaplar.
- İçözü, N. (2011/b). *Farafarafilli 2*. (2. Baskı). İstanbul: Altın Kitaplar.
- İzgu, M. (1995). *Al Yanaklı Hasan*. (4. Baskı). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- K. Dursun, T. (2011). M. Akil Bey'in Gökyüzü Serüveni. Semih Gümüş (editör). *Gençlere Çağdaş Türk Edebiyatından Öyküler 2 Ay'ı Boyamak*. (5. Basım). (s. 87-94). İstanbul: Günışığı Kitaplığı.
- Kanık, O. V. (2008). *Bütün Şiirleri*. (23. Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Kavukçu, C. (2012). Sessizlik. Semih Gümüş (editör). *Gençlere Çağdaş Türk Edebiyatından Öyküler 1 Dikkat! Kırılacak Eşya*. (5. Basım). (s. 127-130). İstanbul: Günışığı Kitaplığı.
- MEB. (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Nesin, A. (2008). Sınır Üstündeki Ev. *Güzel Yazılar Hikâyeler 1*. (3. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- Neydim, N. (2011). *Sen İslık Çalmayı Bilir Misin?*. (5. Basım). İstanbul: Günışığı Kitaplığı.
- Nöstlinger, C. (2010). *Aklından Düşünceler Geçen Çocuk*. (4. Basım). İstanbul: Günışığı Yayınları.
- Öz, E. (1999). *Kırmızı Balon*. (2. Basım). İstanbul: Can Yayınları.
- Özdemir, E. (2002). *Yazınsal Türler*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Özdemir, E. (2009). *Ölümsüzlük Gezegeni*. (2. Basım). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sever, S. (2004). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*. (4. Basım). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sever, S., Kaya, Z. ve Aslan, C. (2008). *Etkinliklerle Türkçe Öğretimi*. (? Basım). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Sever, S. (2010). *Çocuk ve Edebiyat*. (5. Basım). İzmir: Tudem Yayınları.
- Suzuki, D., Henner, B. (?/a). *Yaşadığınız Dünyayı Tanıyın Çevreye Bakış Çocuklar İçin Öğretici Çevre Kitabı*. Elif Topçugil (Çev.). İstanbul: Şule Yayınları.
- Suzuki, David. Hehner, B. (?/b). *Yaşadığınız Dünyayı Tanıyın Havaya Bakış Çocuklar İçin Öğretici Çevre Kitabı*. Elif Topçugil (Çev.). İstanbul: Şule Yayınları.
- Tumanov, V. (2010). *Haritada Kaybolmak*. (22. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı.
- Ural, Y. (2007). *Müzik Satan Çocuklar*. Haslet Soyöz (Çizen). İstanbul: Marsık Kitap.
- Ural, Y. (2012/a). *Kırmızı Kızlar Çatıları Gizler*. (1. Basım). Semih Poroy (Resimleyen). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Ural, Y. (2012/b). *Anadolu Efsaneleri*. (1. Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Ural, Y. (?). *Zıpır-Matik Bilmeceler*. (5. Basım). İstanbul: Milliyet Yayınları.
- Ural, Y. (2013). *Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor*. (1. Basım). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Vural, M. (2003). *Ev ve Sınıf Etkinlikleri Antolojisi*. İstanbul: Yakutiye Yayıncılık.

Yavuz, K. (2012). *Yaşasın Karikatür Çiziyorum Örnekleriyle-Pratik-Uygulamalı*. (4. Basım). İstanbul: Kendimin Yayınları.

Görsel ve İşitsel Uyarılar (Metinler)

Karikatürler

Ak, Behiç. (2012). *Karikatür Kitabı*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı. s.25.

Balcıoğlu, S., Öngören, F. (1973). Ferruh Doğan Karikatürü. *50 Yılın Türk Mizah ve Karikatürü*. (1. Baskı). İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları. s.114.

Balcıoğlu, S., Öngören, F. (1973). Turhan Selçuk Karikatürü. *50 Yılın Türk Mizah ve Karikatürü*. (1. Baskı). İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları. s. 270-271.

Biret, İ. (1986). *IV. Simavi Uluslararası Karikatür Yarışması*. İstanbul: Hürriyet Vakfı Yayınları. s.145.

Çün, B. (1986). *IV. Simavi Uluslararası Karikatür Yarışması*. İstanbul: Hürriyet Vakfı Yayınları. s.147.

Doğan Kardeş Çocuk Dergisi. (1965). Yapı Kredi Yayınları. (560/Kasım) s.38.

Doğan Kardeş Çocuk Dergisi. (1965). Yapı Kredi Yayınları. (558/Eylül) s. 27.

Ghodratipour, D. (2008). Aydın Doğan Vakfı Uluslararası Karikatür Yarışması İran Başarı Ödülü.
<http://sanalmuze.aydindoganvakfi.org.tr/Gallery/PrizeYear.aspx?Year=2008>
adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir.

Mollasalihoğlu, N. (1992). *X. Simavi Uluslararası Karikatür Yarışması*. İstanbul: Hürriyet Vakfı Yayınları. s. 309.

Penguen Çocuk. (2012). (1. Basım). İstanbul: Getto Basın Yayın.

Oğuz Gürel Karikatürü <http://www.izelrozentel.com/egitimdergisi.htm> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir.

Tienno Karikatürü Hayat Dergisi 1977:
http://www.oguztopoglu.com/2013_10_20_archive.html adresinden
08.09.2013 tarihinde edinilmiştir.

Resimler

Dengel, D. *Home Sweet Home* (Resim 24x18 cm). The Official Website http://www.diannedengel.com/dianne_dengel_art_for_sale.html adresinden 06.08.2013 tarihinde edinilmiştir.

Könemann, L. (2005). *Guernica. Picasso.* (1937 Tuval üzerine yağlı boya 349.3x776.6 cm Kraliçe Sofia Ulusal Sanat Merkezi Müzesi, Madrid, s.68). (yay: Kenan Kocatürk, edt. Zeynep Sirer). İtalya: Literatür Yayınları Mini Sanat Dizisi.

Könemann, L. (2005). *Madame Cézanne'ın Koltukta Portresi. Cézanne.* (yak.1890, tuval üzerine yağlı boya, 92,4x73 cm, Metropolitan Sanat Müzesi New York, s.48). (yay: Kenan Kocatürk, edt. Zeynep Sirer). İtalya: Literatür Yayınları Mini Sanat Dizisi.

Könemann, L. (2005). *Mona Lisa. Leonardo Da Vinci.* (1503-1506, ahşap üzerine yağlı boya, 77x53 cm, Louvre Müzesi Paris, s.63). (yay: Kenan Kocatürk, edt. Zeynep Sirer). İtalya: Literatür Yayınları Mini Sanat Dizisi.

Könemann, L. (2005). *Santa Claus. Picasso.* (1953, taşbaskı, St. Denis-Seine Müzesi, s.79). (yay: Kenan Kocatürk, edt. Zeynep Sirer). İtalya: Literatür Yayınları Mini Sanat Dizisi.

Könemann, L. (2005). *Vincent'in Arles'daki Yatak Odası. Van Gogh.* (1889 Tuval üzerine yağlı boya 72x90 cm Orsay Müzesi, Paris, s.45). (yay: Kenan Kocatürk, edt. Zeynep Sirer). İtalya: Literatür Yayınları Mini Sanat Dizisi.

Könemann, L. (2005). *Vincent Van Gogh Yıldızların Aydınlatığı Gece. Van Gogh.* (Serviler ve Köy 1889 Tuval üzerine yağlı boya 73x192.2 cm Metropolitan Sanat müzesi, New York, s. 46). (yay: Kenan Kocatürk, edt. Zeynep Sirer). İtalya: Literatür Yayınları Mini Sanat Dizisi.

Könemann, L. (2005). *Yas Tutan Yaşlı Adam. Van Gogh.* (1890, tuval üzerine yağlı boya, 81x65 cm, Krölller-Müller Devlet Müzesi Otterlo, s.66). (yay: Kenan Kocatürk, edt. Zeynep Sirer). İtalya: Literatür Yayınları Mini Sanat Dizisi.

Könemann, L. (2005). *Yumuşak Saatler. Salvador Dali.* (1931, tuval üzerine yağlı boya, 24x33 cm, Modern Sanat Müzesi, New York, s.29). (yay: Kenan Kocatürk, edt. Zeynep Sirer). İtalya: Literatür Yayınları Mini Sanat Dizisi.

Robinson, W. H. (2007). *Giovanni Segantini Pine Tree 1897. Monet To Dali Impressionist And Modern Masterworks From The Cleveland Museum Of Art.* s.75. New York: The Cleveland Museum Of Art In Association With Hudson Hills Press.

Robinson, W. H. (2007). Vincent Van Gogh The Poplars At Saint R emy 1889. *Monet To Dali Impressionist And Modern Masterworks From The Cleveland Museum Of Art*. s.65. New York: The Cleveland Museum Of Art In Association With Hudson Hills Press.

Tempo. (?). Edvard Munch ılık Tablosu. *Bilmemiz Gereken 50 Tablo*. (1893 Tuval  zerine yağlı boya 84x66 cm Ulusal Galeri Oslo s.63). Tempo Yayınları.

Vöhringer, C. (2007). Pieter Bruegel Flaman Deyimleri. (1559, Berlin Devlet Müzesi). *Masters Of Netherlandish Art Pieter Bruegel*. s.54-55. China: Cambridge Publishing.

Vöhringer, C. (2007). Pieter Bruegel, Oyun Oynayan  ocuklar. (1560, Sanat Tarihi Müzesi, Viyana). *Masters Of Netherlandish Art Pieter Bruegel*. s.51. China: Cambridge Publishing.

Weidemann, C., Funck, A. K ve Kutschbach, D. (2012). Carl Spitweg, Pazar Gezintisi. (1841, Carolino-Augustum Müzesi, Salzburg). *Her Güne Bir Sanat Etkinliği*. (1. Baskı). Esin Uslu ( eviren). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Weidemann, C., Funck, A. K ve Kutschbach, D. (2012). Mary Cassatt, Mektup. (1891, Kongre Kütüphanesi, Washington DC). *Her Güne Bir Sanat Etkinliği*. (1. Baskı). Esin Uslu ( eviren). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

[http://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87%C4%B1%C4%9F%C4%B1k_\(tablo\)](http://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87%C4%B1%C4%9F%C4%B1k_(tablo)) adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir. (ığlık Tablosu ile ilgili bilgiler.)

<http://etkinlik.okuloncesievraak.com/?page=detayGoster&yer=dosya&id=2612&katID=1&altKatID=26> adresinden 06.09.2013 tarihinde edinilmiştir. (duygu durumlarına ilişkin görseller)

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Elma> adresinden 06.09.2013 tarihinde edinilmiştir. (elma görseli)

<http://goktepeliler.com/forums/yeni-png-dekoratif-t18811.html> adresinden 06.09.2013 tarihinde edinilmiştir. (oğul elma görseli)

<http://www.edebiyathaber.net/en-cok-bilinen-klasik-muzik-parcasi-dort-mevsim-ugur-ersoz/> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir. (dört mevsim görseli)

<http://www.kadin.in/okul-cocuklari-icin-orgu-sirt-cantasi-modelleri.htm/sari-yesil-cicek-motifli-orgu-cocuk-sirt-cantasi-ornegi> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir. (anta görseli)

<http://tr.clipart.me/premium-parks-outdoor/two-kids-playing-football-477485> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir. (top oynayan çocuklar görseli)

<http://dilveanlatimaysegul.blogspot.com.tr/2014/03/zamirler.html> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir. (adıllarla ilgili görsel)

<http://www.bioplast.com.tr/bio-bozunur-plastik.html> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir. (eldeki toprak görseli)

<http://tr.depositphotos.com/26775105/stock-illustration-vector-illustrations-of-four-houses.html> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir. (ev görseli)

<http://www.delinetciler.org/hareketli-gifler/156123-soru-isareti-adam.html> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir. (soru işareti görseli)

<http://www.haberturk.com/dunya/haber/608610-cizgi-film-gercek-oldu-ev-uctu> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir. (uçan balonlar görseli)

<http://colegiocajagranadatercerciclo.blogspot.com.tr/2014/10/posesivos-y-pronombres.html> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir. (kişi adıllarla ilgili görsel)

<http://saglikli-yasayin.blogspot.com.tr/> adresinden 11.11.2013 tarihinde edinilmiştir. (erkek çocuk görseli)

<https://www.pinterest.com/source/chataboutheroesrp.wikia.com/> adresinden 11.11.2013 tarihinde edinilmiştir. (aslan görseli)

http://hazaleroglu.blogspot.com.tr/2011/11/besin-gruplari_8533.html adresinden 11.11.2013 tarihinde edinilmiştir. (renkli şeker yiyen çocuk görseli)

http://www.dekoratifyapi.com/cocuk_serisi adresinden 11.11.2013 tarihinde edinilmiştir. (gökkuşağı görseli)

<http://www.resim11.com/Cita.html> adresinden 11.11.2013 tarihinde edinilmiştir. (çita görseli)

<http://www.gamespot.com/forums/gufu-the-i-might-fix-up-this-board-someday-one-day-909178748/who-is-the-best-athlete-currently-active-10044282/> adresinden 11.11.2013 tarihinde edinilmiştir. (atlet görseli)

<http://www.hafifcelikev.com/celikev/tag/celik-ev-modelleri> adresinden 11.11.2013 tarihinde edinilmiştir. (sarı renkli ev görseli)

<http://www.ilgincseyler.net/gunes-enerjisini-nereden-alir.html> adresinden 11.11.2013 tarihinde edinilmiştir. (güneş görseli)

<https://www.youtube.com/watch?v=vNq9JINKhxQ> adresinden 09.03.2014 tarihinde edinilmiştir. (sarı araba görseli)

<http://www.clipartpanda.com/categories/blue-cloud-clipart> adresinden 09.03.2014 tarihinde edinilmiştir. (mavi bulut görseli)

http://www.sinifogretmeniyiz.biz/3.Sinif-Hayat-Bilgisi-calisma-Kagidi-yazili_goster-166374.asp adresinden 09.03.2014 tarihinde edinilmiştir. (neşeli öğrenciler resmi)

<http://www.ucurtma.web.tr/category/festival/> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir. (uçurtma görseli)

<http://www.erguven.net/ders/Ucirtma-Boyama496> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir. (uçurtma boyama)

<http://www.arababoyamaoyunlari.com/> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir. (araba görseli)

<http://www.tchibo.com.tr/kalem-kutusu-p400040385.html> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir. (kalemlik görseli)

<http://www.idefix.com/kitap/belediye-otobusu-koray-avcicakman/tanim.asp?sid> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir. (otobüs görseli)

<http://www.derindusunce.org/2008/07/05/derin-dusuncelerimizdeki-hanimeli-kokusu/> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir. (hanımeli görseli)

<http://pixabay.com/tr/red-anahat-%C3%A7izim-bitkiler%C3%A7i%C3%A7ek-25618/> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir. (çiçek görseli)

<http://webodam.tr/gg/insani-mutlu-eden-30-kucuk-sey.htm> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir. (çizgi film karakteri Şirinler görseli)

<http://www.turkcebilgi.com/disney> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir. (çizgi film karakteri Miki Fare görseli)

<http://www.prosportstickers.com/products/Tweety-04.html#.VUj96Pntmko> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir. (çizgi film karakteri Tweety görseli)

Müzikler

Islıkla - The Good The Bad And The Ugly - İyi Kötü Çirkin.
<http://www.youtube.com/watch?v=rBPqzq-db8w> adresinden 08.08.2013 tarihinde edinilmiştir.

Barradas, Huáscar. (2002). *Por el Camino Pela'ó Con Palarillo*. Masters of The Flute. (4:04).

Antonio Vivaldi'nin Dört Mevsim adlı Konçertosu: Kennedy, Nigel. (1989). *Vivaldi The Four Seasons*. English Chamber Orchestra. EMI Classics:

The Four Seasons, Op.8 Nos. 1-4: Concerto No 1 In E, Spring: I. Allegro (3:05).

The Four Seasons, Op.8 Nos. 1-4: Concerto No 2 In G Minor, Summer: II. Adagio (2:20).

The Four Seasons, Op.8 Nos. 1-4: Concerto No 3 In F, Autumn: I. Allegro (4:37).

The Four Seasons, Op.8 Nos. 1-4: Concerto No 4 In F Minor, Winter: III. Allegro (3:15).

Mozart-Türk Marşı: Piano Passion Mozart. (2003). Piano Sonata 11 In A, K 331 *Turkish March* - 3. Rondo Alla Turca. EMI Classicsı: 5852702.

Dalaysel, Oktay; Berkalp, Sanem. (1996). Classical Violin Pieces. *Fredrick Chopin-Mazurka*. Kayıt: Engin Aksan&Atilla Şentin. (3:20).

Yeni Bir Gün, Yeni Bir Nefes. (2005). *Türk Enstrümanlarıyla Rahatlama Müziği 7 Umut* (Relaxation Music With Turkish Instuments-Hope). Klarnet. İstanbul: Akustik Müzik.

Çanakkale Türküsü: <https://www.youtube.com/watch?v=YZInGeH5Lp4> adresinden 14.03.2014 tarihinde edinilmiştir.

T.C. Kültür Bakanlığı Devlet Çocuk Korusu. (1995). *Akdeniz Kıyılarında*. Söz ve Müzik: Kurtuluş Savaşı Yıllarından. Düzenleme: Mustafa Erdoğan. Koro Şefleri: Sevim Ünal-Sadettin Ünal, Orkestra Şefi: I. Lonescu Galati, Piyano: Filiz Peker, Tonmaister: Engin Aksan. Ankara: ODE Prodüksiyon.

Kısa Filmler

Filmin Adı: Oktapodi. Yapım yılı: 2007. Yapım yeri: Fransa. Türü: Animasyon. Yönetmen: Julien Bocabeille, François-Xavier Chanioux, Olivier Delabarre, Thierry Marchand, Quentin Marmier ve Emud Mokhberi. Müzik: Kenny Wood. <http://www.youtube.com/watch?v=pNeyhsMTPQA> adresinden 09.08.2013 tarihinde edinilmiştir.

Filmin Adı: Rain Town. Yapım yılı: 2011. Yapım yeri: Japonya. Türü: Animasyon. Yönetmen-Senaryo: Hiroyasu Ishida. Yapım: Kyoto Seika University Müzik: Masasi Komatu. <https://www.youtube.com/watch?v=RLAfM1RXwRs> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir.

Filmin Adı: Lightheaded. Yapım yılı: 2009. Yapım yeri: ABD. Türü: Animasyon. Yönetmen-Senaryo: Mike Dacko. Müzik: Nick Peck. <http://www.youtube.com/watch?v=oCpWbuKwLPc> adresinden 11.11.2013 tarihinde edinilmiştir.

Filmin Adı: The Maker. Yapım yılı: 2011. Yapım yeri: ABD. Türü: Animasyon. Yönetmen-Senaryo: Christopher Kezelos. Yapım: Zealous Creative Production. Müzik: Paul Halley. <http://www.themakerfilm.com/> adresinden 17.12.2013 tarihinde edinilmiştir.

Filmin Adı: Marin. Yapım yılı: 2007. Yapım yeri: Fransa. Türü: Animasyon. Yönetmen: Alexandre Bernard, Pierre Pages and Damien Laurent <http://vimeo.com/3298143> adresinden 09.03.2014 tarihinde edinilmiştir.

Filmin Adı: Take Me Home. Yapım yılı: 2013. Yapım yeri: ABD. Türü: Animasyon. Yönetmen ve Senaryo: Nair Archawattana. Yapım: Pixar Animation Studios. Müzik: Atichat In-Udom. https://www.youtube.com/watch?v=D_Rx4qZ8QRc adresinden 14.03.2014 tarihinde edinilmiştir.

Filmin Adı: Guernica. Yapım yılı: ?. Yapım yeri: ABD. Türü: 3D. Yönetmen: Lena Gieseke. Yapım: The University of Georgia. Müzik: Manuel de Falla, Cello: Christopher Johns, Gitar: Matthew Anderson. <https://www.youtube.com/watch?v=jc1Nfx4c5LQ> adresinden 14.03.2014 tarihinde edinilmiştir.

Filmin Adı: La Luna. Yapım yılı: 2011. Yapım Yeri: ABD. Türü: Animasyon. Yönetmen: Enrico Casarosa. Yapım: Pixar Animation Studios. Müzik: Michael Giacchiuo. <http://www.videvodo.com/video/la-luna-pixar-animasyon/1014559> adresinden 16.03.2014 tarihinde edinilmiştir.

EKLER

EK A.
Türkçe Öğretiminin Çok Uyaranlı Eğitim Ortamlarına Uygun Amaç ve Kazanımları

Tablo 22

Türkçe Öğretiminin Çok Uyaranlı Eğitim Ortamlarına Uygun Amaç ve Kazanımları

AMAÇ VE KAZANIMLAR							
DİNLEME	Eğitim Durumu 1	Eğitim Durumu 2	Eğitim Durumu 3	Eğitim Durumu 4	Eğitim Durumu 5	Eğitim Durumu 6	Eğitim Durumu 7
1. Dinleme/izleme kurallarını uygulama							
1. Konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinler.	X	X	X	X	X	X	X
2. Başkalarını rahatsız etmeden dinler/izler.	X	X	X	X	X	X	X
3. Dinlenenle ilgili soru sormak, görüş bildirmek için uygun anlarda söz alır.	X	X	X	X	X	X	X
4. Dinleme/izleme yöntem ve tekniklerini kullanır.	X	X	X	X	X	X	X
2. Dinleneni/izleneni anlama ve çözümleme							
1. Dinlenenin/izlenenin bağlamından yola çıkarak sözcük ve sözcük öbeklerinin anlamlarını çıkarır.	X		X		X		
2. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki anahtar sözcükleri fark eder.					X		
3. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu belirler.	X	X	X	X	X	X	X
4. Dinlediklerinin/izlediklerinin ana düşüncesini belirler.	X	X	X	X	X	X	X
5. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki yardımcı düşünceleri belirler.	X	X	X	X	X	X	X
6. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki olay, yer, zaman, kişi ve varlık kadrosunu belirler.	X	X	X	X	X	X	X
7. Dinlediklerinde/izlediklerinde neden-sonuç ilişkilerini belirler.	X		X	X		X	
8. Dinlediklerinde/izlediklerinde amaç-sonuç ilişkilerini belirler.			X	X		X	X
9. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki örtülü anlamları bulur.	X	X	X	X	X	X	X
10. Dinlediklerini/izlediklerini, olay sırasını göz önüne alarak özetler.				X		X	

(devam ediyor)

Tablo 22 (devam)

Türkçe Öğretiminin Çok Uyaranlı Eğitim Ortamlarına Uygun Amaç ve Kazanımları

AMAÇ VE KAZANIMLAR							
DİNLEME	Eğitim Durumu 1	Eğitim Durumu 2	Eğitim Durumu 3	Eğitim Durumu 4	Eğitim Durumu 5	Eğitim Durumu 6	Eğitim Durumu 7
11. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin sorular oluşturur.			X				
12. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin soruları yanıtlar.	X	X	X	X	X	X	X
13. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin karşılaştırmalar yapar.	X		X		X	X	
14. Kendisini varlık kadrosunun yerine koyarak olayları, duygu ve düşünceleri yorumlar.	X	X	X	X	X	X	X
15. Dinlediklerinde/izlediklerinde ortaya konan sorunlara değişik çözümler üretir.	X	X	X	X	X	X	X
16. Dinledikleri/izledikleri ile kendi yaşamı arasındaki benzerlikleri belirler.	X	X	X	X	X	X	X
17. Dinlediklerinin/izlediklerinin başlığı/adı ile içeriği arasındaki ilişkiyi ortaya koyar.			X				
18. Dinlediği/izlediği metne değişik başlıklar bulur.			X				
19. Dinlediği/izlediği görsel/işitsel unsurlarla dilsel metinler arasında ilgi kurar.	X	X	X	X	X	X	X
20. Şiir dilinin farklılığını ayırt eder.	X				X		X
21. Şiirin kendisinde uyandırdığı duyguları belirtir.	X				X		X
22. Dinlediklerini/izlediklerini günlük yaşamla karşılaştırır.	X	X	X		X		
23. Dinlediği/izlediği kişi, konu ya da metnin yazarı/şairi ile ilgili bilgi edinir.		X					X
3. Dinlediklerini/izlediklerini değerlendirme							
1. Dinlediklerini/izlediklerini dil ve anlatım yönünden değerlendirir.	X	X	X	X	X	X	X
2. Dinlediklerini/izlediklerini içerik yönünden değerlendirir.	X	X	X	X	X	X	X
3. Dinlediği/izlediği kişiyi sesini ve beden dilini etkili kullanma yönünden değerlendirir.	X	X	X	X	X	X	X

(devam ediyor)

Tablo 22 (devam)

Türkçe Öğretiminin Çok Uyaranlı Eğitim Ortamlarına Uygun Amaç ve Kazanımları

AMAÇ VE KAZANIMLAR							
DİNLEME	Eğitim Durumu 1	Eğitim Durumu 2	Eğitim Durumu 3	Eğitim Durumu 4	Eğitim Durumu 5	Eğitim Durumu 6	Eğitim Durumu 7
4. Dinledikleri/izlediklerinden yola çıkarak sözcük zenginliğini zenginleştirme							
1. Aynı kavram alanına giren sözcükleri, anlam farklılıklarını göz önüne alarak kullanır.	X		X				
2. Tekerleme, sayımaca, bilmece ve yanıltmacaları ezberler/kullanır.	X	X	X	X	X	X	X
3. Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen sözcük, deyim ve atasözlerini tümce içinde kullanır.							X
5. Etkili dinleme/izleme alışkanlığı kazanma							
1. Yaşına ve düzeyine uygun sanat ve bilim etkinliklerine dinleyici/izleyici olarak katılır.	X	X	X	X	X	X	X
2. Çok yönlü iletişim araçlarındaki yayınlardan ilgi, istek ve gereksinimlerine uygun olanlarını izler.	X	X	X	X	X	X	X
KONUŞMA	Eğitim Durumu 1	Eğitim Durumu 2	Eğitim Durumu 3	Eğitim Durumu 4	Eğitim Durumu 5	Eğitim Durumu 6	Eğitim Durumu 7
1. Konuşma kurallarını uygulama							
1. Konuşmaya uygun başlangıç yapar.	X	X	X	X	X	X	X
2. Konuşma boyunca konuya uygun sözcükler kullanır.	X	X	X	X	X	X	X
3. Konuşmayı bir ana düşünce çevresinde toplar.	X	X	X	X	X	X	X
4. Ana düşünceyi yardımcı düşüncelerle destekler.	X	X	X	X	X	X	X
5. Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımı zenginleştirir.	X	X	X	X	X	X	X
6. Konuşma sırasında görsel, işitsel öğelerden yararlanır.	X	X	X		X	X	X
7. Konuşma yöntem ve tekniklerini kullanır.	X	X	X	X	X	X	X
8. Konuşurken nefesini ayarlar.	X	X	X	X	X	X	X
9. Anlaşılabilir bir ses tonunda konuşur.	X	X	X	X	X	X	X
10. Sözcükleri doğru söyler.	X	X	X	X	X	X	X

(devam ediyor)

Tablo 22 (devam)

Türkçe Öğretiminin Çok Uyaranlı Eğitim Ortamlarına Uygun Amaç ve Kazanımları

AMAÇ VE KAZANIMLAR							
KONUŞMA	Eğitim Durumu 1	Eğitim Durumu 2	Eğitim Durumu 3	Eğitim Durumu 4	Eğitim Durumu 5	Eğitim Durumu 6	Eğitim Durumu 7
1. Konuşma kurallarını uygulama							
11. Konuşma sırasında vurgu, ton, ezgi ve duraklara dikkat eder.	X	X	X	X	X	X	X
12. Sözleriyle jest ve mimiklerinin uyumuna özen gösterir.	X	X	X	X	X	X	X
13. Abartılı jest ve mimiklerden kaçınır.	X	X	X	X	X	X	X
14. Harflerin boğumlanmasına özen gösterir.	X	X	X	X	X	X	X
2. Hazırlıklı konuşmalar yapma							
1. Konuşmasını bir ana düşünce etrafında planlar.			X	X	X		X
2. Ana düşünceyi yardımcı düşüncelerle destekler.			X	X	X		X
3. Konuşma metni hazırlar.	X						X
4. Konunun özelliğine uygun düşünceyi geliştirme yollarını kullanır.				X	X		X
5. Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını geliştirir.	X	X	X	X			
6. Konuşma öncesinde konuyla ilgili açıklamalar yapar.	X	X	X	X	X		X
OKUMA	Eğitim Durumu 1	Eğitim Durumu 2	Eğitim Durumu 3	Eğitim Durumu 4	Eğitim Durumu 5	Eğitim Durumu 6	Eğitim Durumu 7
1. Düzeyine uygun bir metni doğru anlamlandıracak biçimde sesli okuma							
1. Okuma sırasında sesini ve beden dilini etkili kullanır.	X	X	X	X	X	X	X
2. Akıcı okur.	X	X	X	X	X	X	X
3. Okuduğu metinde geçen sözcüklerin doğru söylenişine dikkat eder.	X	X	X	X	X	X	X
4. Okuma anında harfleri doğru boğumlandırır.	X	X	X	X	X	X	X
5. Sözün ezgisine özen göstererek okur.	X	X	X	X	X	X	X
6. Okuma yöntem ve tekniklerini kullanır.	X	X	X	X	X	X	X

(devam ediyor)

Tablo 22 (devam)

Türkçe Öğretiminin Çok Uyaranlı Eğitim Ortamlarına Uygun Amaç ve Kazanımları

AMAÇ VE KAZANIMLAR							
OKUMA	Eğitim Durumu 1	Eğitim Durumu 2	Eğitim Durumu 3	Eğitim Durumu 4	Eğitim Durumu 5	Eğitim Durumu 6	Eğitim Durumu 7
2. Düzeyine uygun bir metni doğru anlamlandırarak biçimde sessiz okuma							
1. Okurken konuşma örgenlerini hareket ettirmez.	X	X	X	X	X	X	X
2. Metni mırıldanarak ya da fısıldayarak okumaz.	X	X	X	X	X	X	X
3. Gereksiz duraksamalar yapmaz.	X	X	X	X	X	X	X
4. Yazıdaki noktalama işaretlerinin görevini sezerek en yakın noktalama işaretlerine kadar zaman yitirmeden gözünü hareket ettirir.	X	X	X	X	X	X	X
3. Okuduğu metni anlama ve çözümleme							
1. Metnin bağlamından yola çıkarak sözcük ve sözcük öbeklerinin anlamlarını çıkarır.	X	X	X	X	X	X	X
2. Metindeki anahtar sözcükleri belirler.	X	X	X	X	X	X	X
3. Metnin konusunu belirler.	X	X	X	X	X	X	X
4. Metnin ana düşüncesini belirler.	X	X	X	X	X	X	X
5. Metindeki yardımcı düşünceleri belirler.	X	X	X	X	X	X	X
6. Anlatımın kimin ağzından yapıldığını belirler.					X		X
7. Olay, yer, zaman, kişi, varlık kadrosu ve bunlarla ilgili öğeleri belirler.	X	X	X	X	X	X	X
8. Metindeki neden-sonuç ilişkilerini belirler.	X	X	X	X	X	X	
9. Metindeki amaç-sonuç ilişkilerini belirler.	X	X	X	X	X		X
10. Okuduklarındaki örtülü anlamları bulur.	X	X	X	X	X	X	X
11. Okuduklarındaki öznel ve nesnel yargıları ayırt eder.				X	X		X
12. Okuduklarını kendi tümceleriyle, olay sırası ve mantık akışına uygun özetler.	X			X	X		
13. Metne ilişkin sorulara yanıt verir.	X	X	X	X	X	X	X
14. Metne ilişkin sorular oluşturur.		X		X	X	X	X
15. Metnin türüyle ilgili özellikleri kavrar.	X	X	X	X	X	X	X
16. Metnin planını kavrar.	X	X	X	X	X	X	X
17. Metni oluşturan öğeler arasındaki geçiş ve bağlantıları fark eder.	X	X	X	X	X	X	X
18. Metindeki söz sanatlarının anlatıma olan katkısını fark eder.	X		X	X	X	X	
19. Metne ilişkin karşılaştırmalar yapar.	X	X		X	X	X	X

(devam ediyor)

Tablo 22 (devam)

Türkçe Öğretiminin Çok Uyaranlı Eğitim Ortamlarına Uygun Amaç ve Kazanımları

AMAÇ VE KAZANIMLAR							
OKUMA	Eğitim Durumu 1	Eğitim Durumu 2	Eğitim Durumu 3	Eğitim Durumu 4	Eğitim Durumu 5	Eğitim Durumu 6	Eğitim Durumu 7
3. Okuduğu metni anlama ve çözümleme							
20. Kendisini kişi ve varlık kadrosunun yerine koyarak olayları, duygu ve düşünceleri yorumlar.	X	X	X	X	X	X	X
21. Metinde ortaya konan sorunlara değişik çözümler üretir.	X	X	X	X	X	X	
22. Metindeki ipuçlarından hareketle metne yönelik öngörülerde bulunur.					X	X	X
23. Metnin öncesi ve/veya sonrasına ilişkin kurgular yapar.	X				X	X	X
24. Şiir dilinin farklılığını ayırt eder.	X		X				
25. Şiirin kendisinde uyandırdığı duyguları dile getirir.	X		X				X
26. Okuduklarını kendi yaşamı ve günlük yaşamla karşılaştırır.	X	X	X	X	X	X	X
27. Metinle ilgili görsel öğeleri yorumlar.	X	X	X	X	X	X	
28. Metnin başlığı ile içeriği arasındaki ilişkiyi ortaya koyar.	X	X	X	X	X	X	X
29. Okuduğu metne değişik başlıklar bulur.	X	X	X	X	X	X	
30. Metnin yazarı veya şairi ile ilgili bilgi edinir.		X					
4. Okuduğu metni değerlendirme							
1. Metni dil ve anlatım yönünden değerlendirir.	X	X	X	X	X	X	X
2. Metni içerik yönünden değerlendirir.	X	X	X	X	X	X	X
5. Söz varlığını zenginleştirme							
1. Aynı kavram alanına giren sözcükleri, anlam farklılıklarını dikkate alarak kullanır.					X	X	X
2. Okuduğu metinde geçen sözcük, deyim ve atasözlerini tümce içinde kullanır.	X	X	X	X	X	X	X
6. Okuma alışkanlığı kazanma							
1. Okuma planı yapar.	X	X	X	X	X	X	X
2. Değişik türlerde metinler okur.	X	X	X	X	X	X	X
3. Süreli yayınları okur.	X	X	X	X	X	X	X
4. Okuduğu kitaplardan kitaplık oluşturur.	X	X	X	X	X	X	X
5. Kitaplık, kütüphane, kitap fuarı ve kitap evlerinden yararlanır.	X	X	X	X	X	X	X
6. Okudukları ile ilgili duygu ve düşüncelerini arkadaşlarıyla paylaşır.	X	X	X	X	X	X	X
7. Ailesi ile okuma saatleri düzenler.	X	X	X	X	X	X	X
8. Öğretmenleri tarafından okunması için salık verilen kitapları okur.	X	X	X	X	X	X	X

(devam ediyor)

Tablo 22 (devam)

Türkçe Öğretiminin Çok Uyaranlı Eğitim Ortamlarına Uygun Amaç ve Kazanımları

AMAÇ VE KAZANIMLAR							
YAZMA	Eğitim Durumu 1	Eğitim Durumu 2	Eğitim Durumu 3	Eğitim Durumu 4	Eğitim Durumu 5	Eğitim Durumu 6	Eğitim Durumu 7
1. Yazma çalışmalarında “dış yapı” ilkelerini uygulama							
1. Kâğıt ve sayfa düzenine özen gösterir.	X	X	X	X	X	X	X
2. Çizgisiz kâğıda yazar, satırları kaydırmadan yazar.	X	X	X	X	X	X	X
3. Noktalama işaretlerini işlevlerine uygun olarak kullanır.	X	X	X	X	X	X	X
4. Sözcükleri, doğru ve eşit aralıklarla yazar.	X	X	X	X	X	X	X
5. Satırlar arasında eşit boyda boşluk bırakır.	X	X	X	X	X	X	X
6. Paragraflar arasında, satırlar arasındaki boşluk oranına göre, biraz daha fazla boşluk bırakır.	X	X	X	X	X	X	X
7. Harfleri aynı düzeyde, aynı yönde yazar.	X	X	X	X	X	X	X
8. Harfleri biçimce doğru yazar.	X	X	X	X	X	X	X
9. Düzgün ve okunaklı yazar.	X	X	X	X	X	X	X
2. Yazma çalışmalarında “iç yapı” ilkelerini uygulama							
1. Yazıya kısa, ilgi çekici ve konusuna uygun bir başlık koyar.	X	X	X	X	X	X	X
2. Yazıya konuyu tanıtarak başlar.	X	X	X	X	X	X	X
3. Konuya belirli bir bakış açısına göre yaklaşır.	X	X	X	X	X	X	X
4. Planlı yazar.	X	X	X	X	X	X	X
a. Anlatmak istediklerini konuyla olan ilgisine ve önem derecesine göre akılcı bir düzene sokarak anlatır.	X	X	X	X	X	X	X
b. Bir düşünceden, diğerine anlaşılır bir biçimde geçiş yapar.	X	X	X	X	X	X	X
c. Düşünce yazılarını giriş, geliştirme, sonuç bölümlerine; anlatı türlerini ise, serim, düğüm ve çözüm dizgesine göre oluşturur.	X	X	X	X	X	X	X
5. Konuyu, paragraflara bölerek açıklar.	X	X	X	X	X	X	X
6. Konu dışı düşüncelere yer vermez.	X	X	X	X	X	X	X
7. Ana düşünceyi yardımcı düşüncelerle geliştirir.	X	X	X	X	X	X	X
8. Duygu ve düşünceleri düzgün ve etkileyici biçimde anlatır.	X	X	X	X	X	X	X
9. Bilgi yanlış yapmaz.	X	X	X	X	X	X	X
10. Yazdıklarında çelişkiye düşmez.	X	X	X	X	X	X	X

(devam ediyor)

Tablo 22 (devam)

Türkçe Öğretiminin Çok Uyaranlı Eğitim Ortamlarına Uygun Amaç ve Kazanımları

AMAÇ VE KAZANIMLAR							
YAZMA	Eğitim Durumu 1	Eğitim Durumu 2	Eğitim Durumu 3	Eğitim Durumu 4	Eğitim Durumu 5	Eğitim Durumu 6	Eğitim Durumu 7
3. Yazma çalışmalarında dil ve anlatım ilkelerini uygulama							
1. Yazıya içeriğine uygun bir başlık bulur.	X	X	X	X	X	X	X
2. Yazıya ilgi çekici bir giriş yapar.	X	X	X	X	X	X	X
3. Açık ve anlaşılır (kısa, öz, yalın) tümceler kurar.	X	X	X	X	X	X	X
4. Sözcük ve düşünce tekrarlarından kaçınır.	X	X	X	X	X	X	X
5. Kaba sözleri argo deyimleri, yazı diline geçmemiş yerel sözcük ve deyimleri kullanmaz.	X	X	X	X	X	X	X
6. Kullanımdan düşmüş, eskimiş sözcüklere yer vermez.	X	X	X	X	X	X	X
7. Anlatmak istediğini tam karşılayacak deyim, atasözü, özdeyiş ve tamlamalar seçer.	X	X	X	X	X	X	X
8. Paragrafı oluşturan tümceler arasında dilsel ve düşünsel bir bağlantı kurar.	X	X	X	X	X	X	X
9. Sözcük, deyim, atasözü, tamlama ve terimleri doğru yazar.	X	X	X	X	X	X	X
10. Dilbilgisi bakımından doğru tümceler kurar.	X	X	X	X	X	X	X
11. Yazıda dil ve anlatım yönünden bütünlük sağlar.	X	X	X	X	X	X	X
4. Farklı türlerde metinler yazma							
1. Olay yazıları yazar.				X		X	
2. Düşünce yazıları yazar.	X	X			X	X	X
3. Öykü yazar.	X		X	X	X		X
4. Şiir yazar.		X		X			
5. Mektup yazar.			X				X
5. Kendi yazdıklarını değerlendirme							
1. Yazdıklarını biçim ve içerik yönünden değerlendirir.	X	X	X	X	X	X	X
2. Yazdıklarını dil ve anlatım yönünden değerlendirir.	X	X	X	X	X	X	X
3. Yazdıklarını yazım ve noktalama kurallarına uygunluk yönünden değerlendirir.	X	X	X	X	X	X	X
6. Kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma							
1. Duygu, düşünce, düş, izlenim ve deneyimlerini yazarak anlatır.	X	X	X	X	X	X	X
2. Yeni öğrendiği sözcük, kavram, atasözü ve deyimleri yazılarında kullanır.	X	X	X	X	X	X	X
3. İlgi alanına göre yazar.	X	X	X	X	X	X	X
4. Yazdıklarını başkalarıyla paylaşır ve onların değerlendirmelerini önemser.	X	X	X	X	X	X	X
7. Yazım ve noktalama kurallarını uygulama							
1. Yazım kurallarını kavrayarak uygular.	X	X	X	X	X	X	X
2. Noktalama işaretlerini işlevlerine uygun olarak kullanır.	X	X	X	X	X	X	X

(devam ediyor)

Tablo 22 (devam)

Türkçe Öğretiminin Çok Uyaranlı Eğitim Ortamlarına Uygun Amaç ve Kazanımları

DİLBİLGİSİ	Eğitim Durumu 1	Eğitim Durumu 2	Eğitim Durumu 3	Eğitim Durumu 4	Eğitim Durumu 5	Eğitim Durumu 6	Eğitim Durumu 7
1. Sözcüklerin yapı özellikleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama							
1. Kök ve eki kavrar.			X	X		X	X
2. Ad kökü ile fiil kökünü ayırt eder.			X	X		X	X
3. Yapım eki ile çekim ekini ayırt eder.						X	
4. Çekim eklerinin işlevlerini ve sözcüğe kazandırdığı özellikleri kavrar.	X		X	X			X
5. Yapım eklerinin işlevlerini ve sözcüğe kazandırdığı özellikleri kavrar.						X	
6. Birleşik sözcüğü kavrar.	X						
7. Basit, türemiş ve birleşik sözcükleri ayırt eder.						X	
2. Sözcük türleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama							
1. Adların tümcedeki işlevlerini kavrar.	X						
2. Adları işlevlerine uygun olarak kullanır.	X						
3. Adılların tümcedeki işlevlerini kavrar.		X					
4. Adılları işlevlerine uygun olarak kullanır.		X					
5. Durum eklerinin işlevlerini kavrar.			X				
6. İyelik eklerinin işlevlerini kavrar.				X			
7. Ad tamlamalarının kuruluş ve anlam özelliklerini kavrar.				X			
8. Önadların tümcedeki işlevlerini kavrar.					X		
9. Önadları işlevlerine uygun olarak kullanır.					X		
10. Önad tamlamalarının kuruluş ve anlam özelliklerini kavrar.					X		
11. İlgeç (edat), bağlaç, ünlemlerin işlevlerini ve tümceye kazandırdıkları anlam özelliklerini kavrar.						X	
12. İlgeç (edat), bağlaç, ünlemleri işlevlerine uygun olarak kullanır.						X	
13. Sözcükleri tümcelerde farklı görevlerde kullanır.					X		

EK B.
Öğretmen Ders İzlenesi

EK B. 1.
Eğitim Durumu 1 (Kırmızı Yoyo)

EĞİTİM DURUMU 1

KIRMIZI YOYO

(Oktay AKBAL)

KIRMIZI YOYO

Şimdi kimseler bilmez yoyoyu. Geçenlerde epey uğraştım anlatmaya. İçi oyuk bir yuvarlak tahta parçası dedim, olmadı. Yassı bir tahtaya ortasından ip geçirmişler dedim, yine olmadı. Anlatmak güç. 1930'larda hemen herkesin elindeydi oysa. Sallarsın sallarsın, atarsın atarsın, hep döne döne gelir yine sana... Boy boy, renk renk, biçim biçim. Mahalle bakkallarında bile satılırdı. Beyoğlu'ndaki Japon mağazasında da. Hemen herkesin cebinde bir yoyo. Yolda, evde, herkesin cebinde yoyo! "Atarlar seni öne. Gelirsin döne döne," diye bağıra çağıra bir yoyo modası almış yürümüştü.

Ağır hastaydım. Her zamanki doktorumuz geziye gitmiş, hemen bir başkasını çağırdılar. Gençten bir adam. Ben ateşler içinde hayal meyal görüyorum bu yabancıyı. Bakıyor bakıyor, "kuşpalazı" gibi bir söz duyuyorum. Aman! Büyük iğnelerle serum yapılır. Duymuşluğum var, istemem, istemem. Gelsin benim doktorum! Bitkinim, üzgünüm. Korkular içinde çırpınıyorum. Sonra bizim doktor geliveriyor ertesi akşam. Gececek diyor, iğneye gerek yok. Oh, ne güzel! Düşler kuruyorum yatakta. Dışarda ilk yazın yaklaştığını gösteren ağaç dalları, ilaçlar, limonatalar. Yatakta keyif çatmalar.

Yoyoyla ilk karşılaşmam bu hasta yatağında oldu. Babam çantasından bu tahta oyuncağı çıkardı. Ucuna bir ip bağlamışlar, aşağı yukarı gidip geliyor. Bana uzattı. Karyolanın kenarından sarkıttım. Gitti, bir daha geri gelmedi. Kendine doğru çekmek gerekirmiş! Ama gücüm yok. Dursun bir yanda dedim. Bu garip oyuncaktan bir şey anlamamıştım.

Gece garip bir şey oldu. O yoyo karşıma dikildi. Bir insan gibi. Kendi kendine gidip gelmeye başladı. Upuzun bir ipi vardı, ta karşı eve kadar gidip yine bana dönüyordu. Koskocaman bir şeydi, tüm gücümle tutuyordum elimden kaçmaması için... Bir de uyandım ki, yoyo yere düşmüş...

Okula başlayınca herkeste gördüm bu yeni oyuncağı. Salla topla, salla topla. Sınıfta bile gizli gizli yoyosunu sallayanlar vardı. Öğretmen topladı bunları, bir daha da vermedi. Kim bilir, evine götürüp kendisi oynamıştır!

Boy boy yoyolar aldım. Hastalık gibi bir şeydi. Bu daha iyi gidiyor geliyor, bu daha güzel dönüyor, bu daha sesli! Yassı olmalıydı yoyo, iyice yassı. Ne kadar ince olsa o kadar iyiydi. Ama yoktu böylesi... Ne Beyazıt'ta, ne Şehzadebaşı'nda, olsa olsa belki Japon mağazasında...

Babamın işi gücü çoktu. Akşamdan akşama görüyordum zaten. Sofrada, bir de yatarken... Arada bir okul defterlerime bakardı. Bir akşam fırsat fırsattır deyip, Japon mağazasındaki yoyoları sordum. Hemen başladı anlatmaya: Yeni yoyolar çıkmış, incecikmiş, yamyassıymış, kimileri de ıslık çalıyormuş hafiften, o ünlü yoyo türküsünü... Aklım gitti, ille de ondan bana almalıydı. Rengi de kıpkırmızıymış... Şimşirden bir yoyo... Yarın, dedi, yarın gece sana getiririm. Hem pek azmış böyle yoyolar. Japonya'nın Osaka kentindeki bir fabrika yapmış. Türkiye'ye on tane gelmiş. Babam anlattı da anlattı. Gece düşte gördüm Osakalı yoyoyu. Evdeki tüm yerli yoyoları dövüyor, hepsini bir bir pencereden atıyordu.

Ertesi akşam gözüm yoldaydı. Babam köşeyi döndü dönecek. Kimi zaman geç kalır. Beyazıt'taki Küllük Kahvesi'nde tavlaya ya da dominoya dalar. Ya yorgundur, ya da mahkemeden üzüntüyle ayrılmıştır. Ama benim yoyomu muhakkak almıştır. Söz vermedi mi? Söylemedi mi? Alırım demedi mi? Saatler geçti, minderde uyuyakalmışım. Bir de gözümü açtım, sabah. Babam gitmiş yazıhaneye! Yine okul, yine dersler, derken yine akşam! Bu kez gelir erkenden, bana yoyomu getirir. Nitekim geldi. Sofraya oturduk. Köfteleri yiyoruz sessizce. Hiç sormuyorum, o söylesin. Yemek bitti. Kalktık, Philips radyonun başına geçtik. Mesut Cemil'in sesi,

derken Yesari Asım'ın bir şarkısı. Yaklaştım babamın yanına, “Nerde?” dedim. “Ne, nerde?” Ne olacak: “Yoyo”. Anlamadı. “Kaç tane yoyon var ya!” Ama o kırmızı yoyo değildi hiçbiri! “Hani,” dedim, “Beyoğlu’nda Japon mağazasındaki, Osaka’dan gelen...” Hiç mi hiç anımsamadı. “Ne diyorsun sen?” dedi. Açtı gazetesini, okumaya daldı.

Geçtim karşısına. Baktım baktım. Nasıl unutulabilirdi? Kırmızı yoyonun öyküsünü hiç yoktan nasıl uydurabilirdi? Birden gazeteyi bir yana attı; “Ha,” dedi, “biliyorum, o yoyoyu alacağım sana, vitrinde duruyor, unuttum, yarın akşam.” Yine başladı anlatmaya, nasıl şarkı söylediğini, nasıl upuzun gidip geldiğini... Bir yarın olsa, akşam gelse! Gittim eski yoyoları topladım, birer kez denedim, ya çarpık gidip geldiler, ya ipleri koptu, ya elimden düştüler. Attım hepsini bir yana...

Bir gece daha bekledim kırmızı yoyoyu. Babam geldi yoyo yok. Bir gece daha. Yine yok. Hiç anımsatmıyorum. O da bir şey demiyordu. Bir hafta sonra çantasından bir paket çıkardı. İtinayla açtık. Kâğıda sarılmış kırmızı bir yoyo. Birden öyle sevindim ki! Aldım salladım, gitti geldi. Ama ne ıslık çalıyor, ne şarkı söylüyor. Hem, ötekilerden değişik de değil. Babam açıkladı: “O, Osaka’dan gelenler bitmiş, yenileri gelecekmiş, o zaman alacağım sana.”

Bir daha Osaka’dan yoyo gelmedi. Belki hiçbir zaman gelmemişti. Babamın bir düşüdü bu. O şarkı söyleyen, ıslık çalan kırmızı yoyo kaldı yalnız... Her şey gitti bir bir, eski, yeni yoyolar, oyuncaklar, okullar, dersler, babam, annem, o günler, o yıllar... Hepsi gitti, yok oldu. Bir, kırmızı yoyonun düşü kaldı. Zaman zaman gözlerimin önünde canlandığı o kıpkırmızı yoyo... Gerçekte olduğundan çok daha canlı, çok daha güzel bir oyuncaktı o benim için. O gün de öyleydi, bugün de... Yaşanmayan, elde edilemeyen şeyler elde edilenlerden neden bu denli değerli oluyor, bir türlü anlayamadım... “Almışlar ellerine - Atarlar seni öne - Gelirsin döne döne - Yoyo, yoyo!” şarkısından başka hiçbir şey kalmadı o günlerden...

Oktay Akbal (2011: 41-45)

1. EĞİTİM DURUMU

A- BİÇİMSEL BÖLÜM

Okulun Adı : 30 Ağustos Ortaokulu

Dersin Adı : Türkçe

Sınıf : Ortaokul 2. Sınıf

Süre : 14 ders saati

Öğretmenin Adı ve Soyadı : Hatice Turhan

Öğrenme, Öğretme Yöntem ve Teknikleri: Anlatım Yöntemi, Soru-Yanıt Tekniği, Araştırma-İnceleme Yöntemi, Takım-Oyun-Turnuva (TOT) Tekniği, Yansıtıcı Gösterimi Tekniği.

Beceriler: Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim kurma, problem çözme, araştırma, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik.

Araç ve Gereçler: Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, Bilgisayar, Türkçe Sözlük, Yansıtıcı, Yazım Kılavuzu.

Kaynak Kitaplar:

- Ak, Behiç. **Karikatür Kitabı.**
- Akbal, Oktay. **Kırmızı Yoyo.**
- Aksan, Doğan. **Şiir Dili ve Türk Şiir Dili.**
- Bıyıklı, Hatice; Öztaş Yaşar. **İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 6.**
- Bilgin, Muhittin. **Anlamdan Anlatıma Türkçemiz.**
- Bilen, Mürüvvet ve diğerleri. **Eğitimde İlke ve Yöntemler.**
- Çelik, Tuğba. **Dil ve Edebiyat Öğretimi.**
- Kavukçu, Cemil. **Dikkat! Kırılacak Eşya.** (edt. Semih Gümüş).
- MEB. **İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı.**
- Neydim, Necdet. **Sen İshk Çalmayı Bilir Misin?**
- Özdemir, Emin. **Yazınsal Türler.**
- Sever, Sedat. **Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme.**
- Sever, Sedat ve diğerleri. **Etkinliklerle Türkçe Öğretimi.**
- Sever, Sedat. **Çocuk ve Edebiyat.**
- Ural, Yalvaç. **Müzik Satan Çocuklar.**
- Ural, Yalvaç. **Kırmızı Kızlar Çatıları Gizler.**
- Ural, Yalvaç. **Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor.**
- Vural, Mehmet. **Ev ve Sınıf Etkinlikleri Antolojisi.**
- Yavuz, Kamil. **Yaşasın Karikatür Çiziyorum (Örnekleriyle-Pratik-Uygulamalı).**

Görsel ve İşitsel Uyarılar (Metinler):

1. “Home Sweet Home” tablosu, Ressam: Dianne Dengel, Dianne Dengel The Official Website, 24x18.
http://www.diannedengel.com/dianne_dengel_art_for_sale.html adresinden 06.08.2013 tarihinde edinilmiştir.
2. “Mona Lisa” tablosu (La Gioconda), Ressam: Leonardo Da Vinci, 1503-1506, ahşap üzerine yağlı boya, 77X53 cm, Louvre Müzesi Paris.
Kocatürk, Kenan. (Editör). (2005). *Mini Sanat Dizisi Leonardo Da Vinci*. (Çev. Ali Kurultay). İtalya, Literatür Yayınları. (Eserin orijinali 2005’te yayımlandı). s.63.

3. “Santa Claus” tablosu, Ressam: Picasso, 1953, taşbaskı, St. Denis-Seine Müzesi.
Kocatürk, Kenan. (Editör). (2005). *Mini Sanat Dizisi Picasso*. (Çev. Mine Dumanoglu). İtalya, Literatür Yayınları. (Eserin orijinali 2005’te yayımlandı). s.79.
4. “Yas Tutan Yaşlı Adam” tablosu, Ressam: Van Gogh, 1890, tuval üzerine yağlı boya, 81X65 cm, Krölller-Müller Devlet Müzesi Otterlo.
Kocatürk, Kenan. (Editör). (2005). *Mini Sanat Dizisi Van Gogh*. (Çev. Sema Bulutsuz). İtalya, Literatür Yayınları. (Eserin orijinali 2005’te yayımlandı). s.66.
5. “Madame Cézanne’ın Koltukta Portresi”, Ressam: Cézanne, yak.1890, tuval üzerine yağlı boya, 92,4X73 cm, Metropolitan Sanat Müzesi New York.
Kocatürk, Kenan. (Editör). (2005). *Mini Sanat Dizisi Cézanne*. (Çev. Sema Bulutsuz). İtalya, Literatür Yayınları. (Eserin orijinali 2005’te yayımlandı). s. 48.
6. Işıklı - The Good The Bad And The Ugly - İyi Kötü Çirkin, <http://www.youtube.com/watch?v=rBPqzq-db8w> adresinden 08.08.2013 tarihinde edinilmiştir.
7. Filmin adı: “Oktapodi” Yapım yılı: 2007 Fransa, Türü: Animasyon, Yönetmen: Julien Bocabeille, François-Xavier Chanioux, Olivier Delabarre, Thierry Marchand, Quentin Marmier ve Emud Mokhberi, Müzik: Kenny Wood <http://www.youtube.com/watch?v=pNeyhsMTPQA> adresinden 09.08.2013 tarihinde edinilmiştir.
8. Duygu durumlarına ilişkin görseller: <http://etkinlik.okuloncesievrak.com/?page=detayGoster&yer=dosya&id=2612&katID=1&altKatID=26> adresinden 06.09.2013 tarihinde edinilmiştir.
9. Elma görseli: <http://tr.wikipedia.org/wiki/Elma> adresinden 06.09.2013 tarihinde edinilmiştir.
10. Çoğul elma görseli: <http://goktepeliler.com/forums/yeni-png-dekoratif-t18811.html> adresinden 06.09.2013 tarihinde edinilmiştir.

ÖĞRENME ETKİNLİKLERİNİN ÖRÜNTÜSÜ

İlişkilendirilebilecek Ana İzlek: Duygular

Dilsel Metnin Başlığı: Kırmızı Yoyo

Dilsel Metnin Türü: Öykü

Ana Nokta: Öğrenme öğretme etkinliklerinde belirtilen anlama ve anlatma becerilerinin amaçlarıyla ilgili kazanımların edindirilmesi. Metinlerin tanıklığında duyarlılık geliştirme.

Yardımcı Noktalar:

1. Dinlediği ve okuduğu, düzeyine uygun bir metni tam ve doğru olarak anlama.
2. Okuma yöntem ve tekniklerini kullanma.
3. Duygu, düşünce, düş, izlenim ve deneyimlerini konuşma yöntem ve tekniklerine dikkat ederek sözlü olarak anlatma.
4. Metnin ana düşüncesini kavrama.
5. Metnin olay örgüsünü kavrama.
6. Metnin türüyle ilgili özellikleri kavrama.
7. Metnin bağlamından yola çıkarak sözcüklerin ve sözcük öbeklerinin anlamını çıkarma.

8. Kendisini yapıttaki karakterlerin yerine koyarak olayları, duygu, düşünce ve düşleri yorumlama.
9. Metinde ortaya konan sorunlara değişik çözümler üretme.
10. Yazma çalışmalarında “dış yapı”, “iç yapı” ile “dil ve anlatım” ilkelerini uygulama.
11. Kendini sözlü ve yazılı olarak anlatma alışkanlığı kazanma.
12. Sözcük türleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama.
13. Adların tümcedeki işlevlerini kavrama, adları işlevlerine uygun olarak kullanma.
14. Yazım kurallarını kavrayarak uygulama.
15. Noktalama işaretlerini işlevlerine uygun olarak kullanma.
16. Birleşik sözcüklerin yazımını kavrama.

B- GİRİŞ BÖLÜMÜ

1. Dikkati Çekme:

Öğretmen tarafından; duygular izlekli resimlerin yansıtıcı yardımıyla gösterilmesi.

“Home Sweet Home” tablosu, Ressam: Dianne Dengel

http://www.diannedengel.com/dianne_dengel_art_for_sale.html adresinden 06.08.2013 tarihinde edinilmiştir.

“Mona Lisa” tablosu (La Gioconda), Ressam: Leonardo Da Vinci (Leonardo Da Vinci, 2005: 63)

“Santa Claus” tablosu, Ressam: Picasso, (Picasso, 2005: 79)

“Yas Tutan Yaşlı Adam” tablosu, Ressam: Van Gogh (Van Gogh, 2005: 66).

“Madame Cézanne’ın Koltukta Portresi”, Ressam: Cézanne (Cézanne, 2005: 48).

Öğretmenin “Resimler sizlere hangi duygu durumlarını çağrıştırdı? Resimlerle ilgili neler düşünüyorsunuz?” sorularını yöneltmesi ve yeterli sayıda öğrenciye söz vermesi; gerekirse, resimlerle ilgili yönlendirici ipuçları vermesi. Yaşamımızda zaman zaman değişik duygu durumlarını yaşayabileceğimizin öğrencilere anımsatılması. Öğretmenin “Resimlerdeki duygu durumlarını yaşadığınız bu duygu durumlarına neden olan olaylar nelerdi?” Sorusunu yöneltmesi.

Öğretmenin “Yansıtılan resimleri göz önüne alırsanız sizce bugün işleyeceğimiz öyküde hangi duygu durumları yer alabilir?” sorusunu yöneltmesi ve öğrencileri öykünün içeriğiyle ilgili çıkarımlarda bulunma konusunda isteklendirmesi.

2. GÜDÜLEME:

Öğretmenin “Bu haftaki derslerimizde yazınsal metin türlerinden öykü ve şiiri anlamaya dayalı süreçlerde beceri kazanacağız. Öykü “olmuş ya da olabilmesi mümkün olayları anlatan kısa oylumlu yazılardır”. Bu türün öğelerinin “olay/durum, kişi/varlık kadrosu, yer ve zamandır.” (Özdemir, 2002: 221-222). Yazma çalışmaları yaparak yazma becerilerimizi geliştirecek, yapacağımız dilbilgisi çalışmalarıyla dilimizi doğru ve etkili kullanma yolunda ilerleyeceğiz. Duygularla ilgili karikatür çalışmaları yapacak, duygularımızı çizgilerin gücüyle anlatacağız. Bu derste yaşam boyu kullanacağınız anlama ve anlatma becerileriyle ilgili yeni kazanımlar edineceksiniz. Bu kazanımlar sizin Türkçe dersindeki ve diğer derslerdeki başarınızı olumlu etkileyebilecektir.” demesi.

3. GÖZDEN GEÇİRME:

Öğretmenin, “Derslerimizde inceleyeceğimiz resimlerle, karikatürlerle; dinleyeceğimiz müziklerle; okuyacağımız öykü ve şiirlerle duygu ve düş dünyasında yolculuğa çıkacağız. Yapacağımız yazma etkinlikleriyle yazma becerilerinizi geliştireceksiniz.” demesi.

4. DERSE GEÇİŞ:

Öğretmenin, “Şimdi sizi daha çok meraklandırmadan, Oktay Akbal’ın “Kırmızı Yoyo” adlı öyküsünü okuyorum, lütfen ilgiyle dinleyiniz.” demesi.

C- GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

- 1- Öğretmenin, öğrencilerden dinleme kurallarını uygulamalarını istemesi.
- 2- Öğretmenin okuma yöntem ve tekniklerine uygun olarak öyküyü sesli okuması.
- 3- Öğrencilere okuma yöntem ve tekniklerinin anımsatılması.
- 4- Öğrencilere öykünün sessiz okuma yöntemiyle okutulması.
- 5- Öğrencilere öykünün sesli okuma yöntemiyle okutulması. Sesli okuma yöntem ve tekniklerine uygun, tonlama ve vurgu açısından başarılı okuma yapan öğrencilere pekiştirilmesini. (sınıfça alkışlatılması, öyküyü güzel okudu denilmesi.)
- 6- Varsa öğrencinin seslendirme, vurgu, tonlama yanlışlarının düzeltilmesi.
- 7- Adların işlevi ve kullanımı ile ilgili etkinliklerin yapılması.
- 8- Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini çizginin gücüyle anlatması.
- 9- Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini yazılı olarak anlatması.
- 10- Öykünün anlam dünyası ile ilgili aşağıdaki soruların öğrenciye yöneltmesi.

SORULAR-YANITLAR

S1: Hastalandığınızda hangi duyguları hissedersiniz? Aileniz size nasıl davranır? Açıklayınız.

Y1:...

S2: En çok değer verdiğiniz oyuncuğunuzun adı nedir? Bu oyuncak sizin için neden önemlidir? Açıklayınız.

Y2:...

S3: Okula getirilmesi yasaklanan oyuncaklar var mıdır? Varsa bu oyuncakların adları nelerdir? Çok sevdiğiniz bir oyuncuğın her an yanınızda bulunmasını ister misiniz? Bu oyuncaktan ayrı kalmak ya da bu oyuncuğın elinizden alınması size neler hissettirir? Açıklayınız.

Y3:...

S4: Babanızın verdiği sözü yerine getirmemesi ya da unutmaması size neler hissettirir? Daha önce böyle bir durum yaşadysanız neler hissettiniz? Açıklayınız.

Y4:...

S5: “Almışlar ellerine-Atarlar seni öne-Gelirsin döne döne-Yoyo, yoyo!” Öyküde geçen söz konusu tekerleme yoyo adlı oyuncak oynanırken söylenen bir tekerlemedir. Sizler de oyun oynarken tekerlemeler söyler misiniz? Kullandığınız tekerlemeler varsa söyleyiniz? (Doğru yanıtlara pekiştirme, yanlış yanıtlara düzeltme verilir).

Y5:...

S6: Metindeki babanın kırmızı yoyo karşısındaki tutumu ile çocuğun kırmızı yoyo karşısındaki tutumlarını karşılaştırınız. Büyükler ile çocukların oyuncaklarla ilgili tutumları arasında ne gibi farklılıklar vardır? Açıklayınız.

Y6:...

S7: Siz bu öyküye bir başlık verecek olsanız hangi başlığı verirdiniz? Neden? Açıklayınız.

Y7:...

S8: Siz de bu öyküden yola çıkarak bir soru oluşturunuz. Sorunuzu sınıf arkadaşlarınızdan birine yöneltiniz.

Y8:...

S9: Okuduğunuz metni kısaca özetleyiniz.

Y9:...

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Şimdi öyküde geçen bazı sözcük ve sözcük gruplarının anlamlarını öğreneceğiz.” demesi. Metinde geçen sözcükler ve sözcük grupları ile ilgili aşağıdaki soruları öğrencilere yöneltmesi.

SORULAR-YANITLAR

S1: Aşağıdaki tümcelerde koyu yazılmış olan sözcük ve sözcük gruplarının anlamlarını tümcelerin bağlamından yola çıkarak bulmaya çalışınız. Öngörülerinizin doğruluğunu Türkçe Sözlük’e bakarak denetleyiniz. Siz de bu sözcükleri anlamlarına uygun olarak birer tümce içerisinde kullanınız.

Yassı bir tahtaya ortasından ip geçirmişler dedim, yine olmadı.

Bakıyor bakıyor, “**kuşpalazı**” gibi bir söz duyuyorum.

Yatakta **keyif çatmalar**.

Y1:...

S2: Yaşanmayan, **elde edilemeyen** şeyler elde edilenlerden neden bu denli değerli oluyor, bir türlü anlayamadım...

“elde edilmeyen” sözcük grubuyla anlatılmak istenen nedir? Açıklayınız.

Y2:...

S3: Metinde geçen anahtar sözcüklerden üç tanesini yazınız.

Y3:...

Ara Özet: Öğretmenin, “Öyküde geçen bazı sözcüklerin ve sözcük gruplarının anlamlarını öğrendik. Okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerindeki başarı ile sözcük dağarcığının zengin olması arasında yakın bir ilgi vardır. Bunun için okuduğunuz metinlerdeki sözcüklerin anlamlarını iyi kavrayarak söz dağarcığınızı zenginleştirmelisiniz. İncelediğimiz öyküde yer alan sözcüklerin yapısını ve işlevini bilmek öyküyü daha iyi anlamamıza katkı sağlayacaktır.” demesi.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Şimdi sözcüklerin yapıları ve işlevleriyle ilgili bilgiler edineceğiz.” demesi.

1. Etkinlik:

Varlıkları ve kavramları tanıtmak, onları diğerlerinden ayırmak için adlandırırız. Adlar sözcük türlerinden biridir. “Varlıkları, duygu ve düşünceleri, durumları bildiren, karşılayan sözcüklere ad denir.” (Bilgin, 2013: 179). Adlar kendi aralarında alt basamaklara ayrılırlar.

Öğretmen tahtaya iki grup biçiminde aşağıdaki sözcükleri yazar.

İstanbul	Şehir
Türkçe	Dil
Boncuk	Kedi
İngiliz	İnsan

Öğretmenin “Hangi gruptaki sözcükleri söz konusu kavram ve varlıkların tümü için kullanabiliriz?” demesi. Gerekli ipuçlarını vermesi. Öğrencilerden gelen yanıtlardan hareketle tahtanın sağ bölümünde yazılı olan sözcüklerin, içerisinde bulunduğu varlık grubu ve kavramların tamamı için kullanılabileceği; sol bölümde yer alan sözcüklerin ise yalnızca belli varlık ya da kavramlar için kullanılabileceği belirtilir.

Öğretmenin, “Bir kavram ya da varlık grubunun tamamı için kullanılabilen adlara cins adlar; bir tek kavram ya da varlığın adlandırılmasında kullanılan adlara ise özel adlar denir.” demesi.

Öğretmenin, “Örneğin ‘şehir’ sözcüğünde görüldüğü gibi pek çok şehir vardır, o nedenle şehir cins addır ancak; ‘İstanbul’ bir tanedir ve özel addır. Yeryüzünde yaşayan birçok insan vardır, ‘insan’ sözcüğü cins addır. ‘İngiliz’ insan türü içerisinde İngiltereli bir grup insandır ve özel addır. Çevremizde pek çok kedi vardır, ‘kedi’ cins addır. ‘Boncuk’ diye bir kedimiz olsa; ‘Boncuk’, kedi türleri içinde özeldir. Bir tane ‘Boncuk’ vardır. O da bizim kedimizdir. O nedenle ‘Boncuk’ özel addır.” demesi.

Aşağıdaki tabloya verilen sözcükleri yerleştiriniz.

karabaş, merve, arkadaş, köpek, bursa, ülke

Özel Adlar	Cins Adlar
.....
.....
.....

Özel Adlar	Cins Adlar
Merve	Arkadaş
Karabaş	Köpek
Bursa	Ülke

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Bazı nesne ve varlıkları beş duyu organımızla algılamak bazılarını algılayamayız. Şimdi hangi sözcükleri beş duyu organımızla algılıyoruz, hangilerinin varlığını bilsek de beş duyu organımızla algılayamıyoruz birlikte bakalım.” demesi.

Öğretmen tahtaya iki kümeden oluşan sözcükler yazar.

1.Küme

defter

ses

kırmızı

böcek

2.Küme

sevinç

üzüntü

duygu

özlem

Öğretmenin, sınıfa “Hangi kümedeki sözcükleri duyu organlarımızla algılayabiliriz yani görebiliriz, tartabiliriz?” sorusunu yöneltmesi. Birinci küme yanıtını veren öğrencilere pekiştirici vermesi. Sonrasında “Hangi kümedeki sözcükleri duyu organlarımızla algılayamayız yani göremeyiz, tartamayız?” sorusunu yöneltmesi. İkinci küme yanıtını veren öğrencilere pekiştirici vermesi. Öğretmenin, “Duyu organlarımızla algılayabildiğimiz yani görebildiğimiz ya da tartabildiğimiz sözcüklere “somut” anlamlı sözcükler; duyu organlarımızla algılayamadığımız, görüp tartamadığımız sözcüklere “soyut” anlamlı sözcükler denir.” demesi. Öğretmenin, öğrencilerden soyut ve somut sözcüklere örnekler vermesini istemesi, doğru örnekleri tahtaya yazması.

2. Etkinlik:

Aşağıdaki yüzlerin hangi duyu durumlarını yansıttığını altlarındaki boşluklara yazınız. Bulduğunuz sözcüklerden hangisinin soyut hangisinin somut anlamlı olduğunu belirtiniz.

Duyu durumlarına ilişkin görseller:

<http://etkinlik.okuloncesievrak.com/?page=detayGoster&yer=dosya&id=2612&katID=1&altKatID=26> adresinden 06.09.2013 tarihinde edinilmiştir.

.....

.....

.....

3. Etkinlik:

Yukarıdaki resimlerde yer alan duygu durumlarından birini seçiniz. Seçtiğiniz duygu durumunu yaşamınıza neden olan bir konuşma metni kurgulayınız. Kurguladığınız konuşmayı konuşma yöntem ve tekniklerine uygun olarak gerçekleştiriniz.

Ara Özet: Yapılan konuşma etkinliklerinin konuşmayı yapan öğrenciler ve dinleyiciler tarafından dil anlatım, sunum tekniği, sesin ve beden dilinin etkili kullanılması, içerik yönünden değerlendirilmesi. En başarılı konuşma etkinliğini yapan öğrenciye pekiştirici verilmesi. (Sınıfça alkışlanması)

4. Etkinlik:

Aşağıdaki varlıkları adlandırınız.

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Elma>
adresinden 06.09.2013 tarihinde edinilmiştir.

.....

<http://goktepeliler.com/forums/yeni-png-dekoratif18811.html>
adresinden 06.09.2013 tarihinde edinilmiştir.

.....

Soldaki adlandırma ile sağdaki adlandırma arasındaki değişiklik nedir? Bu değişikliğin nedeni nedir? (İpuçlarıyla öğrenciler yönlendirilir.)

Öğrencilerden alınan yanıtlardan sonra soldaki adlandırmanın elma, sağdaki elmalar olması gerektiği söylenir. Öğretmenin, “Elma tek bir varlıktır. Elmalar sözcüğüne ise -lar eki eklenmiştir. Elmalar sözcüğü ile birden çok elmanın varlığı belirtilmiştir. -lar, -ler çoğul ekidir. Varlıkların birden çok olduğunu belirtmek için kullanılır.

Çoğul eki her zaman varlığın birden çok olduğunu belirtmez. Saygı, topluluk, soy bildiren anlamlarda da çoğul eki kullanılır. Bu durumda -ler eki özel ada gelse de kesme işareti ile ayrılmaz.

Ayşeler bu akşam bize gelecek. (topluluk)

Ahmet Beyler açılış törenine katılacak. (saygı)

Türkler Anadolu'nun en eski medeniyetlerindedir. (soy)

Bir topluluğu belirtmek için kullanılan adlara ise topluluk adları denir. Bu adları çoğul adlarla karıştırmamak gerekir. Bir topluluk adı çoğul eki almak zorunda değildir. Örneğin “orman” topluluk adıdır ama tekildir, “ormanlar” ise çoğuldur. Orman birden çok ağacın bulunduğu yerdir.” demesi.

5. Etkinlik:

Aşağıdaki tümcelerde koyu renkle yazılmış sözcüklerin somut, soyut, tekil, çoğul, topluluk, özel, cins adlardan hangileri olduklarını boşluklara yazınız.

•Tüm **sınıf** ödevlerini eksiksiz yapmış.

...sınıf: somut ad, topluluk adı, tekil ad, cins ad.....

•Yaptıklarını görünce onun **kalpsiz** bir insan olduğunu anladım.

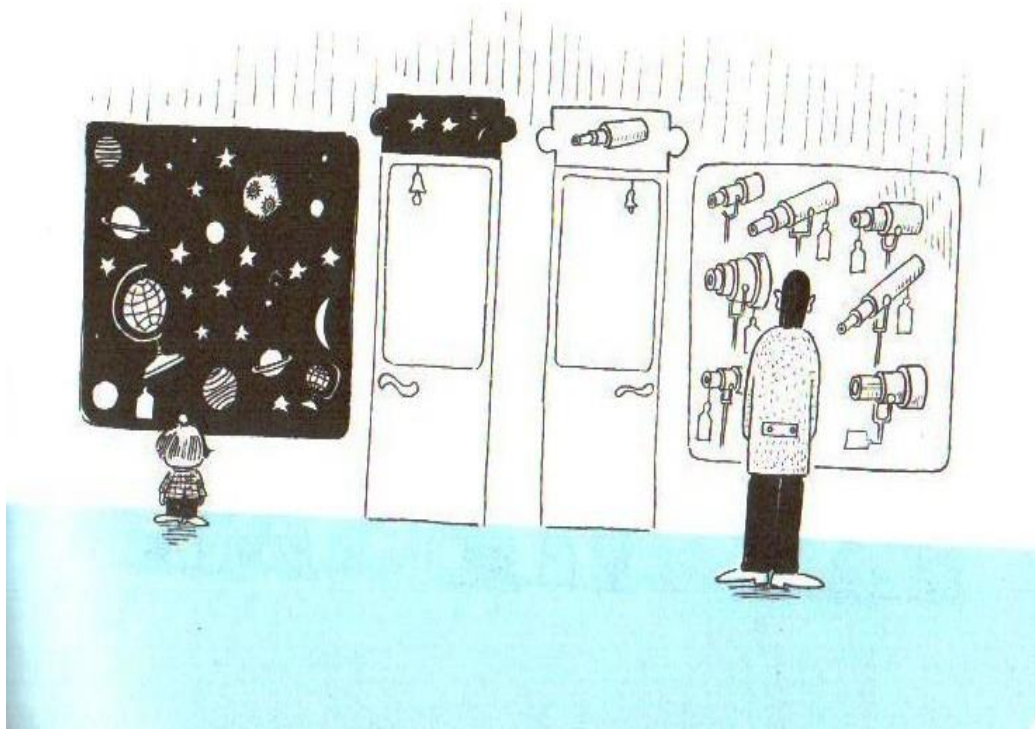
...kalpsiz:.....

- Minnoş** hasta olduğu için veterinere götürdük.
...Minnoş:.....
- Düşlerimde** bile görmediğim bir başarıya ulaştım.
...düşlerimde:.....

Ara Özet: Öğretmenin, “Özel, cins; tekil, çoğul; somut, soyut adları ve topluluk adlarını öğrendik. Okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerindeki başarı ile sözcükleri doğru kullanma arasında sıkı bir ilişki vardır. Bunun için okuduğunuz metinlerdeki sözcüklerin anlamlarını iyi kavrayarak, yapılarına ve işlevlerine özen göstererek söz dağarcığınızı zenginleştirmelisiniz” demesi.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Karikatürler söz ve çizginin gücüyle ya da yalnızca çizginin gücüyle bizleri duygu ve düş dünyasında yolculuğa çıkarır.” demesi.

6. Etkinlik:

Behiç Ak (2012: 113)

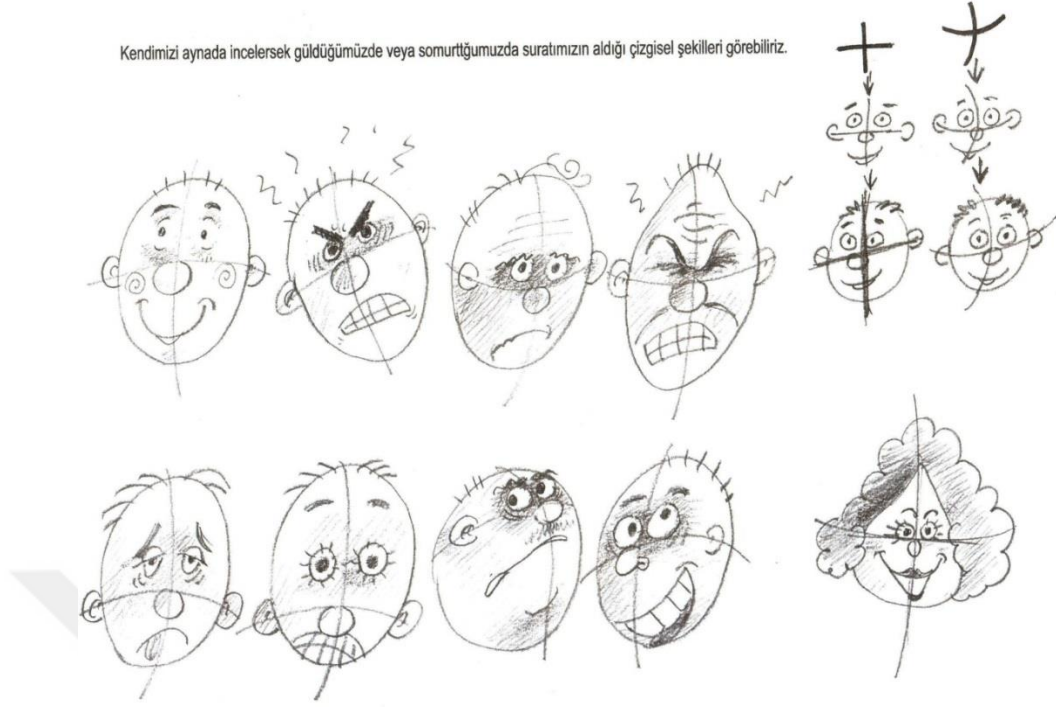
Yukarıdaki karikatürün size duyumsattıklarını aşağıdaki boşluğa yazınız.

Ara Özet: Öğretmenin “Karikatürün bizlere neler duyumsattığını yazdık. Karikatürden yola çıkarak duygu ve düş dünyasında yolculuğa çıktık. Birlikte karikatür çizmeye ne dersiniz?” demesi.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Duygu durumlarını yüzlerden yola çıkarak belirleyebiliriz. Şimdi birlikte yüz karikatürleri çizeceğiz.” demesi.

7. Etkinlik:

Kendimizi aynada incelersek güldüğümüzde veya somurtduğumuzda suratımızın aldığı çizgisel şekilleri görebiliriz.

(Yavuz, 2012: 4).

Yukarıda verilen çizimlerin benzerlerini sen de yapabilirsin.

Ara Özet: Öğretmenin, “Birlikte çok güzel karikatürler çizdik. Duygu durumlarını çizgilerle çok güzel anlattınız.” demesi. En güzel karikatürlerin sınıfça seçilmesi ve sınıf panosuna asılarak, sınıfça alkışlanması.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Şimdi de sizinle dizelerin eşliğinde bir yolculuğa çıkacağız.” demesi. Sen Işık Çalmayı Bilir Misin? adlı şiiri vurgu, tonlama, ezgiye özen göstererek okuması.

Sen Işık Çalmayı Bilir Misin? (DİNLEME METNİ)

Sen ışık çalmayı
Bilir misin arkadaş?
Hani paroladır
Arkadaşlarını çağırırken
Zil çalmak yerine
Işık çalarsın.

Sen ışık çalmayı
Bilir misin arkadaş?
Yalnızlığını unutturan
Şarkılar söylersin
Kimi hüznü
Kimi neşeli.

Sen ışık çalmayı
Bilir misin arkadaş
Korkularından kaçıp
Sığındığın limandır

Gece karanlığında
 Issız sokaklarda.
 Sen ıslık çalmayı
 Bilir misin arkadaş
 Çal öyleyse!
 Dostum gelmiş diyeyim
 Yalnızlığım yok olsun
 Korkularım bitsin
 Güneş doğsun
 Gece yüklü ıssız sokaklarıma.

Necdet Neydim (Neydim, 2011: 22-23).

SORULAR-YANITLAR

S1: Aranızda ıslık çalmayı bilen var mı? Hangi durumlarda ıslık çalarsınız? Açıklayınız.

Y1:...

S2: Arkadaşlarınızla aranızda parolalar var mıdır? Bu parolaları hangi durumlarda kullanırsınız? Açıklayınız.

Y2:...

S3: Yalnızlık size kendinizi nasıl hissettirir? Akşam saatlerinde yalnız kalmak sizi rahatsız eder mi? Neden? Açıklayınız.

Y3:...

S4: Yaşamınızda dostlarınızın varlığı size neleri duyumsatır? Dostlarınız olmasaydı sizce yaşamınızda neler değişirdi? Açıklayınız.

Y4:...

S5: Şairin “Güneş doğsun- Gece yüklü ıssız sokaklarıma” dizeleriyle anlatmak istediği ne olabilir? Açıklayınız.

Y5:...

Ara Özet: Öğretmenin, “Şiirler duygu ve düşünce dünyalarında yolculuğa çıkarır bizi. Şiirler anlam yüklüdür, dizelerinden pek çok anlam çıkarabilirsiniz. ‘Şiirler bize duygu ve düş dünyasının kapılarını aralar. ‘İnsanın duygu yönünün ağır bastığı bildirilerin en iyi örneklerini şiir dilinde buluruz. Çeşitli duygu, düşünce ve hayallerin söze dönüştüğü yazın ürünleri içinde şiir dili yoğunluğu, sözcüklerin anlam değerleri ve müzikaliteleri nedeniyle daha etkileyici ve çarpıcı bir anlatımı gerçekleştirir.’ (Aksan, 2006: 26). “ demesi.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Sen ıslık Çalmayı Bilir Misin? adlı şiiri birlikte inceledik. Sizce ıslıkla şarkılar söylenebilir mi? Şimdi ıslıkla seslendirilmiş bir beste dinleyeceğiz. Dikkatle dinleyiniz.” demesi.

8. Etkinlik:

Islıkla - The Good The Bad And The Ugly - İyi Kötü Çirkin adlı müziğin öğrencilere dinletilmesi. (<http://www.youtube.com/watch?v=rBPqzq-db8w> adresinden 08.08.2013 tarihinde edinilmiştir.

Müziğin size duyumsattıklarını aşağıdaki boşluğa, yazmanın “iç yapı”, “dış yapı”, “dil ve anlatım” ilkelerine uygun olarak yazınız ve yazınızı resimlerle destekleyiniz.

Ara Özet: Öğretmenin, “Müziğin bize duyumsattıklarından yola çıkarak yazma çalışması yaptık. Yazma çalışmalarında ‘iç yapı’, ‘dış yapı’, ‘dil ve anlatım’ ilkelerine özen göstermek gerekmektedir.” demesi. Öğrencilerin yazılarının kendileri ve sınıf arkadaşları tarafından biçim ve içerik, dil ve anlatım, yazım ve noktalama açılarından değerlendirilmesi. En çok beğenilen yazının sınıf panosuna asılması.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Yazma çalışmalarında yazım kurallarının ve noktalama işaretlerinin doğru kullanılması önemlidir. Noktalama işaretleri yazının haritasıdır. Yazıdaki durakları ve anlam ayrılıklarını noktalama işaretleriyle ayırt ederiz. Şimdi birlikte bir noktalama işaretinin kullanımını öğreneceğiz.” demesi.

9. Etkinlik:

Yay ayraçın kullanım alanlarını Tekir’den öğrenebilirsiniz. Tekir’e göre yay ayraç nerelerde kullanılır?

VİRGÜLÜN OYUNCAKLARI

Ayraç’la Köşe’li,
Uzun’la Kısa,
Tırnak’la Çengel’dir,
Virgül’ün oyuncakları.

Ama nedense
Sevmez Nokta,
Birlikte yapamadığımız
Bu oyuncaklarla
Oynamayı.

İşte bu yüzden,
Şimdi

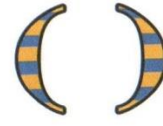
Ben gösterirken
Virgül’ün oyuncaklarını,
O da anlatacak sizlere
Sevmediği bu oyuncakların
Nerelerde
Nasıl kullanıldıklarını.

NOKTA AYRAÇ’I ANLATIYOR

Bence Ayraç
Bir ceviz kabuğuna benziyor
Ve içinde

* CÜMLE İÇİNDE GEÇEN BİR SÖZÜN,
O CÜMLEDEN AYRI AÇIKLAMASINI YA
DA BAŞKA BİR DİLDEN KARŞILIĞINI
SAKLIYOR.

Tekir (uygar kedi) Ayraç’ı anlatıyor, gibi.

Tekir,
 Alıyor bu oyuncacı eline,
 Koyuyor kuyruğunun yerine.
 Ve bana
 “Biliyor musun,
 Kedi dilinde kuyruk,
 Tüylü değnek demektir,” diyor
 Bu tüylü değnek sözcüğüne
 Ben de çok gülüyorum.
 “Tekir,
 Kuyruğun ayçöreğine benzedi
 Haberin olsun
 Bu gece sen uyurken
 Yiyeceğim,” diyorum.

AYRAÇ, VİRGÜL'ÜN OYUNCAĞIDIR.

UYGAR KEDİ
 NOKTALAMA
 İŞARETLERİNİ
 ÖĞRETİYOR.

NOKTA'YLA OYNAMAK İSTEMİYOR.

(Ural, 2013: 72-73).

Ara Özet: Öğretmenin, “Yay ayraç kullanımını Tekir’den öğrendik.

- Yay ayraç tümce içinde geçen bir sözün o tümceden ayrı açıklamasını belirtmek için kullanılır.
- Tiyatro yapıtlarında konuşanın devinimlerini, durumunu açıklamak ve göstermek için kullanılır.
- Alıntıların aktarıldığı yazarı, yapıtı göstermek için kullanılır.
- Madde başlarından sonra yay ayraç kullanılır.
- Bir kişinin doğum ve ölüm tarihlerini belirtmede kullanılır.
- Bir sözcüğün başka bir dildeki karşılığını belirtmek için kullanılır.

- Soru imi yay ayrıç içinde kullanıldığında bir bilginin kesin olmadığını, ünlem imi yay ayrıç içinde kullanıldığında alay, küçümseme anlamı kazandırmak istediği anlaşılır (Bilgin, 2013: 144-145).” demesi.

Aşağıdaki örneklerde yay ayrıcın kullanım alanları gösterilmiştir.

- Küçük kız (kırmızı elbiseli olan) düşerek yaralandı.
- (Biraz ürkerek) O kim? Siz misiniz Ali Bey?
- Belgegeçerle (belgeçle) gerekli belgeleri hızlıca yollayabilirsiniz.
- Yunus Emre (1240?- 1320) hoşgörüsüyle halkın benimsediği bir insandır.
- Beethoven (bethofin) en sevdiğim müzisyenlerden biridir.
- Madde başlarından sonra yay ayrıç kullanılır:
 - 1) A) a)
 - 2) B) b)

10. Etkinlik:

Siz de aşağıdaki tümcelerde gerek duyduğunuz yerlerde yay ayrıç kullanınız.

- Sonra bu aşk, aylarca Pek aylarca değil! kin ve nefret perdesi ardında kendini gizledi.

Fethi Naci, 60 Türk Romanı Akt. Bilgin, 2013: 144.

Yanıt: Sonra bu aşk, aylarca (Pek aylarca değil!) kin ve nefret perdesi ardında kendini gizledi.

Fethi Naci, 60 Türk Romanı (Akt. Bilgin, 2013: 144).

- İhtiyar –Bekleyen adama yaklaşır. Bu otobüs nereye gider yavrum? Bana yardım eder misin?

Yanıt: İhtiyar –(Bekleyen adama yaklaşır.) Bu otobüs nereye gider yavrum? Bana yardım eder misin?

- Atatürk 1881-1938 Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusudur.

Yanıt: Atatürk (1881-1938) Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusudur.

- “...O Ali sınıfın birincisiydi.”

Yanıt: ”...O (Ali) sınıfın birincisiydi.”

- A Yapım Ekleri

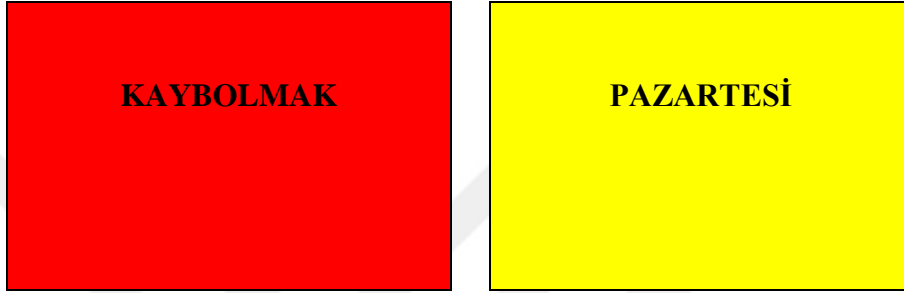
Yanıt: A) Yapım Ekleri

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Önceki derslerimizde basit, türemiş ve birleşik sözcükleri öğrenmiştik. Bu dersimizde birleşik sözcüklerin nasıl yazıldığını öğreneceğiz.” demesi. Öğretmenin, “Birleşik sözcükler nasıl oluşuyordu? Kim anımsatmak ister?” Sorusunu öğrencilere yöneltmesi ve gereken ipuçlarını

öğrencilere sunması. Doğru yanıt veren öğrencilere pekiştireç verilmesi. Öğretmenin, “Birleşik sözcükler, iki ya da daha çok sözcüğün kalıplaşıp kaynaşmasıyla oluşurlar. Birleşik sözcükler tek bir kavramı karşılarlar. Birleşik sözcüklerin arasına bir başka sözcük ya da ek giremez.” demesi. Öğretmenin, “Birleşik sözcüklerle ilgili kimler örnek vermek ister? “ demesi. Öğretmen öğrencilerin verdiği örnekleri tahtaya yazar. Doğru örnek veren öğrenciler sınıfça alkışlanır. Yanlış örnekler düzeltilir.

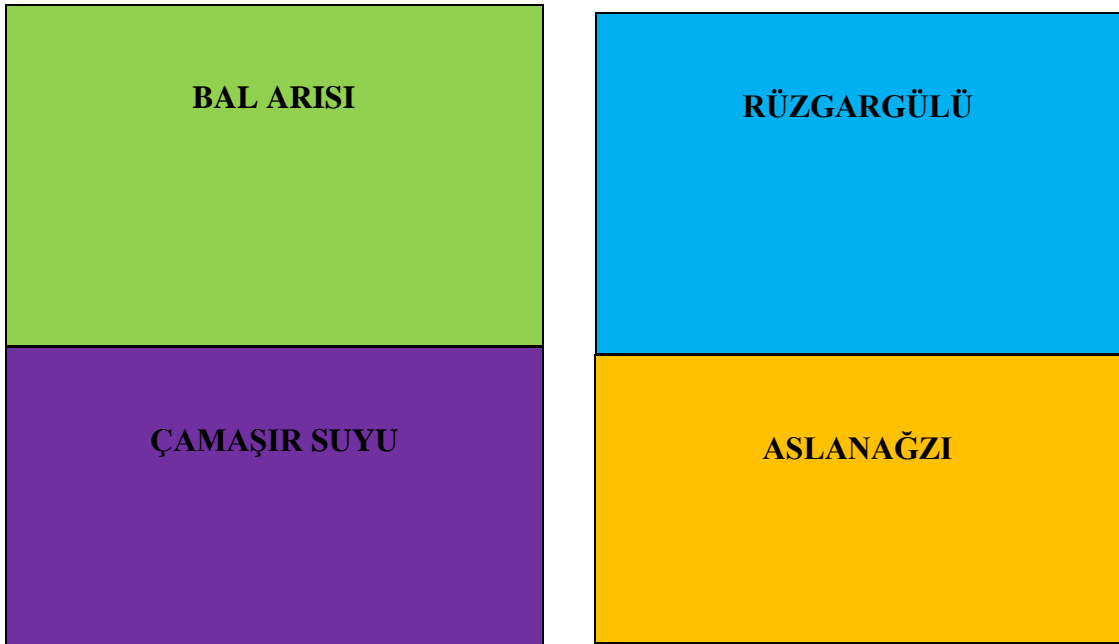
11. Etkinlik:

Öğretmen önceden hazırladığı renkli kartonları sınıfa asar. Her bir kartonda birleşik sözcüklerden örnekler bulunmaktadır. Öğretmen öğrencilerden birleşik sözcüklerin hangi sözcüklerin birleşimiyle oluştuğunu ve birleşen sözcükler arasında ses olaylarının olup olmadığını ilgiyle belirlemelerini ister. Öğrencilere ipuçları verilir.

Öğretmenin, “Kaybolmak birleşik sözcüğü, kayıp ve olmak sözcüklerinin birleşerek ‘ı’ ünlüsünün düşmesi ve ‘p’nin ‘b’ye dönüşmesiyle oluşur. Pazartesi sözcüğü ise pazar ve ertesi sözcüklerinin birleşerek ‘-er’ hecesinin düşmesi ile oluşur. Birleşik sözcükler aralarında ses olayı varsa bitişik yazılırlar. Aralarında ses olayı yoksa ve iki sözcük de anlamını yitirmemişse ayrı yazılırlar.” demesi.

Öğretmenin, “Şimdi de yeşil, mavi, mor ve sarı renkteki kartonlara bakalım.” demesi.

Öğrencilere, bal arısı ve çamaşır suyu sözcükleri dışındaki sözcüklerin bitişik yazıldığı ancak bal arısı ve çamaşır suyu sözcüklerinin ayrı yazıldığı sezdirilir. Bu durumun nedeni sorulur. Öğrencilere, sözcüklerin anlamları üzerinde düşünmeleri konusunda ipucu verilir.

Öğretmenin, “Sözcüklerinden biri ya da ikisi birleşme sırasında anlam değişmesine uğrayan birleşik sözcükler bitişik yazılır.” demesi. Öğretmenin, “Örneğin bal arısı ve çamaşır suyu sözcüklerinde iki sözcük de anlamını yitirmemiş; rüzgârgülü sözcüğünde ikinci sözcük anlamını yitirmiş; aslanağzı sözcüğünde ise her iki sözcük de anlamını yitirmiştir. Bu nedenle “bal arısı” ve “çamaşır suyu” sözcükleri dışındaki sözcükler bitişik yazılmıştır.” demesi.

Öğretmenin, “Aşağıdaki tablolardaki renkli bölümleri inceleyiniz.” demesi.

külbastı, gecekondu, mirasyedi,
şıpsevdi...

yayınevi, aşevi, pastane, postane...

Öğretmenin, “İkinci sözcüğü ya da her iki sözcüğü de -di/-di/-du/-dü/-tı/-ti/-tu/-tü ekleriyle kurulan birleşik sözcükler, ev ve hane sözcükleriyle oluşturulan bileşik sözcükler bitişik yazılır.” demesi.

Öğretmenin, “Bitki adları ve oyun adları kalıplaşmış olarak bitişik yazılır.

Örnek: Devetabanı, dokuztaş, altmışaltı, beştaş

Bazı birleşik sözcükler de kalıplaşmış olarak bitişik ya da ayrı yazılır.

Örneğin şey sözcüğü her zaman ayrı yazılır. Örnek: bir şey, her şey...

Yazımı kalıplaşmış birleşik sözcüklerden bazıları aşağıdaki gibidir:

Her gün, herhangi bir, hiçbiri, her biri, birkaç, ara sıra, pek çok, birçok, akşamüstü...” demesi.

Öğretmenin, “Aşağıdaki renkli kutucuklarda yer alan sözcüklerden örnekteki gibi birleşik sözcükler oluşturunuz. Ayrı yazılan birleşik sözcüklerin aralarına “çarpı” (X) işareti, bitişik yazılan bileşik sözcüklerin aralarına “artı” (+) işareti koyarak birleştiriniz.” demesi.

KAYIP

HANIM

DOKUZ

OLMAK

ETMEK

SAYAR

HASTA

TAŞ

SUYU

ELİ

ÇAMAŞIR

BİLGİ

KAYIP	+	ETMEK
ÇAMAŞIR		SUYU
HASTA		OLMAK
BİLGİ		SAYAR
HANIM		ELİ
DOKUZ		TAŞ

Ara Özet: Öğretmenin, “Aralarında ses olayı olmayan birleşik sözcükler ayrı, aralarında ses olayı olan birleşik sözcükler bitişik yazılır. İki sözcükten biri anlamını yitiriyorsa ya da iki sözcük de anlamını yitiriyorsa birleşik sözcükler bitişik yazılır. Az önce birlikte yaptığımız etkinlikte “çamaşır suyu”, “hasta olmak” sözcükleri ayrı yazılmıştır. Çünkü aralarında bir ses olayı yoktur ve gerçek anlamından uzaklaşan bir sözcük yoktur. Bilgisayar, hanımeli, dokuztaş sözcüklerini oluşturan sözcükler gerçek anlamlarından uzaklaşmışlardır bu nedenle bitişik yazılırlar. Kaybetmek sözcüğü ise birleşirken ünlü düşmesine uğrar bu nedenle bitişik yazılır.” demesi.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Şimdi de bilmecelerin dünyasında bir yolculuğa çıkalım. Hem eğlenelim hem öğrenelim.” demesi.

12. Etkinlik:

Aşağıdaki bilmecelerin doğru yanıtlarını kimler bulabilecek? (Doğru yanıtları bulan ilk üç öğrenciye pekiştireç verilir.)

Gece yerinde durur
Gündüz olunca kaybolur
Yolcuları pek sever
Yiten yolu o bulur.

(Kutup Yıldızı)

Yazı baharı görmedim
Öyle kötü ki yazgım
Kıştan başka
Söz bilmedim.

(Buzdolabı)

(Ural, 2012/a: 17).

Ara Geçiş: Bilmece, çocukların düşünme alıştırmaları yapmaları için Türkçe öğretiminde kullanılması gereken dilsel gereçlerdendir. Bunun için resimli resimsiz bilmece türlerinden yararlanılmalıdır (Sever, Kaya ve Aslan, 2008: 99). Bilmeceler yoluyla, öğrencilerin düşünsel becerilerinin geliştirilmesine katkı sağlanır.

13. Etkinlik:

Bir önceki derste öğrencilerden tüm sınıfın katılımıyla üç ayrı grup oluşturmaları ve grup sözcüsü seçmeleri istenmişti. Öğretmenin, “Şimdi size bir bilmece soracağım, grup sözcünüzden yanıtını isteyeceğim. Doğru yanıt bulamayan gruplar elenecek. Üç bilmece sonunda, birden fazla grup kalırsa bu gruplar aralarında tekrar yarışacaklar ve birinci olan grubu birlikte belirleyeceğiz.” demesi.

1. **Bilmece:** Şekere benzer tadı yok,
Gökte uçar kanadı yok. **(Kar)** (Sever, Kaya ve Aslan, 2008: 100).
2. **Bilmece:** Canlı kaçar, cansız kovalar. **(At, araba)** (Sever, Kaya ve Aslan, 2008: 100).
3. **Bilmece:** Dal üstünde kilitli sandık. **(Ceviz)** (Vural, 2003:237).
4. **Bilmece:** Ben çaldım, herkes hırsız dedi, sen çaldın hiç kimse ses etmedi. **(Ensturman)** (Vural, 2003: 237).
5. **Bilmece:** Bir ufacık kutucuk, içi dolu yongacık. **(Kibrit)** (Vural, 2003: 237).

D- SONUÇ BÖLÜMÜ

1. Son Özet:

Duygular yaşamımızın bir parçasıdır. Yaşamımızda pek çok duyguyu değişik anlarda yaşarız. Kendimizi başkalarının yerine koyarak onların duygularını anlamaya çalışmalıyız. Böylelikle toplumsal iletişim başarı ile gerçekleşir.

Toplumsal iletişimin başarı ile gerçekleşmesinde konuşma ve yazma becerilerinin gelişmiş olmasının önemi büyüktür. Duygu ve düşüncelerimizi yazıyla ya da konuşma yoluyla doğru, güzel ve etkili biçimde açıklayabilmemiz; yaşamımızın birçok alanında başarılı olmamıza önemli katkılar sağlayacaktır.

2. Tekrar Güdüleme:

Derslerde en etkin olan dört ğrenci belirlenecek; bu öğrencilere, sınıfça alınan kitaplar armağan edilecektir.

Öğretmenin “Şimdi de sizlere bazı kitap adları vereceğim. Bu kitaplardan istediğinizi okuyunuz. Okuduğunuz kitapların tanıtımlarını okuma dosyanıza koyunuz.” demesi ve aşağıdaki kitapları okumaları için öğrencilere salık vermesi.

İçözü, Nur. (2012). *Bugün Ne Cadılık Yaptım?*. İstanbul: Altın Kitap.

Akbal, Oktay . (2011). *Kırmızı Yoyo*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Kavukçu, Cemil. (2010). *Havhav Kardeşliği Bopato 1*. İstanbul: Can Çocuk Yayınları.

Bir ğrencinin daha önceki derslerde önerilen kitaplardan birini tanıtması.

Öğretmenin, “Okuduğunuz kitaplardan kitaplık oluşturunuz. Ailelerinizle birlikte okuma saatleri düzenleyiniz. Olanak bulduğunuzda okul kütüphanesinden ve diğerktphanelerden yararlanınız, kitap fuarlarına katılınız. Sınıf kütüphanesindeki süreli yayınları ve ulaşabildiğiniz süreli yayınları okuyunuz. Ayrıca yaşınıza uygun sanatsal ve bilimsel etkinlikleri, radyo ve televizyon yayınlarını izlemeniz size katkı sağlayacaktır.” demesi.

3. Kapanış:

Öğretmenin, ğrencilere bir kısa film izleterek “İzlediğiniz kısa filmde yola çıkarak bir sonraki dersimizde ele alacağımız konuyu çıkarsamaya çalışın.” demesi.

Filmin adı: “Oktapodi” Yapım yılı: 2007 Fransa, Türü: Animasyon, Yönetmen: Julien Bocabeille, François-Xavier Chanioux, Olivier Delabarre, Thierry Marchand, Quentin Marmier ve Emud Mokhberi, Müzik: Kenny Wood <http://www.youtube.com/watch?v=pNeyhsMTPQA> adresinden 09.08.2013 tarihinde edinilmiştir.

E- DEĞERLENDİRME

- 1- Öğretmen, ğrencilere dersi değerlendirme tablosu dağıtarak, öğrencilerden duygu, düşünce ve önerilerini paylaşmalarını ister (Sever, Kaya ve Aslan, 2008: 188).

ÖĞRENCİLERİN DERSİ DEĞERLENDİRME ÇİZELGESİ

(Öğrenciler dersle ilgili düşüncelerini yüz ifadelerinin içini doldurarak belirtirler.)

	HAYIR ☹	BAZEN ☺	EVET ☺
Türkçe dersinde kendimi özgür hissediyorum.			
Ders benim için eğlenceli geçiyor.			
Öğretmenim duygu ve düşüncelerimi anlatabilmem için beni isteklendiriyor.			
Türkçe dersinden sonra kitap okuma isteği duyuyorum.			
Öğrenemediğim zaman öğretmenim yardımcı oluyor.			
Öğretmenimiz derse katılmamı sağlayan türlü araç gereçlerden yararlanıyor.			

Türkçe dersinin daha verimli geçmesi için neler yapılmalı? Lütfen önerilerinizi yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

2-

.....

O çocuk saatlerce, hiç bıkmadan denize neden bakar? Açıkta demirlemiş gemilere mi, balıkçı teknelerine mi, denize düşecekmişçesine bir taş gibi inen, sonra suyun yüzeyini yalayıp yükselen bet sesli martılara mı, ayaklarının dibine kadar usulca sokulan, ardından da oyun oynamak istiyormuş gibi geri kaçan beyaz köpüklü sulara mı; yoksa rüyalarına mı, kimselere söylemediği hayallerine mi? Belki de o çocuk kendine bakar; çünkü her şey onu ona anlatır.

Cemil Kavukçu (2012: 127)

- Metnin kahramanı çocuğun saatlerce, hiç bıkmadan denize bakmasının nedeni sizce nedir?
- Siz bu metne bir başlık koyacak olsanız hangi başlığı koyardınız? Nedeni ile birlikte açıklayınız.
- Yukarıdaki metinde geçen somut ve soyut anlamlı; tekil ve çoğul sözcüklerden üçer örnek yazınız.

3-

İLK SÖYLEŞİ

Yeni tanışan
İki çocuk için

Güçtür ilk konuşma

Sözcükleri anımsayıp
Tümceleri kurma
İlk önce

“E.e.e... e.eee...” denir
Ya da
Sanki tanıştırmış gibi
“Nasılsınız?”

İşte böyle başladı
Sali’nin de
Gani’yle konuşması
Sonra bir ara
Dedi ki Gani;

“İnan Sali
Benim de senin gibi
Gırnatamdan* başka
Arkadaşım olmadı”

*Gırnata, klarnet demektir.
(Ural, 2007: 52).

- Şiirde değinildiği gibi siz de yeni birisiyle tanışırken konuşmakta zorluk çekiyor musunuz? Neden? Açıklayınız.
- Siz yeni biriyle tanıştığınızda ilk olarak hangi sözcükleri kullanırsınız?
- Sizin en yakın arkadaşınız kimdir? O kişi, varlık ya da nesne nasıl sizin en yakın arkadaşınız olmuştur? Açıklayınız.

4-

- ...Kadın oturduğu banktan kalkar. Ellerini kabanının ceplerine sokup yürür. Saçları gözlerinin üstüne düşer. Adımlarını yavaşlatır, başını hafifçe yana döndürüp rüzgârın saçlarını geriye atmasını bekler. Rüzgâr saçlarını geriye atar. Gözlerini kısarak çocuğa bakar, denize bakar, martılara bakar. İçi bir tuhaf olur...

Cemil Kavukçu (Gümüş, 2012: 129)

Öyküler giriş, gelişme, sonuç (serim, düğüm ve çözüm) olmak üzere üç bölümden oluşurlar. Yukarıdaki paragraf Cemil Kavukçu’nun Sessizlik adlı öyküsünün gelişme paragraflarından biridir. Siz de gelişme bölümü verilen bu öyküye uygun giriş ve sonuç bölümleri yazınız.

- Duygular izlekli (temalı) bir şiir yazınız.

5-

a. Aşağıdaki tümcelerde yer alan altı çizili sözcüklerin soyut anlamlı olanını maviye somut anlamlı olanını kırmızıya boyayınız.

- Her gün yeni bir umut düşer içime.
- Yemeğini bitirmeden dışarı çıkamazsın.

b. Aşağıdaki tümcelerde geçen özel adların altını çiziniz.

- Pamuk beyaz bir kedidir.
- İstanbul Türkiye'nin en kalabalık şehridir.

c. Aşağıdaki bulmacada geçen topluluk adlarını bulunuz.

D	A	L	A	Y
E	K	R	O	Ş
M	S	Ü	R	Ü
E	İ	Y	D	M
T	A	B	U	R

d. Aşağıdaki birleşik sözcüklerin yazımında yanlışlık yapılmış mıdır? Yanlış yazımları düzelterek yeniden yazınız.

Bıçerdöver
Sivri sinek
Beş taş
Kayıp etmek
Aşevi

e. Aşağıdaki tümcelerde uygun olan yerlere yay ayraç işaretini koyunuz.

- Merve en yakın arkadaşım çok heyecanlı biridir.
- Anne –Evden çıkar. Anahtarını almayı sakın unutma!
- Atatürk 1881- 1938 Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusudur.
- Einstein Aynştayn önemli bir bilim adamıdır.

Yanıtlar:

- Merve (en yakın arkadaşım) çok heyecanlı biridir.
- Anne –(Evden çıkar.) Anahtarını almayı sakın unutma!
- Atatürk (1881- 1938) Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusudur.
- Einstein (Aynştayn) önemli bir bilim adamıdır.

EK B. 2.
Eğitim Durumu 2 (Bir ığlık)

EĞİTİM DURUMU 2

BİR ÇIĞLIK

(Sevim AK)

BİR ÇIĞLIK

Keskin bir düdük sesiyle olduğumuz yerde kaldık. Bağrıslar kesildi, koyu bir sessizlik aldı yerini. Bakışlarımız düdük sesinin geldiği yere çevrildi. Beden eğitimi öğretmenimiz gelmişti.

İkinci düdük sesiyle sıraya geçmiştik. Ellerimizi önümüzdeki arkadaşımızın omzuna uzatmış, bir kol boyu uzaklıkta durmuştuk.

Öğretmen, beyaz şort, beyaz atlet ve beyaz keten ayakkabıdan oluşan giysilerimize tek tek göz gezdirdi. Tertemiz olmamızı istiyordu. Bir sporcu düzenliliğiyle dikkat çekmeliydi. Öğretmen bana doğru yaklaşırken, ayakkabımda bir is lekesi gözüme çarptı. Alelacele silmeye çalıştım olmadı. Ayakkabımın burnuna doğru siyahlık yayıldı, kaldı. Suç işlemişçesine çekinerek öğretmene baktım. Gözlerimiz karşılaştı.

“Sen neden arkada duruyorsun? Öne geç, bakayım! Boyun çok kısa, zayıfsın da. Arka sırada kaybolmuşsun.”

Öne geçtim. Boyumun kısa olduğunun ikide bir söylenmesine kızıyordum. Babam spor yaparsam, annem de çok yersem boyumun uzayacağını söylüyordu. Babamın düşüncesi daha mantıklı gelmişti, ama mahalle arasında her gün top oynamama rağmen boyum bir parmak bile uzamıyordu.

Üçüncü düdük sesiyle rahatlamıştık. Denetim bitmişti. Artık öğretmenimiz konuşacak, biz dinleyecektik.

“Çocuklar bildiğiniz gibi beden eğitimi derslerinin amacı bedenimizi geliştirmektir. Bu yıl hepinizin derslerden daha çok zevk alması için değişik bir yöntem uygulayacağım. Yeteneklerinize göre takımlara alacağım...”

Bu fikir hoşumuza gitmişti. Sevinçle el çırdık.

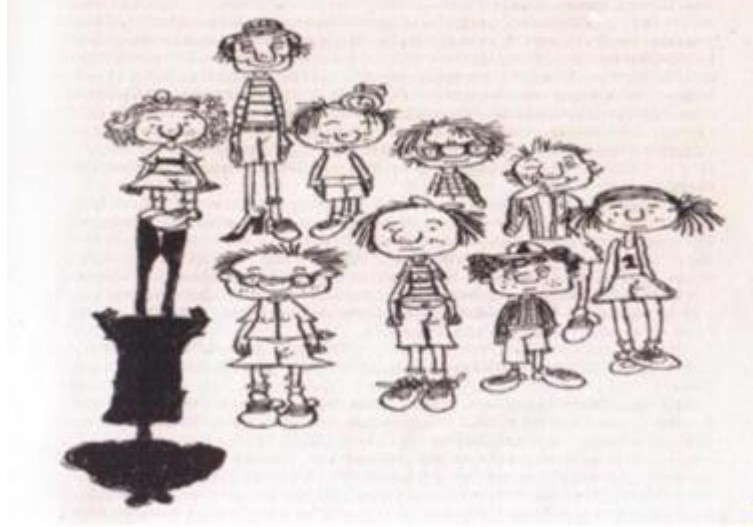
“Susun bakayım! Şimdilik koşu, uzun atlama, jimnastik ve takla atma gruplarını oluşturmak istiyorum...”

Hemen parmağımı kaldırdım. Uzun atlama grubuna girmek istiyordum. Evimizin arkasındaki inşaatın kum havuzuna az mı atlamıştım? Bu takımın kaptanı bile olabilirdim.

“Öğretmenim, beni uzun atlama takımına yazın!”

Öğretmen gülümsedi.

“Yavaş ol bakayım. O kadar kolay mı? Önce bir eleme yapacağım. Başarılı olursan seçilirsin... Çocuklar hepiniz yan yana dizilin! Çabuk olun! Koşu takımı için koşu denemesi yapacağız. Koşu alanı okul çevresi. Tam iki tur atılacak. Anlaşıldı mı? Haydi!”

Öğretmen üçe kadar saydıktan sonra kronometreyi çalıştırdı. Fırladık. Aksilik değil mi, hemencecik ayakkabılarımın bağı çözüldü. Ayaklarıma dolanıyor, hızlı koşmamı engelliyordu. Üstelik ayakkabılar ağabeyimindi, bana bir numara büyüktü. Bir ara arkama baktım. Sınıfın yarısından çoğunu geride bırakmışım. Bu yarış iyi derece ile bitirip koşu takımına seçilebilirdim. Ayakkabılarımı bir çırpıda ayağımdan çıkardım. Hafiflemiştim. Hızımı kolayca artırdım, hemen önümdeki Serkan'ı geçtim. Kalbimin gürültüsü çoğalmış, sırtım ter içinde kalmıştı. Soluğum kesiliyor, gözlerim kararıyordu. Öğretmen düdüğünü öttürdü, olduğumuz yerde kaldık. Dokuzuncu olmuşum. Takıma seçildiğim kesindi.

Öğretmen sonuçları açıkladığında donup kaldım. İlk on dereceyi alanlar ve benden gerilerde olduğu halde uzun bacakları yüzünden öğretmenin iyi koşabileceğine inandığı Ali, Serkan ve Cem koşu takımına seçilmişlerdi. Ben ayakkabılarımı çıkardığım için eşitliği bozmuş ve yarışma kurallarına uymamışım. Yarış dışı tutulmam bu nedendendi.

Üzüntüm kısa sürdü. Çünkü koşu takımından çok, uzun atlama grubuna girmek istiyordum.

Öğretmen bizi bahçedeki kum havuzunun kenarına götürdü. Sırayla atlamaya başladık. Atlayanın topluklarının değdiği yer işaretleniyor, uzun bir cetvelle atlama mesafesi ölçülüyordu. Sıra bana geldiğinde çok heyecanlandım. Ne de olsa en deneyimli ben sayılırdım. 5,30 metre gibi bir sonuç alırsam, öğretmenim kim bilir nasıl şaşıracaktı!

Terslik, kum havuzunda da yakamı bırakmamıştı. Tam hızımı almış atlarken anlayamadığım bir nedenle dengem bozuldu. Önce sağ ayağımın topuğu kumlara degecekken başım kumlara gömülüyordu. Havuzda en ileri düşen ben olmuştum. Ama ne yazık ki ölçüm topuklarımın değdiği noktadan yapılıyordu, başın değil. Sonuç 1,30 metre idi. Bu gerçek derecem olamazdı. Tekrar atlamalıydım. Üzerime yapışan kum taneciklerini silkeledim.

“Öğretmenim, bir kez daha atlayabilir miyim? Terslik oldu.”

“Olmaz. Herkesin bir atlama şansı var. Seni tekrar atlatırsam, öteki atlayamayan arkadaşların da isterler.”

Böylece uzun atlama takımına da seçilememiştim. Bacakları uzun, sırtı dik, karnı sert olanlar seçilmişlerdi ama.

Sıra takla atmaya gelmişti. Takla her gün oynadığım basit bir oyundu. Takıma seçileceğimden emindim.

Taklam son derece düzenli ve kurallara uygundu. Öğretmen bile beğenmiş, taklamdan sonra aferini yapıştırmıştı. Şansa bakın! Bu kez sınıfın büyük çoğunluk güzel takla atmaya becermiş ve iyi puan almıştı. Benim kollarım güçlü ve adaleli, bacaklarım da kalın olmadığı için kazanamamıştım. Ağlamaklı olmuştum.

Öğretmen zayıf ve yaşına göre küçük duran öğrencilerin jimnastik grubuna seçildiğini söyledi. İyi ama, ben jimnastik yapmak istemiordum ki!

“Öğretmenim, beni jimnastik grubundan alın! Öteki takımlardan birine girmek istiyorum.”

Öğretmen yüzünü ekşitti.

“Her şeye itiraz ediyorsun. Var mı senin gibisi? Önce bedenini geliştir, sonra takıma girmeyi düşünürsün.”

Düdüğünü öttürdü. Sıraya geçtik. Donup kalmış, öğretmenin gözlerinin içine bakıyorduk. Ses çıkmıyordu. Birden göğün gürlemesini diledim. Hava pırıl pırıldı. Okulun sokağından bir araba kornasını öttüre öttüre geçsin istedim, geçmedi. Sessiz ve kıpırtısız öğretmenin yapacağı ufak bir hareketi bekliyorduk. O an bir çığlık olsam dedim, sessizliği delip geçen sipsivri bir çığlık!

Aniden önümde güçlü kol ve bacaklar, sağlam dik sırtlar, taş gibi karnılar belirdi. Üzerime doğru geliyor, ezmek istiyorlardı. Kollarımı iki yana açtım. Paten yapar gibi kayarak aralarından geçmeye çalıştım. Gittikçe yakınlaşıyorlardı. Ellerimle tüm gücümü kullanarak itmek istedim. Öylesine güçlüydüler ki, kımıldamıyorlardı bile. Bir kol boynuma dolandı, sıkmaya başladı. Nefesim kesilmişti. Olanca gücümle haykırdım.

Çığlığım kulağıma geldiğinde gözlerimi açtım. Herkes dağılmıştı. Öğretmenim ve hademeler başıma buz torbası koymuş, üstüme su serpiyorlardı. Sessizlik bozulmuştu. Öğretmenimiz düdüğünü dudaklarına doğru yaklaşıtıyordu.

2. EĞİTİM DURUMU

A- BİÇİMSEL BÖLÜM

Okulun Adı : 30 Ağustos Ortaokulu

Dersin Adı : Türkçe

Sınıf : Ortaokul 2. Sınıf

Süre : 14 ders saati

Öğretmenin Adı ve Soyadı : Hatice Turhan

Öğrenme, Öğretme Yöntem ve Teknikleri: Anlatım Yöntemi, Soru-Yanıt Tekniği, Yansıtıcı Gösterimi Tekniği, Araştırma-İnceleme Yöntemi, Rol Yapma, Takım-Oyun-Turnuva (TOT) Tekniği.

Beceriler: Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim kurma, problem çözme, araştırma, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik.

Araç ve Gereçler: Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, Bilgisayar, Türkçe Sözlük, Yansıtıcı, Yazım Kılavuzu.

Kaynak Kitaplar:

- Abasıyanık, Sait Faik. **Seçme Hikâyeler.**
- Ak, Sevim. **Uçurtmam Bulut Şimdi.**
- Bıyıklı, Hatice; Öztaş Yaşar. **İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 6.**
- Bilgin, Muhittin. **Anlamdan Anlatıma Türkçemiz.**
- Bilen, Mürüvvet ve diğerleri. **Eğitimde İlke ve Yöntemler.**
- Çelik, Tuğba. **Dil ve Edebiyat Öğretimi.**
- Dağlarca, Fazıl Hüsnü. **Yaramaz Sözcükler.**
- Dayıoğlu, Gülten. **Dört Kardeşiler.**
- Exupery, Antoine de Saint. **Küçük Prens.**
- İçözü, Nur. **Farafarafilli 1.**
- İçözü, Nur. **Farafarafilli 2.**
- Kanık, Orhan Veli. **Bütün Şiirleri.**
- MEB. **İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı.**
- Nöstlinger, Christine. **Aklımdan Düşünceler Geçen Çocuk.**
- Özdemir, Emin. **Ölümsüzlük Gezegeni.**
- Sever, Sedat. **Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme.**
- Sever, Sedat ve diğerleri. **Etkinliklerle Türkçe Öğretimi.**
- Sever, Sedat. **Çocuk ve Edebiyat.**
- Vural, Mehmet. **Ev ve Sınıf Etkinlikleri Antolojisi.**

Görsel ve İşitsel Uyarılar (Metinler):

1. Edvard Munch- Çılgık Tablosu. 1893 Tuval üzerine yağlı boya 84X66 cm Ulusal Galerisi Oslo s.63.
Erdoğan, Eyüp (Editör). (?). *Bilmemiz Gereken 50 Tablo*. İstanbul: Tempo Yayınları.
2. Barradas, Huáscar. (2002). “Por el Camino Pela’o Con Palarillo”. *Masters of The Flute*. (4:04).
3. Antonio Vivaldi’nin Dört Mevsim adlı Konçertosu:
Kennedy, Nigel. (1989). *Vivaldi The Four Seasons*. English Chamber Orchestra. EMI Classics:

- The Four Seasons, Op.8 Nos. 1-4: Concerto No 1 In E, Spring: I. Allegro (3:05).
- The Four Seasons, Op.8 Nos. 1-4: Concerto No 2 In G Minor, Summer: II. Adagio (2:20).
- The Four Seasons, Op.8 Nos. 1-4: Concerto No 3 In F, Autumn: I. Allegro (4:37).
- The Four Seasons, Op.8 Nos. 1-4: Concerto No 4 In F Minor, Winter: III. Allegro (3:15).
4. <http://www.izelrozentel.com/egitimdergisi.htm> (Çizeri: Oğuz Gürel) adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir.
 5. Penguen Çocuk. (2012). İstanbul: Getto Basın Yayın. s.97.
 6. <http://sanalmuze.aydindoganvakfi.org.tr/Gallery/PrizeYear.aspx?Year=2008> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir. Çizeri: Dokhshid GHODRATIPOUR. (2008). Aydın Doğan Vakfı Uluslararası Karikatür Yarışması. İran Başarı Ödülü.
 7. Filmin adı: “Rain Town” Yapım yılı: 2011 Japonya, Türü: Animasyon, Yönetmen-Senaryo: Hiroyasu Ishida. <https://www.youtube.com/watch?v=RLAfM1RXwRs> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir.
 8. [http://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87%C4%B1%C4%9F%C4%B1k_\(tablo\)](http://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87%C4%B1%C4%9F%C4%B1k_(tablo)) adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir.
 9. Dört mevsim görseli: <http://www.edebiyathaber.net/en-cok-bilinen-klasik-muzik-parcasi-dort-mevsim-ugur-ersoz/> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir.
 10. Çanta görseli: <http://www.kadin.in/okul-cocuklari-icin-orgu-sirt-cantasi-modelleri.htm/sari-yesil-cicek-motifli-orgu-cocuk-sirt-cantasi-ornegi> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir.
 11. Top oynayan çocuklar görseli: <http://tr.clipart.me/premium-parks-outdoor/two-kids-playing-football-477485> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir.
 12. Adıllarla ilgili görsel: <http://dilveanlatimaysegul.blogspot.com.tr/2014/03/zamirler.html> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir.
 13. Eldeki toprak görseli: <http://www.bioplast.com.tr/bio-bozunur-plastik.html> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir.
 14. Ev görseli: <http://tr.depositphotos.com/26775105/stock-illustration-vector-illustrations-of-four-houses.html> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir.
 15. Soru işareti görseli: <http://www.delinetciler.org/hareketli-gifler/156123-soru-isareti-adam.html> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir.
 16. Uçan balonlar: <http://www.haberturk.com/dunya/haber/608610-cizgi-film-gercek-oldu-ev-uctu> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir.
 17. Kişi adları görseli: <http://colegiocajagranadatercerciclo.blogspot.com.tr/2014/10/posesivos-y-pronombres.html> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir.

ÖĞRENME ETKİNLİKLERİNİN ÖRÜNTÜSÜ

İlişkilendirilebilecek Ana İzlek: Duygular

Dilsel Metnin Başlığı: Bir Çılgılık

Dilsel Metnin Türü: Öykü

Ana Nokta: Öğrenme öğretme etkinliklerinde belirtilen anlama ve anlatma becerilerinin amaçlarıyla ilgili kazanımların edindirilmesi. Metinlerin tanıklığında duyarlılık geliştirme.

Yardımcı Noktalar:

1. Dinlediği ve okuduğu, düzeyine uygun bir metni tam ve doğru olarak anlama.
2. Okuma yöntem ve tekniklerini kullanma.
3. Duygu, düşünce, düş, izlenim ve deneyimlerini konuşma yöntem ve tekniklerine dikkat ederek sözlü olarak anlatma.
4. Metnin ana düşüncesini kavrama.
5. Metnin olay örgüsünü kavrama.
6. Metnin türüyle ilgili özellikleri kavrama.
7. Metnin bağlamından yola çıkarak sözcüklerin ve sözcük öbeklerinin anlamını çıkarma.
8. Kendisini yaptırdaki karakterlerin yerine koyarak olayları, duygu, düşünce ve düşleri yorumlama.
9. Metinde ortaya konan sorunlara değişik çözümler üretme.
10. Yazma çalışmalarında “dış yapı”, “iç yapı” ve “dil ve anlatım” ilkelerini uygulama.
11. Kendini sözlü ve yazılı olarak anlatma alışkanlığı kazanma.
12. Yazım kurallarını kavrayarak uygulama.
13. Noktalama işaretlerini işlevlerine uygun olarak kullanma.
14. Adılları işlevlerine uygun olarak kullanma.

B- GİRİŞ BÖLÜMÜ

1. Dikkati Çekme:

Öğretmen tarafından; öğrencilere okunacak öyküyle ilgili bir resmin yansıtıcı yardımıyla gösterilmesi.

Edvard Munch- Çıglık. 1893 Tuval üzerine yağlı boya 84X66 cm Ulusal
Galeri Oslo s.63. Erdoğan, Eyüp (Editör). (?). *Bilmemiz Gereken 50 Tablo*.
İstanbul: Tempo Yayınları.

Öğretmenin “Resim sizlere neyi çağrıştırdı? Resimle ilgili neler düşünüyorsunuz?” sorularını yöneltmesi ve yeterli sayıda öğrenciye söz vermesi; gerekirse, resimle ilgili yönlendirici ipuçları vermesi. Resimle ilgili yapılan konuşmaların ardından öğretmenin, yansıtılan resmin Edvard Munch’ın Çıglık adlı tablosu olduğunu belirtmesi ve resimle ilgili bilgilendirmede bulunması. Öğretmenin resmin içeriğine ilişkin yakın açıklamalarda bulunan öğrencilere pekiştirme vermesi.

BİLGİ KÖŞEMİZ

Çığlık

Çığlık çevrilmemiş adıyla Skrik, 1893 tarihli bir tablodur. Sanat tarihindeki adı Boğuntu'dur. Norveçli ressam Edvard Munch tarafından yapılmıştır. Birçok eleştirmene göre Munch'un en önemli çalışmasıdır. Resim gerçeği 84 cm x 66 cm boyutlarındadır. Resimde ön planda acı çeker gibi görünen bir figür, arka planda ise Ekeberg tepesinden Oslofjord'un görünümü yer alır; Oslofjord göğü kan kırmızısı rengindedir.

Ressamın günlüğü ele alındığında bu resmin Nice'den etkilenerek yapıldığı görülmektedir. Ressam günlüğünde anlattığına göre iki arkadaşıyla yürümektedir, bu sırada ise güneş batmaktadır ve kan kırmızısı rengindedir. Ressam kendini yorgun hissetmiş ve korkuluklara yaslanmıştır. İki arkadaşı ise yürümeye devam etmiştir. Ressam bu sırada doğanın çığlığını hissettiğini günlüğünde dile getirir. Ressam bu resmi yaparken hastadır ve bu yorgunluğunun oradan geldiği düşünülür. Amerikan sanat tarihçisi Robert Rosenblum'a göre bu resimdeki insan figürünün yüzü Paris'teki Musée de Homme'da bulunan Peru'dan gelmiş olan mumyanın yüzünden etkilenerek yapılmıştır.

[http://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87%C4%B1%C4%9F1%C4%B1k_\(tablo\)](http://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87%C4%B1%C4%9F1%C4%B1k_(tablo))
adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir.

Öğretmenin “Yazılı anlatım türleri içerisinde en etkileyici olanlardan biri öyküdür. Bugün sizinle bir öykü inceleyeceğiz. Yansıtılan resim inceleyeceğimiz öyküyle ilgili ipuçları sunmaktadır. Sizce bugün işleyeceğimiz öykünün konusu ne olabilir?” demesi ve öğrencileri öykünün içeriğiyle ilgili çıkarımlarda bulunma konusunda isteklendirmesi.

2. Güdüleme:

Öğretmenin “Bu haftaki derslerimizde yazınsal metin türlerinden biri olan öyküyü anlamaya dayalı süreçlerde beceri kazanacak, bir yandan da öykünün özellikleri ile ilgili bilgiler edineceğiz. Öykü yazma çalışmaları yaparak yazma becerilerimizi geliştirecek, yapacağımız dilbilgisi çalışmalarıyla dilimizi doğru ve etkili kullanma yolunda ilerleyeceğiz. Anadilimizi iyi kullanmamız, kendimizi daha doğru ve etkili anlatmamıza katkı sağlar. Bu durum da bizi yaşamda başarılı kılar.” demesi.

3. Gözden Geçirme:

Öğretmenin, “Öyküler duygu ve düş dünyasının kapılarını aralar. Öyküler daha önce tanık olmadığımız olaylara, yaşantılara ortak olmamızı; yaşamadığımız duygu ve deneyimleri yaşamamızı sağlar. Bu derste inceleyeceğimiz öykünün tanıklığında duygu ve düşünce dünyanızda yolculuğa çıkacaksınız. Duygu ve düşünceleriniz gelişecek; öykü yazarak yazma becerilerinizi geliştireceksiniz.” demesi.

4. Derse Geçiş:

Öğretmenin, “Şimdi sizi daha çok meraklandırmadan, Sevim Ak’ın “Bir Çılgılık” adlı öyküsünü okuyorum, lütfen dikkatle dinleyiniz.” demesi.

C- GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

1. Öğretmenin, öğrencilerden dinleme kurallarını uygulamalarını istemesi.
2. Öğretmenin okuma yöntem ve tekniklerine uygun olarak öyküyü sesli okuması.
3. Öğrencilere okuma yöntem ve tekniklerinin anımsatılması.
4. Öğrencilere öykünün sessiz okuma yöntemiyle okutulması.
5. Öğrencilere öykünün sesli okuma yöntemiyle okutulması. Sesli okuma yöntem ve tekniklerine uygun, tonlama ve vurgu açısından başarılı okuma yapan öğrencilere pekiştirme verilmesi. (Sınıfça alkışlatılması, öyküyü güzel okudu denilmesi.)
6. Varsa öğrencinin seslendirme, vurgu, tonlama yanlışlarının düzeltilmesi.
7. Öykünün canlandırmasının öğrenciler tarafından yapılması.
8. Adılların işlevi ve kullanımı ile ilgili etkinliklerin yapılması.
9. Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini yazı ile anlatması.
10. Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini çizginin gücü ile anlatması.
11. Öykünün anlam dünyası ile ilgili aşağıdaki soruların öğrenciye yöneltilmesi.

SORULAR-YANITLAR

S1: Öyküye göre bir sporcu hangi özelliği ile ilgi çekmektedir? Açıklayınız. (Verilen ipuçlarıyla öğrenciler konuşturulmaya çalışılır.)

Y1:...

S2: İlgi ve yetenekleriniz doğrultusunda yaptığınız seçimlerde mi; size önerilen seçimleri yaptığınızda mı daha başarılı ve mutlu olursunuz? Neden? Açıklayınız.

Y2:...

S3: “*Aksilik değil mi, hemencecik ayakkabılarımın bağı çözüldü. Ayaklarıma dolanıyor, hızlı koşmamı engelliyordu. Üstelik ayakkabılar ağabeyimindi, bana bir numara büyüktü. Bir ara arkama baktım. Sınıfın yarısından çoğunu geride bırakmışım. Bu yarışta iyi derece ile bitirip koşu takımına seçilebilirdim. Ayakkabılarımı bir çırpıda ayağımdan çıkardım.*” Öykü kahramanının koşuyu kazanmak için yaptıklarını nasıl değerlendirirsiniz? Siz böyle bir durumda olsaydınız nasıl davranırdınız? Açıklayınız.

Y3:...

S4: Haksızlığa uğradığınızı düşündüğünüzde neler yaparsınız, tepkilerinizi nasıl belli edersiniz? Açıklayınız.

Y4:...

S5: Öykü kahramanı jimnastik yapmayı istememesine karşın vücut özellikleri uygun olduğu için jimnastik grubuna seçilmiştir. Sizce öykü kahramanı jimnastikte başarılı olabilir mi? Siz istemediğiniz bir spor dalına seçilseniz o alanda başarılı olabilir misiniz? Neden? Açıklayınız.

Y5:...

S6: “Boyumun kısa olduğunun ikide bir söylenmesine kızıyordum.” Sözleriyle öykü kahramanı bir durum karşısındaki duygularını dile getirmektedir. Fiziksel kusurlarınızın size sık sık anımsatılması sizde hangi duyguları uyandırır? Açıklayınız.

Y6:...

S7: “O an bir çığlık olsam dedim, sessizliği delip geçen sipsivri bir çığlık!” Öykü kahramanı neden bir çığlık olmak istemiştir? Sizin de bir çığlık olmak, çığlık atmak istediğiniz durumlar oldu mu? Neden? Açıklayınız.

Y7:...

S8: “Çığlık” adlı resimle “Bir Çığlık” adlı öykü arasında benzerlikler var mıdır? Varsa bu benzerlikler nelerdir? Açıklayınız. (Doğru yanıtlara pekiştirme, yanlış yanıtlara düzeltme verilir).

Y8:...

S9: “Bir Çığlık” adlı öykünün resimlerini inceleyiniz. Resimde niçin bir tek gölge vardır. Söz konusu gölgenin sizde çağrıştırdığı duygu ve düşünceler nelerdir? Resimlerde ilginizi çeken diğer ayrıntılar nelerdir? Açıklayınız.

Y9:...

S10: Sizce, bu öyküye uygun bir başka başlık ne olabilirdi? Neden? Açıklayınız.

Y10:...

Ara Özet: Öğretmenin, “Öyküde de görüldüğü gibi; yaşamımızda değişik duygu durumları içerisinde olduğumuz anlar vardır. Okuduğumuz öyküde öykünün baş kişisinin; heyecan, merak, sevinç, öfke, korku gibi pek çok duygu durumunu yaşadığını görmekteyiz.” demesi.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Şimdi öyküde geçen bazı sözcükler ve sözcük gruplarının anlamlarını öğreneceğiz.” demesi. Metinde geçen sözcük ve sözcük grupları ile ilgili aşağıdaki soruları öğrencilere yöneltmesi.

SORULAR-YANITLAR

S1: Aşağıdaki tümcelerde koyu yazılmış olan sözcüklerin ve sözcük gruplarının anlamlarını tümcelerin bağlamından yola çıkarak bulmaya çalışınız. Öngörülerinizin doğruluğunu Türkçe Sözlük’e bakarak denetleyiniz. Siz de bu sözcükleri anlamlarına uygun olarak birer tümce içerisinde kullanınız.

Öğretmen, beyaz şort, beyaz atlet ve beyaz keten ayakkabıdan oluşan giysilerimize tek tek **göz gezdirdi**.

Koşu alanı okul çevresi. Tam iki **tur** atılacak.

Öğretmen üçe kadar saydıktan sonra **kronometreyi** çalıştırdı.

Ayakkabılarımı **bir çırpıda** ayağımdan çıkardım.

Öğretmen sonuçları açıkladığında **donup kaldım**.

Öğretmen **yüzünü ekşitti**.

Y1:...

S2: O an bir çığlık olsam dedim, sessizliği delip geçen **sipsivri bir çığlık!**

Keskin bir düdük sesiyle olduğumuz yerde kaldık.

“Keskin bir ses” ve “sipsivri bir çığlık” sözcük gruplarıyla anlatılmak istenen nelerdir? Açıklayınız.

Y2:...

S3: Öykünün anahtar sözcüğü sizce ne olabilir?

Y3:...

Ara Özet: Öğretmenin, “Öyküde geçen bazı sözcük ve sözcük gruplarının anlamını öğrendik. Okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerindeki başarı ile sözcük dağarcığının zengin olması arasında yakın bir ilgi vardır. Bunun için okuduğunuz metinlerdeki sözcüklerin anlamlarını iyi kavrayarak söz dağarcığınızı zenginleştirmelisiniz.” demesi.

1. Etkinlik:

Öğretmenin, “Öyküyü okuduk, birlikte değerlendirdik. Aramızda öyküyü canlandırmak isteyen var mı?” sorusunu yöneltmesi. Gönüllü öğrencilerden metne bağlı kalmadan öykünün kısa bir canlandırmasının yapılmasının istenmesi. Canlandırmaya katılan öğrencilere pekiştirme verilmesi.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Şimdi sizinle müziğin duygu dünyasında bir yolculuğa çıkalım” demesi.

2. Etkinlik:

Öğretmen, öğrencilerden yaşantılarından yola çıkarak anımsadıkları bir duygu durumunu resimlemelerini ister. Etkinlik sırasında öğrencilere Huáscar Barradas’ın “Por el Camino Pela’o Con Palarillo “ adlı yapıtı dinletilir.

En beğenilen resimler seçilerek derslik panosunda sergilenir.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Şimdi yapacağımız etkinliklerle incelediğimiz öykünün anlam dünyasına daha çok yaklaşacağız.” demesi.

3. Etkinlik:

Aşağıda verilen öykü çizelgesindeki boşlukları doldurunuz.

Öykü Çizelgesi:

Baş kişi:..... Yardımcı Karakterler:.....	Olay:.....
Öykünün Adı:.....	
Yer:.....	Zaman:.....

4. Etkinlik: Öğretmen sınıfı beş gruba ayırır. Öykünün baş kişinin özelliklerini en az eksikle yazan grup alkışlanır.

Öykünün baş kişinin özelliklerini yazalım.

Öykünün baş kişisinin dış görünüşü:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Öykünün baş kişisinin kişilik özellikleri:.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ara Özet: Öğretmenin, “Öyküyü çözümleyerek öykünün anlam evrenine ve duygu dünyasına yaklaştık. Yazınsal yapıtlar bizlere daha önce tanık olmadığımız dünyaların, duygu durumlarının kapılarını aralayabilir.” demesi.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Şimdi müziğin eşliğinde duygu dünyasında yolculuğa çıkacağız, müziği ilgiyle dinleyiniz.” demesi. Öğretmenin Antonio Vivaldi’nin “Dört Mevsim” adlı konçertosunun Yaz, Kış, İlkbahar ve Sonbahar bölümlerini dinletmesi.

The Four Seasons, Op.8 Nos. 1-4: Concerto No 1 In E, Spring: I. Allegro (3:05). (İlkbahar)

The Four Seasons, Op.8 Nos. 1-4: Concerto No 2 In G Minor, Summer: II. Adagio (2:20). (Yaz)

The Four Seasons, Op.8 Nos. 1-4: Concerto No 3 In F, Autumn: I. Allegro (4:37). (Sonbahar)

The Four Seasons, Op.8 Nos. 1-4: Concerto No 4 In F Minor, Winter: III. Allegro (3:15). (Kış)

5. Etkinlik:

Dört mevsim görseli: <http://www.edebiyathaber.net/en-cok-bilinen-klasik-muzik-parcasi-dort-mevsim-ugur-ersoz/> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir.

Öğrencilerden, dinledikleri konçertonun hangi mevsimi anlattığını bulmaları istenir. (Gerekli ipuçları verilir. Doğru yanıtlara pekiştireç verilir.) Öğrencilerden dinledikleri bestelerden birini seçerek, bestenin neler duyumsattığını belirten bir konuşma yapmaları istenir. Duyulardan hareketle konuşma etkinliği öncesi öğrenci konuşma yöntem ve teknikleri konusunda bilgilendirilir.

Ara Özet: Öğretmenin, “Konuşma yöntem ve tekniklerine uygun olarak yapılan konuşmalar, konuşma becerisinin geliştirilmesinde etkilidir.” demesi. Yapılan konuşma etkinliklerinin konuşmayı yapan öğrenciler ve dinleyiciler tarafından dil anlatım, sunum tekniği, sesin ve beden dilinin etkili kullanılması, içerik yönünden değerlendirilmesi. En başarılı konuşma etkinliğini yapan öğrenciye pekiştireç verilmesi. (Sınıfça alkışlanması)

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Bir arkadaşınıza adını kullanmadığınızda hangi sözcükle seslenirsiniz?” sorusunu sorarak öğrencileri adları bulma konusunda yönlendirmesi. Öğretmenin, “ ‘Ahmet bugün okula gelmedi.’ tümcesinde ‘Ahmet’ sözcüğü yerine hangi sözcüğü kullanabilirsiniz?” demesi. Doğru yanıt veren öğrencilere pekiştireç verilmesi. Öğretmenin, “Bir adın yerine kullanılan, adın yerini tutan sözcük ya da eklere adıl denir. Bugünkü dersimizde adıları (zamirleri) birlikte inceleyeceğiz.” demesi.

Öğretmenin, “Şimdi sözcük durumunda olan adılara bakalım: (Bilgin, 2013: 245-260).

1. Kişi adıları: Kişileri karşılayan, kişi adları gibi kullanılan adılara kişi adılı denir. Ben, sen, o, biz, siz, onlar gibi. Kişi kavramını pekiştiren kendi adılına dönüşlü adıl denir.

Örnek: Sen sınavı kazandın. Herkes kendi hesabını bilmeli.

2. Gösterme adıları: Varlıkları göstererek onların yerini tutan sözcüklere gösterme adılı denir. Bu, şu, o, bunlar, şunlar, onlar gibi.

Örnek: Şunu gözden kaçırmışım.

3. Belgisiz adılar: Herhangi bir varlığı kesin biçimde göstermeden ad yerine kullanılan, varlıkları belgisiz biçimde karşılayan sözcüklere belgisiz adıl denir. Biri, birisi, öbürü, hangisi, kimi, birazı, çoğu, birçoğu, başkası, bazıları, hiçbiri gibi.

Örnek: Hiçbirinden bir yanıt alamadık.

4. Soru adıları: Adların yerini soru yoluyla tutan sözcüklere soru adılı denir. Dilimizde, iki ana soru adılı vardır: “kim”, “ne”. Hangi ve kaç sözcükleri de soru adılı olarak kullanılabilirler.

Örnek: Ne söylüyorsun duyamadım?

Ek durumundaki adılar ise şöyledir:

Ad ve adılara tamlayan ekinden sonra eklenerek tamlayana ilişkin olanı belirten ilgi eki “-ki” ye ilgi adılı denir.

Örnek: Beniminki gereksiz bir kuruntu.

İlgi adılı, çoğul ekini, 3. tekil kişi iyelik ekini ve durum eklerini alabilir.

Örnek: Kalemimi kaybettim, seninkini ödünç alabilir miyim?

Adılar (gösterme, soru adıları ve belgisiz adılar) yerine geçtikleri adlarla birlikte kullanılmaz. Adlar gösterme, belgisizlik ve soru bildiren sözcüklerin önünde kullanıldığında; gösterme, belgisizlik ve soru bildiren sözcükler önad olur. Çünkü önadlar adların önüne gelerek onları nitelerler. Adılar ise adların yerini tutarlar.

Örnek: Şunu çok beğendim. Tümcisinde “şu” sözcüğü adıl görevinde kullanılmıştır.

Şu elbiseyi çok beğendim. Tümcisinde “şu” sözcüğü önad görevinde kullanılmıştır. Elbise sözcüğünü gösterme yoluyla belirtmiştir.

Örnek: Bazıları araç gereçlere gereken özeni göstermiyor. Tümcisinde “bazı” sözcüğü adıl görevinde kullanılmıştır.

Bazı öğrenciler araç gereçlere gereken özeni göstermiyor. Tümcisinde “bazı” sözcüğü önad görevinde kullanılmıştır. Öğrenci sözcüğü bazı sözcüğü ile belirtilmiştir.

Şimdi de adılarla ilgili etkinlikleri yapalım.” demesi.

6. Etkinlik:

Aşağıda yer alan tümcelerdeki boşluklara uygun olan adıları (zamirleri) yazınız.

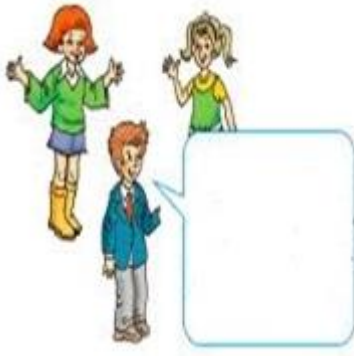
Ayşe'nin çantası çok güzel.

..... çantası çok güzel.

Ahmet ve Eren futbol oynuyordu.

..... futbol oynuyordu.

..... seni görmeyi çok istiyoruz.

El..... koruyalım.

..... gitsem?

..... gökyüzünde uçuyor.

<http://colegiocajagranadatercerciclo.blogspot.com.tr/2014/10/posesivos-y-pronombres.html>
adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir.

Yukarıdaki resimde yer alan adıları, resimlerin üzerindeki boşluklara yazınız.

7. Etkinlik:

Aşağıdaki tümcelerde kullanılan adıları ve türlerini belirtiniz.

Onlar okula gelmedi.

Kimimiz ilk kez böyle bir durumla karşılaşıyorduk.

Seninle bu işin üstesinden gelebiliriz.....

Bugüne dek **kimsenin** kalbini kırmadım.

Her yaz **buraya** tatile geliyorlar.....

Onu bana alır mısın?

Ara Özet: Öğretmenin, “Adılların kullanıldığı yerleri eğlenerek öğrendik. Türkçemizi doğru kullanmak için adılların kullanımına özen göstermeliyiz.” demesi.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Şimdi de karikatürlerin dünyasında yolculuğa çıkmaya ne dersiniz?” demesi.

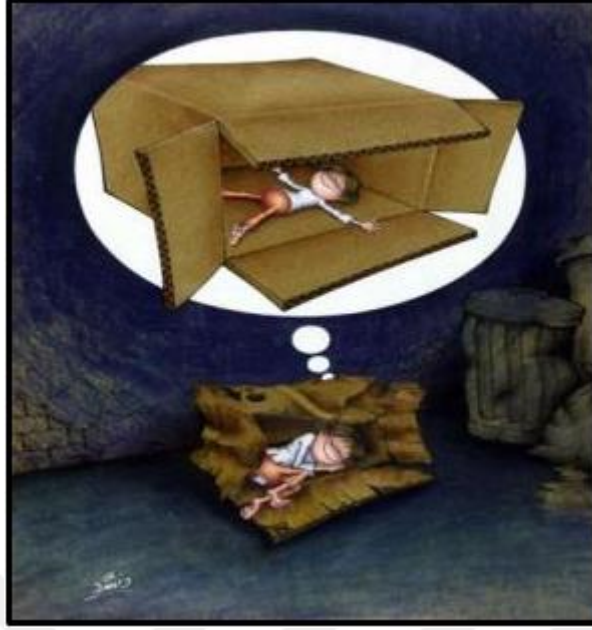
8. Etkinlik: Aşağıdaki karikatürlerin size çağrıştırdığı duyguları altındaki boşluklara yazınız. Yazmanın “iç yapı”, “dış yapı”, “dil ve anlatım” ilkelerine özen gösteriniz.

<http://www.izelrozentel.com/egitimdergisi.htm> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir (Çizeri: Oğuz Gürel)

Penguen Çocuk (2012: 97)

Dokhshid GHODRATIPOUR (2008). Aydın Doğan Vakfı Uluslararası Karikatür Yarışması. İran Başarı Ödülü

<http://sanalmuze.aydindoganvakfi.org.tr/Gallery/PrizeYear.aspx?Year=2008> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir.

Ara Özet: Öğretmenin, “Karikatürlerin dünyasında yolculuğa çıkarak yazma etkinlikleri yaptık. Çok güzel yazılar yazdınız.” demesi. Öğrencilerin yazılarının kendileri ve sınıf arkadaşları tarafından biçim ve içerik, dil ve anlatım, yazım ve noktalama açılarından değerlendirilmesi. En çok beğenilen yazının sınıf panosuna asılması.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Şimdi de birlikte bir metin okuyalım. Size metnimizle ilgili bir soru sormak istiyorum. Sizce kızlar kaleci olabilir mi?” demesi. Öğrencilerinin ilgisinin okunacak metne çekilmesi Christine Nöstlinger’in Aklımdan Düşünceler Geçen Çocuk adlı yapıtından “Kızlar da Kaleci Olabilir” adlı bölümün okunması.

KIZLAR DA KALECİ OLABİLİR

Rosalinde, meslekler konusunda da düşünüyor bazen. Herkesin bir mesleği olması gerektiğini söylemişti annesi. İnsan ilerde ne olacağını zamanında düşünmeli.

Fredi, büyüünce ne olacağından daha şimdiden emin. Fredi futbolcu olacak, öyle diyor. Hücum oyuncusu. Hayali, şehrin en büyük kulübünde oynamak, tabii mümkünse.

Rosalinde de futbolcu olmak istiyor. Büyüyünce, kaleci olmak istiyor. Ama, sınıftaki oğlanların hepsi bu yüzden onunla alay ediyorlar. Parmaklarını alınlarına vurup, “Kaçık, aklını oynatmış bu,” diyorlar.

Rosalinde’nin sınıfındaki kızlar da, kadın kalecileri “kaçık, aklını oynatmış” buluyorlar.

Bu yüzden Rosalinde, en sevdiği meslekten okulda artık söz etmez oldu. Yedek meslek olarak; tır şoförlüğü, vinç operatörlüğü, orman bekçiliği, köpek eğitmenliği, taksi şoförlüğü, baca temizleyiciliği, spor spikerliği falan düşünmeye başladı.

Ama bu yedek meslekler de sınıfta pek fazla taraftar bulamıyor.

Sınıfta herkes, ilerde kızların farklı meslekleri olacağını söylüyor: Öğretmen, hemşire, kuaför, satış elemanı, sekreter, çocuk doktoru...

Rosalinde'nin sınıfındaki on iki kızdan dördü öğretmen olmak istiyor, ikisi çocuk doktoru, biri bebek hemşiresi, ikisi kuaför, biri de sekreter. Yalnızca Rosalinde bunlardan hiçbirini olmak istemiyor!

Rosalinde saatlerce, günlerce, haftalarca, aylarca kendini güzel sözlerle ikna etmeye çalıştı. Küçük çocuklara bir kere biri, iki kere ikiyi öğretmenin harika bir şey olacağına kendini inandırmaya uğraştı.

Beyaz kepi ve önlüğüyle hastaların ateşini ölçtüğünü, onlara ilaç verdiğini ve moral aşılama için gülümsediğini düşledi.

Hoş bir kuaför salonunda bulunduğunu, bir hanımın saçlarını harika lülelerle süslediğini, hanımın da ona övgüyle, "Bayan Rosalinde, saçımı gerçekten çok güzel yaptınız!" dediğini gözünün önüne getirdi.

Satış elemanı olmayı da denedi Rosalinde. Çalışma masasını temizledi ve buzdolabındaki her şeyi getirip masanın üstüne koydu. Müşteri olarak kedi geldi. Rosalinde kediye sucuk, peynir ve tereyağı sattı. Kedi sucukla ya da peynirle birlikte masadan atlayıp giderken, "Yine bekleriz, efendim," dedi.

Rosalinde, yarım gün bir büroda çalışan annesinden, orada neler yapıldığı hakkında bilgi aldı.

Ayrıca çocuk doktorluğu konusunda ayrıntılı düşündü: Aşı yapmak, açık ağızların içine bakmak, göğüs dinlemek, nabız saymak, ilaç yazmak. "Korkacak bir şey yok" demek, hastane gibi kokmak, beyaz bir odada oturmak, çok para kazanmak, karın kesmek, hasta çocukları evlerinde ziyaret etmek...

Saatlerce, günlerce, haftalarca, aylarca düşündükten sonra, "Hepsi de çok iyi, çok güzel, çok saygıdeğer meslekler, ama hiçbirisi bana göre değil!" dedi Rosalinde.

Çünkü hiçbirisi açık deniz kaptanı, jet pilotu, astronot, köprü mühendisi ve tabii, kalecinin yanında bir anlam ifade etmiyor!

Fredi, Rosalindelerde misafir. Doğum günü armağanı buldozerle, tahta küplerle ve araba pistiyle oynuyorlar. Rosalinde, Fredi'ye meslek konusunu açıklamaya çalışır. Fredi onun arkadaşı. Fredi'nin bunu anlaması gerekir.

Ama Fredi, "Sen mühendis olamazsın. Mühendis olunca, bir yığın sayıyla ve hesaplama uğraşmak gerekir. Kızlarda bu yetenek yoktur!" diye iddia eder.

Matematik sınavlarında Fredi, Rosalinde'den kopya çeker hep. Rosalinde onun sıra arkadaşı olmasaydı bir sürü zayıf olurdu. Öğretmen, Fredi'yi tahtaya çağırdığında da, Rosalinde ona fısıldayarak yardım eder.

“Hem, kızlar teknikten anlamazlar,” diye iddia eder Fredi.

Rosalinde, dün onun dört uçlu tükenmezini tamir etti, çünkü Fredi bu işi becerememişti.

Önceki gün ise Rosalinde, Fredi’ye, çalar saatteki dişlilerin neye yaradığını, bu tip saatlerin niye zembereğe ihtiyaç duyduğunu, onların zembereği varken pilli saatlerin neden olmadığını ve neden çok daha az dişliyle çalıştıklarını açıklamıştı. Rosalinde bulları bilir. Çünkü büyükbabası ona anlatmıştı.

“Hele kaptan, hiç olamazsın,” der Fredi. “Kaptan dediğin çok cesur olmalı. Kaptanlara, bir kızın sahip olabileceğinden üç kat fazla cesaret gerekir!”

Bunun üzerine Rosalinde, “Seni aptal, seni!” diye bağırır öfkeyle. “Üç metre yüksekliğindeki trampleden atlama cesaret eden kim? Ben miyim, yoksa sen mi? Karanlık bodruma inmeye cesaret eden kim? Ben miyim, yoksa sen mi? Kim kestane ağacına tırmanıyor? Ben mi, yoksa sen mi?”

Fredi, sanki bunlar çok fazla cesaret gerektirmeyen şeylermiş gibi davranır. “Ben de yapabilirim bunları. Ama yapmak istemiyorum, hepsi bu!” der.

İşte o anda Rosalinde’nin tepesi öyle atar ki, öfkeden kıpkırmızı kesilip titremeye başlar. Ayağa fırlar ve Fredi’yi kolundan yakalar. “En az senin kadar cesur olduğumu itiraf et!” diye kükrer.

Fredi denileni yapmaz. Rosalinde, Fredi’yi çekiştirerek koltuktan kaldırır. Var gücüyle sarsar.

Fredi kendini kurtarmak ister, ama başaramaz. Bunun üzerine, Rosalinde’nin bacağına bir tekme atar.

Tekmenin acısı, öfkeli Rosalinde’yi daha da öfkelenendirir. Fredi’yi tuttuğu gibi kaldırır ve yatağın üstüne fırlatır.

Fredi yatağın üstüne savrulur. Yatak hoplar, şilte gıcırda ve Fredi bağırır: “Ne olursa olsun, gerçek bir erkek mesleği için yeterince güçlü değilsin!” Bunları söylerken yanaklarından yaşlar süzülür.

Bunun üzerine Rosalinde pes eder! Bazen, “haklı olmak” bir işe yaramaz. Bazen, “haklı olduğunu” gösteren tüm kanıtlar da bir işe yaramaz. İnsanı çatlatır bunlar, diye düşünür Rosalinde.

Fredi yatakta yatmayı sürdürür. Küsmüştür. Rosalinde tekrar masaya oturur ve buldozerle oynamaya devam eder, ona tahta küpler taşıtıp boşalttırır. Fredi eninde sonunda yanıldığını anlayacak! Sonunda, satış elemanı ya da hastabakıcı, çocuk bakıcısı, sekreter, bebek hemşiresi, servis görevlisi ya da yuva öğretmeni o olacak! Ve bir gün imza istemek için bana gelecek! Kadın kalecilerden imza almak için herkes deli olur! Karşımda uzun bir kuyrukta sıraya girebilir!

Ama ona imza verir miyim vermez miyim, orasını düşünmem gerek, diye aklından geçirir Rosalinde.

Christine Nöstlinger (2010: 58-65).

1. Öğretmenin, öğrencilerden dinleme kurallarını uygulamalarını istemesi.
2. Öğretmenin okuma yöntem ve tekniklerine uygun olarak metni sesli okuması.
3. Öğrencilere okuma yöntem ve tekniklerinin anımsatılması.
4. Öğrencilere metnin sessiz okuma yöntemiyle okutulması.
5. Öğrencilere metnin sesli okuma yöntemiyle okutulması. Sesli okuma yöntem ve tekniklerine uygun, tonlama ve vurgu açısından başarılı okuma yapan öğrencilere pekiştirici verilmesi. (Sınıfça alkışlatılması, metni güzel okudu denilmesi.)
6. Varsa öğrencinin seslendirme, vurgu, tonlama yanlışlarının düzeltilmesi.
7. Metnin anlam dünyası ile ilgili aşağıdaki soruların öğrenciye yöneltilmesi.

SORULAR-YANITLAR

S1: Metne göre kızlar hangi meslekleri yapabilir? Açıklayınız. (Verilen ipuçlarıyla öğrenciler konuşturulmaya çalışılır.)

Y1:...

S2: Kızların ve erkeklerin yapabileceği meslekler ayrımının olduğuna inanıyor musunuz? Böyle bir ayrım sizce doğru mudur? Neden? Açıklayınız.

Y2:...

S3: Rosalinde'nin tüm arkadaşları onun kaleci olmak istemesiyle alay etmektedirler. Siz Rosalinde'nin yerinde olsaydınız hangi duygu durumları içinde olurdu? Açıklayınız.

Y3:...

S4: Rosalinde arkadaşı Fredi'ye güçlü olduğunu göstermek için nasıl davranmıştır? Rosalinde'nin bu davranışını nasıl değerlendiriyorsunuz? Siz Rosalinde'nin yerinde olsaydınız nasıl davranırdınız? Açıklayınız.

Y4:...

S5: İnsanlar sevmediği mesleklerde mutlu olabilirler mi? Sizce öykü kahramanı Rosalinde başarılı bir satış elemanı ya da doktor olabilir mi? Neden? Siz istemediğiniz bir mesleği seçerseniz o alanda başarılı olabilir misiniz? Neden? Açıklayınız.

Y5:...

S6: Arkadaşlarımız bizlerle düşlerini paylaştığında onlara nasıl davranabiliriz? Rosalinde'nin arkadaşlarının tutumlarını doğru buluyor musunuz? Sizce nasıl davranabilirlerdi? Açıklayınız.

Y6:...

S7: Rosalinde bütün olumsuzluklara karşın düşlerinden vazgeçmiş midir? Siz Rosalinde'nin yerinde olsaydınız düşlerinizden vazgeçer miydiniz? Açıklayınız.

Y7:...

S8: Siz de bu öyküden yola çıkarak bir soru oluşturunuz. Sorunuzu sınıf arkadaşlarınızdan birine yöneltiniz.

Y8:...

9. Etkinlik:

Aşağıdaki şiiri okuyunuz. Siz de herhangi bir duygu durumunu anlatan bir şiir yazabilir misiniz? Öğretmenin en beğenilen şiiri sınıf panosuna asması. Öğretmenin bir dahaki derse şair Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın yaşamı ile ilgili öğrencilerin bilgi edinmelerini istemesi.

ŞAŞKINLIK

İrkildi

Yok dedi yaşlı adam

Nedir bu karışmalar

Yazılan değişir miymiş

Kendi kendine

Gelir miymiş burasına orası

Sus duymasın kimse

Yanlış anımsıyorum besbelli ben

Sus işitmesin kimse

Sözcükler

Yer değiştirir miymiş

Fazıl Hüsnü Dağlarca (Dağlarca, 2010: 20)

Ara Özet: Öğretmenin, “Bir metni anlayarak okuyabilmek için metinde geçen sözcüklerin anlamlarını tam ve doğru olarak kavramalıyız.” demesi.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Doğru ve anlamlı okuyabilmek, konuşabilmek ve yazabilmek için, Türkçemizle ilgili kuralları iyi bilmeli ve kuralları yerli yerinde kullanma alışkanlığı kazanmalıyız.” demesi.

Öğretmenin, “Şimdi de yazılı ve sözlü anlatımımızın doğru ve etkili olması için gerekli olan bir noktalama işaretini öğreneceğiz” demesi.

Öğretmen tahtaya aşağıdaki iki tümceyi yazar.

İpek minderi biraz daha çekti.

İpek, minderi biraz daha çekti.

Öğretmenin, iki tümcedeki anlam ayrılığının nedenini öğrencilere sorması. Doğru yanıt veren öğrencilere pekiştireç vermesi.

Virgülün kullanım yerleri ile ilgili gerekli bilgileri vermesi. Virgülden sonra küçük harf kullanılması gerektiğini öğrencilere anımsatması.

Virgülün kullanım alanları (Bilgin, 2013: 138-139):

1. Eş görevli sözcükleri, söz öbeklerini, sıralı cümleleri ayırmada kullanılır:

Kalemimi, defterini çantasına koydu.

Okulunu bitirdi, çalışmaya başladı.

2. Tümcede vurgulanarak önemi belirtilmek istenen öğeden sonra ya da yüklemden uzak kalmış özneyi göstermek için öznedenden sonra kullanılır:

İstanbul'da o sabah, yeni bir sonbahar aydınlanıyordu...
Ali, tüm işleri zamanında yoluna koyabilmek için çok çaba harcadı.

3. Arasözlerin başında ve sonunda virgül kullanılır:

Yaşamımdaki en yüce gönüllü kadın, annem, bana çok emek vermiştir.

4. Anlam karışıklığını önlemek için kullanılır:

Yaşlı, adamı ilgiyle dinliyordu.
O, evde dinleniyor.

5. Onay ya da yadsıma bildiren sözcüklerden sonra kullanılır:

Hayır, seninle öyle anlaşmamıştık.
Haydi, işlerini çabuk bitir.

6. Seslenme bildiren sözcüklerden sonra kullanılır:

Sevgili Annem,

Virgölün kullanımını ile ilgili aşağıdaki etkinliklerin yapılması.

10. Etkinlik:

Aşağıdaki metinde uygun yerlerde virgül kullanımınız.

Feten'in babası, köyün korucusuydu. Yoksuldu ama güçlüydü, korkusuzdu. Evine, çocuklarına bağlı, dürüst ve çalışkan bir adamdı. Kazancıyla karısını ve çocuklarını doyurur, sırtlarındaki giysileri yılda bir yenilerdi. Gece gündüz köy koruluğunu bekler, köye arada bir uğradı.

Her gidişinde silahını yağlayıp doldurur, azık torbasını düzer, çocuklarını sevip okşar, eve tuz, şeker, yağ gibi gerekli yiyecekleri satın alır; sonra yine korudaki kulübesine dönerdi.

Dayıoğlu (2008: 8)

Ara Özet: Öğretmenin, "Noktalama işaretlerini doğru kullanmak okumamızı, anlamamızı kolaylaştırır. Bu nedenle, anlamayı kolaylaştırmak ve yazmada birliği sağlamak için noktalama işaretlerini yerli yerinde kullanmalıyız. Yukarıdaki etkinlikte noktalama işaretlerinden virgölün kullanımını öğrendik." demesi.

Ara Geçiş: Bilmece, çocukların düşünme alıştırmaları yapmaları için Türkçe öğretiminde kullanılması gereken dilsel gereçlerdendir. Bunun için resimli resimsiz bilmece türlerinden yararlanılmalıdır (Sever, Kaya ve Aslan, 2008: 99). Bilmeceler yoluyla, öğrencilerin düşünsel becerilerinin geliştirilmesine katkı sağlanır.

Öğretmenin, "Şimdi de bilmecelerin dünyasında bir yolculuğa çıkalım. Hem eğlenelim hem öğrenelim." demesi.

11. Etkinlik: Aşağıdaki resimlerde yer alan bilmeceleri yanıtlayınız.

İpsiz ve mandalsız ne asarız?

Bu adam ne yapıyor?

Bu çocuk ne yapıyor?

Nur İözü (2011/a:24-43, 2011/b: 7-9)

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Tekerlemeler halk edebiyatımızın önemli gereçlerindedir. Şimdi size bir masal tekerlemesi okuyacağım. Sonrasında aynı tekerlemeyi sizin okumanızı isteyeceğim. En başarılı tekerleme söyleyen arkadaşınızı birlikte seçeceğiz.” demesi ve seçilen öğrenciye pekiştirç verilmesi.

12. Etkinlik:

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, cinler cirit oynarken eski hamam içinde... Dırılıydı, mırılıydı, raftan fincan düştü kırıldıydı, hem de ne fincan ya!.. Dedemin dedesinden kalma, kulpu kırık, kenarı yok, şu ahım şahım fincan... O akşam ne cezveyi köpürdetebildim, ne de kahveyi köpürdetebildim bakın hele, şu ettiği yetmiyormuş, kırdığı kırıkı geçmiyormuş gibi, bir de karşımıza geçip oh çekmez mi, bizim düdük fare!.. Kızmayın benim canım efendim, bu farenin derdinden bittim, tükendim. Benim gibi bir adam değil, kambur felek, kadife yelek bile dayanamaz buna. Bir gece değil, beş gece değil, her gece bu, kuyruğunu yay ediyor, unu bulguru pay ediyor; yağı, kıymayı zay ediyor... Öyle ya, hani han, hani haman? Bir gece düşündüm taşındım, tatlı tatlı kaşındım; baktım ki olur gibi, olacak gibi değil, ne yapıp ettim, telli pullu bir arzuhal yazdım kediye; dilediğim yerini bulursa, kilerde nöbet bekleteceğim...

Eflatun Cem Güney (Vural, 2003:117)

Yukarıda verilen metni kim yanlışsız okuyabilecek?

Ara Özet: Yinelemelerden, ses benzerlikleri ve çağrışımlarından yararlanılarak oluşturulan tekerlemelerin söylenişinde güçlük çekilir. Bu söyleniş güçlüğü nedeniyle eğlendirici özellik taşıyan tekerlemeler öğrencilere sesleri, sözcükleri doğru boğumlandırma ve akıcı söyleme becerisi kazandırır (Sever, Kaya ve Aslan, 2008: 97).

D- SONUÇ BÖLÜMÜ

1. Son Özet:

Duygular yaşamımızın bir parçasıdır. Yaşamımızda pek çok duyguyu değişik anlarda yaşarız. Başka canlıların duygularına saygı duyduğumuzda, dünya daha sevgi dolu bir duruma gelecektir. Toplumsal iletişim başarı ile gerçekleştiğinde, bireyler birbirlerini dinleyip duygu ve düşüncelerini anladıklarında, demokratik bir kültür oluşur.

Toplumsal iletişimin başarı ile gerçekleşmesinde konuşma ve yazma becerilerinin gelişmiş olmasının önemi büyüktür. Duygu ve düşüncelerimizi yazıyla ya da konuşma yoluyla doğru, güzel ve etkili biçimde açıklayabilmemiz; yaşamımızın birçok alanında başarılı olmamıza önemli katkılar sağlayacaktır.

2. Tekrar Güdüleme:

Derslerde en etkin olan dört öğrenci belirlenecek; bu öğrencilere, sınıfça alınan kitaplar armağan edilecektir.

Öğretmenin “Şimdi de sizlere bazı kitap adları vereceğim. Bu kitaplardan istediğinizi okuyunuz. Okuduğunuz kitapların tanıtımlarını okuma dosyanıza koyunuz.” demesi ve aşağıdaki kitapları okumaları için öğrencilere salık vermesi.

Cemali, Zeynep. (2011). *Patenli Kız*. İstanbul: Gümüşığı Kitaplığı.

Kästner, Erich. (2008). *Uçan Sınıf*. İstanbul: Can Çocuk Yayınları.

Nöstlinger, Christine . (2011). *Lollipop*. İstanbul: Gümüşığı Kitaplığı.

Öner, Çetin. (2011). *Dünyanın Bütün Kedileri*. İstanbul: Can Çocuk Yayınları.

Bir öğrencinin daha önceki derslerde önerilen kitaplardan birini tanıtması.

Öğretmenin, “Okuduğunuz kitaplardan kitaplık oluşturunuz. Ailelerinizle birlikte okuma saatleri düzenleyiniz. Olanak bulduğunuzda okul kütüphanesinden ve diğer kütüphanelerden yararlanınız, kitap fuarlarına katılınız. Sınıf kütüphanesindeki süreli yayınları ve ulaşabildiğiniz süreli yayınları okuyunuz. Ayrıca yaşınıza uygun sanatsal ve bilimsel etkinlikleri, radyo ve televizyon yayınlarını izlemeniz size katkı sağlayacaktır.” demesi.

3. Kapanış:

Öğretmenin, öğrencilere bir kısa film izleterek “İzlediğiniz kısa filmde yola çıkarak bir sonraki dersimizde ele alacağımız konuyu çıkarsamaya çalışın.” demesi.

Filmin adı: “Rain Town” Yapım yılı: 2011 Japonya, Türü: Animasyon,
Yönetmen-Senaryo: Hiroyasu Ishida.
<https://www.youtube.com/watch?v=RLAfM1RXwRs> adresinden 08.09.2013
tarihinde edinilmiştir.

E- DEĞERLENDİRME

1. Öğretmen, öğrencilere dersi değerlendirme çizelgesi dağıtarak, öğrencilerden duygu, düşünce ve önerilerini paylaşmalarını ister (Sever, Kaya ve Aslan, 2008: 188).

ÖĞRENCİLERİN DERSİ DEĞERLENDİRME ÇİZELGESİ

(Öğrenciler dersle ilgili düşüncelerini yüz ifadelerinin içini doldurarak belirtirler.)

	HAYIR ☹	BAZEN ☺	EVET ☺
Türkçe dersinde kendimi özgür hissediyorum.			
Ders benim için eğlenceli geçiyor.			
Öğretmenim duygu ve düşüncelerimi anlatabilmem için beni isteklendiriyor.			
Türkçe dersinden sonra kitap okuma isteği duyuyorum.			
Öğrenemediğim zaman öğretmenim yardımcı oluyor.			
Öğretmenimiz derse katılmamı sağlayan türlü araç gereçlerden yararlanıyor.			

Türkçe dersinin daha verimli geçmesi için neler yapılmalı? Lütfen önerilerinizi yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.

.....

Milyonluk şehirlerde de yaşasa insanoğlunun hayatında bir yalnızlık, bir kendi içine çekilme günleri doludur. İçimizdeki sevinçleri, kederleri paylaşacak insan nerede? En yakınlarımızdan bile uzaklaştığımız, derdimizi kimseciklere söylemediğimiz günler olmaz mı? Karı, koca, ana, oğul, kardeş, baba hepsi ayrı ayrı kederlenir, ayrı ayrı üzülür. Kendi kendimiz kadar kim paylaşır derdimizi? Gün olur arkadaş, dost, sevgili, oğul, ana, baba, kardeş hepsi elimizi bırakıverir. Öyle günlerin en kaçılacak yeri neresidir?

Sait Faik Abasıyanık (2008: 61)

Aşağıdaki soruları metne göre yanıtlayınız.

- Yazarın değindiği gibi içinizdeki duyguları kimse ile paylaşamadığınız durumlarda ne yaparsınız?
- Sizce derdinizi söyleyemediğiniz günlerde kaçılacak bir yer var mıdır? Varsa neresidir? Neden?
- Siz bu metne bir başlık koyacak olsanız hangi başlığı koyardınız? Nedeni ile birlikte açıklayınız.

3.

AĞACIM

Mahallemizde

Senden başka ağaç olsaydı

Seni bu kadar sevmezdim.

Fakat eğer sen

Bizimle beraber

Kaydırac oynamasını bilseydin

Seni daha çok severdim.

Güzel ağacım!

Sen kurduğun zaman

Biz de inşallah

Başka mahalleye taşınmış oluruz.

Orhan Veli Kanık (2008: 193)

Aşağıdaki soruları şiirden yola çıkarak yanıtlayınız.

- Şair, ağacını niçin çok seviyor? Sizin de çevrenizde çok sevdiğiniz varlıklar var mı? Varsa bu varlıkları sevme nedenleriniz nelerdir? Açıklayınız.
- Şairin ağacı daha çok sevebilmesi için ağacın neyi yapabilmesi gerekirdi? Açıklayınız.
- Şiir sizde hangi duyguları uyandırdı? Kısaca yazınız.
- Yaşadığınız mahallede sizi mutlu eden şeyler nelerdir? Yaşadığınız mahalleden taşınırsanız neler hissedersiniz? Açıklayınız.
- Şiirde geçen adılları ve türlerini yazınız.

4. Sevgili Can,

Önceki mektubumda da söylemişim. Okulda en yakın arkadaşım İsoho, yani Çiçek Kız'dı. Ben nasıl yazmaya meraklıysam o da çiçeklere meraklıydı. Her çiçeğin ansiklopedilerden adını bulur, özelliklerini öğrenirdi. Bunları sınıfta tanıtırdı. Öğretmenlerimiz “bitkibilimci” derlerdi ona. Sevdiği çiçeklerden güzel bir koleksiyon yapmıştı. Bütün sınıf hayran kalmıştık o koleksiyona.

Çiçek Kız'ın koleksiyonunu konuşarak bir oyun yazmayı bile denemiştim.

Çok kısa anlatayım ilk oyunumu. Perde açılıyor. Boş, karanlık bir sahne, ağır ağır aydınlanıyor. Çiçek kızın koleksiyonu görünüyor. Derken koleksiyondan sırayla çiçekler çıkıp geliyorlar. İlk bir kır papatyası çıkıyor ortaya. Ben diyor, “Kırların süsüyüm. Temizliğin simgesiyim. Elbette çocukların da dostu. Kızlar gelin olurken onların başlarına taç olmayı ne kadar çok severim.”

Papatya kenara çekiliyor. Pembe bir gül giriyor sahneye. “Ooo, papatya kardeş, kırların beyaz süsü selam sana” diyor. Sonra, “Ben her eve mutluluk taşıyan çiçeklerden biriyim. Bana bakanların içini sevinç doldurur, sıkıntılarını varsa dağıtır” diye sürdürüyor konuşmasını. Ardından da öteki çiçekler geliyor, gelen çiçekler duygularını açıklıyorlar.

Çiçek Kız'ın korktuğu başına geldi; atom bombası hastalığına yakalandı. Bunu ilk anlayan ben oldum dersem inanır mısın?

Emin Özdemir (2009: 55-62).

Yukarıdaki metinde geçen bazı sözcük ve sözcük grupları aşağıdaki bulmacanın içine gizlenmiştir. Bu sözcük ve sözcük öbeklerinin anlamları aşağıda verilmiştir. Öngöründe bulunduğunuz sözcük ve sözcük gruplarını bulmacadan işaretleyiniz.

K	E	Ç	S	Y	S	L	A	N	Ğ	E	H	Y
O	B	R	A	O	Y	E	T	İ	M	İ	A	R
R	E	J	H	L	A	A	M	I	H	R	Y	T
K	Z	R	N	P	I	N	T	Ç	E	K	R	J
T	F	O	E	O	L	İ	F	K	Ö	İ	A	E
U	C	Ü	M	L	A	Z	L	V	A	L	N	M
Ğ	L	T	E	E	L	E	N	A	H	B	K	İ
U	A	L	K	T	P	E	R	D	E	N	A	N
B	İ	Ş	T	A	K	B	E	Ş	İ	K	L	E
A	N	T	C	H	A	N	B	A	T	M	M	Ğ
Ş	L	I	A	P	Y	İ	E	Y	Ğ	A	A	E
I	S	Ş	K	A	N	I	Ğ	I	S	Ö	K	İ
N	B	N	A	L	S	S	İ	M	G	E	P	Ç
A	N	G	I	K	L	M	N	N	I	L	P	M
G	T	R	I	H	Y	I	K	L	H	S	A	G
E	S	N	D	A	L	T	E	P	L	İ	Ş	F
L	I	A	P	O	T	K	I	P	L	A	M	S
M	Ş	K	A	N	T	C	H	A	N	Y	G	E
E	N	A	L	L	I	A	P	Y	İ	O	U	R
K	T	I	K	İ	R	A	H	T	A	M	I	H

1. Bir tiyatro yapısında oyuncuların oynamaları için özel olarak yapılmış ve genellikle yükseltilmiş alan. (.....sahne.....).
2. Oyun yerini seyirci salonuna kapayıp açan kumaş (.....perde.....).
3. Düşünülen kötü durumun gerçekleşmesi (....korktuğu başına gelmek.....).
4. Çok beğenmek (.....hayran kalmak.....).
5. Duyularla ifade edilemeyen bir şeyi belirten somut nesne veya işaret, sembol. (.....simge.....).

5. Aşağıdaki öyküyü kendi düşüncelerinize göre, öykü türünün özelliklerini dikkate alarak tamamlayınız.

KARGA YAVRUSU

Nüfus kâtibi Sivrililerin Kadir Efendi'nin oğlu, on yaşlarında Nazif, Karadonluların Mustafa'nın oğluna bir uçurtma verip bir karga yavrusu almış, besliyor.

Anası ve büyükanası nedense bu karga yavrusunu istemediler.

-Besleme o pis kargayı, dediler.

Oğlan dinlemedi. Götürmüş arpa ambarına saklamış,

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Memduh Şevket Esendal

(Akt: Sever, 2004: 242)

6. Aşağıdaki metinde gereken yerlerde virgül kullanınız.

Tam altı yaşındayken, gerçek öyküler adlı balta girmemiş ormanlardan söz eden bir kitapta, korkunç bir resim görmüştüm. Boa yılanının bir hayvanı nasıl yuttuğunu gösteriyordu. Resmin aslına bakarak yukarıya çizdim.

Kitapta şöyle diyordu: “Boa yılanları avlarını bütün olarak, çiğnemenen yutarlar. Sonra da yerlerinden kimildayamazlar ve altı ay süren sindirim boyunca uyurlar.”

Bunları okuyunca, balta girmemiş ormanlar üzerine uzun uzun düşündüm. Sonra da elime bir boya kalemi alıp ilk resmimi çizmeyi başardım. İşte, 1 numaralı resmim şöyle bir şeydi:

Sanat yapıtımı büyüklere gösterip, korkup korkmadıklarını sordum. “Şapkadan kim korkar?” demesinler mi?

Exupery, Antoine de Saint (2012: 9)

7. Aşağıdaki iki seçenektten birini yanıtlayınız.

- Şu an elinizde bir olanak olsaydı kimi mutlu etmek isterdiniz? Neden? Düşüncelerinizi, yazmanın “iç yapı”, “dış yapı”, “dil ve anlatım” ilkelerine uygun olarak istediğiniz bir yazılı anlatım türünde yazınız.
- Mutluluk denildiğinde neleri düşlüyorsunuz? Mutluluk kavramının sizde çağrıştırdıklarını resimleyiniz.

EK B. 3.
Eğitim Durumu 3 (Uyku)

EĞİTİM DURUMU 3

UYKU

(Muzaffer İZGÜ)

UYKU (DİNLEME METNİ)

Sabahları çok erken uyandırırılar beni. Uyandı sanırlar, ama ben uyanmam. Annem kaldırır, öper, ama başım yine yastığa düşer. Canım hep uyumak ister. Babam:

“Hadi yavrucum” der. Annem,

“Bak biz babanla işe gideceğiz.” der.

İş... Bilmem ki ben iş nedir? Ben yastığı bilirim, ben yorganı bilirim. Uh ne tatlı olur o zaman uyumak... Oturduğum yerde uyurum, gözlerimi kaparım. Bıraksalar, öyle bıraksalar, oturarak uyurum. Ama bir bakarım ki, az sonra annemin kucağındayım. Daha çok uykum gelir, başımı anneme yaslarım, yine uyurum. Ancak yüzüme soğuk su çarpınca uyanırım. Sonra yine uyurum. Yüzümde havlu gezer, annemin tatlı sesini duyarım:

“Oh mis gibi oldun, mis çocuk oldun.”

Olmasam, mis olmasam, sonra olsam, uyusam uyusam sonra olsam...

Olmaz ki, şimdi de masadayım, sandalyede oturuyorum. Babam karşımda. Bana gülümsüyor:

“Düşeceksin yavrum.” diyor.

Annem, üzerine reçel sürülmüş ekmek uzatıyor. Ben ekmek istemiyorum ki, reçel istemiyorum ki. Yumurta da istemiyorum, uyumak istiyorum. Başımı masanın ucuna koysam hemen uyurum. Ama annem bırakmaz ki, babam bırakmaz ki...

Uf, lokma ağzımda kocaman oluyor. Düş görüyorum. Düşümde uyuyorum. Kocaman bir yatağın içindeyim, apak... O yana dönüyorum, bu yana dönüyorum, ama uyuyorum. Duvara arı konmuş, arıdan korkmuyorum, yine uyuyorum...

Babam,

“Yut çocuğum” diyor...

Annem,

“Daha seni anneannene bırakacağım, otobüse yetişeceğim” diyor.

Yetişemese ya, hep evde kalsa ya... O kalsa, ben uyusam...

“Ay daha dilimini bitirmemiş...”

Uykumu bitirmedim ki. Yarım kaldı uykum. Ben daha çok uyuyacaktım.

Şıngır mıngır... Şıngır da mıngır... Ağzımın ucunda bir sıcaklık var. Babamın kalın sesi.

“Haydi içsin benim oğlum çayını.”

“Hıı?”

“Çay, bak içine üç de şeker attım, bir de güzel karıştırdım. Şimdi oğlum lüp içer, hop diye kalkar.”

Canım kalkmak istemiyor ki. Çay içmek de istemiyor. Hiçbir şey istemiyor. Uyumak istiyorum.

“Şimdi döneceksin çocuğum... Ay Halit çayını içmedi mi daha?”

“İçer annesi, şimdi içer. Haydi bakalım benim tonton oğlum.”

Ben tonton değilim. Hiç de tonton olmayacağım. Bir büyüyeyim, hep uyuyacağım, hep uyuyacağım.

Annem başucumda...

“Ben hazırım” diyor...

Babam,

“Daha kazağını, paltonu giyeceksin çocuğum” diyor.

Annem ekliyor:

“Anneannesi ona neler verecek...”

Hiçbir şey vermez ki anneannem...

“Koltuğun üstüne çıkma der, pencereden bakma der, balkona adımını atma, der.”

En sonunda da,

“Akşamüzeri annen seni almaya gelsin, yaptıklarını bir bir söyleyeceğim” der.

Annemin kucığındayım, babam paltomun düğmelerini ilikliyor. Annem yakamı kaldırıyor. Sonra bir tarak bana, bir tarak kendine, annem saçımı tarıyor, saçını tarıyor. Tarak yastık olsa, ben başımı koysam, uyusam. Paltoma sarılısam, oracıkta, o kapı yanında kıvrılısam uyusam.

“Anneannesi ona ne masallar anlatacak.”

Hıh, anlatmaz ki... Dizinin sızısını, belinin ağrısını anlatır. Sonra bana ilaçlarını gösterir. Boş kutu koyar önüme iki tane.

“Oyna işte kendi kendine, araba yap, tren yap” der.

Babam gidiyor. Anneme,

“Hoşça kal” dedi.

Şimdi annem kapıyı çekecek, soğuğu da sevmiyorum. Karanlığı da sevmiyorum. Ama az sonra ikisi de sokakta. Beni bekliyorlar.

Sokaktayız... Ben yine uyuyorum... Annem elimden tutmuş çekiyor. Gözlerim kapalı, ben şimdi ayaktaım, kardan bir yatağın içinde, ama sıcacık. Birden elim sıkılıyor, sertçe çekiyor...

“Oğlum aç gözlerini, kayıp düşeceksin.”

Kaysam, düşsem, annem de unutsa beni, kara sarılsam uyusam...

“Biraz hızlı yürü yavrucuğum, yedi otobüsünü kaçırdım mı, sonra durakta bekleye bekleye donarım.”

Donsak... Annemle birlikte kardan adam olsak. Ama uyusak.

Kolum daha hızlı çekiliyor. Karşıya geçiyoruz. Amcalar, teyzeler, ablalar, hep koşuyorlar... İşte şu teyze de çocuğunu anneannesine bırakmış... Koşuyor. Şu babam mı? Hayır, babam gitti. İşine gitti... İş... Çok sordum mu, reçel diyorlar, ekmek diyorlar. Sonra bir de ev kirası diyorlar... Ben bilmem ki ev kirasını...

Bir kuş uçuyor, uyumaya gidiyor.

Bir at arabası... At uyumaya gidiyor.

“Yavrucuğum önüne baksana...”

Önüm? Ama ben hep uyku görüyorum anneciğim... Niye öyle? Annem de işe gitmezse geçinememiştiz. Sonra ev sahibi bizi kolumuzdan tutar atarmış. O ev bizim ki, orada benim yatağım var, yorganım var, yastığım var. Ev sahibi kim?

Hayat pahalı???

O hani saçı kabarık Hayat Teyze mi?

“Üşüdün mü yavrucum?”

Üşümüyorum. Uykum var... Bağırarak istiyorum ama bağırılmıyorum. Bir bağırırsam, “Uykum vaaar!”

“Yoruldu, gel kucağıma.”

Oh... Yatak annem, yastık annem, yorgan annem... İyi geceler anneciğim.

KÜÜÜT!...

N’oldu bilmiyorum ki... Annem yerde, ben de yerdeyim... Başımdan kanlar akıyor... Birileri annemi kaldırıyorlar... Annem bana sarılıyor. Kafam acıyor...

Ama ben uyuyorum...

Muzaffer İzgü (1995: 72-78).

3. EĞİTİM DURUMU

A- BİÇİMSEL BÖLÜM

Okulun Adı : 30 Ağustos Ortaokulu

Dersin Adı : Türkçe

Sınıf : Ortaokul 2. Sınıf

Süre : 14 ders saati

Öğretmenin Adı ve Soyadı : Hatice Turhan

Öğrenme, Öğretme Yöntem ve Teknikleri: Anlatım Yöntemi, Soru-Yanıt Tekniği, Yansıtıcı Gösterimi Tekniği, Mektup ya da Telgraf Oyunu.

Beceriler: Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim kurma, problem çözme, araştırma, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik.

Araç ve Gereçler: Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, Bilgisayar, Türkçe Sözlük, Yansıtıcı, Yazım Kılavuzu.

Kaynak Kitaplar:

- Ak, Behiç. **Karikatür Kitabı.**
- Aksan, Doğan. **Şiir Dili ve Türk Şiir Dili.**
- Aksan, Doğan. **Türkçenin Gücü.**
- Ali, Sabahattin. “Bir Orman Hikâyesi”. **Yazarlarımızdan Öyküler.**
- Bıyıklı, Hatice; Öztaş Yaşar. **İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 6.**
- Bilgin, Muhittin. **Anlamdan Anlatıma Türkçemiz.**
- Bilen, Mürüvvet ve diğerleri. **Eğitimde İlke ve Yöntemler.**
- Çelik, Tuğba. **Dil ve Edebiyat Öğretimi.**
- Dağlarca, Fazıl Hüsnü. **Yazıları Seven Ayı.**
- Hartling, Peter. **Benjamin Anna’yı Seviyor.**
- İçözü, Nur. **Farafaraffili 2.**
- İzgü, Muzaffer. **Al Yanaklı Hasan.**
- MEB. **İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı.**
- Özdemir, Emin. **Ölümsüzlük Gezegeni.**
- Sever, Sedat. **Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme.**
- Sever, Sedat ve diğerleri. **Etkinliklerle Türkçe Öğretimi.**
- Sever, Sedat. **Çocuk ve Edebiyat.**
- Suzuki, David ve Henner, Barbara **Yaşadığımız Dünyayı Tanıyın Çevreye Bakış Çocuklar İçin Öğretici Çevre Kitabı.**
- Ural, Yalvaç. **Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor.**
- Vural, Mehmet. **Ev ve Sınıf Etkinlikleri Antolojisi.**

Görsel ve İşitsel Uyarılar (Metinler):

1. “Yumuşak Saatler ya da Eriyen Zaman” tablosu, Ressam: Salvador Dali, 1931, tuval üzerine yağlı boya, 24X33 cm, Modern Sanat Müzesi New York. Kocatürk, Kenan. (Editör). (2005). *Mini Sanat Dizisi Salvador Dali*. (Çev. Sema Bulutsuz). İtalya, Literatür Yayınları. (Eserin orijinali 2005’te yayımlandı). s. 29.
2. Mozart “Türk Marşı”
Piano Passion Mozart: Piano Sonata 11 In A, K 331, “Turkish March” - 3. Rondo Alla Turca, (EMI Classics- Katalog numarası: 5852702), Etiket numarası:0724358527025, Yayın Tarihi: 1 Eylül 2003.
3. Lightheaded adlı kısa film Yönetmen: Mike Dacko, Seneryo: Mike Dacko, Editör: Mike Dacko.
<http://www.youtube.com/watch?v=oCpWbuKwIPc> adresinden 11.11.2013 tarihinde edinilmiştir.
4. Mary Cassatt, Mektup, 1891, Kongre Kütüphanesi, Washington DC. Wiedemann, Christiane; Funck, Anne Kathrin; Kutschbach, Doris. (2012). *Her Güne Bir Sanat Etkinliği*. (Çev. Esin Uslu). İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
5. Ak, Behiç. (2012). *Karikatür Kitabı*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı. s.25
6. Erkek çocuk görseli: <http://saglikli-yasayin.blogspot.com.tr/> adresinden 11.11.2013 tarihinde edinilmiştir.
7. Aslan görseli: <https://www.pinterest.com/source/chataboutheroesrp.wikia.com/> adresinden 11.11.2013 tarihinde edinilmiştir.
8. Renkli şeker yiyen çocuk görseli: http://hazaleroglu.blogspot.com.tr/2011/11/besin-gruplari_8533.html adresinden 11.11.2013 tarihinde edinilmiştir.
9. Gökkuşuğu görseli: http://www.dekoratifyapi.com/cocuk_serisi adresinden 11.11.2013 tarihinde edinilmiştir.
10. Çita görseli: <http://www.resim11.com/Cita.html> adresinden 11.11.2013 tarihinde edinilmiştir.
11. Atlet görseli: <http://www.gamespot.com/forums/gufu-the-i-might-fix-up-this-board-someday-one-day-909178748/who-is-the-best-athlete-currently-active-10044282/> adresinden 11.11.2013 tarihinde edinilmiştir.
12. Ev görseli: <http://www.hafifcelikev.com/celikev/tag/celik-ev-modelleri> adresinden 11.11.2013 tarihinde edinilmiştir.
13. Güneş görseli: <http://www.ilgincseyler.net/gunes-enerjisini-nereden-alir.html> adresinden 11.11.2013 tarihinde edinilmiştir.

ÖĞRENME ETKİNLİKLERİNİN ÖRÜNTÜSÜ

İlişkilendirilebilecek Ana İzlek: Zaman ve Mekân

Dilsel Metnin Başlığı: Uyku

Dilsel Metnin Türü: Öykü

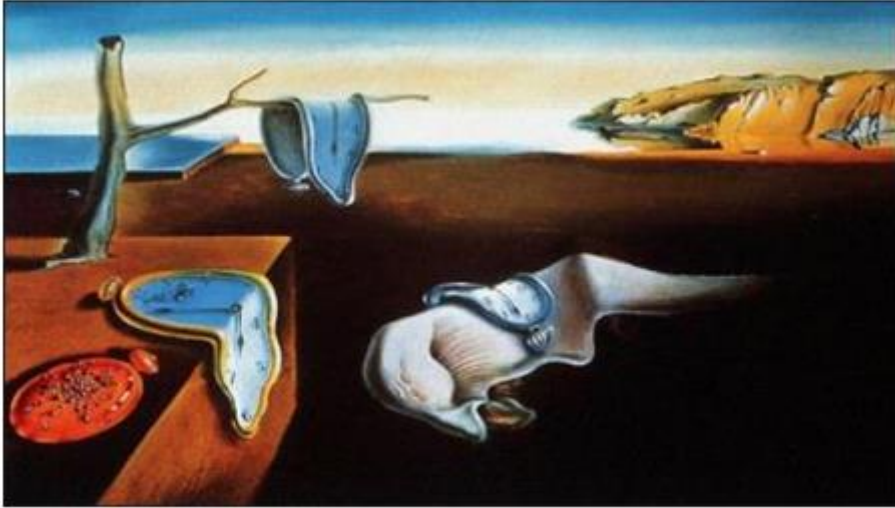
Ana Nokta: Öğrenme öğretme etkinliklerinde belirtilen anlama ve anlatma becerilerinin amaçlarıyla ilgili kazanımların edindirilmesi. Metinlerin tanıklığında duyarlılık geliştirme.

Yardımcı Noktalar:

1. Dinlediği ve okuduğu, düzeyine uygun bir metni tam ve doğru olarak anlama.
2. Okuma yöntem ve tekniklerini kullanma.
3. Duygu, düşünce, düş, izlenim ve deneyimlerini konuşma yöntem ve tekniklerine dikkat ederek sözlü olarak anlatma.
4. Metnin ana düşüncesini kavrama.
5. Metnin olay örgüsünü kavrama.
6. Metnin türüyle ilgili özellikleri kavrama.
7. Metnin bağlamından yola çıkarak sözcüklerin ve sözcük öbeklerinin anlamlarını çıkarma.
8. Kendisini yapıttaki karakterlerin yerine koyarak olayları, duygu, düşünce ve düşleri yorumlama.
9. Metinde ortaya konan sorunlara değişik çözümler üretme.
10. Yazma çalışmalarında “dış yapı”, “iç yapı” ve “dil ve anlatım” ilkelerini uygulama.
11. Kendini sözlü ve yazılı olarak anlatma alışkanlığı kazanma.
12. Metindeki neden sonuç ve amaç sonuç ilişkilerini belirleme.
13. Durum (hâl) eklerinin işlevlerini kavrama.
14. Benzetme sanatının kullanımını kavrama.
15. Kişileştirme sanatının kullanımını kavrama.

B- GİRİŞ BÖLÜMÜ**1. Dikkati Çekme:**

Öğretmen tarafından; öğrencilere okunacak öyküyle ilgili bir resmin yansıtıcı yardımıyla gösterilmesi.

Resmin Adı: Yumuşak Saatler ya da Eriyen Zaman Ressamı: Salvador Dali (Dali, 2010: 29)

Öğretmenin “Resim sizlere neleri çağrıştırdı? Resimle ilgili neler düşünüyorsunuz?” sorularını yöneltmesi ve yeterli sayıda öğrenciye söz vermesi; gerekirse, resimle ilgili yönlendirici ipuçları vermesi. Resimle ilgili yapılan konuşmaların ardından öğretmenin, yansıtılan resmin Salvador Dali’nin “Eriyen Zaman” adlı tablosu olduğunu belirtmesi ve resimle ilgili bilgilendirmede bulunması. Öğretmenin resmin içeriğine yakın açıklamalarda bulunan öğrencilere pekiştireç vermesi.

Bugün sizinle bir öykü inceleyeceğiz. Yansıtılan resim inceleyeceğimiz öyküyle ilgili ipuçları sunmaktadır. Sizce bugün işleyeceğimiz öykünün konusu ne olabilir?” demesi ve öğrencileri öykünün içeriğiyle ilgili çıkarımlarda bulunma konusunda isteklendirmesi.

Öğretmenin, “Günün en sevdiğiniz anı nedir? Sabah uykusunu sever misiniz? Sabah uykunuzdan uyanmak size zor gelir mi?” Sorularını sorması ve öğrenciyi öykünün anlam evrenine doğru çekmesi.

2. GÜDÜLEME:

Öğretmenin “Bu haftaki derslerimizde “zaman ve mekân” izleğinde yazınsal metin türlerini anlamaya dayalı süreçlerde beceri kazanacak, bir yandan da yazma çalışmaları yaparak yazma becerilerimizi geliştirecek, yapacağımız dilbilgisi çalışmalarıyla dilimizi doğru ve etkili kullanma yolunda ilerleyeceğiz. Anadilimizi iyi kullanmamız, kendimizi daha doğru ve etkili anlatmamıza katkı sağlar. Bu durum da bizi yaşamda başarılı kılar.” demesi.

3. GÖZDEN GEÇİRME:

Öğretmenin, “Öyküler duygu ve düş dünyasının kapılarını aralar. Öyküler daha önce tanık olmadığımız olaylara, yaşantılara ortak olmamızı; yaşamadığımız duygu ve deneyimleri yaşamamızı sağlayabilir.

Öğretmenin, “Uzaktaki bir kişiye, kişilere ya da kuruma belirli bir durumu ya da duyguyu anlatmak amacıyla yazılan yazılara mektup denir.” demesi.

Öğretmenin, “Şiirler bize duygu ve düş dünyasının kapılarını aralar. *İnsanın duygu yönünün ağır bastığı bildirilerin en iyi örneklerini şiir dilinde buluruz. Çeşitli duygu, düşünce ve hayallerin söze dönüştüğü yazın ürünleri içinde şiir dili yoğunluğu, sözcüklerin anlam değerleri ve müzikalitelere nedeniyle daha etkileyici ve çarpıcı bir anlatımı gerçekleştirir* (Aksan, 2006: 26).” demesi.

Bu derste değişik yazınsal türlerin tanıklığında duygu ve düşünce dünyanızda yolculuğa çıkacaksınız. Değişik yazınsal türleri tanıyarak sözcüklerinizi geliştirecek, değişik türlerde yazılar yazarak yazma becerilerinizi geliştireceksiniz.” demesi.

4. DERSE GEÇİŞ:

Öğretmenin, “Şimdi sizi daha çok meraklandırmadan, Muzaffer İzgü’nün “Uyku” adlı öyküsünü okuyorum, lütfen dikkatle dinleyiniz.” demesi.

C- GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

1. Öğretmenin, öğrencilerden dinleme kurallarını uygulamalarını istemesi.
2. Öğretmenin okuma yöntem ve tekniklerine uygun olarak öyküyü sesli okuması.
3. Öğrencilerden dinledikleri metinden kısa notlar oluşturmalarının istenmesi.
4. Öykünün anlam dünyası ile ilgili aşağıdaki soruların öğrenciye yöneltmesi.

SORULAR-YANITLAR

S1: Günün en sevdiğiniz zaman dilimi hangisidir? Neden en çok o zaman dilimini sevdiğinizi açıklayınız. (Verilen ipuçlarıyla öğrenciler konuşturulmaya çalışılır.)

Y1:...

S2: Sabahları erken uyanmayı sever misiniz? Siz de öykü kahramanı gibi sabahları uyanmakta zorluk çekiyor musunuz? Sabahları erken uyandığınızda neler hissedersiniz? Açıklayınız.

Y2:...

S3: Okula başlamadan önce anneniz ve babanız işe gittiğinde size kim bakardı? Kendinizi nasıl hissederdiniz? Annenizin ya da babanızın işe gitmesi hoşunuza gider miydi? Neden? Açıklayınız.

Y3:...

S4: Öykü kahramanı Halit'in ailesi işle ilgili sorularını şöyle yanıtlıyor: "İş... Çok sordum mu, reçel diyorlar, ekmek diyorlar. Sonra bir de ev kirası diyorlar... Ben bilmem ki ev kirasını..." Siz ailenize, "İş ne demektir? Çalışmak ne demektir?" Sorularını yönelttiniz mi? Yönelttiyseniz hangi yanıtları aldınız? Sizce iş, çalışmak ne demektir? Açıklayınız.

Y4:...

S5: Anne ya da babanız iş yerlerinde ne kadar zaman harcıyor? İşlerinden yorgun döndükleri ya da evde çalışmak zorunda oldukları anlar, sizlere yeterince zaman ayıramadıkları oluyor mu? Siz böyle durumlarda neler hissediyorsunuz? Açıklayınız.

Y5:...

S6: Sizin de öykü kahramanı Halit gibi sabah uyanamadığınız zamanlarda yaşadığınız bir anınız var mı? Açıklayınız.

Y6:...

S7: Bir zaman makinanız olsa ve zamanı yönetme şansınız olsa en çok hangi zamanlara gitmek istersiniz? Neden? Açıklayınız.

Y7:...

S8: Siz bu öyküye uygun bir başka başlık belirleyecek olsanız bu başlık ne olurdu? Neden? Açıklayınız.

Y8:...

S9: Kış mevsiminde sabahın erken saatinde okula gelmek üzere evden çıktığınızda neler hissediyorsunuz? Açıklayınız.

Y9:...

S10: Metnin anlatımı kimin ağzından yapılmıştır?

Y10:...

S11: Siz de bu metinden yola çıkarak bir soru oluşturunuz. Oluşturduğunuz soruyu arkadaşlarınızdan birine yöneltiniz.

Y11:...

Ara Özet: Öğretmenin, "Öyküde de görüldüğü gibi; yaşamımızda bazen bulunmak istemediğimiz yerlerde bulunmak zorunda olabiliriz ya da zamanımızı dilediğimiz gibi geçiremeyebiliriz. Okuduğumuz öyküde öykünün başkişisinin; anne ve babasının sabah işe giderlerken onu da uyandırdıkları ve anneannesine bırakmak için yola koyuldukları görülür. Öykü kahramanı bu durumdan son derece mutsuzdur. Çünkü anneannesinde eğlenceli zaman geçirmediği gibi sabahları erken uyanmayı da sevmemektedir. Çocuklar, incelemiş olduğumuz öyküde yer alan sözcük ve sözcük gruplarının anlamlarını bilmek öyküyü anlamanızı kolaylaştıracaktır." demesi.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Şimdi öyküde geçen bazı sözcük ve sözcük gruplarının anlamları üzerine düşüneceğiz.” demesi. Öğretmenin, “Bazı sözcükler yazılışı değişik olsa da aynı anlamı taşırlar. Yazılışları değişik, anlamları aynı olan bu sözcüklere eş anlamlı sözcükler denir. Bir sözcüğün karşıladığı anlamın tam tersi anlama gelen sözcüklere ise zıt anlamlı sözcükler denir. Şimdi okuduğumuz metinde geçen bazı sözcüklerin eş ve zıt anlamlılarını bulmaya çalışalım.” demesi.

1. Etkinlik: Aşağıdaki tümcelerde geçen sözcüklerin eş ve zıt anlamlılarını tümcenin bağlamından yola çıkarak yazınız. (Öğrencilere gerekli ipuçlarının verilmesi. Doğru yanıt veren öğrencilere pekiştirme verilmesi. Sınıfça alkışlanması.)

“Oh **mis** gibi oldun, **mis** çocuk oldun.” “mis” sözcüğünün eş anlamlısı nedir?

Çabucak karşıya geçiyoruz. “çabucak” sözcüğünün eş anlamlısı nedir?

“**Kocaman** bir yatağın içindeyim, apak...” “kocaman” sözcüğünün zıt anlamlısı nedir?

“Ağzımın ucunda bir **sıcaklık** var.” “sıcaklık” sözcüğünün zıt anlamlısı nedir?

“**Boş** kutu koyar önüme iki tane.” “boş” sözcüğünün zıt anlamlısı nedir?

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Metinden yola çıkarak bazı sözcüklerin eş ve zıt anlamlılarını öğrendik. Sözvarlığımızı geliştirmek anlama ve anlatma becerilerimizi geliştirmeye katkı sağlayacaktır. Bugün sözcükler üzerine çalışmalar yapacağız. Sözcüklere eklenerek onları çekimleyen, yeni anlamlar kazanmasına, türemesine katkı sağlayan yapılara ek denir. Bu dersimizde sizlerle birlikte durum (hâl) ekleri öğreneceğiz.” demesi.

Adlara getirilen beş durum (hâl) eki vardır (Bilgin, 2013: 204-212):

- 1. Yalın Durumu (Hâli):** Adın durum eki almamış biçimidir.
Örnek: Elimdeki **kalem** yere düştü.
- 2. Belirtme Durumu (-i) (Hâli):** Adın eylemden doğrudan etkilendiği durumun anlatır. Belirtme durumundaki ad, tümcede belirtili nesneyi oluşturur.
Örnek: Elindeki **kalemi** yere düşürdü.
- 3. Yönelme Durumu (-e) (Hali):** Adın belirttiği kavrama dönüşü ya da yönelişini belirten durumdur.
Örnek: Okula **gitmek için** evden çıktı.
- 4. Bulunma Durumu (-de) (Hali):** Bulunma durumundaki adlar, eylemin belli bir yerde gerçekleştiğini; bir kimsede, bir şeyde, bir yerde bulunduğunu belirtir.
Örnek: Ev**de** sular kesilmiş.
- 5. Çıkma Durumu (-den) (Hali):** Çıkma durumundaki ad, bir eyleme bağlandığında, eylemin ayrıldığı, çıktığı, uzaklaştığı ya da geçtiği yeri belirtir.
Örnek: Çantam**dan** gerekli malzemeyi alabilirsin.

Öğretmenin “-de eki sizce sözcüklere bitişik mi yazılır ayrı mı yazılır?” Sorusunu yöneltmesi. Ardından iki tümceyi tahtaya yazması.

Ablam da bizimle gelecek.

İstediğim kitap ablamda varmış.

Öğretmenin “Sizce bu tümcelerde de doğru yazılmış mıdır? Neden?” Sorusunu yöneltmesi. Öğrencilere ipuçları verilir. Doğru yanıt veren öğrencilere pekiştireç verilir.

Öğretmenin, “-de durum ekiyle de bağlacını birbiriyle karıştırmamalıyız. Çünkü durum eki olan -de eklendiği sözcüğe bitişik yazılır. Ancak bağlaç olan de sözcükten ayrı yazılır. Ayrıca bağlaç olan de tümceden çıkarıldığında da tümcenin anlamı bozulmaz.” demesi.

2. Etkinlik:

Aşağıdaki baloncuklarda yer alan boşluklara uygun durum eklerini getiriniz.

Bu yıl yaz tatilinde İzmir...
gideceğiz.

Bu masa... ileri
taşmalıyız.

Okul... çıkınca
arkadaşıma gideceğim.

Elim... kaç tane elma
var?

Minik kedi annesi... çok
seviyor.

Kalemligim... renk renk
kalemler var.

Ara Özet: Öğretmenin, “Adların durum eklerini birlikte öğrendik. Etkinlikler yaptık. Şimdi de müziğin dünyasında bir gezintiye çıkacağız.” demesi.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Şimdi size bir müzik dinleteceğim. Müziği dikkatle dinleyiniz.” demesi. Mozart’ın Türk Marşı’nı öğrencilere dinletmesi.

3. Etkinlik:

Mozart “Türk Marşı” Turkish March- Piano Passion Mozart: Piano Sonata 11 In A, K 331, “Turkish March” - 3. Rondo Alla Turca (EMI Classics- 5852702)

Bu müziği dinlerken kendinizi bir yerde düşleyecek olsanız o yer neresi olurdu? Bu müzik sizleri bir zamana götürecektir olsa bu hangi zaman olurdu? Bu müziğin size duyumsattığı yeri ve zamanı anlatan bir yazı yazınız. Yazmanın “iç yapı”, “dış yapı”, “dil ve anlatım” ilkelerine özen gösteriniz.

Ara Geçiş: Öğretmenin, bir iki öğrencinin yazısını sınıfa okutması. En güzel yazının sınıfça seçilerek alkışlatılması. Öğretmenin, “Yaşantımızda tanık olduğumuz ya da yaşadığımız olayların bir nedeni olabilir mi?” sorusunu öğrencilere yöneltmesi. Öğrencilere gerekli ipuçlarının verilmesi.

Öğretmenin, “Yaşamda karşılaştığımız olayların nedenleri olabilir. Örneğin Ali uyanamadığı için okula geç kaldı. Tümcesinde sonuç Ali’nin okula geç kalmasıdır. Geç kalma olayının nedeni ise Ali’nin uyanamamasıdır. Bir olayın sonucunun ve nedeninin verildiği tümcelerde neden-sonuç ilişkisini görebiliriz.” demesi.

Öğretmenin, “Bir olayın, bir durumun gerçekleşme ya da gerçekleşmeme sebebini ortaya koyan tümcelerde neden-sonuç ilişkisi vardır. Bu tür tümcelerde ‘neden, niye, hangi nedenle’ sorularına yanıt bulunabilir.

Yaşamımızda amaçladığımız şeylerin de sonuçları olabilir. Bir eylemin hangi amaçla yapıldığını bildiren tümcelerde amaç sonuç ilişkisi vardır. Eyleme sorulan hangi amaçla sorusunun yanıtını bu tümcelerde bulabiliriz.” demesi.

4. Etkinlik:

Neden-sonuç ve amaç-sonuç ilişkisi olan tümceler oluşturabilir misiniz?

Örnek: Halit yolda uyuduğu için annesi ile birlikte düştü. (Neden-sonuç ilişkisi vardır.)

Siz de Uyku adlı metinden yola çıkarak dört tane amaç-sonuç ve neden-sonuç ilişkisi olan tümce oluşturabilir misiniz?

Ara Özet: Öğretmenin, “Neden-sonuç ve amaç-sonuç ilişkisinin ne olduğunu ve bu ilişkileri taşıyan tümcelerin nasıl kurulduğunu öğrendik. Amaç-sonuç ve neden-sonuç ilişkilerini bilmek tümcelerin anlamlarını algılamamızı kolaylaştıracaktır.” demesi.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Şimdi de sizinle birlikte bir kısa film izleyeceğiz. İzlediğiniz kısa filmdeki amaç-sonuç ve neden-sonuç ilişkilerine dikkat ediniz.” demesi. Öğretmenin “Lightheaded” adlı kısa filmi izletmesi.

Lightheaded Yönetmen: Mike Dacko, Senarist: Mike Dacko, Editör: Mike Dacko.

<http://www.youtube.com/watch?v=oCpWbuKwLPc> adresinden 11.11.2013 tarihinde edinilmiştir.

5. Etkinlik:

İzlediğim kısa filmde yola çıkarak oluşturduğum amaç-sonuç ve neden-sonuç tümceleri:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ara Özet: Öğretmenin, “Neden-sonuç ve amaç-sonuç ilişkilerini anlamak tümceleri daha iyi anlamamıza ve kendimizi daha iyi anlatmamıza katkı sağlayacaktır. Günlük yaşamımızda da neden-sonuç ve amaç-sonuç ilişkisi taşıyan tümceler kurabiliriz.” demesi.

6. Etkinlik:

Ben Olsaydım

İzlediğiniz kısa filmdeki küçük mumlardan birinin yerine kendinizi koyarak “ben mum olsaydım” konulu bir konuşma etkinliği yapınız. Konuşmanız sırasında konuşma yöntem ve tekniklerine özen gösteriniz.

Ara Özet: Yapılan konuşma etkinliklerinin konuşmayı yapan öğrenciler ve dinleyiciler tarafından dil anlatım, sunum tekniği, sesin ve beden dilinin etkili kullanılması, içerik yönünden değerlendirilmesi. En başarılı konuşma etkinliğini yapan öğrenciye pekiştirici verilmesi. (Sınıfça alkışlanması)

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Daha önceki dersimizde bu hafta değişik türlerde metinlerle karşılaşacağımıza değinmiştik. Bu dersimizde mektup türüne ilişkin bir örnek inceleyeceğiz.” demesi. Ardından Çiçek Kızın Ölümü adlı metni okuması.

ÇİÇEK KIZIN ÖLÜMÜ

Sevgili Can,

Önceki mektubumda da söylemiştim. Okulda en yakın arkadaşım İsoho, yani Çiçek Kız'dı. Ben nasıl yazmaya meraklıysam o da çiçeklere meraklıydı. Her çiçeğin ansiklopedilerden adını bulur, özelliklerini öğrenirdi. Bunları sınıfta tanıtırdı. Öğretmenlerimiz “bitkibilimci” derlerdi ona. Sevdiği çiçeklerden güzel bir koleksiyon yapmıştı. Bütün sınıf, hayran kalmıştık o koleksiyona.

Çiçek Kız'ın koleksiyonunu konuşarak bir oyun yazmayı bile denemişim.

Çok kısa anlatayım o ilk oyunumu. Perde açılıyor. Boş, karanlık bir sahne, ağır ağır aydınlanıyor. Çiçek kızın koleksiyonu görünüyor. Derken koleksiyondan sırasıyla çiçekler çıkıp geliyorlar. İlk bir kır papatyası çıkıyor ortaya. Ben diyor, “Kırların süsüyüm. Temizliğin simgesiyim. Elbette çocukların da dostu. Kızlar gelin olurken onların başlarına taç olmayı ne kadar çok severim. “

Papatya kenara çekiliyor. Pembe bir gül giriyor sahneye. “Ooo, papatya kardeş, kırların beyaz süsü selam sana” diyor. Sonra, “Ben her eve mutluluk taşıyan çiçeklerden biriyim. Bana bakanların içini sevinç doldurur, sıkıntıları varsa dağılır.” diye sürdürüyor konuşmasını. Ardından da öteki çiçekler geliyor, gelen çiçekler duygularını açıklıyorlar.

Çiçek Kız'ın korktuğu başına geldi; atom bombası hastalığına yakalandı. Bunu ilk anlayan ben oldum dersem, inanır mısınız?

Dedim ya, sormak, öğrenmek, merak etmek bizim özelliğimizdir. Atom bombası hastalığıyla ilgili çok şey öğrenmişim. Hastalığın belirtilerini onda görüyordum.

Nasıl mı anladım? İsoho'yla koşmaca oynardık bizim bahçede; eskiden hep beni yenerdi. Sonraları değişti. Biraz koşsa tıkanıyordu. Solgun bir hali vardı; her geçen günle bu solgunluğu daha da artıyordu. O bol bol gülen Çiçek Kız artık eskisi gibi gülmüyordu. Yoksa o uğursuz hastalığa mı yakalandı? Böyle bir korku vardı içimde.

Bir öğleden sonra bizim evde ders çalışıyorduk. Birden Çiçek Kız'ın burnu kanadı. Ne yaptırırsak durduramadık. Hastaneye götürdüler. Doktorlar, kan kanseri demişler. Birkaç ay yattı, öldü.

İsoho'nun ölümüne okulca çok üzüldük. En çok üzülen de bendim; çünkü en yakın arkadaşım o. Masadaki yeri boş kalmıştı.

Ölümünden sonra “İsoho'ya Ağıt” adlı bir yazı yazdım. Yazımı çoğaltıp bütün okula dağıttılar. Annesi de yazımın başına onun resmini koymuş, yatak odasına asmış.

İsoho'nun anısına sınıfta bir köşe düzenledik. Benim yazdığım “İsoho'ya Ağıt” yazısının içine onun renkli bir fotoğrafını yerleştirdik; altına da onun çiçek koleksiyonunu. Koleksiyonun çevresini, arkadaşlarımızın birer cümlelik sevgi sözleriyle süsledik. Şu türden cümlelerdi bunlar:

**Sen de bir çiçektin İsoho
Menekşeler senin için ağlıyor.
Adın dilimizde,
Sevgin yüreğimizde yaşayacak İsoho.
Lanet olsun sana ölümü getiren
hastalığa...**

Bir gün okuldan dönmüştüm. Baktım annem bahçedeki güvercinliğin kapısı önünde duruyor. Üzüntülü bir hali var. “Ne var, ne oldu anne?” diye sordum. “Senin

Uzun Gaga hasta galiba” dedi. “Yem yemiyor, tüyleri de dökülüyor.”

Atom bombası hastalığı yalnız insanları değil, bitkileri, kuşları da ölüme götürüyordu. Biliyordum bunu. Sakın Uzun Gaga da aynı hastalığa yakalanmış olmasın?

Güvercinlerimizin arasında en çok onu severdim. Geçen yıl ağabeyimin bir arkadaşına vermiştik onu. Bizim köye yedi sekiz saat uzakta bir köyden ağabeyimin arkadaşı. Uzun Gaga gideli nerdeyse bir hafta olmuştu. Bir sabah güvercinleri yemlemek için güvercinliğe gitmişim. Birde ne göreyim, Uzun Gaga, kümesin önünde dolanıp duruyor. Bizi ve arkadaşlarımızı unutmamış, dönüp geri gelmişti.

Şimdiyse hastaydı. Ellerimin arasına aldım. Göz perdeleri inip inip kalkıyordu. Avucuma yem koydum, yemedi; su içirmek istedim, içmedi. Belli ki çok hastaydı. Ötekilerden ayırmamam daha kolay iyileşir diye düşündüm; arkadaşlarımızın arasına bıraktım.

Ertesi sabah uyanır uyanmaz doğru güvercinliğe koştum. Uzun Gaga yerde yatıyordu, ölmüştü. Öteki güvercinler de çevresini kuşatmış, kuğurduyorlardı. Belki de kendi dillerince arkadaşlarına ağlıyorlardı...

Güvercinlerin hali beni çok etkilemişti. Uzun Gaga'nın ölüsünü elime alınca gözyaşlarımı tutamadım. Annemle ağabeyim de geldi. Uzun Gagayı, çiçekliğin sonundaki yere gömdük.

Saksıları koruyan gölgeliğin yanında durdum... Pırıl pırıl bir gündü. İleride Uzun Gaga'yı anlatan, bir öykü yazacaktım...

Hoşça kal, sevgili düş kurma ikizim. (Şifre sözcüğünü seçmeyi unutma.)

Sadako

Emin Özdemir (2009: 55-62).

1. Öğretmenin, öğrencilerden dinleme kurallarını uygulamalarını istemesi.
2. Öğretmenin okuma yöntem ve tekniklerine uygun olarak mektubu sesli okuması.
3. Öğrencilere okuma yöntem ve tekniklerinin anımsatılması.
4. Öğrencilere mektubun sessiz okuma yöntemiyle okutulması.
5. Öğrencilere mektubun sesli okuma yöntemiyle okutulması. Sesli okuma yöntem ve tekniklerine uygun, tonlama ve vurgu açısından başarılı okuma yapan öğrencilere pekiştireç verilmesi. (Sınıfça alkışlatılması, öyküyü güzel okudu denilmesi.)
6. Varsa öğrencinin seslendirme, vurgu, tonlama yanlışlarının düzeltilmesi.
7. Mektubun anlam dünyası ile ilgili aşağıdaki soruların öğrenciye yöneltilmesi.

SORULAR-YANITLAR

S1: Metinde Çiçek Kız adıyla anılan kız çocuğunun gerçek adı nedir? Çiçek Kız adı ona neden verilmiştir? Siz Çiçek Kız'a bir ad verecek olsanız vereceğiniz ad ne olurdu? Neden? Açıklayınız. (Verilen ipuçlarıyla öğrenciler konuşturulmaya çalışılır.)

Y1:...

S2: Çiçek Kız'ın başına gelen hastalığın adı nedir? Bunu anlayan ilk kişi kim olmuştur? Bu durumu nasıl anlamıştır? Açıklayınız.

Y2:...

S3: Sadako, Çiçek Kız'ın ölümünden sonra kendini nasıl hissetmiştir? Çiçek Kız'ın ölümünün ardından ne yapmıştır? Yaptığı bu davranış Çiçek Kız'ın ailesi ve arkadaşları tarafından nasıl karşılanmıştır? Açıklayınız.

Y3:...

S4: Çiçek Kız'ın ölümü karşısında arkadaşları neler yapmışlardır? Size yakın olan birini kaybettiğinizde onu anmak için neler yaparsınız? Sevdiğiniz birisi bu dünyadan ayrıldığında anıları sizce nasıl yaşatılabilir? Açıklayınız.

Y4:...

S5: Metinde geçen anahtar sözcük ya da sözcükler sizce nelerdir? Yazınız.

Y5:...

S6: Sizce zaman yaşadığımız kötü olayların bizde yarattığı olumsuz duyguları azaltmada etkili midir? Açıklayınız.

Y6:...

S7: Atom bombası hastalığı sizce ne olabilir? Bu hastalığa neler yol açmış olabilir? Sizce dünya üzerindeki savaşların, kirliliklerin etkileri uzun zaman sürebilir mi? Açıklayınız. (Verilen ipuçlarıyla öğrenciler konuşturulmaya çalışılır.)

Y7:...

S8: Dünya üzerinde kirliliğe yol açan kimyasal, radyoaktif maddeler ve atıklar yalnızca insan sağlığını mı etkiler? Sizce başka ne gibi etkileri olabilir? Açıklayınız.

Y8:...

S9: Çok sevdiğiniz bir varlığı ya da kişiyi kaybettiniz mi? Böyle bir duruma tanık oldunuz mu? Tanık olduysanız ya da yaşadysanız neler hissettiniz? Açıklayınız.

Y9:...

S10: Metinde geçen neden sonuç ve amaç sonuç ilişkisi belirten tümcelerden birer örnek veriniz.

Y10:...

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Metnin anlam dünyasında birlikte gezindik. Metinde bazı kişilerin bazı varlıklara benzetilebileceğini gördük. Isoho adlı kız çocuğuna arkadaşlarının Çiçek Kız adını verdiklerine tanıklık ettik. Şimdi sizinle benzetme ve kişileştirme kavramlarına değineceğiz.” demesi.

Öğretmenin, “Benzetme sözcüğü size neleri çağırıştırıyor?” Sorusunu öğrencilere sorması (Gerekli ipuçları verilir).

Bütün dillerde görülen ortak bir tutum olarak, anlatıma güç katmak amacıyla benzetmelere başvurulur. Benzetme doğrudan doğruya aralarında benzerlik bulunan bir nesnenin başka nesneye benzerliği ortaya koyularak ya da aktarmalarla yapılır (Aksan, 2009: 85). “Aralarında ortak nitelikler bulunan kavramların karşılaştırılmasıdır. Bu karşılaştırmada, üstün olanın niteliği, zayıf olana aktarılır.” Benzetmede “benzeyen, benzetilen, benzetme yönü ve benzetme ilgeci” (Bilgin, 2013: 41-44) olmak üzere 4 öge vardır.

“Ahmet aslan gibi güçlüdür.” Tümcesinde Ahmet güçlülük bakımından aslana benzetilmektedir.

“Altın gibi bir kalbi vardı.” Tümcesinde kişinin kalbi değerlilik bakımından altına benzetilmiştir.

Çiçek Kız'ın ölümü adlı metindeki İsoho adlı kız çocuğu çiçeklerle çok ilgilenmesi ve bilgi sahibi olması bakımından çiçeğe benzetilmiştir.

Bir benzetmede benzeyen, kendisine benzetilen, benzetme yönü ve benzetme edatı bulunabilir. Bu öğelerin tamamının bulunması zorunlu değildir. Benzeyen ya da kendisine benzetilenin bulunması yeterlidir.

<u>Ahmet</u>	<u>aslan</u>	<u>gibi</u>	<u>güçlüdür.</u>
benzeyen	benzetilen	benzetme edatı	benzetme yönü

<u>Çiçek</u>	<u>kız</u>
benzetilen	benzeyen

Öğretmenin, “Peki sizce kişileştirme nedir? Kişi ile nasıl bir bağı olabilir?” demesi. (Gerekli ipuçları verilir).

İnsan olmayan varlıkları insan gibi algılayarak, insana özgü nitelikleri o varlıklara benzeterek söz söyleme sanatına kişileştirme denir.

Güneş bize güzel yüzünü gösterdi. Tümcesinde görüldüğü gibi yüzünü göstermek insanlara özgü bir durumdur güneş sözcüğü bu tümcede kişileştirilmiştir.

Sokaklar kör, sağır, dilsiz. Tümcesinde görüldüğü gibi kör, sağır ve dilsiz olmak insana özgü özelliklerdir. Sokaklara bu anlamlar yüklenerek sokaklar kişileştirilmiştir.

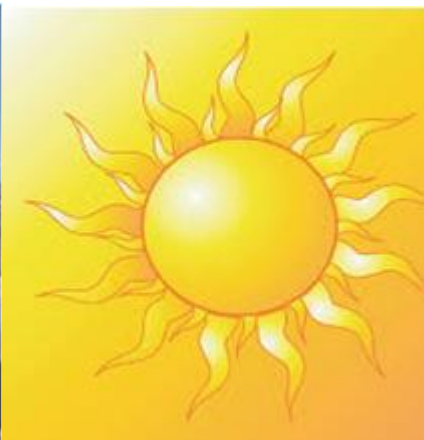
7. Etkinlik:

Aşağıda verilen görselleri örnekteki gibi eşleştirerek benzetmeler oluşturunuz.

Örnek:

Çita gibi hızlı atlet.

Ara Özet: Öğretmenin, “Benzetme ve kişileştirmenin ne olduğunu hep birlikte öğrendik. Çevremizdeki varlıklarla benzetme ilişkileri kurduk; çevremizdeki varlıkları kişileştirdik, eğlendik.” demesi.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Türkçemizi doğru ve etkili kullanabilmek için yazım ve noktalama kurallarını bilmeliyiz. Yazım ve noktalama kurallarını iyi bilmek anadilimizi doğru kullanmamıza, kendimizi daha doğru ve etkili anlatmamıza katkı sağlar. Bu durum da bizi yaşamda başarılı kılar. Bu dersimizde sizinle birlikte noktalama işaretlerinden noktanın kullanımını ve yazım kurallarından büyük harflerin kullanımını inceleyeceğiz.” demesi.

Sizce nokta işareti nerelerde kullanılır? Örnekler verebilir misiniz? (Doğru yanıt veren öğrencilere pekiştirici verilmesi) (Sınıfça alkışlanması.)

1. Nokta tümce sonlarında yargının bittiğini belirtmek için kullanılır.

Örnek: Baharın geldiği çiçeklerin açmasından belliydi.

2. Küçük harfli kısaltmaların sonunda nokta kullanılır.

Örnek: Prof. (profesör), Dr. (doktor)

3. Sayılardan sonra sıra bildirmek için nokta kullanılır.

Örnek: 2. (ikinci)

4. Madde başı belirten sayılardan ve harflerden sonra kullanılır.

Örnek: a. 1.

5. Tarihlerin arasında ay, gün ve yılı ayırmak için nokta kullanılır.

Örnek: 18.06.1986

6. Saat ve dakikayı ayırmak için saatlerin yazımında nokta kullanılır.

Örnek: Okul saat 09.00’da başlar.

7. Üçten çok basamaklı sayıları gruplamak için nokta kullanılır.

Örnek: 658.699

8. Genel ağ adreslerinde nokta işareti kullanılır.

Örnek: <http://tdk.org.tr>

9. Matematikte çarpma işlemi nokta ile belirtilir.

8. Etkinlik:

Tekir Noktayı Anlatıyor adlı şiirde noktanın kullanım alanlarıyla ilgili ipuçları verilmiştir. Siz de bu şiirde geçen noktanın kullanım alanlarını bularak ilgili boşluklara yazabilir misiniz?

TEKİR NOKTA'YI ANLATIYOR

Kitapların arasında

Demirden bir toptur Nokta.

Bu yüzdendir hantallığı,

Kalır düştüğü yerde.

TAMAMLANMIŞ CÜMLELERİN

DİBİNE DÜŞER HEP.

Küçük bir çocuğun da

Dediği gibi:

Cümleler kaçmasın diye

Kâğıtlar üzerinde görünen

Aslında gölgesidir onun.

İster bir top gibi gözükmeyi,

Ama bilir

İstemekle değişemeyeceğini.

Hem varoluşu böyle,

İstese de değiştiremeyecek.

Ve ak kâğıtlar üzerinde hep

Kara bir daire olarak gözükecek.

TEKİR'İN NOKTA'YI KULLANIŞI

Benim için

Basittir Nokta.

Çember gibi kıvrırım

Kuyruğumu içine.

Ama bu bir kuraldır.

Tamamlanmış bir cümle

Söylemediysem eğer

İstemesem de

Gezemem böyle.

*Söz Doktor Mırnav'dan mı açıldı?

Ya da mektup mu yazıyorum ona?

Doktor Mırnav yerine yazarım:

Dr. Mırnav

Sonra da başlarım sözüme.

*BİR DE SAYILARIN YANINA GELİRİM

BÜYÜMESİNLER DİYE.

YA DA NCİ, İNCİ, ÜNCÜ, UNCU EKİ ALSIN DİYE

SAYILAR, DURURUM YANLARINDA:

1. (Birinci) 2. (İkinci) 3. (Üçüncü) gibi

TARİHLERİN ARASINA GİRERİM

GÜNLER AYLARLA, AYLAR YILLARLA

KARIŞMASIN DİYE.

12.10.2007'de Dilek İzmir'e gitti.

*BİR DE ZAMAN DİLİMLERİNİN

ARASINDA BULUNURUM.

SAATLER, DAKİKALAR, SANİYELER

BİRBİRİNDEN AYRILSIN DİYE.

Mehmet 11.30'da uyanmıştı, gibi.

Yalvaç Ural (2013: 49-51).

Noktanın kullanım yerleri:

-
-
-
-
-

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Şimdi de büyük harflerin kullanıldığı yerlere birlikte inceleyelim. Sizler büyük harflerin kullanıldığı yerleri biliyor musunuz? Büyük harfleri kullandığınız durumlarla ilgili örnekler verebilir misiniz?” demesi (İlgili ipuçlarının verilmesi. Doğru yanıt veren öğrencilere pekiştirme verilmesi). Büyük harflerin kullanım yerlerine ilişkin aşağıdaki bilgilerin paylaşılması.

Büyük Harflerin Kullanımı:

- Tümceye büyük harfle başlanır.
Örnek: Yemek yemeden önce ellerimi yıkarım.
- Şiirlerde dize başları büyük harfle başlar.
Örnek: İstanbul’u dinliyorum gözlerim kapalı.
- Başlıklarının ilk harfleri büyük yazılır ancak başlıkta yer alan bağlaçlar büyük harfle başlamaz.
Örnek: Bir Çılgık, Kızlar da Kaleci Olabilir
- Yazışmalarda seslenme sözcükleri büyük harfle başlar.
Örnek: Sevgili Arkadaşım,
- Kurum, kuruluş adlarının kısaltmaları her sözcüğün ilk harfinden oluşuyorsa bu kısaltmalar büyük harfle yazılır.
Örnek: MEB, TRT

6. Özel adlar büyük harfle başlar:

a. Kişi adları ve unvan adları büyük harfle başlar.

Örnek: Ali Bey, Doktor Aslı

b. Akrabalık bildiren adlar küçük harfle başlar.

Örnek: Ahmet amcamı çok severim.

c. Bölge, ülke, devlet, kıta, kasaba, köy, il, ilçe, semt, mahalle, göl, deniz, boğaz ve çöl adları büyük harfle başlar:

Örnek: Asya, Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri, Akdeniz Bölgesi, Ankara, Kadıköy

d. Bayram adları, anma günleri, din, dil, mezhep, millet adları büyük harfle başlar.

Örnek: Cumhuriyet Bayramı, Ramazan Bayramı, Müslüman, Bektaşî, İngilizce

e. Kurum ve kuruluş adları büyük harfle başlar.

Örnek: Türk Dil Kurumu, Dil Derneği, Milli Eğitim Bakanlığı

f. Gezegen, yıldız adları terim anlamında kullanılıyorsa büyük harfle başlar.

Örnek: Mars, Dünya, Güneş

g. Kitap, dergi ve gazete adları büyük harflerle başlar.

Örnek: Cumhuriyet, Patenli Kız, Bilim ve Çocuk, Atlas dergisi

h. Yasa, yönetmelik, antlaşma, savaş adları büyük harfle başlar.

Örnek: Türk Medeni Kanunu, Kurtuluş Savaşı, Lozan Barış Antlaşması

i. Müze, saray, harabe, köprü, anıt adları büyük harfle başlar.

Örnek: Topkapı Sarayı, Boğaziçi Köprüsü

j. Hayvanlara özel olarak verilen adlar büyük harfle başlar.

Örnek: Fındık, Pamuk

9. Etkinlik:

Aşağıdaki tümcelerde büyük harflerin kullanımında yanlışlık yapılmıştır. Bu yanlışlıkları bularak doğrularını altlarındaki boşluklara yazınız.

- bugün tatil olduğu için okula gitmedi.
-
- Kedim boncuğun adı gibi masmavi gözleri vardır.
-
- Okul gezisi Dolmabahçe sarayında sona erdi.
-
- Kurtuluş savaşı ulusal bağımsızlığımızı kazandırdı.
-

- Ayşe hanım bu bölümün önemli bir çalışanıdır.
-
- Ahmet Dayım ailemizin en sevilen büyüklerindedir.
-
- İncir en çok ege bölgesinde üretilen bir meyvedir.
-
- Türk dil kurumu 1932 yılında kuruldu.
-
- Tüm Dünya ona karşıymış gibi davranıyordu.
-

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Mektup türüne ilişkin bir örneği birlikte inceledik. Şimdi birlikte bir mektup etkinliği yapmaya ne dersiniz?” demesi.

10. Etkinlik:

Mary Cassatt, Mektup, 1891, Kongre Kütüphanesi, Washington DC (Her Güne Bir Sanat Etkinliği 2012).

Yüzyıllar önce insanlar birbirinden haber alabilmek için mektup yazarlardı. Mary Cassatt’ın yaptığı resimdeki bu kadın gibi. Kadın mektubu postaya vermeden kapatıyor. Siz resimdeki kadın olsanız mektuba neler yazardınız? Kendinizi resimdeki kadının yerine koyarak bir mektup yazınız.

Sevgili.....

.....

Ara Özet: Öğretmenin, “Mektup yazarak yazma becerilerimizin gelişmesine katkı sağladık.” demesi. Öğrencilerin yazılarının kendileri ve sınıf arkadaşları tarafından biçim ve içerik, dil ve anlatım, yazım ve noktalama açılarından değerlendirilmesi. En çok beğenilen yazının sınıf panosuna asılması.

11. Etkinlik:

Mektup ya da Telgraf Oyunu:

Sınıf altı kişilik gruplara ayrılır. Sınıfın temiz tutulmaması sorununun çözülmesi öğrencilerden istenir. Bu sorunun çözümünde grupların birbirlerine mektup yazmaları istenir. Gruplardan, kendilerine gelen mektuplara da yanıt yazmaları istenir. Etkinlik sonunda yazılan mektuplar okunur. En beğenilen mektuplar sınıf panosuna asılır.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Yaşamınızda sevdiğiniz yerler nerelerdir? Okulun sizin yaşamınızdaki önemi nedir?” sorularını öğrencilere yöneltmesi. “Derslerimizde birlikte değişik metin türlerini inceleyeceğimizi söylemiştik. Şimdi sizinle Fazıl Hüsnü Dağlarca’nın Okul adlı şiirini okuyacağız.” demesi.

Okul

Ortasındaki yapı kocaman
Girdiği çıktığı
Başlıklı çocukların sıralandığı
Önünde oynadığı

Burası demek
Ormanda konuşurlarken
Okula dönelim dedilerdi ya
Söyledikleri yer burası demek

Öyle sevdim ki
Hepsini ta uzaktan
Durun diye seslendim
Oraya gelmezsem hemen bu gece
Bana da Ayıcık demesinler

Fazıl Hüsnü Dağlarca (2011: 34)

Öğretmenin şiiri bir kez sesli okuması ardından beş istekli öğrencinin şiiri sözün ezgisine uygun olarak okumaları. En iyi şiir okuyan öğrencinin sınıfça alkışlanması. Öğretmenin şiirin anlam dünyasıyla ilgili aşağıdaki soruları öğrencilere yöneltmesi.

SORULAR-YANITLAR

S1: Uzun süren tatillerden sonra okulun kapısına geldiğinizde neler hissedersiniz? (Verilen ipuçlarıyla öğrenciler konuşturulmaya çalışılır.)

Y1:...

S2: Okula ilişkin düşünceleriniz nelerdir? Okulda en çok neler yapmaktan hoşlanırsınız? Sizce her çocuk okulu sever mi? Açıklayınız.

Y2:...

S3: Sizce okul olmasaydı yaşamınızda ne gibi değişiklikler olurdu? Açıklayınız.

Y3:...

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Şiirin duygu dünyasında yolculuğa çıktık. Şimdi de bilmecelerle hem düşünelim hem gülelim hem de eğlenelim.” demesi. Öğretmenin bilmeceleri doğru yanıtlayan öğrencilere pekiştireç vermesi.

12. Etkinlik:

Resimlerdeki bilmeceleri yanıtlayınız.

Nur İçöz (2011/b: 22-23)

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Bilmecelerle hep birlikte güldük eğlendik. Oyun oynarken sayışmacaları, tekerlemeleri kullanır mısınız? Tekerlemeler hoşça zaman geçirmemizi sağladığı gibi dil gelişimimize de katkı sağlar.” demesi. Ardından aşağıdaki tekerlemeyi okuması, istekli öğrencilere tekerlemenin söylenmesi.

KOMŞU KOMŞU

- Komşu, komşu!
- Hu, hu!
- Oğlun geldi mi?
- Geldi.
- Ne getirdi?
- İnci boncuk.
- Kime, kime?
- Sana, bana.
- Başka kime?
- Kara kediye.
- Kara kedi nerde?
- Ağaca çıktı.
- Ağaç nerde?
- Balta kesti.
- Balta nerde?
- Suyu düştü.
- Su nerde?
- İnek içti,
- İnek nerde?
- Dağa kaçtı.
- Dağ nerde?
- Yandı, bitti, kül oldu.

Mehmet Vural (2003: 184)

13. Etkinlik:

Siz de anımsadığınız bir oyun tekerlemesini yazabilir misiniz?

.....

.....

.....

.....

.....

D- SONUÇ BÖLÜMÜ

1. Son Özet:

Zaman yaşamımızdaki anılarımızın saklı olduğu, akıp gidişine tanık olduğumuz bir kavramdır. Yaşamımızda bazı yerler bizim için özeldir. Oralarda daha çok zaman geçiririz, özel anılarımız vardır. Kısacası zaman ve çevre (mekân) kavramları yaşantımızda önemli bir yer tutar. Bu eğitim durumumuzda zaman ve çevre (mekân) izleğinde çalışmalar yaptık.

Zaman ve çevre ile ilgili bilgilerimizi, anılarımızı yazılı anlatım becerimizi kullanarak kalıcı duruma getirebiliriz. Zamanın yaşam ve çevre üzerindeki etkisini anlayan, değerlendiren bireyler yaşama değişik bakış açıları geliştirerek, görülerini zenginleştirebilirler. Bu durum da bireylerin yaşamın birçok alanında başarılı olmasına önemli katkılar sağlayacaktır.

2. Tekrar Güdüleme:

Derslerde en etkin olan dört ğrenci belirlenecek; bu öğrencilere, sınıfça alınan kitaplar armağan edilecektir.

Öğretmenin “Şimdi de sizlere bazı kitap adları vereceğim. Bu kitaplardan istediğinizi okuyunuz. Okuduğunuz kitapların tanıtımlarını okuma dosyanıza koyunuz.” demesi ve aşağıdaki kitapları okumaları için öğrencilere salık vermesi.

Ural, Yalvaç. (2007). Müzik Satan Çocuklar. Çizen: Haslet Soyöz İstanbul: Marsık Kitap.

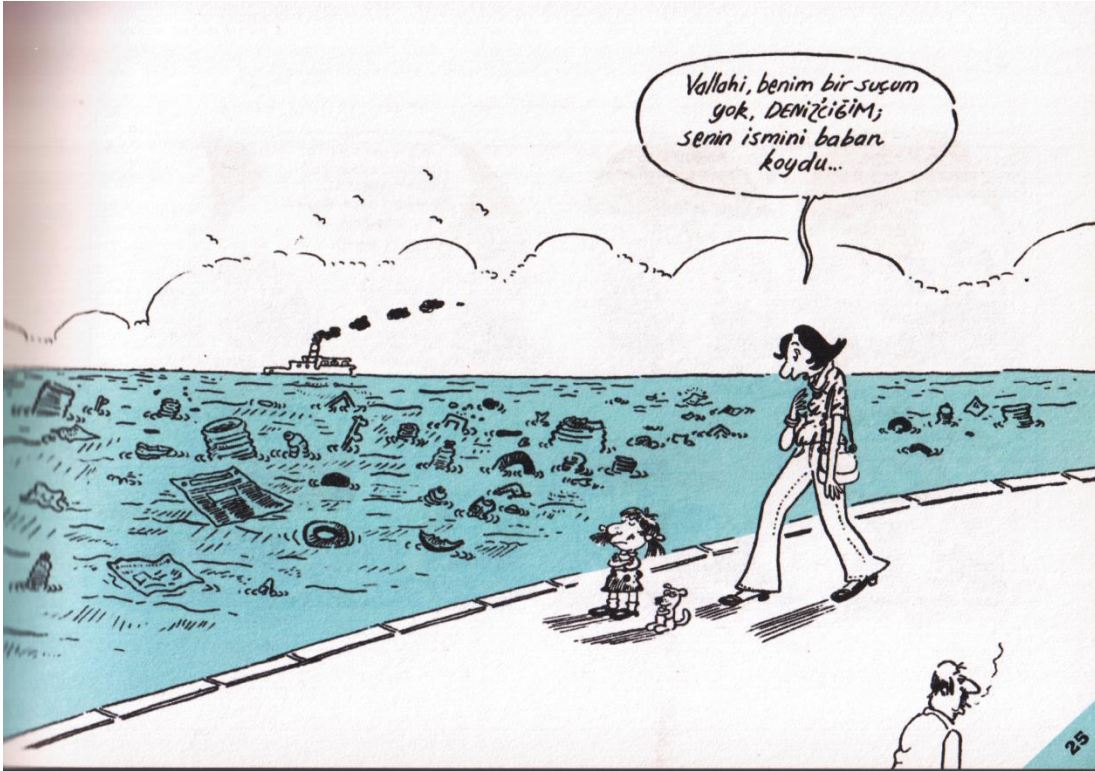
Vladimir, Tumanov. (2010). Haritada Kaybolmak. İstanbul: Gnişığı Kitaplığı.

Bir ğrencinin daha önceki derslerde önerilen kitaplardan birini tanıtması.

Öğretmenin, “Okuduğunuz kitaplardan kitaplık oluşturunuz. Ailelerinizle birlikte okuma saatleri düzenleyiniz. Olanak bulduğunuzda okul kütüphanesinden ve diğerktphanelerden yararlanınız, kitap fuarlarına katılınız. Sınıf kütüphanesindeki süreli yayınları ve ulaşabildiğiniz süreli yayınları okuyunuz. Ayrıca yaşınıza uygun sanatsal ve bilimsel etkinlikleri, radyo ve televizyon yayınlarnı izlemeniz size katkı sağlayacaktır.” demesi.

3. Kapanış:

Öğretmenin, ğrencilere aşağıdaki karikatürü yansıtarak “Yansıda gördüğünüz karikatürden yola çıkarak bir sonraki dersimizde ele alacağımız konuyu çıkarsamaya çalışın.” demesi.

E- DEĞERLENDİRME

1. Öğretmen, öğrencilere dersi değerlendirme çizelgesi dağıtarak, öğrencilerden duygu, düşünce ve önerilerini paylaşmalarını ister (Sever, Kaya ve Aslan, 2008: 188).

ÖĞRENCİLERİN DERSİ DEĞERLENDİRME ÇİZELGESİ

(Öğrenciler dersle ilgili düşüncelerini yüz ifadelerinin içini doldurarak belirtirler.)

	HAYIR ☹	BAZEN 😐	EVET 😊
Türkçe dersinde kendimi özgür hissediyorum.			
Ders benim için eğlenceli geçiyor.			
Öğretmenim duygu ve düşüncelerimi anlatabilmem için beni isteklendiriyor.			
Türkçe dersinden sonra kitap okuma isteği duyuyorum.			
Öğrenemediğim zaman öğretmenim yardımcı oluyor.			
Öğretmenimiz derse katılmamı sağlayan türlü araç gereçlerden yararlanıyor.			

Türkçe dersinin daha verimli geçmesi için neler yapılmalı? Lütfen önerilerinizi yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.

.....

Anna dördüncü ders yılının başında gelmişti sınıfa. Sınıf öğretmeni Bay Seibmann onu bir sabah kapıdan içeri sokup, “İşte yeni arkadaşınız,” demişti “Adı Anna Mitschek. Ona iyi davranın. Henüz altı aydır Almanya’da. Daha önce ailesiyle birlikte Polonya’da yaşıyordu.”

Anna’nın her şeyi komikti.

Kot pantolon yerine, eski moda uzun bir elbise giyiyordu. Saçı tek örgülüydü ve çok uzundu. Soluk yüzlü ve sıskaydı; durmadan da burnunu çekiyordu.

Benjamin, Anna’yı berbat buldu.

Kimileri kikirdemeye başladı.

“Terbiyenizi takının,” dedi Bay Seibmann. Anna’yı Katja’nın yanına oturttu. Katja, Anna’dan uzağa kaydı hemen. Anna bunun farkına varmamış gibi yaptı.

Benjamin, Anna’nın sınıfa uymadığını düşündü. Tekrar tepeden tırnağa süzdü onu. Tam o sırada başını kaldırıp Benjamin’e baktı Anna. Benjamin sarsıldı. Anna’nın kocaman kahverengi gözleri vardı. Korkunç hüzünlü gözlerdi bunlar. Böyle gözler görmemişti şimdiye kadar Benjamin ve onları niçin hüzünlü bulunduğunu da anlamış değildi. Böyle gözleri de olmazdı ki insanın! Ürkütücüydüler. Ona bakmaktan vazgeçti Benjamin.

Sonraki günlerde kimse Anna’yla ilgilenmedi. Bay Seibmann ona kötü davranmamaları için sınıfı uyarmıştı. Bir kerecik olsun ağlasa ya, diye düşündü Benjamin. Ama Anna ağlamadı.

Katja, Anna’yı iğrenç buluyordu. “Kokuyor,” dedi. “Üstelik doğru dürüst yazmasını bile bilmiyor. On yaşına gelmiş, hâlâ düzgün yazmayı öğrenememiş.”

“Belki Lehçe yazabiliyordur,” dedi Bernhard.

“O kesinlikle bir Polonyalı, Alman değil,” dedi Katja.

“Polonya’da kalmasına izin verilmedi herhalde,” diye ekledi Bernhard.

“Sürekli koktuğu için,” dedi Katja.

Artık bu kadarı da fazla gelmişti Benjamin’e. Katja’nın koluna yapıştı. “Yeter artık! Sen de kokuyorsun.”

Peter Hartling (2012: 19-21)

Aşağıdaki soruları metne göre yanıtlayınız.

- Sınıfa yeni gelen bir arkadaşınız olduğunda ona nasıl davranırsınız? Açıklayınız.
- Anna’nın sınıf arkadaşları Anna sınıfa yeni katıldığında nasıl davranmışlardır? Anna sizin sınıfınıza katılsa ona nasıl davranırdınız? Açıklayınız.

- c) Çevremizde bulunan, bizden farklı fiziksel ve kültürel özellikleri olan insanları dışlamak sizce doğru bir davranış mıdır? Siz farklı bir ülkede olsaydınız fiziksel ve kültürel farklılıklarınızdan dolayı dışlansaydınız kendinizi nasıl hissederdiniz? Açıklayınız.
- d) Anna arkadaşlarının kendisine olan tutumlarına karşı nasıl tepki vermiştir? Açıklayınız.
- e) Siz bu metne bir başlık koyacak olsanız hangi başlığı koyardınız? Nedeni ile birlikte açıklayınız.
- f)
- “Kot pantolon yerine, eski moda **uzun** bir elbise giyiyordu.” Tümcesinde koyu yazılmış sözcüğün zıt anlamlısını nedir?
 - Aşağıdaki tümcelerde koyu yazılmış sözcük ya da sözcük grupları yerine hangi sözcük ya da sözcük grupları getirilebilir? Yanlarındaki boşluklara yazınız.
 “Tekrar **tepeden tırnağa** süzdü onu.”
 “Korkunç **hüzünlü** gözlerdi bunlar.”.....
 “On yaşına gelmiş, hâlâ **düzgün** yazmayı öğrenememiş.”.....
- g) “Anna bunun **farkına varmamış** gibi yaptı.” Sizce bu tümcede yer alan “farkına varmak” deyiminin anlamı ne olabilir? Açıklayınız.
- h) Aşağıdaki tümcelerde koyu yazılmış sözcükler hangi durum eklerini almışlardır? Yanlarındaki boşluklara yazınız.
- Henüz altı aydır **Almanya’da**.
 - Anna dördüncü ders yılının **başında** gelmişti sınıfa.....
 - Sınıf öğretmeni Bay Seibmann onu bir sabah **kapıdan** içeri sokup,.....
 - “İşte yeni arkadaşınız,” demişti Bay Seibmann **ona** kötü davranmamaları için **sınıfı** uyarmıştı.....
- i) Aşağıdaki tümcelerde büyük harflerin kullanımına ilişkin örnekler verilmiştir. Büyük harflerin kullanım nedenlerini aşağıdaki boşluklara yazınız.
- “Terbiyenizi takının,” dedi Bay Seibmann.
 -
 - Soluk yüzlü ve sıskaydı; durmadan da burnunu çekiyordu.
 -
 - Benjamin, Anna’yı berbat buldu.
 -
 - “Henüz altı aydır Almanya’da. Daha önce ailesiyle birlikte Polonya’da yaşıyordu.”
 -

3.

“Orman bizim her şeyimizdir delikanlı, anamız, babamız, evimiz...” diye, yanımda oturan ihtiyar anlatmaya başladı. Alacakaranlık gittikçe artıyordu. Güneş, aşağılarda uzanan oviden tamamen çekilmişti. Yalnız arkamızdaki büyük ormanda, ağaçların üstüne atılmış kırmızı bir çuha gibi rüzgârla hafif hafif kıpırdıyordu. Biraz sonra büsbütün kayboldu. Ve o anda her şey değişiverdi. Şimdiye kadar yaşayan, kımıldayan, ses çıkaran ova artık ölüydü ve beyaz, ince bir sisle örtülmeye başlamıştı. Buna karşılık orman canlanıyordu. Sabahtan beri ancak mırıltıları duyulabilen ağaçlar konuşuyorlar, bağıyorlar, sallanıyor ve ellerini birbirine uzatıyorlardı. Yalnız ağaçlar değil, yerdeki otlar, kuru yapraklar, çalılar, ağaçların

gövdesine sarılan sarmaşık soyundan nebatlar, hatta kahverengi mantarlarla koyu yeşil yosunlar bile canlanmıştı. Gürültülü bir kımıldama, bir ses kargaşalığı ormanın kenarlarından dışarı dökülüyordu. Arkamızda büyük bir şehir gerinerek uyanıyor zannediyordum. Birden bir işaret almışlar gibi bu ahenge hayvanlar da karıştıverdiler.

Sabahattin Ali (2010: 23)

- Yukarıdaki metinde orman ve güneş nelere benzetilmiştir? Açıklayınız.
- Yukarıdaki metinde kişileştirilen varlıklar nelerdir? Açıklayınız.
- Güneşin batmasıyla ormanda neler yaşanmaktadır? Açıklayınız.

4. Aşağıdaki tümcelerde gereken yerlere nokta imi koyunuz.

- Ali dün okula gelmedi
- Sınavımız perşembe günü 15 30'da gerçekleşecek
- 18 06 1986 yılında doğan sanatçı büyük başarılarla imza atmıştır
- Prof Dr Ali Uçan müzik alanında pek çok çalışma yapmıştır

5. Aşağıdaki tümcelerde yer alan neden-sonuç ilişkilerini bulunuz. Tümcelerin yanlarındaki boşluklara neden-sonuç ilişkisi vardır ya da yoktur yazınız. Neden-sonuç ilişkisi varsa olayın nedenini ve sonucunu belirtiniz.

- Sınavı kazanmak için çok çalıştı.
- Evi boyamak için boya aldı.
- Hasta olduğundan okula gelemedi.
- Sınavda başarılı olduğu için annesi ona armağan aldı.
- Koşarak oyun oynadığı için çok terledi.

6.

Çevreniz Nasıl Değişti?

Beş yıl önce yaşadığınız evi ya da apartmanı anımsayabilir misiniz? Şimdikinden daha büyük ya da küçük müydü? Kırsal bir bölgede miydi? Kasabada mı, yoksa şehirde miydi? Son beş yılda taşınmamış olsanız bile, çevreniz büyük bir olasılıkla değişmiştir. Belki odanız yeniden boyandı ya da eve yeni bir eşya geldi.

Evinizin dışına doğru bakın. Sokağınıza yeni binalar yapıldı mı? Mahalleniz sizce beş yıl öncesine göre daha mı iyi, yoksa kötü mü görünüyor? Büyük şehirlerin yanında yer alan bazı sessiz kır kasabalarına birçok yeni evler ve hatta apartmanlar yapılmıştır.

Mahallenizdeki değişiklikleri gösteren bir albüm ya da poster hazırlayabilirsiniz. Belki ailenizin fotoğraf koleksiyonundan bazı resimleri kullanabilirsiniz (ilk önce izin alın). Ya da çevrenin eskiden ve şimdi nasıl görüldüğünü gösteren resimler çizebilirsiniz.

Suzuki ve Hehner (?/a: 8)

7. Aşağıdaki şıklardan birini seçerek yanıtlayınız.
- Aşağıda verilen sözcüklerden yola çıkarak bir öykü yazınız.
Çevre, zaman, okul, mahalle, arkadaş
 - Geçmiş ya da gelecek zamana bir mektup yazma olanağınız olsa neler yazardınız? Geçmişe ya da geleceğe bir mektup yazınız.

EK B. 4.
Eğitim Durumu 4 (Bir Çanakkale Efsanesi: Hero ile Leandros)

EĞİTİM DURUMU 4

BİR ÇANAKKALE EFSANESİ: HERO İLE LEANDROS

(Yalvaç URAL)

BİR ÇANAKKALE EFSANESİ: HERO İLE LEANDROS

Hero ile Leandros'un öyküsü, Çanakkale'nin Abydos kentiyle Gelibolu kıyısında bulunan Sestos kentleri arasında geçer. Abydos, Çanakkale'nin Anadolu yakasında Nara Burnu çevresinde bulunan çok eski bir kenttir. Sestos ise İsa'dan 700 yıl önce Miletliiler tarafından Gelibolu kıyısında kurulmuştur.

Öykü şöyle başlar: Bir gün Aphrodite'nin (Afrodite) Sestos'ta yaşayan güzel rahibesi Hero, Abydos'un Leandros adlı yakışıklı delikanlısıyla bir dinsel törende karşılaşır. Hero'nun her yanı çiçeklerle süslüdür. O kadar beyaz, iç açıcı ve güzel bir görünümü vardır ki, öteki beyazlıklar Hero'nun yanında Leandros'un gözüne kapkara görünür. Leandros o günden sonra Hero'ya karşı büyük bir sevgi besler ve Hero da aynı duygularla ona bağlanır. Ama Hero, bir Aphrodite rahibesi olduğundan, delikanlının onunla evlenmesi olanaksızdır.

İki genç bu soruna bir çözüm bulabilmek için her gece buluşmaya başlar. Leandros, dalgaların içinden çıkan beyaz köpükler biçimine girerek her gece bir kulenin tepesinden kendisine ışıkla yol gösteren Hero'ya gitmektedir.

Böylece iki sevgili gizlice buluşmakta ve birbirlerine duydukları sevgiyi dile getirmektedir.

Leandros yine bir gece karşıya geçecektir. Hava çok kötü ve fırtına neredeyse koptu kopacaktır. Boğaz'ın suları dev dalgalarla kıyıları dövmektedir. Ama yüreği Hero'nun sevgisiyle dolup taşmakta olan Leandros bu dalgalara hiç mi hiç aldırılmaz ve karşıda Hero'nun yaktığı meşaleyi görür görmez hemen suya atlar, dalgalara karşı yüzmeye başlar. İşte tam bu sırada Hero'nun tuttuğu meşale, rüzgârdan söner. Leandros da yolunu şaşırarak akıntıya doğru yüzmeye başlar. Hero'nun sabaha kadar beklemesine karşın o gece Leandros, Sestos'a gelmez. Ertesi sabah güneşle birlikte kayalıkların başına gelen balıkçılar kıyıda Leandros'un ölüsünü bulurlar.

Olay hemen bütün kentte duyulur. Hero, bu kara haberi duyunca dayanamaz, kendini Sestos kulesinin üzerinden atarak yaşamına son verir.

Bu efsane Homeros'tan önce yaşamış olan Musaios adlı bir ozan tarafından yazılmıştır. Musaios, Orpheus'un öğrencisidir. Ayrıca bu öykü Vergilius, Ovidius, Schiller, Byron ve başka yazarlar tarafından da yeni yorumlarla işlenmiştir.

Ayrıca Leandros'un o gece geçemediği Boğaz'ı yıllar sonra Lord Byron, topal ayağıyla yüzerek geçmiş ve bu efsanede söylenen Boğaz'ın yüzülerek geçilemeyeceği inancını da yıkmak istemiştir.

Açıklamalar:

Hero ile Leandros: İsa'dan sonra 6. yüzyılda yaşamış şair Musaios'un küçük bir destanının kahramanları.

Aphrodite: Tanrı Zeus'un üç kızı vardır: Artemis, Athena, Aphrodite. Aphrodite aşk ve güzellik tanrıçasıdır. Romalılarda ise bu tanrı Venüs'tü.

Abydos: Çanakkale'nin Anadolu kıyısında bir kent.

Sestos: İsa'dan önce 700 yılında kurulmuş bir kent.

Eros: Sevgi tanrısı.

4. EĞİTİM DURUMU

A- BİÇİMSEL BÖLÜM

Okulun Adı : 30 Ağustos Ortaokulu

Dersin Adı : Türkçe

Sınıf : Ortaokul 2. Sınıf

Süre : 14 ders saati

Öğretmenin Adı ve Soyadı : Hatice Turhan

Öğrenme, Öğretme Yöntem ve Teknikleri: Anlatım Yöntemi, Soru-Yanıt Tekniği, Yansıtıcı Gösterimi Tekniği, Araştırma-İnceleme Yöntemi.

Beceriler: Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim kurma, problem çözme, araştırma, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik.

Araç ve Gereçler: Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, Bilgisayar, Türkçe Sözlük, Yansıtıcı, Yazım Kılavuzu.

Kaynak Kitaplar:

- Abasıyanık, Sait Faik. **Seçme Hikâyeler.**
- Bıyıklı, Hatice; Öztaş Yaşar. **İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 6.**
- Bilgin, Muhittin. **Anlamdan Anlatıma Türkçemiz.**
- Bilen, Mürüvvet ve diğerleri. **Eğitimde İlke ve Yöntemler.**
- Çelik, Tuğba. **Dil ve Edebiyat Öğretimi.**
- Dayıoğlu, Gülten. **Fadiş.**
- **Doğan Kardeş Çocuk Dergisi.**
- Ersan, Adnan. **Güldüren Soğuk Bilmeceler.**
- İçözü, Nur. **Bugün Ne Cadılık Yaptım?**
- MEB. **İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı.**
- Öz, Erdal. **Kırmızı Balon.**
- Sever, Sedat. **Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme.**
- Sever, Sedat ve diğerleri. **Etkinliklerle Türkçe Öğretimi.**
- Sever, Sedat. **Çocuk ve Edebiyat.**
- Ural, Yalvaç. **Anadolu Efsaneleri.**
- Ural, Yalvaç. **Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor.**

Görsel ve İşitsel Uyarılar (Metinler):

1. Pieter Bruegel (Yaşlı), Oyun Oynayan Çocuklar, 1560, Sanat Tarihi Müzesi, Viyana.
Vöhringer, Christian. (Editör). (2007). *Masters of Netherlandish Art Pieter Bruegel*. China, Cambridge Publishing. s.51
2. Doğan Kardeş Çocuk Dergisi. (1965). Yapı Kredi Yayınları. (Kasım S: 560) s.38.
3. Doğan Kardeş Çocuk Dergisi. (1965). Yapı Kredi Yayınları. (Eylül S: 558) s.27.
4. The Maker (2011). Yönetmen: Christopher Kezelos ve Christine Kezelos
Teknik: Stop-Motion <http://www.themakerfilm.com/> adresinden 17.12.2013 tarihinde edinilmiştir.
5. Oktay Dalaysel, Sanem Berkalp. (1996). Classical Violin Pieces. Fredrick Chopin- Mazurka. Kayıt: Engin Aksan&Atilla Şentin. (3.20 dk).

6. Van Gogh. Vincent Van Gogh Yıldızların Aydınlatdığı Gece (Serviler ve Köy) 1889 Tuval üzerine yağlı boya 73X192.2 cm Metropolitan Sanat müzesi, New York.
Kocatürk, Kenan. (Editör). (2005). *Mini Sanat Dizisi Van Gogh*. (Çev. Sema Bulutsuz). İtalya, Literatür Yayınları. (Eserin orijinali 2005'te yayımlandı). s. 46.
7. Van Gogh. Vincent Van Gogh. Vincent'in Arles'daki Yatak Odası. 1889 Tuval üzerine yağlı boya 72X90 cm Orsay Müzesi, Paris.
Kocatürk, Kenan. (Editör). (2005). *Mini Sanat Dizisi Van Gogh*. (Çev. Sema Bulutsuz). İtalya, Literatür Yayınları. (Eserin orijinali 2005'te yayımlandı). s. 45.

ÖĞRENME ETKİNLİKLERİNİN ÖRÜNTÜSÜ

İlişkilendirilebilecek Ana İzlek: Zaman ve Mekân

Dilsel Metnin Başlığı: Bir Çanakale Efsanesi: Hero ile Leandros

Dilsel Metnin Türü: Efsane

Ana Nokta: Öğrenme öğretme etkinliklerinde belirtilen anlama ve anlatma becerilerinin amaçlarıyla ilgili kazanımların edindirilmesi. Metinlerin tanıklığında duyarlılık geliştirme.

Yardımcı Noktalar:

1. Dinlediği ve okuduğu, düzeyine uygun bir metni tam ve doğru olarak anlama.
2. Okuma yöntem ve tekniklerini kullanma.
3. Duygu, düşünce, düş, izlenim ve deneyimlerini konuşma yöntem ve tekniklerine dikkat ederek sözlü olarak anlatma.
4. Metnin ana düşüncesini kavrama.
5. Metnin olay örgüsünü kavrama.
6. Metnin türüyle ilgili özellikleri kavrama.
7. Metnin bağlamından yola çıkarak sözcüklerin ve sözcük öbeklerinin anlamlarını çıkarma.
8. Kendisini yapıttaki karakterlerin yerine koyarak olayları, duygu, düşünce ve düşleri yorumlama.
9. Metinde ortaya konan sorunlara değişik çözümler üretme.
10. Yazma çalışmalarında “dış yapı”, “iç yapı” ve “dil ve anlatım” ilkelerini uygulama.
11. Kendini sözlü ve yazılı olarak anlatma alışkanlığı kazanma.
12. Okuduklarındaki öznel ve nesnel yargıları ayırt etme.
13. Yazım (imla) kurallarına uygun yazma.
14. Noktalama işaretlerini yerli yerinde kullanma.
15. İyelik eklerinin işlevlerini kavrama.
16. Ad tamlamalarının kuruluş ve anlam özelliklerini kavrama.

B- GİRİŞ BÖLÜMÜ

1. Dikkati Çekme:

Öğretmen tarafından; öğrencilere izlekle ilgili bir resmin yansıtıcı yardımıyla gösterilmesi.

Pieter Bruegel (Yaşlı), Oyun Oynayan Çocuklar, 1560, Sanat Tarihi Müzesi, Viyana (Vöhringer, 2007:51)

Öğretmenin, “Bruegel’in Oyun Oynayan Çocuklar adlı resmine baktığımızda resimdeki kişilerin çeşitli oyunlar oynadıklarını görmekteyiz. Bu oyunların bazılarının günümüzde de oynanmakta olduğunu söyleyebilir miyiz? Resme baktığımızda geçmişten bu yana ne gibi değişiklikler olduğunu söyleyebilirsiniz? Sizce bu dersimizde inceleyeceğimiz metnin izleği ne olabilir?” demesi. (Öğrencilere gerekli ipuçları sunulur.)

2. Güdüleme:

Öğretmenin “Bu haftaki derslerimizde “zaman ve mekân” izleğinde yazınsal metin türlerini anlamaya dayalı süreçlerde beceri kazanacak, bir yandan da yazma çalışmaları yaparak yazma becerilerimizi geliştirecek, yapacağımız dilbilgisi çalışmalarıyla dilimizi doğru ve etkili kullanma yolunda ilerleyeceğiz. Anadilimizi iyi kullanmamız, kendimizi daha doğru ve etkili anlatmamıza katkı sağlar. Bu durum da bizi yaşamda başarılı kılar.” demesi.

3. Gözden Geçirme:

Öğretmenin, “Bu dersimizde söylence türünde bir metin inceleyeceğiz. Söylence (efsane), yıllarca gerçekten olmuş gibi kuşaktan kuşağa aktarılan öykülerdir. Söylencelerde anlatılan olaylar bazen gerçeküstü olabilir ya da gerçek olaylara ve gerçekten yaşamış kişilere dayanabilir. Söylencelerin çoğu kahramanca işler yapmış kişilerle ilgilidir.” demesi.

Bu derste değişik yazınsal türlerin tanıklığında duygu ve düşünce dünyanızda yolculuğa çıkacaksınız. Değişik yazınsal türleri tanıyarak sözvarlığınıza geliştirecek, yazılı anlatım çalışmalarıyla yazma becerilerinizi geliştireceksiniz.” demesi.

4. Derse Geçiş:

Öğretmenin, “Şimdi sizi daha çok meraklandırmadan, Yalvaç Ural’ın düzenlediği “Bir Çanakale Efsanesi: Hero ile Leandros” adlı söylenceyi okuyorum, lütfen ilgiyle dinleyiniz.” demesi.

C- GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

1. Öğretmenin, öğrencilerden dinleme kurallarını uygulamalarını istemesi.
2. Öğretmenin okuma yöntem ve tekniklerine uygun olarak söylenceyi sesli okuması.
3. Öğrencilere okuma yöntem ve tekniklerinin anımsatılması.
4. Öğrencilere söylencenin sessiz okuma yöntemiyle okutulması.
5. Öğrencilere söylencenin sesli okuma yöntemiyle okutulması. Sesli okuma yöntem ve tekniklerine uygun, tonlama ve vurgu açısından başarılı okuma yapan öğrencilere pekiştireç verilmesi. (Sınıfça alkışlatılması, metni güzel okudu denilmesi.)
6. Varsa öğrencinin seslendirme, vurgu, tonlama yanlışlarının düzeltilmesi.
7. Söylencenin anlam dünyası ile ilgili aşığıdaki soruların öğrenciye yöneltilmesi.

SORULAR-YANITLAR

S1: Hero ile Leandros’un öyküsü nerede geçmektedir? Bu bölgenin coğrafi ve tarihi özellikleri nelerdir? Açıklayınız. (Gerekli ipuçları öğrenciye sunulur.)

Y1:...

S2: Leandros Hero ile nerede karşılaşır? Leandros Hero’yu gördüğünde neler hisseder? Açıklayınız.

Y2:...

S3: Hero ile Leandros arasındaki engelin nedeni nedir? Sizce kişilerin arasına kurallarla engeller koymak doğru mudur? Günümüzde birbirlerini seven kişilerin arasına ne gibi engeller koyuluyor? Bu engelleri ortadan kaldırmak için ne gibi çözüm önerileri üretebilirsiniz? Açıklayınız.

Y3:...

S4: Hero ve Leandros biraraya gelmelerine karşı koyulan engelleri nasıl aşmaya çalışmışlardır? Bu çabalarının sonucunda başlarına neler gelmiştir? Hero ve Leandros’un durumunda engelleri aşmak için sizce başka neler yapılabilirdi? Açıklayınız.

Y4:...

S5: Hero ile Leandros’un söylencesi kimler tarafından kaleme alınmıştır? Metinde adı geçen Homeros sizce kim olabilir? Metnin Homeros’tan önce yazılmasının önemi ne olabilir? Açıklayınız.

Y5:...

S6: Leandros’un boğazı geçememesi nasıl bir söylence oluşturmuştur? Bu söylenceyi çürütmek amaçlı çabalar olmuş mudur? Olmuşsa kim tarafından yapılmıştır ve bu söylencede anlatılan olay çürütülmüş müdür? Açıklayınız.

Y6:...

S7: Sizce bu metinde geçen olayların yaşanması olanaklı mıdır? Size göre olanaklıysa ya da değilse bunların nedenleri nelerdir? Açıklayınız.

Y7:...

S8: Sizce, bu öyküye uygun bir başka başlık ne olabilirdi? Neden? Açıklayınız.

Y8:...

S9: Metinden yola çıkarak Hero'nun fiziksel görünümünü benzetmeler kullanarak yazınız.

Y9:...

S10: Okuduğunuz metni kısaca özetleyiniz.

Y10:...

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Söylenceden yola çıkarak duygu ve düş dünyamızda değişik coğrafyalara ve değişik zamanlara yolculuk yaptık. Şimdi de metnin anlam dünyasında yolculuğa devam edelim.” demesi.

1. Etkinlik:

Öğretmenin, “Sizce bazı düşünceler kişiden kişiye göre değişebilir mi? Kişiden kişiye göre değişemez genel geçer herkesin kabul etmesi gereken yargılar da olabilir mi?” demesi. (Öğrenciler verilen ipuçlarıyla yönlendirilmeye çalışılır.)

Metinde geçen aşağıdaki tümceleri birlikte inceleyelim:

Hero'nun her yanı çiçeklerle süslüdür. O kadar beyaz, iç açıcı ve güzel bir görünümü vardır ki, öteki beyazlıklar Hero'nun yanında Leandros'un gözüne kapkara görünür.

Leandros'a göre en beyaz en iç açıcı ve en güzel olan Hero'dur. Bir başkasına göre bu durum değişebilir.

Türkiye'nin başkenti Ankara'dır. Sizce bu herkesçe kabul edilmiş bir yargı mıdır? Bu yargı değiştirilebilir mi? (Doğru yanıt veren öğrencilere pekiştireç verilmesi.) Bu yargı kişiden kişiye göre değişmeyen bir yargıdır.

Kişiden kişiye göre değişebilen yargılara öznel yargılar kişiden kişiye göre değişmeyen yargılara ise nesnel yargılar denilmektedir. Öznel anlatımlarda anlatıcının duyguları, düşleri ve sezgileri ön plandadır. Anlatım, anlatıcının değer yargılarına dayanır. Nesnelere dayanan anlatım ise nesnel bir anlatımdır (Bilgin, 2013: 540-541).

Siz de aşağıdaki yargıların öznel mi yoksa nesnel mi olduklarını karşılarındaki boşluklara yazınız.

- Evimiz iki katlı ve bahçelidir. (.....)
- Perşembe günleri mahallemizde pazar kurulur. (.....)
- İzlediğim film çok heyecanlıydı. (.....)
- Küçük çocuğun yüzünün sol tarafında belirgi bir yara izi vardı. (.....)
- Aldığımız hediye çok beğeneceğini düşünüyorum. (.....)
- Bisiklete binmeyi çok seviyorum. (.....)
- Bir yıl 365 gün 6 saattir. (.....)
- Bence bu kitabın diğer kitaplarından daha etkileyici. (.....)

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Metnin anlam dünyasında yolculuğa çıktık şimdi de noktalama işaretleri ile ilgili çalışmalar yapmaya ne dersiniz” demesi. “Türkçemizi doğru ve etkili kullanabilmek için yazım ve noktalama kurallarını bilmeliyiz. Bu dersimizde sizinle birlikte noktalama işaretlerinden kesme işaretinin kullanımını ve yazım kurallarından mi soru ekinin yazımını inceleyeceğiz.” demesi.

Öğretmenin, “Kesme işaretinin kullanım alanları sizce neler olabilir? (Doğru yanıt veren öğrencilere pekiştirici verilmesi.) Şimdi kesme işaretinin kullanım alanlarını birlikte öğrenelim.” demesi

(Bilgin, 2013: 148-149):

1. Özel adlardan sonra gelen çekim eklerini ayırmada kesme işareti kullanılır. Yalnızca kurum kuruluş ve dil adlarına gelen ekler kesme işaretiyle ayrılmaz.

Örnek: İstanbul’dan, Ali’nin, Türkçenin

2. Ek alan kısaltmalardan sonra kesme işareti kullanılır. Kısaltmalara getirilen ekler kısaltmaların seslendirilişine göre yazılır.

Örnek: ODTÜ’nün, THY’nin

3. Sayılara gelen ekleri ayırmada kullanılır.

Örnek: 1919’da

4. Bir harf ya da ekten sonra gelen ekleri ayırmada kullanılır.

Örnek: a’nın, -te’ye

5. Özgün yazımıyla yazılan yabancı özel adlar dışındaki özel adlara getirilen yapım ekleri ile çoğul eki kesme işaretiyle ayrılmaz.

Örnek: İzmirli, Ayşelere

6. Kesme işaretiyle ayrılan ekler satır sonuna geliyorsa yalnız kesme işaretinin kullanılması yeterlidir. Ayrıca kısa çizginin kullanımına gerek yoktur.

Örnek:

.....otuz kg’

7. Seslerin, kimi zaman da seslemlerin, konuşma sırasında ya da ölçü dolayısıyla şiirde düştüğünü göstermek için kesme işareti kullanılır.

Örnek:

Dünya benim diyen beyler nic’oldu” Aşık Veysel (akt. Bilgin, 2013: 149).

2. Etkinlik:

Siz de kesme işaretinin kullanıldığı yerleri yazabilir misiniz?

-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-

- Aşağıdaki tümcelerde yer alan ayraçların içine uygun noktalama işaretlerini yerleştiriniz.

Atatürk() ün annesinin adı() Zübeyde Hanım() dır()

Ankara()ya giden otobüs saat 23()15() te hareket edecek()

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Kesme işaretinin kullanım alanlarını öğrendik şimdi de yazım kurallarından mi soru ekinin yazımını birlikte öğreneceğiz.” demesi.

Mi soru eki kendinden önceki sözcükten ayrı yazılır ancak kendinden önceki sözcüğün son ünlüsüne göre ünlü uyumuna uyar (Bilgin, 2013: 118). Mi soru ekinden sonra gelen ekler bitişik yazılır.

Örnek: Daha ders çalışmaya başlamadın mı? Çantanı almayı mı unuttun? Aylin seninle gelmedi mi?

Mi soru ekinin soru anlamı dışında pekiştirme anlamı da vardır.

Örnek: Tatlı mı tatlı bir çocuk.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Söylencenin duygu dünyasında yolculuğa çıktık. Şimdi de bilmecelemlerle hem düşünelim hem gülelim hem de eğlenelim.” demesi. Öğretmenin bilmecelemleri doğru yanıtlayan öğrencilere pekiştirme vermesi.

3. Etkinlik:

Aşağıda okuyacağınız masalla ilgili bazı şeyler bu resimde saklanmıştır. Dikkatle bakarsanız, bir balık, bir sol anahtar, bir oyuncak ayı, bir kahve fincanı, bir kurbağa, bir kuş ve bir de gemi çapasını görebilirsiniz.

Bir varmış bir yokmuş. Çok eski devirlerde bir prens varmış. Bütün derdi gerçek bir prensesle evlenmekmiş. Onu bulmak için dünyanın dört bucağını dolaşmış. Her ülkede bir sürü prensesle karşılaşmış ama bunların gerçekten prenses olup olmadıklarını anlayamamış. Yorgun argın tekrar sarayına dönmüş ve bu boş çabalardan vazgeçmiş.

Bir gece korkunç bir fırtına kopmuş! Her yer gök gürültüsüyle gümbür gümbür inerken, çatallı şimşekler ortalığı gündüz gibi aydınlatıyor, yağmur toprakta kamçı gibi şaklıyormuş.

Nöbetçiler saray kapısından içeri girmek isteyen bir kız bulmuşlar. Hemen tutup krala götürmüşler. Kız bir prenses olduğunu söyleyerek kendisini yağmur dininceye kadar misafir etmeleri için yalvarmış. Acınacak bir haldeymiş kızcağız. Saçlarından, eteklerinden damlıyormuş sular, ayakkabılarının içi vıcık vıcık olmuş... Durduğu yerde bir gölcük belirivermiş. Kraliçe onu içeri almış, Prens olup olmadığını anlamak için şöyle bir çareye başvurmuş. Kızın yatacağı odaya gitmiş, karyolayı boşalttırıp ilkin en alta bir bezelye tanesi koymuş, bunun üstüne yirmi tane kuş tüyü şilte serdirmiş.

Ertesi sabah kıza rahat uyuyup uyuyamadığını sormuş. Prens, “Aman” demiş, “Bütün gece gözümü bile kırpmadım. Yatağın içinde taş gibi sert bir şey vardı. Ne tarafıma döndüysem bir türlü rahat edemedim.”

Yirmi kat yatağın altındaki minicik bir bezelyeyi ancak bir prensesin anlayabileceğine inanan kraliçe onu oğluna almış. Bezelyeyi de özel bir müzeye koymuşlar. Masala inanmadıysanız o ülkeye yolunuz düşerse ve bezelye şimdiye kadar çalınmadıysa gidip gözünüzle görebilirsiniz.

Doğan Kardeş (1965: 38-39).

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Şimdi de çizginin dünyasında bir yolculuğa çıkalım. Karikatürün eğlenceli dünyasında etkinlikler yapmaya ne dersiniz? Karikatürler yazılı olabileceği gibi yazısız da olabilirler.” demesi.

4. Etkinlik:

Doğan Kardeş (1965: 27)

Aşağıdaki boşluğa yukarıdaki karikatürle ilgili bir öykü oluşturunuz. Yazmanın “iç yapı”, “dış yapı”, “dil ve anlatım” ilkelerine özen gösteriniz.

Ara Özet: Öğretmenin, “Yazma çalışmaları yaparak yazılı anlatım becerilerimizin gelişmesine katkı sağladık.” demesi. Öğrencilerin yazılarının kendileri ve sınıf arkadaşları tarafından biçim ve içerik, dil ve anlatım, yazım ve noktalama açılarından değerlendirilmesi. En çok beğenilen yazının sınıf panosuna asılması.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Daha önceki dersimizde, bu hafta boyunca zaman ve çevre (mekân) izleğinde metinler inceleyeceğimize değinmiştik. Bu dersimizde “Eski Çamlar Bardak Olmuş” adlı metni inceleyeceğiz.” demesi. Ardından Eski Çamlar Bardak Olmuş adlı metni okuması.

ESKİ ÇAMLAR BARDAK OLMUŞ

Şu dedem de bir hoş doğrusu. Geçen akşam elindeki gazeteyi uzun uzun okuduktan sonra, “Ah, ah! Nerede o eski günler... Eski çamlar bardak oldu!” demez mi?

Herhâlde yine aklı karıştı diye düşündüm. Oldukça yaşlı. Sık sık beni ablamla, babamı amcamla karıştırıp duruyor. Hele geçenlerde anneme, “Hoş geldiniz komşu hanım, apartmana yeni mi taşındınız?” diye sormaz mı! İşte şimdi de günlerle bardakları, camlarla çamları birbirine karıştırıverdi.

“Dedeciğim çamlar değil, camlar bardak oldu...”

Doğrucu Davut’um ya, düzeltmeden duramıyorum.

Gözlüklerinin üzerinden dik dik yüzüme baktı. “Çamlar, kızım... çamlar! Şimdi sen bana bir bardak soğuk su getir de anlatayım.”

Dedemin bu huyuna bayılıyorum. Benden bir şey isterken komik komik şeyler sorup durur. Örneğin geçenlerde koala nedir diye sordu. Doğrusu bilmiyordum, ama renk vermek var mı? Koalisyon gibi bir şey olsa gerek diye düşünüp yanıtı yapıştırdım.

“Karışık bir iş!”

Kahkahalarla gülüp, “Bilemedin, ufaklık... Ceza olarak şimdi bir bardak su getir bakalım.” deyiverdi. Üstelik koalanın ne olduğunu kendisi de unuttuğu için ansiklopediye bakmam gerekti. Yine de haksız sayılmadığımı görüp derin bir nefes aldım. Karışık bir iş değilse bile ayı mı, maymun mu olduğu belirsiz, karışık bir hayvan çıktı karşıma.

Hemen suyunu doldurup götürdüm. Eliyle kanepenin kenarına oturmamı işaret etti. Sonra da suyunu içip, parmağıyla bardağın ağzında gıcır gıcır sesler çıkarmaya başladı.

Merakla anlatmasını bekliyordum.

“Dedeciğim, hani anlatacaktınız?”

Şaşkın şaşkın yüzüme baktı. Ne anlatacağını unutmuştu bile...

“Ne anlatacaktım?”

“Hani eski camlar bardak olmuştu ya...”

Elini bacağına vurup gevrek gevrek güldü.

“Öyle ya... Camlar değil, çamlar kızım... Şu bildiğimiz çam ağacı... Çünkü cam bulunmadığı devirlerde bardaklar ağaçlardan oyulurdu da ondan böyle denmiş...”

Yine de eski günlerle bardakların ne ilgisi olduğunu çıkaramadım. Ama dedem bu kez unutmamıştı. Gazetedeki bir haberi gösterip konuşmasını sürdürdü.

“Bayramda güneydeki oteller dolup taşmış. Büyük kentlerdekilere evlerinden kaçıp otellere yerleşmişler... Eski bayramlar böyle miydi ya?”

Yaşasın! Dedemi konuşuracak bir konu çıkmıştı.

“Peki nasıldı dedeciğim?”

“Ah, ah! Her bayram mutlaka yeni giysiler alınırdı çocuklara. Ayakkabılarımızı yastığımızın altında saklar, öyle uyurduk arife geceleri.”

Demek ki dedemin benimki kadar titiz bir anneanesi yokmuş o zamanlar. Yine de pabuçları yastık altında düşünmek garibime gidiyor.

“Anneniz nasıl izin verirdi? Yatağımız kirlenmez miydi peki?”

“Şaşkın cadı seni!... Tabii ki yeni pabuçlarımızı alırdık yatağımıza. Bayram sabahı da bayramlık giysilerimizi giyip el öpmeye giderdik. Bizim zamanımızda ortaları delik paralar vardı. Bayramlık diye bu paraları verirdi büyüklerimiz bize, ben de hepsini ipe dizip boynuma asardım.”

“Aşk olsun dedeciğim. Bir de ağabeyim boynuna zincir takıyor diye kızılıyordunuz geçen gün.”

“Tabii kızarım ya... Koskoca adamın boynuna o kapkalın zincir yakışıyor mu? Ben paraları taktığımda olsun olsun 8-10 yaşlarında çocuktum. Zaten çok geçmeden bayram yerinde hepsini bitiriverirdim.”

“Haydaa... O niye? Bayramlar orada parayla mı satılıyordu?”

“Cahil çocuk sen de. Tabii, görmedin ki nereden bileceksin! Bayram yeri, eğlence yeri demekti. Salıncaklar, atlıkarıncalar, macuncular, hokkabazlar... Her türlü eğlence bulunurdu orada... Şimdi sizler bayram gelince hemen başka kentlere kaçtığınız için böyle şeylerden haberiniz bile olmuyor...”

“Hiç de değil! Salıncağa da, atlıkarıncaya da biniyoruz. Lunaparklarda çarpışan arabalar bile var. Üstelik bu eğlenceler için bayramı beklemeye bile gerek yok.” Konuşmamızı duyan anneannem de yanımıza geldi.

“Deden haklı Tuğçeciğim. Artık bayramların tadı tuzu kalmadı. Evde günler öncesinden börekler, tatlılar yapılırdı. Tepsiler kilere üst üste dizilirdi.”

“Biz de bayram gelsin de yiyelim diye, çevrelerinde yutkuna yutkuna dolanırdık, değil mi hanım?”

“Hem de nasıl... Hiç unutmam bir keresinde, baklavaların alt kısımlarını çıkarıp yemiştim de annem çok kızmıştı.”

“Ben de revaninin üzerine konan tülbentten balını emmiştim. Annem bayram sabahı, ‘Bu tatlı da şerbetini çabucak çekti, ama niye böylesine kuru kalmış anlamadım.’ deyip durmuştu... Ah, ah nerede o eski bayramlar...”

Dayanamayıp atıldım.

“Bana kalırsa o bayramların hiçbiri kaybolmadı dedeciğim. Boşuna arayıp durmayın. Harçlık almak için bayramı beklemeye gerek yok. Annem her gün okula giderken veriyor. Lunaparklarda istediğimiz kadar eğlenip, tiyatroya ve sinemaya gidebiliyoruz. Üstelik televizyonun kumandasına basınca dünyanın dört bir yanındaki eğlence odamıza geliveriyor. Yeni giysi almak için de tek beklediğimiz şey indirimli günler... Bence siz yine suyunuzu cam bardakla için dedeciğim.”

Tam o sırada annem elinde yeni yaptığı pastayla içeri girmez mi? “Haydi buyrun masaya.” demesiyle koca bir dilim pastayı silip süpürmem bir oldu. Dedemle anneannem hâlâ eski bayramları anadursunlar, annemi sevgiyle öpüp, “Elinize sağlık anneciğim.” dedim. Sonra kulağına eğilip, “Nasıl oluyor da eski bayramları övüyorlar anlamıyorum.” diye fısıldadım. “Ne kötü! Bizim her gün yaptığımızı, onlar bayramdan bayrama yapabiliyorlarmış.”

Şimdi yatağında bugün ne iyilik yaptım, diye düşünürken, birden içim cız etti. Dedemle anneannemin hasretle andıkları eski bayramları küçümseyerek biraz cadılık yaptım galiba...

Nur İçözü (2012: 36-40)

1. Öğretmenin, öğrencilerden dinleme kurallarına uymalarını istemesi.
2. Öğretmenin okuma yöntem ve tekniklerine uygun olarak öyküyü sesli okuması.
3. Öğrencilere okuma yöntem ve tekniklerinin anımsatılması.
4. Öğrencilere öykünün sessiz okuma yöntemiyle okutulması.
5. Öğrencilere öykünün sesli okuma yöntemiyle okutulması. Sesli okuma yöntem ve tekniklerine uygun, tonlama ve vurgu açısından başarılı okuma yapan öğrencilere pekiştirici verilmesi. (Sınıfça alkışlatılması, öyküyü güzel okudu denilmesi.)
6. Varsa öğrencinin seslendirme, vurgu, tonlama yanlışlarının düzeltilmesi.
7. Öykünün anlam dünyası ile ilgili aşağıdaki soruların öğrenciye yöneltilmesi.

SORULAR-YANITLAR

S1: Metinden yola çıkarak “eski çamlar bardak oldu” söz grubunu açıklayınız. Sizin de bu söz grubuna benzer sözleri çevrenizden duyduğunuz oldu mu? Duyduğunuz özlü sözlerin söyleniş nedenlerine, öykülerine ulaşabildiniz mi? Ulaştıklarınız varsa paylaşabilir misiniz? (Verilen ipuçlarıyla öğrenciler konuşturulmaya çalışılır.)

Y1:...

S2: Aile büyükleriniz geçmişteki bayramlar ve geleneklerle ilgili paylaşımda bulduklarında neler düşünüyorsunuz? Sizce geçmişteki toplumsal ilişkiler mi yoksa günümüzdeki toplumsal ilişkiler mi daha güçlüdür? Neden? Açıklayınız.

Y2:...

S3: Günümüzde mi çocuk olmak isterdiniz yoksa geçmişte mi? Geçmişte yaşasaydınız nelerin varlığı sizi mutlu ederdi? Günümüzde sahip olduğunuz şeylerden nelerin eksikliğini duyardınız? Neden? Açıklayınız.

Y3:...

S4: Geçmiş bayram geleneklerini ve eğlencelerini metinden yola çıkarak açıklayınız. Siz bayramlarınızı nasıl geçiriyorsunuz? Bayramlarda neler yapıyorsunuz? Açıklayınız.

Y4:...

S5: Bayramda büyüklerinizden harçlık aldığımızda neler hissedersiniz? Aldığınız bayram harçlıklarınızla neler yaparsınız, onları nasıl harcarsınız? Açıklayınız.

Y5:...

S6: Büyükleriniz giyiminizi, yaşantınızı, bugünleri eleştirdiklerinde neler hissediyorsunuz? Gelecekte, büyüklerinizin yaşına geldiğinizde, bugünkü yaşam koşulları değiştiğinde yaşama ilişkin duygu ve düşünceleriniz değişebilir mi? Açıklayınız.

Y6:...

S7: Salıncaklar, atlıkarıncalar, macuncular, hokkabazların yerini günümüzde neler aldı? Siz salıncağa, atlıkarıncaya bindiniz mi? Hokkabazları izlediniz mi? Macun yediniz mi? Bunlara her zaman ulaşabiliyor musunuz? Bunlara ulaşamadığınızda nelere ulaşabiliyorsunuz? Hangi eğlence araçları ve yiyeceklere ulaşmak sizi mutlu ediyor? Neden? Açıklayınız.

Y7:...

S8: Sizce, bu öyküye uygun bir başka başlık ne olabilirdi? Neden? Açıklayınız.

Y8:...

S9: Siz de metinden yola çıkarak bir soru oluşturunuz. Oluşturduğunuz soruyu sınıf arkadaşlarınızdan birine yöneltiniz.

Y9:...

S10: Sizce metnin anahtar sözcüğü sizce ne olabilir? Yazınız.

Y10:...

Ara Özet: Öğretmenin, “Öykünün anlam dünyasında yolculuğa çıktık. Öyküyle ilgili soruları yanıtlamak öykünün anlam dünyasına inmemizi kolaylaştırır.” demesi.

5. Etkinlik:

Öykünün kahramanı, aile büyüklerinin eski bayramlara olan özlemini küçümseyerek kendi deyimiyle “cadılık” yapmıştır. Bunu akşam yatağına girdiğinde fark etmiştir. Sizin de aile içinde herhangi bir konuda cadılık yaptığımız durumlar oldu mu? Bu durumlardan birini ve sonrasında neler hissettiğinizi konuşma yöntem ve tekniklerine uygun olarak anlatınız.

Ara Özet: Yapılan konuşma etkinliklerinin konuşmayı yapan öğrenciler ve dinleyiciler tarafından dil anlatım, sunum tekniği, sesin ve beden dilinin etkili kullanılması, içerik yönünden değerlendirilmesi. En başarılı konuşma etkinliğini yapan öğrenciye pekiştirme verilmesi. (Sınıfça alkışlanması)

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Şimdi okuduğumuz metinde geçen bazı sözcüklerin ve sözcük gruplarının anlamlılarını bulmaya çalışalım.” demesi.

Aşağıda koyu renkle verilmiş sözcüklerin anlamlarını bağlamdan yola çıkarak bulmaya çalışınız. Siz de bu sözcükleri birer tümce içerisinde kullanınız.

Örneğin geçenlerde koala nedir diye sordu. Doğrusu bilmiyordum, ama **renk vermek** var mı?

Elini bacağına vurup **gevrek gevrek** güldü.

Yine de pabuçları yastık altında düşünmek **garibime gidiyor**.

Artık bayramların **tadı tuzu kalmadı**.

Şimdi yatağımda bugün ne iyilik yaptım, diye düşünürken, birden **içim cız etti**.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Metinden yola çıkarak bazı sözcüklerin anlamlılarını öğrendik. Sözcüklerimizi geliştirmek anlama ve anlatma becerilerimizi geliştirmeye katkı sağlayacaktır. Bugün sözcükler üzerine çalışmalar yapacağız. Sözcüklere eklenerek onları çekimleyen, yeni anlamlar kazanmasına, türemesine katkı sağlayan yapılara ek denir. Bu dersimizde sizlerle birlikte iyelik eklerini öğreneceğiz.” demesi.

İyelik ekleri ad ve ad görevinde kullanılan sözcüklere eklenerek, eklendiği sözcüğün kime veya neye ilişkin olduğunu bildiren eklerdir. İyelik ekleri adlara kişi kavramı katan başka deyişle, adları kişilere özgüleyen eklerdir. Bu nedenle belirttikleri kişiyle anılırlar (Bilgin, 2013: 165).

1. Tekil kişi iyelik eki: Benim ev**im**
2. Tekil kişi iyelik eki: Senin ev**in**
3. Tekil kişi iyelik eki: Onun ev**i**

1. Çoğul kişi iyelik eki: Bizim ev**imiz**
2. Çoğul kişi iyelik eki: Sizin ev**iniz**
3. Çoğul kişi iyelik eki: Onların ev**leri**

Koyu olarak yazılmış eklerle bakıldığında bu eklerin bir sahiplik bildirdiği görülmektedir.

Aşağıdaki tümcelerde geçen iyelik eklerini bularak altlarını çiziniz.

- Ayakkabılarımızı yastığımızın altında saklar, öyle uyurduk arife geceleri.
- Bayram sabahı da bayramlık giysilerimizi giyip el öpmeye giderdik.
- Büyük kentlerdeki evlerinden kaçıp otellere yerleşmişler...
- Bir de ağabeyim boynuna zincir takıyor diye kızılıyordunuz geçen gün.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Daha önceki derslerimizde yazım ve noktalama kurallarını bilmenin dilimizi etkili ve güzel kullanmamıza katkı sağlayacağını söylemiştik. Bugünkü dersimizde iki noktanın kullanım alanlarını öğreneceğiz.” demesi.

6. Etkinlik:

Tekir iki noktanın kullanım alanlarını bize anlatıyor. Sizler iki noktanın kullanım yerlerini Tekir’in anlatımından yola çıkarak bulabilir misiniz?

TEKİR İKİ NOKTA'YI ANLATIYOR

İki nokta işareti,

Nokta'nın ikinci oyunuymuş.

Sıkılınca Noktacık

Cümle sonunda durmaktan

Alırmış eline topunu

Fırlatarak havaya

Oynarmış bu oyunu.

- YA AÇIKLAMAK İSTİYORSA BİR SÖZCÜĞÜ, BİR CÜMLEYİ

Ya da BİRKAÇ OLASILIĞIN VEYA
MADDENİN SIRALANACAĞINI

Kediler üç gruba ayrılır: 1. Sokak

Kedileri, 2. Ev kedileri, 3. Yabankedileri,
GİBİ

ANLATMAK İÇİN

- YA DA SÖZ ARASINDA BİR YERDEN,
BİR KİMSEDEN ALINAN VE TIRNAK

İÇİNDE GÖSTERİLEN,

Tekir: “Ne güzel kedilerle

Farelerin dostluğu,” diyerek konuşmasını bitirdi,

GİBİ.

SÖZDEN ÖNCE GELEREK

İKİ NOKTA'NIN YAPILIŞI

Birlikte oynadığımız zaman

Bu oyunu,

O benden daha çok yoruluyor.

“Kolay mı
 Bir top kuyruğun üzerinde
 Hem amuda kalkmak
 Hem de bir sözcüğün
 Açıklaması bitene dek
 Öylece tepetaklak
 Saatlerce durmak!” diyor
 Her zaman.

Bu top oyunu da bana
 Sirk cambazlarını anımsatır.
 Neşeliyse o gün Nokta
 Top kuyruğumun üzerinde,
 Artık uzun uzadıya anlatır.

“BANA BAK!”

AMUDA KALKTI:

“BAKIYORUM!”

“NE YAPIYORSUN?”

“NOKTALAMA İŞARETİ.”

BU İŞARETE “İKİ NOKTA”
 DENİR.

VEYA “AÇIKLAMA” NOKTASI

İki noktanın kullanıldığı yerleri aşağıdaki boşluklara yazınız.

-
-
-
-
-
-

- Endişeyle () “Neden geç kaldın ()” diye sordu ()

Yukarıdaki tümcede parantez içindeki yerlere, aşağıdaki noktalama işaretlerinden hangileri getirilmelidir?

A) (:) (;) (...) B) (;) (?) (!)

C) (:) (?) (.) D) (,) (!) (.)

- Aşağıdaki tümcelerin hangisinde, iki nokta (:) yanlış kullanılmıştır?
- A) Annemin istekleri hiç bitmiyordu: Çalış, erken uyu...
- B) Türkiye'nin en sevdiğim şehirleri şunlardır: İstanbul, İzmir, Ankara...
- C) Okul dağıldı, herkes dışarı çıkmıştı: ablam ortalıkta yoktu.
- D) Sevdiğim meyveler: elma, armut, portakal, çilek ve karpuzdur.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Şimdi de kısa filmin dünyasında zaman döngüsü içerisinde bir yolculuğa çıkalım. Kısa filmi dikkatle izleyiniz.” demesi.

7. Etkinlik:

Öğretmenin The Maker adlı kısa filmi izletmesi
<https://www.youtube.com/watch?v=ZDz2dUaJB94>

İzlediğiniz kısa filmde yola çıkarak aşağıdaki boşluğa bir öykü yazınız. Yazmanın “iç yapı”, “dış yapı”, “dil ve anlatım” ilkelerine özen gösteriniz.

Ara Özet: Öğretmenin, “Kısa filmin dünyasında yolculuğa çıktık. İzlediğimiz kısa filmde yola çıkarak bir öykü oluşturduk. Yazılı anlatımımızı güzelleştirmek, etkili kılmak için sözcük gruplarını kullanabiliriz. Sözcük gruplarını, sözcüklerin işlevlerini bilmek anlama ve anlatma becerilerimizi geliştirecektir. Bugünkü dersimizde sözcük gruplarından biri olan ad (isim) tamlamalarını öğreneceğiz.” demesi.

Varlıkları karşılayan sözcüklere ad (isim) denir. Bir adın karşıladığı kavramı daha açık, daha ayrıntılı verebilmek için, o adın başka bir ad, adıl ya da önadla oluşturduğu söz öbeğine tamlama denir (Bilgin, 2013: 187). Ad tamlamaları en az iki adın birbirini bütünleyerek bir ilgi kurmasıyla oluşur. Ad tamlamalarında tamlamayı oluşturan ilk öge ya da ögelere tamlayan ikinci ögeye ise tamlanan adı verilir.

Ad tamlamasının türlerini ise şöyledir (Bilgin, 2013: 189-202):

- 1. Belirtili Ad Tamlaması:** Hem tamlayanın hem tamlananın tamlama eki aldığı tamlamalara belirtili ad tamlaması denir.

Örnek: bilimin aydınlığı

Belirtili ad tamlamalarında tamlayan ile tamlanan arasına başka bir öge girebilir:

“**Türkülerin** yanıktır **yüzü...**” Veysel Çolak (Akt. Bilgin, 2013:191).

Ad tamlamalarında tamlayan da tamlanan da birden çok olabilir:

Akılcılığın, özgürlüğün, yaratıcılığın, korkusuzluğun, insan sevgisinin, hoşgörünün adıdır laiklik. Veysel Gültaş (Akt. Bilgin, 2013:191).

Belirtili ad tamlamalarında tamlayan ya da tamlanan düşebilir.

Çocukluğu gözleri önüne gelmiş. (onun çocukluğu)

- 2. Belirtisiz Ad Tamlaması:** Yalnız tamlananın tamlama eki aldığı tamlamalardır. Belirtisiz ad tamlamalarında tamlayan ile tamlananın arasına başka bir sözcük girmez.

Örnek: kuş yuvası

Belirtisiz ad tamlamalarını bir önad niteleyebilir.

Yeni **giysi dolabı**

- 3. Zincirleme Ad Tamlaması:**

Bir adla genişleyen ad tamlamalarına zincirleme ad tamlaması denir.

Örnek: Okul müdürünün odasına gittiler.

8. Etkinlik:

Aşağıdaki paragrafta yer alan ad tamlamalarını bularak türlerini yazınız.

Dünya değişiyor dostlarım. **Günün birinde** gökyüzünde, **güz mevsiminde** artık esmer lekeler göremeyeceksiniz. **Günün birinde yol kenarlarında, toprak anamızın** koyu yeşil **saçlarını** da göremeyeceksiniz. Bizim için değil ama, çocuklar, sizin için kötü olacak. Biz kuşları ve yeşillikleri çok gördük. Sizin için kötü olacak. Benden hikâyesi.

Sait Faik Abasıyanık (2008: 98-104)

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Şimdi de bilmecelerle hem düşünelim hem gülelim hem de eğlenelim.” demesi. Öğretmenin bilmeceleri doğru yanıtlayan öğrencilere pekiştirme vermesi.

9. Etkinlik:

- Hangi yıldız gece ve gündüz görünür? (film yıldızı)
 Adamın biri sürekli olarak uluyormuş. Neden? (içine kurt düşmüş)
 Adamın kalbi çalışmıyormuş. Neden? (adam taş kalpliymiş)

(Ersan, 2002: 32, 76, 96)

10. Etkinlik:

Dinlediğiniz müziğin size duyumsattıklarından yola çıkarak bir şiir yazınız.

Oktay Dalaysel, Sanem Berkalp. (1996). Classical Violin Pieces. Fredrick Chopin- Mazurka. Kayıt: Engin Aksan&Atilla Şentin

D- SONUÇ BÖLÜMÜ

1. Son Özet:

Zaman yaşamımızdaki anılarımızın saklı olduğu akıp gidişine tanık olduğumuz bir kavramdır. Yaşamımızda bazı yerler bizim için özeldir. Oralarda daha çok zaman geçiririz, özel anılarımız vardır. Kısacası zaman ve çevre (mekân) kavramları yaşantımızda önemli bir yer tutar. Bu eğitim durumumuzda zaman ve çevre (mekân) izleğinde çalışmalar yaptık.

Zaman ve çevre ile ilgili bilgilerimizi, anılarımızı yazılı anlatım becerimizi kullanarak kalıcı duruma getirebiliriz. Zaman ve çevreyi anlayan, değerlendiren bireyler yaşama değişik bakış açıları geliştirerek, görülerini zenginleştirebilirler. Bu durum da yaşamımızın birçok alanında başarılı olmamıza önemli katkılar sağlayacaktır.

2. Tekrar Güdüleme:

Derslerde en etkin olan dört öğrenci belirlenecek; bu öğrencilere, sınıfça alınan kitaplar armağan edilecektir.

Öğretmenin “Şimdi de sizlere bazı kitap adları vereceğim. Bu kitaplardan istediğinizi okuyunuz. Okuduğunuz kitapların tanıtımlarını okuma dosyanıza koyunuz.” demesi ve aşağıdaki kitapları okumaları için öğrencilere salık vermesi.

Nöstlinger, Christine. (2011). *Konrad ya da Konserve Kutusundan Çıkan Çocuk*. İstanbul: Güneş Kitaplığı.

Dayıoğlu, Gülten. (2010). *Fadıuş*. İstanbul: Altın Kitaplar.

Bir öğrencinin daha önceki derslerde önerilen kitaplardan birini tanıtması.

Öğretmenin, “Okuduğunuz kitaplardan kitaplık oluşturunuz. Ailelerinizle birlikte okuma saatleri düzenleyiniz. Olanak bulduğunuzda okul kütüphanesinden ve diğer kütüphanelerden yararlanınız, kitap fuarlarına katılınız. Sınıf

kütüphanesindeki süreli yayınları ve ulaşabildiğiniz süreli yayınları okuyunuz. Ayrıca yaşınıza uygun sanatsal ve bilimsel etkinlikleri, radyo ve televizyon yayınlarını izlemeniz size katkı sağlayacaktır.”demesi.

3. Kapanış:

Öğretmenin, öğrencilere aşağıdaki resmi yansıtarak “Yansıda gördüğünüz resimden yola çıkarak bir sonraki dersimizde ele alacağımız konuyu çıkarsamaya çalışın.” demesi.

Vincent Van Gogh Yıldızların Aydınlatığı Gece (Serviler ve Köy) 1889 Tuval üzerine yağlı boya 73X192.2 cm Metropolitan Sanat müzesi (Van Gogh, 2005: 46).

E- DEĞERLENDİRME

1. Öğretmen, öğrencilere dersi değerlendirme çizelgesi dağıtarak, öğrencilerden duygu, düşünce ve önerilerini paylaşmalarını ister (Sever, Kaya ve Aslan, 2008: 188).

ÖĞRENCİLERİN DERSİ DEĞERLENDİRME ÇİZELGESİ

(Öğrenciler dersle ilgili düşüncelerini yüz ifadelerinin içini doldurarak belirtirler.)

	HAYIR ☹	BAZEN ☺	EVET ☺
Türkçe dersinde kendimi özgür hissediyorum.			
Ders benim için eğlenceli geçiyor.			
Öğretmenim duygu ve düşüncelerimi anlatabilmem için beni isteklendiriyor.			
Türkçe dersinden sonra kitap okuma isteği duyuyorum.			
Öğrenemediğim zaman öğretmenim yardımcı oluyor.			
Öğretmenimiz derse katılmamı sağlayan türlü araç gereçlerden yararlanıyor.			

Türkçe dersinin daha verimli geçmesi için neler yapılmalı? Lütfen önerilerinizi yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.

.....

Küçük Paskal, her günkü mavi kazağıyla evinden çıktı. Mavi uzun pantolonunun bir dizi aşınıp açılmıştı. Küçük deri çantasının bir yanı sökülmüştü.

Caddeye inen taş basamaklı sokağın başına geldi.

Sıska tekir kedi onu görünce miyavladı.

“Günaydın kedi,” dedi Paskal.

Kedi ona doğru yürüdü.

Paskal çöküp kedinin başını okşadı.

Kedi mırıldanıp sırtını kabarttı, Paskal'ın bacaklarına süründü.

“Okula geç kalıyorum,” dedi Paskal.

Gözü kedide, caddeye inen taş basamaklı sokağın başına kadar yürüdü.

Kedi, “Gitme,” der gibi Paskal'a bakıyordu.

“Hoşça kal,” dedi Paskal.

Taş basamakları inmeye başladı.

Sokağın tam ortasında, birden, duvarın dibindeki elektrik direğinin tepesine takılmış bir balon gördü.

Direğin dibine sokuldu.

Kocaman bir balondu. Pırıl pırıl, kıpkırmızı, kocaman bir balon.

Paskal, sağma soluna bakındı. Kimsecikler yoktu sokakta.

Eski okul çantasını yere bıraktı. Kalın demir direğe sarıldı. Ayaklarıyla duvarın oyuklarına tutunarak tırmanmaya başladı. Tırmandı, tırmandı, uzanıp duvarın üstüne çıktı.

Balon biraz ötesindeydi. İpinin ucu elektrik lambasının altındaki demire sarılmıştı.

Uzandı. İpin takılıp sarıldığı yere güçlükçe ulaştı. Asıldı ipe. İp sarıldığı yerden kolayca kurtuldu. Çekip aldı balonu.

“Ne güzelsin,” dedi Paskal.

İpi ağzına aldı, dişlerinin arasına sıkıştırdı, direğe sarılıp aşağıya kaydı. Ayakları yere değince sevindi.

Paskal'ın şimdi güneş gibi kocaman, kıpkırmızı bir balonu vardı.

Koşarak caddeye indi.

Erdal Öz (1999: 7-10).

Aşağıdaki soruları metne göre yanıtlayınız.

- Hayvanlarla iletişiminiz nasıldır? Hayvanları sever misiniz? Onlara dokunarak sevginizi gösterir misiniz? Hayvanlara dokunmaktan korkuyorsanız bunun nedeni nedir? Hayvanları sevip, okşadığınızda size nasıl tepkide bulunurlar? Açıklayınız.
- Paskal okula giderken yolda nelerle karşılaştı? Paskal gördüğü şeyler karşısında neler yaptı, nasıl davrandı? Açıklayınız.
- Paskal'ın okula giderken giydiği giysiler ve çantası nasıl durumdadır? Sizce Paskal ve ailesi ekonomik sıkıntı içerisinde olabilir mi? Neden?
- Siz bu metne bir başlık koyacak olsanız hangi başlığı koyardınız? Nedeni ile birlikte açıklayınız.

e)

- “Balon biraz **ötesindeydi.**” Tümcisinde koyu yazılmış sözcük hangi anlamda kullanılmıştır?
- Aşağıdaki tümcelerin hangisinde öznel yargı hangisinde nesnel yargı kullanılmıştır. Yanlarındaki boşluklara yazınız.

“Sokağın tam ortasında, birden, duvarın dibindeki elektrik direğinin tepesine takılmış bir balon gördü.”

“Ayaklarıyla duvarın oyuklarına tutunarak tırmanmaya başladı.”.....

“Paskal’ın şimdi güneş gibi kocaman, kıpkırmızı bir balonu vardı.”.....

f) Aşağıdaki tümcelerde koyu yazılmış sözcükler hangi iyelik eklerini almışlardır? Yanlarındaki boşluklara yazınız.

- “Paskal’ın şimdi güneş gibi kocaman, kıpkırmızı bir **balonu** vardı.”.....
- “**Ayakları** yere değince sevindi.”.....
- “Mavi uzun **pantolonunun** bir dizi aşınıp açılmıştı.”.....

g) Aşağıdaki tümcelerde kesme işareti yanlış, doğru ya da eksik kullanılmıştır. Kesme işaretlerinin yanlış ve eksik kullanıldığı tümceyi aşağıdaki boşluklara düzelterek yazınız. Kesme işaretinin kullanımında yanlışlık yoksa tümceleri aynen yazınız.

- Kedi gitme der gibi Paskala bakıyordu.
-
- Türkiyenin en kalabalık şehri İstanbuldur.
-
- Türkçenin tarihsel gelişimi anlatan bir etkinliğe katıldım.
-
- İzmirli fuar alanına akın ettiler.
-
- THY’nın tüm uçuşları olumsuz hava koşulları nedeniyle iptal edilmiş.
-

h) Aşağıdaki tümcelerde geçen ad tamlamalarını bularak altını çizin. Bulduğunuz ad tamlamalarının türlerini aşağıdaki boşluklara yazınız.

- Paskal çöküp kedinin başını okşadı.
-ad tamlaması.
- Elektrik direğinin tepesine takılmış bir balon gördü.
-ad tamlaması.
- Senin gözlerin mavi.
-ad tamlaması.

- Kerem'in önlüğü oyun oynarken yırtılmış
-ad tamlaması.
- Çocuğun maması bitmiş.
-ad tamlaması.
- Bahçe kapısının kolu kırılmış.
-ad tamlaması.
- Kır çiçeklerinin kokusu tüm evi sarmıştı.
-ad tamlaması.

3.

Kurtuluş Savaşı sırasında Yunanlılar, geçtikleri her yeri yakıp yıkıyorlardı. Bütün Anadolu ayaklanmıştı. Köylerde, kasabalarda ve şehirlerde her şey altüst olmuştu. Herkes, her an tetikte ve tedirgindi.

Toroslu kasabası düşmanın yolunun üstündeydi. Halk, kasabadan ayrılıp köylere sığınmıştı. Genç ve güçlü erkekler askere alınmış, geride sakat ya da yaşlı erkeklerle kadınlar ve çocuklar kalmıştı. Eli silah tutanlar, düşmanın geçeceği yollara tuzaklar kuruyorlardı.

Düşman güçlüydü. Acımasızdı. Yoluna çıkanı yaşlı, çocuk kadın ayırımı gözetmeden hemen öldürüyordu. Kurulan tuzaklar düşmanı çok öfkelenmişti. Düşman komutanı askerlerine, "Kasabayı baştanbaşa yakın, taş üstünde taş bırakmayın. Çevredeki bağları, bahçeleri, tarlalardaki ekinleri de tutuşturun," diye bir buyruk salmıştı.

Kasabalılar, sığındıkları köylerden döndükleri zaman, evlerinin yerinde kül yığınları bulmuşlardı.

Gülten Dayıoğlu (2010: 9).

- a) Kurtuluş Savaşı sırasında Anadolu'nun durumu nasıldır? Açıklayınız.
- b) Kurtuluş Savaşı sırasında düşmanların halka karşı davranışları nasıldır? Metinden örneklerle açıklayınız.
- c) Toroslu kasabası nerededir? Kurtuluş Savaşı sırasında Toroslu kasabasında nasıl bir ortam vardır? Neler yaşanmaktadır? Açıklayınız.

4. Aşağıdaki tümcelerde gereken yerlere iki nokta koyunuz.

- Başarılı olmanın tek yolu vardır O da çalışmaktır.
- Atatürk'ün barışla ilgili sözüne değinmeden geçemeyeceğim "Yurtta barış, dünyada barış"
- Ablası seslendi
-İçeriden kalemimi getirebilir misin?
- Sevdiğim meyvelerden bazıları şunlardır muz, elma, portakal...

5. Aşağıdaki tümcelerde mi soru ekinin yazımı ile ilgili örnekler verilmiştir. Mi soru ekinin yanlış kullanıldığı tümceleri düzelterek aşağıdaki boşluklara yazınız. Doğru kullanılmışsa tümceyi olduğu gibi yazınız.

- Yarın parka gidebilirmiyiz?
-

EK B. 5.
Eğitim Durumu 5 (Son Kuşlar)

EĞİTİM DURUMU 5

SON KUŞLAR

(Sait Faik ABASIYANIK)

SON KUŞLAR

Kış, Ada'nın bir tarafında yerleşebilmek için rüzgârlarını poyraz, yıldız poyraz, maestro, dramudana, gündoğusu, batı karayel, karayel halinde seferber ettiği zaman; öteki yakada yaz, daha pilisini pırtısını toplamamış, bir kenara oldukça mahzun bir göçmen gibi oturmuştur. Gitmekle gitmemek arasında sallanır bir halde, elinde bir pasaport, çukurunda üç beş altın, bekleyen bu güzel yüzlü göçmen tazeyi benden başka bu Ada'da seven hemen hiç kimse yoktur, diyebilirim. -Övünmek için değil!-

Herkesin yeni başlayacak olan altı yedi aylık soğuk hayata kendini şimdiden alıştırmak ve hazırlamak için bir şeyler yapmaya çalıştığı öyle günlerde ben, tembelliğim, hep kaçanı kovalayan huyumla, yazın, o güzel göçmenin peşine düşmüşümdür. Nerede yakalarsam orada kucaklarım onu. Kimi bir çamın gölgesinde durgun ve güneşsizdir. Kimi bir çalılığın kenarındaki çimenlikte bütün eski ihtişamıyla daha yeni başlamıştır.

Yazın daha parça parça, lime lime, bohça bohça eşyalarıyla gitmek için fazla telaş etmediği Ada'nın bu yakasında, hiçbir ev yoktur. Yalnız bir tek kır kahvesi vardır.

Bir küçük koyun hemen beş on metre yukarısında, bir apartman terası kadar ufak bu kır kahvesinin tahta masaları üstünde hâlâ karıncalar gezer, hâlâ sinekler kahve fincanının etrafına konarlar. Bütün sesler kesilmiştir. Kimi gökyüzünden bir uçak homurtusu gelir. İçindeki, şimdi Yeşilköy'e incek yolcuları düşündüğüm, yalnız bu yazıyı yazarken oldu. Ondandır evvel de uçaklar geçmişti. Ama hiç, içindeki yolcuların Yeşilköy'e neredeyse inceklerini, daha şu iki satırın sonunda inmiş bile olduklarını düşünmemiştim.

Kahvecinin kendisi sevimsiz bir adamdır. Kahveciden çok, ters bir devlet memuru hüviyeti taşır. Hastalıklı olmasa, doktorlar fazla yorulmamasını salık vermemiş olsalar, dünyada kahveci olmazdı. Tersine, ben bütün ömrümce iyi bir kahve bulamadığım için kahveci olamamışımdır. Bir kır kahvesi, bir köyün kahvesinin üç beş gediklisi... Bundan güzel bir ömür mü olur, elli altmış senelik yaşam bundan güzel başlar ve biter mi?

Ağaçtan ağaca serilmiş beyaz çamaşırlar bu kadar durgun, güneşsiz, ıslak bir şekilde ılık havada hiç kurumayacaklar. Bu kedi, tahta masanın üstüne çıkmış, köpeğime durmadan homurdanacak mı? Sandalyenin üstündeki vişneçürüğü rengindeki delik çoraplar... Asmanın yaprakları daha yemyeşil. Bizim bahçedeki kurudu bile.

Deniz, Bozburun'a doğru başını almış gidiyor. Uzaklarda görünen, İstanbul'un neresi kim bilir? Sesler neden gelmiyor?

Bir başka uçağın sesi gelmeye başladı. Bizim Ada, uçakların, üstünden geçtikleri bir yol güzergâhı olmalı ki, hep ya üstümden ya da solumdan geçip gidiyorlar. Kedi sustu. Köpeğim gözünü kapadı. Karga sesleri geliyor şimdi de. Vaktiyle bu Ada'ya bu zamanda kuşlar uğrardı. Cıvıl cıvıl öterlerdi. Küme küme bir ağaçtan ötekine konarlardı.

İki senedir gelmiyorlar.

Belki geliyorlar da ben farkına varmıyorum.

Sonbahara doğru birtakım insanların çoluk çocuk ellerinde bir kafes, Ada'nın tek tepesine doğru gittiklerini görürdüm. İçim cız ederdi.

Büyüklerin ellerinde birbirine yapışmış, pislik rengine acayip çomaklar vardı.

Bunlarla bir yeşil meydanın kenarına varır, bunları bir ufacık ağacın altına çığırkan kafesiyle bırakırlar, ağacın her dalına ökseleri bağlardı. Hür kuşlar, kafesteki çığırkan kuşun feryadına, dostluk, arkadaşlık, yalnızlık sesine doğru bir küme gelirler. Çayırılıkta bir başka ağacın gölgesinde birikmiş çoluklu çocuklu kocaman herifler bir müddet beklerler. Sonra kuşların üşüştüğü ağaca doğru yavaş yavaş yürürlerdi. Ökselerden kurtulmuş dört beş kuş, bir başka ökseye doğru şimdilik uçup giderken, birer damlacık etleriyle birer tabiat harikası olan kuşları toplarlar, hemen dişleriyle oracıkta boğarlardı. Ve hemen canlı canlı yollarlardı.

Hele bir tanesi vardı, bir tanesi. Çocukları bu işe seferber eden de oydu. Ökseleri cumartesi gecesinden hazırlayan da...

Konstantin isminde bir herifti. Galata'da bir yazıhanesi vardı. Zahire tüccarıydı. Kalın, tüylü bilekleri, geniş göğsü, delikleri kapanıp açılan üstü kara kara benekli bir burnu, deriyi yırtmış da fırlamış gibi saçları, kısa kısa bir yürümesi, kalın kalın bir gülmesi...

O esmerle sarışın arası isketelerin bir damlacık etlerinden yapacağı pilavın hazzıyla pırl pırl yanan krom dişleriyle nasıl koparırdı kuşun imiğini, bir görseydiniz...

Hani sessiz, zenginliğini belli etmez, mütevazı adamdı da... Konu komşusu da severdi hani. Hiçbir şeye, hiçbir dedikoduya karışmazdı. Sabahleyin işine kısa kısa adımlarla koşarken, akşam filesini doldurmuş vapurdan çıkarken görseniz; iriliğine, sallapatılığına, Karamanlı ağzı konuşuşuna, basit ama, hesaplı fikirlerine, iki kadeh atmışsa yine basit, sevimli şakalarına karşı, hakkında kötü bir hüküm de veremezsiniz. Kendi halinde, işi yolunda, hesaplı yaşayan bin bir tanesinden bir tanesiydi.

Ama, güz mevsiminde birdenbire böyle canavar kesilirdi. Akşam beş otuz beş vapurunun arka tarafında yerleştiği iskemlesinde, denizin üstüne oldukça mülayim bakan gözlerini havaya kaldırır, eylül sonlarına doğru böyle şairane gökyüzüne bakardı. Birden yüzünün ve gözlerinin parlamış olduğunu görürdünüz.

Havada ve denizdeki tirşe maviliğin üstünde birtakım esmer damlacıklar görünürdü. Sağa sola oynarlar, sonra bir istikamet tutturur, bu esmer lekecikler geçip giderlerdi.

Konstantin Efendi onların çok uzaktan geçtiklerini görebilirdi. Gözlerini kısardı. Esmer lekelerin Adalar istikametinde gittiklerini görür, etrafına bakar, bir tanıdık görececek olursa gözünü kırpar, gökyüzüne bir işaret çakar:

— Bizim pilavlıklar geldi, derdi.

Kuşlar pek yakından geçmişse, seslerini taklit ederek kalın dudaklarıyla dişlerinin arasından onlara seslenirdi. Kuşların çoğunca aldandıklarına, bu sesi duyarak, dost sesi sanıp vapur etrafında bir dönüp uzaklaştıklarına şahit olmuşumdur.

Havalar sertleşir, poyrazlar, lodolar birbirini kovalar, günün birinde teşrinlerin sonlarına doğru, ılık, hiç rüzgârsız parça parça oynamayan bulutlu, tatlı, sümbüli günlerde, o, en çığırkan kafes kuşunu nereden bulursa bulur, mahalle çocuklarını çağırır; bin tanesi iki yüz elli gram et vermeyen sakaları, isketeleri, floryaları, aralarına karışmış serçeleri gökyüzünden birer birer toplardı.

Seneler var ki kuşlar gelmiyor. Daha doğrusu ben göremiyorum. Güzün o güzel günlerini pencereden görür görmez, Konstantin Efendi'nin bulunabileceği sırtları hesaplayarak yollara çıkıyorum. Bir kuş cıvıltısı duysam kanım donuyor, yüreğim atmıyor. Halbuki sonbahar kocayemişleri, beyaz esmer bulutları, yakmayan güneşi, durgun maviliği, bol yeşili ile kuşlarla beraber olunca, insana sulh, şair, şair, edebiyat, resim, musiki, mesut insanlarla dolu anlaşmış, sevişmiş, açsız, hırssız bir dünya düşündürüyor. Her memlekette kıra çıkan her insan, kuş sesleriyle böyle düşünecektir. Konstantin Efendi mani oluyor. Zaten kuşlar da pek gelmiyorlar artık. Belki birkaç seneye kadar nesilleri de tükenecek. Her memlekette kaç tane Konstantin Efendi var kim bilir? Kuşlardan sonra şimdi de milletin yeşilliğine musallat oldular. Geçen gün yol kenarındaki yeşilliklere basmaya kıyamayarak yola çıkmıştım. Konstantin Efendi'nin günlerinden bir gündü. Gökte hiç kuş gözüküyordu. Evden çıkarken isketemin kafesine bir incir yapıştırdım. İsketem tek gözünü verip bana dostlukla bakmış, incir çekirdeğini kırmaya çalışıyordu.

Onu, ev duvarının bir kenarına çaktığım çiviye asmış, yola çıkmıştım. Kuşlar yoktu şimdi havada, ama yolun kenarında yeşillikler vardı ya... Baktım: Bu yeşilliklerin bazı yerleri sökülmiş. Biraz ileride dört çocuğa rastladım. Yürüyorlar. Yeşilliklerin en güzel yerinde duruyor, bir kaldırım taşı kadar büyük bir parçayı belle söküyorlar, bir çuvala dolduruyorlardı:

— Ne yapıyorsunuz, yahu? dedim.

— Sana ne? dediler.

Fukara, üstleri yırtık pırtık yavrulardı.

— Canım, neden söküyorsunuz? dedim.

— Mühendis Ahmet Bey söktürüyor.

— Ne yapacak bunları?

— Yukarıda deri tüccarı Hollandalı var ya hani, onun bahçesini düzeltiyorlar da...

— İngiliz çimi alsın, eksin, mademki herif zengin...

— İngiliz çimiyle bu bir mi?

— Bu daha mı iyi?

— İyi de laf mı? Bunun üstüne çimen mi olur? Hollandalı öyle demiş.

Karakola koştum. Polislere haber verdim. Güya men ettiler. Gizli gizli, gene çimenler yer yer söküldü. Mühendis Ahmet Bey'e ceza bile kesilmedi. Belediye talimatnamesinde, yol kenarındaki çimenleri sökmek cezayı mucip olmuyormuş.

Kuşları boğdular, çimenleri söktüler, yollar çamur içinde kaldı.

Dünya değişiyor dostlarım. Günün birinde gökyüzünde, güz mevsiminde artık esmer lekeler göremeyeceksiniz. Günün birinde yol kenarlarında, toprak anamızın

koyu yeşil saçlarını da göremeyeceksiniz. Bizim için değil ama, çocuklar, sizin için kötü olacak. Biz kuşları ve yeşillikleri çok gördük. Sizin için kötü olacak. Benden hikâyesi.

ökse: her yanı, ökseotu saplarından çıkarılan yapışkan macuna bulanmış kuş tutmakta kullanılan değnek.

cezayı mucip olmak: ceza gerektirmek.

Sait Faik Abasıyanık (2008: 98-104)

5. EĞİTİM DURUMU

A- BİÇİMSEL BÖLÜM

Okulun Adı : 30 Ağustos Ortaokulu

Dersin Adı : Türkçe

Sınıf : Ortaokul 2. Sınıf

Süre : 14 ders saati

Öğretmenin Adı ve Soyadı : Hatice Turhan

Öğrenme, Öğretme Yöntem ve Teknikleri: Anlatım Yöntemi, Soru-Yanıt Tekniği, Yansıtıcı Gösterimi Tekniği, Araştırma-İnceleme Yöntemi.

Beceriler: Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim kurma, problem çözme, araştırma, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik.

Araç ve Gereçler: Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, Bilgisayar, Türkçe Sözlük, Yansıtıcı, Yazım Kılavuzu.

Kaynak Kitaplar:

- Abasıyanık, Sait Faik. **Seçme Hikâyeler.**
- Alacatlı, Cabir. **Bilmece Bildirmece.**
- Bıyıklı, Hatice; Öztaş Yaşar. **İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 6.**
- Bilgin, Muhittin. **Anlamdan Anlatıma Türkçemiz.**
- Bilen, Mürüvvet ve diğerleri. **Eğitimde İlke ve Yöntemler.**
- Celal, Metin. **Çocuk Şiirleri Antolojisi.**
- Cemali, Zeynep. **Patenli Kız.**
- Çelik, Tuğba. **Dil ve Edebiyat Öğretimi.**
- MEB. **İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı.**
- Sever, Sedat. **Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme.**
- Sever, Sedat ve diğerleri. **Etkinliklerle Türkçe Öğretimi.**
- Sever, Sedat. **Çocuk ve Edebiyat.**
- Suzuki, David. Hehner, Barbara. **Havaya Bakış.**
- Tumanov, Vladimir. **Haritada Kaybolmak.**

Görsel ve İşitsel Uyarılar (Metinler):

1. Giovanni Segantini- Pine Tree 1897
Robinson, William H. (2007). *Monet To Dali Impressionist and Modern Masterworks from the Cleveland Museum of Art*. New York: The Cleveland Museum Of Art In Association With Hudson Hills Press. s. 75.
2. Ferruh Doğan Karikatürü:
Balcıoğlu, Semih. Öngören, Ferit. (1973). *50 yılın Türk Mizah ve Karikatürü*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları. s.114.
3. Yeni Bir Gün, Yeni Bir Nefes. (2005). Türk Enstrümanlarıyla Rahatlama Müziği 7 Umut (Relaxation Music With Turkish Instruments-Hope). Klarnet. İstanbul: Akustik Müzik.
4. İsmail Biret Karikatürü:
IV. Simavi Uluslararası Karikatür Yarışması. (1986). İstanbul: Hürriyet Vakfı Yayınları. s.145.

5. Kısa Filmin adı: “Marin” Yapım yılı: 2007 Fransa, Türü: Animasyon, Yönetmen: Alexandre Bernard, Pierre Pages and Damien Laurent <http://vimeo.com/3298143> adresinden 09.03.2014 tarihinde edinilmiştir.
6. Sarı araba görseli: <https://www.youtube.com/watch?v=vNq9JINKhxQ> adresinden 09.03.2014 tarihinde edinilmiştir.
7. Mavi bulut görseli: <http://www.clipartpanda.com/categories/blue-cloud-clipart> adresinden 09.03.2014 tarihinde edinilmiştir.
8. Neşeli öğrenciler resmi: <http://www.sinifogretmeniyiz.biz/3.Sinif-Hayat-Bilgisi-calisma-Kagidi-yazili-goster-166374.asp> adresinden 09.03.2014 tarihinde edinilmiştir.

ÖĞRENME ETKİNLİKLERİNİN ÖRÜNTÜSÜ

İlişkilendirilebilecek Ana İzlek: Doğa ve Evren

Dilsel Metnin Başlığı: Son Kuşlar

Dilsel Metnin Türü: Öykü

Ana Nokta: Öğrenme öğretme etkinliklerinde belirtilen anlama ve anlatma becerilerinin amaçlarıyla ilgili kazanımların edindirilmesi. Metinlerin tanıklığında duyarlılık geliştirme.

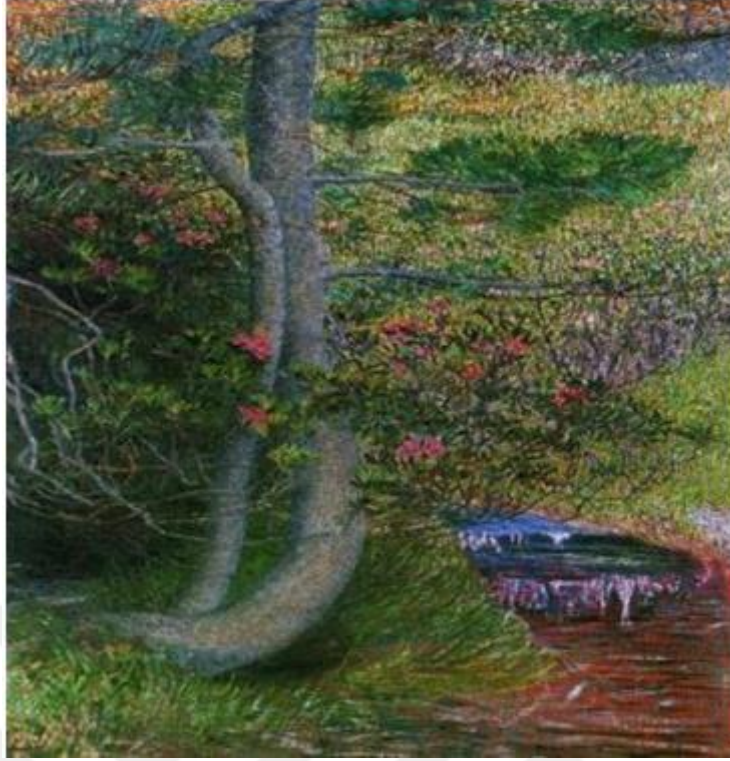
Yardımcı Noktalar:

1. Dinlediği ve okuduğu, düzeyine uygun bir metni tam ve doğru olarak anlama.
2. Okuma yöntem ve tekniklerini kullanma.
3. Duygu, düşünce, düş, izlenim ve deneyimlerini konuşma yöntem ve tekniklerine özen göstererek sözlü olarak anlatma.
4. Metnin ana düşüncesini kavrama.
5. Metnin olay örgüsünü kavrama.
6. Metnin türüyle ilgili özellikleri kavrama.
7. Metnin bağlamından yola çıkarak sözcüklerin ve sözcük öbeklerinin anlamlarını çıkarma.
8. Kendisini yaptırdaki karakterlerin yerine koyarak olayları, duygu, düşünce ve düşleri yorumlama.
9. Metinde ortaya konan sorunlara değişik çözümler üretme.
10. Yazma çalışmalarında “dış yapı”, “iç yapı” ve “dil ve anlatım” ilkelerini uygulama.
11. Kendini sözlü ve yazılı olarak anlatma alışkanlığı kazanma.
12. Noktalama işaretlerini işlevlerine uygun olarak kullanma.
13. Önadların tümcedeki işlevlerini fark etme, önadları işlevlerine uygun olarak kullanma.
14. Önad tamlamalarının kuruluş ve anlam özelliklerini kavrama.

B- GİRİŞ BÖLÜMÜ

1. Dikkati Çekme:

Öğretmen tarafından; izlekle ilgili resmin öğrencilere yansıtıcı yardımıyla gösterilmesi.

Giovanni Segantini-Pine Tree 1897. (William H., 2007: 75).

Öğretmenin, “Resme baktığınızda neler görüyorsunuz? Sizce bu dersimizde inceleyeceğimiz metnin izleği ne olabilir?” demesi. (Öğrencilere gerekli ipuçları sunulur.)

2. Güdüleme:

Öğretmenin “Bu haftaki derslerimizde “doğa ve evren” izleğinde yazınsal metin türlerini anlamaya dayalı süreçlerde beceri kazanacak, bir yandan da yazma çalışmaları yaparak yazma becerilerimizi geliştirecek, yapacağımız dilbilgisi çalışmalarıyla dilimizi doğru ve etkili kullanma yolunda ilerleyeceğiz. Anadilimizi iyi kullanmamız, kendimizi daha doğru ve etkili anlatmamıza katkı sağlar. Bu durum da bizi yaşamda başarılı kılar.” demesi.

3. Gözden Geçirme:

Öğretmenin, “Derslerimizde inceleyeceğimiz resimlerle, karikatürlerle; dinleyeceğimiz müziklerle; okuyacağımız öyküler ve şiirlerle duygu ve düşünce dünyasında yolculuğa çıkacağız. Yapacağımız yazma etkinlikleriyle yazma becerilerinizi geliştireceksiniz.” demesi.

4. Derse Geçiş:

Öğretmenin, “Şimdi sizi daha çok meraklandırmadan, Sait Faik Abasıyanık’ın “Son Kuşlar” adlı öyküsünü okuyorum, lütfen dikkatle dinleyiniz.” demesi.

C- GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

- 1- Öğretmenin, öğrencilerden dinleme kurallarına uygulanan davranmalarını istemesi.
- 2- Öğretmenin okuma yöntem ve tekniklerine uygun olarak öyküyü sesli okuması.
- 3- Öğrencilere okuma yöntem ve tekniklerinin anımsatılması.
- 4- Öğrencilere öykünün sessiz okuma yöntemiyle okutulması.
- 5- Öğrencilere öykünün sesli okuma yöntemiyle okutulması. Sesli okuma yöntem ve tekniklerine uygun okuyan, tonlama ve vurgu açısından başarılı okuma yapan öğrencilere pekiştirici verilmesi. (Sınıfça alkışlatılması, öyküyü güzel okudu denilmesi.)
- 6- Varsa öğrencinin seslendirme, vurgu, tonlama yanlışlarının düzeltilmesi.
- 7- Önadların işlevi ve önad tamlamaları ile ilgili etkinliklerin yapılması.
- 8- Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini yazılı olarak anlatması.
- 9- Öykünün anlam dünyası ile ilgili aşağıdaki soruların öğrenciye yöneltilmesi.

SORULAR-YANITLAR

S1: Okuduğunuz öykü nerede ve hangi zamanda geçmektedir? Öykünün baş kişisi ve yardımcı kişileri kimlerdir? Açıklayınız.

Y1:...

S2: Öyküde anlatılan yerde mevsim geçişleri nasıl yaşanmaktadır? Öyküden yola çıkarak açıklayınız.

Y2:...

S3: Öyküye göre göçmen kuşların artık gelmemesinin nedeni nedir? Göçmen kuşlar gibi çevrenizde eskiden gördüğünüz şimdilerde göremediğiniz canlılar var mıdır? Çevrenizde artık göremediğiniz canlıların yok olma nedenleri sizce neler olabilir? Açıklayınız.

Y3:...

S4: Öyküde yer alan Konstantin karakterinin fiziksel ve kişilik özellikleri nelerdir? Yaşamınızda Konstantin'e benzeyen insanlarla karşılaştınız mı? Karşılaştıysanız hangi durum ya da durumlarda karşılaştınız? Açıklayınız.

Y4:...

S5: Yazar çimlerin sökülmesi karşısında nasıl davranmıştır? Doğanın güzelliklerine, bitkilere ve hayvanlara zarar veren insanlarla karşılaştınız mı? Böyle bir durumda sizce neler yapılmalıdır? Neden? Açıklayınız.

Y5:...

S6: Öykü yazarı en çok hangi mesleği yapmak istemiştir? Bu mesleği yapmama nedeni nedir? Öyküden yola çıkarak açıklayınız.

Y6:...

S7: Doğanın hor kullanılmasının, korunmamasının ileride insanlara ne gibi zararları olabilir? Açıklayınız.

Y7:...

S8: Siz bu öyküye bir başlık verecek olsanız hangi başlığı verirdiniz? Neden? Açıklayınız.

Y8:...

S9: Yazar niçin mühendis Ahmet Bey'i şikâyet etmiştir? Yazarın şikayeti sonucunda görevli birimler nasıl davranmışlardır? Açıklayınız.

Y9:...

S10: Siz de bu öyküden yola çıkarak bir soru oluşturunuz. Sorunuzu sınıf arkadaşlarınızdan birine yöneltiniz.

Y10:...

S11: Metni kendi tümcelerinizle kısaca özetleyiniz.

Y11:...

S12: Metnin anlatımı kimin ağzından yapılmıştır? Açıklayınız.

Y12:...

S13: Metinde geçen öznel ve nesnel yargı niteliği taşıyan tümcelerden birer örnek yazınız.

Y13:...

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Şimdi öyküde geçen bazı sözcük ve sözcük gruplarının anlamını öğreneceğiz.” demesi. Metinde geçen sözcük ve sözcük grupları ile ilgili aşağıdaki soruları öğrencilere yöneltmesi.

SORULAR-YANITLAR

S1: Aşağıdaki tümcelerde koyu yazılmış olan sözcük ve sözcük gruplarının dilimizdeki karşılıklarını tümcelerin bağlamından yola çıkarak bulmaya çalışınız. Öngörülerinizin doğruluğunu Türkçe Sözlük’e bakarak denetleyiniz.

Kahveciden çok, ters bir devlet memuru **hüviyeti** taşır.

Çayırılıkta bir başka ağacın gölgesinde birikmiş çoluklu çocuklu kocaman **herifler** bir müddet beklerler.

Hani sessiz, zenginliğini belli etmez, **mütevazı** adamdı da...

Bizim Ada, uçakların, üstünden geçtikleri bir yol **güzergâhı** olmalı ki, hep ya üstümden ya da solumdan geçip gidiyorlar.

Ökselerden kurtulmuş dört beş kuş, bir başka ökseye doğru şimdilik uçup giderken, birer damlacık etleriyle birer **tabiat harikası** olan kuşları toplarlar, hemen dişleriyle oracıkta boğarlardı.

Kimi bir çalılığın kenarındaki çimenlikte bütün eski **ihtişamıyla** daha yeni başlamıştır.

Y1:...

S2:

Bir kuş cıvıltısı duysam **kanım donuyor**, yüreğim atmıyor.

Ama, güz mevsiminde birdenbire böyle **canavar kesilirdi**.

Çocukları bu işe **seferber eden** de oydu.

“kanı donmak, canavar kesilmek, seferber etmek” sözcük gruplarıyla anlatılmak istenen nedir? Açıklayınız. Siz de bu sözcük gruplarını birer tümce içerisinde kullanınız.

Y2:...

S3: Metinde geçen anahtar sözcüklerden üç tanesini yazınız.

Y3:...

Ara Özet: Öğretmenin, “Öyküde geçen bazı sözcük ve sözcük gruplarının anlamını öğrendik. Okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerindeki başarı ile sözcük dağarcığının zengin olması arasında yakın bir ilişki vardır. Bunun için okuduğunuz metinlerdeki sözcüklerin anlamlarını iyi kavrayarak söz dağarcığınızı zenginleştirmelisiniz. İncelediğimiz öyküde yer alan sözcüklerin görevlerini ve oluşturdukları sözcük gruplarını bilmek öyküyü daha iyi anlamamıza katkı sağlayacaktır.” demesi.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Varlıkları belirtirken, nitelerken onların bazı özelliklerini dile getiririz. Örneğin bir elbiseyi nitelerken rengini de belirtip kırmızı elbise diyebiliriz.” demesi.

Öğretmenin öğrencilerden varlıkları belirten ya da niteleyen sözcüklerle ilgili örnekler vermelerini istemesi ve öğrencilerin örneklerinden doğru olanları tahtaya yazması yanlış olanları da düzelterek tahtaya yazması. (Doğru yanıt veren öğrencilere pekiştireç, yanlış yanıt veren öğrencilere düzeltme verilmesi.)

Öğretmenin, “Adların önüne gelerek onları belirten ya da niteleyen sözcüklere önad (sıfat) denir. Bugünkü dersimizde önadları inceleyeceğiz. Önadlar hakkında bilgi edineceğiz.” demesi. Varlığın nesnenin ya da gösterilen kavramın bir niteliğini belirtmek ya da bir adı söyleme katmak için kullanılan sözcüğe önad denir. Kısaca önadlar varlıkları niteleyen ya da belirten sözcüklerdir (Bilgin, 2013: 219).

Önadların niteleme ve belirtme görevleri vardır (Bilgin, 2013: 222-236):

- 1- Niteleme Önadları
- 2- Belirtme Önadları

Niteleme Önadları:

Varlığın, nesnenin ya da gösterilen kavramın bir niteliğini belirtmek için kullanılan önadlara niteleme önadı denir. Niteleme önadları varlıkları büyüklük, küçüklük, darlık, genişlik, renk, kısalık, uzunluk yönlerinden niteleyebilir.

Örnekler:

Kırmızı gömlekli çocuk benim kardeşimdir.
Öğretmenimiz **uzun** boyludur.

Belirtme Önadları:

Varlıkları çeşitli yönlerden belirten önadlara (sıfatlara) belirtme önadı (sıfatı) denir. Belirtme önadları varlıkları sayı, soru, belgisizlik yönlerinden niteleyebilirler.

- 1- Gösterme (İşaret) Önadları:
- 2- Soru Önadları:
- 3- Belgisiz Önadlar:
- 4- Sayı Önadları:

1- Gösterme (İşaret) Önadları: Bir durumu ya da bağlamda belirtilen eylemi, nesneyi ya da kişiyi göstererek belirten sözcükler önad görevinde kullanılıyorsa gösterme önadıdır. Bu, şu, o, bunlar, şunlar, onlar gösterme önadı görevinde kullanılabilir.

Örnek:

Bu bayram anneleri ziyaret edemedim.
Onun, **bu** sözlerine anlam veremedim.

2- Soru Önadları: Varlıkları soru yoluyla belirten önadlara denir.

Örnek:

Hangi defterini evde unuttun?
Kaç kişi toplantıya katıldı?

3- Belgisiz Önadlar: Varlıkları belli belirsiz belirten önadlardır. Belgisiz önadlar, belirttikleri varlığa kesinlik kazandırmazlar. Belgisiz önadlardan sıkça kullanılanları şöyledir: başka, bir, birkaç, biraz, birçok, birtakım, bazı, kimi, hiç, hiçbir, az, çok, nice, böylesi, çoğu, fazla, bütün, tüm, falan/falanca, filan/filanca, her, herhangi.

Örnek:

Kimi insanlar umursamaz davranışlar sergiliyor.
Bazı kitaplar çok sürükleyici.
Birkaç adım sonra köşeyi döndü.

4- Sayı Önadları: Sayıya, sıraya, dağılıma ya da bir bütünü bölümlenmeye ilişkin bir açıklamayı içeren önadlara sayı önadı denir.

a) Asıl Sayı Önadları: Varlıkların kesin sayısını belirten önadlardır.

Örnek:

Kargalar **yüz** yıl yaşarlar.
İki yüz kişi işinin başındaydı.

b) Üleştirme Önadları: Adın gösterdiği nesnenin sayısal dağılımını belirten önadlardır. Üleştirme önadlarıyla belirtilen dağılımda bir eşitlik vardır.

Örnek:

Sıraya **ikişer** kişi oturdular.
Yarımşar elma iki kardeşin elindeydi.

c) Kesir Sayı Önadları: Varlıkların sayısını kesirli olarak belirten önadlardır.

Örnek:

Yüzde yüz zam tüm çalışanları mutlu etti.
Yarım saat sonra işini bitirmişti.

d) Sıra Sayı Önadları: Varlıkların bir diziliş içindeki sırasını belirten önadlardır. Asıl sayı önadlarına -ncı ekinin getirilmesiyle türetilen biçimlerdir.

Örnek:

Yedinci kez bu kitabı okudum.

Altıncı yarışmacı koşuyu tamamlayamadı.

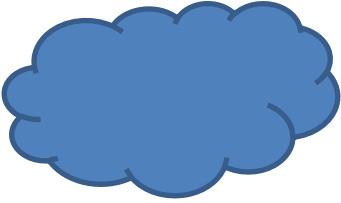
Ara Özet: Öğretmenin, “Önadların kullanım alanlarını öğrendik. Geçmiş derslerimizde adılların kullanım alanlarını da öğrenmiştik. Sözcüklerin görevlerini, işlevlerini bilmek Türkçemizi doğru kullanmaya katkı sağlayacaktır. Şimdi de adılların ve önadların kullanımını ile ilgili etkinlikleri birlikte yapalım.” demesi.

1. Etkinlik:

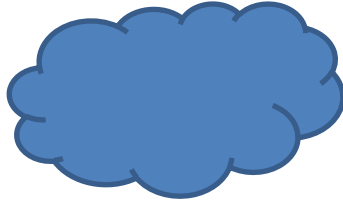
Aşağıdaki metinde geçen adılların ve önadların türlerini belirleyerek ilgili kutulara yazınız.

Üç beş günde kargamın yaraları iyileşti. Okulda olduğum saatler sepetin üstünü beyaz bir tülle örtüyordum. Sabırsızlıkla dönüşümü bekliyordum. Tülü açtığım anda kanatlanıyor, omuzuma konuyordu. Elimle besliyordum onu. Her geçen gün biraz daha büyüyordu. Birlikte bahçeye çıkıyorduk. O kolumda dolaşüyor, “Uç, Kuzgun’um!” deyince kanatlarını açıyor, başımın üstünde döneniyor; kolumu uzatmamla birlikte gelip, pençeleriyle işaret parmağıma tutunuyordu. Onun evcilliğine annem ve ablalarım pek şaşırıyorlardı. Yine de, kargadır belli olmaz, diyerek uzak duruyorlardı. Babamsa oldukça tasalıydı.

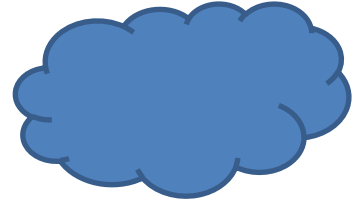
Zeynep Cemali (2011: 80)

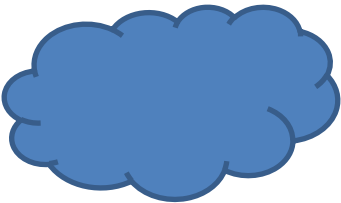
Kişi adılı

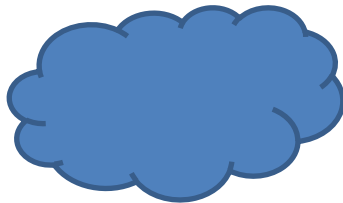
İşaret (gösterme) adılı

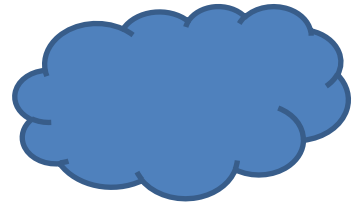
Belgisiz adıl

Soru adılı

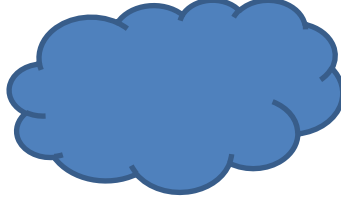
İşaret (gösterme) önadı

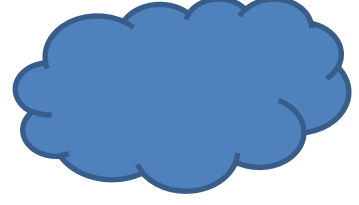
Belgisiz önad

Soru önadı

Sayı önadı

Niteleme önadı

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Önadlar, adların bir niteliğini, bir özelliğini göstermek için bir adla tamlama oluşturur. Bir adla bir önadın bu amaçla kurdukları tamlamaya önad tamlaması denir. Önad tamlamalarını bilmek ve doğru kullanmak Türkçemizi doğru kullanmaya katkı sağlayacaktır.” demesi.

ÖNAD TAMLAMASI

Önadların adlarla oluşturdukları söz öbeklerine önad tamlaması denir. Önad tamlamalarında tamlanan (ana öge), ad; tamlayan (yardımcı öge) ise önaddir. Önad tamlamalarında tamlayan da tamlanan da birden çok olabilir (Bilgin, 2013: 237).

Örnekler:

Küçük insanların, **büyük** düşleri.

Küçük çalışma masasında ders çalışmaya başladı.

2. Etkinlik:

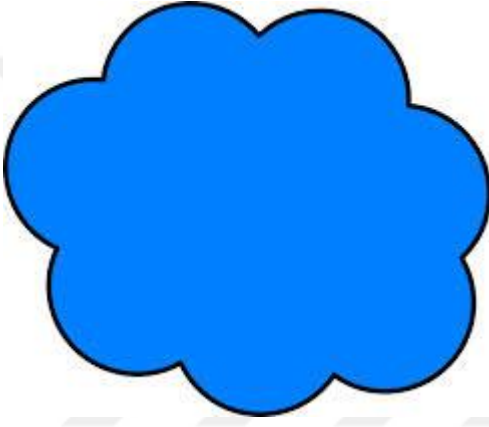
Aşağıdaki tümcelerde geçen önad tamlamalarını bulunuz.

- Kırmızı kazağım çok eskidi.
-
- Büyük şehirler gün geçtikçe kalabalıklaşıyor.
-
- Bazı öğrenciler sorumluluklarını yerine getirmemişti.
-
- Birçok işimi tamamladım.
-
- Kaç kişi dondurma yemek ister?
-

Aşağıdaki görsellerden yola çıkarak önad tamlamaları oluşturunuz.

.....araba

.....bulut

.....öğrenciler

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Karikatürler söz ve çizginin gücüyle ya da yalnızca çizginin gücüyle bizleri duygu ve düş dünyasında yolculuğa çıkarır.” demesi.

3. Etkinlik: Aşağıdaki karikatürün size duyumsattıklarını ilgili boşluğa yazınız. Yazmanın “iç yapı”, “dış yapı”, “dil ve anlatım” ilkelerine özen gösteriniz.

Karikatürist: Ferruh Doğan (Balcıoğlu vd., 1973:114).

Ara Özet: Öğretmenin, “Yazma çalışmaları yaparak yazılı anlatım becerilerimizin gelişmesine katkı sağladık.” demesi. Öğrencilerin yazılarının kendileri ve sınıf arkadaşları tarafından biçim ve içerik, dil ve anlatım, yazım ve noktalama açılarından değerlendirilmesi. En çok beğenilen yazının sınıf panosuna asılması.

Ara Geçiş: Öğretmenin “Karikatürün bizlere neler duyumsattığını yazdık. Karikatürden yola çıkarak duygu ve düşünce dünyasında yolculuğa çıktık. Şimdi de müziğin dünyasında yolculuğa çıkmaya ne dersiniz?” demesi.

4. Etkinlik:

Yeni Bir Gün, Yeni Bir Nefes. (2005). Türk Enstrümanlarıyla Rahatlama Müziği 7 Umut. (Relaxation Music With Turkish Instruments-Hope). Klarnet. İstanbul: Akustik Müzik.

Dinlediğiniz müziğin size çağrıştırdığı doğayı resimleyiniz. Çizdiğiniz resmi kısaca anlatınız.

Ara Özet: Öğretmenin, “Birlikte çok güzel resimler çizdik. Düşlediğiniz doğayı resimlerle çok güzel anlattınız.” demesi. (En güzel resimlerin sınıfça seçilmesi ve sınıf panosuna asılarak sınıfça alkışlanması.)

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Şimdi de sizinle dizelerin eşliğinde yolculuğa çıkacağız.” demesi. Rüzgâr adlı şiiri vurgu, ton, ezgiye özen göstererek okuması.

RÜZGÂR (DİNLEME METNİ)

Şimdi bir rüzgâr geçti buradan
Koştum ama yetişemedim.
Nerelerde gezmiş tozmuş
Öğrenemedim.

Besbelli denizden çıkıp
Kıyılar boyunca gitmiştir.
Tuz kokusu, katran kokusu, ter kokusu
Yüreğini allak bullak etmiştir.

Sonra başlamış tırmanmaya dağlara doğru
Bulutları koyun gibi gütmüştür,
Okşayıp otları yaylalarda
Büyütmüştür.

Köylere de uğradıysa eğer
Islak, karanlık odalarda beşik sallamıştır
Güneş altında çalışanlara
İmdat eylemiştir.

Sonra başlayıp alçalmaya ovalara doğru,
Haşhaş tarlalarında eflatun, pembe, beyaz,
Kıraçlarda mavi dikenler...
Toz toprak gözlerine gitmiştir.

Kentlere de uğramış ki yanımdan geçti,
Haşhaş çiçeğine benzer kızlar görmüştür.
Bir gülüş, bir tel saç, allık pudra
Alıp gitmiştir.

Şimdi bir rüzgâr geçti buradan
Koştum ama yetişemedim.
Soraydım söylerdi herhalde
Soramadım.

Cahit Külebi (Celal, 2006: 65-66)

SORULAR-YANITLAR

S1: Şiirde adı geçen rüzgâr nereleri gezmiştir? Açıklayınız.

Y1:...

S2: Rüzgârın yüreğini allak bullak eden etkenler nelerdir? Sizce rüzgârın yüreği neden allak bullak olmuştur? Açıklayınız.

Y2:...

S3: Rüzgâr köylerde nelere etki etmiştir, nerelerde gezmiştir? Kentlerden neler alıp götürmüştür, kentlerde kimlerle karşılaşmıştır? Açıklayınız.

Y3:...

S4: Şair rüzgâra yetişebilmiş midir? Nereleri gezdiğini sorabilmiş midir? Şair rüzgârın gezdiği yerleri nasıl bilmektedir? Açıklayınız.

Y4:...

S5: Rüzgâr olmasaydı sizce dünya nasıl olurdu? Dünyada neler değişirdi? Açıklayınız.

Y5:...

S6: Dinlediğiniz şiirin anahtar sözcüğü sizce nedir?

Y6:...

Ara Özet: Öğretmenin, “Şiirler bizi duygu ve düşünce dünyalarında yolculuğa çıkarır. Şiirler anlam yüklüdür, dizelerinden pek çok anlam çıkarabilirsiniz.” demesi.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Şiirin anlam dünyasında yolculuğa çıktık. Şiirleri çözümlenmek duygu ve düşünce dünyamızı zenginleştirir. Konuşma etkinlikleri yapmak da iletişim becerilerimizi geliştirir. Şimdi de bir konuşma etkinliği yapacağız.” demesi.

5. Etkinlik:

Aşağıdaki karikatürün size duyumsattıklarını konuşma yöntem ve tekniklerine özen göstererek anlatınız.

Karikatürist: İsmail Biret IV. Simavi Uluslararası Karikatür Yarışması.
(1986). İstanbul: Hürriyet Vakfı Yayınları. (s.145)

Ara Özet: Yapılan konuşma etkinliklerinin konuşmayı yapan öğrenciler ve dinleyiciler tarafından dil anlatım, sunum tekniği, sesin ve beden dilinin etkili kullanılması, içerik yönünden değerlendirilmesi. En başarılı konuşma etkinliğini yapan öğrenciye pekiştirici verilmesi. (Sınıfça alkışlanması)

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Yazma çalışmalarında yazım kurallarının ve noktalama işaretlerinin doğru kullanılması önemlidir. Noktalama işaretleri yazının haritasıdır. Yazıdaki durakları ve anlam ayrılıklarını noktalama işaretleriyle ayırt ederiz. Şimdi birlikte kısa çizginin kullanım alanlarını öğreneceğiz.” demesi.

Kısa Çizgi (-) (Bilgin, 2013: 147-148)

1. Satıra sığmayan sözcükler bölünürken kısa çizgi kullanılır.
Örnek: Ali söylediklerime kulak asmadı ancak zamanla hatalı olduğunu anladı.
2. Tümce içinde ara sözcükleri ayırmada kısa çizgi kullanılır.
Örnek: Küçük kız -kırmızı elbiseli olan- annesi doğru koşarken düştü.
3. Dilbilgisinde eylem kök ve gövdelerini belirtmede kısa çizgi kullanılır: aç-, gez-
4. Ekleri, seslemleri belirtmede kısa çizgi kullanılır: -e, -de, -meli vb.
5. “ve, ile...-den....-e” işlevleriyle iki sözcük, tarih, saat... arasında anlamını vermek için kısa çizgi kullanılır.
Örnek: İzmir-Manisa yolu,
Etkinlik 09.30-12.30 saatleri arasında gerçekleşecektir.
Fenerbahçe-Galatasaray maçları en keyifli anlarımdır.
6. Adres yazarken il ve ilçeler arasında kısa çizgi kullanılır.
Örnek: Kadıköy-İstanbul
7. Matematikte çıkarma imi olarak kullanılır.
Örnek: 49-9=40

6. Etkinlik:

- a) Aşağıdaki tümcelerde kısa çizginin kullanımını unutulmuştur. Siz gerekli yerlerde kısa çizgiyi kullanınız.
 - Annem bu benim için kocaman bir pasta yaptı. Çünkü bugün benim doğum günüm.
 - Babamla birlikte Fenerbahçe Göztepe maçına gittik.
 - Bugün Türkçe dersinde de durum eki ile de bağlacını ayırt etmeyi öğrendik.
 - İzlemek istediğim konser 19.30 21.30 saatleri arasındaymış.
- b) “koşuyorum” sözcüğünü hecelerine ayırınız.
- c) “gözlükçü” sözcüğünün kökünü, eklerini ve eklerinin türlerini belirtiniz.

Ara Özet: Öğretmenin, “Kısa çizginin kullanım alanlarını öğrendik. Satıra sığmayan sözcükler bölünürken satır sonunda, tümce içinde ara sözcükleri veya ara tümceleri ayırmak için ara sözcüklerin veya ara tümcelerin başında ve sonunda; sözcüklerin köklerini, gövdelerini, eklerini birbirinden ayırmak ve heceleri göstermek için, ekleri belirtmek için; arasında, ve, ile ,...-den ...-e anlamlarını vermek için sözcükler veya sayılar arasında, eylem kök ve gövdelerini göstermek için, matematikte çıkarma işareti olarak ve sıfırdan küçük değerleri göstermek amacıyla

kısa çizgi kullanılır.” demesi.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Şimdi de bilmecelerin dünyasında bir yolculuğa çıkalım. Hem eğlenelim hem öğrenelim.” demesi.

7. Etkinlik:

Öğretmen etkinlik öncesinde sınıfı sıra yakınlıklarına göre üç gruba ayırır. Öğretmenin, “Şimdi size bazı bilmeceler soracağım, her bir grup kendi arasında grup sözcüsü belirlesin. Grup sözcünüzden bilmecenin yanıtını isteyeceğim. Sizler bilmecenin yanıtı konusundaki düşüncelerinizi grupça tartıştıktan sonra grup sözcünüze bildireceksiniz. Her bilmeceyi yanıtlamak için süreniz iki dakikadır. En çok doğru yanıt veren grup birinci seçilecek.” demesi.

- Özü tatlı,
Sözü tatlı,
Varlığı candan tatlı.

(Anne) (Alacatlı, 2012: 3)

- A ile başlar, N ile biter,
Boynu atkılı, ormana gider.

(Aslan) (Alacatlı, 2012: 4)

- Gökte açık pencere,
Kalaylı bir tencere.

(Ay) (Alacatlı, 2012: 4)

- Boyu fidan gibi,
Başını eğer insan gibi.

(Ayçiçeği) (Alacatlı, 2012: 9)

- Ambar içinde otuz iki keklük yatar.

(Ağız, dişler) (Alacatlı, 2012: 10)

- Dolu gider boş gelir,
Ağzınıza hoş gelir.

(Kaşık) (Alacatlı, 2012: 49)

Ara Geçiş: Bilmece, çocukların düşünme alıştırmaları yapmaları için Türkçe öğretiminde kullanılması gereken dilsel gereçlerdendir. Bunun için resimli resimsiz bilmece türlerinden yararlanılmalıdır (Sever, Kaya ve Aslan, 2008: 99). Bilmece yoluyla, öğrencilerin düşünsel becerilerinin geliştirilmesine katkı sağlanır.

D- SONUÇ BÖLÜMÜ

1. Son Özet:

İnsan yaşadığı evren ve doğa ile sıkı bir ilişki içerisindedir. Gündelik yaşantımızda, doğada gerçekleşen ayrımına varamadığımız küçük değişiklikler bir zaman sonra büyük sorunlar biçiminde karşımıza çıkabilmektedir.

İçinde yaşadığımız doğaya, nefes almamıza katkı sağlayan ormanlarımıza, havamıza, suyu muza sahip çıkmalıyız. Doğaya zarar verenlerle iletişim becerilerimizi kullanarak konuşmalıyız. Doğaya zarar vermenin geleceğimizi tehdit edebileceğini anlatmalıyız.

Toplumsal iletişimin başarı ile gerçekleşmesinde konuşma ve yazma becerilerinin gelişmiş olmasının önemi büyüktür. Duygu ve düşüncelerimizi yazıyla ya da konuşma yoluyla doğru, güzel ve etkili biçimde açıklayabilmemiz; yaşamımızın birçok alanında başarılı olmamıza önemli katkılar sağlayacaktır.

2. Tekrar Güdüleme:

Derslerde en etkin olan dört öğrenci belirlenecek; bu öğrencilere, sınıfça alınan kitaplar armağan edilecektir.

Öğretmenin “Şimdi de sizlere bazı kitap adları vereceğim. Bu kitaplardan istediğinizi okuyunuz. Okuduğunuz kitapların tanıtımlarını okuma dosyanıza koyunuz.” demesi ve aşağıdaki kitapları okumaları için öğrencilere salık vermesi.

Dağlarca, Fazıl Hüsni. (2011). *Yazıları Seven Ayı*. Resimleyen: Mustafa Delioğlu. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Dayıoğlu, Gülten. (2008). *Dört Kardeşiler*. İstanbul: Altın Kitaplar.

Bir öğrencinin daha önceki derslerde önerilen kitaplardan birini tanıtması.

Öğretmenin, “Okuduğunuz kitaplardan kitaplık oluşturunuz. Ailelerinizle birlikte okuma saatleri düzenleyiniz. Olanak bulduğunuzda okul kütüphanesinden ve diğer kütüphanelerden yararlanınız, kitap fuarlarına katılınız. Sınıf kütüphanesindeki süreli yayınları ve ulaşabildiğiniz süreli yayınları okuyunuz. Ayrıca yaşınıza uygun sanatsal ve bilimsel etkinlikleri, radyo ve televizyon yayınlarını izlemeniz size katkı sağlayacaktır.” demesi.

3. Kapanış:

Öğretmenin, öğrencilere bir kısa film izleterek “İzlediğiniz kısa filmde yola çıkarak bir sonraki dersimizde ele alacağımız konuyu çıkarsamaya çalışın.” demesi.

Filmin adı: “Marin” Yapım yılı: 2007 Fransa, Türü: Animasyon, Yönetmen: Alexandre BERNARD, Pierre PAGES and Damien LAURENT) <http://vimeo.com/3298143> adresinden 09.03.2014 tarihinde edinilmiştir.

E. DEĞERLENDİRME

- 1- Öğretmen, öğrencilere dersi değerlendirme çizelgesi dağıtarak, öğrencilerden duygu, düşünce ve önerilerini paylaşmalarını ister (Sever, Kaya ve Aslan, 2008: 188).

ÖĞRENCİLERİN DERSİ DEĞERLENDİRME ÇİZELGESİ

(Öğrenciler dersle ilgili düşüncelerini yüz ifadelerinin içini doldurarak belirtirler.)

	HAYIR ☹	BAZEN ☺	EVET ☺
Türkçe dersinde kendimi özgür hissediyorum.			
Ders benim için eğlenceli geçiyor.			
Öğretmenim duygu ve düşüncelerimi anlatabilmem için beni isteklendiriyor.			
Türkçe dersinden sonra kitap okuma isteği duyuyorum.			
Öğrenemediğim zaman öğretmenim yardımcı oluyor.			
Öğretmenimiz derse katılmamı sağlayan türlü araç gereçlerden yararlanıyor.			

Türkçe dersinin daha verimli geçmesi için neler yapılmalı? Lütfen önerilerinizi yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

2-

.....

On iki yaşındaki Chris Alt'la on bir yaşındaki erkek kardeşi Francis sırlıklamdılar. Pazar günü öğleden sonra gittikleri sinemadan eve dönerlerken, Kolomb Bulvarı'nın ortasında, aniden bastıran sağanağa yakalanmışlardı. Yağmur o kadar şiddetliydi ki, otobüs beklemekten vazgeçmek zorunda kaldılar.

“Haydi, koşup şuradaki dükkâna girelim,” diye bağırdı Francis, nerdeyse Atlas Okyanusu kadar kocaman su birikintilerinin üstünden atlarken. Hemen arkasından onu izleyen ağabeyi Chris, sanki saçlarının ıslanmasına engel olabilirmiş gibi, boş yere ellerini başına siper etmişti. Ceketlerini sırtlarından çekip alacakmışçasına sert esen rüzgâra karşı yirmi metre kadar bile ilerlemek bayağı güçtü. Yüzlerine doğru yağın soğuk yağmurda gözlerini açık tutmakta zorlanan iki kardeş, kendilerini bakımsızlıktan harap olmuş, eski cepheli, küçük bir dükkânın kapısına attılar. Hemen hemen hiçbir şeyin sergilenmediği, çatlak vitrin camı üstündeki, zar zor okunan, küçük, sarı bir tabelada **Chagrin Hobi ve Tuhaflik Çeşitleri** yazıyordu.

Alt Kardeşler içeri adımlarını atar atmaz, bunaltıcı, garip bir küf kokusuyla karşılaştılar. Koku o kadar güçlüydü ki, bir an ikisi de tekrar dışarı çıkmayı düşündü. Ancak sokağa göz atınca, yağmurun daha da şiddetlendiğini fark ettiler; birkaç dakika sonra da koku dayanılır olmuştu zaten.

Boş sarı tezgâha kuşkuyla bakan Chris, “Kimse yok mu?” diye merak etti. Ne bir müşteri vardı, ne de satıcı. Fırtına dış dünyayı silip süpürmüş gibiydi. Sokaktaki gürültü dükkâna girmiyor; üstelik, buğulanan vitrin camından dışarıyı da görüleliyordu.

“Arka taraftan biri çıkıp gelir herhalde şimdi,” diye tahmin yürüten Francis, gözünü duvarları kaplayan sarı raflarla cam kutulara dikmişti. “Vay canına, burda bir sürü eski şey var!”

Küçük kardeşinin her şeyi “elleme” merakını iyi bilen Chris, “Hiçbir şeye dokunmak yok, Francis,” diye uyardı onu.

Vladimir Tumanov (2010: 11-12)

- Yukarıdaki metinde adı geçen Chris Alt'la erkek kardeşi Francis yoğun yağmurdan kurtulmak için ne yapmışlardır? Açıklayınız.
- Siz bu metne bir başlık koyacak olsanız hangi başlığı koyardınız? Nedeni ile birlikte açıklayınız.
- “Atlas Okyanusu kadar kocaman su birikintileri” söz grubu size neyi düşündürmektir? Böyle bir su birikintisi sizce nasıl oluşmuştur? Açıklayınız.
- Chagrin Hobi ve Tuhaflik Çeşitleri adlı dükkân nasıl bir yerdir? Bu dükkânda neler satılmaktadır? Açıklayınız.
- Chris'in erkek kardeşi Francis'in nasıl bir merakı vardır? Bu durumu bilen Chris nasıl bir önlem almıştır? Neden? Açıklayınız.
- Yukarıdaki metnin anahtar sözcükleri sizce nelerdir?
- Sizce bu metindeki olaylar nasıl devam edecek? Metnin sonuç bölümünü siz yazacak olsanız neler yazardınız? Aşağıdaki boşluğa metnin sonuç bölümünü yazınız.

.....

3- Aşağıdaki tümcelerde geçen önadların altını çizerek türlerini belirtiniz.

- Uzun ders aralarını arkadaşlarımla bahçede oyun oynayabildiğim için çok severim. (Niteleme Önadı)
- Küçük kızın ateşi çıkmıştı. (Niteleme Önadı)
- Kaç gündür ders çalışıyorsun? (Soru Önadı)
- Yanında iki defteri vardı. (Sayı Önadı)
- Bir gün söylediklerimi daha iyi anlayacaksın. (Belgisiz Önad)
- Bazı arkadaşlarım basketbolda daha yetenekli. (Belgisiz Önad)
- O kalemi nereye koyduğumu bulamıyorum. (İşaret Önadı)

4- Aşağıdaki metinde geçen önad tamlamalarını bularak verilen boşluğa yazınız.

Küçük çocuk hızlı adımlarla evine doğru ilerliyordu. Akşam olmuş, oyun zamanı çoktan geçmişti. Bahçe kapısını açtı. Alacakaranlıkta bahçedeki **beyaz, mor, kırmızı çiçeklerin büyüğü** güzelliklerine baktı. Bahar gelmişti artık. İcini **nedensiz bir mutluluk** kaplamıştı.

5- Aşağıdaki tümcelerde uygun olan yerlere kısa çizgi koyunuz.

- İstanbul İzmir yolu üç saate inecek.
- Bu akşam 19.30 20.30 arasında okulumuzda bilgi yarışması yapılacak.
- Türkçe İngilizce sözlük herkesin evinde bulunmalıdır.
- Hemen arkasından onu izleyen ağabeyi Chris sanki saçlarının ıslanmasına engel olabilirmiş gibi boş yere ellerini başına siper etmişti.

6-

- a) Gökyüzündeki bulutlara hiç baktınız mı? Onları nelere benzetirsiniz? Gökyüzündeki bulutları anlatan bir yazı yazınız. Yazınızda yazmanın “iç yapı”, “dış yapı”, “dil ve anlatım” ilkelerine özen gösteriniz.
- b) Yazlık yerde büyük, eski bir ev düşünün. Bu evin güneşli bir gündeki resmini yapın. Sonra aynı evin bir de şimşeklerin çaktığı, fırtınalı bir gecedeki resmini yapın. Gök gürültüleri duvarlarda yankılanıyor. Bu resim oldukça farklı oldu, öyle değil mi?

(Suzuki ve Hehner, ?/b: 80)

EK B. 6.
Eğitim Durumu 6 (Kuzgun)

EĞİTİM DURUMU 6

KUZGUN

(Zeynep CEMALİ)

KUZGUN

Bizim zamanımızda analar babalar çocuklarını, mühendis oğlum, doktor kızım diye sever, düşleri gerçekleşmiş gibi de gurur duyarlardı. Babam da beni, eczacı oğlum diye sever, kasılırdı.

Nur içinde yatsın; ilkokula başladığım yıl, bunun yalnızca hayal olduğunu anlamış olmalı. Üçüncü sınıfa giderken, “İyisi mi, seni hayvanat bahçesine verelim. Orada kurtlara, kuşlara bekçilik yaparsın,” demeye başladı.

Babam şaka ediyordu elbette. Hoş, ciddi olsa da karşı çıkmazdım ona. Sonuçta, aklım fikrim hep kuşlarda, kertenkelelerde, tavşanlardaydı zaten. Okul umurumda değildi.

Sınıfta dirseğimi sıraya dayar, başımı avucumun içine alır, pencereden dışarı bakıp sayardım: Martılar kaçınıcı turlarını atıyor, güvercinler ne yöne uçuyor, pencerenin önüne kaç kumru kondu...

Sokakta da halim farklı değildi. Hele göçmen kuşların geliş gidiş zamanlarında. İlk gelen kırlangıç sürüsü... İstanbul’u en son terk eden leylek kafilesi... Onları izleyeceğim diye, kim bilir kaç kez yüzükoyun kapaklanmışımdır!

O günlerde trafik şimdiki gibi değildi; en fazla bir kamyonet, iki otomobil. Buna karşılık, iki yanında küfeleriyle karakaçanlar, -takır takır takır- tahta arabaları çeken kadanalar vardı. Babam da haklı olarak kaygılanırdı.

“A aval, oğlum; atın ya da eşeğin biri, bir gün tepecek seni, göreceksin gününü,” derdi. Dinleyen kim?

Zavallı babam, bakmış olacak gibi değil, bir akşam elindeki kafesin içinde şirin mi şirin, sapsarı iki kanaryayla geldi. Ağzı kulaklarında, “Bunlar senin!” dedi. “Bak, besle, büyüt, üret. Muhabbet kuşları, papağan da alırım. Yeter ki, sokaklarda aval aval yürüme. Bir de derslerine çalış!” Sevinçten havalara uçacağımı sanan babamın gülücüğü suratında dondu. Şaşkınlık içinde sordu. “Ne o? Limon yemiş gibi eksettin suratını?” Dişlerimin arasından mırıldandım. “Kafesin içinde... Esir gibi.”

“Saçmalama oğlum!” diye bağırdı babam. “Bu kuşlar kafeste yaşar, sokakta değil.”

O akşam sabaha kadar uyumadım. Ellerim kollarım bağlı, demir parmaklıkların arkasındaydım sanki. Babam defalarca, kuşlarımın kafeslerinde mutlu olacaklarını söylediye de, hiç inanmadım ona. Kuş dediğin özgür olmalıydı. Dilediğin kanat çırpmalı, bir daldan diğerine konmalı, pamuk gibi ak bulutlara uçmalıydı. Ben kanaryalarımın dostuydum, düşmanı değil.

Sabah ezanı okunurken, yataktan kalktım. Onlardan ayrılmak zordu. Gözlerim yanıyor, burnum sızlıyordu; ama kararlıydım. Elimde, güzel “kodes”lerinin içindeki kanaryalarla bahçeye çıktım. Ayrılık anı geldiğinde, gözyaşlarımı tutamadım.

Masanın üstüne koyduğum kafesin kapağını açtım. Zavallıcıklar, özgürlüğün ne olduğunu unutmuşlardı. Şaşkınlık içinde sağa sola gidip geldiler tünekte. Neden sonra dışarı çıktıklarında, biri ihlamur ağacına doğru kanat açarken, diğeri dosdoğru betona pike yaptı. Aynı anda, alacakaranlıkta nerden çıktığı belli olmayan bir tekir

kedi, gözlerinde şimşekler çakarak kanaryamın üstüne atladı ve hoop! Avazım çıktığı kadar bağırmamla birlikte yok oldu...

Sesimi duyan ev halkı dışarı fırladı. Ben de son bir umutla diğer kanaryanın peşinden ıhlamur ağacına saldırmış, daldan dala tırmanıyordum.

“Avanak, oğlum! Gitti gider, in oradan!” diyordu babam aşağıdan. “Ezan vakti, düşüp bir yerini kıracaksın!” Dilindeymiş mübareğin. Ayağımın boşluğa gelmesiyle, kendimi ağacın dibinde bulmam bir oldu.

Yüreğimdeki yangının yanında, kolumdaki acının lafı mı olur? Kolum askıda, günlerce o tekiri kovaladım. İfrit hayvanı bir kıstırsam, kanaryama yaptığının aynısını ona yapacaktım.

Sonunda bir gün, mendeburu bahçe duvarının köşesinde sıkıştırdım. Kedi milleti cin gibidir. Sıkıştı mı, ya kaplan kesilir, üstüne sıçrar; ya da boynunu büker, umarsız bakar. Gel de, yufka yüreği dayansın insanın! Tekmem, bahçe duvarında patladı. Duvarın kabarmış sıvaları darbeye patır patır dökülürken, bıyık altından sırtıp, yok oldu yine o.

Ablalarım, “Doğanın kanunudur bu; üzülme,” diye günlerce dil döktüler bana. Ama, pek başarılı oldukları söylenemez. Kolumdaki askı alındığında, ben hâlâ köşe bucak tekiri arıyordum. Kararlıydım; canını yakmayacaktım onun. Bu kez korkudan bıyıklarını titretecektim yalnızca.

Günler geçti. Soğuk bir kış günü okuldan çıkmış, sallana sallana eve dönüyordum. Muhtarın bahçesini çevreleyen sarmaşığın kuru dalları arasında tekiri gördüm. Yay gibi gerilmişti. İki metre ötesinde bir güvercin tir tir titriyordu. Çantamı sessizce yere bıraktım. Tıpkı tekir gibi gerildim ve ondan daha atik davranarak, fırladığım gibi kuşu kaptım. Aynı anda da, “Vaouğğğ!” diye bağırdım. Neye uğradığımı şaşırın gaddar rakibim, çalıkların arasında kayboldu. Keyfime diyecek yoktu.

Avucumun içindeki güvercinimin kanadı zedelenmişti, sol ayağı da yaralıydı. Başını, gıdısını okşadım, öptüm. Göğsüme yaslayarak, çantamı aldım ve eve doğru koştum. Daha bahçe kapısında ablalarımın seslenmeye başladım. “Gülsüm Abla! Gülnaz Abla! Gülcan Abla! Gülnur Abla!”

Dördü de ben evin kapısına varmadan dışarıda karşıladılar. Gülsüm Abla’m güvercinimi görür görmez bağırdı.

“Aaa! Karga yavrusu!!!” Gülnaz Abla’mın sesi de en az onunki kadar tiz, çın çın çınladı. “Bir kargayı asla eve sokamazsın! Uğursuzluk getirir.”

“Ayy, yaralı bu! Ben elimi süremem!” diyen Gülcan Abla’m içeri kaçtı. Gülnur Abla’m da onun peşine takıldı.

Üst katın penceresini açan annem, “Bu havada dışarda işiniz ne? Çabuk içeri!” diye seslendi sert bir sesle.

Ablalarım bir ağızdan yanıtladılar. “Ömer eve karga getirmiş!”

Annem yarı beline kadar sarkarak bağırdı. “Beni aşağı indirme, küçük bey! Evde karga beslenmez!” Sonra da, “Onu hemen bırak!” diye buyurdu.

“Ama yaralı...” diye karşı çıkacak oldum.

“Beni ilgilendirmez!..” dedi annem. “Karga bu, oğlum! Adamın gözünü oyar vallahi!” Sesi mi yumuşamıştı, bana mı öyle gelmişti.

Neredeyse ağlayacaktım. Babam da yoktu ki, bana arka çıksın. Neyse ki, Gülsüm ablam insafa geldi. “Bak,” dedi, “Yarasını temizlemene yardım ederim. Ama, onu içeri alamayız.”

Annemin ve üç ablamın türlü uğursuzluk senaryolarına kulağımızı tıkadık. Kömürlüğe girerek, kargamın kanadını ve ayağını oksijenli suyla temizledik. Kudret narı sürdük. Boynu bükük kargam ürkek ürkek yüzüme bakıyordu.

“Merak etme,” dedi iyi yürekli ablam. “Bir iki güne kadar bir şeyciği kalmaz.” Sonra da başta bulunur gibi devam etti. “Ona burada bakabilirsin. Bak, şurada büyük bir sepet var. Al şu çaputları da, içine koy.”

Dediklerini yaptıktan sonra ona teşekkür ettim ve beş dakikacık daha kargamın yanında kalmasını rica ettim.

Geri döndüğümde, beni gören Gülsüm Abla'm az daha küçükdilini yutacaktı. Sırtımda yorganım, sağ elimde bir ibrik dolusu ayran, sol elimde de gazeteye sarılmış yarım tepsi börek vardı. Getirdiklerimi, kırılıp tahta niyetine sobada yanmayı bekleyen eski masanın üstüne bıraktım.

“Artık gidebilirsin,” dedim ablama. “O tekir her an gelebilir. Ben burada kalacağım.”

“Çıldırılmışsın sen!..” Gülsüm Abla'm gözlerini araba tekeri kadar açmıştı. “Annem asla izin vermez!”

“Ya eve kargamla girerim ya da burada kalırım. Söyle ona,” diyerek sırttım.

Akşama dek kömürlüğe ablalarımın biri gitti, diğeri geldi. En sonunda da kömürlüğün kapısında elindeki oklavayla annem göründü.

“Bana bak! O hayvanı burada bırakıp eve gelecek misin? Yoksa, bu oklavayı sırtında kırayım mı?”

Elimi belime koyup, anneme kafa tuttum. “Gelmeyeceğim işte! Oklavayı sırtımda kırsan da gelmeyeceğim, kırmasan da gelmeyeceğim!”

Annemin her zamanki gözdağlarıydı işte. Oklavayı sallayacak, kapıya, masaya, nereye indirirse indirecek, arkasını dönüp gidecekti. Öyle oldu yine. Yalnızca, eski masanın üstüne inen oklava bu kez ikiye ayrıldı. Ben içimden derin bir oh çekerken, annem elinde oklavanın yarısı, söylenerek eve döndü.

Neyse ki, kömürlüğün içini avucumun içi gibi biliyordum. Saatlerdir gözlerim karanlığa alışmıştı. Son dilim böreği de mideye indirdim, ibriği başıma dikerek yalandım. Sonra da koynumda kargam, odunlarla kömürlerin arasına kıvrılıp, yorganıma sarındım.

Sabah ezanı okunurken, babam kömürlüğün kapısında belirdi. “Karganı da al, doğru mutfığa,” dedi.

Üç beş günde kargamın yaraları iyileşti. Okulda olduğum saatler sepetin üstünü beyaz bir tülle örtüyordum. Sabırsızlıkla dönüşümü bekliyordum. Tülü açtığı anda kanatlanıyor, omuzuma konuyordu. Elimle besliyordum onu. Her geçen gün biraz daha büyüyordu. Birlikte bahçeye çıkıyorduk. O kolumda dolaşıyor, “Uç, Kuzgun’um!” deyince kanatlarını açıyor, başımın üstünde dönüyor; kolumu uzatmamla birlikte gelip, pençeleriyle işaret parmağıma tutunuyordu.

Onun evcilliğine annem ve ablalarım pek şaşırıyorlardı. Yine de, kargadır belli olmaz, diyerek uzak duruyorlardı. Babamsa oldukça tasalıydı.

“Bak, Ömer; bu hayvana fena alıştın,” diyordu. “Gün gelecek, çekip gidecek. O zaman çok üzüleceksin. İyisi mi, sen sal onu şimdiden.” “Kuzgun’um beni hiç ama hiç bırakmayacak!” diye dikleniyordum çok bilirmiş gibi.

Doğrusu, karganın da gitmeye hiç niyeti yok gibiydi. Baharın gelmesiyle okula da birlikte gitmeye başladık. Ben sıfıftayken, o pencerenin önüne tünüyor; arada bir havalanıyor, bir iki tur atıp, yine pencerenin önündeki yerine geri konuyordu. Son zilin sesiyle yeniden havalanıyor, bu kez okulun kapısında beni karşılıyor ve başıma konuyordu. Artık nereye gitsem, o başımın üstündeydi. Böylece, Kargabaş Ömer olarak ünlenmeye başlamıştım...

Kuzgun’la arkadaşlığımız iki yıl kadar sürdü. Arada on beş gün, bir ay yok olsa da mutlaka geri dönüyordu. Beşinci sınıfı bitirdiğim yıl, yanında bir arkadaşıyla birlikte geri geldi.

O her zaman olduğu gibi başıma konarken, arkadaşı çevremizde dönenip durdu. Kolumu kaldırıp, Kuzgun’un arkadaşına da uzattım parmağımı. Kısa bir duraksamanın ardından gelip, pençeleriyle parmağıma tutundu.

“Anlıyorum, kargacık. Benden Kuzgun’u istiyorsun,” dedim. “Pekâlâ, gidin. Mutlu olun. Beni unutmayacağınızı biliyorum. Ben de sizi unutmayacağım.”

Kargalar vefalıdır, bellekleri güçlüdür. Hiçbir şeyi unutmaz onlar. Pöh! Kimse inanmaz buna. Amaaan, ne gam! Ben Kargabaş Ömer, yaşadım işte! Biliyorum.

*Patentli Kız romanın Kuzgun adlı bölümünden düzenlenmiştir.

Zeynep Cemali (2011: 71-82)

6. EĞİTİM DURUMU

A- BİÇİMSEL BÖLÜM

Okulun Adı : 30 Ağustos Ortaokulu

Dersin Adı : Türkçe

Sınıf : Ortaokul 2. Sınıf

Süre : 12 ders saati

Öğretmenin Adı ve Soyadı : Hatice Turhan

Öğrenme, Öğretme Yöntem ve Teknikleri: Anlatım Yöntemi, Soru-Yanıt Tekniği, Yansıtıcı Gösterimi Tekniği, Araştırma-İnceleme Yöntemi.

Beceriler: Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim kurma, problem çözme, araştırma, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik.

Araç ve Gereçler: Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, Bilgisayar, Türkçe Sözlük, Yansıtıcı, Yazım Kılavuzu.

Kaynak Kitaplar:

- Ak, Sevim. **Uçurtmam Bulut Şimdi.**
- Bıyıklı, Hatice; Öztaş Yaşar. **İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 6.**
- Bilgin, Muhittin. **Anlamdan Anlatıma Türkçemiz.**
- Bilen, Mürüvvet ve diğerleri. **Eğitimde İlke ve Yöntemler.**
- Cemali, Zeynep. **Patenli Kız.**
- Çelik, Tuğba. **Dil ve Edebiyat Öğretimi.**
- K., Tarık Dursun. **Gençlere Çağdaş Türk Edebiyatından Öyküler 2 Ay'ı Boyamak.** (edt. Semih Gümüş).
- MEB. **İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı.**
- Sever, Sedat. **Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme.**
- Sever, Sedat ve diğerleri. **Etkinliklerle Türkçe Öğretimi.**
- Sever, Sedat. **Çocuk ve Edebiyat.**
- Ural, Yalvaç. **Zıpır-Matik Bilmeceler.**

Görsel ve İşitsel Uyarılar (Metinler):

1. Vincent Van Gogh- The Poplars At Saint Remy 1889
Robinson, William H. (2007). *Monet To Dali Impressionist and Modern Masterworks from the Cleveland Museum of Art.* New York: The Cleveland Museum Of Art In Association With Hudson Hills Press. s.65.
2. Nizamettin Mollasalihoglu Karikatürü
X. Simavi Uluslararası Karikatür Yarışması. (1992). İstanbul: Hürriyet Vakfı Yayınları. s.309.
3. Birol Çün Karikatürü
IV. Simavi Uluslararası Karikatür Yarışması. (1986). İstanbul: Hürriyet Vakfı Yayınları. s.147.
4. Uçurtma boyama: <http://www.erguven.net/ders/Ucirtma-Boyama496> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir.

5. Tienno Karikatürü Hayat Dergisi 1977
http://www.oguztopoglu.com/2013_10_20_archive.html adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir.
6. Filmin Adı: Take Me Home. (?). Yönetmen ve Senaryo: Nair Archawattana Müzik: Atichat In-Udom. Academy of Art University.
https://www.youtube.com/watch?v=D_Rx4qZ8QRc adresinden 14.03.2014 tarihinde edinilmiştir.
7. Çanakkale Türküsü
<https://www.youtube.com/watch?v=YZInGeH5Lp4> adresinden 14.03.2014 tarihinde edinilmiştir.
8. Carl Spitweg Pazar Gezintisi Tablosu: Weidemann, Christiane; Funck, Anne Kathrin; Kutschbach, Doris. (2012). *Her Güne Bir Sanat Etkinliği*. (Çev. Esin Uslu). İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
9. Uçurtma görseli: <http://www.ucurtma.web.tr/category/festival/> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir.
10. Araba görseli: <http://www.arababoyamaoyunlari.com/> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir.
11. Kalemlik görseli: <http://www.tchibo.com.tr/kalem-kutusu-p400040385.html> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir.
12. Otobüs görseli : <http://www.idefix.com/kitap/belediye-otobusu-koray-avcicakman/tanim.asp?sid> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir.
13. Hanımeli görseli: <http://www.derindusunce.org/2008/07/05/derindusuncelerimizdeki-hanimeli-kokusu/> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir.
14. Çiçek görseli: <http://pixabay.com/tr/red-anahat-%C3%A7izim-bitkiler-%C3%A7i-%C3%A7ek-25618/> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir.
15. Çizgi film karakteri Şirinler görseli: <http://webodam.tr.gg/insani-mutlu-eden-30-kucuk-sey.htm> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir.
16. Çizgi film karakteri Miki Fare görseli: <http://www.turkcebilgi.com/disney> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir.
17. Çizgi film karakteri Tweety görseli: <http://www.prosportstickers.com/products/Tweety-04.html#.VUj96Pntmko> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir.

ÖĞRENME ETKİNLİKLERİNİN ÖRÜNTÜSÜ

İlişkilendirilebilecek Ana İzlek: Doğa ve Evren

Dilsel Metnin Başlığı: Kuzgun

Dilsel Metnin Türü: Roman

Ana Nokta: Öğrenme öğretme etkinliklerinde belirtilen anlama ve anlatma becerilerinin amaçlarıyla ilgili kazanımların edindirilmesi. Metinlerin tanıklığında duyarlılık geliştirme.

Yardımcı Noktalar:

1. Dinlediği ve okuduğu, düzeyine uygun bir metni tam ve doğru olarak anlama.
2. Okuma yöntem ve tekniklerini kullanma.
3. Duygu, düşünce, düş, izlenim ve deneyimlerini konuşma yöntem ve tekniklerine dikkat ederek sözlü olarak anlatma.

4. Metnin ana düşüncesini kavrama.
5. Metnin olay örgüsünü kavrama.
6. Metnin türüyle ilgili özellikleri kavrama.
7. Metnin bağlamından yola çıkarak sözcüklerin ve sözcük öbeklerinin anlamlarını çıkarma.
8. Kendisini yapıttaki karakterlerin yerine koyarak olayları, duygu, düşünce ve düşleri yorumlama.
9. Metinde ortaya konan sorunlara değişik çözümler üretme.
10. Yazma çalışmalarında “dış yapı”, “iç yapı” ve “dil ve anlatım” ilkelerini uygulama.
11. Kendini sözlü ve yazılı olarak anlatma alışkanlığı kazanma.
12. Noktalama işaretlerini işlevlerine uygun olarak kullanma.
13. İlgeç, bağlaç, ünlemlerin işlevlerini ve tümceye kazandırdıkları anlam özelliklerini kavrama; bu sözcükleri işlevlerine uygun olarak kullanma.

B- GİRİŞ BÖLÜMÜ

1. Dikkati Çekme:

Öğretmen tarafından; öğrencilere izlekle ilgili resmin yansıtıcı yardımıyla gösterilmesi.

Vincent Van Gogh- The Poplars At Saint Remy 1889. (Robinson, 2007: 65).

Öğretmenin, “Resme baktığınızda neler görüyorsunuz? Sizce bu dersimizde inceleyeceğimiz metnin izleği ne olabilir?” demesi. (Öğrencilere gerekli ipuçları sunulur.)

2. Güdüleme:

Öğretmenin “Bu haftaki derslerimizde “doğa ve evren” izleğinde yazınsal metin türlerini anlamaya dayalı süreçlerde beceri kazanacak, bir yandan da yazma çalışmaları yaparak yazma becerilerimizi geliştirecek, yapacağımız dilbilgisi çalışmalarınıyla dilimizi doğru ve etkili kullanma yolunda ilerleyeceğiz. Anadilimizi iyi kullanmamız, kendimizi daha doğru ve etkili anlatmamıza katkı sağlar. Bu durum da bizi yaşamda başarılı kılar.” demesi.

3. Gözden Geçirme:

Öğretmenin, “Derslerimizde inceleyeceğimiz resimlerle, karikatürlerle; dinleyeceğimiz müziklerle; okuyacağımız öykülerle duygu ve düşünce dünyasında yolculuğa çıkacağız. Yapacağımız yazma etkinlikleriyle yazma becerilerinizi geliştireceksiniz.” demesi.

4. Derse Geçiş:

Öğretmenin, “Şimdi sizi daha çok meraklandırmadan, Zeynep Cemali'nin “Patenli Kız” adlı romanında geçen “Kuzgun” adlı öyküyü okuyorum, lütfen ilgiyle dinleyiniz.” demesi.

C- GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

- 1- Öğretmenin, öğrencilerden dinleme kurallarına uygun davranmalarını istemesi.
- 2- Öğretmenin okuma yöntem ve tekniklerine uygun olarak öyküyü sesli okuması.
- 3- Öğrencilere okuma yöntem ve tekniklerinin anımsatılması.
- 4- Öğrencilere öykünün sessiz okuma yöntemiyle okutulması.
- 5- Öğrencilere öykünün sesli okuma yöntemiyle okutulması. Sesli okuma yöntem ve tekniklerine uygun, tonlama ve vurgu açısından başarılı okuma yapan öğrencilere pekiştirme verilmesi. (Sınıfça alkışlatılması, öyküyü güzel okudu denilmesi.)
- 6- Varsa öğrencinin seslendirme, vurgu, tonlama yanlışlarının düzeltilmesi.
- 7- İlgeç, bağlaç ve ünlemin işlevi ve kullanım alanlarıyla ilgili etkinliklerin yapılması.
- 8- Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini yazılı olarak anlatması.
- 9- Öykünün anlam dünyası ile ilgili aşağıdaki soruların öğrenciye yöneltilmesi.

SORULAR-YANITLAR

S1: Ömer'in babası, Ömer okula başlamadan önce onun hangi mesleği yapmasını istiyordu? Ömer'in hayvanlara karşı olan büyük sevgisinin ayrımına vardığında nasıl bir tutum geliştirmiştir? Öyküden yola çıkarak açıklayınız.

Y1:...

S2: Ömer okulda nasıl bir öğrencidir? Derslere karşı ilgisi nasıldır? Açıklayınız.

Y2:...

S3: Ömer'in babası Ömer için niçin kaygılanmaktadır? Bu kaygısını gidermek için ne yapmıştır? Açıklayınız.

Y3:...

S4: Ömer kendisine armağan edilen kanaryaları görünce ne hissetmiştir? Ömer kanaryaları ile ilgili nasıl bir karar vermiştir? Ömer'in kararı sonucunda kanaryalarının başına ne gelmiştir? Açıklayınız.

Y4:...

S5: Ömer'in ablalarının “doğanın kanunu bu” söylemine katılıyor musunuz? Sizce doğanın kanunu nedir? Metinden yola çıkarak açıklayınız.

Y5:...

S6: Ömer tekir kediden intikamını nasıl almıştır? Açıklayınız.

Y6:...

S7: Ömer'in kurtardığı, güvencin sandığı kuşun asıl türü nedir? Bu hayvan türü ile ilgili bilinen halk kanıları (batıl inançlar) nelerdir? Öyküden yola çıkarak açıklayınız.

Y7:...

S8: Siz bu öyküye bir başlık verecek olsanız hangi başlığı verirdiniz? Neden? Açıklayınız.

Y8:...

S9: Ömer kurtardığı hayvanı eve getirdiğinde ailesinin verdiği tepkiler nelerdir? Ömer bu tepkiler karşısında nasıl bir yol izlemiştir? Siz Ömer'in yerinde olsaydınız ne yapardınız? Açıklayınız.

Y9:...

S10: Siz de bu öyküden yola çıkarak bir soru oluşturunuz. Sorunuzu sınıf arkadaşlarınızdan birine yöneltiniz.

Y10:...

S11: Sizin de bir hayvanı kurtardığınız ya da ona yardım ettiğiniz durumlar oldu mu? Olmadıysa yardıma gereksinim duyan bir hayvan görseniz ne yaparsınız? Açıklayınız.

Y11:...

S12: Ömer'in Kuzgun'la nasıl bir arkadaşlığı olmuştur? Ömer'e göre kargalar nasıl hayvanlardır? Metinden yola çıkarak açıklayınız.

Y12:...

S13: Ömer niçin Kargabaş Ömer olarak anılmaya başlanmıştır? Metinden yola çıkarak açıklayınız.

Y13:...

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Şimdi öyküde geçen bazı sözcük ve sözcük gruplarının anlamını öğreneceğiz.” demesi. Metinde geçen sözcük ve sözcük grupları ile ilgili aşağıdaki soruları öğrencilere yöneltmesi.

SORULAR-YANITLAR

S1: Aşağıdaki tümcelerde koyu yazılmış olan sözcük ve sözcük gruplarının dilimizdeki karşılıklarını tümcelerin bağlamından yola çıkarak bulmaya çalışınız. Öngörülerinizin doğruluğunu deyimler ve atasözleri sözlüğüne ve Türkçe Sözlük'e bakarak denetleyiniz. Siz de bu sözcük ve sözcük gruplarını birer tümce içerisinde kullanınız.

Ağı kulaklarında, “Bunlar senin!” dedi. “Bak, besle, büyüt, üret. Muhabbet kuşları, papağan da alırım. Yeter ki, sokaklarda **aval aval** yürüme.

Gel de, **yufka yüreği** dayansın insanın!

Ablalarım, “Doğanın kanunudur bu; üzülme,” diye günlerce **dil döktüler** bana.

“Beni ilgilendirmez!..” dedi annem. “Karga bu, oğlum! **Adamın gözünü oyar** vallahi!”

Böylece, Kargabaş Ömer olarak **ünlenmeye** başlamıştım...

Y1:...

S2: Sevinçten havalara uçacağımı sanan babamın **gülücüğü suratında dondu**.

“gülücüğü suratında dondu” sözcük grubuyla anlatılmak istenen nedir? Açıklayınız.

Y2:...

S3: Metinde geçen anahtar sözcüklerden üç tanesini yazınız.

Y3:...

S4: Kuş dediğin özgür olmalıydı. Dilediğince kanat çırpmalı, bir daldan diğerine konmalı, pamuk gibi ak bulutlara uçmalıydı. Tümcesinde geçen benzetmeyi bulunuz. Benzeyen ve kendisine benzetilen ögeyi belirtiniz.

Y4:...

Ara Özet: Öğretmenin, “Öyküde geçen bazı sözcük ve sözcük gruplarının anlamını öğrendik. Okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerindeki başarı ile sözcük dağarcığının zengin olması arasında yakın bir ilgi vardır. Bunun için okuduğunuz metinlerdeki sözcüklerin anlamlarını iyi kavrayarak söz dağarcığınızı zenginleştirmelisiniz. İncelediğimiz öyküde yer alan sözcüklerin görevlerini ve oluşturdukları sözcük gruplarını bilmek öyküyü daha iyi anlamamıza katkı sağlayacaktır.” demesi.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “İki varlığı ya da nesneyi birbirine bağlamak isterseniz ne kullanırdınız?” demesi. Öğrencilerin ipuçlarıyla yönlendirilmesi. Öğretmenin bir iple iki kalemi birbirine bağlaması. Öğretmenin, “Gördüğümüz gibi bir ip iki kalemi birbirine bağlayabilir. Sözcükler de zaman zaman birbirine bağlanmak için başka sözcüklere gereksinim duyarlar. Bağlaçlar ve ilgeçler (edatlar) bu görevi yerine getirirler. Bazı nesnelere birbirine bağlamak için bir güçle tutturmak gerekir. Örneğin demir masanın ayakları ile üstünü birbirine bağlamak için kaynak yapmak gerekir. Demirleri birbirine bağlayan kaynaklar çıkarılırsa aradaki bağlantı kopar. İlgeçler demir kaynaklar gibidir. İlgeçleri (edatları) tümceden çıkardığımızda tümce anlamsızlaşır. Bağlaçlar ise iki kalemi birbirine bağlayan ip gibidir. İpi çözsük de kalemler masa gibi bozulmayacaktır. Bağlaçları tümceden çıkardığımızda tümcenin anlamı bozulmaz.” demesi.

Öğretmenin, “Sözcükler arasında anlam ilgisi kuran sözcüklere ilgeç, görevdeş öğeleri, anlamca ilgili tümceleri birbirine bağlayan sözcüklere ise bağlaç denir (Bilgin, 2013: 287-309).” demesi.

Öğretmenin, “Şaşırdığımızda, sevindiğimizde, korktuğumuzda, heyecanlandığımızda, birilerine seslenmek için bazı sözcükler kullanırız. Siz bu durumlarda hangi sözcükleri kullanıyorsunuz?” sorusunu öğrencilere yöneltmesi. (Doğru yanıt veren öğrencilere pekiştirici, yanlış yanıt veren öğrencilere düzeltme verilmesi.) Öğretmenin, “Örneğin canımız yandığında ah, birine seslenirken hey gibi sözcükleri kullanırız. Bu sözcüklere ünlem denilmektedir. Bu dersimizde ilgeçler (edatlar), bağlaçlar ve ünlemlerle ilgili bilgi edineceğiz.” demesi.

İLGEÇ

Sözcükler arasında anlam ilgisi kuran sözcüklere ilgeç denir. İlgeçlerin tek başına anlamları yoktur. Tümce içerisinde anlam kazanırlar. Sıkça kullanılan ilgeçlerden bazıları aşağıdaki gibidir (Bilgin, 2013: 287-308).

İle:

Annemle zaman geçirmeyi çok seviyorum.

İle yerine ve getirilebiliyorsa ile bağlaç görevinde kullanılmaktadır.

Örnek: Ali ile Ahmet sınıfın en başarılı öğrencileridir.

Gibi:

Yemek tam istediğim gibi olmuş.

İçin:

Terlememek için ince giyindi. (amaç ilgisi)

Benim için dondurma en lezzetli tatlıdır. (görelilik ilgisi)

Ders çalışmadığı için başarısız oldu. (neden ilgisi)

Göre:

Boyuna göre fazla kiloluydu. (karşılaştırma ilgisi)

Bu ceket bana göre değil. (uygunluk ilgisi)

Kadar:

Senin kadar güzel sesim yok. (ölçü, nitelikte eşitlik, benzerlik ilgisi)

Hava kararınca kadar dışarıda oynayabilirsin. (zaman ilgisi)

Dek, değin:

Söylediklerini sonsuza dek unutmayacağım. (zaman ilgisi)

Beri:

Sabahtan beri bu sorunu çözmeye çalışıyorum. (eylemin sürmekte olduğunu bildirir)

Karşın:

Tüm olumsuz koşullara karşın çalışmayı sürdürdü. (karşıtlık ilgisi)

Karşı: Genellikle –e karşı kalıbıyla kullanılır.

Sabaha karşı uyandım. (yönelme anlamı)

Üzere:

Kardeşi doğmak üzereydi. (zaman yakınlığı ilgisi)

Toplantıya gitmek üzere evden çıktı. (amaç ilgisi)

Diğer ilgeçler: başka, doğru, dolay, yana, diye, önce, sonra, değil...

BAĞLAÇ

Görevdeş öğeleri, anlamca ilgili tümceleri birbirine bağlayan sözcüklere bağlaç denir. Bağlaçlar tümceden çıkarıldıklarında tümcenin anlamı bozulmaz.

Ve:

İyilik yap ve karşılık bekleme.

De:

Ben de çiçekleri bana getirmişsin diye sevinmiştim.

Uyarı: Türkçede biri bağlaç diğeri durum eki olan iki çeşit “de” vardır. “de” yi tümceden çıkardığımızda tümcenin yapısı bozuluyorsa -de durum ekidir, bitişik yazılır. Tümcenin anlamı bozulmuyorsa de bağlaçtır ayrı yazılır.

Ama:

Sana bir şey söyleyeceğim ama aramızda kalacak. (koşul)

Yalnız:

Ne yaparsan yap yalnız bu sorunu çözümsüz bırakma.

Oysa:

Sınavdan düşük not aldım oysa çok çalışmıştım. (karşıtlık)

Ki:

Seni öyle seviyorum ki...

“Hem...hem” Bağlacı: Hem uslu hem çalışkan bir öğrenci.

“Ne...ne” Bağlacı: Ne annesini ne babasını dinliyordu.

“Ya...ya” Bağlacı: Öğretmen ya seni ya beni tahtaya kaldıracak.

Diğer Bağlaçlar: ya da, ayrıca, dahi, bile, fakat, lakin, yalnız, ancak, meğer, çünkü, demek, demek ki, hatta, yani, değil mi ki, yoksa...

ÜNLEM

Korkma, şaşma, acıma, sevinme, kızma gibi ansızın beliren duyguları anlatan, kimi zaman da onay, karşı çıkma, çağrı, buyruk, uyarı, yasaklama vb. belirten, kendi başına tümce değeri taşıyan sözcüklere ünlem denir.

Örnek:

Hey! Nereye gidiyorsun?

Ay bu insanlar!

Eh, şimdi konuşabiliriz!

Öff içim daraldı!

Ara Özet: Öğretmenin, “İlgeçlerin, bağlaçların, ünlemlerin işlevlerini öğrendik. Sözcüklerin işlevlerini bilmek Türkçemizi doğru kullanmaya katkı sağlayacaktır. Şimdi de ilgeçlerin, bağlaçların ve ünlemlerin kullanımı ile ilgili etkinlikleri birlikte yapalım.” demesi.

1. Etkinlik:

Aşağıdaki tümcelerde geçen ilgeç, bağlaç ve ünlemleri bularak örnekteki gibi belirtiniz.

Örnek: **Ne** arayan vardı **ne** soran.....ne... ne bağlacı....

- Kalem ve silgisini evde unutmuş.....
- Dondurma yiyebilirsin yalnız önce yemeğini bitirmelisin.....
- Üşütmüş oysa çok sıkı giyinmişti.....
- Güller ve sümbüller açmıştı.....
- Öyle dikkatli dinler ki her şeyi not alır.....
- Zamanı iyi kullanırsan hem dersini çalışıp hem oyun oynayabilirsin.....
- Sınava çok çalıştı ama başarılı olamadı.....
- Akşama kadar işlerini bitir.
- Uyanamadığı için servisi kaçırdı.....
- Annesiyle alışverişe gitti.....
- Ay ne oldu?.....
- Tüh geç kaldı.....

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Kısa filmler bizleri duygu ve düşünce dünyamızda yolculuğa çıkartır. Daha önceki dersimizde okuduğumuz Kuzgun adlı öyküdeki olaylarla şimdi izleyeceğimiz kısa filmdeki olayları karşılaştırınız. Bu olayların benzerliklerini anlatan bir yazma çalışması yapacağız. Şimdi filmi ilgiyle izleyiniz.” demesi.

2. Etkinlik:

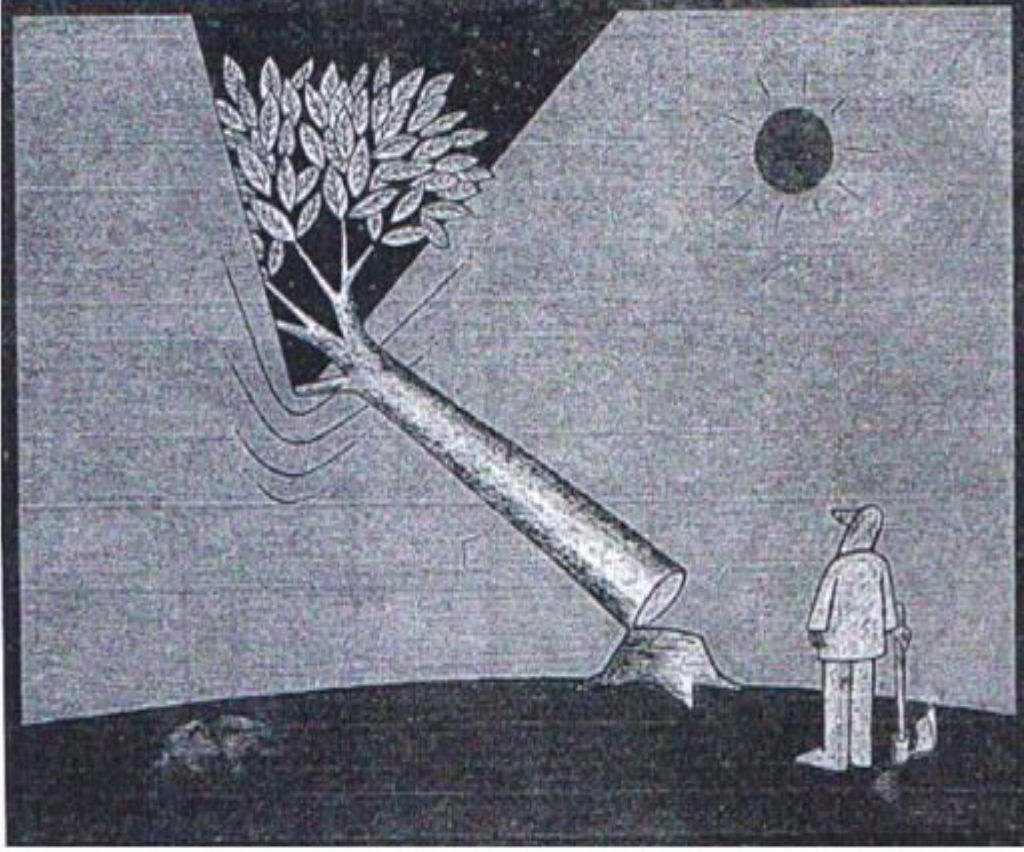
Take Me Home. (?). Yönetmen ve Senaryo: Nair Archawattana Müzik: Atichat In-Udom. Academy of Art University.

https://www.youtube.com/watch?v=D_Rx4qZ8QRc adresinden 14.03.2014 tarihinde edinilmiştir.

İzlediğiniz kısa filmle Zeynep Cemali'nin Kuzgun adlı öyküsünü karşılaştırınız. Bu iki yapıtın ortak noktalarını belirten yazınızı yazmanın “iç yapı”, “dış yapı” ve “dil ve anlatım” ilkelerine uygun olarak oluşturunuz.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Karikatürler söz ve çizginin gücüyle ya da yalnızca çizginin gücüyle bizleri duygu ve düşünce dünyasında yolculuğa çıkarırlar.” demesi.

3. **Etkinlik:** Aşağıdaki karikatürün size duyumsattıklarını ilgili boşluğa yazınız. Yazmanın “iç yapı”, “dış yapı” ve “dil ve anlatım” ilkelerine özen gösteriniz.

Nizamettin Mollasalihoğlu (1992: 309) X. Simavi Uluslararası Karikatür Yarışması.

Ara Özet: Öğretmenin “Yaptığımız yazma çalışmasıyla yazılı anlatım becerilerimizin gelişmesine katkı sağladık. Yazılı anlatım becerileri gelişmiş bireyler kolaylıkla yazılı iletişim kurabilirler. Anlatım becerilerinden biri de sözlü anlatımdır. Konuşma yöntem ve tekniklerine uygun konuşma etkinlikleri yaparsak sözlü iletişim becerimizin gelişmesine katkı sağlayabiliriz.” demesi. Öğrencilerin yazılarının kendileri ve sınıf arkadaşları tarafından biçim ve içerik, dil ve anlatım, yazım ve noktalama açılarından değerlendirilmesi. En çok beğenilen yazının sınıf panosuna asılması.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Karikatürlerin dünyasında yolculuğa devam etmeye ne dersiniz? Şimdi de aşağıdaki karikatürden yola çıkarak karikatürün size duyumsattıklarıyla ilgili hazırlıksız konuşma etkinliği yapalım. Konuşma etkinliğimiz boyunca konuşma yöntem ve teknikleri konusunda özenli davranınız.” demesi.

4. Etkinlik:

Aşağıdaki karikatürden yola çıkarak konuşma yöntem ve tekniklerine özen göstererek bir konuşma etkinliği yapınız.

Birol Çün. (1986: 147). IV. Simavi Uluslararası Karikatür Yarışması.

Ara Özet: Yapılan konuşma etkinliklerinin konuşmayı yapan öğrenciler ve dinleyiciler tarafından dil anlatım, sunum tekniği, sesin ve beden dilinin etkili kullanılması, içerik yönünden değerlendirilmesi. En başarılı konuşma etkinliğini yapan öğrenciye pekiştireç verilmesi. (Sınıfça alkışlanması)

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Şimdi de sizinle öykünün duygu dünyasında bir yolculuğa çıkacağız.” demesi. Sevim Ak’ın “Uçurtmam Bulut Şimdi” adlı öyküsünü vurgu, tonlama ve ezgiye özen göstererek okuması.

<http://www.ucurtma.web.tr/category/festival/> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir.

UÇURTMAM BULUT ŞİMDİ

Uçurtmamın ipi karışmış, açamıyorum. Kerem kapıda bekliyor beni. Uçurtmamın ipini en kolay annem çözebilir, ama o da alışverişe gitmiş. Mahallemizde yün çilelerini hiç koparmadan açmayı bir tek annem becerir. Bu yüzden adı Sabır Melahat'a bile çıktı. Annem, "Bir insan, işlerinin pürüzsüz çözümlenmesini istiyorsa kıyıda köşede açılmamış düğüm bırakmamalı," der.

Şimdi o evde olmadığına göre düğümü babama açtırmalıyım. Babam da televizyon seyrediyor.

Sesimi iyice yumuşatarak,

"Babacığım," diyorum, "uçurtmamın ipini düzeltir misin?"

Ağzının içinde bir şeyler geveliyor önce. Sonra derin bir nefes alıyor.

"Getir bakalım..."

Uçurtmayı sevinçle kucağına bırakıyorum.

Televizyonda iki kişi alçak sesle konuşuyor. Birinin yüzünde bıçak yarası var; hiç gülmüyor. Bütün kötü adamlar böyle olurlar, filmin sonunda da mutlaka ölürlər.

Babam düğümü çözüp uçurtmayı elime tutuşturuyor.

"Al bakalım. İpini sıkı tut. Uçup gitmesin." Kerem'le mahallemizin biraz üstündeki rüzgârı eksik olmayan boş arsaya gidiyoruz. Ben hemen uçurtmayı rüzgârın ellerine bırakıyorum. Rüzgâr onu uzaklara taşıyor. Uçurtmam yükseldikçe kuyruğunu tatlı tatlı sallıyor. Gökyüzünde küçük bir nokta olmak üzereyken ip kurtuluyor elimden.

"Eyvah! Uçurtmam!"

"Ne beceriksizsin! Daha yeni geldik."

"Ne yapacağım şimdi? Uçurtmayı dün babamla tamamlamıştık. İlk kez uçuracaktım. Keşke ipini daha sıkı tutsaydım!"

"Boş ver. Üzülmeyi bırak. Gitti artık." "Acaba nerededir? Onu bulabilir miyiz?" "Oooo? Bu çok zor."

"Neden?"

"Çünkü çoktan bulut oldu."

"Yaa..."

"İstersen inanma. Bulutlar nasıl olur sanıyorsun?"

"Bilmem. Okulda öğrenmedim ki!"

"Ben de öğrenmedim ama biliyorum. Gökyüzüne hiç dikkatli bakmadın mı? Bir yığın bulut vardır gökte. Hepsi başka başka, hepsi bir şeylere benzer. Eskimiş mendiller, kaybolan çamaşırlar, uçan balonlar, uçurtmalardır bulutlar."

Aaaa! Doğru galiba. Şu pembe bulut annemin balkondan çalındığını sandığı geceliğine ne çok benziyor! Yakası kıvrım kıvrım dantelli. “Ben eve gidiyorum.”

“Bekle biraz. Uçurtmamı toplayayım, ben de geliyorum.”

Evde babam hâlâ televizyon seyrediyordu. Beni görünce gülümsedi.

“Hayrola! Niye erken döndün? Uçurtma nerede?”

Omuz silktim.

“Uçtu, değil mi? Film bitene kadar bekleseydin tepeye birlikte giderdik.”

“Baba, bulutlar nelerdir?”

“Ne olacak? Su buharı kümeleri...”

Su buharı kümeleri mi? Yani çaydanlıktan çıkan dumanlar mı bulutlar?

Pencereye koştum. Gökyüzüne baktım bir kez daha. İşte, şimdi de bembeyaz kıvrırcık sakalı, başında kukuletası, elinde bastonuyla dedem geçiyordu evimizin üstünden.

Kafam iyice karışmıştı. Bulutlar su buharıysa, dedem gökyüzünde ne arıyordu?

Sevim Ak (2008: 9-12)

SORULAR-YANITLAR

S1: Öykü kahramanının annesinin mahalledeki adı nedir? Neden bu adı almıştır? Açıklayınız.

Y1:...

S2: Öykü kahramanının annesinin düğümlerle ilgili görüşü nedir? Siz bu görüşe katılıyor musunuz? Neden? Açıklayınız.

Y2:...

S3: Öykü kahramanı annesi evde olmayınca uçurtmasının düğümünü kime çözdürmüştür? Bu isteği karşısında ne gibi tepkiler görmüştür? Açıklayınız.

Y3:...

S4: Uçurtmasını alan küçük kız (öykü kahramanı) kiminle, nereye gitmiştir? Orada uçurtmasının başına neler gelmiştir? Açıklayınız.

Y4:...

S5: Öykü kahramanı kızın arkadaşına göre bulutlar uçurtmalardan oluşabilir. Küçük kızın uçurtması gözden kaybolarak bulut olmuştur. Peki sizce bulutlar neden oluşmaktadır? Metinden yola çıkarak yanıtlayınız.

Y5:...

S6: Dinlediğiniz metnin anahtar sözcüğü sizce nedir?

Y6:...

S7: Okuduğunuz öyküyü devam ettirecek olsanız nasıl bir son yazardınız?

Y7: ...

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Şimdi de çizginin ve rengin dünyasında yolculuğa çıkmaya ne dersiniz?” demesi.

5. Etkinlik:

Aşağıdaki resmi dilediğiniz gibi boyayın. İsterseniz yanına bir uçurtma resmi de siz çizebilirsiniz.

<http://www.erguven.net/ders/Ucirtma-Boyama496> adresinden 08.09.2013 tarihinde edinilmiştir.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Yazma çalışmalarında yazım kurallarına uyulması, noktalama işaretlerinin doğru kullanılması önemlidir. Noktalama işaretleri yazının haritasıdır. Yazıdaki durakları ve anlam ayrılıklarını noktalama işaretleriyle ayırt ederiz. Şimdi birlikte eğik çizginin kullanımın alanlarını öğreneceğiz.” demesi.

Eğik Çizgi (/) (Bilgin, 2013: 146)

1. Düzyazı içinde yer alan şiirlerin dizeleri yan yana yazılırsa, bu dizeler arasına eğik çizgi konur.

Örnek: Şimdi bir rüzgâr geçti buradan/ Koşum ama yetişemedim./ Nerelerde gezmiş tozmuş/ Öğrenemedim.

2. Adreslerin yazımında kullanılır.

Örnek: Uzun Sokak, 65/5 Kadıköy/İstanbul

3. Tarihlerin yazılışında kullanılır.

Örnek: 18/06/1976

4. Bilgisayar adreslerini belirtmede kullanılır.

Örnek: <https://yoksis.yok.gov.tr/ilansayfa/>

5. Matematikte bölme imi olarak kullanılır.

Örnek: $100/2=50$

6. Etkinlik:

Aşağıdaki tümcelerin uygun yerlerine eğik çizgi işaretini koyunuz.

• Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.

- 3001 Cad. No: 65 5 Karşıyaka İzmir
- Kardeşim 06 05 1990 tarihinde İzmir’de doğdu.

Ara Özet: Öğretmenin, “Eğik çizginin kullanım alanlarını öğrendik. Noktalama işaretlerini doğru kullanmak yazılı anlatım becerimizin gelişmesine katkı sağlayacaktır.” demesi.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Sözcüklerin ve sözcük gruplarının yapılarını, sözcüklerin uğradığı ses değişimlerini bilmek dilimizi daha iyi kullanmamıza katkı sağlayacaktır.” demesi.

Öğretmenin, “Sözcüklerin parçalanamayan en küçük anlamlı biriminin kök olduğunu, sözcüklere eklendiğinde sözcüklerin anlamını değiştirmeyen eklerin çekim ekleri; sözcüklere eklendiğinde sözcüklerin anlamını değiştiren eklerin yapım ekleri olduğunu öğrenmiştik.

Yalnızca çekim eki alan ya da ek almayan sözcüklere basit sözcük; yapım eki alması zorunlu olan, çekim eki de alabilen sözcüklere türemiş sözcük; birden fazla sözcüğün birleşmesiyle oluşan sözcüklere ise birleşik sözcük denildiğini öğrenmiştik.” demesi.

Öğretmenin, “Daha önceki derslerimizde ses olaylarına ilişkin etkinlikler de yapmıştık. Türkçenin yumuşak ünsüzleri “b, c, d, g, ğ” iken sert ünsüzler ise “f, s, t, k, ş, h, ç, p” dir.

Sert bir ünsüzle biten bir sözcüğün ünlü ile başlayan bir ek alması durumunda sözcük sonundaki sert ünsüz yumuşak ünsüze dönüşür. Bu ses olayına yumuşama denir.

Örnek: kitap+ı kitabı p>b

Türkçede sert ünsüzle “p, ç, t, k” biten sözcükler yumuşak ünsüzle “b, c, d, g” başlayan bir ek aldığı anda yumuşak ünsüzler sert ünsüz olan “p, ç, t, k” ye dönüşür. Bu ses olayına sertleşme (benzeşme) denir.

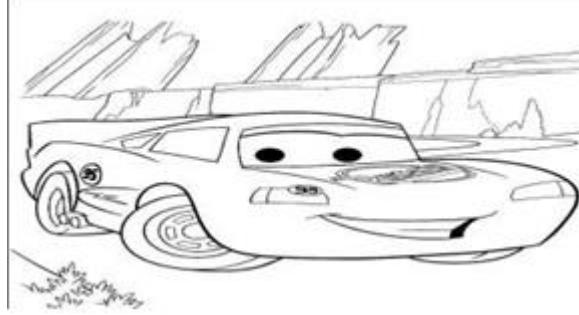
Örnek: et+cil etçil c>ç

Özel adlarda yumuşama ve benzeşme gibi ses olayları yaşanmaz.

Ayrıca, Türkçe sözcüklerin sonunda yumuşak süreksiz ünsüzler “b, c, d, g” bulunmaz.” demesi.

7. Etkinlik:

- Aşağıdaki sözcüklerin yapısını (basit, türemiş, birleşik), aldıkları ekleri ve eklerin türlerini belirtiniz.

Arabanın

Kalemlikte

Gözlükçüler

Yolculuk

Hanımeli

Çiçeğinde

- Aşağıdaki sözcüklerin uğradıkları ses olaylarının türlerini boşluklara yazınız.

Ağacı.....
 Burnu.....
 Dolapta.....
 Kalemliğin.....
 Etçil.....

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Şimdi de bilmecelerin dünyasında yolculuğa çıkalım. Hem eğlenelim hem öğrenelim.” demesi.

- 8. Etkinlik:** Öğretmenin, “Aşağıdaki resimlerde bilmeceler gizlidir. Bakalım resimlerde gizli olan bilmeceleri bulabilecek misiniz?” demesi.

Bu atasözünü biliyor musunuz?

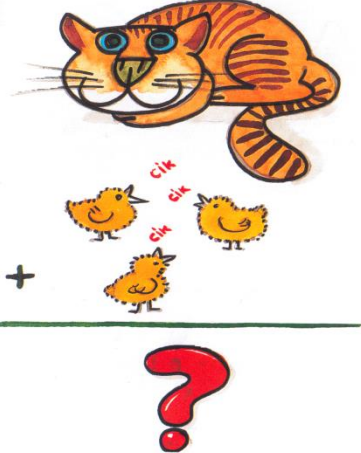
Her kapıyı ne açar?

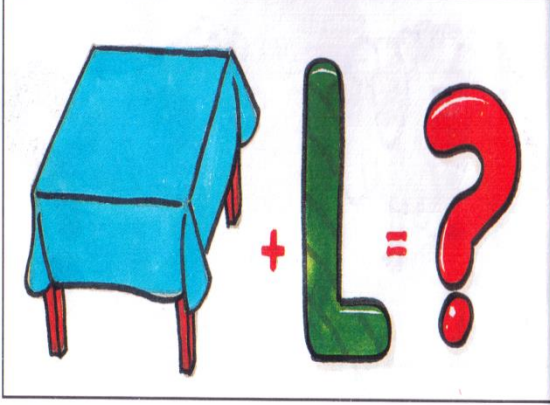
Bu çiçeğin adı ne?

Küçük bir kediye ne denir?

Çocuklar çok sever.

Yalvaç Ural (?: 14-16)

Ara Geçiş: Bilmece, çocukların düşünme alıştırmaları yapmaları için Türkçe öğretiminde kullanılması gereken dilsel gereçlerdendir. Bunun için resimli resimsiz bilmece türlerinden yararlanılmalıdır (Sever, Kaya ve Aslan, 2008: 99). Bilmeceler yoluyla, öğrencilerin düşünsel becerilerinin geliştirilmesine katkı sağlanır.

D- SONUÇ BÖLÜMÜ

1. Son Özet:

İnsan yaşadığı evren ve doğa ile sıkı bir ilişki içerisindedir. Gündelik yaşantımızda, doğada gerçekleşen ayrımına varamadığımız küçük değişiklikler bir zaman sonra büyük sorunlar biçiminde karşımıza çıkabilmektedir.

İçinde yaşadığımız doğaya, nefes almamıza katkı sağlayan ormanlarımıza, havamıza, suyumuzla sahip çıkmalıyız. Doğaya zarar verenlerle iletişim becerilerimizi kullanarak konuşmalıyız. Doğaya zarar vermenin geleceğimizi tehdit edebileceğini anlatmalıyız.

Toplumsal iletişimin başarı ile gerçekleşmesinde konuşma ve yazma becerilerinin gelişmiş olmasının önemi büyüktür. Duygu ve düşüncelerimizi yazıyla ya da konuşma yoluyla doğru, güzel ve etkili biçimde açıklayabilmemiz; yaşamımızın birçok alanında başarılı olmamıza önemli katkılar sağlayacaktır.

2. Tekrar Güdüleme:

Derslerde en etkin olan dört öğrenci belirlenecek; bu öğrencilere, sınıfça alınan kitaplar armağan edilecektir.

Öğretmenin “Şimdi de sizlere bazı kitap adları vereceğim. Bu kitaplardan istediğinizi okuyunuz. Okuduğunuz kitapların tanıtımlarını okuma dosyanıza koyunuz.” demesi ve aşağıdaki kitapları okumaları için öğrencilere salık vermesi.

Ak, Sevim. (2010). *Vanilya Kokulu Mektuplar*. Resimleyen: Behiç Ak. İstanbul: Can Çocuk Yayınları.

Nöstlinger, Christine. (2012). *Kim Takar Salatalık Kral'ı*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Bir öğrencinin daha önceki derslerde önerilen kitaplardan birini tanıtması.

Öğretmenin, “Okuduğunuz kitaplardan kitaplık oluşturunuz. Ailelerinizle birlikte okuma saatleri düzenleyiniz. Olanak bulduğunuzda okul kütüphanesinden ve diğer kütüphanelerden yararlanınız, kitap fuarlarına katılınız. Sınıf kütüphanesindeki süreli yayınları ve ulaşabildiğiniz süreli yayınları okuyunuz. Ayrıca yaşınıza uygun sanatsal ve bilimsel etkinlikleri, radyo ve televizyon yayınları izlemeniz size katkı sağlayacaktır.” demesi.

3. Kapanış:

Öğretmenin, öğrencilere bir müzik dinleterek “Dinlediğiniz müzikten yola çıkarak bir sonraki dersimizde ele alacağımız konuyu çıkarsamaya çalışın.” demesi.

Çanakale Türküsü <https://www.youtube.com/watch?v=YZInGeH5Lp4> adresinden 14.03.2014 tarihinde edinilmiştir.

E- DEĞERLENDİRME

- 1- Öğretmen, öğrencilere dersi değerlendirme çizelgesi dağıtarak, öğrencilerden duygu, düşünce ve önerilerini paylaşmalarını ister (Sever, Kaya ve Aslan, 2008: 188).

ÖĞRENCİLERİN DERSİ DEĞERLENDİRME ÇİZELGESİ

(Öğrenciler dersle ilgili düşüncelerini yüz ifadelerinin içini doldurarak belirtirler.)

	HAYIR ☹	BAZEN ☺	EVET ☺
Türkçe dersinde kendimi özgür hissediyorum.			
Ders benim için eğlenceli geçiyor.			
Öğretmenim duygu ve düşüncelerimi anlatabilmem için beni isteklendiriyor.			
Türkçe dersinden sonra kitap okuma isteği duyuyorum.			
Öğrenemediğim zaman öğretmenim yardımcı oluyor.			
Öğretmenimiz derse katılmamı sağlayan türlü araç gereçlerden yararlanıyor.			

Türkçe dersinin daha verimli geçmesi için neler yapılmalı? Lütfen önerilerinizi yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

2-

M. Âkil Bey kapıdan çıkarken saatine baktı; sekiz. Karısı, akşam şapkasındaki cinsini bir türlü belirtmediği yağimsı lekeyi gazla silmiş, temizlemişti. Hava gaz kokuyordu.

Başını kaldırdı. Hava... Şaşırdı. Gökyüzünü aradı; bulamadı. Gökyüzü yoktu. Hani şu, yağmurların üstümüze döküldüğü, geceleri at nalı gibi yıldızlarla daha bir yığın şeyleri olan gökyüzü...

Evlerin, ağaçların, elektrik direklerinin üst yanı bütün bütüne boştu. Hava akşamdan bozmuş, gece hep yağmur yağmıştı. M. Âkil Bey evden çıkmadan şemsiyesini almıştı. Ayağında mestleri vardı. Şimdi gökyüzü olmayınca n'apsındı şemsiyeyi, mestleri? Yağmur mu yağardı artık?

Peki ama, ya akşam yıldızları? Akşam yıldızları ne olacaktı? Olur iş miydi canım, akşam olacak mıydı ki akşam yıldızları olsun.

M. Âkil Bey uzun uzun havaya baktı. İnanası gelmiyordu. Eskiden gözle görülebilen bir mavilik olurdu gökyüzünde. Bu maviliğin bir kıyıcığında ilişmiş kalmış bir tutam bulutçuk olurdu ya da koyu açık bir kurşunilik olurdu. Şimdi bunların hiçbiri yoktu. Hiçbir şey yoktu.

Güldü. Kendi kendine:

“Düş bu...” dedi. “Hiç gökyüzü olmadan olur mu? Dünya olmaz o zaman...”

Garip olan da asıl, işin gerçek yönüydü. M. Âkil Bey düş görmüyordu. Saat sekizdi: Doğruydü. Evinden çıkmıştı: Doğruydü. Şimdi durduğu bu sokağın köşesine kadar yirmi sekiz adım atmıştı: Doğruydü. Elinde şemsiyesi, ayağında besleme kızın yeni yıkadığı mestler vardı; giyimli kuşamlıydı. Bunların hepsi doğruydü, gerçektir. Gelgelelim...

Noktaya doğru yürüdü. Başı havada bakıyordu. İki kişiye çarptı. Biri ardından kötü kötü söylendi. Söylensin! Önemli değildi. Saatini çıkardı, sekizi üç geçiyordu. Kulağına götürdü: Şık... Şık... Çalışıyordu. Noktadaki polise vardı:

“Saatin var mı oğlum?” dedi.

Polis başını salladı. Saatine baktı.

“Sekizi üç geçiyor...” dedi.

M. Âkil Bey'in kendi saati de sekizi üç geçiyordu. Yanlışlık manlılık yoktu. Uyudu. Uyandı. Kahvaltısını yaptı. Ajans haberleri biterken evden çıktı. Demek ki sabah. Yani, gündüzü başlayan...

Tarık Dursun K. (2011: 87-88)

- Mehmet Âkil Bey bir sabah uyandığında gökyüzünün olmadığını görmüştür. Bu durum karşısında nasıl hissetmiştir, neler yapmıştır? Metinden yola çıkarak yanıtlayınız.
- Siz bu metne bir başlık verecek olsanız hangi başlığı verirdiniz? Nedeni ile birlikte açıklayınız.
- Yukarıdaki metinde geçen ikilemeleri aşağıdaki boşluklara yazınız.
- Bir gün uyandığınızda gökyüzünün olmadığını düşününüz. Böyle bir durumda neler hissederdiniz? Açıklayınız.
- Yukarıdaki metnin anahtar sözcükleri sizce nelerdir?
- Sizce bu metindeki olaylar nasıl devam edecek? Metnin sonuç bölümünü siz yazacak olsanız neler yazardınız? Aşağıdaki boşluğa metnin sonuç bölümünü yazınız.

3- Aşağıdaki tümcelerde geçen ilgeç (edat), bağlaç ve ünlemlerin altını çizerek örnekteki gibi ilgili kutucuğa işaretleyiniz.

	İLGEÇ	BAĞLAÇ	ÜNLEM
Sabaha <u>doğru</u> ateşi düştü.	X		
Geldiği gibi uyudu.			
Ahmet ve Ali oyun oynuyorlar.			
Annemle dışarı çıktık.			
Sen de bizimle gelecek misin?			
Hey! Sana sesleniyorum.			
Çok çalıştığı için sınavda başarılı oldu.			
Tüh! Servisi kaçırdım.			
Çok söyledim ama beni dinlemedi.			
Arkadaşlarımı çok sevdiğim için okulu da çok seviyorum.			
Öyle hızlı geldi ki herkesi korkuttu.			
Sunum için ya maket yapacağım ya poster hazırlayacağım.			
Ah! Elim yandı.			

4- Aşağıdaki tümcelerde uygun olan yerlere eğik çizgi koyunuz.

- Söz ola kese savaşı Söz ola kestire başı Söz ola ağulu aşı Bal ile yağ ede bir söz.
- Sınava ilişkin bilgileri [http: www.meb.gov.tr](http://www.meb.gov.tr) adresinden edinebilirsiniz.
- 18 11 1969 tarihinde ilk kitabını yayınladı.
- Eski adresimiz Ulu Sokak, No: 30 6 Karşıyaka İzmir'deydi.

5- Aşağıdaki sözcüklerin yapılarını (basit, türemiş, birleşik), sözcüklere eklenen ekleri ve bu eklerin türlerini belirtiniz.

elmalar

sevgili

koşucu

ellerimiz

dokuztaş

6- Aşağıdaki sözcüklerin uğradıkları ses olayını belirterek açıklayınız.

- Dolapta
- Kapağı

7-

Carl Spitzweg, Pazar Gezintisi, 1841, Carolino-Augustum Müzesi, Salzburg

Plischke ailesi pazar gezintisine çıkmış. Bayan Plischke ve kızları güneşe karşı şemsiyeler, geniş kenarlı şapkalar kullanıyorlar. Bay Plischke güneşten korunmak için ne yapıyor?

Bu ailenin Pazar gezintisiyle ilgili başka neler anlatabilirsiniz?

Her Güne Bir Sanat Etkinliği (2012: ?)

8- Düşlerinizdeki doğayı ve evreni resimleyerek anlatınız.

EK B. 7.
Eğitim Durumu 7 (Bu Topraklar İçin)

EĞİTİM DURUMU 7

BU TOPRAKLAR İÇİN...

(Adnan BİNYAZAR)

BU TOPRAKLAR İÇİN...

Çanakkale Savaşları'ndan bugünlere yanık türküler kaldı.

*Çanakkale içinde aynalı çarşı
Ana ben gidiyom düşmana karşı.
Of, gençliğim eyvah...*

*Çanakkale içinde bir uzun selvi
Kimimiz nişanlı, kimimiz evli.
Of, gençliğim eyvah...*

*Çanakkale içinde bir dolu testi
Analar babalar mektubu kesti.
Of, gençliğim eyvah...*

*Çanakkale içinde vurdular beni
Ölmeden mezara koydular beni.
Of, gençliğim eyvah...*

Biz, savaşanları ruhumuzda yücelttiğimiz kadar, savaşmamaya da çalışan bir ulusuz. Ama yurdu saldırıya uğrayan hiçbir toplum eli kolu bağlı beklemez. İnsan en çok kendi toprağında, kendi yurttaşları arasında özgürdür, bağımsızdır. Özgürlüğünü, bağımsızlığını korumak için de, topraklarına yerleşip onları elinden almaya kalkanlara karşı da savaşmak bir zorunluluk haline gelir. Dediğim gibi, yurdu savunmak söz konusu olmayınca savaş bir cinayettir.

Çanakkale Boğazı ile İstanbul Boğazı Türk yurdunun soluk alıp verdiği yerdir. Boğazı kesilen insan nasıl yaşayamazsa, bir ülkenin boğazları ele geçirildi mi, o ülke bütün varlığını yitirir. Bizim insanımız, Çanakkale Savaşları'yla, boğazlardan geçilemeyeceğini dünya tarihine yazdırmıştır.

Biz, savaşlarda bizi yok etmek isteyen düşmanlarımızı bile çok tez bağlıyor, onları kendimizden ayırmıyoruz. Bir komutan olarak, halkımızın bu erdemini, Kurtuluş Savaşı'nı kazandıktan sonra bize tutsak olan Yunan Generali Trikopolis'le karşılaştığımda da gösterdiğimi ilerdeki sayfalarda okuyacaksınız.

Çanakkale Savaşları'nda İngilizlerin cepheye sürdükleri Avustralya ve Yeni Zelanda birlikleri bize karşı yürüttükleri savaşta körü körüne öldüler. Bizler de binlerce şehit verdik. Gün geldi, nice savaşlar yaşamış biri olarak, bizim topraklarımızda yatan bu uzak ülke askerlerini kendi askerlerimizden ayırmadım.

Yıl 1934. İçişleri Bakanı Şükrü Kaya, Çanakkale'ye gidecek. Devlet adamları Çanakkale'ye gittiklerinde şehitleri de ziyaret ederler. Yine de ben Bakan'a anımsattım:

“Çanakkale'yi ziyaret ettiğin zaman aziz şehitlerimizi de ziyaret edeceksin. Bu görevi yerine getireceğinden kuşum yok. Yalnız neler söyleyeceksin, önce ben söyleyeyim. ‘Burada yatan aziz şehitlerimiz! Sizi saygıyla anıyoruz,’ diyeceksin. Mehmetçik Anıtı'nın başında dilinin bütün gücünü kullanarak anlatacaksın. ‘Burada rahat ve huzur içinde yatınız,’ diyeceksin. ‘Siz olmasaydınız, siz göğüslerinizi çelik

kalelere siper etmeseydiniz, bu boğaz aşılır, İstanbul işgal edilir, vatan toprakları istilaya uğrardı,' diyeceksin.”

“Evet, böyle konuşacağım!”

“Hayır, hayır... Sen böylenin üstünde, çok daha başka konuşacaksın. Orada, Çanakkale’de yalnız bizim şehitlerimizi değil, bu toprak üstünde kanlarını döken insanları, o kahraman muharipleri de saygıyla anacaksın.”

“Paşam, ben bunu yapamam. Bu sözler ancak sizin söyleyebileceğiniz yüksek sözlerdir.”

“Söyleyeceksin. Çanakkale’de dünyaya karşı böyle konuşacaksın. Senin böyle konuşman gerekir.”

Bakan bir süre yanımdan ayrıldı. Geceleyin yeniden bir araya geldik. Bu arada dayanamadım, Şükrü Kaya’nın ne söyleyeceğini uzunca bir kâğıda yazdım. Şükrü Kaya kâğıdı aldı, ertesi gün de Çanakkale’ye gitti.

Yazıp onun eline verdiğim konuşma metni şu idi:

“Uzak memleketin toprakları üstünde kanlarını döken kahramanlar! Burada dost bir vatanın toprağındaınız. Huzur ve sükûn içinde uyuyunuz. Sizler Mehmetçiklerle yan yana, koyun koyunasınız. Uzak diyarlardan evlatlarını harbe gönderen analar! Gözyaşlarınızı dindiriniz, evlatlarınız bizim bağımızdadır. Huzur içindedirler ve huzur içinde rahat rahat uyuyacaklardır. Bu toprakta canlarını verdikten sonra artık bizim evlatlarımız olmuşlardır.”

Adnan Binyazar (2013: 83-87)

7. EĞİTİM DURUMU

A- BİÇİMSEL BÖLÜM

Okulun Adı : 30 Ağustos Ortaokulu

Dersin Adı : Türkçe

Sınıf : Ortaokul 2. Sınıf

Süre : 12 ders saati

Öğretmenin Adı ve Soyadı : Hatice Turhan

Öğrenme, Öğretme Yöntem ve Teknikleri: Anlatım Yöntemi, Soru-Yanıt Tekniği, Araştırma-İnceleme Yöntemi, Takım-Oyun-Turnuva (TOT) Tekniği, Yansıtıcı Gösterimi Tekniği.

Beceriler: Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim kurma, problem çözme, araştırma, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik.

Araç ve Gereçler: Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, Bilgisayar, Türkçe Sözlük, Yansıtıcı, Yazım Kılavuzu.

Kaynak Kitaplar:

- Ak, Sevim. **Vanilya Kokulu Mektuplar.**
- Bilgin, Muhittin. **Anlamdan Anlatıma Türkçemiz.**
- Bilen, Mürüvvet ve diğerleri. **Eğitimde İlke ve Yöntemler.**
- Binyazar, Adnan. **Atatürk Anlatıyor.**
- Celal, Metin. **Çocuk Şiirleri Antolojisi.**
- Çelik, Tuğba. **Dil ve Edebiyat Öğretimi.**
- MEB. **İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı.**
- Nesin, Aziz. “Sınır Üstündeki Ev”. **Güzel Yazılar Hikâyeler 1.**
- Sever, Sedat. **Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme.**
- Sever, Sedat ve diğerleri. **Etkinliklerle Türkçe Öğretimi.**
- Sever, Sedat. **Çocuk ve Edebiyat.**
- Ural, Yalvaç. **Zıpır-Matik Bilmeceler.**
- Vural, Mehmet. **Ev ve Sınıf Etkinlikleri Antolojisi.**

Görsel ve İşitsel Uyaranlar (Metinler):

1. “Flaman Deyimleri” Tablosu. Ressam: Pieter Bruegel, 1559, Berlin Devlet Müzesi. Vöhringer, Christian. (2007). *Masters of Netherlandish Art Pieter Bruegel*. China: Cambridge Publishing.s.54-55
2. Turhan Selçuk Karikatürü- Semih. Öngören, Ferit. (1973). *50 yılın Türk Mizah ve Karikatürü*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları. s.270-271.
3. Akdeniz Kıyılarında- T.C. Kültür Bakanlığı Devlet Çocuk Korosu. (1995). Söz ve Müzik: Kurtuluş Savaşı Yıllarından. Düzenleme: Mustafa Erdoğan. Koro Şefleri: Sevim Ünal-Sadettin Ünal, Orkestra Şefi: I. Lonescu Galati, Piyano: Filiz Peker, Tonmaister: Engin Aksan. Ankara: ODE Prodüksiyon.
4. “Guernica” Tablosu, Ressam: Picasso,1937 Tuval üzerine yağlı boya 349.3X776.6 cm Kraliçe Sofia Ulusal Sanat Merkezi Müzesi, Madrid. Könemann, Ludwig. (2005). *Picasso Mini Sanat Dizisi*. (Pablo Picasso, Leben und Werk). (yay: Kenan Kocatürk, çev: Mine Dumanoglu). İtalya: Literatür Yayıncılık.s.68.

5. Guernica 3D- <https://www.youtube.com/watch?v=jc1Nfx4c5LQ> adresinden 14.03.2014 tarihinde edinilmiştir.
Yönetmen: Lena Gieseke Müzik: Manuel de Falla, Cello: Christopher Johns, Gitar: Matthew Anderson. The University of Georgia.
6. Enrico Casarosa'nın 2011 yapımı "La Luna" adlı kısa filmi (animasyon)
Yönetmen: Enrico Casarosa, Yapım: Pixar Animation Studios, Yapım Yılı: 2011, Ülke: Amerika, Dil: İngilizce. <http://www.vidivodo.com/video/la-luna-pixar-animasyon/1014559> adresinden 16.03.2014 tarihinde edinilmiştir.

ÖĞRENME ETKİNLİKLERİNİN ÖRÜNTÜSÜ

İlişkilendirilebilecek Ana İzlek: Atatürkçülük

Dilsel Metnin Başlığı: Bu Topraklar İçin...

Dilsel Metnin Türü: Roman

Ana Nokta: Öğrenme öğretme etkinliklerinde belirtilen anlama ve anlatma becerilerinin amaçlarıyla ilgili kazanımların edindirilmesi. Metinlerin tanıklığında duyarlılık geliştirme.

Yardımcı Noktalar:

1. Dinlediği ve okuduğu, düzeyine uygun bir metni tam ve doğru olarak anlama.
2. Okuma yöntem ve tekniklerini kullanma.
3. Duygu, düşünce, düş, izlenim ve deneyimlerini konuşma yöntem ve tekniklerine özen göstererek sözlü olarak anlatma.
4. Metnin ana düşüncesini kavrama.
5. Metnin olay örgüsünü kavrama.
6. Metnin türüyle ilgili özellikleri kavrama.
7. Metnin bağlamından yola çıkarak sözcüklerin ve sözcük öbeklerinin anlamlarını çıkarma.
8. Kendisini yapıttaki karakterlerin yerine koyarak olayları, duygu, düşünce ve düşleri yorumlama.
9. Metinde ortaya konan sorunlara değişik çözümler üretme.
10. Yazma çalışmalarında "dış yapı", "iç yapı" ve "dil ve anlatım" ilkelerini uygulama.
11. Kendini sözlü ve yazılı olarak anlatma alışkanlığı kazanma.
12. Noktalama işaretlerini işlevlerine uygun olarak kullanma.
13. Yazım kurallarını doğru uygulama.

B- GİRİŞ BÖLÜMÜ

1. Dikkati Çekme:

İzlekle ilgili şiirin öğretmen tarafından; öğrencilere okunması.

MUSTAFA KEMAL

Bir gemi yanaştı Samsun'a sabaha karşı:
Selam durdu kayığı, çaparı, takası
Selam durdu tayfası.

Bir duman tüterdi bu geminin bacasından bir duman
Duman değil bu;
Memleketin uçup giden kaygılarıydı.

Samsun limanına bu gemiden atılan
Demir değil;
Sarılan anayurda
Kemal Paşa'nın kollarıydı.

Selam vererek Anadolu çocuklarına
Çıkarırken yüce komutan Karadeniz'in halini
görmeliydi.

Kalkıp ayağa ardı sıra baktı dalgalar
Kalktı takalar
İzin verseydi Mustafa Kemal Paşa
Ardından gürleyip giderlerdi
Erzurum'a kadar.

Cahit Külebi (Celal, 2006: 67)

Öğretmenin, “Şiiri dinlediniz. Şiirle ilgili neler düşünüyorsunuz? Sizce bu dersimizde inceleyeceğimiz metnin izleği ne olabilir?” demesi. (Öğrencilere gerekli ipuçları sunulur.)

2. Güdüleme:

Öğretmenin “Ulu önderimiz Atatürk'ün “Savaş zorunlu ve hayati olmalıdır. Ulusun yaşamı tehlikeyle karşı karşıya kalmadıkça savaş bir cinayettir.” sözünden yola çıkarsak savaşın kötü sonuçlar doğurduğunu ancak ulusun yaşamı tehlikede olduğunda bir zorunluluk durumuna geldiğini görebiliriz. Bu haftaki derslerimizde “Atatürkçülük” izleğinde Atatürk'ün barışçıl, bilime ve aydınlığa önem veren yapısını inceleyecek, yazınsal metin türlerini anlamaya dayalı süreçlerde beceri kazanacak, yazma çalışmaları yaparak yazma becerilerimizi geliştirecek, yapacağımız dilbilgisi çalışmalarıyla da dilimizi doğru ve etkili kullanma yolunda ilerleyeceğiz. Anadilimizi iyi kullanmamız, kendimizi daha doğru ve etkili anlatmamıza katkı sağlar. Bu durum da bizi yaşamda başarılı kılar.” demesi.

3. Gözden Geçirme:

Öğretmenin, “Derslerimizde inceleyeceğimiz resimlerle, karikatürlerle; dinleyeceğimiz müziklerle; okuyacağımız öykü ve şiirlerle duygu ve düş dünyasında yolculuğa çıkacağız. Yapacağımız yazma etkinlikleriyle yazma becerilerinizi geliştireceksiniz.” demesi.

4. Derse Geçiş:

Öğretmenin, “Biyografi önemli işler başaran, yaşamı anlatılmaya değer olan bir kişinin yaşamının bir başkası tarafından yazılarak anlatılmasına denir. Şimdi sizi daha çok meraklandırmadan, Adnan Binyazar’ın “Atatürk Anlatıyor” adlı biyografik romanından “Bu Topraklar İçin” adlı bölümü okuyacağım, lütfen dikkatle dinleyiniz.” demesi.

C- GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

- 1- Öğretmenin, öğrencilerden dinleme kurallarını uygulamalarını istemesi.
- 2- Öğretmenin, okuma yöntem ve tekniklerine uygun olarak metni sesli okuması.
- 3- Öğrencilere okuma yöntem ve tekniklerinin anımsatılması.
- 4- Öğrencilere metnin sessiz okuma yöntemiyle okutulması.
- 5- Öğrencilere metnin sesli okuma yöntemiyle okutulması. Sesli okuma yöntem ve tekniklerine uygun, tonlama ve vurgu açısından başarılı olan öğrencilere pekiştirici verilmesi. (Sınıfça alkışlatılması, metni güzel okudu denilmesi.)
- 6- Varsa öğrencinin seslendirme, vurgu ve tonlama yanlışlarının düzeltilmesi.
- 7- Yazım ve noktalama kurallarının işlevlerine uygun kullanılması.
- 8- Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini yazılı olarak anlatması.
- 9- Metnin anlam dünyası ile ilgili aşağıdaki soruların öğrenciye yöneltilmesi.

SORULAR-YANITLAR

S1: Okuduğunuz metindeki olaylar nerede ve ne zaman yaşanmıştır? Metnin ana karakteri ve yardımcı karakterleri kimlerdir? Açıklayınız.

Y1:...

S2: Metne göre savaş hangi durumlarda zorunluluktur? Hangi durumlarda cinayettir? Açıklayınız.

Y2:...

S3: Metne göre Çanakkale Boğazı ve İstanbul Boğazı’nın özellikleri nelerdir? Bu boğazlar bizim idaremizde olmasaydı ülkemiz nasıl bir durumda olurdu? Açıklayınız.

Y3:...

S4: Atatürk İçişleri Bakanı Şükrü Kaya’dan Çanakkale’de nasıl bir konuşma yapmasını istemiştir? Bu konuşmada kimleri anmasını istemiştir? Açıklayınız.

Y4:...

S5: Atatürk’ün Çanakkale’de şehit olan düşman askerlerine karşı tutumu nasıldır? Onları nasıl görmektedir? Ailelerine nasıl seslenmektedir? Açıklayınız.

Y5:...

S6: Metinden yola çıkarak Atatürk’ün kişilik özelliklerini belirtiniz.

Y6:...

S7: Metnin anlatımı kimin ağzından yapılmıştır? Açıklayınız.

Y7:...

S8: Siz bu metne bir başlık verecek olsanız hangi başlığı verirdiniz? Neden? Açıklayınız.

Y8:...

S9: Siz de bu metinden yola çıkarak bir soru oluşturunuz. Sorunuzu sınıf arkadaşlarınızdan birine yöneltiniz.

Y9:...

S10: Okuduğunuz metinde geçen öznel ve nesnel yargı özelliği taşıyan tümcelerden birer örnek yazınız.

Y10:...

Ara Geçiş: Öğretmenin, “şimdi metinde geçen bazı sözcük ve sözcük gruplarının anlamını öğreneceğiz.” demesi. Metinde geçen sözcük ve sözcük grupları ile ilgili aşağıdaki soruları öğrencilere yöneltmesi.

SORULAR-YANITLAR

S1: Aşağıdaki tümcelerde koyu yazılmış olan sözcük ve sözcük gruplarının dilimizdeki karşılıklarını tümcelerin bağlamından yola çıkarak bulmaya çalışınız. ngrlerinizin doğruluğunu Türkçe Sözlük’e bakarak denetleyiniz.

- “Siz olmasaydınız, siz göğüslerinizi elik kalelere **siper etmeseydiniz**, bu boğaz aşılır, İstanbul işgal edilir, vatan toprakları **istilaya uğrardı**,” diyeceksin.
- Orada, Çanakkale’de yalnız bizim şehitlerimizi değil, bu toprak üstünde kanlarını döken insanları, o kahraman **muharipleri** de saygıyla anacaksın.
- Uzak **diyarlardan** evlatlarını **harbe** gönderen analar!
- Bu toprakta canlarını verdikten sonra artık bizim **evlatlarımız** olmuşlardır.

Y1:...

S2: Aşağıdaki tümcelerdeki koyu yazılmış sözcüklerin ve sözcük gruplarının anlamlarını tümcelerin bağlamlarından yola çıkarak çıkarsamaya çalışınız. Siz de bu sözcük ve sözcük gruplarını birer tümce içerisinde kullanınız.

- Bir komutan olarak, halkımızın bu **erdemini**, Kurtuluş Savaşı’nı kazandıktan sonra bize **tutsak** olan Yunan Generali Trikopolis’le karşılaştığımda da gösterdiğimi ilerdeki sayfalarda okuyacaksınız.
- “Paşam, ben bunu yapamam. Bu sözler ancak sizin söyleyebileceğiniz **yüksek sözlerdir**.”
- Biz, savaşlarda bizi yok etmek isteyen düşmanlarımızı bile çok **tez** bağışlıyor, onları kendimizden ayırmıyoruz.
- anakkale Savaşları’nda İngilizlerin cepheye sürdükleri Avustralya ve Yeni Zelanda birlikleri bize karşı yürüttükleri savaşta **kr körüne** ldler.

Y2:...

S3: Metinde geçen anahtar sözcüklerden iki tanesini yazınız.

Y3:...

Ara zet: Öğretmenin, “Metinde geçen bazı sözcüklerin ve sözcük gruplarının anlamlarını ğrendik. Okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerindeki başarı ile sözcük dağarcığının zengin olması arasında yakın bir ilgi vardır. Bunun için okuduğunuz metinlerdeki sözcüklerin anlamlarını iyi kavrayarak söz dağarcığınızı zenginleştirmelisiniz. İncelediğimiz metinde yer alan sözcüklerin ve sözcük gruplarının anlamlarını bilmek metni daha iyi anlamamıza katkı sağlayacaktır.” demesi.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Ressam Peter Bruegel yüz Flaman deyimini bir tabloda resmetmiştir. Yansıdaki resme biz de bakalım belki bizim deyimlerimiz de resmin içerisinde yer almıştır.” demesi.

1. Etkinlik:

Yansıdaki resimde deyimler resmedilmiştir. Siz de resmedilen deyimleri bularak ilgili boşluklara yazınız. Yazdığınız deyimleri birer tümce içerisinde kullanınız.

Vöhringer (2007: 54-55)

- a.
- b.
- c.
- d.
- e.
- f.
- g.
- h.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Karikatürler söz ve çizginin gücüyle ya da yalnızca çizginin gücüyle bizleri duygu ve düşünce dünyasında yolculuğa çıkarır.” demesi.

2. Etkinlik:

Aşağıda yer alan karikatürün size duyumsattıklarından yola çıkarak bir öykü yazınız. Yazmanın “iç yapı”, “dış yapı”, “dil ve anlatım” ilkelerine özen gösteriniz.

Turhan Selçuk Karikatürü- Semih. Öngören, Ferit. (1973). *50 yılın Türk Mizah ve Karikatürü*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları. s. 270-271

Ara Özet: Öğretmenin “Yaptığımız yazma çalışmasıyla yazılı anlatım becerilerimizin gelişmesine katkı sağladık. Yazılı anlatım becerileri gelişmiş bireyler kolaylıkla yazılı iletişim kurabilirler. Anlatım becerilerinden biri de sözlü anlatımdır. Konuşma yöntem ve tekniklerine uygun olarak konuşma etkinlikleri yaparsak sözlü iletişim becerimizin gelişmesine katkı sağlayabiliriz.” demesi.

Öğrencilerin yazılarının kendileri ve sınıf arkadaşları tarafından biçim ve içerik, dil ve anlatım, yazım ve noktalama açılarından değerlendirilmesi. En çok beğenilen yazının sınıf panosuna asılması.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Şimdi de müziğin dünyasında yolculuk yapmaya ne dersiniz? Dinlediğiniz müziğin size duyumsattıklarıyla ilgili bir konuşma metni hazırlayınız. Konuşma etkinliği boyunca konuşma yöntem ve teknikleri konusunda özenli davranınız.” demesi.

3. Etkinlik:

Dinlediğiniz müziğin size duyumsattıklarından yola çıkarak bir konuşma etkinliği yapınız. Konuşma yöntem ve tekniklerine özen gösteriniz.

Akdeniz Kıyılarında- T.C. Kültür Bakanlığı Devlet Çocuk Korusu (1995). Söz ve Müzik: Kurtuluş Savaşı Yıllarından. Düzenleme: Mustafa Erdoğan. Koro Şefleri: Sevim Ünal-Sadettin Ünal, Orkestra Şefi: I. Lonescu Galati, Piyanos: Filiz Peker, Tonmaister: Engin Aksan. Ankara: ODE Prodüksiyon.

Ara Özet: Yapılan konuşma etkinliklerinin konuşmayı yapan öğrenciler ve dinleyiciler tarafından dil anlatım, sunum tekniği, sesin ve beden dilinin etkili kullanılması, içerik yönünden değerlendirilmesi. En başarılı konuşma etkinliğini yapan öğrenciye pekiştireç verilmesi. (Sınıfça alkışlanması)

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Türkçemizi doğru ve etkili kullanabilmek için yazım ve noktalama kurallarını bilmeliyiz. Bu dersimizde ki'nin yazımını öğreneceğiz.” demesi.

Ki'nin Yazımı

Ki bağlaç olduğunda ayrı yazılır. Ek olan ki ise eklendiği sözcüklere bitişik yazılır.

NOT: -ki nin yazımı eklendiği sözcüğe göre büyük ünlü uyumuna uygun olarak değişir.

Örnek: **dü**nkü

Öğretmenin, “Büyük ünlü uyumunu daha önceki derslerimizde görmüştük. Türkçede kalın ve ince ünlüler vardır. “a, ı, o, u” ünlüleri kalın ünlüler, “e, i, ö, ü” ünlüleri ise ince ünlülerdir. Türkçe sözcüklerde büyük ünlü uyumu kuralına göre ya tüm ünlüler kalın ya da ince olmalıdır.

Örneğin boyun sözcüğü büyük ünlü uyumuna uyar çünkü “o ve u” ünlülerinin her ikisi de kalın ünlüdür.

Kolye sözcüğü ise büyük ünlü uyumuna uymaz çünkü “o” ünlüsü kalın ünlü iken “e” ünlüsü ince ünlüdür.” demesi.

4. Etkinlik:

Aşağıdaki tümcelerin bazılarında “ki” nin yazımıyla ilgili yanlışlıklar yapılmıştır. Yazımı yanlış olan sözcükleri düzelterek karşısındaki boşluklara yazınız.

- Dün kü filmi çok beğendim.....
- Elinde ki kolye çok güzelmiş.....
- Duydumki annenin sözünü hiç dinlemiyormuşsun.....
- Benim ellerim dolu senin ki boşsa bana yardım eder misin?.....
- Elindeki yara iyileşmek bilmiyor.....
- Aldıklarımı bitirdin mi ki?.....

Ara Özet: Öğretmenin, “Bu dersimizde yazım kurallarından ki'nin yazımını öğrendik. Yazım kuralları anadilimizi iyi kullanmamıza, kendimizi daha doğru ve etkili anlatmamıza katkı sağlar. Bu durum da bizi yaşamda başarılı kılar.” demesi.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Şimdi de eylemlere gelen çekim ekleriyle ilgili çalışmalar yapacağız.” demesi.

Öğretmenin, “Çekim eklerinin eklendiği sözcüklerin yapısını değiştirmedigine daha önceki derslerimizde değinmiştik. Çekim eklerini yalnızca adlar almaz. Eylemler de çekim eki alabilirler.

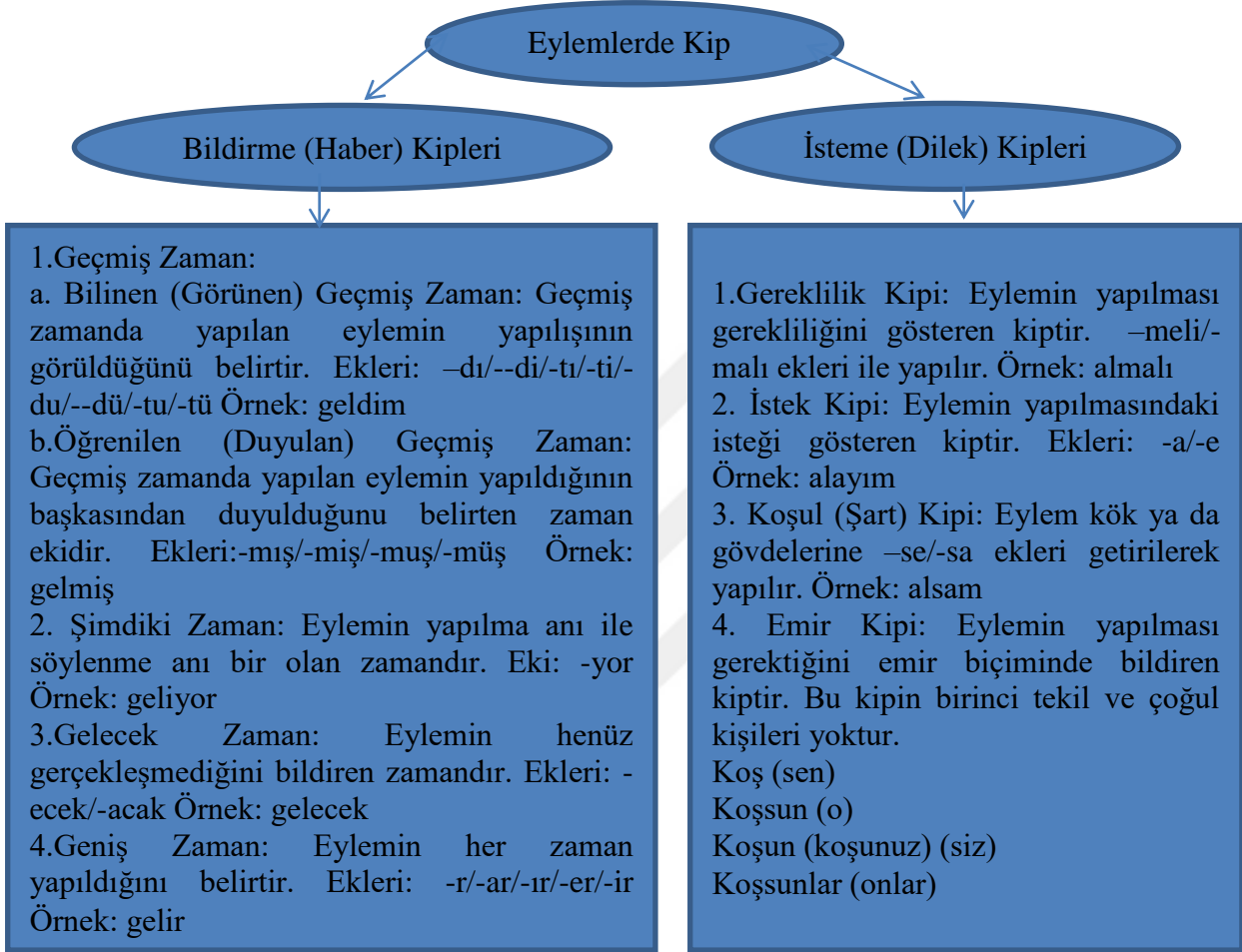
İş, oluş ya da hareketin kimin tarafından yapıldığını kiminle ilgili olduğunu belirten eklere kişi ekleri denir. Kişi ekleri çekim eklerindedir.

1. tekil kişi: aldı-**m**
2. tekil kişi: aldı-**n**
3. tekil kişi: aldı
1. çoğul kişi: aldı-**k**
2. çoğul kişi: aldı-**mız**
3. çoğul kişi: aldı-**lar**

Eylemlere gelen çekim eklerinden biri de olumsuzluk ekleridir. Eylemlere gelen olumsuzluk ekleri –me/-ma, -maz/-mez dir.

Örnek: koşmazsın, yazmadım

Eylemlerin aldığı çekim eklerden biri de kip ekleridir. Kip ekleri işin yapıldığı zamanı ya da yapılma biçimini gösteren eklerdir. Şimdi de kip eklerini tablo üzerinde görelim.” demesi.

5. Etkinlik:

Aşağıda verilen metinde geçen eylemleri bularak bu eylemlere getirilen kip ve kişi eklerinin ne olduğunu örnekteki gibi belirtiniz.

Kıymık, ertesi gün pembe eve geldiğinde kapı açıktı. İçeri girip girmemekte bir an **bocaladı**.

Bay Tırtır ayak seslerinden onun geldiğini anlamış, içeriden sesleniyordu:

“Gel, gel... Oğlum açık bıraktı kapıyı. Az önce buradaydı da...”

Kıymık şaşırmişti.

(Ak, 2010: 30)

Örnek: bocaladı >3. tekil kişi görülen geçmiş zaman

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Kısa filmler bizleri duygu ve düşünce dünyamızda yolculuğa çıkarır. Şimdi birlikte bir kısa film izleyeceğiz. İlgili izleyiniz.” demesi

6. Etkinlik:

Guernica, Pablo Picasso tarafından 1937’de yapılmıştır. İspanya iç savaşı sırasında Alman hava kuvvetleri İspanyol işbirlikçileri ile birlikte küçük bir İspanyol kasabası olan Guernica’yı yerle bir etmeleri üzerine bu tablo yapılmıştır. Bu tablo ile ilgili Pablo Picasso şunları söylemiştir: “Şu an üzerinde çalıştığım ve adını Guernica koyacağım duvar resmimde ve son eserlerimin hepsinde, İspanya’yı acı ve ölüme boğan askeri sınıfa karşı nefretimi açıkça dile getiriyorum.” (Picasso, 2005: 68).

Guernica 3D- <https://www.youtube.com/watch?v=jc1Nfx4c5LQ> adresinden 14.03.2014 tarihinde edinilmiştir.

Yönetmen: Lena Gieseke Müzik: Manuel de Falla, Cello: Christopher Johns, Gitar: Matthew Anderson. The University of Georgia.

Guernica: 1937 Tuval üzerine yağlı boya 349.3X776.6 cm Kraliçe Sofia Ulusal Sanat Merkezi Müzesi, Madrid. (Picasso, 2005: 68).

İzlediğiniz kısa filmin size duyumsattıklarından yola çıkarak bir öykü oluşturunuz. Öykünüzü oluştururken yazmanın “iç yapı”, “dış yapı”, “dil ve anlatım” ilkelerine özen gösteriniz.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Şimdi de bilmecelerin dünyasında bir yolculuğa çıkalım. Hem eğlenelim hem öğrenelim.” demesi.

7. Etkinlik:

Öğretmenin, “Aşağıdaki resimlerde bilmeceler gizlidir. Bakalım resimlerde gizli olan bilmeceleri bulabilecek misiniz?” demesi.

(Ural, ?: 7,46)

Öğretmenin, “Aşağıdaki bilmeceleri yanıtlayınız.” demesi.

Al, yeşil renklim var,
Acım ve tatlım vardır.
Yemek, dolma olurum,
Salataya konurum. (Biber) (Vural, 2003: 285)

Camdan kazık, Eridi yazık. (Buz) (Vural, 2003: 285)

Evi sırtında, ayağı karnında
İki yıldız, gözleri boynuz. (Salyangoz) (Vural, 2003: 285)

Dumanı tüter, isterse gider.
Balık değildir, denizde yüzer. (Gemi) (Vural, 2003: 285)

Ara Özet: Bilmece, çocukların düşünme alıştırmaları yapmaları için Türkçe öğretiminde kullanılması gereken dilsel gereçlerdendir. Bunun için resimli resimsiz bilmece türlerinden yararlanılmalıdır (Sever, Kaya ve Aslan, 2008: 99). Bilmeceler yoluyla, öğrencilerin düşünsel becerilerinin geliştirilmesine katkı sağlanır.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Dil becerilerinin gelişmesinde tekerlemeler, sayışmalar ve bilmeceler önemlidir.” demesi.

8. Etkinlik:

Tekerleme yarışması: Sınıf üç gruba ayrılır. Her gruptan öğrenciler sırasıyla tahtaya kaldırılır aşağıdaki tekerlemeleri yanlışsız söyleyen kişiler belirlenir. En az yanlış yapan grup birinci seçilir. Sınıfça alkışlanır.

- Bir berber bir berbere; bre berber gel beraber bir berber dükkânı açalım demiş. (Vural, 2003: 259)
- Bir berber bir berbere; bre berber beri gel demiş. (Vural, 2003: 259)
- O pikap, şu pikap, bu pikap. (Vural, 2003: 259)
- Bir dalda bir kartal; dal tartar, kartal kalkar. (Vural, 2003: 259)

D- SONUÇ BÖLÜMÜ

1. Son Özet:

Atatürk yaşantımızda önemli yeri olan, yenilikçi bir liderdir. Türk milletinin bağımsızlığının mimarlarından. Atatürk'ün bilim ve dil alanında yaptığı çalışmalar ülkemizde bilimin ve dilimizin gelişmesine katkı sağlamıştır.

Toplumsal iletişimin başarı ile gerçekleşmesinde konuşma ve yazma becerilerinin gelişmiş olmasının önemi büyüktür. Duygu ve düşüncelerimizi yazıyla ya da konuşma yoluyla doğru, güzel ve etkili biçimde açıklayabilmemiz; yaşamımızın birçok alanında başarılı olmamıza önemli katkılar sağlayacaktır.

2. Tekrar Güdüleme:

Derslerde en etkin olan dört öğrenci belirlenecek; bu öğrencilere, sınıfça alınan kitaplar armağan edilecektir.

Öğretmenin “Şimdi de sizlere bazı kitap adları vereceğim. Bu kitaplardan istediğinizi okuyunuz. Okuduğunuz kitapların tanıtımlarını okuma dosyanıza koyunuz.” demesi ve aşağıdaki kitapları okumaları için öğrencilere salık vermesi.

Cemali, Zeynep. (2006). *Çılgın Babam*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Binyazar, Adnan. (2013). *Atatürk Anlatıyor*. İstanbul: Can Çocuk Yayınları.

Bir öğrencinin daha önceki derslerde önerilen kitaplardan birini tanıtması.

Öğretmenin, “Okuduğunuz kitaplardan kitaplık oluşturunuz. Ailelerinizle birlikte okuma saatleri düzenleyiniz. Olanak bulduğunuzda okul kütüphanesinden ve diğer kütüphanelerden yararlanınız, kitap fuarlarına katılınız. Sınıf kütüphanesindeki süreli yayınları ve ulaşabildiğiniz süreli yayınları okuyunuz. Ayrıca yaşınıza uygun sanatsal ve bilimsel etkinlikleri, radyo ve televizyon yayınlarını izlemeniz size katkı sağlayacaktır.” demesi.

3. Kapanış:

Öğretmenin, öğrencilere bir kısa film izleterek “İzlediğiniz kısa filmde yola çıkarak bir sonraki dersimizde ele alacağımız konuyu çıkarsamaya çalışın.” demesi.

Enrico Casarosa'nın 2011 yapımı “La Luna” adlı kısa filmi (animasyon)

Yönetmen: Enrico Casarosa, Yapım: Pixar Animation Studios, Yapım Yılı: 2011, Ülke: Amerika, Dil: İngilizce. <http://www.vidivodo.com/video/la-luna-pixar-animasyon/1014559> adresinden 16.03.2014 tarihinde edinilmiştir.

E- DEĞERLENDİRME

- 1- Öğretmen, öğrencilere dersi değerlendirme çizelgesi dağıtarak, öğrencilerden duygu, düşünce ve önerilerini paylaşmalarını ister (Sever, Kaya ve Aslan, 2008: 188).

ÖĞRENCİLERİN DERSİ DEĞERLENDİRME ÇİZELGESİ

(Öğrenciler dersle ilgili düşüncelerini yüz ifadelerinin içini doldurarak belirtirler.)

	HAYIR ☹	BAZEN ☺	EVET ☺
Türkçe dersinde kendimi özgür hissediyorum.			
Ders benim için eğlenceli geçiyor.			
Öğretmenim duygu ve düşüncelerimi anlatabilmem için beni isteklendiriyor.			
Türkçe dersinden sonra kitap okuma isteği duyuyorum.			
Öğrenemediğim zaman öğretmenim yardımcı oluyor.			
Öğretmenimiz derse katılmamı sağlayan türlü araç gereçlerden yararlanıyor.			

Türkçe dersinin daha verimli geçmesi için neler yapılmalı? Lütfen önerilerinizi yazınız.

.....

2-

Eve taşındığımızın ikinci günü idi. Sağ yanımızda bir komşu var. Yol önlerinden geçiyor. Pencerenin önüne oturmuş yaşlı adam:

-Bu evi tutmasaydınız iyi olurdu, dedi.

İhtiyara sert sert baktım:

-Bizim bildiğimiz bir kiracı bir eve taşındı mı, konu komşu “güle güle oturun” a gelirler. Taşınmasaydınız iyi olurdu, ne demek? Komşuya böyle mi söylenir?

İhtiyar oralı bile olmadan:

-Benden söylemesi, dedi, o eve hırsız girer de ondan söyledim. Bizim eve hırsız girer de öbürlerine girmez mi?

Can sıkıntısıyla köşedeki bakkala girdim.

-Ne sözünü bilmez adamlar var dedim.

Bakkal:

-Hayrola? dedi.

-Bizim evin yanın da bir bunak oturuyor. Evlerinin önünden geçerken “Sizin eve hırsız girer. Taşınmasaydınız iyi olurdu” demesin mi?

Bakkal:

-Doğru söylemiş, dedi, tanışmasaydınız iyi olurdu. O eve hırsız girer.

Bir tek kelime söylemeden dışarı çıktım. O gün akşama kadar canım sıkıldı. Gece, sol yanımızdaki komşular oturmaya geldiler. Gece yarısına doğru tam giderlerken, komşumuz:

- Burası iyi evdir ama hırsız girer, dedi.

Bunları kapıdan çıkarken söylediği için “neden bu eve hırsız giriyor da sizi evlerinize girmiyor?” diye sormadım.

Karım, canımın sıkıldığını görünce, güldü:

-Ayol anlamıyor musun, dedi, şimdi kiracılar evden çıkarmanın bin yolunu bulmuşlar. Demek, bir yolu da bu. Eve hırsız giriyor diye korkutup bizi evden çıkartacaklar. Evin kirası ucuz olduğundan ya kendileri taşınacaklar, ya da bir tanıdıklarını getirecekler.

Aklım yattı ama yine de gece gözümü uyku tutmadı. Hırsız randevu vermiş gibi ha geldi, ha gelecek diye bekliyordum. Derken uyuya kalmışım. Bir tıkırtı ile fırladım...

Aziz Nesin (TDK, 2008: 300-309) (Düzenlenmiştir).

- Metne göre evlerine yeni taşınan kişilere hangi sözler söylenir? Açıklayınız.
- Metinde yeni bir eve taşınan aile bireylerine, taşındıkları evle ilgili neler söylenmektedir? Bu söylentilerin nedenini metnin kahramanının eşi nasıl değerlendirmektedir? Açıklayınız.
- Yeni taşınılan evle ilgili söylenenler sizce doğru çıkacak mıdır? Neden? Açıklayınız.
- Siz bu metne bir başlık verecek olsanız hangi başlığı verirdiniz? Nedeni ile birlikte açıklayınız.
- Yukarıdaki metnin anahtar sözcükleri sizce nelerdir?
- Sizce bu metindeki olaylar nasıl devam edecek? Metnin sonuç bölümünü siz yazacak olsanız neler yazardınız?

3- Aşağıdaki tümcelerde yer alan yazım yanlışlarını bularak düzeltiniz. Tümceleri doğru biçimde yeniden yazınız.

- Elimde ki olanakları değerlendiremedim.....
- Tabakta ki elma çürümüş.....
- Duydumki unutmuşsun gözlerim rengini.....
- Anladımki çalışmalarım yetersiz.....
- Bende ki gelişmeleri olumlu buluyor musun?.....

4- Aşağıdaki sözcüklerden hangisi büyük ünlü uyumuna uymaz?

- a) dolap b)çiçek c) tozluk d) inanç

5- Aşağıdaki eylemlerin kip ve kişilerini tablodaki boşluklara yazınız.

EYLEM	EYLEMİN KİPİ	EYLEMİN KİŞİSİ
Koşarsınız		
Seviyoruz		
Bekledim		
Gelecekler		
Ağlamışsın		
Al		
Gitmeliyim		
Yapalım		
Gelirsem		

6- Atatürk'e bir mektup yazma olanağınız olsa neler yazardınız? Atatürk'e günümüzden bir mektup yazınız. Yazınızda yazmanın "iç yapı", "dış yapı", "dil ve anlatım" ilkelerine özelliklerine özen gösteriniz.

Atam,

EK C.
Öğrenci Etkinlik Kitapçığı Örneği

EK C. 1
Öğrenci Etkinlik Kitapçığı 1 (Kırmızı Yoyo)

ÖĞRENCİ ETKİNLİK KİTABI 1

KIRMIZI YOYO

(Oktay AKBAL)

KIRMIZI YOYO

Şimdi kimseler bilmez yoyoyu. Geçenlerde epey uğraştım anlatmaya. İçi oyuk bir yuvarlak tahta parçası dedim, olmadı. Yassı bir tahtaya ortasından ip geçirmişler dedim, yine olmadı. Anlatmak güç. 1930'larda hemen herkesin elindeydi oysa. Sallarsın sallarsın, atarsın atarsın, hep döne döne gelir yine sana... Boy boy, renk renk, biçim biçim. Mahalle bakkallarında bile satılırdı. Beyoğlu'ndaki Japon mağazasında da. Hemen herkesin cebinde bir yoyo. Yolda, evde, herkesin cebinde yoyo! "Atarlar seni öne. Gelirsin döne döne," diye bağıra çağıra bir yoyo modası almış yürümüştü.

Ağır hastaydım. Her zamanki doktorumuz geziye gitmiş, hemen bir başkasını çağırdılar. Gençten bir adam. Ben ateşler içinde hayal meyal görüyorum bu yabancıyı. Bakıyor bakıyor, "kuşpalazı" gibi bir söz duyuyorum. Aman! Büyük iğnelerle serum yapılır. Duymuşluğum var, istemem, istemem. Gelsin benim doktorum! Bitkinim, üzgünüm. Korkular içinde çırpınıyorum. Sonra bizim doktor geliveriyor ertesi akşam. Gececek diyor, iğneye gerek yok. Oh, ne güzel! Düşler kuruyorum yatakta. Dışarda ilk yazın yaklaştığını gösteren ağaç dalları, ilaçlar, limonatalar. Yatakta keyif çatmalar.

Yoyoyla ilk karşılaşmam bu hasta yatağında oldu. Babam çantasından bu tahta oyuncağı çıkardı. Ucuna bir ip bağlamışlar, aşağı yukarı gidip geliyor. Bana uzattı. Karyolanın kenarından sarkıttım. Gitti, bir daha geri gelmedi. Kendine doğru çekmek gerekirmiş! Ama gücüm yok. Dursun bir yanda dedim. Bu garip oyuncaktan bir şey anlamamıştım.

Gece garip bir şey oldu. O yoyo karşıma dikildi. Bir insan gibi. Kendi kendine gidip gelmeye başladı. Upuzun bir ipi vardı, ta karşı eve kadar gidip yine bana dönüyordu. Koskocaman bir şeydi, tüm gücümle tutuyordum elimden kaçmaması için... Bir de uyandım ki, yoyo yere düşmüş...

Okula başlayınca herkeste gördüm bu yeni oyuncağı. Salla topla, salla topla. Sınıfta bile gizli gizli yoyosunu sallayanlar vardı. Öğretmen topladı bunları, bir daha da vermedi. Kim bilir, evine götürüp kendisi oynamıştır!

Boy boy yoyolar aldım. Hastalık gibi bir şeydi. Bu daha iyi gidiyor geliyor, bu daha güzel dönüyor, bu daha sesli!.. Yassı olmalıydı yoyo, iyice yassı. Ne kadar ince olsa o kadar iyiydi. Ama yoktu böylesi... Ne Beyazıt'ta, ne Şehzadebaşı'nda, olsa olsa belki Japon mağazasında...

Babamın işi gücü çoktu. Akşamdan akşama görüyordum zaten. Sofrada, bir de yatarken... Arada bir okul defterlerime bakardı. Bir akşam fırsat fırsattır deyip, Japon mağazasındaki yoyoları sordum. Hemen başladı anlatmaya: Yeni yoyolar çıkmış, incecikmiş, yamyassıymış, kimileri de ıslık çalıyormuş hafiften, o ünlü yoyo türküsünü... Aklım gitti, ille de ondan bana almalıydı. Rengi de kıpkırmızıymış... Şimşirden bir yoyo... Yarın, dedi, yarın gece sana getiririm. Hem pek azmış böyle yoyolar. Japonya'nın Osaka kentindeki bir fabrika yapmış. Türkiye'ye on tane gelmiş. Babam anlattı da anlattı. Gece düşte gördüm Osakalı yoyoyu. Evdeki tüm yerli yoyoları dövüyor, hepsini bir bir pencereden atıyordu.

Ertesi akşam gözüm yoldaydı. Babam köşeyi döndü dönecek. Kimi zaman geç kalır. Beyazıt'taki Küllük Kahvesi'nde tavlaya ya da dominoya dalar. Ya

yorgundur, ya da mahkemeden üzüntüyle ayrılmıştır. Ama benim yoyomu muhakkak almıştır. Söz vermedi mi? Söylemedi mi? Alırım demedi mi? Saatler geçti, minderde uyuyakalmışım. Bir de gözümü açtım, sabah. Babam gitmiş yazıhaneye! Yine okul, yine dersler, derken yine akşam! Bu kez gelir erkenden, bana yoyomu getirir. Nitekim geldi. Sofraya oturduk. Köfteleri yiyoruz sessizce. Hiç sormuyorum, o söylesin. Yemek bitti. Kalktık, *Philips* radyonun başına geçtik. Mesut Cemil'in sesi, derken Yesari Asım'ın bir şarkısı. Yaklaştım babamın yanına, "Nerde?" dedim. "Ne, nerde?" Ne olacak: "Yoyo". Anlamadı. "Kaç tane yoyon var ya!" Ama o kırmızı yoyo değildi hiçbir! "Hani," dedim, "Beyoğlu'nda Japon mağazasındaki, Osaka'dan gelen..." Hiç mi hiç anımsamadı. "Ne diyorsun sen?" dedi. Açtı gazetesini, okumaya daldı.

Geçtim karşısına. Baktım baktım. Nasıl unutulabilir? Kırmızı yoyonun öyküsünü hiç yoktan nasıl uydurabilirdi? Birden gazeteyi bir yana attı; "Ha," dedi, "biliyorum, o yoyoyu alacağım sana, vitrinde duruyor, unuttum, yarın akşam." Yine başladı anlatmaya, nasıl şarkı söylediğini, nasıl upuzun gidip geldiğini... Bir yarım olsa, akşam gelse!.. Gittim eski yoyoları topladım, birer kez denedim, ya çarpık gidip geldiler, ya ipleri koptu, ya elimden düştüler. Attım hepsini bir yana...

Bir gece daha bekledim kırmızı yoyoyu. Babam geldi yoyo yok. Bir gece daha. Yine yok. Hiç anımsatmıyorum. O da bir şey demiyordu. Bir hafta sonra çantasından bir paket çıkardı. İtinayla açtık. Kâğıda sarılmış kırmızı bir yoyo. Birden öyle sevindim ki! Aldım salladım, gitti geldi. Ama ne ıslık çalıyor, ne şarkı söylüyor. Hem, ötekilerden değişik de değil. Babam açıkladı: "O, Osaka'dan gelenler bitmiş, yenileri gelecekmiş, o zaman alacağım sana."

Bir daha Osaka'dan yoyo gelmedi. Belki hiçbir zaman gelmemiştir. Babamın bir düşüdü bu. O şarkı söyleyen, ıslık çalan kırmızı yoyo kaldı yalnız... Her şey gitti bir bir, eski, yeni yoyolar, oyuncaklar, okullar, dersler, babam, annem, o günler, o yıllar... Hepsi gitti, yok oldu. Bir, kırmızı yoyonun düşü kaldı. Zaman zaman gözlerimin önünde canlandırdığım o kıpkırmızı yoyo... Gerçekte olduğundan çok daha canlı, çok daha güzel bir oyuncaktı o benim için. O gün de öyleydi, bugün de... Yaşanmayan, elde edilemeyen şeyler elde edilenlerden neden bu denli değerli oluyor, bir türlü anlayamadım... "Almışlar ellerine - Atarlar seni öne - Gelirsin döne döne - Yoyo, yoyo!" şarkısından başka hiçbir şey kalmadı o günlerden...

Oktay Akbal (2011: 41-45)

SORULAR-YANITLAR

S1: Hastalandığınızda hangi duyguları hissedersiniz? Aileniz size nasıl davranır? Açıklayınız.

Y1:.....

S2: En çok değer verdiğiniz oyuncanızın adı nedir? Bu oyuncak sizin için neden önemlidir? Açıklayınız.

Y2:.....

S3: Okula getirilmesi yasaklanan oyuncaklar var mıdır? Varsa bu oyuncakların adları nelerdir? Çok sevdiğiniz bir oyuncanın her an yanınızda bulunmasını ister misiniz? Bu oyuncaktan ayrı kalmak ya da bu oyuncanın elinizden alınması size neler hissettirir? Açıklayınız.

Y3:.....

S4: Babanızın verdiği sözü yerine getirmemesi ya da unutması size neler hissettirir? Daha önce böyle bir durum yaşadığınızda neler hissettiniz? Açıklayınız.

Y4:.....

S5: “Almışlar ellerine-Atarlar seni öne-Gelirsin döne döne-Yoyo, yoyo!” Öyküde geçen söz konusu tekerleme yoyo adlı oyuncak oynanırken söylenen bir tekerlemedir. Sizler de oyun oynarken tekerlemeler söyler misiniz? Kullandığınız tekerlemeler varsa söyleyiniz?

Y5:.....

S6: Metindeki babanın kırmızı yoyo karşısındaki tutumu ile çocuğun kırmızı yoyo karşısındaki tutumlarını karşılaştırınız. Büyükler ile çocukların oyuncaklarla ilgili tutumları arasında ne gibi farklılıklar vardır? Açıklayınız.

Y6:.....

S7: Siz bu öyküye bir başlık verecek olsanız hangi başlığı verirdiniz? Neden? Açıklayınız.

Y7:.....

.....

S8: Siz de bu öyküden yola çıkarak bir soru oluşturunuz. Sorunuzu sınıf arkadaşlarınızdan birine yöneltiniz.

Y8:.....

.....

S9: Okuduğunuz metni kısaca özetleyiniz.

Y9:

SORULAR-YANITLAR

S1: Aşağıdaki tümcelerde koyu yazılmış olan sözcük ve sözcük gruplarının anlamlarını tümcelerin bağlamından yola çıkarak bulmaya çalışınız. Öngörülerinizin doğruluğunu Türkçe Sözlük'e bakarak denetleyiniz. Siz de bu sözcükleri anlamlarına uygun olarak birer tümce içerisinde kullanınız.

Yassı bir tahtaya ortasından ip geçirmişler dedim, yine olmadı.

Bakıyor bakıyor, "**kuşpalazı**" gibi bir söz duyuyorum.

Yatakta **keyif çatmalar**.

Y1:.....

.....

S2: Yaşanmayan, **elde edilemeyen** şeyler elde edilenlerden neden bu denli değerli oluyor, bir türlü anlayamadım...

“elde edilmeyen” sözcük grubuyla anlatılmak istenen nedir? Açıklayınız.

Y2:.....
.....
.....

S3: Metinde geçen anahtar sözcüklerden üç tanesini yazınız.

Y3:.....
.....
.....

1. Etkinlik:

Aşağıdaki tabloya verilen sözcükleri yerleştiriniz.

karabaş, merve, arkadaş, köpek, bursa, ülke

Özel Adlar	Cins Adlar
.....
.....
.....

2. Etkinlik:

Aşağıdaki yüzlerin hangi duygu durumlarını yansıttığını altlarındaki boşluklara yazınız. Bulduğunuz sözcüklerden hangisinin soyut hangisinin somut anlamlı olduğunu belirtiniz.

.....

3. Etkinlik:

Yukarıdaki resimlerde yer alan duygu durumlarından birini seçiniz. Seçtiğiniz duygu durumunu yaşamınıza neden olan bir konuşma metni kurgulayınız. Kurguladığınız konuşmayı konuşma yöntem ve tekniklerine uygun olarak gerçekleştiriniz.

4. Etkinlik:

Aşağıdaki varlıkları adlandırınız.

.....

.....

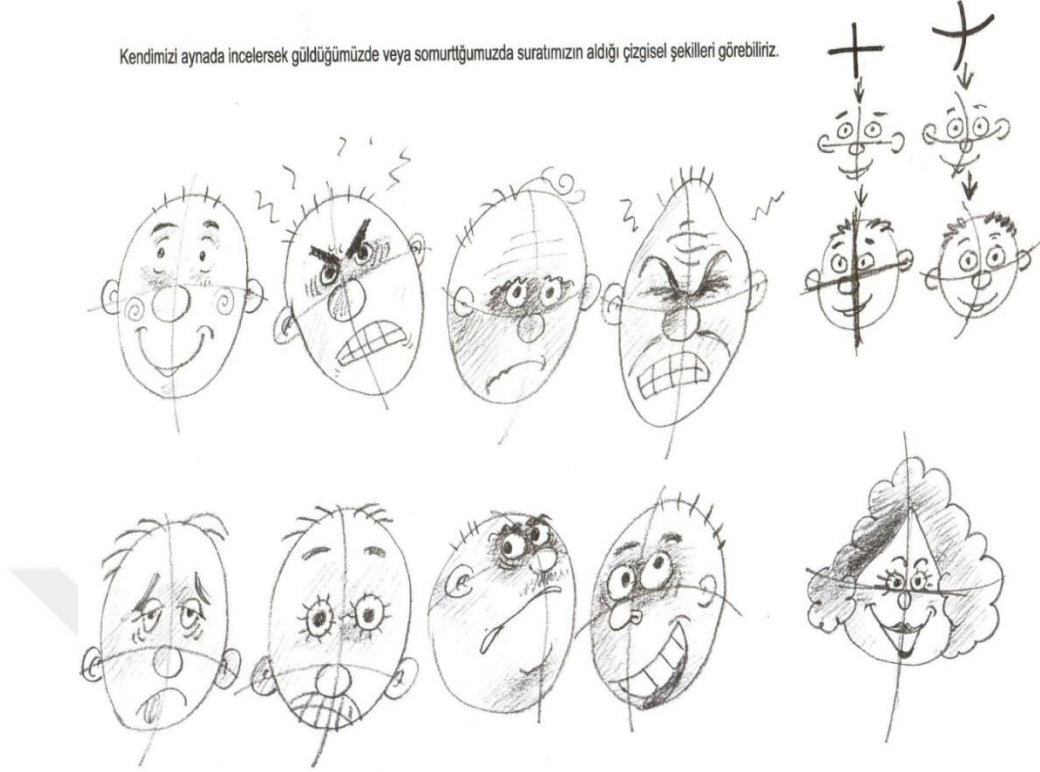
5. Etkinlik:

Aşağıdaki tümcelerde koyu renkle yazılmış sözcüklerin somut, soyut, tekil, çoğul, topluluk, özel, cins adlardan hangileri olduklarını boşluklara yazınız.

- Tüm **sınıf** ödevlerini eksiksiz yapmış.
...sınıf: somut ad, topluluk adı, tekil ad, cins ad.....
- Yaptıklarını görünce onun **kalpsiz** bir insan olduğunu anladım.
...kalpsiz:.....
- **Minnoş** hasta olduğu için veterinerine götürdük.
...Minnoş:.....
- **Düşlerimde** bile görmediğim bir başarıya ulaştım.
...düşlerimde:.....

7. Etkinlik:

Kendimizi aynada incelersek güldüğümüzde veya somurttuğumuzda suratımızın aldığı çizgisel şekilleri görebiliriz.

(Yavuz, 2012: 4).

Yukarıda verilen çizimlerin benzerlerini sen de yapabilirsin.

9. Etkinlik:

Yay ayraçın kullanım alanlarını Tekir'den öğrenebilirsiniz. Tekir'e göre yay ayraç nerelerde kullanılır?

VİRGÜL'ÜN OYUNCAKLARI

Ayraç'la Köşe'li,
Uzun'la Kısa,
Tırnak'la Çengel'dir,
Virgül'ün oyuncakları.

Ama nedense
Sevmez Nokta,
Birlikte yapamadığımız
Bu oyuncaklarla
Oynamayı.

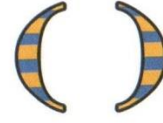
İşte bu yüzden,
Şimdi

Ben gösterirken
Virgül'ün oyuncaklarını,
O da anlatacak sizlere
Sevmediği bu oyuncakların
Nerelerde
Nasıl kullanıldıklarını.

NOKTA AYRAÇ'I ANLATIYOR

Bence Ayraç
Bir ceviz kabuğuna benziyor
Ve içinde

* CÜMLE İÇİNDE GEÇEN BİR SÖZÜN,
O CÜMLEDEN AYRI AÇIKLAMASINI YA
DA BAŞKA BİR DİLDEN KARŞILIĞINI
SAKLIYOR.

Tekir (uygar kedi) Ayraç'ı anlatıyor, gibi.

Tekir,
Alıyor bu oyuncağı eline,
Koyuyor kuyruğunun yerine.
Ve bana
“Biliyor musun,
Kedi dilinde kuyruk,
Tüylü değnek demektir,” diyor
Bu tüylü değnek sözcüğüne
Ben de çok gülüyorum.
“Tekir,
Kuyruğun ayçöreğine benzedi
Haberin olsun
Bu gece sen uyurken
Yiyeceğim,” diyorum.

AYRAÇ, VİRGÜL'ÜN OYUNCAĞIDIR.

UYGAR KEDİ
NOKTALAMA
İŞARETLERİNİ
ÖĞRETİYOR.

NOKTA'YLA OYNAMAK İSTEMİYOR.

(Ural, 2013: 72-73).

10. Etkinlik:

Siz de aşağıdaki tümcelerde gerek duyduğunuz yerlerde yay ayraç kullanınız.

•Sonra bu aşk, aylarca Pek aylarca değil! kin ve nefret perdesi ardında kendini gizledi.

Fethi Naci, 60 Türk Romanı Akt. Bilgin, 2013: 144.

•İhtiyar –Bekleyen adama yaklaşıyor. Bu otobüs nereye gider yavrum? Bana yardım eder misin?

•Atatürk 1881-1938 Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusudur.

•“...O Ali sınıfın birincisiydi.”

•A Yapım Ekleri

11. Etkinlik:

Aşağıdaki renkli kutucuklarda yer alan sözcüklerden örnekteki gibi birleşik sözcükler oluşturunuz. Ayrı yazılan birleşik sözcüklerin aralarına “çarpi” (X) işareti koyarak, bitişik yazılan bileşik sözcüklerin aralarına “artı” (+) işareti koyarak birleştiriniz.

KAYIP	HANIM	DOKUZ
OLMAK	ETMEK	SAYAR
HASTA	TAŞ	SUYU
ELİ	ÇAMAŞIR	BİLGİ
KAYIP	+	ETMEK

12. Etkinlik:

Aşağıdaki bilmecelerin doğru yanıtlarını kimler bulabilecek?

Gece yerinde durur

Gündüz olunca kaybolur

Yolcuları pek sever

Yiten yolu o bulur.

(.....)

Yazı baharı görmedim

Öyle kötü ki yazgım

Kıştan başka

Söz bilmedim.

(.....)

(Ural, 2012/a: 17).

13. Etkinlik:

1. **Bilmece:** Şekere benzer tadı yok,
Gökte uçar kanadı yok. (.....) (Sever, Kaya ve Aslan, 2008: 100).
2. **Bilmece:** Canlı kaçar, cansız kovalar. (.....) (Sever, Kaya ve Aslan, 2008: 100).
3. **Bilmece:** Dal üstünde kilitli sandık. (.....) (Vural, 2003:237).
4. **Bilmece:** Ben çaldım, herkes hırsız dedi, sen çaldın hiç kimse ses etmedi. (.....) (Vural, 2003: 237).
5. **Bilmece:** Bir ufacık kutucuk, içi dolu yongacık. (.....) (Vural, 2003: 237).

a) Metnin kahramanı çocuğun saatlerce, hiç bıkmadan denize bakmasının nedeni sizce nedir?

.....

b) Siz bu metne bir başlık koyacak olsanız hangi başlığı koyardınız? Nedeni ile birlikte açıklayınız.

.....

c) Yukarıdaki metinde geçen somut ve soyut anlamlı; tekil ve çoğul sözcüklerden üçer örnek yazınız.

.....

3-

İLK SÖYLEŞİ

Yeni tanışan

İki çocuk için

Güçtür ilk konuşma

Sözcükleri anımsayıp

Tümceleri kurma

İlk önce

“E.e.e... e.eee...” denir

Ya da

Sanki tanışıyormuş gibi

“Nasılsınız?”

İşte böyle başladı

Sali'nin de

Gani'yle konuşması

Sonra bir ara

Dedi ki Gani;

“İnan Sali

Benim de senin gibi

Gırnatamdan* başka

Arkadaşım olmadı”

*Gırnata, klarnet demektir.

(Ural, 2007: 52).

a. Şiirde değinildiği gibi siz de yeni birisiyle tanışırken konuşmakta zorluk çekiyor musunuz? Neden? Açıklayınız.

.....

b. Siz yeni biriyle tanıştığınızda ilk olarak hangi sözcükleri kullanırsınız?

.....

c. Sizin en yakın arkadaşınız kimdir? O kişi, varlık ya da nesne nasıl sizin en yakın arkadaşınız olmuştur? Açıklayınız.

.....

4-

- a. ...Kadın oturduğu banktan kalkar. Ellerini kabanının ceplerine sokup yürür. Saçları gözlerinin üstüne düşer. Adımlarını yavaşlatır, başını hafifçe yana döndürüp rüzgârın saçlarını geriye atmasını bekler. Rüzgâr saçlarını geriye atar. Gözlerini kısarak çocuğa bakar, denize bakar, martılara bakar. İçi bir tuhaf olur...

Cemil Kavukçu (Gümüş, 2012: 129)

Öyküler giriş, gelişme, sonuç (serim, düğüm ve çözüm) olmak üzere üç bölümden oluşurlar. Yukarıdaki paragraf Cemil Kavukçu'nun Sessizlik adlı öyküsünün gelişme paragraflarından biridir. Siz de gelişme bölümü verilen bu öyküye uygun giriş ve sonuç bölümleri yazınız.

.....

b. Duygular izlekli (temalı) bir şiir yazınız.

5-

a. Aşağıdaki tümcelerde yer alan altı çizili sözcüklerin soyut anlamlı olanını maviye somut anlamlı olanını kırmızıya boyayınız.

- Her gün yeni bir umut düşer içime.
- Yemeğini bitirmeden dışarı çıkamazsın.

b. Aşağıdaki tümcelerde geçen özel adların altını çiziniz.

- Pamuk beyaz bir kedidir.
- İstanbul Türkiye'nin en kalabalık şehridir.

c. Aşağıdaki bulmacada geçen topluluk adlarını bulunuz.

D	A	L	A	Y
E	K	R	O	ř
M	S		R	
E	İ	Y	D	M
T	A	B	U	R

. Aşağıdaki birleşik sözcüklerin yazımında yanlışlık yapılmış mıdır? Yanlış yazımları düzelterek yeniden yazınız.

Bıçerdöver
Sivri sinek
Beş taş
Kayıp etmek
Aşevi

d. Aşağıdaki tümcelerde uygun olan yerlere yay ayraç işaretini koyunuz.

- Merve en yakın arkadaşım çok heyecanlı biridir.
- Anne –Evden çıkar. Anahtarını almayı sakın unutma!
- Atatürk 1881- 1938 Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusudur.
- Einstein Aynştayn önemli bir bilim adamıdır.

EK C. 2.
Öğrenci Etkinlik Kitapçığı 2 (Bir Çiğlık)

ÖĞRENCİ ETKİNLİK KİTABI 2

BİR ÇIĞLIK

(Sevim AK)

BİR ÇIĞLIK

Keskin bir düdük sesiyle olduğumuz yerde kaldık. Bağrışlar kesildi, koyu bir sessizlik aldı yerini. Bakışlarımız düdük sesinin geldiği yere çevrildi. Beden eğitimi öğretmenimiz gelmişti.

İkinci düdük sesiyle sıraya geçmiştik. Ellerimizi önümüzdeki arkadaşımızın omzuna uzatmış, bir kol boyu uzaklıkta durmuştuk.

Öğretmen, beyaz şort, beyaz atlet ve beyaz keten ayakkabıdan oluşan giysilerimize tek tek göz gezdirdi. Tertemiz olmamızı istiyordu. Bir sporcu düzenliliğiyle dikkat çekmeliydi. Öğretmen bana doğru yaklaşırken, ayakkabımda bir is lekesi gözüme çarptı. Alelacele silmeye çalıştım olmadı. Ayakkabımın burnuna doğru siyahlık yayıldı, kaldı. Suç işlemişçesine çekinerek öğretmene baktım. Gözlerimiz karşılaştı.

“Sen neden arkada duruyorsun? Öne geç, bakayım! Boyun çok kısa, zayıfsın da. Arka sırada kaybolmuşsun.”

Öne geçtim. Boyumun kısa olduğunun ikide bir söylenmesine kızıyordum. Babam spor yaparsam, annem de çok yersem boyumun uzayacağını söylüyordu. Babamın düşüncesi daha mantıklı gelmişti, ama mahalle arasında her gün top oynamama rağmen boyum bir parmak bile uzamıyordu.

Üçüncü düdük sesiyle rahatlamıştık. Denetim bitmişti. Artık öğretmenimiz konuşacak, biz dinleyecektik.

“Çocuklar bildiğiniz gibi beden eğitimi derslerinin amacı bedenimizi geliştirmektir. Bu yıl hepinizin derslerden daha çok zevk alması için değişik bir yöntem uygulayacağım. Yeteneklerinize göre takımlara alacağım...”

Bu fikir hoşumuza gitmişti. Sevinçle el çırdık.

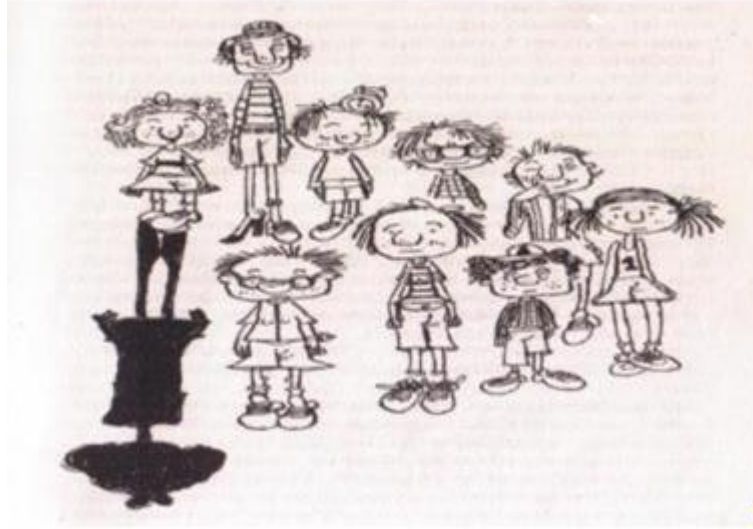
“Susun bakayım! Şimdilik koşu, uzun atlama, jimnastik ve takla atma gruplarını oluşturmak istiyorum...”

Hemen parmağımı kaldırdım. Uzun atlama grubuna girmek istiyordum. Evimizin arkasındaki inşaatın kum havuzuna az mı atlamıştım? Bu takımın kaptanı bile olabilirdim.

“Öğretmenim, beni uzun atlama takımına yazın!”

Öğretmen gülümsedi.

“Yavaş ol bakayım. O kadar kolay mı? Önce bir eleme yapacağım. Başarılı olursan seçilirsin... Çocuklar hepiniz yan yana dizilin! Çabuk olun! Koşu takımı için koşu denemesi yapacağız. Koşu alanı okul çevresi. Tam iki tur atılacak. Anlaşıldı mı? Haydi!”

Öğretmen üçe kadar saydıktan sonra kronometreyi çalıştırdı. Fırladık. Aksilik değil mi, hemencecik ayakkabılarımın bağı çözüldü. Ayaklarıma dolanıyor, hızlı koşmamı engelliyordu. Üstelik ayakkabılar ağabeyimindi, bana bir numara büyüktü. Bir ara arkama baktım. Sınıfın yarısından çoğunu geride bırakmışım. Bu yarış iyi derece ile bitirip koşu takımına seçilebilirdim. Ayakkabılarımı bir çırpıda ayağımdan çıkardım. Hafiflemiştim. Hızımı kolayca artırdım, hemen önümdeki Serkan'ı geçtim. Kalbimin gürültüsü çoğalmış, sırtım ter içinde kalmıştı. Soluğum kesiliyor, gözlerim kararıyordu. Öğretmen düdüğünü öttürdü, olduğumuz yerde kaldık. Dokuzuncu olmuşum. Takıma seçildiğim kesindi.

Öğretmen sonuçları açıkladığında donup kaldım. İlk on dereceyi alanlar ve benden gerilerde olduğu halde uzun bacakları yüzünden öğretmenin iyi koşabileceğine inandığı Ali, Serkan ve Cem koşu takımına seçilmişlerdi. Ben ayakkabılarımı çıkardığım için eşitliği bozmuş ve yarışma kurallarına uymamışım. Yarış dışı tutulmam bu nedendendi.

Üzüntüm kısa sürdü. Çünkü koşu takımından çok, uzun atlama grubuna girmek istiyordum.

Öğretmen bizi bahçedeki kum havuzunun kenarına götürdü. Sırayla atlamaya başladık. Atlayanın topluklarının değdiği yer işaretleniyor, uzun bir cetvelle atlama mesafesi ölçülüyordu. Sıra bana geldiğinde çok heyecanlandım. Ne de olsa en deneyimli ben sayılırdım. 5,30 metre gibi bir sonuç alırsam, öğretmenim kim bilir nasıl şaşıracaktı!

Terslik, kum havuzunda da yakamı bırakmamıştı. Tam hızımı almış atlarken anlayamadığım bir nedenle dengem bozuldu. Önce sağ ayağımın topuğu kumlara degecekken başım kumlara gömülüyordu. Havuzda en ileri düşen ben olmuştum. Ama ne yazık ki ölçüm topuklarımın değdiği noktadan yapılıyordu, başın değil. Sonuç 1,30 metre idi. Bu gerçek derecem olamazdı. Tekrar atlamalıydım. Üzerime yapışan kum taneciklerini silkeledim.

“Öğretmenim, bir kez daha atlayabilir miyim? Terslik oldu.”

“Olmaz. Herkesin bir atlama şansı var. Seni tekrar atlatırsam, öteki atlayamayan arkadaşların da isterler.”

Böylece uzun atlama takımına da seçilememiştim. Bacakları uzun, sırtı dik, karnı sert olanlar seçilmişlerdi ama.

Sıra takla atmaya gelmişti. Takla her gün oynadığım basit bir oyundu. Takıma seçileceğimden emindim.

Taklam son derece düzenli ve kurallara uygundu. Öğretmen bile beğenmiş, taklamdan sonra aferini yapıştırmıştı. Şansa bakın! Bu kez sınıfın büyük çoğunluk güzel takla atmaya becermiş ve iyi puan almıştı. Benim kollarım güçlü ve adaleli, bacaklarım da kalın olmadığı için kazanamamıştım. Ağlamaklı olmuştum.

Öğretmen zayıf ve yaşına göre küçük duran öğrencilerin jimnastik grubuna seçildiğini söyledi. İyi ama, ben jimnastik yapmak istemiordum ki!

“Öğretmenim, beni jimnastik grubundan alın! Öteki takımlardan birine girmek istiyorum.”

Öğretmen yüzünü ekşitti.

“Her şeye itiraz ediyorsun. Var mı senin gibisi? Önce bedenini geliştir, sonra takıma girmeyi düşünürsün.”

Düdüğünü öttürdü. Sıraya geçtik. Donup kalmış, öğretmenin gözlerinin içine bakıyorduk. Ses çıkmıyordu. Birden göğün gürlemesini diledim. Hava pırıl pırıldı. Okulun sokağından bir araba kornasını öttüre öttüre geçsin istedim, geçmedi. Sessiz ve kıpırtısız öğretmenin yapacağı ufak bir hareketi bekliyorduk. O an bir çığlık olsam dedim, sessizliği delip geçen sipsivri bir çığlık!

Aniden önümde güçlü kol ve bacaklar, sağlam dik sırtlar, taş gibi karnılar belirdi. Üzerime doğru geliyor, ezmek istiyorlardı. Kollarımı iki yana açtım. Paten yapar gibi kayarak aralarından geçmeye çalıştım. Gittikçe yakınlaşıyorlardı. Ellerimle tüm gücümü kullanarak itmek istedim. Öylesine güçlüydüler ki, kımıldamıyorlardı bile. Bir kol boynuma dolandı, sıkmaya başladı. Nefesim kesilmişti. Olanca gücümle haykırdım.

Çığlığım kulağıma geldiğinde gözlerimi açtım. Herkes dağılmıştı. Öğretmenim ve hademeler başıma buz torbası koymuş, üstüme su serpiyorlardı. Sessizlik bozulmuştu. Öğretmenimiz düdüğünü dudaklarına doğru yaklaşıtıyordu.

SORULAR-YANITLAR

S1: Öyküye göre bir sporcu hangi özelliği ile ilgi çekmektedir? Açıklayınız.

Y1:.....

S2: İlgi ve yetenekleriniz doğrultusunda yaptığınız seçimlerde mi; size önerilen seçimleri yaptığınızda mı daha başarılı ve mutlu olursunuz? Neden? Açıklayınız.

Y2:.....

S3: “*Aksilik değil mi, hemencecik ayakkabılarımın bağı çözülüverdi. Ayaklarım doluyor, hızlı koşmamı engelliyordu. Üstelik ayakkabılar ağabeyimindi, bana bir numara büyüktü. Bir ara arkama baktım. Sınıfın yarısından çoğunu geride bırakmıştım. Bu yarışını iyi derece ile bitirip koşu takımına seçilebilirdim. Ayakkabılarımı bir çırpıda ayağımdan çıkardım.*” Öykü kahramanının koşuyu kazanmak için yaptıklarını nasıl değerlendirirsiniz? Siz böyle bir durumda olsaydınız nasıl davranırdınız? Açıklayınız.

Y3:.....

S4: Haksızlığa uğradığınızı düşündüğünüzde neler yaparsınız, tepkilerinizi nasıl belli edersiniz? Açıklayınız.

Y4:.....

S5: Öykü kahramanı jimnastik yapmayı istememesine karşın vücut özellikleri uygun olduğu için jimnastik grubuna seçilmiştir. Sizce öykü kahramanı jimnastikte başarılı olabilir mi? Siz istemediğiniz bir spor dalına seçilseniz o alanda başarılı olabilir misiniz? Neden? Açıklayınız.

Y5:.....

S6: “*Boyumun kısa olduğunun ikide bir söylenmesine kızılıyordum.*” Sözleriyle öykü kahramanı bir durum karşısındaki duygularını dile getirmektedir. Fiziksel kusurlarınızın size sık sık anımsatılması sizde hangi duyguları uyandırır? Açıklayınız.

Y6:.....

S7: “O an bir çığlık olsam dedim, sessizliği delip geçen sipsivri bir çığlık!” Öykü kahramanı neden bir çığlık olmak istemiştir? Sizin de bir çığlık olmak, çığlık atmak istediğiniz durumlar oldu mu? Neden? Açıklayınız.

Y7:.....

.....

S8: “Çığlık” adlı resimle “Bir Çığlık” adlı öykü arasında benzerlikler var mıdır? Varsa bu benzerlikler nelerdir? Açıklayınız.

Y8:.....

.....

S9: “Bir Çığlık” adlı öykünün resimlerini inceleyiniz. Resimde niçin bir tek gölge vardır. Söz konusu gölgenin sizde çağrıştırdığı duygu ve düşünceler nelerdir? Resimlerde ilginizi çeken diğer ayrıntılar nelerdir? Açıklayınız.

Y9:.....

.....

S10: Sizce, bu öyküye uygun bir başka başlık ne olabilirdi? Neden? Açıklayınız.

Y10:.....

.....

SORULAR-YANITLAR

S1: Aşağıdaki tümcelerde koyu yazılmış olan sözcüklerin ve sözcük gruplarının anlamlarını tümcelerin bağlamından yola çıkarak bulmaya çalışınız. Öngörülerinizin doğruluğunu Türkçe Sözlük’e bakarak denetleyiniz. Siz de bu sözcükleri anlamlarına uygun olarak birer tümce içerisinde kullanınız.

Öğretmen, beyaz şort, beyaz atlet ve beyaz keten ayakkabıdan oluşan giysilerimize tek tek **göz gezdirdi**.

Koşu alanı okul çevresi. Tam iki **tur** atılacak.

Öğretmen üçe kadar saydıktan sonra **kronometreyi** çalıştırdı.

Ayakkabılarımı **bir çırpıda** ayağımdan çıkardım.

Öğretmen sonuçları açıkladığında **donup kaldım**.

Öğretmen **yüzünü ekşitti**.

Y1:.....

.....

S2: O an bir çığlık olsam dedim, sessizliği delip geçen **sipsivri bir ığlık!**

Keskin bir düdük sesiyle olduğumuz yerde kaldık.

“Keskin bir ses” ve “sipsivri bir çığlık” sözcük gruplarıyla anlatılmak istenen nelerdir? Açıklayınız.

Y2:.....
.....
.....

S3: Öykünün anahtar sözcüğü sizce ne olabilir?

Y3:.....

1. Etkinlik:

Yaşantılarınızdan yola çıkararak anımsadığınız bir duygu durumunu resimleyiniz.

2. Etkinlik:

Aşağıda verilen öykü çizelgesindeki boşlukları doldurunuz.

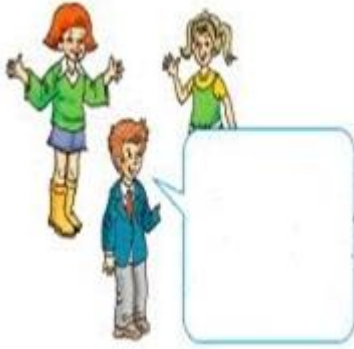
Öykü Çizelgesi:

Baş kişi:..... Yardımcı Karakterler.....	Olay:.....
Öykünün Adı:.....	
Yer:.....	Zaman:.....

3. Etkinlik: Öykünün baş kişinin özelliklerini yazalım.

Ahmet ve Eren futbol oynuyordu.
..... futbol oynuyordu.

..... seni görmeyi çok istiyoruz.

El..... koruyalım.

..... gitsem?

..... gökyüzünde uçuyor.

Yukarıdaki resimde yer alan adıları, resimlerin üzerindeki boşluklara yazınız.

2. Etkinlik:

Aşağıdaki tümcelerde kullanılan adıları ve türlerini belirtiniz.

Onlar okula gelmedi.

Kimimiz ilk kez böyle bir durumla karşılaşıyorduk.

Seninle bu işin üstesinden gelebiliriz.....

Bugüne dek kimsenin kalbini kırmadım.

Her yaz buraya tatile geliyorlar.....

Onu bana alır mısın?

Penguen Çocuk (2012: 97)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

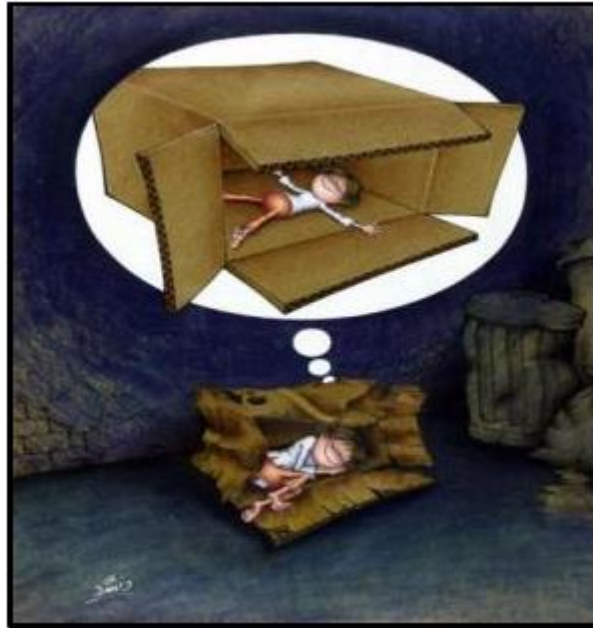
.....

.....

.....

.....

.....

Dokshid GHODRATIPOUR (2008). Aydın Doğan Vakfı Uluslararası Karikatür Yarışması. İran Başarı Ödülü

Hoş bir kuaför salonunda bulunduğunu, bir hanımın saçlarını harika lülelerle süslediğini, hanımın da ona övgüyle, “Bayan Rosalinde, saçımı gerçekten çok güzel yaptınız!” dediğini gözünün önüne getirdi.

Satış elemanı olmayı da denedi Rosalinde. Çalışma masasını temizledi ve buzdolabındaki her şeyi getirip masanın üstüne koydu. Müşteri olarak kedi geldi. Rosalinde kediye sucuk, peynir ve tereyağı sattı. Kedi sucukla ya da peynirle birlikte masadan atlayıp giderken, “Yine bekleriz, efendim,” dedi.

Rosalinde, yarım gün bir büroda çalışan annesinden, orada neler yapıldığı hakkında bilgi aldı.

Ayrıca çocuk doktorluğu konusunda ayrıntılı düşündü: Aşı yapmak, açık ağızların içine bakmak, göğüs dinlemek, nabız saymak, ilaç yazmak. “Korkacak bir şey yok” demek, hastane gibi kokmak, beyaz bir odada oturmak, çok para kazanmak, karın kesmek, hasta çocukları evlerinde ziyaret etmek...

Saatlerce, günlerce, haftalarca, aylarca düşündükten sonra, “Hepsi de çok iyi, çok güzel, çok saygıdeğer meslekler, ama hiçbiri bana göre değil!” dedi Rosalinde.

Çünkü hiçbiri açık deniz kaptanı, jet pilotu, astronot, köprü mühendisi ve tabii, kalecinin yanında bir anlam ifade etmiyor!

Fredi, Rosalindelerde misafir. Doğum günü armağanı buldozerle, tahta küplerle ve araba pistiyle oynuyorlar. Rosalinde, Fredi’ye meslek konusunu açıklamaya çalışır. Fredi onun arkadaşı. Fredi’nin bunu anlaması gerekir.

Ama Fredi, “Sen mühendis olamazsın. Mühendis olunca, bir yığın sayıyla ve hesapla uğraşmak gerekir. Kızlarda bu yetenek yoktur!” diye iddia eder.

Matematik sınavlarında Fredi, Rosalinde’den kopya çeker hep. Rosalinde onun sıra arkadaşı olmasaydı bir sürü zayıf olurdu. Öğretmen, Fredi’yi tahtaya çağırdığında da, Rosalinde ona fısıldayarak yardım eder.

“Hem, kızlar teknikten anlamazlar,” diye iddia eder Fredi.

Rosalinde, dün onun dört uçlu tükenmezini tamir etti, çünkü Fredi bu işi becerememişti.

Önceki gün ise Rosalinde, Fredi’ye, çalar saatteki dişlilerin neye yaradığını, bu tip saatlerin niye zembereğe ihtiyaç duyduğunu, onların zembereği varken pilli saatlerin neden olmadığını ve neden çok daha az dişliyle çalıştıklarını açıklamıştı. Rosalinde bulları bilir. Çünkü büyükbabası ona anlatmıştı.

“Hele kaptan, hiç olamazsın,” der Fredi. “Kaptan dediğin çok cesur olmalı. Kaptanlara, bir kızın sahip olabileceğinden üç kat fazla cesaret gerekir!”

Bunun üzerine Rosalinde, “Seni aptal, seni!” diye bağırır öfkeyle. “Üç metre yüksekliğindeki trampleden atlama cesaret eden kim? Ben miyim, yoksa sen mi? Karanlık bodruma inmeye cesaret eden kim? Ben miyim, yoksa sen mi? Kim kestane ağacına tırmanıyor? Ben mi, yoksa sen mi?”

Fredi, sanki bunlar çok fazla cesaret gerektirmeyen şeylermiş gibi davranır. “Ben de yapabilirim bunları. Ama yapmak istemiyorum, hepsi bu!” der.

İşte o anda Rosalinde'nin tepesi öyle atar ki, öfkeden kıpkırmızı kesilip titremeye başlar. Ayağa fırlar ve Fredi'yi kolundan yakalar. "En az senin kadar cesur olduğumu itiraf et!" diye kükrer.

Fredi denileni yapmaz. Rosalinde, Fredi'yi çekiştirerek koltuktan kaldırır. Var gücüyle sarsar.

Fredi kendini kurtarmak ister, ama başaramaz. Bunun üzerine, Rosalinde'nin bacağına bir tekme atar.

Tekmenin acısı, öfkeli Rosalinde'yi daha da öfkelenendirir. Fredi'yi tuttuğu gibi kaldırır ve yatağın üstüne fırlatır.

Fredi yatağın üstüne savrulur. Yatak hoplar, şilte gıcırda ve Fredi bağırır: "Ne olursa olsun, gerçek bir erkek mesleği için yeterince güçlü değilsin!" Bunları söylerken yanaklarından yaşlar süzülür.

Bunun üzerine Rosalinde pes eder! Bazen, "haklı olmak" bir işe yaramaz. Bazen, "haklı olduğunu" gösteren tüm kanıtlar da bir işe yaramaz. İnsanı çatlatır bunlar, diye düşünür Rosalinde.

Fredi yatakta yatmayı sürdürür. Küsmüştür. Rosalinde tekrar masaya oturur ve buldozerle oynamaya devam eder, ona tahta küpler taşıtıp boşalttırır. Fredi eninde sonunda yanıldığını anlayacak! Sonunda, satış elemanı ya da hastabakıcı, çocuk bakıcısı, sekreter, bebek hemşiresi, servis görevlisi ya da yuva öğretmeni o olacak! Ve bir gün imza istemek için bana gelecek! Kadın kalecilerden imza almak için herkes deli olur! Karşımda uzun bir kuyrukta sıraya girebilir!

Ama ona imza verir miyim vermez miyim, orasını düşünmem gerek, diye aklından geçirir Rosalinde.

Christine Nöstlinger (2010: 58-65).

SORULAR-YANITLAR

S1: Metne göre kızlar hangi meslekleri yapabilir? Açıklayınız.

Y1:.....

.....

S2: Kızların ve erkeklerin yapabileceği meslekler ayrımının olduğuna inanıyor musunuz? Böyle bir ayrım sizce doğru mudur? Neden? Açıklayınız.

Y2:.....

.....

.....

S3: Rosalinde'nin tüm arkadaşları onun kaleci olmak istemesiyle alay etmektedirler. Siz Rosalinde'nin yerinde olsaydınız hangi duygu durumları içinde olurdunuz? Açıklayınız.

Y3:.....

.....

S4: Rosalinde arkadaşı Fredi'ye güçlü olduğunu göstermek için nasıl davranmıştır? Rosalinde'nin bu davranışını nasıl değerlendiriyorsunuz? Siz Rosalinde'nin yerinde olsaydınız nasıl davranırdınız? Açıklayınız.

Y4:.....

.....

S5: İnsanlar sevmediği mesleklerde mutlu olabilirler mi? Sizce öykü kahramanı Rosalinde başarılı bir satış elemanı ya da doktor olabilir mi? Neden? Siz istemediğiniz bir mesleği seçerseniz o alanda başarılı olabilir misiniz? Neden? Açıklayınız.

Y5:.....

.....

S6: Arkadaşlarımız bizlerle düşlerini paylaştığında onlara nasıl davranabiliriz? Rosalinde'nin arkadaşlarının tutumlarını doğru buluyor musunuz? Sizce nasıl davranabilirlerdi? Açıklayınız.

Y6:.....

.....

S7: Rosalinde bütün olumsuzluklara karşın düşlerinden vazgeçmiş midir? Siz Rosalinde'nin yerinde olsaydınız düşlerinizden vazgeçer miydiniz? Açıklayınız.

Y7:.....

.....

S8: Siz de bu öyküden yola çıkarak bir soru oluşturunuz. Sorunuzu sınıf arkadaşlarınızdan birine yöneltiniz.

Y8:.....

.....

4. Etkinlik:

Aşağıdaki şiiri okuyunuz. Siz de herhangi bir duygu durumunu anlatan bir şiir yazabilir misiniz?

ŞAŞKINLIK

İrkildi

Yok dedi yaşlı adam

Nedir bu karışmalar

Yazılan değişir miymiş

Kendi kendine

Gelir miymiş burasına orası

Sus duymasın kimse

Yanlış anımsıyorum besbelli ben

Sus işitmesin kimse

Sözcükler

Yer değiştirir miymiş

Fazıl Hüsnü Dağlarca (Dağlarca, 2010: 20)

5. Etkinlik:

Aşağıdaki metinde uygun yerlerde virgül kullanınız.

Feten'in babası köyün korucusuydu. Yoksuldu ama güçlüydü korkusuzdu. Evine çocuklarına bağlı dürüst ve çalışkan bir adamdı. Kazancıyla karısını ve çocuklarını doyurur sırtlarındaki giysileri yılda bir yenilerdi. Gece gündüz köy koruluğunu bekler köye arada bir uğradı.

Her gidişinde silahını yağlayıp doldurur azık torbasını düzer çocuklarını sevip okşar eve tuz şeker yağ gibi gerekli yiyecekleri satın alır; sonra yine korudaki kulübesine dönerdi.

Dayıoğlu (2008: 8)

6. Etkinlik: Aşağıdaki resimlerde yer alan bilmeceleri yanıtlayınız.

Nur İçöz (2011/a:24-43, 2011/b: 7-9)

7. Etkinlik:

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, cinler cirit oynarken eski hamam içinde... Dırıldıydı, mırıldıydı, raftan fincan düştü kırıldıydı, hem de ne fincan ya!.. Dedemin dedesinden kalma, kulpu kırık, kenarı yok, şu ahım şahım fincan... O akşam ne cezveyi köpürdetebildim, ne de kahveyi köpürdetebildim bakın hele, şu ettiği yetmiyormuş, kırdığı kırıkı geçmiyormuş gibi, bir de karşımıza geçip oh çekmez mi, bizim düdüğ fare!.. Kızmayın benim canım efendim, bu farenin derdinden bittim, tükendim. Benim gibi bir adam değil, kambur felek, kadife yelek bile dayanamaz buna. Bir gece değil, beş gece değil, her gece bu, kuyruğunu yay

ediyor, unu bulguru pay ediyor; yağı, kıymayı zay ediyor... Öyle ya, hani han, hani haman? Bir gece düşündüm taşındım, tatlı tatlı kaşındım; baktım ki olur gibi, olacak gibi değil, ne yapıp ettim, telli pullu bir arzuhal yazdım kediye; dilediğim yerini bulursa, kilerde nöbet bekleteceğim...

Eflatun Cem Güney (Vural, 2003:117)

Yukarıda verilen metni kim yanlışsız okuyabilecek?

DEĞERLENDİRME

1.

ÖĞRENCİLERİN DERSİ DEĞERLENDİRME ÇİZELGESİ

(Öğrenciler dersle ilgili düşüncelerini yüz ifadelerinin içini doldurarak belirtirler.)

	HAYIR ☹	BAZEN 😊	EVET ☺
Türkçe dersinde kendimi özgür hissediyorum.			
Ders benim için eğlenceli geçiyor.			
Öğretmenim duygu ve düşüncelerimi anlatabilmem için beni isteklendiriyor.			
Türkçe dersinden sonra kitap okuma isteği duyuyorum.			
Öğrenemediğim zaman öğretmenim yardımcı oluyor.			
Öğretmenimiz derse katılmamı sağlayan türlü araç gereçlerden yararlanıyor.			

Türkçe dersinin daha verimli geçmesi için neler yapılmalı? Lütfen önerilerinizi yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.

.....

Milyonluk şehirlerde de yaşasa insanoğlunun hayatında bir yalnızlık, bir kendi içine çekilme günleri doludur. İçimizdeki sevinçleri, kederleri paylaşacak insan nerede? En yakınlarımızdan bile uzaklaştığımız, derdimizi kimseciklere söylemediğimiz günler olmaz mı? Karı, koca, ana, oğul, kardeş, baba hepsi ayrı ayrı kederlenir, ayrı ayrı üzülür. Kendi kendimiz kadar kim paylaşır derdimizi? Gün olur arkadaş, dost, sevgili, oğul, ana, baba, kardeş hepsi elimizi bırakıverir. Öyle günlerin en kaçılacak yeri neresidir?

Sait Faik Abasıyanık (2008: 61)

Aşağıdaki soruları metne göre yanıtlayınız.

a) Yazarın değindiği gibi içinizdeki duyguları kimse ile paylaşamadığınız durumlarda ne yaparsınız?

.....

b) Sizce derdinizi söyleyemediğiniz günlerde kaçılacak bir yer var mıdır? Varsa neresidir? Neden?

.....

c) Siz bu metne bir başlık koyacak olsanız hangi başlığı koyardınız? Nedeni ile birlikte açıklayınız.

.....

3.

AĞACIM

Mahallemizde

Senden başka ağaç olsaydı

Seni bu kadar sevmezdim.

Fakat eğer sen

Bizimle beraber

Kaydırac oynamasını bilseydin

Seni daha çok severdim.

Güzel ağacım!

Sen kurduğun zaman

Biz de inşallah

Başka mahalleye taşınmış oluruz.

Orhan Veli Kanık (2008: 193)

Aşağıdaki soruları şiirden yola çıkarak yanıtlayınız.

a) Şair, ağacını niçin çok seviyor? Sizin de çevrenizde çok sevdiğiniz varlıklar var mı? Varsa bu varlıkları sevme nedenleriniz nelerdir? Açıklayınız.

.....

b) Şairin ağacı daha çok sevebilmesi için ağacın neyi yapabilmesi gerekirdi? Açıklayınız.

.....

c) Şiir sizde hangi duyguları uyandırdı? Kısaca yazınız.

.....

7- Yaşadığınız mahallede sizi mutlu eden şeyler nelerdir? Yaşadığınız mahalleden taşınırsanız neler hissedersiniz? Açıklayınız.

.....

8- Şiirde geçen adları ve türlerini yazınız.

.....

4.

Sevgili Can,

Önceki mektubumda da söylemişim. Okulda en yakın arkadaşım İsoho, yani Çiçek Kız'dı. Ben nasıl yazmaya meraklıysam o da çiçeklere meraklıydı. Her çiçeğin ansiklopedilerden adını bulur, özelliklerini öğrenirdi. Bunları sınıfta tanıttırdı.

Öğretmenlerimiz “bitkibilimci” derlerdi ona. Sevdiği çiçeklerden güzel bir koleksiyon yapmıştı. Bütün sınıf hayran kalmıştı o koleksiyona.

Çiçek Kız’ın koleksiyonunu konuşarak bir oyun yazmayı bile denemiştin.

Çok kısa anlatayım ilk oyunumu. Perde açılıyor. Boş, karanlık bir sahne, ağır ağır aydınlanıyor. Çiçek kızın koleksiyonu görünüyor. Derken koleksiyondan sırayla çiçekler çıkıp geliyorlar. İlk bir kır papatyası çıkıyor ortaya. Ben diyor, “Kırların süsüyüm. Temizliğin simgesiyim. Elbette çocukların da dostu. Kızlar gelin olurken onların başlarına taç olmayı ne kadar çok severim.”

Papatya kenara çekiliyor. Pembe bir gül giriyor sahneye. “Ooo, papatya kardeş, kırların beyaz süsü selam sana” diyor. Sonra, “Ben her eve mutluluk taşıyan çiçeklerden biriyim. Bana bakanların içini sevinç doldurur, sıkıntıları varsa dağılır” diye sürdürüyor konuşmasını. Ardından da öteki çiçekler geliyor, gelen çiçekler duygularını açıklıyorlar.

Çiçek Kız’ın korktuğu başına geldi; atom bombası hastalığına yakalandı. Bunu ilk anlayan ben oldum dersem inanır mısın?

Emin Özdemir (2009: 55-62).

Yukarıdaki metinde geçen bazı sözcük ve sözcük grupları aşağıdaki bulmacanın içine gizlenmiştir. Bu sözcük ve sözcük öbeklerinin anlamları aşağıda verilmiştir. Öngörüle bulduğunuz sözcük ve sözcük gruplarını bulmacadan işaretleyiniz.

K	E	Ç	S	Y	S	L	A	N	Ğ	E	H	Y
O	B	R	A	O	Y	E	T	İ	M	İ	A	R
R	E	J	H	L	A	A	M	I	H	R	Y	T
K	Z	R	N	P	I	N	T	Ç	E	K	R	J
T	F	O	E	O	L	İ	F	K	Ö	İ	A	E
U	C	Ü	M	L	A	Z	L	V	A	L	N	M
Ğ	L	T	E	E	L	E	N	A	H	B	K	İ
U	A	L	K	T	P	E	R	D	E	N	A	N
B	İ	Ş	T	A	K	B	E	Ş	İ	K	L	E
A	N	T	C	H	A	N	B	A	T	M	M	Ğ
Ş	L	I	A	P	Y	İ	E	Y	Ğ	A	A	E
İ	S	Ş	K	A	N	I	Ğ	I	S	Ö	K	İ
N	B	N	A	L	S	S	İ	M	G	E	P	Ç
A	N	G	I	K	L	M	N	N	I	L	P	M
G	T	R	I	H	Y	I	K	L	H	S	A	G
E	S	N	D	A	L	T	E	P	L	İ	Ş	F
L	İ	A	P	O	T	K	I	P	L	A	M	S
M	Ş	K	A	N	T	C	H	A	N	Y	G	E
E	N	A	L	L	I	A	P	Y	İ	O	U	R
K	T	I	K	I	R	A	H	T	A	M	I	H

6. Aşağıdaki metinde gereken yerlerde virgül kullanınız.

Tam altı yaşındayken gerçek öyküler adlı balta girmemiş ormanlardan söz eden bir kitapta korkunç bir resim görmüştüm. Boa yılanının bir hayvanı nasıl yuttuğunu gösteriyordu. Resmin aslına bakarak yukarıya çizdim.

Kitapta şöyle diyordu: “Boa yılanları avlarını bütün olarak çiğnemedi yutarlar. Sonra da yerlerinden kımlıdayamazlar ve altı ay süren sindirim boyunca uyurlar.”

Bunları okuyunca balta girmemiş ormanlar üzerine uzun uzun düşündüm. Sonra da elime bir boya kalemi alıp ilk resmimi çizmeyi başardım. İşte 1 numaralı resmim şöyle bir şeydi:

Sanat yapıtımı büyüklere gösterip korkup korkmadıklarını sordum. “Şapkadan kim korkar?” demesinler mi?

Exupery, Antoine de Saint (2012: 9)

7. Aşağıdaki iki seçenektan birini yanıtlayınız.

a. Şu an elinizde bir olanak olsaydı kimi mutlu etmek isterdiniz? Neden? Düşüncelerinizi, yazmanın “iç yapı” ve “dış yapı” ilkelerine uygun olarak istediğiniz bir yazılı anlatım türünde yazınız.

b. Mutluluk denildiğinde neleri düşünüyorsunuz? Mutluluk kavramının sizde çağrıştırdıklarını resimleyiniz.

EK C. 3.
Öğrenci Etkinlik Kitapçığı 3 (Uyku)

ÖĞRENCİ ETKİNLİK KİTABI 3

UYKU

(Muzaffer İZGÜ)

UYKU (DİNLEME METNİ)

Sabahları çok erken uyandırırılar beni. Uyandı sanırlar, ama ben uyanmam. Annem kaldırır, öper, ama başım yine yastığa düşer. Canım hep uyumak ister. Babam:

“Hadi yavrucum” der. Annem,

“Bak biz babanla işe gideceğiz” der.

İş... Bilmem ki ben iş nedir? Ben yastığı bilirim, ben yorganı bilirim. Uh ne tatlı olur o zaman uyumak... Oturduğum yerde uyurum, gözlerimi kaparım. Bıraksalar, öyle bıraksalar, oturarak uyurum. Ama bir bakarım ki, az sonra annemin kucağındayım. Daha çok uykum gelir, başımı anneme yaslarım, yine uyurum. Ancak yüzüme soğuk su çarpınca uyanırım. Sonra yine uyurum. Yüzümde havlu gezer, annemin tatlı sesini duyarım:

“Oh mis gibi oldun, mis çocuk oldun.”

Olmasam, mis olmasam, sonra olsam, uyusam uyusam sonra olsam...

Olmaz ki, şimdi de masadayım, sandalyede oturuyorum. Babam karşımda. Bana gülümsüyor:

“Düşeceksin yavrum” diyor.

Annem, üzerine reçel sürülmüş ekmek uzatıyor. Ben ekmek istemiyorum ki, reçel istemiyorum ki. Yumurta da istemiyorum, uyumak istiyorum. Başımı masanın ucuna koysam hemen uyurum. Ama annem bırakmaz ki, babam bırakmaz ki...

Uf, lokma ağzımda kocaman oluyor. Düş görüyorum. Düşümde uyuyorum. Kocaman bir yatağın içindeyim, apak... O yana dönüyorum, bu yana dönüyorum, ama uyuyorum. Duvara arı konmuş, arıdan korkmuyorum, yine uyuyorum...

Babam,

“Yut çocuğum” diyor...

Annem,

“Daha seni anneannene bırakacağım, otobüse yetişeceğim” diyor.

Yetişemese ya, hep evde kalsa ya... O kalsa, ben uyusam...

“Ay daha dilimini bitirmemiş...”

Uykumu bitirmedim ki. Yarım kaldı uykum. Ben daha çok uyuyacaktım.

Şıngır mıngır... Şıngır da mıngır... Ağzımın ucunda bir sıcaklık var. Babamın kalın sesi.

“Haydi içsin benim oğlum çayını.”

“Hıı?”

“Çay, bak içine üç de şeker attım, bir de güzel karıştırdım. Şimdi oğlum lüp içer, hop diye kalkar.”

Canım kalkmak istemiyor ki. Çay içmek de istemiyor. Hiçbir şey istemiyor. Uyumak istiyorum.

“Şimdi dökeceksin çocuğum... Ay Halit çayını içmedi mi daha?”

“İçer annesi, şimdi içer. Haydi bakalım benim tonton oğlum.”

Ben tonton değilim. Hiç de tonton olmayacağım. Bir büyüyeyim, hep uyuyacağım, hep uyuyacağım.

Annem başucumda...

“Ben hazırım” diyor...

Babam,

“Daha kazağını, paltonu giyeceksin çocuğum” diyor.

Annem ekliyor:

“Anneannesi ona neler verecek...”

Hiçbir şey vermez ki anneannem...

“Koltuğun üstüne çıkma der, pencereden bakma der, balkona adımını atma, der.”

En sonunda da,

“Akşamüzeri annen seni almaya gelsin, yaptıklarını bir bir söyleyeceğim” der.

Annemin kucığındayım, babam paltomun düğmelerini ilikliyor. Annem yakamı kaldırıyor. Sonra bir tarak bana, bir tarak kendine, annem saçımı tarıyor, saçını tarıyor. Tarak yastık olsa, ben başımı koysam, uyusam. Paltoma sarılısam, oracıkta, o kapı yanında kıvrılısam uyusam.

“Anneannesi ona ne masallar anlatacak.”

Hıh, anlatmaz ki... Dizinin sızısını, belinin ağrısını anlatır. Sonra bana ilaçlarını gösterir. Boş kutu koyar önüme iki tane.

“Oyna işte kendi kendine, araba yap, tren yap” der.

Babam gidiyor. Anneme,

“Hoşça kal” dedi.

Şimdi annem kapıyı çekecek, soğuğu da sevmiyorum. Karanlığı da sevmiyorum. Ama az sonra ikisi de sokakta. Beni bekliyorlar.

Sokaktayız... Ben yine uyuyorum... Annem elimden tutmuş çekiyor. Gözlerim kapalı, ben şimdi ayaktaım, kardan bir yatağın içinde, ama sıcacık. Birden elim sıkılıyor, sertçe çekiyor...

“Oğlum aç gözlerini, kayıp düşeceksin.”

Kaysam, düşsem, annem de unutsa beni, kara sarılsam uyusam...

“Biraz hızlı yürü yavrucuğum, yedi otobüsünü kaçırdım mı, sonra durakta bekleye bekleye donarım.”

Donsak... Annemle birlikte kardan adam olsak. Ama uyusak.

Kolum daha hızlı çekiliyor. Karşıya geçiyoruz. Amcalar, teyzeler, ablalar, hep koşuyorlar... İşte şu teyze de çocuğunu anneannesine bırakmış... Koşuyor. Şu babam mı? Hayır, babam gitti. İşine gitti... İş... Çok sordum mu, reçel diyorlar, ekmek diyorlar. Sonra bir de ev kirası diyorlar... Ben bilmem ki ev kirasını...

Bir kuş uçuyor, uyumaya gidiyor.

Bir at arabası... At uyumaya gidiyor.

“Yavrucuğum önüne baksana...”

Önüm? Ama ben hep uyku görüyorum anneciğim... Niye öyle? Annem de işe gitmezse geçinememiştiz. Sonra ev sahibi bizi kolumuzdan tutar atarmış. O ev bizim ki, orada benim yatağım var, yorganım var, yastığım var. Ev sahibi kim?

Hayat pahalı???

O hani saçı kabarık Hayat Teyze mi?

“Üşüdün mü yavrucum?”

Üşümüyorum. Uykum var... Bağırarak istiyorum ama, bağırılmıyorum. Bir bağırırsam, “Uykum vaaar!”

“Yoruldu, gel kucağıma.”

Oh... Yatak annem, yastık annem, yorgan annem... İyi geceler anneciğim.

KÜÜÜT!...

N’oldu bilmiyorum ki... Annem yerde, ben de yerdeyim... Başımdan kanlar akıyor... Birileri annemi kaldırıyorlar... Annem bana sarılıyor. Kafam acıyor...

Ama ben uyuyorum...

Muzaffer İzgü (1995: 72-78).

SORULAR-YANITLAR

S1: Günün en sevdiğiniz zaman dilimi hangisidir? Neden en çok o zaman dilimini sevdiğinizi açıklayınız.

Y1:.....

.....

S2: Sabahları erken uyanmayı sever misiniz? Siz de öykü kahramanı gibi sabahları uyanmakta zorluk çekiyor musunuz? Sabahları erken uyandığınızda neler hissedersiniz? Açıklayınız.

Y2:.....

.....

S3: Okula başlamadan önce anneniz ve babanız işe gittiğinde size kim bakardı? Kendinizi nasıl hissederdiniz? Annenizin ya da babanızın işe gitmesi hoşunuza gider miydi? Neden? Açıklayınız.

Y3:.....

.....

S4: Öykü kahramanı Halit'in ailesi işle ilgili sorularını şöyle yanıtlıyor: "İş... Çok sordum mu, reçel diyorlar, ekmek diyorlar. Sonra bir de ev kirası diyorlar... Ben bilmem ki ev kirasını..." Siz ailenize, "İş ne demektir? Çalışmak ne demektir?" Sorularını yönelttiniz mi? Yönelttiyseniz hangi yanıtları aldınız? Sizce iş, çalışmak ne demektir? Açıklayınız.

Y4:.....

.....

S5: Anne ya da babanız iş yerlerinde ne kadar zaman harcıyor? İşlerinden yorgun döndükleri ya da evde de çalışmak zorunda oldukları anlar, sizlere yeterince zaman ayıramadıkları oluyor mu? Siz böyle durumlarda neler hissediyorsunuz? Açıklayınız.

Y5:.....

.....

S6: Sizin de öykü kahramanı Halit gibi sabah uyanamadığınız zamanlarda yaşadığınız bir anınız var mı? Açıklayınız.

Y6:.....

.....

S7: Bir zaman makinanız olsa ve zamanı yönetme şansınız olsa en çok hangi zamanlara gitmek istersiniz? Neden? Açıklayınız.

Y7:.....

.....

S8: Siz bu öyküye uygun bir başka başlık belirleyecek olsanız bu başlık ne olurdu? Neden? Açıklayınız.

Y8:.....

S9: Kış mevsiminde sabahın erken saatinde okula gelmek üzere evden çıktığınızda neler hissediyorsunuz? Açıklayınız.

Y9:.....

S10: Metnin anlatımı kimin ağzından yapılmıştır?

Y10:.....

S11: Siz de bu metinden yola çıkarak bir soru oluşturunuz. Oluşturduğunuz soruyu arkadaşlarınızdan birine yöneltiniz.

Y11:.....

1. Etkinlik: Aşağıdaki tümcelerde geçen sözcüklerin eş ve zıt anlamlılarını tümcenin bağlamından yola çıkarak yazınız.

“Oh **mis** gibi oldun, **mis** çocuk oldun.” “mis” sözcüğünün eş anlamlısı nedir?.....

Çabucak karşıya geçiyoruz. “çabucak” sözcüğünün eş anlamlısı nedir?.....

“**Kocaman** bir yatağın içindeyim, apak...” “kocaman” sözcüğünün zıt anlamlısı nedir?.....

“Ağzımın ucunda bir **sıcaklık** var.” “sıcaklık” sözcüğünün zıt anlamlısı nedir?.....

“**Boş** kutu koyar önüme iki tane.” “boş” sözcüğünün zıt anlamlısı nedir?.....

2. Etkinlik:

Aşağıdaki baloncuklarda yer alan boşluklara uygun durum eklerini getiriniz.

Bu yıl yaz tatilinde İzmir...
gideceğiz.

Bu masa... ileri
taşımalıyız.

Okul... çıkınca
arkadaşıma gideceğim.

Elim... kaç tane elma
var?

Minik kedi annesi... çok
seviyor.

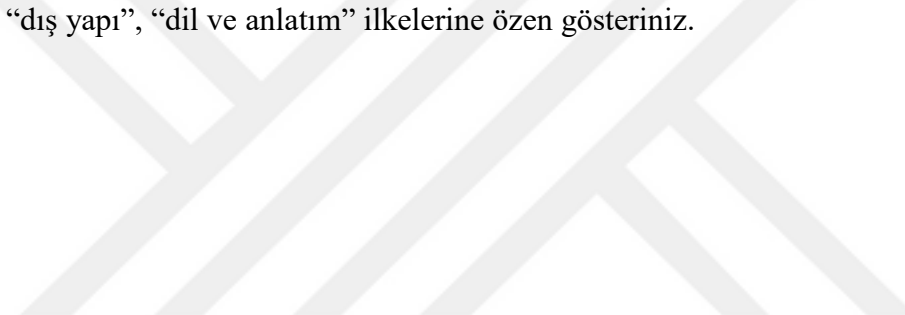
Kalemliğim... renk renk
kalemler var.

3. Etkinlik:

Mozart “Türk Marşı” Turkish March- Piano Passion Mozart: Piano Sonata 11 In A, K 331, “Turkish March” - 3. Rondo Alla Turca (EMI Classics- 5852702)

Bu müziği dinlerken kendinizi bir yerde düşleyecek olsanız o yer neresi olurdu? Bu müzik sizleri bir zamana götürecek olsa bu hangi zaman olurdu? Bu müziğin size duyumsattığı yeri ve zamanı anlatan bir yazı yazınız. Yazmanın “iç yapı”, “dış yapı”, “dil ve anlatım” ilkelerine özen gösteriniz.

1. Etkinlik:

Neden-sonuç ve amaç-sonuç ilişkisi olan tümceler oluşturabilir misiniz?

Örnek: Halit yolda uyuduğu için annesi ile birlikte düştü. (Neden-sonuç ilişkisi vardır.)

Siz de Uyku adlı metinden yola çıkarak dört tane amaç-sonuç ve neden-sonuç ilişkisi olan tümce oluşturabilir misiniz?

2. Etkinlik:

İzlediğim kısa filmde yola çıkarak oluşturduğum amaç-sonuç ve neden-sonuç tümceleri:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Etkinlik:

Ben Olsaydım

İzlediğiniz kısa filmdeki küçük muhlardan birinin yerine kendinizi koyarak “ben mum olsaydım” konulu bir konuşma etkinliği yapınız. Konuşmanız sırasında konuşma yöntem ve tekniklerine özen gösteriniz.

ÇİÇEK KIZIN ÖLÜMÜ

Sevgili Can,

Önceki mektubumda da söylemişim. Okulda en yakın arkadaşım İsoho, yani Çiçek Kız'dı. Ben nasıl yazmaya meraklıysam o da çiçeklere meraklıydı. Her çiçeğin ansiklopedilerden adını bulur, özelliklerini öğrenirdi. Bunları sınıfta tanıttı. Öğretmenlerimiz “bitkibilimci” derlerdi ona. Sevdiği çiçeklerden güzel bir koleksiyon yapmıştı. Bütün sınıf, hayran kalmıştık o koleksiyona.

Çiçek Kız'ın koleksiyonunu konuşurarak bir oyun yazmayı bile denemiştik.

Çok kısa anlatayım o ilk oyunumu. Perde açılıyor. Boş, karanlık bir sahne, ağır ağır aydınlanıyor. Çiçek kızın koleksiyonu görünüyor. Derken koleksiyondan sırasıyla çiçekler çıkıp geliyorlar. İlk bir kır papatyası çıkıyor ortaya. Ben diyor, “Kırların süsüyüm. Temizliğin simgesiyim. Elbette çocukların da dostu. Kızlar gelin olurken onların başlarına taç olmayı ne kadar çok severim. “

Papatya kenara çekiliyor. Pembe bir gül giriyor sahneye. “Ooo, papatya kardeş, kırların beyaz süsü selam sana” diyor. Sonra, “Ben her eve mutluluk taşıyan çiçeklerden biriyim. Bana bakanların içini sevinç doldurur, sıkıntıları varsa dağılır.” diye sürdürüyor konuşmasını. Ardından da öteki çiçekler geliyor, gelen çiçekler duygularını açıklıyorlar.

Çiçek Kız'ın korktuğu başına geldi; atom bombası hastalığına yakalandı. Bunu ilk anlayan ben oldum dersem, inanır mısın?

Dedim ya, sormak, öğrenmek, merak etmek bizim özelliğimizdir. Atom bombası hastalığıyla ilgili çok şey öğrenmişim. Hastalığın belirtilerini onda görüyordum.

Nasıl mı anladım? İsoho'yla koşmaca oynardık bizim bahçede; eskiden hep beni yenerdi. Sonraları değişti. Biraz koşsa tıkanıyordu. Solgun bir hali vardı; her geçen günle bu solgunluğu daha da artıyordu. O bol bol gülen Çiçek Kız artık eskisi gibi gülmüyordu. Yoksa o uğursuz hastalığa mı yakalandı? Böyle bir korku vardı içimde.

Bir öğleden sonra bizim evde ders çalışıyorduk. Birden Çiçek Kız'ın burnu kanadı. Ne yaptırırsak durduramadık. Hastaneye götürdüler. Doktorlar, kan kanseri demişler. Birkaç ay yattı, öldü.

İsoho'nun ölümüne okulca çok üzüldük. En çok üzülen de bendim; çünkü en yakın arkadaşım o. Masadaki yeri boş kalmıştı.

Ölümünden sonra "İsoho'ya Ağıt" adlı bir yazı yazdım. Yazımı çoğaltıp bütün okula dağıttılar. Annesi de yazımın başına onun resmini koymuş, yatak odasına asmış.

İsoho'nun anısına sınıfta bir köşe düzenledik. Benim yazdığım "İsoho'ya Ağıt" yazısının içine onun renkli bir fotoğrafını yerleştirdik; altına da onun çiçek koleksiyonunu. Koleksiyonun çevresini, arkadaşlarımızın birer cümlelik sevgi sözleriyle süsledik. Şu türden cümlelerdi bunlar:

**Sen de bir çiçektin İsoho
Menekşeler senin için ağlıyor.
Adın dilimizde,
Sevgin yüreğimizde yaşayacak İsoho.
Lanet olsun sana ölümü getiren
hastalığa...**

Bir gün okuldan dönmüştüm. Baktım annem bahçedeki güvercinliğin kapısı önünde duruyor. Üzüntülü bir hali var. "Ne var, ne oldu?" diye sordum. "Senin Uzun Gaga hasta galiba" dedi. "Yem yemiyor, tüyleri de dökülüyor."

Atom bombası hastalığı yalnız insanları değil, bitkileri, kuşları da ölüme götürüyordu. Biliyordum bunu. Sakın Uzun Gaga da aynı hastalığa yakalanmış olmasın?

Güvercinlerimizin arasında en çok onu severdim. Geçen yıl ağabeyimin bir arkadaşına vermiştik onu. Bizim köye yedi sekiz saat uzakta bir köydendi ağabeyimin arkadaşı. Uzun Gaga gideli nerdeyse bir hafta olmuştu. Bir sabah güvercinleri yemlemek için güvercinliğe gitmişim. Birde ne göreyim, Uzun Gaga, kümesin önünde dolanıp duruyor. Bizi ve arkadaşlarımızı unutmamış, dönüp geri gelmişti.

Şimdiyse hastaydı. Ellerimin arasına aldım. Göz perdeleri inip inip kalkıyordu. Avucuma yem koydum, yemedi; su içirmek istedim, içmedi. Belli ki çok hastaydı. Ötekilerden ayırmamam daha kolay iyileşir diye düşündüm; arkadaşlarımızın arasına bıraktım.

Ertesi sabah uyanır uyanmaz doğru güvercinliğe koştum. Uzun Gaga yerde yatıyordu, ölmüştü. Öteki güvercinler de çevresini kuşatmış, kuğurduyorlardı. Belki de kendi dillerince arkadaşlarına ağlıyorlardı...

Güvercinlerin hali beni çok etkilemişti. Uzun Gaga'nın ölüsünü elime alınca gözyaşlarımı tutamadım. Annemle ağabeyim de geldi. Uzun Gagayı, çiçekliğin sonundaki yere gömdük.

Saksıları koruyan gölgeğin yanında durdum... Pırıl pırıl bir gündü. İleride Uzun Gaga'yı anlatan, bir öykü yazacaktım...
Hoşça kal, sevgili düş kurma ikizim. (Şifre sözcüğünü seçmeyi unutma.)

Sadako

Emin Özdemir (2009: 55-62).

SORULAR-YANITLAR

S1: Metinde Çiçek Kız adıyla anılan kız çocuğunun gerçek adı nedir? Çiçek Kız adı ona neden verilmiştir? Siz Çiçek Kız'a bir ad verecek olsanız vereceğiniz ad ne olurdu? Neden? Açıklayınız.

Y1:.....
.....
.....

S2: Çiçek Kız'ın başına gelen hastalığın adı nedir? Bunu anlayan ilk kişi kim olmuştur? Bu durumu nasıl anlamıştır? Açıklayınız.

Y2:.....
.....
.....

S3: Sadako, Çiçek Kız'ın ölümünden sonra kendini nasıl hissetmiştir? Çiçek Kız'ın ölümünün ardından ne yapmıştır? Yaptığı bu davranış Çiçek Kız'ın ailesi ve arkadaşları tarafından nasıl karşılanmıştır? Açıklayınız.

Y3:.....
.....
.....

S4: Çiçek Kız'ın ölümü karşısında arkadaşları neler yapmışlardır? Size yakın olan birini kaybettiğinizde onu anmak için neler yaparsınız? Sevdiğiniz birisi bu dünyadan ayrıldığında anıları sizce nasıl yaşatılabilir? Açıklayınız.

Y4:.....
.....
.....

S5: Metinde geçen anahtar sözcük ya da sözcükler sizce nelerdir? Yazınız.

Y5:.....
.....
.....

S6: Sizce zaman yaşadığımız kötü olayların bizde yarattığı olumsuz duyguları azaltmada etkili midir? Açıklayınız.

Y6:.....
.....
.....

S7: Atom bombası hastalığı sizce ne olabilir? Bu hastalığa neler yol açmış olabilir? Sizce dünya üzerindeki savaşların, kirliliklerin etkileri uzun zaman sürebilir mi? Açıklayınız.

Y7:.....

S8: Dünya üzerinde kirliliğe yol açan kimyasal, radyoaktif maddeler ve atıklar yalnızca insan sağlığını mı etkiler? Sizce başka ne gibi etkileri olabilir? Açıklayınız.

Y8:.....

S9: Çok sevdiğiniz bir varlığı ya da kişiyi kaybettiniz mi? Böyle bir duruma tanık oldunuz mu? Tanık olduysanız ya da yaşadıysanız neler hissettiniz? Açıklayınız.

Y9:.....

S10: Metinde geçen neden sonuç ve amaç sonuç ilişkisi belirten tümcelerden birer örnek veriniz.

Y10:.....

4. Etkinlik:

Aşağıda verilen görselleri örnekteki gibi eşleştirerek benzetmeler oluşturunuz.

Örnek:

Çita gibi hızlı atlet.

5. Etkinlik:

Tekir Noktayı Anlatıyor adlı şiirde noktanın kullanım alanlarıyla ilgili ipuçları verilmiştir. Siz de bu şiirde geçen noktanın kullanım alanlarını bularak ilgili boşluklara yazabilir misiniz?

TEKİR NOKTA'YI ANLATIYOR

Kitapların arasında
Demirden bir toptur Nokta.
Bu yüzdendir hantallığı,
Kalır düştüğü yerde.

**TAMAMLANMIŞ CÜMLELERİN
DİBİNE DÜŞER HEP.**

Küçük bir çocuğun da
Dediği gibi:
Cümleler kaçmasın diye
Kâğıtlar üzerinde görünen
Aslında gölgesidir onun.
İster bir top gibi gözükmeyi,
Ama bilir
İstemekle değişmeyeceğini.
Hem varoluşu böyle,
İstese de değiştiremeyecek.
Ve ak kâğıtlar üzerinde hep
Kara bir daire olarak gözükecek.

TEKİR'İN NOKTA'YI KULLANIŞI

Benim için
Basittir Nokta.
Çember gibi kıvrırım
Kuyruğumu içine.
Ama bu bir kuraldır.
Tamamlanmış bir cümle

Söylemediysem eğer
İstemesem de
Gezemem böyle.
*Söz Doktor Mırnav'dan mı açıldı?
Ya da mektup mu yazıyorum ona?
Doktor Mırnav yerine yazarım:
Dr. Mırnav
Sonra da başlarım sözüme.

***BİR DE SAYILARIN YANINA GELİRİM
BÜYÜMESİNLER DİYE.**

YA DA NCİ, İNCİ, ÜNCÜ, UNCU EKİ ALSIN DİYE
SAYILAR, DURURUM YANLARINDA:
1. (Birinci) 2. (İkinci) 3. (Üçüncü) gibi

TARİHLERİN ARASINA GİRERİM
GÜNLER AYLARLA, AYLAR YILLARLA
KARIŞMASIN DİYE.
12.10.2007'de Dilek İzmir'e gitti.

*BİR DE ZAMAN DİLİMLERİNİN
ARASINDA BULUNURUM.
SAATLER, DAKİKALAR, SANİYELER
BİRBİRİNDEN AYRILSIN DİYE.
Mehmet 11.30'da uyanmıştı, gibi.

TEKİR ANLATMAYA BAŞLADI:

İŞARETLER GERÇEKTEN GEREKLİDİR

Yalvaç Ural (2013: 49-51).

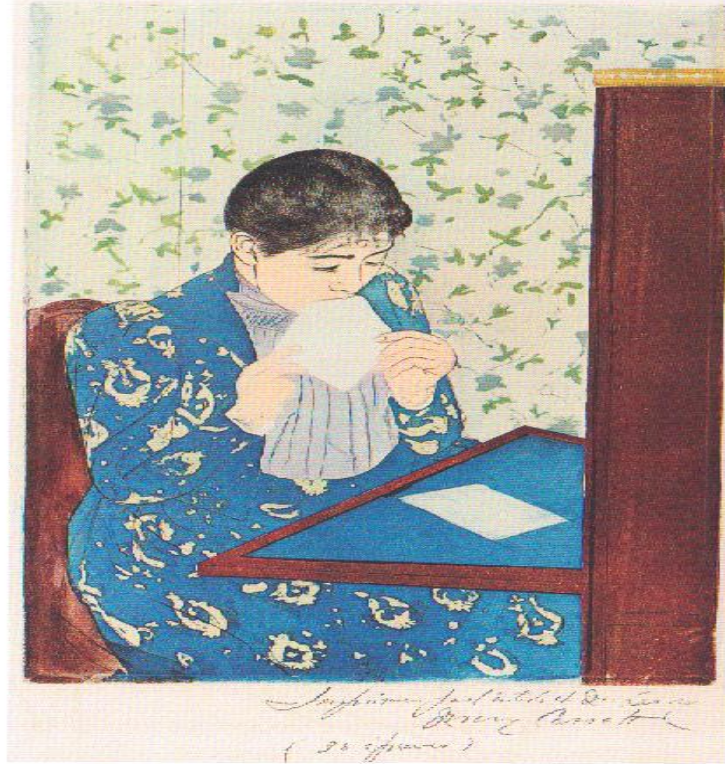
Noktanın kullanım yerleri:

-
-
-
-
-

6. Etkinlik:

Aşağıdaki tümcelerde büyük harflerin kullanımında yanlışlık yapılmıştır. Bu yanlışlıkları bularak doğrularını altlarındaki boşluklara yazınız.

- bugün tatil olduğu için okula gitmedi.
-
- Kedim boncuğun adı gibi masmavi gözleri vardır.
-
- Okul gezisi Dolmabahçe sarayında sona erdi.
-
- Kurtuluş savaşı ulusal bağımsızlığımızı kazandırdı.
-
- Ayşe hanım bu bölümün önemli bir çalışanıdır.
-
- Ahmet Dayım ailemizin en sevilen büyüklerindendir.
-
- İncir en çok ege bölgesinde üretilen bir meyvedir.
-
- Türk dil kurumu 1932 yılında kuruldu.
-
- Tüm Dünya na karşıymış gibi davranıyordu.
-

7. Etkinlik:

Mary Cassatt, Mektup, 1891, Kongre Kütüphanesi, Washington DC (Her Güne Bir Sanat Etkinliği 2012).

S2: Okula ilişkin düşünceleriniz nelerdir? Okulda en çok neler yapmaktan hoşlanırsınız? Sizce her çocuk okulu sever mi? Açıklayınız.

Y2:.....

.....

S3: Sizce okul olmasaydı yaşamınızda ne gibi değişiklikler olurdu? Açıklayınız.

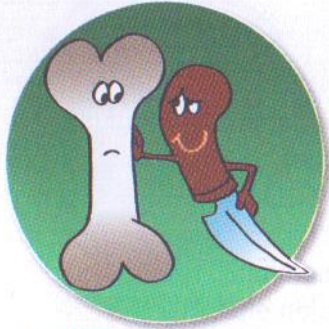
Y3:.....

.....

8. Etkinlik:

Resimlerdeki bilmeceleri yanıtlayınız.

Burada ne olmuş?

Bigak kemiğe dayanmış.

Çanakkale Boğazı'yla
İstanbul Boğazı yan yana
gelirse ne olur?

Sıkboğaz olur.

Bu nasıl bir adam?

Bosboğaz.

Meteliğe kurşun atanlara
ne yapmak gerek?

Atış dersi
vermek.

9. Etkinlik:

Aşağıdaki tekerlemeyi kim yanlışsız okuyabilir?

KOMŞU KOMŞU

- Komşu, komşu!
- Hu, hu!
- Oğlun geldi mi?
- Geldi.
- Ne getirdi?
- İnci boncuk.
- Kime, kime?
- Sana, bana.
- Başka kime?
- Kara kediye.
- Kara kedi nerde?
- Ağaca çıktı.
- Ağaç nerde?
- Balta kesti.
- Balta nerde?
- Suyu düştü.
- Su nerde?
- İnek içti,
- İnek nerde?
- Dağa kaçtı.
- Dağ nerde?
- Yandı, bitti, kül oldu.
-

Mehmet Vural (2003: 184)

Siz de anımsadığınız bir oyun tekerlemesini yazabilir misiniz?

.....

.....

.....

.....

.....

DEĞERLENDİRME

ÖĞRENCİLERİN DERSİ DEĞERLENDİRME ÇİZELGESİ

(Öğrenciler dersle ilgili düşüncelerini yüz ifadelerinin içini doldurarak belirtirler.)

	HAYIR ☹	BAZEN 😊	EVET ☺
Türkçe dersinde kendimi özgür hissediyorum.			
Ders benim için eğlenceli geçiyor.			
Öğretmenim duygu ve düşüncelerimi anlatabilmem için beni isteklendiriyor.			
Türkçe dersinden sonra kitap okuma isteği duyuyorum.			
Öğrenemediğim zaman öğretmenim yardımcı oluyor.			
Öğretmenimiz derse katılmamı sağlayan türlü araç gereçlerden yararlanıyor.			

Türkçe dersinin daha verimli geçmesi için neler yapılmalı? Lütfen önerilerinizi yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

1.

.....

Anna dördüncü ders yılının başında gelmişti sınıfa. Sınıf öğretmeni Bay Seibmann onu bir sabah kapıdan içeri sokup, “İşte yeni arkadaşınız,” demişti “Adı Anna Mitschek. Ona iyi davranın. Henüz altı aydır Almanya’da. Daha önce ailesiyle birlikte Polonya’da yaşıyordu.”

Anna’nın her şeyi komikti.

Kot pantolon yerine, eski moda uzun bir elbise giyiyordu. Saçı tek örgülüydü ve çok uzundu. Soluk yüzlü ve sıskaydı; durmadan da burnunu çekiyordu.

Benjamin, Anna’yı berbat buldu.

Kimileri kikirdemeye başladı.

“Terbiyenizi takının,” dedi Bay Seibmann. Anna’yı Katja’nın yanına oturttu. Katja, Anna’dan uzağa kaydı hemen. Anna bunun farkına varmamış gibi yaptı.

Benjamin, Anna’nın sınıfa uymadığını düşündü. Tekrar tepeden tırnağa süzdü onu. Tam o sırada başını kaldırıp Benjamin’e baktı Anna. Benjamin sarsıldı. Anna’nın kocaman kahverengi gözleri vardı. Korkunç hüzünlü gözlerdi bunlar. Böyle gözler görmemişti şimdiye kadar Benjamin ve onları niçin hüzünlü bulduğunu da anlamış değildi. Böyle gözleri de olmazdı ki insanın! Ürkütücüydüler. Ona bakmaktan vazgeçti Benjamin.

Sonraki günlerde kimse Anna’yla ilgilenmedi. Bay Seibmann ona kötü davranmamaları için sınıfı uyarmıştı. Bir kerecik olsun ağlasa ya, diye düşündü Benjamin. Ama Anna ağlamadı.

Katja, Anna’yı iğrenç buluyordu. “Kokuyor,” dedi. “Üstelik doğru dürüst yazmasını bile bilmiyor. On yaşına gelmiş, hâlâ düzgün yazmayı öğrenememiş.”

“Belki Lehçe yazabiliyordur,” dedi Bernhard.

“O kesinlikle bir Polonyalı, Alman değil,” dedi Katja.

“Polonya’da kalmasına izin verilmedi herhalde,” diye ekledi Bernhard.

“Sürekli koktuğu için,” dedi Katja.

Artık bu kadarı da fazla gelmişti Benjamin’e. Katja’nın koluna yapıştı. “Yeter artık! Sen de kokuyorsun.”

Peter Hartling (2012: 19-21)

Aşağıdaki soruları metne göre yanıtlayınız.

a) Sınıfa yeni gelen bir arkadaşınız olduğunda ona nasıl davranırsınız? Açıklayınız.

.....

b) Anna’nın sınıf arkadaşları Anna sınıfa yeni katıldığında nasıl davranmışlardır? Anna sizin sınıfınıza katılsa ona nasıl davranırdınız? Açıklayınız.

.....

c) Çevremizde bulunan, bizden farklı fiziksel ve kültürel özellikleri olan insanları dışlamak sizce doğru bir davranış mıdır? Siz farklı bir ülkede olsaydınız fiziksel ve kültürel farklılıklarınızdan dolayı dışlansaydınız kendinizi nasıl hissederdiniz? Açıklayınız.

.....

d) Anna arkadaşlarının kendisine olan tutumlarına karşı nasıl tepki vermiştir? Açıklayınız.

.....

e) Siz bu metne bir başlık koyacak olsanız hangi başlığı koyardınız? Nedeni ile birlikte açıklayınız.

.....

f)

• “Kot pantolon yerine, eski moda **uzun** bir elbise giyyordu.” Tümcisinde koyu yazılmış sözcüğün zıt anlamlısını nedir?

Aşağıdaki tümcelerde koyu yazılmış sözcük ya da sözcük grupları yerine hangi sözcük ya da sözcük grupları getirilebilir? Yanlarındaki boşluklara yazınız.

- “Tekrar **tepeden tırnağa** süzdü onu.”
- “Korkunç **hüzünlü** gözlerdi bunlar.”
- “On yaşına gelmiş, hâlâ **düzgün** yazmayı öğrenememiş.”

g) “Anna bunun **farkına varmamış** gibi yaptı.” Sizce bu tümcede yer alan “farkına varmak” deyiminin anlamı ne olabilir? Açıklayınız.

.....

h) Aşağıdaki tümcelerde koyu yazılmış sözcükler hangi durum eklerini almışlardır? Yanlarındaki boşluklara yazınız.

- Henüz altı aydır **Almanya’da**.
- Anna dördüncü ders yılının **başında** gelmişti sınıfa.
- Sınıf öğretmeni Bay Seibmann onu bir sabah **kapıdan** içeri sokup,
- “İşte yeni arkadaşınız,” demişti Bay Seibmann **ona** kötü davranmalarını için **sınıfı** uyarmıştı.

ı) Aşağıdaki tümcelerde büyük harflerin kullanımına ilişkin örnekler verilmiştir. Büyük harflerin kullanım nedenlerini aşağıdaki boşluklara yazınız.

- “Terbiyenizi takının,” dedi Bay Seibmann.
-
- Soluk yüzlü ve sıskaydı; durmadan da burnunu çekiyordu.
-
- Benjamin, Anna’yı berbat buldu.
-
- “Henüz altı aydır Almanya’da. Daha önce ailesiyle birlikte Polonya’da yaşıyordu.”
-

2.

“Orman bizim her şeyimizdir delikanlı, anamız, babamız, evimiz...” diye, yanımda oturan ihtiyar anlatmaya başladı. Alacakaranlık gittikçe artıyordu. Güneş, aşağılarda uzanan ovadan tamamen çekilmişti. Yalnız arkamızdaki büyük ormanda, ağaçların üstüne atılmış kırmızı bir çuha gibi rüzgârla hafif hafif kıpırdıyordu. Biraz sonra büsbütün kayboldu. Ve o anda her şey değişiverdi. Şimdiye kadar yaşayan, kımıldayan, ses çıkaran ova artık ölüydü ve beyaz, ince bir sisle örtülmeye başlamıştı. Buna karşılık orman canlanıyordu. Sabahtan beri ancak mırıltıları duyulabilen ağaçlar konuşuyorlar, bağıryorlar, sallanıyor ve ellerini birbirine uzatıyorlardı. Yalnız ağaçlar değil, yerdeki otlar, kuru yapraklar, çalılar, ağaçların gövdesine sarılan sarmaşık soyundan nebatlar, hatta kahverengi mantarlarla koyu yeşil yosunlar bile canlanmıştı. Gürültülü bir kımıldama, bir ses kargaşalığı ormanın kenarlarından dışarı dökülüyordu. Arkamızda büyük bir şehir gerinerek uyanıyor zannediyordum. Birden bir işaret almışlar gibi bu ahenge hayvanlar da karıştıverdiler.

Sabahattin Ali (2010: 23)

a) Yukarıdaki metinde orman ve güneş nelere benzetilmiştir? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

b) Yukarıdaki metinde kişileştirilen varlıklar nelerdir? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

c) Güneşin batmasıyla ormanda neler yaşanmaktadır? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

3. Aşağıdaki tümcelerde gereken yerlere nokta imi koyunuz.

- Ali dün okula gelmedi
- Sınavımız perşembe günü 15 30’da gerçekleşecek
- 18 06 1986 yılında doğan sanatçı büyük başarılarla imza atmıştır
- Prof Dr Ali Uçan müzik alanında pek çok çalışma yapmıştır

4. Aşağıdaki tümcelerde yer alan neden-sonuç ilişkilerini bulunuz. Tümcelerin yanlarındaki boşluklara neden-sonuç ilişkisi vardır ya da yoktur yazınız. Neden-sonuç ilişkisi varsa olayın nedenini ve sonucunu belirtiniz.

- Sınavı kazanmak için çok çalıştı.
- Evi boyamak için boya aldı.
- Hasta olduğundan okula gelemedi.
- Sınavda başarılı olduğu için annesi ona armağan aldı.
- Koşarak oyun oynadığı için çok terledi.

5.

Çevreniz Nasıl Değişti?

Beş yıl önce yaşadığınız evi ya da apartmanı anımsayabilir misiniz? Şimdikinden daha büyük ya da küçük müydü? Kırsal bir bölgede miydi? Kasabada mı, yoksa şehirde miydi? Son beş yılda taşınmamış olsanız bile, çevreniz büyük bir olasılıkla değişmiştir. Belki odanız yeniden boyandı ya da eve yeni bir eşya geldi.

Evinizin dışına doğru bakın. Sokağınıza yeni binalar yapıldı mı? Mahalleniz sizce beş yıl öncesine göre daha mı iyi, yoksa kötü mü görünüyor? Büyük şehirlerin yanında yer alan bazı sessiz kır kasabalarına birçok yeni evler ve hatta apartmanlar yapılmıştır.

Mahallenizdeki değişiklikleri gösteren bir albüm ya da poster hazırlayabilirsiniz. Belki ailenizin fotoğraf koleksiyonundan bazı resimleri kullanabilirsiniz (ilk önce izin alın). Ya da çevrenin eskiden ve şimdi nasıl görüldüğünü gösteren resimler çizebilirsiniz.

Suzuki ve Hehner (?/a: 8)

6. Aşağıdaki şıklardan birini seçerek yanıtlayınız.

- a. Aşağıda verilen sözcüklerden yola çıkarak bir öykü yazınız.
Çevre, zaman, okul, mahalle, arkadaş

b. Geçmiş ya da gelecek zamana bir mektup yazma olanağınız olsa neler yazardınız? GemiŖe ya da geleceğe bir mektup yazınız.

EK C. 4.

Öğrenci Etkinlik Kitapçığı 4 (Bir Çanakkale Efsanesi: Hero ile Leandros)

ÖĞRENCİ ETKİNLİK KİTABI 4

BİR ÇANAKKALE EFSANESİ: HERO İLE LEANDROS

(Yalvaç URAL)

BİR ÇANAKKALE EFSANESİ: HERO İLE LEANDROS

Hero ile Leandros'un öyküsü, Çanakkale'nin Abydos kentiyle Gelibolu kıyısında bulunan Sestos kentleri arasında geçer. Abydos, Çanakkale'nin Anadolu yakasında Nara Burnu çevresinde bulunan çok eski bir kenttir. Sestos ise İsa'dan 700 yıl önce Miletliiler tarafından Gelibolu kıyısında kurulmuştur.

Öykü şöyle başlar: Bir gün Aphrodite'nin (Afrodite) Sestos'ta yaşayan güzel rahibesi Hero, Abydos'un Leandros adlı yakışıklı delikanlısıyla bir dinsel törende karşılaşır. Hero'nun her yanı çiçeklerle süslüdür. O kadar beyaz, iç açıcı ve güzel bir görünümü vardır ki, öteki beyazlıklar Hero'nun yanında Leandros'un gözüne kapkara görünür. Leandros o günden sonra Hero'ya karşı büyük bir sevgi besler ve Hero da aynı duygularla ona bağlanır. Ama Hero, bir Aphrodite rahibesi olduğundan, delikanlının onunla evlenmesi olanaksızdır.

İki genç bu soruna bir çözüm bulabilmek için her gece buluşmaya başlar. Leandros, dalgaların içinden çıkan beyaz köpükler biçimine girerek her gece bir kulenin tepesinden kendisine ışıkla yol gösteren Hero'ya gitmektedir.

Böylece iki sevgili gizlice buluşmakta ve birbirlerine duydukları sevgiyi dile getirmektedir.

Leandros yine bir gece karşıya geçecektir. Hava çok kötü ve fırtına neredeyse koptu kopacaktır. Boğaz'ın suları dev dalgalarla kıyıları dövmektedir. Ama yüreği Hero'nun sevgisiyle dolup taşmakta olan Leandros bu dalgalara hiç mi hiç aldırılmaz ve karşıda Hero'nun yaktığı meşaleyi görür görmez hemen suya atlar, dalgalara karşı yüzmeye başlar. İşte tam bu sırada Hero'nun tuttuğu meşale, rüzgârdan söner. Leandros da yolunu şaşırarak akıntıya doğru yüzmeye başlar. Hero'nun sabaha kadar beklemesine karşın o gece Leandros, Sestos'a gelmez. Ertesi sabah güneşle birlikte kayalıkların başına gelen balıkçılar kıyıda Leandros'un ölüsünü bulurlar.

Olay hemen bütün kentte duyulur. Hero, bu kara haberi duyunca dayanamaz, kendini Sestos kulesinin üzerinden atarak yaşamına son verir.

Bu efsane Homeros'tan önce yaşamış olan Musaios adlı bir ozan tarafından yazılmıştır. Musaios, Orpheus'un öğrencisidir. Ayrıca bu öykü Vergilius, Ovidius, Schiller, Byron ve başka yazarlar tarafından da yeni yorumlarla işlenmiştir.

Ayrıca Leandros'un o gece geçemediği Boğaz'ı yıllar sonra Lord Byron, topal ayağıyla yüzerek geçmiş ve bu efsanede söylenen Boğaz'ın yüzülerek geçilemeyeceği inancını da yıkmak istemiştir.

Açıklamalar:

Hero ile Leandros: İsa'dan sonra 6. yüzyılda yaşamış şair Musaios'un küçük bir destanının kahramanları.

Aphrodite: Tanrı Zeus'un üç kızı vardır: Artemis, Athena, Aphrodite. Aphrodite aşk ve güzellik tanrıçasıdır. Romalılarda ise bu tanrı Venüs'tü.

Abydos: Çanakkale'nin Anadolu kıyısında bir kent.

Sestos: İsa'dan önce 700 yılında kurulmuş bir kent.

Eros: Sevgi tanrısı.

Yalvaç Ural (2012/b: 27-30).

SORULAR-YANITLAR

S1: Hero ile Leandros'un öyküsü nerede geçmektedir? Bu bölgenin coğrafi ve tarihi özellikleri nelerdir? Açıklayınız.

Y1:.....

.....

S2: Leandros Hero ile nerede karşılaşır? Leandros Hero'yu gördüğünde neler hisseder? Açıklayınız.

Y2:.....

.....

S3: Hero ile Leandros arasındaki engelin nedeni nedir? Sizce kişilerin arasına kurallarla engeller koymak doğru mudur? Günümüzde birbirlerini seven kişilerin arasına ne gibi engeller koyuluyor? Bu engelleri ortadan kaldırmak için ne gibi çözüm önerileri üretebilirsiniz? Açıklayınız.

Y3:.....

.....

S4: Hero ve Leandros biraraya gelmelerine karşı koyulan engelleri nasıl aşmaya çalışmışlardır? Bu çabalarının sonucunda başlarına neler gelmiştir? Hero ve Leandros'un durumunda engelleri aşmak için sizce başka neler yapılabilirdi? Açıklayınız.

Y4:.....

.....

S5: Hero ile Leandros'un söylencesi kimler tarafından kaleme alınmıştır? Metinde adı geçen Homeros sizce kim olabilir? Metnin Homeros'tan önce yazılmasının önemi ne olabilir? Açıklayınız.

Y5:.....

.....

S6: Leandros'un boğazı geçememesi nasıl bir söylence oluşturmuştur? Bu söylenceyi çürütmek amaçlı çabalar olmuş mudur? Olmuşsa kim tarafından yapılmıştır ve bu söylencede anlatılan olay çürütülmüş müdür? Açıklayınız.

Y6:.....

.....

S7: Sizce bu metinde geçen olayların yaşanması olanaklı mıdır? Size göre olanaklıysa ya da değilse bunların nedenleri nelerdir? Açıklayınız.

Y7:.....

.....

S8: Sizce, bu öyküye uygun bir başka başlık ne olabilirdi? Neden? Açıklayınız.

Y8:.....

.....

S9: Metinden yola çıkarak Hero'nun fiziksel görünümünü benzetmeler kullanarak yazınız.

Y9:.....

.....

S10: Okuduğunuz metni kısaca özetleyiniz.

Y10:

1. Etkinlik:

Aşağıdaki yargıların öznel mi yoksa nesnel mi olduklarını karşılarındaki boşluklara yazınız.

- Evimiz iki katlı ve bahçelidir. (.....)
- Perşembe günleri mahallemizde pazar kurulur. (.....)
- İzlediğim film çok heyecanlıydı. (.....)
- Küçük çocuğun yüzünün sol tarafında belirgi bir yara izi vardı. (.....)
- Aldığımız hediye çok beğeneceğini düşünüyorum. (.....)
- Bisiklete binmeyi çok seviyorum. (.....)
- Bir yıl 365 gün 6 saattir. (.....)
- Bence bu kitap yazarın diğer kitaplarından daha etkileyici. (.....)

2. Etkinlik:

Siz de kesme işaretinin kullanıldığı yerleri yazabilir misiniz?

-
-
-
-

-
-
-
-
-
-

- Aşağıdaki tümcelerde yer alan ayraçların içine uygun noktalama işaretlerini yerleştiriniz.

Atatürk() ün annesinin adı() Zübeyde Hanım() dır()

Ankara()ya giden otobüs saat 23()15() te hareket edecek()

3. Etkinlik:

Aşağıda okuyacağınız masalla ilgili bazı şeyler bu resimde saklanmıştır. Dikkatle bakarsanız, bir balık, bir sol anahtar, bir oyuncak ayı, bir kahve fincanı, bir kurbağa, bir kuş ve bir de gemi çapasını görebilirsiniz.

Bir varmış bir yokmuş. Çok eski devirlerde bir prens varmış. Bütün derdi gerçek bir prensesle evlenmekmiş. Onu bulmak için dünyanın dört bucağını dolaşmış. Her ülkede bir sürü prensesle karşılaşmış ama bunların gerçekten prenses olup olmadıklarını anlayamamış. Yorgun argın tekrar sarayına dönmüş ve bu boş çabalardan vazgeçmiş.

Bir gece korkunç bir fırtına kopmuş! Her yer gök gürültüsüyle gümbür gümbür inerken, çatallı şimşekler ortalığı gündüz gibi aydınlatıyor, yağmur toprakta kamçı gibi şaklıyormuş.

Nöbetçiler saray kapısından içeri girmek isteyen bir kız bulmuşlar. Hemen tutup krala götürmüşler. Kız bir prenses olduğunu söyleyerek kendisini yağmur dininceye kadar misafir etmeleri için yalvarmış. Acınacak bir haldeymiş kızcağız. Saçlarından, eteklerinden damlıyormuş sular, ayakkabılarının içi vıcık vıcık olmuş... Durduğu yerde bir gölcük belirivermiş. Kraliçe onu içeri almış, Prenses olup olmadığını anlamak için şöyle bir çareye başvurmuş. Kızın yatacağı odaya gitmiş, karyolayı boşalttırıp ilkin en alta bir bezelye tanesi koymuş, bunun üstüne yirmi tane kuş tüyü şilte serdirmiş.

Ertesi sabah kıza rahat uyuyup uyuyamadığını sormuş. Prenses, “Aman” demiş, “Bütün gece gözümü bile kırpmadım. Yatağın içinde taş gibi sert bir şey vardı. Ne tarafıma döndüysem bir türlü rahat edemedim.”

Yirmi kat yatağın altındaki minicik bir bezelyeyi ancak bir prensesin anlayabileceğine inanan kraliçe onu oğluna almış. Bezelyeyi de özel bir müzeye koymuşlar. Masala inanmadıysanız o ülkeye yolunuz düşerse ve bezelye şimdiye kadar çalınmadıysa gidip gözünüzle görebilirsiniz.

Doğan Kardeş (1965: 38-39).

4. Etkinlik:

Doğan Kardeş (1965: 27)

Aşağıdaki boşluğa yukarıdaki karikatürle ilgili bir öykü oluşturunuz. Yazmanın “iç yapı”, “dış yapı”, “dil ve anlatım” ilkelerine özen gösteriniz.

ESKİ ÇAMLAR BARDAK OLMUŞ

Şu dedem de bir hoş doğrusu. Geçen akşam elindeki gazeteyi uzun uzun okuduktan sonra, “Ah, ah! Nerede o eski günler... Eski çamlar bardak oldu!” demez mi?

Herhâlde yine aklı karıştı diye düşündüm. Oldukça yaşlı. Sık sık beni ablamlarla, babamı amcamla karıştırıp duruyor. Hele geçenlerde anneme, “Hoş geldiniz komşu hanım, apartmana yeni mi taşındınız?” diye sormaz mı! İşte şimdi de günlerle bardakları, camlarla çamları birbirine karıştırıverdi.

“Dedeciğim çamlar değil, camlar bardak oldu...”

Doğrucu Davut’um ya, düzeltmeden duramıyorum.

Gözlüklerinin üzerinden dik dik yüzüme baktı. “Çamlar, kızım... çamlar! Şimdi sen bana bir bardak soğuk su getir de anlatayım.”

Dedemin bu huyuna bayılıyorum. Benden bir şey isterken komik komik şeyler sorup durur. Örneğin geçenlerde koala nedir diye sordu. Doğrusu bilmiyordum, ama renk vermek var mı? Koalisyon gibi bir şey olsa gerek diye düşünüp yanıtı yapıştırdım.

“Karışık bir iş!”

Kahkahalarla gülüp, “Bilemedin, ufaklık... Ceza olarak şimdi bir bardak su getir bakalım.” deyiverdi. Üstelik koalanın ne olduğunu kendisi de unuttuğu için ansiklopediye bakmam gerekti. Yine de haksız sayılmadığımı görüp derin bir nefes aldım. Karışık bir iş değilse bile ayı mı, maymun mu olduğu belirsiz, karışık bir hayvan çıktı karşıma.

Hemen suyunu doldurup götürdüm. Eliyle kanepenin kenarına oturmamı işaret etti. Sonra da suyunu içip, parmağıyla bardağın ağzında gıcır gıcır sesler çıkarmaya başladı.

Merakla anlatmasını bekliyordum.

“Dedeciğim, hani anlatacaktınız?”

Şaşkın şaşkın yüzüme baktı. Ne anlatacağımı unutmuştu bile...

“Ne anlatacaktım?”

“Hani eski camlar bardak olmuştu ya...”

Elini bacağına vurup gevrek gevrek güldü.

“Öyle ya... Camlar değil, çamlar kızım... Şu bildiğimiz çam ağacı... Çünkü cam bulunmadığı devirlerde bardaklar ağaçlardan oyulurdu da ondan böyle denmiş...”

Yine de eski günlerle bardakların ne ilgisi olduğunu çıkaramadım. Ama dedem bu kez unutmamıştı. Gazetede bir haberi gösterip konuşmasını sürdürdü.

“Bayramda güneydeki oteller dolup taşmış. Büyük kentlerdeki evlerinden kaçıp otellere yerleşmişler... Eski bayramlar böyle miydi ya?”

Yaşasın! Dedemi konuşturacak bir konu çıkmıştı.

“Peki nasıldı dedeciğim?”

“Ah, ah! Her bayram mutlaka yeni giysiler alınırdu çocuklara. Ayakkabılarımızı yastığımızın altında saklar, öyle uyurduk arife geceleri.”

Demek ki dedemin benimki kadar titiz bir anneanesi yokmuş o zamanlar. Yine de pabuçları yastık altında düşünmek garibime gidiyor.

“Anneniz nasıl izin verirdi? Yatağınız kirlenmez miydi peki?”

“Şaşkın cadı seni!... Tabii ki yeni pabuçlarımızı alırdık yatağımıza. Bayram sabahı da bayramlık giysilerimizi giyip el öpmeye giderdik. Bizim zamanımızda ortaları delik paralar vardı. Bayramlık diye bu paraları verirdi büyüklerimiz bize, ben de hepsini ipe dizip boynuma asardım.”

“Aşk olsun dedeciğim. Bir de ağabeyim boynuna zincir takıyor diye kızılırdunuz geçen gün.”

“Tabii kızarım ya... Koskoca adamın boynuna o kapkalin zincir yakışıyor mu? Ben paraları taktığımda olsun olsun 8-10 yaşlarında çocuktum. Zaten çok geçmeden bayram yerinde hepsini bitiriverirdim.”

“Haydaa... O niye? Bayramlar orada parayla mı satılıyordu?”

“Cahil çocuk sen de. Tabii, görmedin ki nereden bileceksin! Bayram yeri, eğlence yeri demektir. Salıncaklar, atlıkarıncalar, macuncular, hokkabazlar... Her türlü eğlence bulunurdu orada... Şimdi sizler bayram gelince hemen başka kentlere kaçtığınız için böyle şeylerden haberiniz bile olmuyor...”

“Hiç de değil! Salıncağa da, atlıkarıncaya da biniyoruz. Lunaparklarda çarpışan arabalar bile var. Üstelik bu eğlenceler için bayramı beklemeye bile gerek yok.” Konuşmamızı duyan anneannem de yanımıza geldi.

“Deden haklı Tuğçeciğim. Artık bayramların tadı tuzu kalmadı. Evde günler öncesinden börekler, tatlılar yapılırdı. Tepsiler kilere üst üste dizilirdi.”

“Biz de bayram gelsin de yiyecek diye, çevrelerinde yutkuna yutkuna dolanırdık, değil mi hanım?”

“Hem de nasıl... Hiç unutmam bir keresinde, baklavaların alt kısımlarını çıkarıp yemiştim de annem çok kızmıştı.”

“Ben de revaninin üzerine konan tülbentten balımı emmişim. Annem bayram sabahı, ‘Bu tatlı da şerbetini çabucak çekti, ama niye böylesine kuru kalmış anlamadım.’ deyip durmuştu... Ah, ah nerede o eski bayramlar...”

Dayanamayıp atıldım.

“Bana kalırsa o bayramların hiçbiri kaybolmadı dedeciğim. Boşuna arayıp durmayın. Harçlık almak için bayramı beklemeye gerek yok. Annem her gün okula giderken veriyor. Lunaparklarda istediğimiz kadar eğlenip, tiyatroya ve sinemaya gidebiliyoruz. Üstelik televizyonun kumandasına basınca dünyanın dört bir yanındaki eğlence odamıza geliveriyor. Yeni giysi almak için de tek beklediğimiz şey indirimli günler... Bence siz yine suyunuzu cam bardakla için dedeciğim.”

Tam o sırada annem elinde yeni yaptığı pastayla içeri girmez mi? “Haydi buyrun masaya.” demesiyle koca bir dilim pastayı silip süpürmem bir oldu. Dedemle anneannem hâlâ eski bayramları anadursunlar, annemi sevgiyle öpüp, “Elinize sağlık anneciğim.” dedim. Sonra kulağına eğilip, “Nasıl oluyor da eski bayramları övüyorlar anlamıyorum.” diye fısıldadım. “Ne kötü! Bizim her gün yaptığımızı, onlar bayramdan bayrama yapabiliyorlarmış.”

Şimdi yatağında bugün ne iyilik yaptım, diye düşünürken, birden içim cız etti. Dedemle anneannemin hasretle andıkları eski bayramları küçümseyerek biraz cadılık yaptım galiba...

Nur İçözü (2012: 36-40)

SORULAR-YANITLAR

S1: Metinden yola çıkarak “eski çamlar bardak oldu” söz grubunu açıklayınız. Sizin de bu söz grubuna benzer sözleri çevrenizden duyduğunuz oldu mu? Duyduğunuz özlü sözlerin söyleniş nedenlerine, öykülerine ulaşabildiniz mi? Ulaştıklarınız varsa paylaşabilir misiniz?

Y1:.....

.....

S2: Aile büyükleriniz geçmişteki bayramlar ve geleneklerle ilgili paylaşımda bulduklarında neler düşünüyorsunuz? Sizce geçmişteki toplumsal ilişkiler mi yoksa günümüzdeki toplumsal ilişkiler mi daha güçlüdür? Neden? Açıklayınız.

Y2:.....

.....

S3: Günümüzde mi çocuk olmak isterdiniz yoksa geçmişte mi? Geçmişte yaşasaydınız nelerin varlığı sizi mutlu ederdi? Günümüzde sahip olduğunuz şeylerden nelerin eksikliğini duyardınız? Neden? Açıklayınız.

Y3:.....

.....

S4: Geçmiş bayram geleneklerini ve eğlencelerini metinden yola çıkarak açıklayınız. Siz bayramlarınızı nasıl geçiriyorsunuz? Bayramlarda neler yapıyorsunuz? Açıklayınız.

Y4:.....

.....

S5: Bayramda büyüklerinizden harçlık aldığımızda neler hissedersiniz? Aldığınız bayram harçlıklarınızla neler yaparsınız, onları nasıl harcarsınız? Açıklayınız.

Y5:.....

.....

S6: Büyükleriniz giyiminizi, yaşantınızı, bugünleri eleştirdiklerinde neler hissediyorsunuz? Gelecekte, büyüklerinizin yaşına geldiğinizde, bugünkü yaşam koşulları değiştiğinde yaşama ilişkin duygu ve düşünceleriniz değişebilir mi? Açıklayınız.

Y6:.....

.....

S7: Salıncaklar, atlıkarıncalar, macuncular, hokkabazların yerini günümüzde neler aldı? Siz salıncağa, atlıkarıncaya bindiniz mi? Hokkabazları izlediniz mi? Macun yediniz mi? Bunlara her zaman ulaşabiliyor musunuz? Bunlara ulaşamadığınızda nelere ulaşabiliyorsunuz? Hangi eğlence araçları ve yiyeceklere ulaşmak sizi mutlu ediyor? Neden? Açıklayınız.

Y7:.....

.....

S8: Sizce, bu öyküye uygun bir başka başlık ne olabilirdi? Neden? Açıklayınız.

Y8:.....

.....

S9: Siz de metinden yola çıkarak bir soru oluşturunuz. Oluşturduğunuz soruyu sınıf arkadaşlarınızdan birine yöneltiniz.

Y9:.....

.....

S10: Sizce metnin anahtar sözcüğü sizce ne olabilir. Yazınız.

Y10:.....

.....

5. Etkinlik:

Öykünün kahramanı, aile büyüklerinin eski bayramlara olan özlemini küçümseyerek kendi deyimiyle “cadılık” yapmıştır. Bunu akşam yatağına girdiğinde fark etmiştir. Sizin de aile içinde herhangi bir konuda cadılık yaptığımız durumlar oldu mu? Bu durumlardan birini ve sonrasında neler hissettiğinizi konuşma yöntem ve tekniklerine uygun olarak anlatınız.

6. Etkinlik:

Aşağıda koyu renkle verilmiş sözcüklerin anlamlarını bağlamdan yola çıkarak bulmaya çalışınız. Siz de bu sözcükleri birer tümce içerisinde kullanınız.

Örneğin geçenlerde koala nedir diye sordu. Doğrusu bilmiyordum, ama **renk vermek** var mı?

Elini bacağına vurup **gevrek gevrek** güldü.

Yine de pabuçları yastık altında düşünmek **garibime gidiyor**.

Artık bayramların **tadı tuzu kalmadı**.

Şimdi yatağında bugün ne iyilik yaptım, diye düşünürken, birden **içim cız etti**.

7. Etkinlik:

Aşağıdaki tümcelerde geçen iyelik eklerini bularak altlarını çiziniz.

- Ayakkabılarımızı yastığımızın altında saklar, öyle uyurduk arife geceleri.
- Bayram sabahı da bayramlık giysilerimizi giyip el öpmeye giderdik.
- Büyük kentlerdeki evlerinden kaçıp otellere yerleşmişler...
- Bir de ağabeyim boynuna zincir takıyor diye kızıyordunuz geçen gün.

8. Etkinlik:

Tekir iki noktanın kullanım alanlarını bize anlatıyor. Sizler iki noktanın kullanım yerlerini Tekir'in anlatımından yola çıkarak bulabilir misiniz?

TEKİR İKİ NOKTA'YI ANLATIYOR

İki nokta işareti,

Nokta'nın ikinci oyunuymuş.

Sıkılınca Noktacık

Cümle sonunda durmaktan

Alırmış eline topunu

Fırlatarak havaya

Oynarmış bu oyunu.

- YA AÇIKLAMAK İSTİYORSA BİR SÖZCÜĞÜ, BİR CÜMLEYİ

Ya da BİRKAÇ OLASILIĞIN VEYA
MADDENİN SIRALANACAĞINI

Kediler üç gruba ayrılır: 1. Sokak

Kedileri, 2. Ev kedileri, 3. Yabankedileri,
GİBİ

ANLATMAK İÇİN

- YA DA SÖZ ARASINDA BİR YERDEN,
BİR KİMSEDEN ALINAN VE TIRNAK

İÇİNDE GÖSTERİLEN,

Tekir: “Ne güzel kedilerle
Farelerin dostluğu,” diyerek konuşmasını bitirdi,
GİBİ.

SÖZDEN ÖNCE GELEREK

İKİ NOKTA’NIN YAPILIŞI

Birlikte oynadığımız zaman

Bu oyunu,

O benden daha çok yoruluyor.

“Kolay mı

Bir top kuyruğun üzerinde

Hem amuda kalkmak

Hem de bir sözcüğün

Açıklaması bitene dek

Öylece tepetaklak

Saatlerce durmak!” diyor

Her zaman.

Bu top oyunu da bana

Sirk cambazlarını anımsatır.

Neşeliyse o gün Nokta

Top kuyruğumun üzerinde,

Artık uzun uzadıya anlatır.

“BANA BAK!”

AMUDA KALKTI:

“BAKIYORUM!”

“NE YAPIYORSUN?”

“NOKTALAMA İŞARETİ.”

BU İŞARETE “İKİ NOKTA”
DENİR.

VEYA “AÇIKLAMA” NOKTASI

(Ural, 2013 : 59-60)

İki noktanın kullanıldığı yerleri aşağıdaki boşluklara yazınız.

-
-
-
-
-
-

➤ Endişeyle () “Neden geç kaldın ()” diye sordu ()
Yukarıdaki tümcede parantez içindeki yerlere, aşağıdaki noktalama işaretlerinden hangileri getirilmelidir?

A) (:) (;) (...) B) (;) (?) (!)

C) (:) (?) (.) D) (,) (!) (.)

DEĞERLENDİRME

ÖĞRENCİLERİN DERSİ DEĞERLENDİRME ÇİZELGESİ

(Öğrenciler dersle ilgili düşüncelerini yüz ifadelerinin içini doldurarak belirtirler.)

	HAYIR ☹	BAZEN ☺	EVET ☺
Türkçe dersinde kendimi özgür hissediyorum.			
Ders benim için eğlenceli geçiyor.			
Öğretmenim duygu ve düşüncelerimi anlatabilmem için beni isteklendiriyor.			
Türkçe dersinden sonra kitap okuma isteği duyuyorum.			
Öğrenemediğim zaman öğretmenim yardımcı oluyor.			
Öğretmenimiz derse katılmamı sağlayan türlü araç gereçlerden yararlanıyor.			

Türkçe dersinin daha verimli geçmesi için neler yapılmalı? Lütfen önerilerinizi yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.

.....

Küçük Paskal, her günkü mavi kazağıyla evinden çıktı. Mavi uzun pantolonunun bir dizi aşımın açılmıştı. Küçük deri çantasının bir yanı sökülüştü.

Caddeye inen taş basamaklı sokağın başına geldi.

Sıska tekir kedi onu görünce miyavladı.

“Günaydın kedi,” dedi Paskal.

Kedi ona doğru yürüdü.

Paskal çöküp kedinin başını okşadı.

Kedi mırıldanıp sırtını kabarttı, Paskal'ın bacaklarına süründü.

“Okula geç kalıyorum,” dedi Paskal.

Gözü kedide, caddeye inen taş basamaklı sokağın başına kadar yürüdü.

Kedi, “Gitme,” der gibi Paskal'a bakıyordu.

“Hoşça kal,” dedi Paskal.

Taş basamakları inmeye başladı.

Sokağın tam ortasında, birden, duvarın dibindeki elektrik direğinin tepesine takılmış bir balon gördü.

Direğin dibine sokuldu.

Kocaman bir balondu. Pırıl pırıl, kıpkırmızı, kocaman bir balon.

Paskal, sağma soluna bakındı. Kimsecikler yoktu sokakta.

Eski okul çantasını yere bıraktı. Kalın demir direğe sarıldı. Ayaklarıyla duvarın oyuklarına tutunarak tırmanmaya başladı. Tırmandı, tırmandı, uzanıp duvarın üstüne çıktı.

Balon biraz ötesindeydi. İpinin ucu elektrik lambasının altındaki demire sarılmıştı.

Uzandı. İpin takılıp sarıldığı yere güçlkle ulaştı. Asıldı ipe. İp sarıldığı yerden kolayca kurtuldu. Çekip aldı balonu.

“Ne güzelsin,” dedi Paskal.

İpi ağzına aldı, dişlerinin arasına sıkıştırdı, direğe sarılıp aşağıya kaydı. Ayakları yere değince sevindi.

Paskal'ın şimdi güneş gibi kocaman, kıpkırmızı bir balonu vardı.

Koşarak caddeye indi.

Erdal Öz (1999: 7-10).

Aşağıdaki soruları metne göre yanıtlayınız.

a) Hayvanlarla iletişiminiz nasıldır? Hayvanları sever misiniz? Onlara dokunarak sevginizi gösterir misiniz? Hayvanlara dokunmaktan korkuyorsanız bunun nedeni nedir? Hayvanları sevip, okşadığınızda size nasıl tepkide bulunurlar? Açıklayınız.

.....

b) Paskal okula giderken yolda nelerle karşılaştı? Paskal gördüğü şeyler karşısında neler yaptı, nasıl davrandı? Açıklayınız.

.....

c) Paskal'ın okula giderken giydiği giysiler ve çantası nasıl durumdadır? Sizce Paskal ve ailesi ekonomik sıkıntı içerisinde olabilir mi? Neden?

.....

d) Siz bu metne bir başlık koyacak olsanız hangi başlığı koyardınız? Nedeni ile birlikte açıklayınız.

.....

e)

- “Balon biraz **ötesindeydi.**” Tümcesinde koyu yazılmış sözcük hangi anlamda kullanılmıştır?.....
- Aşağıdaki tümcelerin hangisinde öznel yargı hangisinde nesnel yargı kullanılmıştır. Yanlarındaki boşluklara yazınız.

“Sokağın tam ortasında, birden, duvarın dibindeki elektrik direğinin tepesine takılmış bir balon gördü. “

“Ayaklarıyla duvarın oyuklarına tutunarak tırmanmaya başladı.”.....

“Paskal’ın şimdi güneş gibi kocaman, kıpkırmızı bir balonu vardı.”.....

9- Aşağıdaki tümcelerde koyu yazılmış sözcükler hangi iyelik eklerini almışlardır? Yanlarındaki boşluklara yazınız.

- “Paskal’ın şimdi güneş gibi kocaman, kıpkırmızı bir **balonu** vardı.”.....
- “**Ayakları** yere değince sevindi.”.....
- “Mavi uzun **pantolonunun** bir dizi aşınıp açılmıştı.”.....

10- Aşağıdaki tümcelerde kesme işareti yanlış, doğru ya da eksik kullanılmıştır. Kesme işaretlerinin yanlış ve eksik kullanıldığı tümceyi aşağıdaki boşluklara düzelterek yazınız. Kesme işaretinin kullanımında yanlışlık yoksa tümceleri aynen yazınız.

- Kedi gitme der gibi Paskala bakıyordu.
-
- Türkiyenin en kalabalık şehri İstanbuldur.
-

- Türkçenin tarihsel gelişimi anlatan bir etkinliğe katıldım.
-
- İzmirliiler fuar alanına akın ettiler.
-
- THY'nın tüm uçuşları olumsuz hava koşulları nedeniyle iptal edilmiş.
-

11- Aşağıdaki tümcelerde geçen ad tamlamalarını bularak altını çiziniz. Bulduğunuz ad tamlamalarının türlerini aşağıdaki boşluklara yazınız.

- Paskal çöküp kedinin başını okşadı.
-ad tamlaması.
- Elektrik direğinin tepesine takılmış bir balon gördü.
-ad tamlaması.
- Senin gözlerin mavi.
-ad tamlaması.
- Kerem'in önlüğü oyun oynarken yırtılmış
-ad tamlaması.
- Çocuğun maması bitmiş.
-ad tamlaması.
- Bahçe kapısının kolu kırılmış.
-ad tamlaması.
- Kır çiçeklerinin kokusu tüm evi sarmıştı.
-ad tamlaması.

2.

Kurtuluş Savaşı sırasında Yunanlılar, geçtikleri her yeri yakıp yıkıyorlardı. Bütün Anadolu ayaklanmıştı. Köylerde, kasabalarda ve şehirlerde her şey altüst olmuştu. Herkes, her an tetikte ve tedirgindi.

Toroslu kasabası düşmanın yolunun üstündeydi. Halk, kasabadan ayrılıp köylere sığınmıştı. Genç ve güçlü erkekler askere alınmış, geride sakat ya da yaşlı erkeklerle kadınlar ve çocuklar kalmıştı. Eli silah tutanlar, düşmanın geçeceği yollara tuzaklar kuruyorlardı.

Düşman güçlüydü. Acımasızdı. Yoluna çıkanı yaşlı, çocuk kadın ayırımı gözetmeden hemen öldürüyordu. Kurulan tuzaklar düşmanı çok öfkelenmişti. Düşman komutanı askerlerine, "Kasabayı baştanbaşa yakın, taş üstünde taş bırakmayın. Çevredeki bağları, bahçeleri, tarlalardaki ekinleri de tutuşturun," diye bir buyruk salmıştı.

Kasabalılar, sığındıkları köylerden döndükleri zaman, evlerinin yerinde kül yığınları bulmuşlardı.

Gülten Dayıoğlu (2010: 9).

a) Kurtuluş Savaşı sırasında Anadolu'nun durumu nasıldır? Açıklayınız.

.....

b) Kurtuluş Savaşı sırasında düşmanların halka karşı davranışları nasıldır? Metinden örneklerle açıklayınız.

.....

c) Toroslu kasabası nerededir? Kurtuluş Savaşı sırasında Toroslu kasabasında nasıl bir ortam vardır? Neler yaşanmaktadır? Açıklayınız.

.....

3. Aşağıdaki tümcelerde gereken yerlere iki nokta koyunuz.

- Başarılı olmanın tek yolu vardır O da çalışmaktır.
- Atatürk'ün barışla ilgili sözüne değinmeden geçemeyeceğim “Yurtta barış, dünyada barış”
- Ablası seslendi
-İçeriden kalemimi getirebilir misin?
- Sevdiğim meyvelerden bazıları şunlardır muz, elma, portakal...

4. Aşağıdaki tümcelerde mi soru ekinin yazımı ile ilgili örnekler verilmiştir. Mi soru ekinin yanlış kullanıldığı tümceleri düzelterek aşağıdaki boşluklara yazınız. Doğru kullanılmışsa tümceyi olduğu gibi yazınız.

- Yarın parka gidebilirmiyiz?
.....
- Düzenli olarak kitap okuyormusun?
.....
- Yaşlı kadına yardım ettim?
.....
- Bütün bunları senmi aldın?
.....
- Öğretmenmi geldi?
.....
- Çantamı sınıfta mı unuttun?
.....

5. Aşağıdaki seçeneklerden birini yanıtlayınız.

a) En çok zaman geçirmeyi sevdiğiniz yeri anlatan bir şiir yazınız.

b) En çok zaman geçirmeyi sevdiğiniz yeri resimle anlatınız.

6.

Vincent Van Gogh. Vincent'in Arles'daki Yatak Odası. 1889 Tuval üzerine yağlı boya 72X90 cm Orsay Müzesi, Paris (Van Gogh, 2005: 45).

Yukarıdaki resmin size duyumsattıklarından yola çıkarak bir öykü yazınız. Yazmanın "iç yapı", "dış yapı", "dil ve anlatım" ilkelerine özen gösteriniz.

EK C. 5.
Öğrenci Etkinlik Kitapçığı 5 (Son Kuşlar)

ÖĞRENCİ ETKİNLİK KİTABI 5

SON KUŞLAR

(Sait Faik ABASIYANIK)

SON KUŞLAR

Kış, Ada'nın bir tarafında yerleşebilmek için rüzgârlarını poyraz, yıldız poyraz, maestro, dramudana, gündoğusu, batı karayel, karayel halinde seferber ettiği zaman; öteki yakada yaz, daha pilisini pırtısını toplamamış, bir kenara oldukça mahzun bir göçmen gibi oturmuştur. Gitmekle gitmemek arasında sallanır bir halde, elinde bir pasaport, çuknında üç beş altın, bekleyen bu güzel yüzlü göçmen tazeyi benden başka bu Ada'da seven hemen hiç kimse yoktur, diyebilirim. -Övünmek için değil!-

Herkesin yeni başlayacak olan altı yedi aylık soğuk hayata kendini şimdiden alıştırmak ve hazırlamak için bir şeyler yapmaya çalıştığı öyle günlerde ben, tembelliğim, hep kaçanı kovalayan huyumla, yazın, o güzel göçmenin peşine düşmüşümdür. Nerede yakalarsam orada kucaklarım onu. Kimi bir çamın gölgesinde durgun ve güneşsizdir. Kimi bir çalılığın kenarındaki çimenlikte bütün eski ihtişamıyla daha yeni başlamıştır.

Yazın daha parça parça, lime lime, bohça bohça eşyalarıyla gitmek için fazla telaş etmediği Ada'nın bu yakasında, hiçbir ev yoktur. Yalnız bir tek kır kahvesi vardır.

Bir küçük koyun hemen beş on metre yukarısında, bir apartman terası kadar ufak bu kır kahvesinin tahta masaları üstünde hâlâ karıncalar gezer, hâlâ sinekler kahve fincanının etrafına konarlar. Bütün sesler kesilmiştir. Kimi gökyüzünden bir uçak homurtusu gelir. İçindeki, şimdi Yeşilköy'e incek yolcuları düşündüğüm, yalnız bu yazıyı yazarken oldu. Ondandır evvel de uçaklar geçmişti. Ama hiç, içindeki yolcuların Yeşilköy'e neredeyse inceklerini, daha şu iki satırın sonunda inmiş bile olduklarını düşünmemiştim.

Kahvecinin kendisi sevimsiz bir adamdır. Kahveciden çok, ters bir devlet memuru hüviyeti taşır. Hastalıklı olmasa, doktorlar fazla yorulmamasını salık vermemiş olsalar, dünyada kahveci olmazdı. Tersine, ben bütün ömrümce iyi bir kahve bulamadığım için kahveci olamamışımdır. Bir kır kahvesi, bir köyün kahvesinin üç beş gedikli... Bundan güzel bir ömür mü olur, elli altmış senelik yaşam bundan güzel başlar ve biter mi?

Ağaçtan ağaca serilmiş beyaz çamaşırlar bu kadar durgun, güneşsiz, ıslak bir şekilde ılık havada hiç kurumayacaklar. Bu kedi, tahta masanın üstüne çıkmış, köpeğime durmadan homurdanacak mı? Sandalyenin üstündeki vişneçürüğü rengindeki delik çoraplar... Asmanın yaprakları daha yemyeşil. Bizim bahçedeki kurudu bile.

Deniz, Bozburun'a doğru başını almış gidiyor. Uzaklarda görünen, İstanbul'un neresi kim bilir? Sesler neden gelmiyor?

Bir başka uçağın sesi gelmeye başladı. Bizim Ada, uçakların, üstünden geçtikleri bir yol güzergâhı olmalı ki, hep ya üstümden ya da solumdan geçip gidiyorlar. Kedi sustu. Köpeğim gözünü kapadı. Karga sesleri geliyor şimdi de. Vaktiyle bu Ada'ya bu zamanda kuşlar uğrardı. Cıvıl cıvıl öterlerdi. Küme küme bir ağaçtan ötekine konarlardı.

İki senedir gelmiyorlar.

Belki geliyorlar da ben farkına varmıyorum.

Sonbahara doğru birtakım insanların çoluk çocuk ellerinde bir kafes, Ada'nın tek tepesine doğru gittiklerini görürdüm. İçim cız ederdi.

Büyüklerin ellerinde birbirine yapışmış, pislik rengine acayip çomaklar vardı.

Bunlarla bir yeşil meydanın kenarına varır, bunları bir ufacık ağacın altına çığırkan kafesiyle bırakırlar, ağacın her dalına ökseleri bağlardı. Hür kuşlar, kafesteki çığırkan kuşun feryadına, dostluk, arkadaşlık, yalnızlık sesine doğru bir küme gelirler. Çayırılıkta bir başka ağacın gölgesinde birikmiş çoluklu çocuklu kocaman herifler bir müddet beklerler. Sonra kuşların üşüştüğü ağaca doğru yavaş yavaş yürürlerdi. Ökselerden kurtulmuş dört beş kuş, bir başka ökseye doğru şimdilik uçup giderken, birer damlacık etleriyle birer tabiat harikası olan kuşları toplarlar, hemen dişleriyle oracıkta boğarlardı. Ve hemen canlı canlı yollarlardı.

Hele bir tanesi vardı, bir tanesi. Çocukları bu işe seferber eden de oydu. Ökseleri cumartesi gecesinden hazırlayan da...

Konstantin isminde bir herifti. Galata'da bir yazıhanesi vardı. Zahire tüccarıydı. Kalın, tüylü bilekleri, geniş göğsü, delikleri kapanıp açılan üstü kara kara benekli bir burnu, deriyi yırtmış da fırlamış gibi saçları, kısa kısa bir yürümesi, kalın kalın bir gülmesi...

O esmerle sarışın arası isketelerin bir damlacık etlerinden yapacağı pilavın hazzıyla pırl pırl yanan krom dişleriyle nasıl koparırdı kuşun imiğini, bir görseydiniz...

Hani sessiz, zenginliğini belli etmez, mütevazı adamdı da... Konu komşusu da severdi hani. Hiçbir şeye, hiçbir dedikoduya karışmazdı. Sabahleyin işine kısa kısa adımlarla koşarken, akşam filesini doldurmuş vapurdan çıkarken görseniz; iriliğine, sallapatılığına, Karamanlı ağzı konuşuşuna, basit ama, hesaplı fikirlerine, iki kadeh atmışsa yine basit, sevimli şakalarına karşı, hakkında kötü bir hüküm de veremezsiniz. Kendi halinde, işi yolunda, hesaplı yaşayan bin bir tanesinden bir tanesiydi.

Ama, güz mevsiminde birdenbire böyle canavar kesilirdi. Akşam beş otuz beş vapurunun arka tarafında yerleştiği iskemlesinde, denizin üstüne oldukça mülayim bakan gözlerini havaya kaldırır, eylül sonlarına doğru böyle şairane gökyüzüne bakardı. Birden yüzünün ve gözlerinin parlamış olduğunu görürdünüz.

Havada ve denizdeki tirşe maviliğin üstünde birtakım esmer damlacıklar görünürdü. Sağa sola oynarlar, sonra bir istikamet tutturur, bu esmer lekecikler geçip giderlerdi.

Konstantin Efendi onların çok uzaktan geçtiklerini görebilirdi. Gözlerini kısardı. Esmer lekelerin Adalar istikametinde gittiklerini görür, etrafına bakar, bir tanıdık görececek olursa gözünü kırpar, gökyüzüne bir işaret çakar:

— Bizim pilavlıklar geldi, derdi.

Kuşlar pek yakından geçmişse, seslerini taklit ederek kalın dudaklarıyla dişlerinin arasından onlara seslenirdi. Kuşların çoğunca aldandıklarına, bu sesi duyarak, dost sesi sanıp vapur etrafında bir dönüp uzaklaştıklarına şahit olmuşumdur.

Havalar sertleşir, poyrazlar, lodolar birbirini kovalar, günün birinde teşrinlerin sonlarına doğru, ılık, hiç rüzgârsız parça parça oynamayan bulutlu, tatlı, sümbüli günlerde, o, en çığırkan kafes kuşunu nereden bulursa bulur, mahalle çocuklarını çağırır; bin tanesi iki yüz elli gram et vermeyen sakaları, isketeleri, floryaları, aralarına karışmış serçeleri gökyüzünden birer birer toplardı.

Seneler var ki kuşlar gelmiyor. Daha doğrusu ben göremiyorum. Güzün o güzel günlerini pencereden görür görmez, Konstantin Efendi'nin bulunabileceği sırtları hesaplayarak yollara çıkıyorum. Bir kuş cıvıltısı duysam kanım donuyor, yüreğim atmıyor. Halbuki sonbahar kocayemişleri, beyaz esmer bulutları, yakmayan güneşi, durgun maviliği, bol yeşili ile kuşlarla beraber olunca, insana sulh, şair, şair, edebiyat, resim, musiki, mesut insanlarla dolu anlaşmış, sevişmiş, açsız, hırssız bir dünya düşündürüyor. Her memlekette kıra çıkan her insan, kuş sesleriyle böyle düşünecektir. Konstantin Efendi mani oluyor. Zaten kuşlar da pek gelmiyorlar artık. Belki birkaç seneye kadar nesilleri de tükenecek. Her memlekette kaç tane Konstantin Efendi var kim bilir? Kuşlardan sonra şimdi de milletin yeşilliğine musallat oldular. Geçen gün yol kenarındaki yeşilliklere basmaya kıyamayarak yola çıkmıştım. Konstantin Efendi'nin günlerinden bir gündü. Gökte hiç kuş gözüküyordu. Evden çıkarken isketemin kafesine bir incir yapıştırdım. İsketem tek gözünü verip bana dostlukla bakmış, incir çekirdeğini kırmaya çalışıyordu.

Onu, ev duvarının bir kenarına çaktığım çiviye asmış, yola çıkmıştım. Kuşlar yoktu şimdi havada, ama yolun kenarında yeşillikler vardı ya... Baktım: Bu yeşilliklerin bazı yerleri sökülmiş. Biraz ileride dört çocuğa rastladım. Yürüyorlar. Yeşilliklerin en güzel yerinde duruyor, bir kaldırım taşı kadar büyük bir parçayı belle söküyorlar, bir çuvala dolduruyorlardı:

— Ne yapıyorsunuz, yahu? dedim.

— Sana ne? dediler.

Fukara, üstleri yırtık pırtık yavrulardı.

— Canım, neden söküyorsunuz? dedim.

— Mühendis Ahmet Bey söktürüyor.

— Ne yapacak bunları?

— Yukarıda deri tüccarı Hollandalı var ya hani, onun bahçesini düzeltiyorlar da...

— İngiliz çimi alsın, eksin, mademki herif zengin...

— İngiliz çimiyle bu bir mi?

— Bu daha mı iyi?

— İyi de laf mı? Bunun üstüne çimen mi olur? Hollandalı öyle demiş.

Karakola koştum. Polislere haber verdim. Güya men ettiler. Gizli gizli, gene çimenler yer yer söküldü. Mühendis Ahmet Bey'e ceza bile kesilmedi. Belediye talimatnamesinde, yol kenarındaki çimenleri sökmek cezayı mucip olmuyormuş.

Kuşları boğdular, çimenleri söktüler, yollar çamur içinde kaldı.

Dünya değişiyor dostlarım. Günün birinde gökyüzünde, güz mevsiminde artık esmer lekeler göremeyeceksiniz. Günün birinde yol kenarlarında, toprak anamızın koyu yeşil saçlarını da göremeyeceksiniz. Bizim için değil ama, çocuklar, sizin için kötü olacak. Biz kuşları ve yeşillikleri çok gördük. Sizin için kötü olacak. Benden hikâyesi.

ökse: her yanı, ökseotu saplarından çıkarılan yapışkan macuna bulanmış kuş tutmakta kullanılan değnek.

cezayı mucip olmak: ceza gerektirmek.

Sait Faik Abasıyanık (2008: 98-104)

SORULAR-YANITLAR

S1: Okuduğunuz öykü nerede ve hangi zamanda geçmektedir? Öykünün baş kişisi ve yardımcı kişileri kimlerdir? Açıklayınız.

Y1:.....

.....

S2: Öyküde anlatılan yerde mevsim geçişleri nasıl yaşanmaktadır? Öyküden yola çıkarak açıklayınız.

Y2:.....

.....

S3: Öyküye göre göçmen kuşların artık gelmemesinin nedeni nedir? Göçmen kuşlar gibi çevrenizde eskiden gördüğünüz şimdilerde göremediğiniz canlılar var mıdır? Çevrenizde artık göremediğiniz canlıların yok olma nedenleri sizce neler olabilir? Açıklayınız.

Y3:.....

.....

S4: Öyküde yer alan Konstantin karakterinin fiziksel ve kişilik özellikleri nelerdir? Yaşamınızda Konstantin'e benzeyen insanlarla karşılaştınız mı? Karşılaştıysanız hangi durum ya da durumlarda karşılaştınız? Açıklayınız.

Y4:.....

.....

S5: Yazar çimlerin sökülmesi karşısında nasıl davranmıştır? Doğanın güzelliklerine, bitkilere ve hayvanlara zarar veren insanlarla karşılaştınız mı? Böyle bir durumda sizce neler yapılmalıdır? Neden? Açıklayınız.

Y5:.....

.....

S6: Öykü yazarı en çok hangi mesleği yapmak istemiştir? Bu mesleği yapmama nedeni nedir? Öyküden yola çıkarak açıklayınız.

Y6:.....

S7: Doğanın hor kullanılmasının, korunmamasının ileride insanlara ne gibi zararları olabilir? Açıklayınız.

Y7:.....

S8: Siz bu öyküye bir başlık verecek olsanız hangi başlığı verirdiniz? Neden? Açıklayınız.

Y8:.....

S9: Yazar niçin mühendis Ahmet Bey'i şikâyet etmiştir? Yazarın şikâyeti sonucunda görevli birimler nasıl davranmışlardır? Açıklayınız.

Y9:.....

S10: Siz de bu öyküden yola çıkarak bir soru oluşturunuz. Sorunuzu sınıf arkadaşlarınızdan birine yöneltiniz.

Y10:.....

S11: Metni kendi tümcelerinizle kısaca özetleyiniz.

Y11:

S12: Metnin anlatımı kimin ağzından yapılmıştır? Açıklayınız.

Y12:.....

S13: Metinde geçen öznel ve nesnel yargı niteliği taşıyan tümcelerden birer örnek yazınız.

Y13:.....

SORULAR-YANITLAR

S1: Aşağıdaki tümcelerde koyu yazılmış olan sözcük ve sözcük gruplarının dilimizdeki karşılıklarını tümcelerin bağlamından yola çıkarak bulmaya çalışınız. Öngörülerinizin doğruluğunu Türkçe Sözlük'e bakarak denetleyiniz.

Kahveciden çok, ters bir devlet memuru **hüviyeti** taşır.

Çayrılıkta bir başka ağacın gölgesinde birikmiş çoluklu çocuklu kocaman **herifler** bir müddet beklerler.

Hani sessiz, zenginliğini belli etmez, **mütevazı** adamdı da...

Bizim Ada, uçakların, üstünden geçtikleri bir yol **güzergâhı** olmalı ki, hep ya üstünden ya da solumdan geçip gidiyorlar.

Ökselerden kurtulmuş dört beş kuş, bir başka ökseye doğru şimdilik uçup giderken, birer damlacık etleriyle birer **tabiat harikası** olan kuşları toplarlar, hemen dişleriyle oracıkta boğarlardı.

Kimi bir çalılığın kenarındaki çimenlikte bütün eski **ihtişamıyla** daha yeni başlamıştır.

Y1:.....

S2:

Bir kuş cıvıltısı duysam **kanım donuyor**, yüreğim atmıyor.

Ama, güz mevsiminde birdenbire böyle **canavar kesilirdi**.

Çocukları bu işe **seferber eden** de oydu.

“kanı donmak, canavar kesilmek, seferber etmek” sözcük gruplarıyla anlatılmak istenen nedir? Açıklayınız. Siz de bu sözcük gruplarını birer tümce içerisinde kullanınız.

Y2:.....

S3: Metinde geçen anahtar sözcüklerden üç tanesini yazınız.

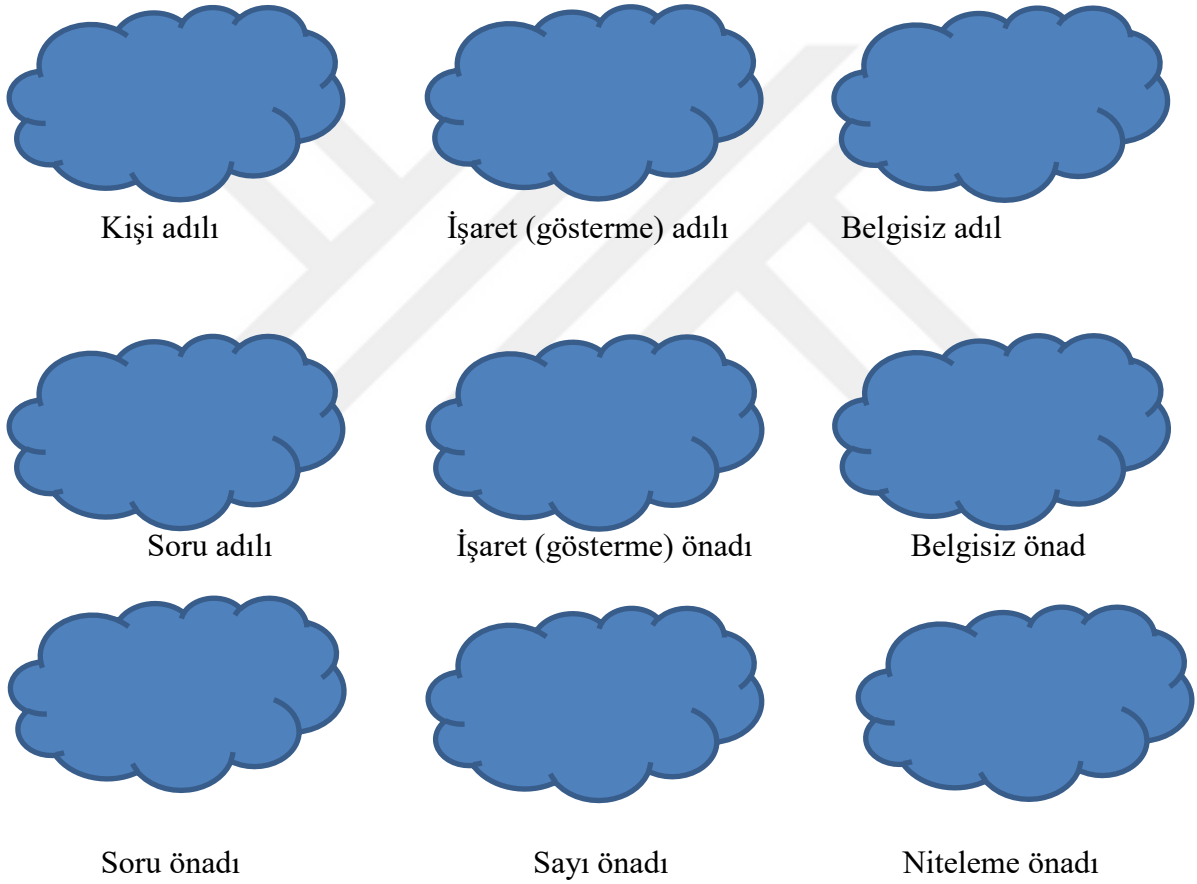
Y3:.....

1. Etkinlik:

Aşağıdaki metinde geçen adılların ve önadların türlerini belirleyerek ilgili kutulara yazınız.

Üç beş günde kargamın yaraları iyileşti. Okulda olduğum saatler sepetin üstünü beyaz bir tülle örtüyordum. Sabırsızlıkla dönüşümü bekliyordum. Tülü açtığı anda kanatlanıyor, omuzuma konuyordu. Elimle besliyordum onu. Her geçen gün biraz daha büyüyordu. Birlikte bahçeye çıkıyorduk. O kolumda dolaşıyor, “Uç, Kuzgun’um!” deyince kanatlarını açıyor, başımın üstünde döneniyor; kolumu uzatmamla birlikte gelip, pençeleriyle işaret parmağıma tutunuyordu. Onun evcilliğine annem ve ablalarım pek şaşırıyorlardı. Yine de, kargadır belli olmaz, diyerek uzak duruyorlardı. Babamsa oldukça tasalıydı.

Zeynep Cemali (2011: 80).

2. Etkinlik:

Aşağıdaki tümcelerde geçen önad tamlamalarını bulunuz.

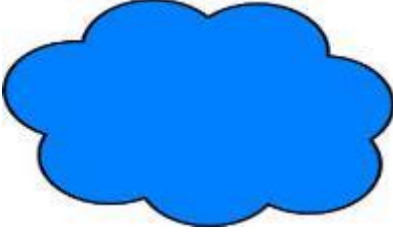
- Kırmızı kazağım çok eskidi.
-
- Büyük şehirler gün geçtikçe kalabalıklaşıyor.
-

- Bazı öğrenciler sorumluluklarını yerine getirmemişti.
-
- Birçok işimi tamamladım.
-
- Kaç kişi dondurma yemek ister?
-

Aşağıdaki görsellerden yola çıkarak önad tamlamaları oluşturunuz.

.....araba

.....bulut

.....öğrenciler

3. Etkinlik: Aşağıdaki karikatürün size duyumsattıklarını ilgili boşluğa yazınız. Yazmanın “iç yapı”, “dış yapı”, “dil ve anlatım” ilkelerine özen gösteriniz.

Karikatürist: Ferruh Doğan (Balcıoğlu vd., 1973:114).

4. Etkinlik:

Yeni Bir Gün, Yeni Bir Nefes. (2005). Türk Enstrümanlarıyla Rahatlama Müziği 7 Umut. (Relaxation Music With Turkish Instruments-Hope). Klarnet. İstanbul: Akustik Müzik.

Dinlediğiniz müziğin size çağrıştırdığı doğayı resimleyiniz. Çizdiğiniz resmi kısaca anlatınız.

RÜZGÂR (DİNLEME METNİ)

Şimdi bir rüzgâr geçti buradan
Koştum ama yetişemedim.
Nerelerde gezmiş tozmuş
Öğrenemedim.

Besbelli denizden çıkıp
Kıyılar boyunca gitmiştir.
Tuz kokusu, katran kokusu, ter kokusu
Yüreğini allak bullak etmiştir.

Sonra başlamış tırmanmaya dağlara doğru
Bulutları koyun gibi gütmüştür,
Okşayıp otları yaylalarda
Büyütmüştür.

Köylere de uğradıysa eğer
Islak, karanlık odalarda beşik sallamıştır
Güneş altında çalışanlara
İmdat eylemiştir.

Sonra başlayıp alçalmaya ovalara doğru,
Haşhaş tarlalarında eflatun, pembe, beyaz,
Kıraçlarda mavi dikenler...
Toz toprak gözlerine gitmiştir.

Kentlere de uğramış ki yanımdan geçti,
Haşhaş çiçeğine benzer kızlar görmüştür.
Bir gülüş, bir tel saç, allık pudra
Alıp gitmiştir.

Şimdi bir rüzgâr geçti buradan
Koştum ama yetişemedim.
Soraydım söylerdi herhalde
Soramadım.

Cahit Külebi (Celal, 2006: 65-66)

SORULAR-YANITLAR

S1: Şiirde adı geçen rüzgâr nereleri gezmiştir? Açıklayınız.

Y1:.....

.....
.....
.....

S2: Rüzgârın yüreğini allak bullak eden etkenler nelerdir? Sizce rüzgârın yüreği neden allak bullak olmuştur? Açıklayınız.

Y2:.....

.....
.....
.....

S3: Rüzgâr köylerde nelere etki etmiştir, nerelerde gezmiştir? Kentlerden neler alıp götürmüştür, kentlerde kimlerle karşılaşmıştır? Açıklayınız.

Y3:.....

.....

S4: Şair rüzgâra yetişebilmiş midir? Nereleri gezdiğini sorabilmiş midir? Şair rüzgârın gezdiği yerleri nasıl bilmektedir? Açıklayınız.

Y4:.....

.....

S5: Rüzgâr olmasaydı sizce dünya nasıl olurdu? Dünyada neler değişirdi? Açıklayınız.

Y5:.....

.....

S6: Dinlediğiniz şiirin anahtar sözcüğü sizce nedir?

Y6:.....

5.Etkinlik:

Aşağıdaki karikatürün size duyumsattıklarını konuşma yöntem ve tekniklerine özen göstererek anlatınız.

Karikatürist: İsmail Biret IV. Simavi Uluslararası Karikatür Yarışması. (1986). İstanbul: Hürriyet Vakfı Yayınları. (s.145)

6. Etkinlik:

a) Aşağıdaki tümcelerde kısa çizginin kullanımı unutulmuştur. Siz gerekli yerlerde kısa çizgiyi kullanınız.

- Annem bu benim için kocaman bir pasta yaptı. Çünkü bugün benim doğum günüm.
- Babamla birlikte Fenerbahçe Göztepe maçına gittik.
- Bugün Türkçe dersinde de durum eki ile de bağlacımı ayırt etmeyi öğrendik.
- İzlemek istediğim konser 19.30 21.30 saatleri arasındaymış.

b) “koşuyorum” sözcüğünü hecelerine ayırınız.

c) “gözlükçü” sözcüğünün kökünü, eklerini ve eklerinin türlerini belirtiniz.

7. Etkinlik: Aşağıdaki bilmeceleri yanıtlayınız.

- Özü tatlı,
Sözü tatlı,
Varlığı candan tatlı.

(Alacatlı, 2012: 3)

- A ile başlar, N ile biter,
Boynu atkılı, ormana gider.

(Alacatlı, 2012: 4)

- Gökte açık pencere,
Kalaylı bir tencere.

(Alacatlı, 2012: 4)

- Boyu fidan gibi,
Başını eğer insan gibi.

(Alacatlı, 2012: 9)

- Ambar içinde otuz iki keklik yatar.

(Alacatlı, 2012: 10)

- Dolu gider boş gelir,
Ağzımıza hoş gelir.

(Alacatlı, 2012: 49)

DEĞERLENDİRME

ÖĞRENCİLERİN DERSİ DEĞERLENDİRME ÇİZELGESİ

(Öğrenciler dersle ilgili düşüncelerini yüz ifadelerinin içini doldurarak belirtirler.)

	HAYIR ☹	BAZEN 😊	EVET ☺
Türkçe dersinde kendimi özgür hissediyorum.			
Ders benim için eğlenceli geçiyor.			
Öğretmenim duygu ve düşüncelerimi anlatabilmem için beni isteklendiriyor.			
Türkçe dersinden sonra kitap okuma isteği duyuyorum.			
Öğrenemediğim zaman öğretmenim yardımcı oluyor.			
Öğretmenimiz derse katılmamı sağlayan türlü araç gereçlerden yararlanıyor.			

Türkçe dersinin daha verimli geçmesi için neler yapılmalı? Lütfen önerilerinizi yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

1-

.....

On iki yaşındaki Chris Alt'la on bir yaşındaki erkek kardeşi Francis sırlıklamdılar. Pazar günü öğleden sonra gittikleri sinemadan eve dönerlerken, Kolomb Bulvarı'nın ortasında, aniden bastıran sağanağa yakalanmışlardı. Yağmur o kadar şiddetliydi ki, otobüs beklemekten vazgeçmek zorunda kaldılar.

“Haydi, koşup şuradaki dükkâna girelim,” diye bağırdı Francis, nerdeyse Atlas Okyanusu kadar kocaman su birikintilerinin üstünden atlarken. Hemen arkasından onu izleyen ağabeyi Chris, sanki saçlarının ıslanmasına engel olabilirmiş gibi, boş yere ellerini başına siper etmişti. Ceketlerini sırtlarından çekip alacakmışçasına sert esen rüzgâra karşı yirmi metre kadar bile ilerlemek bayağı güçtü. Yüzlerine doğru yağın soğuk yağmurda gözlerini açık tutmakta zorlanan iki kardeş, kendilerini bakımsızlıktan harap olmuş, eski cepheli, küçük bir dükkânın kapısına attılar. Hemen hemen hiçbir şeyin sergilenmediği, çatlak vitrin camı

üstündeki, zar zor okunan, küçük, sarı bir tabelada **Chagrin Hobi ve Tuhaflik Çeşitleri** yazıyordu.

Alt Kardeşler içeri adımlarını atar atmaz, bunaltıcı, garip bir küf kokusuyla karşılaştılar. Koku o kadar güçlüydü ki, bir an ikisi de tekrar dışarı çıkmayı düşündü. Ancak sokağa göz atınca, yağmurun daha da şiddetlendiğini fark ettiler; birkaç dakika sonra da koku dayanılır olmuştu zaten.

Boş sarı tezgâha kuşkuyla bakan Chris, “Kimse yok mu?” diye merak etti. Ne bir müşteri vardı, ne de satıcı. Fırtına dış dünyayı silip süpürmüş gibiydi. Sokaktaki gürültü dükkâna girmiyor; üstelik, buğulanan vitrin camından dışarı da görülemiyordu.

“Arka taraftan biri çıkıp gelir herhalde şimdi,” diye tahmin yürüten Francis, gözünü duvarları kaplayan sarı raflarla cam kutulara dikmişti. “Vay canına, burda bir sürü eski şey var!”

Küçük kardeşinin her şeyi “elleme” merakını iyi bilen Chris, “Hiçbir şeye dokunmak yok, Francis,” diye uyardı onu.

Vladimir Tumanov (2010: 11-12)

a) Yukarıdaki metinde adı geçen Chris Alt’la erkek kardeşi Francis yoğun yağmurdan kurtulmak için ne yapmışlardır? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

b) Siz bu metne bir başlık koyacak olsanız hangi başlığı koyardınız? Nedeni ile birlikte açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

c) “Atlas Okyanusu kadar kocaman su birikintileri” söz grubu size neyi düşündürmektir? Böyle bir su birikintisi sizce nasıl oluşmuştur? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

d) Chagrin Hobi ve Tuhaflik Çeşitleri adlı dükkân nasıl bir yerdir? Bu dükkânda neler satılmaktadır? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

e) Chris’in erkek kardeşi Francis’in nasıl bir merakı vardır? Bu durumu bilen Chris nasıl bir önlem almıştır? Neden? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

f) Yukarıdaki metnin anahtar sözcükleri sizce nelerdir?

.....

g) Sizce bu metindeki olaylar nasıl devam edecek? Metnin sonuç bölümünü siz yazacak olsanız neler yazardınız? Aşağıdaki boşluğa metnin sonuç bölümünü yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2- Aşağıdaki tümcelerde geçen önadların altını çizerek türlerini belirtiniz.

- Uzun ders aralarını arkadaşlarımla bahçede oyun oynayabildiğim için çok severim. (.....)
- Küçük kızın ateşi çıkmıştı. (.....)
- Kaç gündür ders çalışıyorsun? (.....)
- Yanında iki defteri vardı. (.....)
- Bir gün söylediklerimi daha iyi anlayacaksın. (.....)
- Bazı arkadaşlarım basketbolda daha yetenekli. (.....)
- O kalemi nereye koyduğumu bulamıyorum. (.....)

3- Aşağıdaki metinde geçen önad tamlamalarını bularak verilen boşluğa yazınız.

Küçük çocuk hızlı adımlarla evine doğru ilerliyordu. Akşam olmuş, oyun zamanı çoktan geçmişti. Bahçe kapısını açtı. Alacakaranlıkta bahçedeki beyaz, mor, kırmızı çiçeklerin büyüğü güzelliklerine baktı. Bahar gelmişti artık. İcini nedensiz bir mutluluk kaplamıştı.

4- Aşağıdaki tümcelerde uygun olan yerlere kısa çizgi koyunuz.

- İstanbul İzmir yolu üç saate inecek.
- Bu akşam 19.30 20.30 arasında okulumuzda bilgi yarışması yapılacak.
- Türkçe İngilizce sözlük herkesin evinde bulunmalıdır.
- Hemen arkasından onu izleyen ağabeyi Chris sanki saçlarının ıslanmasına engel olabilirmiş gibi boş yere ellerini başına siper etmişti.

5-

- a) Gökyüzündeki bulutlara hiç baktınız mı? Onları nelere benzetirsiniz? Gökyüzündeki bulutları anlatan bir yazı yazınız. Yazınızda yazmanın “iç yapı”, “dış yapı”, “dil ve anlatım” ilkelerine özen gösteriniz.

- b) Yazlık yerde büyük, eski bir ev düşünün. Bu evin güneşli bir gündeki resmini yapın. Sonra aynı evin bir de şimşeklerin çaktığı, fırtınalı bir gecede resmini yapın. Gök gürültüleri duvarlarda yankılanıyor. Bu resim oldukça farklı oldu, öyle değil mi?

(Suzuki ve Hehner, ?/b: 80)

EK C. 6.
Öğrenci Etkinlik Kitapçığı 6 (Kuzgun)

ÖĞRENCİ ETKİNLİK KİTABI 6

KUZGUN

(Zeynep CEMALİ)

KUZGUN

Bizim zamanımızda analar babalar çocuklarını, mühendis oğlum, doktor kızım diye sever, düşleri gerçekleşmiş gibi de gurur duyarlardı. Babam da beni, eczacı oğlum diye sever, kasılırdı.

Nur içinde yatsın; ilkokula başladığım yıl, bunun yalnızca hayal olduğunu anlamış olmalı. Üçüncü sınıfa giderken, “İyisi mi, seni hayvanat bahçesine verelim. Orada kurtlara, kuşlara bekçilik yaparsın,” demeye başladı.

Babam şaka ediyordu elbette. Hoş, ciddi olsa da karşı çıkmazdım ona. Sonuçta, aklım fikrim hep kuşlarda, kertenkelelerde, tavşanlardaydı zaten. Okul umurumda değildi.

Sınıfta dirseğimi sıraya dayar, başımı avucumun içine alır, pencereden dışarı bakıp sayardım: Martılar kaçınıcı turlarını atıyor, güvercinler ne yöne uçuyor, pencerenin önüne kaç kumru kondu...

Sokakta da halim farklı değildi. Hele göçmen kuşların geliş gidiş zamanlarında. İlk gelen kırlangıç sürüsü... İstanbul’u en son terk eden leylek kafilesi... Onları izleyeceğim diye, kim bilir kaç kez yüzükoyun kapaklanmışımdır!

O günlerde trafik şimdiki gibi değildi; en fazla bir kamyonet, iki otomobil. Buna karşılık, iki yanında küfeleriyle karakaçanlar, -takır takır takır- tahta arabaları çeken kadanalar vardı. Babam da haklı olarak kaygılanırdı.

“A aval, oğlum; atın ya da eşeğin biri, bir gün tepecek seni, göreceksin gününü,” derdi. Dinleyen kim?

Zavallı babam, bakmış olacak gibi değil, bir akşam elindeki kafesin içinde şirin mi şirin, sapsarı iki kanaryayla geldi. Ağzı kulaklarında, “Bunlar senin!” dedi. “Bak, besle, büyüt, üret. Muhabbet kuşları, papağan da alırım. Yeter ki, sokaklarda aval aval yürüme. Bir de derslerine çalış!” Sevinçten havalara uçacağımı sanan babamın gülücüğü suratında dondu. Şaşkınlık içinde sordu. “Ne o? Limon yemiş gibi eksettin suratını?” Dişlerimin arasından mırıldandım. “Kafesin içinde... Esir gibi.”

“Saçmalama oğlum!” diye bağırdı babam. “Bu kuşlar kafeste yaşar, sokakta değil.”

O akşam sabaha kadar uyumadım. Ellerim kollarım bağlı, demir parmaklıkların arkasındaydım sanki. Babam defalarca, kuşlarımın kafeslerinde mutlu olacaklarını söylediye de, hiç inanmadım ona. Kuş dediğin özgür olmalıydı. Dilediğin kanat çırpmalı, bir daldan diğerine konmalı, pamuk gibi ak bulutlara uçmalıydı. Ben kanaryalarımın dostuydum, düşmanı değil.

Sabah ezanı okunurken, yataktan kalktım. Onlardan ayrılmak zordu. Gözlerim yanıyor, burnum sızlıyordu; ama kararlıydım. Elimde, güzel “kodes”lerinin içindeki kanaryalarla bahçeye çıktım. Ayrılık anı geldiğinde, gözyaşlarımı tutamadım.

Masanın üstüne koyduğum kafesin kapağını açtım. Zavallıcıklar, özgürlüğün ne olduğunu unutmuşlardı. Şaşkınlık içinde sağa sola gidip geldiler tünekte. Neden sonra dışarı çıktıklarında, biri ihlamur ağacına doğru kanat açarken, diğeri dosdoğru betona pike yaptı. Aynı anda, alacakaranlıkta nerden çıktığı belli olmayan bir tekir

kedi, gözlerinde şimşekler çakarak kanaryamın üstüne atladı ve hoop! Avazım çıktığı kadar bağırmamla birlikte yok oldu...

Sesimi duyan ev halkı dışarı fırladı. Ben de son bir umutla diğer kanaryanın peşinden ıhlamur ağacına saldırmış, daldan dala tırmanıyordum.

“Avanak, oğlum! Gitti gider, in oradan!” diyordu babam aşağıdan. “Ezan vakti, düşüp bir yerini kıracaksın!” Dilindeymiş mübareğin. Ayağımın boşluğa gelmesiyle, kendimi ağacın dibinde bulmam bir oldu.

Yüreğimdeki yangının yanında, kolumdaki acının lafı mı olur? Kolum askıda, günlerce o tekiri kovaladım. İfrit hayvanı bir kıstırsam, kanaryama yaptığının aynısını ona yapacaktım.

Sonunda bir gün, mendeburu bahçe duvarının köşesinde sıkıştırdım. Kedi milleti cin gibidir. Sıkıştı mı, ya kaplan kesilir, üstüne sıçrar; ya da boynunu büker, umarsız bakar. Gel de, yufka yüreği dayansın insanın! Tekmem, bahçe duvarında patladı. Duvarın kabarmış sıvaları darbeye patır patır dökülürken, bıyık altından sırtıp, yok oldu yine o.

Ablalarım, “Doğanın kanunudur bu; üzülme,” diye günlerce dil döktüler bana. Ama, pek başarılı oldukları söylenemez. Kolumdaki askı alındığında, ben hâlâ köşe bucak tekiri arıyordum. Kararlıydım; canını yakmayacaktım onun. Bu kez korkudan bıyıklarını titretecektim yalnızca.

Günler geçti. Soğuk bir kış günü okuldan çıkmış, sallana sallana eve dönüyordum. Muhtarın bahçesini çevreleyen sarmaşığın kuru dalları arasında tekiri gördüm. Yay gibi gerilmişti. İki metre ötesinde bir güvercin tir tir titriyordu. Çantamı sessizce yere bıraktım. Tıpkı tekir gibi gerildim ve ondan daha atik davranarak, fırladığım gibi kuşu kaptım. Aynı anda da, “Vaouğğğ!” diye bağırdım. Neye uğradığını şaşırın gaddar rakibim, çalıkların arasında kayboldu. Keyfime diyecek yoktu.

Avucumun içindeki güvercinimin kanadı zedelenmişti, sol ayağı da yaralıydı. Başını, gıdısını okşadım, öptüm. Göğsüme yaslayarak, çantamı aldım ve eve doğru koştum. Daha bahçe kapısında ablalarımın seslenmeye başladım. “Gülsüm Abla! Gülnaz Abla! Gülcan Abla! Gülnur Abla!”

Dördü de ben evin kapısına varmadan dışarıda karşıladılar. Gülsüm Abla’m güvercinimi görür görmez bağırdı.

“Aaa! Karga yavrusu!!!” Gülnaz Abla’mın sesi de en az onunki kadar tiz, çın çın çınladı. “Bir kargayı asla eve sokamazsın! Uğursuzluk getirir.”

“Ayy, yaralı bu! Ben elimi süremem!” diyen Gülcan Abla’m içeri kaçtı. Gülnur Abla’m da onun peşine takıldı.

Üst katın penceresini açan annem, “Bu havada dışarda işiniz ne? Çabuk içeri!” diye seslendi sert bir sesle.

Ablalarım bir ağızdan yanıtladılar. “Ömer eve karga getirmiş!”

Annem yarı beline kadar sarkarak bağırdı. “Beni aşağı indirme, küçük bey! Evde karga beslenmez!” Sonra da, “Onu hemen bırak!” diye buyurdu.

“Ama yaralı...” diye karşı çıkacak oldum.

“Beni ilgilendirmez!..” dedi annem. “Karga bu, oğlum! Adamın gözünü oyar vallahi!” Sesi mi yumuşamıştı, bana mı öyle gelmişti.

Neredeyse ağlayacaktım. Babam da yoktu ki, bana arka çıksın. Neyse ki, Gülsüm ablam insafa geldi. “Bak,” dedi, “Yarasını temizlemene yardım ederim. Ama, onu içeri alamayız.”

Annemin ve üç ablamın türlü uğursuzluk senaryolarına kulağımızı tıkadık. Kömürlüğe girerek, kargamın kanadını ve ayağını oksijenli suyla temizledik. Kudret narı sürdük. Boynu bükük kargam ürkek ürkek yüzüme bakıyordu.

“Merak etme,” dedi iyi yürekli ablam. “Bir iki güne kadar bir şeyciği kalmaz.” Sonra da bağışta bulunur gibi devam etti. “Ona burada bakabilirsin. Bak, şurada büyük bir sepet var. Al şu çaputları da, içine koy.”

Dediklerini yaptıktan sonra ona teşekkür ettim ve beş dakikacık daha kargamın yanında kalmasını rica ettim.

Geri döndüğümde, beni gören Gülsüm Abla'm az daha küçükdilini yutacaktı. Sırtımda yorganım, sağ elimde bir ibrik dolusu ayran, sol elimde de gazeteye sarılmış yarım tepsi börek vardı. Getirdiklerimi, kırılıp tahta niyetine sobada yanmayı bekleyen eski masanın üstüne bıraktım.

“Artık gidebilirsin,” dedim ablama. “O tekir her an gelebilir. Ben burada kalacağım.”

“Çıldırılmışsın sen!..” Gülsüm Abla'm gözlerini araba tekeri kadar açmıştı. “Annem asla izin vermez!”

“Ya eve kargamla girerim ya da burada kalırım. Söyle ona,” diyerek sırttım.

Akşama dek kömürlüğe ablalarımın biri gitti, diğeri geldi. En sonunda da kömürlüğün kapısında elindeki oklavayla annem göründü.

“Bana bak! O hayvanı burada bırakıp eve gelecek misin? Yoksa, bu oklavayı sırtında kırayım mı?”

Elimi belime koyup, anneme kafa tuttum. “Gelmeyeceğim işte! Oklavayı sırtımda kırsan da gelmeyeceğim, kırmasan da gelmeyeceğim!”

Annemin her zamanki gözdağlarıydı işte. Oklavayı sallayacak, kapıya, masaya, nereye indirirse indirecek, arkasını dönüp gidecekti. Öyle oldu yine. Yalnızca, eski masanın üstüne inen oklava bu kez ikiye ayrıldı. Ben içimden derin bir oh çekerken, annem elinde oklavanın yarısı, söylenerek eve döndü.

Neyse ki, kömürlüğün içini avucumun içi gibi biliyordum. Saatlerdir gözlerim karanlığa alışmıştı. Son dilim böreği de mideye indirdim, ibriği başıma dikerek yalandım. Sonra da koynumda kargam, odunlarla kömürlerin arasına kıvrılıp, yorganıma sarındım.

Sabah ezanı okunurken, babam kömürlüğün kapısında belirdi. “Karganı da al, doğru mutfağa,” dedi.

Üç beş günde kargamın yaraları iyileşti. Okulda olduğum saatler sepetin üstünü beyaz bir tülle örtüyordum. Sabırsızlıkla dönüşümü bekliyordum. Tülü açtığım anda kanatlanıyor, omuzuma konuyordu. Elimle besliyordum onu. Her geçen gün biraz daha büyüyordu. Birlikte bahçeye çıkıyorduk. O kolumda dolaşıyor, “Uç, Kuzgun’um!” deyince kanatlarını açıyor, başımın üstünde döneniyor; kolumu uzatmamla birlikte gelip, pençeleriyle işaret parmağıma tutunuyordu.

Onun evcilliğine annem ve ablalarım pek şaşırıyorlardı. Yine de, kargadır belli olmaz, diyerek uzak duruyorlardı. Babamsa oldukça tasalıydı.

“Bak, Ömer; bu hayvana fena alıştın,” diyordu. “Gün gelecek, çekip gidecek. O zaman çok üzüleceksin. İyisi mi, sen sal onu şimdiden.” “Kuzgun’um beni hiç ama hiç bırakmayacak!” diye dikleniyordum çok bilirmiş gibi.

Doğrusu, karganın da gitmeye hiç niyeti yok gibiydi. Baharın gelmesiyle okula da birlikte gitmeye başladık. Ben sıfıftayken, o pencerenin önüne tünüyor; arada bir havalanıyor, bir iki tur atıp, yine pencerenin önündeki yerine geri konuyordu. Son zilin sesiyle yeniden havalanıyor, bu kez okulun kapısında beni karşılıyor ve başıma konuyordu. Artık nereye gitsem, o başımın üstündeydi. Böylece, Kargabaş Ömer olarak ünlenmeye başlamıştım...

Kuzgun’la arkadaşlığımız iki yıl kadar sürdü. Arada on beş gün, bir ay yok olsa da mutlaka geri dönüyordu. Beşinci sınıfı bitirdiğim yıl, yanında bir arkadaşıyla birlikte geri geldi.

O her zaman olduğu gibi başıma konarken, arkadaşı çevremizde dönenip durdu. Kolumu kaldırıp, Kuzgun’un arkadaşına da uzattım parmağımı. Kısa bir duraksamanın ardından gelip, pençeleriyle parmağıma tutundu.

“Anlıyorum, kargacık. Benden Kuzgun’u istiyorsun,” dedim. “Pekâlâ, gidin. Mutlu olun. Beni unutmayacağınızı biliyorum. Ben de sizi unutmayacağım.”

Kargalar vefalıdır, bellekleri güçlüdür. Hiçbir şeyi unutmaz onlar. Pöh! Kimse inanmaz buna. Amaaan, ne gam! Ben Kargabaş Ömer, yaşadım işte! Biliyorum.

*Patenli Kız romanın Kuzgun adlı bölümünden düzenlenmiştir.

Zeynep Cemali (2011: 71-82)

SORULAR-YANITLAR

S1: Ömer’in babası, Ömer okula başlamadan önce onun hangi mesleği yapmasını istiyordu? Ömer’in hayvanlara karşı olan büyük sevgisinin ayrımına vardığında nasıl bir tutum geliştirmiştir? Öyküden yola çıkarak açıklayınız.

Y1:.....

.....

.....

.....

S2: Ömer okulda nasıl bir öğrencidir? Derslere karşı ilgisi nasıldır? Açıklayınız.

Y2:.....

S3: Ömer'in babası Ömer için niçin kaygılanmaktadır? Bu kaygısını gidermek için ne yapmıştır? Açıklayınız.

Y3:.....

S4: Ömer kendisine armağan edilen kanaryaları görünce ne hissetmiştir? Ömer kanaryaları ile ilgili nasıl bir karar vermiştir? Ömer'in kararı sonucunda kanaryalarının başına ne gelmiştir? Açıklayınız.

Y4:.....

S5: Ömer'in ablalarının “doğanın kanunu bu” söylemine katılıyor musunuz? Sizce doğanın kanunu nedir? Metinden yola çıkarak açıklayınız.

Y5:.....

S6: Ömer tekir kediden intikamını nasıl almıştır? Açıklayınız.

Y6:.....

S7: Ömer'in kurtardığı, güvencin sandığı kuşun asıl türü nedir? Bu hayvan türü ile ilgili bilinen halk kanıları (batıl inançlar) nelerdir? Öyküden yola çıkarak açıklayınız.

Y7:.....

S8: Siz bu öyküye bir başlık verecek olsanız hangi başlığı verirdiniz? Neden? Açıklayınız.

Y8:.....

S9: Ömer kurtardığı hayvanı eve getirdiğinde ailesinin verdiği tepkiler nelerdir? Ömer bu tepkiler karşısında nasıl bir yol izlemiştir? Siz Ömer'in yerinde olsaydınız ne yapardınız? Açıklayınız.

Y9:.....

S10: Siz de bu öyküden yola çıkarak bir soru oluşturunuz. Sorunuzu sınıf arkadaşlarınızdan birine yöneltiniz.

Y10:.....

S11: Sizin de bir hayvanı kurtardığınız ya da ona yardım ettiğiniz durumlar oldu mu? Olmadıysa yardıma gereksinim duyan bir hayvan görseniz ne yaparsınız? Açıklayınız.

Y11:.....

S12: Ömer'in Kuzgun'la nasıl bir arkadaşlığı olmuştur? Ömer'e göre kargalar nasıl hayvanlardır? Metinden yola çıkarak açıklayınız.

Y12:.....

S13: Ömer niçin Kargabaş Ömer olarak anılmaya başlanmıştır? Metinden yola çıkarak açıklayınız.

Y13:.....

SORULAR-YANITLAR

S1: Aşağıdaki tümcelerde koyu yazılmış olan sözcük ve sözcük gruplarının dilimizdeki karşılıklarını tümcelerin bağlamından yola çıkarak bulmaya çalışınız. Öngörülerinizin doğruluğunu deyimler ve atasözleri sözlüğüne ve Türkçe Sözlük'e bakarak denetleyiniz. Siz de bu sözcük ve sözcük gruplarını birer tümce içerisinde kullanınız.

Ağız kulaklarında, “Bunlar senin!” dedi. “Bak, besle, büyüt, üret. Muhabbet kuşları, papağan da alırım. Yeter ki, sokaklarda **aval aval** yürüme.

Gel de, **yufka yüreği** dayansın insanın!

Ablalarım, “Doğanın kanunudur bu; üzülme,” diye günlerce **dil döktüler** bana.

“Beni ilgilendirmez!..” dedi annem. “Karga bu, oğlum! **Adamın gözünü oyar** vallahi!”

Böylece, Kargabaş Ömer olarak **ünlenmeye** başlamıştım...

Y1:.....

S2: Sevinçten havalara uçacağımı sanan babamın **gülücüğü suratında dondu.**

“gülücüğü suratında dondu” sözcük grubuyla anlatılmak istenen nedir? Açıklayınız.

Y2:.....

.....

S3: Metinde geçen anahtar sözcüklerden üç tanesini yazınız.

Y3:.....

S4: Kuş dediğin özgür olmalıydı. Dilediğince kanat çırpmalı, bir daldan diğerine konmalı, pamuk gibi ak bulutlara uçmalıydı. Tümcesinde geçen benzetmeyi bulunuz. Benzeyen ve kendisine benzetilen ögeyi belirtiniz.

Y4:.....

.....

1. Etkinlik:

Aşağıdaki tümcelerde geçen ilgeç, bağlaç ve ünlemleri bularak örnekteki gibi belirtiniz.

Örnek: **Ne** arayan vardı **ne** soran.....**ne ne** bağlacı....

- Kalem ve silgisini evde unutmuş.....
- Dondurma yiyebilirsin yalnız önce yemeğini bitirmelisin.....
- Üşütmüş oysa çok sıkı giyinmişti.....
- Güller ve sümbüller açmıştı.....
- Öyle dikkatli dinler ki her şeyi not alır.....
- Zamanı iyi kullanırsan hem dersini çalışıp hem oyun oynayabilirsin....
- Sınava çok çalıştı ama başarılı olamadı.....
- Akşama kadar işlerini bitir.....
- Uyanamadığı için servisi kaçırdı.....
- Annesiyle alışverişe gitti.....
- Ay ne oldu?.....
- Tüh geç kaldı.....

2. Etkinlik:

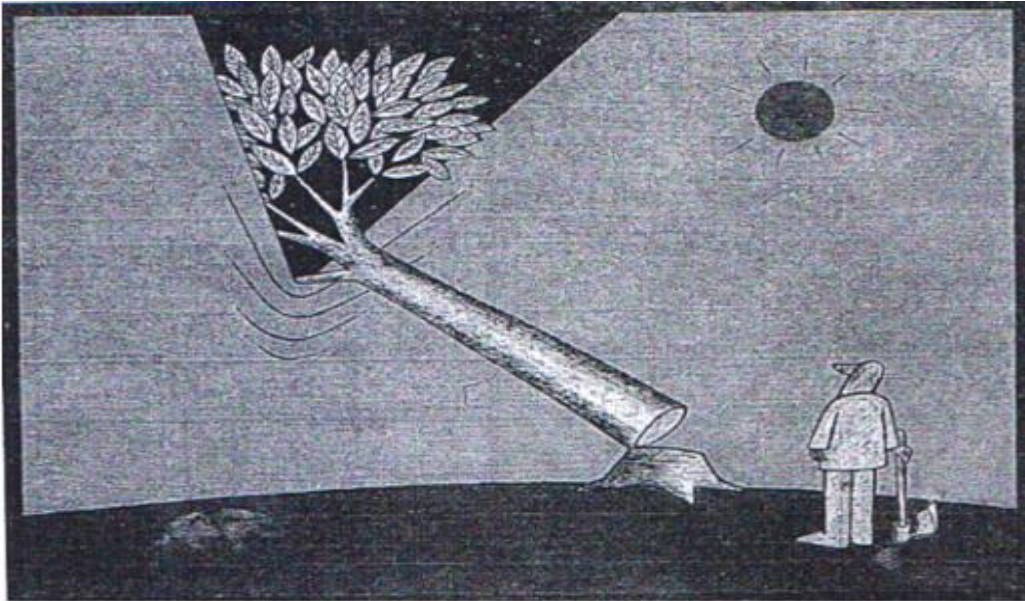
Take Me Home. (?). Yönetmen ve Senaryo: Nair Archawattana Müzik: Atichat In-Udom. Academy of Art University.

https://www.youtube.com/watch?v=D_Rx4qZ8QRc adresinden 14.03.2014 tarihinde edinilmiştir.

İzlediğiniz kısa filmle Zeynep Cemali'nin Kuzgun adlı öyküsünü karşılaştırınız. Bu iki yapıtın ortak noktalarını belirten yazınızı yazmanın “iç yapı”, “dış yapı” ve “dil ve anlatım” ilkelerine uygun olarak oluşturunuz.

3. **Etkinlik:** Aşağıdaki karikatürün size duyumsattıklarını ilgili boşluğa yazınız. Yazmanın “iç yapı”, “dış yapı” ve “dil ve anlatım” ilkelerine özen gösteriniz.

Nizamettin Mollasalihoğlu (1992: 309) X. Simavi Uluslararası Karikatür Yarışması.

4. Etkinlik:

Aşağıdaki karikatürden yola çıkarak konuşma yöntem ve tekniklerine özen göstererek bir konuşma etkinliği yapınız.

Bırol ün. (1986: 147). IV. Simavi Uluslararası Karikatür Yarışması.

UÇURTMAM BULUT ŞİMDİ

Uçurtmamın ipi karışmış, açamıyorum. Kerem kapıda bekliyor beni. Uçurtmamın ipini en kolay annem çözebilir, ama o da alışverişe gitmiş. Mahallemizde yün çilelerini hiç koparmadan açmayı bir tek annem becerir. Bu yüzden adı Sabır Melahat'a bile çıktı. Annem, "Bir insan, işlerinin pürüzsüz çözümlenmesini istiyorsa kıyıda köşede açılmamış düğüm bırakmamalı," der.

Şimdi o evde olmadığına göre düğümü babama açtırmalıyım. Babam da televizyon seyrediyor.

Sesimi iyice yumuşatarak,

"Babacığım," diyorum, "uçurtmamın ipini düzeltir misin?"

Ağzının içinde bir şeyler geveliyor önce. Sonra derin bir nefes alıyor.

"Getir bakalım..."

Uçurtmayı sevinçle kucağına bırakıyorum.

Televizyonda iki kişi alçak sesle konuşuyor. Birinin yüzünde bıçak yarası var; hiç gülmüyor. Bütün kötü adamlar böyle olurlar, filmin sonunda da mutlaka ölürlere.

Babam düğümü çözüp uçurtmayı elime tutuşturuyor.

"Al bakalım. İpini sıkı tut. Uçup gitmesin." Kerem'le mahallemizin biraz üstündeki rüzgârı eksik olmayan boş arsaya gidiyoruz. Ben hemen uçurtmayı rüzgârın ellerine bırakıyorum. Rüzgâr onu uzaklara taşıyor. Uçurtmam yükseldikçe kuyruğunu tatlı tatlı sallıyor. Gökyüzünde küçük bir nokta olmak üzereyken ip kurtuluyor elimden.

"Eyvah! Uçurtmam!"

"Ne beceriksizsin! Daha yeni geldik."

"Ne yapacağım şimdi? Uçurtmayı dün babamla tamamlamıştık. İlk kez uçuracaktım. Keşke ipini daha sıkı tutsaydım!"

"Boş ver. Üzülmeyi bırak. Gitti artık." "Acaba nerededir? Onu bulabilir miyiz?" "Oooo? Bu çok zor."

“Neden?”

“Çünkü çoktan bulut oldu.”

“Yaa...”

“İstersen inanma. Bulutlar nasıl olur sanıyorsun?”

“Bilmem. Okulda öğrenmedim ki!”

“Ben de öğrenmedim ama biliyorum. Gökyüzüne hiç dikkatli bakmadın mı? Bir yığın bulut vardır gökte. Hepsi başka başka, hepsi bir şeylere benzer. Eskimiş mendiller, kaybolan çamaşırlar, uçan balonlar, uçurtmalardır bulutlar.”

Aaaa! Doğru galiba. Şu pembe bulut annemin balkondan çalındığını sandığı geceliğine ne çok benziyor! Yakası kıvrım kıvrım dantelli. “Ben eve gidiyorum.”

“Bekle biraz. Uçurtmamı toplayayım, ben de geliyorum.”

Evde babam hâlâ televizyon seyrediyordu. Beni görünce gülümsedi.

“Hayrola! Niye erken döndün? Uçurtma nerede?”

Omuz silktim.

“Uçtu, değil mi? Film bitene kadar bekleseydin tepeye birlikte giderdik.”

“Baba, bulutlar nelerdir?”

“Ne olacak? Su buharı kümeleri...”

Su buharı kümeleri mi? Yani çaydanlıktan çıkan dumanlar mı bulutlar?

Pencereye koştum. Gökyüzüne baktım bir kez daha. İşte, şimdi de bembeyaz kıvrıkcık sakalı, başında kukuletası, elinde bastonuyla dedem geçiyordu evimizin üstünden.

Kafam iyice karışmıştı. Bulutlar su buharıysa, dedem gökyüzünde ne arıyordu?

Sevim Ak (2008: 9-12)

SORULAR-YANITLAR

S1: Öykü kahramanının annesinin mahalledeki adı nedir? Neden bu adı almıştır? Açıklayınız.

Y1:.....

.....

S2: Öykü kahramanının annesinin düğümlerle ilgili görüşü nedir? Siz bu görüşe katılıyor musunuz? Neden? Açıklayınız.

Y2:.....

.....

S3: Öykü kahramanı annesi evde olmayınca uçurtmasının düğümünü kime çözdürmüştür? Bu isteği karşısında ne gibi tepkiler görmüştür? Açıklayınız.

Y3:.....

.....

S4: Uçurtmasını alan küçük kız (öykü kahramanı) kiminle, nereye gitmiştir? Orada uçurtmasının başına neler gelmiştir? Açıklayınız.

Y4:.....

.....

S5: Öykü kahramanı kızın arkadaşına göre bulutlar uçurtmalardan oluşabilir. Küçük kızın uçurtması gözden kaybolarak bulut olmuştur. Peki sizce bulutlar neden oluşmaktadır? Metinden yola çıkarak yanıtlayınız.

Y5:.....

.....

S6: Dinlediğiniz metnin anahtar sözcüğü sizce nedir?

Y6:.....

S7: Okuduğunuz öyküyü devam ettirecek olsanız nasıl bir son yazardınız?

Y7:

5. Etkinlik:

Aşağıdaki resmi dilediğiniz gibi boyayın. İsterseniz yanına bir uçurtma resmi de siz çizebilirsiniz.

<http://www.erguven.net/ders/Ucirtma-Boyama496>

6. Etkinlik:

Aşağıdaki tümcelerın uygun yerlerine eğik çizgi işaretini koyunuz.

- Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
- 3001 Cad. No: 65 5 Karşıyaka İzmir
- Kardeşim 06 05 1990 tarihinde İzmir’de doğdu.

7. Etkinlik:

- Aşağıdaki sözcüklerin yapısını (basit, türemiş, birleşik), aldıkları ekleri ve eklerin türlerini belirtiniz.

Arabanın

Kalemlikte

Gözlükçüler

Yolculuk

Hanımeli

Çiçeğinde

- Aşağıdaki sözcüklerin uğradıkları ses olaylarının türlerini boşluklara yazınız.

Ağacı.....
 Burnu.....
 Dolapta.....
 Kalemliğin.....
 Etçil.....

- 8. Etkinlik:** Aşağıdaki resimlerde bilmeceler gizlidir. Bakalım resimlerde gizli olan bilmeceleri bulabilecek misiniz?

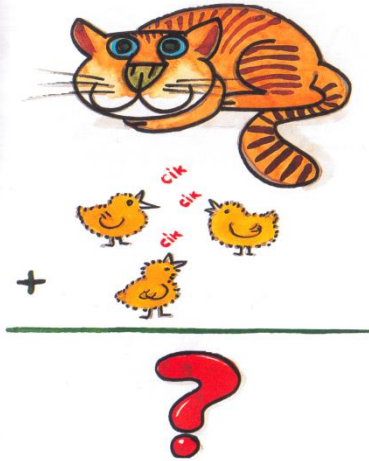

Her kapıyı ne açar?

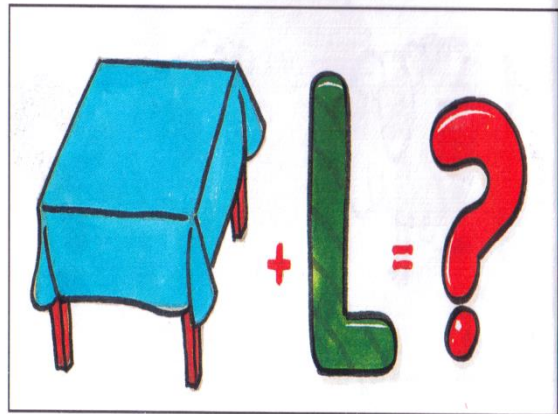

+ CUK = ?

Küçük bir kediye ne denir?

Çocuklar çok sever,

Yalvaç Ural (?: 14-16)

DEĞERLENDİRME

ÖĞRENCİLERİN DERSİ DEĞERLENDİRME ÇİZELGESİ

(Öğrenciler dersle ilgili düşüncelerini yüz ifadelerinin içini doldurarak belirtirler.)

	HAYIR ☹	BAZEN ☺	EVET ☺
Türkçe dersinde kendimi özgür hissediyorum.			
Ders benim için eğlenceli geçiyor.			
Öğretmenim duygu ve düşüncelerimi anlatabilmem için beni isteklendiriyor.			
Türkçe dersinden sonra kitap okuma isteği duyuyorum.			
Öğrenemediğim zaman öğretmenim yardımcı oluyor.			
Öğretmenimiz derse katılmamı sağlayan türlü araç gereçlerden yararlanıyor.			

Türkçe dersinin daha verimli geçmesi için neler yapılmalı? Lütfen önerilerinizi yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

1-

.....

M. Âkil Bey kapıdan çıkarken saatine baktı; sekiz. Karısı, akşam şapkasındaki cinsini bir türlü belirlemediği yağimsı lekeyi gazla silmiş, temizlemişti. Hava gaz kokuyordu.

Başını kaldırdı. Hava... Şaşırdı. Gökyüzünü aradı; bulamadı. Gökyüzü yoktu. Hani şu, yağmurların üstümüze döküldüğü, geceleri at nalı gibi yıldızlarla daha bir yığın şeyleri olan gökyüzü...

Evlerin, ağaçların, elektrik direklerinin üst yanı bütün bütüne boştu. Hava akşamdan bozmuş, gece hep yağmur yağmıştı. M. Âkil Bey evden çıkmadan semsiyesini almıştı. Ayağında mestleri vardı. Şimdi gökyüzü olmayınca n'apsındı semsiyeyi, mestleri? Yağmur mu yağardı artık?

Peki ama, ya akşam yıldızları? Akşam yıldızları ne olacaktı? Olur iş miydi canım, akşam olacak mıydı ki akşam yıldızları olsun.

M. Âkil Bey uzun uzun havaya baktı. İnanası gelmiyordu. Eskiden gözle görülebilen bir mavilik olurdu gökyüzünde. Bu maviliğin bir kıyıcığında ilişmiş kalmış bir tutam bulutçuk olurdu ya da koyu açık bir kurşunilik olurdu. Şimdi bunların hiçbiri yoktu. Hiçbir şey yoktu.

Güldü. Kendi kendine:

“Düş bu...” dedi. “Hiç gökyüzü olmadan olur mu? Dünya olmaz o zaman...”

Garip olan da asıl, işin gerçek yönüydü. M. Âkil Bey düş görmüyordu. Saat sekizdi: Doğruydı. Evinden çıkmıştı: Doğruydı. Şimdi durduğu bu sokağın köşesine kadar yirmi sekiz adım atmıştı: Doğruydı. Elinde şemsiyesi, ayağında besleme kızın yeni yıkadığı mestler vardı; giyimli kuşamlydı. Bunların hepsi doğruydı, gerçektir. Gelgelelim...

Noktaya doğru yürüdü. Başı havada bakıyordu. İki kişiye çarptı. Biri ardından kötü kötü söylendi. Söylensin! Önemli değildi. Saatini çıkardı, sekizi üç geçiyordu. Kulağına götürdü: Şık... Şık... Çalışıyordu. Noktadaki polise vardı:

“Saatin var mı oğlum?” dedi.

Polis başını salladı. Saatine baktı.

“Sekizi üç geçiyor...” dedi.

M. Âkil Bey’in kendi saati de sekizi üç geçiyordu. Yanlışlık yanlışlık yoktu. Uyudu. Uyandı. Kahvaltısını yaptı. Ajans haberleri biterken evden çıktı. Demek ki sabah. Yani, gündüzü başlayan...

Tarık Dursun K. (2011: 87-88)

- a) Mehmet Âkil Bey bir sabah uyandığında gökyüzünün olmadığını görmüştür. Bu durum karşısında nasıl hissetmiştir, neler yapmıştır? Metinden yola çıkarak yanıtlayınız.

.....

- b) Siz bu metne bir başlık verecek olsanız hangi başlığı verirdiniz? Nedeni ile birlikte açıklayınız.

.....

- c) Yukarıdaki metinde geçen ikilemeleri aşağıdaki boşluklara yazınız.

.....

- d) Bir gün uyandığınızda gökyüzünün olmadığını düşününüz. Böyle bir durumda neler hissederdiniz? Açıklayınız.

.....
.....
.....
.....

- e) Yukarıdaki metnin anahtar sözcükleri sizce nelerdir?

.....

- f) Sizce bu metindeki olaylar nasıl devam edecek? Metnin sonuç bölümünü siz yazacak olsanız neler yazardınız? Aşağıdaki boşluğa metnin sonuç bölümünü yazınız.

2- Aşağıdaki tümcelerde geçen ilgeç (edat), bağlaç ve ünlemlerin altını çizerek örnekteki gibi ilgili kutucuğa işaretleyiniz.

	İLGEÇ	BAĞLAÇ	ÜNLEM
Sabaha doğru ateşi düştü.	X		
Geldiği gibi uyudu.			
Ahmet ve Ali oyun oynuyorlar.			
Annemle dışarı çıktık.			
Sen de bizimle gelecek misin?			
Hey Sana sesleniyorum.			
Çok çalıştığı için sınavda başarılı oldu.			
Tüh Servisi kaçırdım.			
Çok söyledim ama beni dinlemedi.			
Arkadaşlarımı çok sevdiğim için okulu da çok seviyorum.			
Öyle hızlı geldi ki herkesi korkuttu.			
Sunum için ya maket yapacağım ya poster hazırlayacağım.			
Ah Elim yandı.			

3- Aşağıdaki tümcelerde uygun olan yerlere eğik çizgi koyunuz.

- Söz ola kese savaşı Söz ola kestire başı Söz ola ağulu aşu Bal ile yağ ede bir söz.
- Sınava ilişkin bilgileri <http://www.meb.gov.tr> adresinden edinebilirsiniz.
- 18 11 1969 tarihinde ilk kitabını yayınladı.
- Eski adresimiz Ulu Sokak, No: 30 6 Karşıyaka İzmir'deydi.

4- Aşağıdaki sözcüklerin yapılarını (basit, türemiş, birleşik), sözcüklere eklenen ekleri ve bu eklerin türlerini belirtiniz.

Elmalar, sevgili, koşucu, ellerimiz, dokuztaş

5- Aşağıdaki sözcüklerin uğradıkları ses olayını belirterek açıklayınız.

a) Dolapta

b) Kapağı

6-

Carl Spitzweg, Pazar Gezintisi, 1841, Carolino-Augustum Müzesi, Salzburg

Plischke ailesi pazar gezintisine çıkmış. Bayan Plischke ve kızları güneşe karşı şemsiyeler, geniş kenarlı şapkalar kullanıyorlar. Bay Plischke güneşten korunmak için ne yapıyor?

Bu ailenin Pazar gezintisiyle ilgili başka neler anlatabilirsiniz?

Her Güne Bir Sanat Etkinliği (2012: ?)

7- Düşlerinizdeki doğayı ve evreni resimleyerek anlatınız.

*EK C. 7.
Öğrenci Etkinlik Kitapçığı 7 (Bu Topraklar İçin)*

ÖĞRENCİ ETKİNLİK KİTABI 7

BU TOPRAKLAR İÇİN...

(Adnan BİNYAZAR)

BU TOPRAKLAR İÇİN...

Çanakkale Savaşları'ndan bugünlere yanık türküler kaldı.

*Çanakkale içinde aynalı çarşı
Ana ben gidiyom düşmana karşı.
Of, gençliğim eyvah...*

*Çanakkale içinde bir uzun selvi
Kimimiz nişanlı, kimimiz evli.
Of, gençliğim eyvah...*

*Çanakkale içinde bir dolu testi
Analar babalar mektubu kesti.
Of, gençliğim eyvah...*

*Çanakkale içinde vurdular beni
Ölmeden mezara koydular beni.
Of, gençliğim eyvah...*

Biz, savaşları ruhumuzda yücelttiğimiz kadar, savaşmamaya da çalışan bir ulusuz. Ama yurdu saldırıya uğrayan hiçbir toplum eli kolu bağlı beklemez. İnsan en çok kendi toprağında, kendi yurttaşları arasında özgürdür, bağımsızdır. Özgürlüğünü, bağımsızlığını korumak için de, topraklarına yerleşip onları elinden almaya kalkanlara karşı da savaşmak bir zorunluluk haline gelir. Dediğim gibi, yurdu savunmak söz konusu olmayınca savaş bir cinayettir.

Çanakkale Boğazı ile İstanbul Boğazı Türk yurdunun soluk alıp verdiği yerdir. Boğazı kesilen insan nasıl yaşayamazsa, bir ülkenin boğazları ele geçirildi mi, o ülke bütün varlığını yitirir. Bizim insanımız, Çanakkale Savaşları'yla, boğazlardan geçilemeyeceğini dünya tarihine yazdırmıştır.

Biz, savaşlarda bizi yok etmek isteyen düşmanlarımızı bile çok tez bağışlıyor, onları kendimizden ayırmıyoruz. Bir komutan olarak, halkımızın bu erdemini, Kurtuluş Savaşı'nı kazandıktan sonra bize tutsak olan Yunan Generali Trikopolis'le karşılaştığımda da gösterdiğimi ilerdeki sayfalarda okuyacaksınız.

Çanakkale Savaşları'nda İngilizlerin cepheye sürdükleri Avustralya ve Yeni Zelanda birlikleri bize karşı yürüttükleri savaşta körü körüne öldüler. Bizler de binlerce şehit verdik. Gün geldi, nice savaşlar yaşamış biri olarak, bizim topraklarımızda yatan bu uzak ülke askerlerini kendi askerlerimizden ayırmadım.

Yıl 1934. İçişleri Bakanı Şükrü Kaya, Çanakkale'ye gidecek. Devlet adamları Çanakkale'ye gittiklerinde şehitleri de ziyaret ederler. Yine de ben Bakan'a anımsattım:

“Çanakkale'yi ziyaret ettiğin zaman aziz şehitlerimizi de ziyaret edeceksin. Bu görevi yerine getireceğinden kuşum yok. Yalnız neler söyleyeceksin, önce ben söyleyeyim. ‘Burada yatan aziz şehitlerimiz! Sizi saygıyla anıyoruz,’ diyeceksin. Mehmetçik Anıtı'nın başında dilinin bütün gücünü kullanarak anlatacaksın. ‘Burada

rahat ve huzur içinde yatınız,' diyeceksin. 'Siz olmasaydınız, siz göğüslerinizi çelik kalelere siper etmeseydiniz, bu boğaz aşılır, İstanbul işgal edilir, vatan toprakları istilaya uğrardı,' diyeceksin."

"Evet, böyle konuşacağım!"

"Hayır, hayır... Sen böylenin üstünde, çok daha başka konuşacaksın. Orada, Çanakkale'de yalnız bizim şehitlerimizi değil, bu toprak üstünde kanlarını döken insanları, o kahraman muhripleri de saygıyla anacaksın."

"Paşam, ben bunu yapamam. Bu sözler ancak sizin söyleyebileceğiniz yüksek sözlerdir."

"Söyleyeceksin. Çanakkale'de dünyaya karşı böyle konuşacaksın. Senin böyle konuşman gerekir."

Bakan bir süre yanımdan ayrıldı. Geceleyin yeniden bir araya geldik. Bu arada dayanamadım, Şükrü Kaya'nın ne söyleyeceğini uzunca bir kâğıda yazdım. Şükrü Kaya kâğıdı aldı, ertesi gün de Çanakkale'ye gitti.

Yazıp onun eline verdiğim konuşma metni şu idi:

"Uzak memleketin toprakları üstünde kanlarını döken kahramanlar! Burada dost bir vatanın toprağındaınız. Huzur ve sükûn içinde uyuyunuz. Sizler Mehmetçiklerle yan yana, koyun koyunasınız. Uzak diyarlardan evlatlarını harbe gönderen analar! Gözyaşlarınızı dindiriniz, evlatlarınız bizim bağrımızdadır. Huzur içindedirler ve huzur içinde rahat rahat uyuyacaklardır. Bu toprakta canlarını verdikten sonra artık bizim evlatlarımız olmuşlardır."

Adnan Binyazar (2013: 83-87)

SORULAR-YANITLAR

S1: Okuduğunuz metindeki olaylar nerede ve ne zaman yaşanmıştır? Metnin ana karakteri ve yardımcı karakterleri kimlerdir? Açıklayınız.

Y1:.....

.....

S2: Metne göre savaş hangi durumlarda zorunluluktur? Hangi durumlarda cinayettir? Açıklayınız.

Y2:.....

.....

S3: Metne göre Çanakkale Boğazı ve İstanbul Boğazı'nın özellikleri nelerdir? Bu boğazlar bizim idaremizde olmasaydı ülkemiz nasıl bir durumda olurdu? Açıklayınız.

Y3:.....

.....

S4: Atatürk İçişleri Bakanı Şükrü Kaya'dan Çanakkale'de nasıl bir konuşma yapmasını istemiştir? Bu konuşmada kimleri anmasını istemiştir? Açıklayınız.

Y4:.....

.....

S5: Atatürk'ün Çanakkale'de şehit olan düşman askerlerine karşı tutumu nasıldır? Onları nasıl görmektedir? Ailelerine nasıl seslenmektedir? Açıklayınız.

Y5:.....

.....

S6: Metinden yola çıkarak Atatürk'ün kişilik özelliklerini belirtiniz.

Y6:.....

.....

S7: Metnin anlatımı kimin ağzından yapılmıştır? Açıklayınız.

Y7:.....

.....

S8: Siz bu metne bir başlık verecek olsanız hangi başlığı verirdiniz? Neden? Açıklayınız.

Y8:.....

.....

S9: Siz de bu metinden yola çıkarak bir soru oluşturunuz. Sorunuzu sınıf arkadaşlarınızdan birine yöneltiniz.

Y9:.....

.....

S10: Okuduğunuz metinde geçen öznel ve nesnel yargı özelliği taşıyan tümcelerden birer örnek yazınız.

Y10:.....

.....

SORULAR-YANITLAR

S1: Aşağıdaki tümcelerde koyu yazılmış olan sözcük ve sözcük gruplarının dilimizdeki karşılıklarını tümcelerin bağlamından yola çıkarak bulmaya çalışınız. Öngörülerinizin doğruluğunu Türkçe Sözlük'e bakarak denetleyiniz.

- “Siz olmasaydınız, siz göğüslerinizi çelik kalelere **siper etmeseydiniz**, bu boğaz aşılır, İstanbul işgal edilir, vatan toprakları **istilaya uğrardı**,” diyeceksin.
- Orada, Çanakkale’de yalnız bizim şehitlerimizi değil, bu toprak üstünde kanlarını döken insanları, o kahraman **muharıpleri** de saygıyla anacaksın.
- Uzak **diyarlardan** evlatlarını **harbe** gönderen analar!
- Bu toprakta canlarını verdikten sonra artık bizim **evlatlarımız** olmuşlardır.

Y1:.....

.....

.....

S2: Aşağıdaki tümcelerdeki koyu yazılmış sözcüklerin ve sözcük gruplarının anlamlarını tümcelerin bağlamlarından yola çıkarak çıkarsamaya çalışınız. Siz de bu sözcük ve sözcük gruplarını birer tümce içinde kullanınız.

- Bir komutan olarak, halkımızın bu **erdemini**, Kurtuluş Savaşı’nı kazandıktan sonra bize **tutsak** olan Yunan Generali Trikopolis’le karşılaştığımda da gösterdiğimi ilerdeki sayfalarda okuyacaksınız.
- “Paşam, ben bunu yapamam. Bu sözler ancak sizin söyleyebileceğiniz **yüksek sözlerdir**.”
- Biz, savaşlarda bizi yok etmek isteyen düşmanlarımızı bile çok **tez** bağışlıyor, onları kendimizden ayırmıyoruz.
- Çanakkale Savaşları’nda İngilizlerin cepheye sürdükleri Avustralya ve Yeni Zelanda birlikleri bize karşı yürüttükleri savaşta **körü körüne** öldüler.

Y2:.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

S3: Metinde geçen anahtar sözcüklerden iki tanesini yazınız.

Y3:.....

1. Etkinlik:

Yansındaki resimde deyimler resmedilmiştir. Siz de resmedilen deyimleri bularak ilgili boşluklara yazınız. Yazdığınız deyimleri birer tümce içerisinde kullanınız.

Vöhringer (2007: 54-55)

- a.
- b.
- c.
- d.
- e.
- f.
- g.
- h.

2. **Etkinlik:** Aşağıda yer alan karikatürün size duyumsattıklarından yola çıkarak bir öykü yazınız. Yazmanın “iç yapı”, “dış yapı”, “dil ve anlatım” ilkelerine özen gösteriniz.

Turhan Selçuk Karikatürü- Semih. Öngören, Ferit. (1973). *50 yılın Türk Mizah ve Karikatürü*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları. s. 270-271

3. Etkinlik:

Dinlediğiniz müziğin size duyumsattıklarından yola çıkarak bir konuşma etkinliği yapınız. Konuşma yöntem ve tekniklerine özen gösteriniz.

Akdeniz Kıyılarında- T.C. Kültür Bakanlığı Devlet Çocuk Korusu (1995).
Söz ve Müzik: Kurtuluş Savaşı Yıllarından. Düzenleme: Mustafa Erdoğan. Koro Şefleri: Sevim Ünal-Sadettin Ünal, Orkestra Şefi: I. Lonescu Galati, Piyano: Filiz Peker, Tonmaister: Engin Aksan. Ankara: ODE Prodüksiyon.

4. Etkinlik:

Aşağıdaki tümcelerin bazılarında “ki” nin yazımıyla ilgili yanlışlıklar yapılmıştır. Yazımı yanlış olan sözcükleri düzelterek karşısındaki boşluklara yazınız.

- Dün kü filmi çok beğendim.....
- Elinde ki kolye çok güzelmiş.....
- Duydumki annenin sözünü hiç dinlemiyormuşsun.....
- Benim ellerim dolu senin ki boşsa bana yardım eder misin?.....
- Elindeki yara iyileşmek bilmiyor.....
- Aldıklarımı bitirdin mi ki?.....

5. Etkinlik:

Aşağıda verilen metinde geçen eylemleri bularak bu eylemlere getirilen kip ve kişi eklerinin ne olduğunu örnekteki gibi belirtiniz.

Kıymık, ertesi gün pembe eve geldiğinde kapı açıktı. İçeri girip girmemekte bir an **bocaladı**.

Bay Tırtır ayak seslerinden onun geldiğini anlamış, içeriden sesleniyordu:

“Gel, gel... Oğlum açık bıraktı kapıyı. Az önce buradaydı da...”

Kıymık şaşırmişti.

(Ak, 2010: 30)

Örnek: bocaladı >3. tekil kişi görülen geçmiş zaman

6. Etkinlik:

Guernica 3D- <https://www.youtube.com/watch?v=jc1Nfx4c5LQ> adresinden 14.03.2014 tarihinde edinilmiştir.

Yönetmen: Lena Gieseke Müzik: Manuel de Falla, Cello: Christopher Johns, Gitar: Matthew Anderson. The University of Georgia.

Guernica: 1937 Tuval üzerine yağlı boya 349.3X776.6 cm Kraliçe Sofia Ulusal Sanat Merkezi Müzesi, Madrid. (Picasso, 2005: 68).

İzlediğiniz kısa filmin size duyumsattıklarından yola çıkarak bir öykü oluşturunuz. Öykünüzü oluştururken yazmanın “iç yapı”, “dış yapı”, “dil ve anlatım” ilkelerine özen gösteriniz.

7. Etkinlik:

Aşağıdaki resimlerde bilmeceler gizlidir. Bakalım resimlerde gizli olan bilmeceleri bulabilecek misiniz?

(Ural, ?: 7,46)

Aşağıdaki bilmeceleri yanıtlayınız.

Al, yeşil renklim var,
Acım ve tatlım vardır.
Yemek, dolma olurum,
Salataya konurum. (.....) (Vural, 2003: 285)

Camdan kazık, Eridi yazık. (.....) (Vural, 2003: 285)

Evi sırtında, ayağı karnında
İki yıldız, gözleri boynuz. (.....) (Vural, 2003: 285)

Dumanı tüter, isterse gider.
Balık değildir, denizde yüzer. (.....) (Vural, 2003: 285)

8. Etkinlik:

Tekerleme yarışması: Aşağıdaki tekerlemeleri yanlışsız söylemeye çalışınız.

- Bir berber bir berbere; bre berber gel beraber bir berber dükkânı açalım demiş. (Vural, 2003: 259)
- Bir berber bir berbere; bre berber beri gel demiş. (Vural, 2003: 259)
- O pikap, şu pikap, bu pikap. (Vural, 2003: 259)
- Bir dalda bir kartal; dal tartar, kartal kalkar. (Vural, 2003: 259)

DEĞERLENDİRME

ÖĞRENCİLERİN DERSİ DEĞERLENDİRME ÇİZELGESİ

(Öğrenciler dersle ilgili düşüncelerini yüz ifadelerinin içini doldurarak belirtirler.)

	HAYIR ☹	BAZEN 😊	EVET ☺
Türkçe dersinde kendimi özgür hissediyorum.			
Ders benim için eğlenceli geçiyor.			
Öğretmenim duygu ve düşüncelerimi anlatabilmem için beni isteklendiriyor.			
Türkçe dersinden sonra kitap okuma isteği duyuyorum.			
Öğrenemediğim zaman öğretmenim yardımcı oluyor.			
Öğretmenimiz derse katılmamı sağlayan türlü araç gereçlerden yararlanıyor.			

Türkçe dersinin daha verimli geçmesi için neler yapılmalı? Lütfen önerilerinizi yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

1-

.....

Eve taşındığımızın ikinci günü idi. Sağ yanımızda bir komşu var. Yol önlerinden geçiyor. Pencerenin önüne oturmuş yaşlı adam:

-Bu evi tutmasaydınız iyi olurdu, dedi.

İhtiyara sert sert baktım:

-Bizim bildiğimiz bir kiracı bir eve taşındı mı, konu komşu “güle güle oturun” a gelirler. Taşınmasaydınız iyi olurdu, ne demek? Komşuya böyle mi söylenir?

İhtiyar oralı bile olmadan:

-Benden söylemesi, dedi, o eve hırsız girer de ondan söyledim. Bizim eve hırsız girer de öbürlerine girmez mi?

Can sıkıntısıyla köşedeki bakkala girdim.

-Ne sözünü bilmez adamlar var dedim.

Bakkal:

-Hayrola? dedi.

-Bizim evin yanın da bir bunak oturuyor. Evlerinin önünden geçerken “Sizin eve hırsız girer. Taşınmasaydınız iyi olurdu” demesin mi?

Bakkal:

-Doğru söylemiş, dedi, tanışmasaydınız iyi olurdu. O eve hırsız girer.

Bir tek kelime söylemeden dışarı çıktım. O gün akşama kadar canım sıkıldı. Gece, sol yanımızdaki komşular oturmaya geldiler. Gece yarısına doğru tam giderlerken, komşumuz:

- Burası iyi evdir ama hırsız girer, dedi.

Bunları kapıdan çıkarken söylediği için “neden bu eve hırsız giriyor da sizi evlerinize girmiyor?” diye sormadım.

Karım, canımın sıkıldığını görünce, güldü:

-Ayol anlamıyor musun, dedi, şimdi kiracılar evden çıkarmanın bin yolunu bulmuşlar. Demek, bir yolu da bu. Eve hırsız giriyor diye korkutup bizi evden çıkartacaklar. Evin kirası ucuz olduğundan ya kendileri taşınacaklar, ya da bir tanıdıklarını getirecekler.

Aklım yattı ama yine de gece gözümü uyku tutmadı. Hırsız randevu vermiş gibi ha geldi, ha gelecek diye bekliyordum. Derken uyuya kalmışım. Bir tıkırtı ile fırladım...

Aziz Nesin (TDK, 2008: 300-309) (Düzenlenmiştir).

a) Metne göre evlerine yeni taşınan kişilere hangi sözler söylenir?

Açıklayınız.

.....

b) Metinde yeni bir eve taşınan aile bireylerine, taşındıkları evle ilgili neler söylenmektedir? Bu söylentilerin nedenini metnin kahramanının eşi nasıl değerlendirmektedir? Açıklayınız.

.....

- c) Yeni taşınılan evle ilgili söylenenler sizce doğru çıkacak mıdır? Neden? Açıklayınız.

- d) Siz bu metne bir başlık verecek olsanız hangi başlığı verirdiniz? Nedeni ile birlikte açıklayınız.

- e) Yukarıdaki metnin anahtar sözcükleri sizce nelerdir?

- f) Sizce bu metindeki olaylar nasıl devam edecek? Metnin sonuç bölümünü siz yazacak olsanız neler yazardınız?

2- Aşağıdaki tümcelerde yer alan yazım yanlışlarını bularak düzeltiniz. Tümceleri doğru biçimde yeniden yazınız.

- Elimde ki olanakları değerlendiremedim.....
- Tabakta ki elma çürümüş.....
- Duydumki unutmuşsun gözlerim rengini.....
- Anladımki çalışmalarım yetersiz.....
- Bende ki gelişmeleri olumlu buluyor musun?.....

3- Aşağıdaki sözcüklerden hangisi büyük ünlü uyumuna uymaz?

- d) dolap b)çiçek c) tozluk d) inanç

4- Aşağıdaki eylemlerin kip ve kişilerini tablodaki boşluklara yazınız.

EYLEM	EYLEMİN KİPİ	EYLEMİN KİŞİSİ
Koşarsınız		
Seviyoruz		
Bekledim		
Gelecekler		
Ağlamışsın		
Al		
Gitmeliyim		
Yapalım		
Gelirsem		

5- Atatürk'e bir mektup yazma olanağınız olsa neler yazardınız? Atatürk'e günümüzden bir mektup yazınız. Yazınızda yazmanın "iç yapı", "dış yapı", "dil ve anlatım" ilkelerine özelliklerine özen gösteriniz.

Atam,

EK D.**Türkçe Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerisi Testi****TÜRKÇE OKUDUĞUNU ANLAMA VE YAZILI ANLATIM BECERİSİ TESTİ****BALIKÇIL**

Bir gün uzun bacakları üstünde balıkçıl,
 Uzun boynuna takılmış upuzun bir gaga,
 Dolaşıyordu bir su kıyısında,
 Su en güzel günlerdeki gibi pırıl pırıl.
 Güzel turna kardeş fir dönüyordu içinde,
 O nefis yayın kardeşle birlikte.
 Balıkçıla o kadar yaklaşıyorlardı ki,
 Uzansa hepsini yakalayıverecekti.
 Ama hiçbir şey yapmadı, bekledi;
 Karnım biraz daha acıksın dedi.
 Muntazam yaşardı, vakitsiz yemek yemezdi.
 Nelerden sonra hazret acıktığını sezdi.
 Yavaşça kıyıya yaklaştı.
 Bu sefer de sazanlar dolaşıyordu suda.
 Bekleyecekti, hoşuna gitmemişti bu da.
 Nedense biraz fazla kibirliydi.
 Beğenmezdi öyle değme yemeği;
 “Sazana mı kaldı, diyordu, kuşların beyi?
 Bununla doyacağım! Beni ne sanıyorlar?”
 Sazan da gitti, şimdi bir kaya balığı var;
 Onunla da koskoca balıkçıl nasıl doyar?
 “Allah korusun! diyordu, kımıldamam bile.”
 Ama sonra daha azı için kımıldadı.
 Kalmamıştı suda balığın adı.
 Acıkmıştı; bir sümüklü böceğe rastladı;
 Bir anda yaladı, yuttu lezzetle.
 Pek o kadar müşkülpesent olmayın.
 Bu dünyada, en fazla uysallar rahat eder.
 Aç gözlülük ederseniz, eldeki de gider;
 Hiçbir şeyi küçük görmeyin sakın.
 La Fontaine - “La Fonten”

Çeviren: Orhan Veli KANIK

(1-5. sorular yukarıdaki parçaya göre cevaplandırılacaktır.)

1. Parçanın ilk iki dizesinde betimlenen (tasvir edilen) nedir?

- A) Tabiatın güzelliği
- B) Balıkçılın dış görünüşü
- C) Uzun bacağın özellikleri
- D) Balıkçılın gezintisi

2. “Nelerden sonra hazret acıktığını sezdi.” dizesinde, altı çizili sözcük, söze nasıl bir anlam kazandırmaktadır?

- A) Saygı duyma B) Alay etme
C) Hor görme D) Sevgi besleme

3. Parçadaki balıkçıl, karakter bakımından ne tip bir insan örneğidir?

- A)Güç beğenen, nazlı ve gururlu
B)Zavallı ve yardımsever
C)Vurdumduymaz ve bencil
D)Alçakgönüllü ve iyiliksever

4. Parçanın ana düşüncesi, aşağıdaki atasözlerinden hangisiyle açıklanabilir?

- A) Aza kanaat etmeyen çoğu hiç bulamaz.
B) Acıkan doymam, susayan kanmam sanır.
C) Güvenme varlığa, düşersin darlığa.
D) Emek olmadan yemek olmaz.

5. Parçada geçen aşağıdaki cümlelerin hangisinde, eylemin yapılmadığı belirtilmektedir?

- A) Bu sefer de sazanlar dolaşıyordu.
B) Karnım biraz daha acıksın, dedi.
C) Uzansa hepsini yakalayıverecekti.
D) Bir sümüklü böceğe rastladı.

KARGA YAVRUSU

Nüfus kâtibi Sivrililerin Kadir Efendi'nin oğlu, on yaşlarında Nazif, Karadonluların Mustafa'nın oğluna bir uçurtma verip bir karga yavrusu almış, besliyor.

Anası ve büyükanası nedense bu karga yavrusunu istemediler.

-Besleme o pis kargayı, dediler.

Oğlan dinlemedi. Götürmüş arpa ambarına saklamış, orada besliyor. Babasına söylediler, aldırmadı. Bir daha söylediler:

-Bizi dinlemiyor, sen de aldırılmıyorsun, bu oğlan artık büsbütün haylaz olacak, dediler.

Babasının bir kızgınlığına rasgelmiş olacak, oğlunu çağırdı, dut ağacına bağladı, ağlamasına, yalvarmasına aldırmadı, dövmeye başladı. Kimseler elinden alamadılar. O kadar dövdü ki, oğlan bayıldı; o da öldü diye bıraktı, çıktı gitti.

Anası, anasının anası, ağlayarak çocuğu ağaçtan çözdüler, sundurmaya uzattılar, komşular yetiştiler, yüzüne su serptiler, nişadır ruhu koklattılar, ayılmadı.

Anası, büyükanası saçlarını başlarını yoldular, bir yandan da belediye hekimine haber gitti. Hekim geldi, çocuğa baktı, ayılttı. Gönüller de hoş oldu. Yalnız, hekim kapıdan çıkarken komşulara demiş ki:

-Ben bu işi hükümete haber vermeliyim! Belli olmaz, yarın çocuğa bir şey olursa benim yakama yapışır!lar!

Bu söz işitilince oğlanın anası ve anasının anası yeniden coştular, ağlamaya başladılar. Kadir Efendi'ye haber yolladılar. Geldi. Kanı soğumuş ve yelkenleri suya inmiş!

Anlattılar. Korktu.

Doktora koştular. Yalvarış, yakarış ant şart ki bir daha çocuğa gül yaprağı ile dokunmayacaklar! Neyse, işi örtbas ettiler.

Oğlan da birkaç gün sonra ayaklandı ve iki karga yavrusu beslemeye başladı.

Memduh Şevket ESENDAL

(6. - 8. sorular yukarıdaki parçaya göre cevaplandırılacaktır.)

6. Parçada geçen “Kanı soğumuş ve yelkenleri suya inmiş!” sözleriyle anlatılmak istenen, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yaptıklarından fazlaca utanmış
- B) Kızgınlığı geçmiş, iyice yatışmış
- C) Olanlara canı oldukça sıkılmış
- D) İnanılmayacak ölçüde korkmuş

7. Parçada geçen aşağıdaki cümlelerin hangisinde “bir durumun ya da eylemin aşırı olması” anlamı yoktur?

- A) O kadar dövdü ki oğlan bayıldı.
- B) Bu oğlan büsbütün haylaz olacak.
- C) Anası, büyükanası saçlarını başlarını yoldular.
- D) Babasına söylediler, aldırmadı.

8. Parçada geçen aşağıdaki cümlelerin hangisinde “bir durumun duyulmaması için önlem almak” anlamı vardır?

- A) Neyse, işi örtbas ettiler.
- B) O da öldü diye bıraktı.
- C) Gönüller de hoş oldu.
- D) Yüzüne su serptiler, ayılmadı.

(9. ve 10. sorular aşağıdaki parçaya göre cevaplandırılacaktır)

KİTAP ULUDUR

Kitap
Anamca ulu,
Ekmekçe lokma lokma,
Suca yudum yudum,
Kenarında yitirdim dünyayı,
Ortasında buldum.
Odumdum eğirdi beni,
İnsana çevirdi beni,
Geceyi onunla yıktım,
Kara girdim koynuna,
Ak çıktım.

Ali YÜCE

9. Yukarıdaki şiirin kavratmak istediği düşünce, aşağıdakilerden hangisiyle belirtilebilir?

- A) Kitap, insanların eğitiminde önemli bir yer tutar.
- B) Kitap olmadan hiçbir şey öğrenme imkânı yoktur.
- C) Kitaplar ekmekten, sudan ve anadan farksızdır.
- D) Her insan kendi yaşına uygun kitaplar okumalıdır.

10. Şiirde, “Geceyi onunla yıktım” dizesinde verilmek istenen düşünce, aşağıdaki cümlelerin en iyi hangisiyle belirtilebilir?

- A) Bilgisizdim, kitap aracılığı ile bilgilendim.
- B) Yaşamı sevmeyi onunla öğrendim.
- C) Mutluluğa sürekli okuyarak ulaştım.
- D) Umutsuzluklarımı kitaplarla yendim.

(11.-19. sorular aşağıdaki parçaya göre cevaplandırılacaktır.)

YAYLA

Yayla, Orta Anadolu dağlarının düzü demektir. Bu yayla üstünden bütün tarih geldi, geçti; destanlar suyunu içti; masallar koynunda büyüdü.

Anadolu’da boş yayla, kuru yayla, geniş, havalı, tükenmez güneşli yayla, dayanıklı, sağ ve sağlam yetiştirir. Buğdayı dayanıklı sağlam ve serttir. İnsanı da öyledir; yayla karakter yetiştirir.

Yayla adamı toprağı gibi dışından sönük, içinden uyanık, içinden derin, içinden duyumludur. Yaylanın suyu kazılarak çıkar. Yayla insanımı da kazmak gerekir. İnsan, kendisinin derinliklerindedir. Yayla insanı, ruhunun dipleri karıştırılmaya kadar coşmaz.

Yayla nasıl sessiz görünürse, insanı da durgun, vurdumduymaz görünür. Yayla havası gibi, yayla adamının, toplaya toplaya, biriktire biriktire, sindire sindire aldığı bir hız vardır ki, yayla fırtınası gibi, birden boşanır: Taş uçurur, çatı koparır, baca yıkar, kök söker.

Yayla buğdayı, olmayacakmış gibi ağır ağır yetişir: Çünkü içinden özenir. Adamı da öyledir: Kuru, kısa, görünür. Onda kuvvet sinire, enerji ruha gider. Yayla adamı tuttuğunu bırakmaz; tuttuğu yerden koparılmaz. Şüphesiz siz de gördünüz. Ankara’da bir arşın boyundaki ağacın kökü, derinlerde ve uzaklardadır. Bir çekişte sökülecek sanılır: Kökü ayıklanmakla bitmez.

Yaylanın sesi kuru, gözü boş, fakat içi yanık, türküsü yaslıdır: Yayla için için ağlar, bütün suları için için aktığı gibi...

Yayla da, bütün kıyılarımız bucaklarımız gibi, Anadolu’nun yalnız vurur silahı değil, duyar yüreği, özler gözü, ister gönlüdür. Geç duyar, geç ister, geç söyler: Fakat onun içine varabilen, bir büyük davanın sinirine, gönlüne, gözüne ve yüreğine kavuşmuş demektir.

Adamı da toprağı gibi, uzun uzun bakıldıktan, açıldıktan, sürüldükten sonra yeşerir.

Yayla yavaş değil, sabırlıdır. Ağır değil, temkinlidir. Çıplak değil, kapalıdır.

Yayla, Türk’ün beşiği idi. Son sınırı da o olmuştur. Yayla biraz Türk’ün kendisidir.

(Falih Rıfkı, Eski Saat)

11. Bu parçada ne üzerinde durulmaktadır?

- A) Yayla buğdayının özellikleri
- B) Yayla koşullarının yaşam üzerindeki etkileri
- C) Yaylanın nasıl bir yer olduğu
- D) Yayla insanının zor koşullarda yaşadığı

12. “Yayla insanı ruhunun dipleri karıştırılıncaya kadar coşmaz.” cümlesindeki altı çizili söz, aşağıdakilerden hangisini anlatmak için kullanılmıştır?

- A) Coşmanın ne kadar sürdüğünü
- B) Coşmanın ne zaman biteceğini
- C) Coşmanın yaratacağı etkiyi
- D) Coşmanın başladığı zamanı

13. Parçada geçen aşağıdaki cümlelerin hangisinde “zannetmek” anlamı vardır?

- A) Yayla, Türk’ün beşiği idi.
- B) Yayla biraz Türk’ün kendisidir.
- C) Bir çekişte sökülecek sanılır.
- D) Şüphesiz siz de gördünüz.

14. Cümlede kazandığı anlam yönünden duyu organları aracılığıyla algılanabilen kavramları karşılayan sözcüklere “somut anlamlı sözcükler” denir. Buna göre, aşağıdaki cümlede altı çizili sözcüklerden hangisi somut anlamlıdır?

“Yaylanın sesi kuru, gözü boş, fakat içi yanık, türküsü yaslıdır.”

I II III IV

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV

15. “Yayla adamı tuttuğunu bırakmaz; tuttuğu yerden koparılamaz.” cümlesindeki “tuttuğunu bırakmamak” sözü, aşağıdakilerden hangisini vurgulamak amacıyla kullanılmıştır?

- A) beceriklilik
- B) hırçınlık
- C) kararlılık
- D) korkusuzluk

16. Parçaya göre, aşağıdakilerden hangisi “yayla adamı”nın özellikleri arasında yer almaz?

- A) Çevresine karşı duyarlı olmayan
- B) Nitelikleri çabucak anlaşılmayan
- C) Sessiz ve ilgisiz görünen
- D) Tepkisini birden bire göstermeyen

17. Parçada geçen aşağıdaki cümlelerden hangisinde, insana özgü nitelikler doğaya verilmemiştir?

- A) Yayla için için ağlar.
- B) Yayla yavaş değil, sabırlıdır.
- C) Yayla Türk'ün beşiği idi.
- D) Yayla karakter yetiştirir.

18."Aynı anlama gelen sözcüklerin bir arada kullanılması bir anlatım bozukluğudur." Parçada geçen aşağıdaki cümlelerin hangisi bu açıklamaya örnek olur?

- A) İnsanı da durgun, vurdumduymaz görünür.
- B) Buğdayı dayanıklı, sağlam ve serttir.
- C) Onda kuvvet sinire, enerji ruha güder.
- D) Bu yayla üstünden bütün tarih geldi, geçti.

19. Parçada geçen "Yayla için için ağlar." cümlesindeki altı çizili ikilemenin anlamı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) gözyaşı dökerek B) dışa vurmadan
- C) hıçkırma hıçkırma D) nedeni yokken

(20. ve 21. sorular aşağıdaki parçaya göre cevaplandırılacaktır.)

Çiçekleri ezme yavrum
Çiçek bir yüreğe benzer
Çiçek ezen insan ezer
Sakın sen kuş vurma yavrum
En engin bir kardeşlikte
Uçar kuşlar gökyüzünde

T. SARAÇ

20. Şiirin teması aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Çiçek sevgisi B) Doğa sevgisi
- C) İnsan sevgisi D) Kuş sevgisi

21. Şaire göre kuşları neden vurmamalıyız?

- A) Kuşların özgürlüğünü korumak için
- B) Doğanın dengesini bozmamak için
- C) Kuşların gökyüzünde uçması için
- D) Kuşlar kardeşliği simgelediği için

22. “Bir toplumun kültür ölçüsü tiyatrosudur. İnsanlığı onunla ölçülür. Adama insanlık duygusu orada aşılır. Oturmayı, kalkmayı, dinlemeyi, anlamayı, inceliği, birbirimizi sevmeyi orada öğreniriz.”

Bu parçaya en uygun başlık aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Tiyatrosuz Yaşamak
- B) İnsanın Eğitimi
- C) Tiyatronun Değeri
- D) Tiyatro ve İnsanlık Duygusu

23. “İstanbul’un yoksul bir semtinde bir çocuk bahçesi açıldı; gelip geçtikçe izledim, çocuklarla beraber, anneler de o bahçeye gelmeye başladılar, annelerin ellerindeki örgüler, yavaş yavaş yerlerini kitaplara, dergilere bırakmaya başladı. Bir küçük çocuk bahçesi, o semti birdenbire uygarlaştırıverdi.”

Bu parçada vurgulanmak istenen düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Olumlu alışkanlıklar yavaş yavaş gelişir.
- B) Çevredeki değişimler, insanların da değişmesine neden olur.
- C) Çocuk bahçeleri, çocuklar kadar büyükler için de yararlıdır.
- D) Büyükleme gelişmesinde küçüklerin de katkısı vardır.

24. “Olur olmaz sözlerle canımı sıkmayın.” cümlesindeki altı çizili sözcüklerle aşağıdakilerin hangisi eş anlamlı değildir?

- A) gereksiz
- B) kuşkulu
- C) önemsiz
- D) yersiz

25. “Onun cesaretine herkes hayran kaldı.” cümlesinde geçen “cesaret” sözcüğünün yerine aşağıdakilerden hangisinin kullanımı uygun düşmez?

- A) cesurluk
- B) yüreklilik
- C) kahramanlık
- D) korkusuzluk

26. Aşağıdaki sözcük çiftlerinden hangisi karşıt anlamlı değildir?

- A) haylaz - uslu
- B) yaşlı - genç
- C) sert - yumuşak
- D) tatlı - tatsız

27. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “çekmek” eylemi “döşemek” anlamında kullanılmıştır?

- A) Akşam, yazıyı temize çekti.
- B) Soğuktan, yorganı başına çekti.
- C) Çiçekleri korumak için bahçeye duvar çekti.
- D) Usta, inşaatın elektrik kablolarını çekti.

(28. ve 29. sorular aşağıdaki parçaya göre cevaplandırılacaktır.)

“Konfüçyüs’e sordular:

- Bir ülkeyi yönetmeye çağrılıydınız, yapacağınız ilk iş ne olurdu?

Büyük düşünür şöyle karşılık verdi:

- Hiç kuşkusuz, dili gözden geçirmekle işe başladım.

Ve şöyle devam etti:

- Dil kusurlu olursa, sözcükler düşünceyi iyi anlatamaz. Düşünce iyi anlatılmazsa, yapılması gereken şeyler doğru yapılamaz. Ödevler gereği gibi yapılamazsa, töre ve kültür bozulur. Töre ve kültür bozulursa, adalet yanlış yola sapar. Adalet yoldan çıkarsa, şaşkınlık içine düşen halk ne yapacağını, işin nereye varacağını bilemez, işte bunun içindir ki hiçbir şey dil kadar önemli değildir.”

28. Bu parçadan çıkarılması gereken ana düşünce, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kusurlu bir dil töre ve kültürü bozar.
- B) Sağlıklı bir toplumsal yaşamın temeli, kusursuz bir dildir.
- C) Dil kusurlu olursa, düşünceler iyi anlatılamaz.
- D) Toplumsal yaşamdaki sorumluluklar gereği gibi yapılmalıdır.

29. Parçada geçen “Hiç kuşkusuz, dili gözden geçirmekle işe başladım.” cümlesindeki, “gözden geçirmek” deyiminin anlamını aşağıdakilerden hangisi en iyi açıklar?

- A) Dili ele alıp iyice incelemek ve aksaklıkları düzeltip iyileştirmek.
- B) Dili, adaleti sağlayacak bir duruma getirmek.
- C) Dille ilgili kitapları, uzun uzadıya üzerinde durmadan incelemek.
- D) Sözcükleri, düşünceyi iyi anlatır duruma getirmek.

30. “Kötü yazdığımız için üzülmeysin. Çok iyi yazarak işe başlayan bir genç yazar kısa süre sonra yılarak yazmayı bırakabilir. Dünyada çok şey gibi, yetenek de çalışarak elde edilir. Olabildiğince çok yazın. Kötü olsa da yazın. Yaza yaza daha iyiye varacaksınız. Önemli olan alışkanlığınızı yitirmemektir.”

Yukarıdaki paragrafın ana düşüncesi aşağıdakilerden hangisiyle yakından ilişkilidir?

- A) Alışmış kudurmuştan beterdir.
- B) Ağaç yaş iken eğilir.
- C) Adamın iyisi iş başında belli dur.
- D) Yenile yenile yenmesini öğreneceğim.

31. “Her hafta bir roman.....”

Yukarıdaki cümlenin, “başkasından duyulma, aktarılma” anlamı kazanması için, aşağıdaki sözcüklerden hangisiyle tamamlanması gerekir?

- A) okur
- B) okuyor
- C) okumuş
- D) okuyacak

32. Aşağıdakilerden hangisi Türkçedeki “Büyük Ünlü Uyumu” kuralını tanımlamaktadır?

- A) Türkçede bir sözcüğün ilk ünlüsü kalınsa, sonraki ünlüleri ince; ilk ünlüsü inceyse, sonrakiler de kalın olur.
- B) Türkçede bir sözcüğün ilk ünlüsü inceyse, sonraki ünlüleri de ince, ilk ünlüsü kalınsa, sonrakiler de ince olur.
- C) Türkçede bir sözcüğün ilk ünlüsü kalınsa, sonraki ünlüleri de kalın; ilk ünlüsü inceyse, sonrakilerde ince olur.
- D) Türkçede bir sözcüğün ilk ünlüsü kalınsa, sonraki ünlüleri de kalın, ilk ünlüsü inceyse, sonrakilerde kalın olur.

33. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kesme (') işareti yanlış kullanılmıştır?

- A) İstanbul'a gittiğimde Kızkulesi'ni gördüm.
- B) Ayşe'ye, Emel'den selam getirim.
- C) Leman'ın 19 Haziran 1977'de doğduğunu biliyorum.
- D) Konya'lı arkadaşım Ahmet'in ziyaretine gittim.

34. “Bugün Ayşe'yle hiç konuşmadılar.” cümlesinde, eyleminin zamanı ve kişisi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Olumsuz geçmiş zaman, 3. çoğul kişi
- B) Olumsuz geniş zaman, 3. tekil kişi
- C) Olumlu geçmiş zaman, 3. tekil kişi
- D) Olumsuz geniş zaman, 3. çoğul kişi

35. Aşağıdakilerden hangisi, Türkçedeki ünsüzlerle ilgili kurallardan biri değildir?

- A) Türkçe sözcüklerin sonunda yumuşak süreksiz (b,c,d,g) bulunmaz. Bu ünsüzlerin yerine sert süreksizleri (p,ç,t,k) gelir.
- B) Sözcük sonlarında bulunan sert süreksiz ünsüzler (p,ç,t,k), ünlü ile başlayan herhangi bir ek aldıkları zaman, yumuşak süreksiz (b,c,d,g) biçimine dönüşürler.
- C) Özel isimlerin sonlarında bulunan sert süreksiz ünsüzler (p,ç,t,k), ünlü ile başlayan bir ek aldıklarında, yumuşak süreksiz (b,c,d,g) biçimine dönüştürülerek yazılır.
- D) Türkçede sert ünsüzlerle (ç,f,t,h,s,k,p,ş) biten sözcükler, yumuşak süreksizlerle (d,c,g) başlayan ek aldıklarında bu ünsüzler sertleşerek “t,ç,k” biçimini alırlar.

36. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde, noktalama işareti yanlış kullanılmıştır?

- A) Akşam oldu mu bütün kasaba derin bir ıssızlığa gömülürdü.
- B) Atatürk sarı saçlı, mavi gözlü, yağız çehreli bir komutandı.
- C) Onun elinde, kapağı açılmamış bir hazine vardı: Gençlik.
- D) Ahmet Amca dün akşam güzel mi güzel bir araba aldı?

37. Aşağıdakilerden hangisi, nokta işaretinin kullanılış yerlerindedir?

- A) Cümle içinde eş görevli sözcükler arasında
- B) Satır sonuna sığmayan sözcüklerin sonunda
- C) Herhangi bir nedenle bitmemiş cümlelerin sonunda
- D) Cümle değerinde olan anlatımların sonunda

38. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin eylemi "istek kipi" özelliği gösterir?

- A) Çalışırsan başarısın.
- B) Derslere çok çalışın.
- C) Uzat yanağını öpeyim.
- D) Arkadaşlarıyla iyi geçinmelisin.

39. Balık demiş ki () () Etimi yiyen doymasın () avımı yapan gülmesin () ()
Yukarıdaki cümlede parantezle belirtilen yerlere sırasıyla hangi seçenekteki noktalama işaretleri konulmalıdır?

- A) (-) (") (!) (.) (") B) (:) (") (,) (.) (")
- C) (!) (-) (,) (-) (.) D) (:) (") (,) (") (.)

40. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin eylemi olumludur?

- A) Artık, seni sevmiyorum.
- B) Bugün, çok yoruldum.
- C) Dün, kitap okumadım.
- D) Sorunun yanıtını bilmiyor.

41.

1. Aynı şeyi yaptıkları görülmüştür.
2. Terbiye edilen çocukların
3. Fırsat buldukça onların da başkalarına
4. Kuvvetli bir vicdana sahip olmadıkları
5. Dayak ve işkence yoluyla

Yukarıdaki cümle parçacıklarının anlamlı ve kurallı sıralanma şekli aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 2-4-3-5-1 B) 5-2-3-4-1
- C) 2-4-5-3-1 D) 5-2-4-3-1

42."Gökbilim ve coğrafyayla ilgili konuların anlatımında, dünyayla öteki gezegen adları, güneş ve ay sözcükleri büyük harfle başlar."

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu kurala uyulmamıştır?

- A) Canım kadar sevdiğim çocuklarım bir yana, dünya bir yana.
- B) Seni bulmak için Dünya kadar yer dolaştım.
- C) Ay, Dünya'nın bir uydusudur.
- D) Dünya, Güneş'in çevresinde, üç yüz altmış beş günde dolanır.

50. Aşağıdaki sözcüklerin hangisinin yazılışında, ünlü ile başlayan bir ek aldığına, yumuşama olur?

- A) Zevk
B) Zonguldak
C) Kanat
D) Konut

51. Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde türemiş sözcük vardır?

- A) kalemin rengi
B) araba tekerleği
C) ipekli kumaş
D) hasta adam

52. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “de”nin yazımı doğrudur?

- A) Ali, Ayşe ve Mehmet te arkadaşımıdır.
B) Yarın benimle okula Ali’de gelecek.
C) Çiçekler gibi, hayvanlar da sevimlidir.
D) Bugünde akşam oldu, hüznüldüm.

53. Aşağıdaki sözcüklerin hangisi yapım eki almıştır?

- A) kural
B) kalemler
C) evde
D) daldan

54. “a,e ünlüleriyle biten eylem kök ya da gövdelerine “a, e” ünlüleriyle başlayan ek geldiğinde araya giren “y”nin etkisine karşın, kök ya da gövde sonundaki “a,e” ünlüleri değişmez.”

Bu kurala, hangi seçenekteki sözcüğün yazımında uyulmamıştır?

- A) Az sonra yağmur başlayacak.
B) Bu başarıyı daha büyükleri izliyecek.
C) Bu çocuklar türkü söyleyecekler.
D) Kitap okumayanlar başarılı olamazlar.

55. “alırken - değil - kulaklarını - gözlerini - satın - kullan”
1 2 3 4 5 6

Yukarıdaki sözcüklerin anlamlı ve kurallı sıralanma şekli aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 3-2-5-1-4-6
B) 5-1-3-2-4-6
C) 5-1-4-2-3-6
D) 4-2-3-5-1-6

56. “Ay adları; belli bir tarihi gösterdiklerinde büyük harfle diğer durumlarda küçük harfle yazılır.”

Aşağıdaki cümlelerden hangisinde bu kurala uyulmamıştır?

- A) İlk TBMM, 23 Nisan 1920’de Ankara’da toplandı.
B) Saltanat, 1 Kasım 1922’de kaldırıldı.
C) Genel kurulumuz gelecek kasımda toplanacak.
D) Her 29 ekimde bu büyük bayramı kutlarız.

57. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “ki” doğru yazılmamıştır?

- A) Evdeki hesap, çarşıya uymadı.
- B) Ahmet ki çok çalışkan bir çocuktur.
- C) O da iyi bilirki ben böyle yaşarım.
- D) Siz de gelin ki kardeşim sevin.

58. Aşağıdaki sözcük çiftlerinden hangisi yapı bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) gözleme-yaşama
- B) Ankaralı-sevgi
- C) dedikodu-demirbaş
- D) köylü-yağmur

59. “Arkadaşım, geçirdiği kazada alnından, göğsünden, karnından ve kolundan hafif yaralanmıştı.” cümlesinde kaç sözcükte “hece düşmesi” vardır?

- A) 3
- B) 4
- C) 2
- D) 1

60. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım (imlâ) yanlışı yapılmamıştır?

- A) Elimden düşürdüğüm kırystal vazo paramparça oldu.
- B) Türkiye Büyük Millet meclisi yeni yasama yılına başladı.
- C) Yaz tatilinde Antalya’dan sonra Köyceğiz’ede gideceğiz.
- D) Ali, Arjantin’in Güney Amerika ülkesi olduğunu söyledi.

(Sever, 2004: 239-257).

EK E.**“Kendinizi Tanıtınız” Kompozisyon (Yazılı Anlatım) Becerisi Testi****TÜRKÇE KOMPOZİSYON BECERİSİ ÖLÇME SORUSU**

Konu: Kendinizi tanıtınız. (Bu yazıda aşağıda istenilen bilgilerin yer alması ve aşağıdaki yöneltilen sorulara karşılık verilmesi uygun olur: Adınız, soyadınız, doğum yeri ve yılınız. Anne ve babanızın adı, mesleği; varsa kardeşlerinizin adı ve yaşı. Hoşlandığınız şeyler nelerdir? Beğendiğiniz sanatçı ve sporcular var mı? Onların hangi özelliklerini beğeniyorsunuz? Hangi televizyon programlarını zevkle izliyorsunuz? Neden? Bugüne kadar kaç kitabı tam olarak okudunuz, sizi en çok etkileyen hangisi oldu? Bunların dışında, anlatmak istediğiniz herhangi bir yönünüz var mı? Varsa belirtiniz.)

(Sever, 2004: 259).

EK F.
Kompozisyon Değerlendirme Ölçeği

KOMPOZİSYON DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

(Toplam)

- I. DIŞ YAPI (DIŞ DÜZENLEYİM).....30 puan
- a. Çizgisiz kâğıda düz satır yazma, satırları kaydırmama.....2
- b. Siyah kurşun kalem ya da siyah, koyu mavi mürekkepli kalemle yazma.....2
- c. Kâğıdın sol ve sağ yan kenarları ile alt ve üst kısımlarında ilkelere uygun boşluklar bırakma (genellikle, sol kenarda 3.5 ya da 4 cm., sağ yan kenarda 1.5 cm., üstte 6 cm., alt kısımda da 3 cm.).....2
- ç. Kâğıdın sol üst köşesine adını ve soyadını, okulun adını, sınıfını -varsa- şubesini yazma2
- d. Kâğıdın sağ üst köşesine tarih yazma.....2
- e. Yazı başlığını kâğıdın üst kısmına ve sayfanın tam ortasına yazma.....2
- f. Yazıyla başlık arasında 2 cm. boşluk bırakma.....2
- g. Paragraflara diğer satırlardan 1.5 cm. (7 harf) içeriden başlama.....2
- ğ. Satırlara alt alta aynı hizada başlama.....2
- h. Satırlar arasında eşit boyda boşluk bırakma.....2
- ı. Paragraflar arasında, satırlar arasındaki boşluk oranına göre, biraz daha fazla boşluk bırakma.....2
- i. Harfleri biçimce doğru, düzgün ve okunaklı yazma.....2
- j. Sözcükleri, doğru ve eşit aralıklarla yazma.....2
- k. Yazı sonuçlandığında, ilgiliye; temiz, lekesiz, kusursuz bir görüntüsü olan kâğıt ya da kâğıtlar verme.....4

(Toplam)

- II. İÇ YAPI (İÇ DÜZENLEYELİM).....35 puan
- a. Anlatmak istediklerini ilgi ve önem derecesine göre sıralama (olayları, düşüncelerini gerekli ve mantıklı bir düzene sokarak anlatma).....5
- b. Bir düşünce ya da olaydan ötekine doğal ve mantıksal bir bakış içinde geçme (yazıda birlik ve bütünlük sağlama).....5
- c. Konuyu paragraflara bölerek açıklama.....3

ç. Konu dışı düşüncelere yer vermeme.....	3
d. Duygu ve düşüncelerini düzgün ve sürükleyici biçimde anlatma.....	3
e. Bilgi yanlışı yapmama.....	3
f. Kanı yanlışı yapmama.....	3
g. Yazdıklarında çelişkiye düşmeme	3
ğ. Yazıya kısa, ilgi çekici ve konuyla ilgili (konuya uygun) başlık koyma.....	3
h. Duygu, düşünce ve tasarımların amaca uygun olarak, doğru bir şekilde anlatıldığı bir bütün oluşturma.....	4

(Toplam)

III. DİL VE ANLATIM.....	35 puan
a. Yazıya ilgi çekici bir giriş yapma.....	2
b. Açık ve anlaşılır (kısa, özlü, yalın) cümleler kurma.....	4
c. Sözcük ve düşünce tekrarlarından kaçınma (cümlelerde gereksiz, anlatıma katkısı olmayan sözcük / sözcükler kullanmama).....	4
ç. Cümlelerde sözcükleri yerli yerinde kullanma.....	2
d. Anlatmak istediğini tam karşılayacak sözcük seçme.....	2
e. Kullanımdan düşmüş, eskimiş sözcüklere anlatımda yer vermeme (Türkçe sözcük kullanma).....	2
f. Sözcükleri doğru yazma.....	2
g. Sözcük, cümle ve paragraflar arasında mantıklı ve doğal bir bağlantı kurma.....	2
ğ. Dilbilgisi bakımından doğru cümleler kurma.....	3
h. Paragrafı oluşturan cümleler arasında dilsel ve düşünsel bir bağlantı kurma.....	2
ı. Yazım (imlâ) kurallarına uygun yazma.....	3
i. Noktalama işaretlerini yerli yerinde kullanma.....	3
j. Yazıda dil ve anlatım yönünden bütünlük sağlama.....	2
k. Amaca uygun anlatım biçimiyle yazma.....	2

(Sever, 2004: 261-263).

EK G. Öğrenci Çalışmaları Örnekleri

Öğrencinin Kodu: E. R. Y

3. Etkinlik: Aşağıdaki karikatürün size duyumsattıklarını ilgili boşluğa yazınız. Yazmanın iç yapı ve dış yapı ilkelerine özen gösteriniz.

Her Taraf Gökdelen

Balcıoğlu, Semih. Öngören, Ferit. (1973). *50 yılın Türk Mizah ve Karikatürü*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları. (1. Baskı) Ferruh Doğan (s.114).

..... Yukarıdaki.. karikatürde.. ağaçları, dağların.. gün.. geçtikçe.. yok.. olduğunu,..
ağaçlar.. yeşil.. binoların,.. gökdelenlerin.. yapılmış olduğunu.. görüyoruz.. Artık...
olduğumuz.. 'havada'.. değişti... Ağaçları.. insanlara.. ciğerleridir.. fima.. biz...
binolar.. yoparak.. ciğerlerimizi.. parçalıyoruz.. Hastalıklar.. ortıyor.. Yapılan...
binolar.. yavaş yavaş... artık insanları.. yavaş yavaş.. görmez.. olduk.. Ashada.. biz.....
insanlar... dağları, ağaçları.. öldürüyoruz.. Buna.. dur.. diyebiliriz... Ağaçları.. kesmeye-
lim.. ciğerleri.. ciğerleri.. kaparmayalım.. Dağlara.. soral.. veremeyelim.. Dağlarda..
ağaçlarda.. bir.. canı.. olduğunu.. uyarı.. yapalım.. Biz.. nasıl.. bir.. insan.. soral..
verince.. insan.. canı.. acır.. Dağda.. öyle.. dağ.. bir.. büyük.. tehlikeye..
kalkarken.. ona.. soral.. vererek.. iyi.. bir.. davranış.. mı? Beace.. değil.....
Lutfen.. dağlara.. saygılı.. alalım.. Onu.. tam.. hakkına.. yak.....

Öğrencinin Kodu: İ. B. S

İleride Uzun Gaga'yı anlatan, bir öykü yazacaktım...

Hoşça kal, sevgili düş kurma ikizim. (Şifre sözcüğünü seçmeyi unutma.)

Sadako

Özdemir, Emin (2009: 55-62).

SORULAR-YANITLAR

S1: Metinde Çiçek Kız adıyla anılan kız çocuğunun gerçek adı nedir? Çiçek Kız adı ona neden verilmiştir? Siz Çiçek Kız'a bir ad verecek olsanız vereceğiniz ad ne olurdu? Neden? Açıklayınız.

Y1: Çiçek... hem gerçek adı... baba... Çiçek... kız... adı... ma...
...bittikilerle... çok ilgilenir. Bende bu ismi... koydum... Çiçek...
...bu isim çok... güzel...

S2: Çiçek Kız'ın başına hangi hastalık gelmiştir? Bunu anlayan ilk kişi kim olmuştur? Bu durumu nasıl anlamıştır? Açıklayınız.

Y2: Altın hastalığına... yedi... hastalığı... bunu... anlayan... ilk...
...kişi... Sadako... durumu... ya... hastalığı... ve... hastalığı...
...hastalığı... oldu...

S3: Sadako, Çiçek Kız'ın ölümünden sonra kendini nasıl hissetmiştir? Çiçek Kız'ın ölümünün ardından ne yapmıştır? Yaptığı bu davranış Çiçek Kız'ın ailesi ve arkadaşları tarafından nasıl karşılanmıştır? Açıklayınız.

Y3: Çok... üzgün... hastalığı... ve... onun... adına...
...kılar... yazdı... ve... para... hastalığı... ve... hastalığı...
...yapıldı... p... oldu...

S4: Çiçek Kız'ın ölümü karşısında arkadaşları neler yapmışlardır? Size yakın olan birini kaybettiğinizde onu anmak için neler yaparsınız? Sevdiğiniz birisi bu dünyadan ayrıldığında anıları sizce nasıl yaşatılabilir? Açıklayınız.

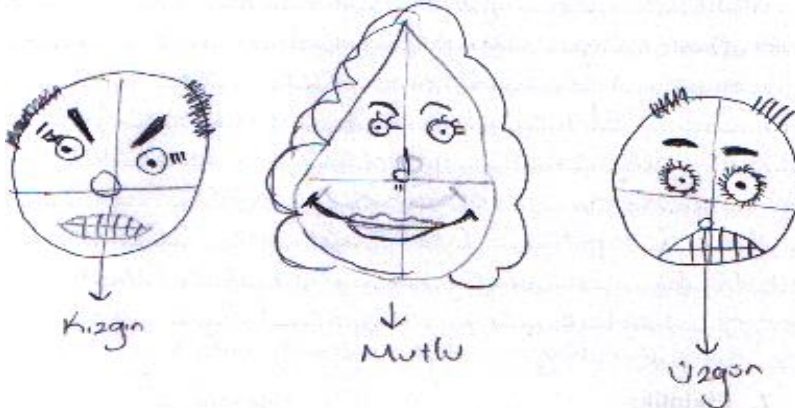
Y4: Dna... suatka... bir... kase... hastalığı... heke... birer...
...üde... yazıyor... Çiçek... hastalığı... bende... oynuyor... yapılıyor...
...Dünya... gününü... hastalığı... hastalığı... hastalığı...
...hastalığı... hastalığı...

S5: Metinde geçen anahtar sözcük ya da sözcükler sizce nelerdir? Yazınız.

Y5: Çiçek... kız... Sadako... hasta... gaga... adam... bantları...

Öğrencinin Kodu: G. Ö. D

Yukarıda verilen çizimlerin benzerlerini sen de yapabilirsin.

Öğrencinin Kodu: B. M. O

Mary Cassatt, mektup, 1891, Kongre Kütüphanesi, Washington DC (Her Güne Bir Sanat Etkinliği 2012).

Yüzyıllar önce insanlar birbirinden haber alabilmek için mektup yazarlardı. Mary Cassatt'ın yaptığı resimdeki bu kadın gibi Kadın mektubu postaya vermeden kapatıyor. Siz resimdeki kadın olursanız mektuba neler yazardınız? Kendinizi resimdeki kadının yerine koyarak bir mektup yazınız.

Sevgili Annem,

Senin bu mektubu getirenlerden yazıyorum. Burada işler iyice bozdu. Savaş her geçen gün daha da ilerliyor. Burada yiyeceğimiz ve

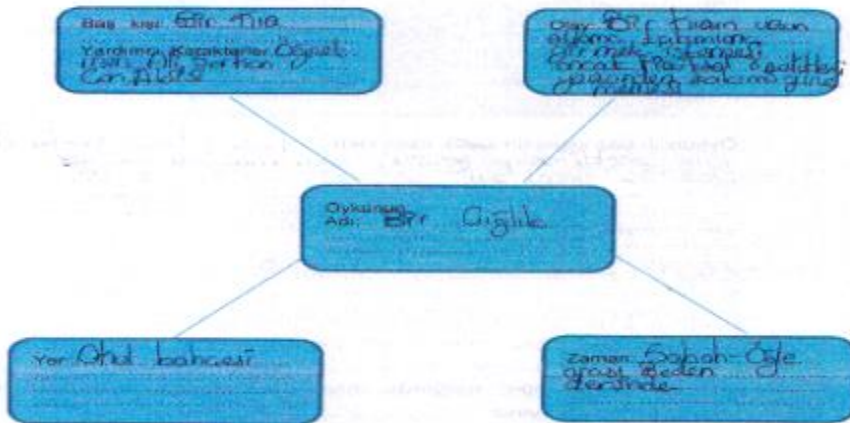
yiyeceğimize azaldı. Memnuniyet ve savaş toplarında bitmek üzere. Düşman ülkenin gereksinimi sarf ediyor. Burada esir kaldık. Artık nefes almaya bile korkuyoruz. Kışmaya çalışanları tek tek asıp öldürdüler. Burada kaçamıyoruz. Bizim durumumuz herkeşin göre işi suanda. Savaşlara zarar vermiyoruz. Ama ya diğer insanlar ne olacak? Onlara kelle gibi davranıyorlar. Yiyecek ve işecek az olduğu için onlara hiçbirsey vermiyorlar. Hiçbirsey elimden birsey gelse! Hiçbirsey yapamamak beni çok üzüyor. Ama sen böyle ki burada değilsin. Senin ölmeni hiç istemem. Orada güvende olman beni rahatsızlatıyor. Seni çok seviyorum. Kendine iyi bak!

Annem

Öğrencinin Kodu: D. K

Aşağıda verilen öykü çizelgesindeki boşlukları doldurunuz.

Öykü Çizelgesi:

Öğrencinin Kodu: E. R. Y

Dokshid GHODRATIPOUR (2008). Aydın Doğan Vakfı Uluslararası Karikatür Yarışması.
Iran Başarı Ödülü

HER YERDE MUTLU

Bildi size... yukarıdaki.. karikatürü.. anlatacağım... Yukarıdaki.. kariko-
törde... şunlar... anlatılmaktadır.. Bir.. çocuk... çok.. güzel.. bir.. hayal.....
Kucuyor... kendine... rahat.. bir.. karton.. da.. ve.. yıpranmamış.. bir.....
Karton.. da.. görüyor... Keşke... o.. karton.. a.. içinde.. kıyofetlerim.. temiz
bir.. şekilde... yat.. sam.. diy.. or.. ama.. aslında.. gördüğü.. bir.. rüya.....
Ama.. o.. çocuk.. yıpranmış.. karton.. da.. bile.. güler.. yüzle.. yatıyor.....

..... Sonuç.. olarak.. o.. çocuk.. her.. gittiği.. yerde.. mutlu.. Bazı.. insanlar
vardır... yeri.. kötü.. olsa.. bile.. mutlulardır.. Bazı.. insanlar.. vardır..
yattığı.. yerde.. kötüdür.. Yuzundende.. mutsuzluk.. akar.. Ama.. o.....
çocuk.. yarı.. kötü.. olsa.. bile.. mutlu.. olan.. çocuklardan.. birisidir.....

Öğrencinin Kodu: B. M. O

b) Yazık yerde büyük, eski bir ev düşünün. Bu evi güneşli bir günde gösteren bir resim yapın. Sonra aynı evin bir de şimşeklerin çaktığı, fırtınalı bir günde gösteren resmini yapın. Çok güzellikler duvarlarda yenikilanyor. Bu resim oldukça farklı oldu. Öyle değil mi?

(Suzuki ve Heimer, 1994: 80)

Öğrencinin Kodu: M. K

4. Etkinlik:

Yeni Bir Gün, Yeni Bir Nefes. (2005). Relaxation Music With Turkish Instruments Türk Enstrümanlarıyla Rahatlama Müziği 7 Umut (Hope) Klarne İstanbul: Akustik Müzik.

Dinlediğiniz müziğin size çağrıştırdığı doğayı resimleyiniz. Çizdiğiniz doğayı resminizden yola çıkarak kısaca anlatınız.

Her zaman doğaya
temin tutmalıyız...

EK H.
Deneysel Çalışmadan Fotoğraflar

EK İ.

Ön-Test, Son-Test Kompozisyon (Yazılı Anlatım) Becerisi Testi Örneği

Öğrencinin Kodu: E.R.Y

Ön Test Örneği

AD =

SOYAD =

Merhaba, benim adım Eda Rojda aslında bana Rojda derler. Soyadım Yüksel. Doğum yerim İstanbul. 2002 yılında doğdum. Ailemden bahsedersen annemin adı Elif. Babamın adı ise Hacı. Birde Deniz adında 3 yaşında bir kardeşim var. Annem ve Babam bakkalalık mesleği yapıyor. En hoşlandığım şeyler müzik dinlemek, farklı yerlere gidip gezmek ve kitap okumaktır. Beğendiğim sanatçılar var. Bunlar; Rihanna, Hadise, Selena Gomez. Sporculardan ise atletizimcilerden hoşlanıyorum. Şarkıcılardan Rihanna'ya çok beğeniyorum. Çünkü çok güzel parkeleleri var. Sporculardan atletizimcileri çok beğeniyorum. Çünkü ben de hakei olarak büyüyünce atletizimci olmak istiyorum. Genelde Kanal D ve Disney Channel'i izliyorum. Çünkü oradaki programlar çok eğlenceli ve güzel. Ben bugüne kadar baya kitap okumuşumdur. Beni kitaplardan en çok etkileyen Sefiller oldu. Çünkü çok üzücü hikoyeler geçiyordu içinde. Bunun dışında sınıfta çalışkan bir öğrenciyimdir. Benim kendim hakkımda söyleyeceklerim bu kadar. İşte ben buyum. Sizce hayatım nasıl?

Öğrencinin Kodu: E.R.Y

Son-Test Örneği

Tarih= 26.05.2014**BU BENİM HAYATIM**

Merhaba! Benim adım Eda Rejda. Ben 11/06/2002 tarihinde İstanbul'da doğdum. Size biraz da ailemi anlatmak istiyorum. Annemin adı Elif. Annem 45 yaşında. Babamın adı Hacı. O da 48 yaşında. Bir kardeşim var. Onun adı Deniz. Annem ve babam bir bakkal işletiyorlar. Kardeşim benden 2 yaş küçük yani 10 yaşında.

Ben en çok kitap okumaktan, müzik dinlemekten, farklı yerleri görmekten hoşlanırım. Beğendiğim sanatçı ve sporcular var. En çok beğendiğim sanatçı Uivaldi. Uivaldi'yi seviyorum. Çünkü onun müziğini dinlemekten hoşlanıyorum. Sporculardan da atletleri ve yüzücüleri seviyorum. Çünkü bu tür sporcular çok hızlı ve azimliler. Televizyon programlarından en çok bilgi yarışmalarını ve filmleri seviyorum. Çünkü bilgi yarışmalarında kendini yarıştırdığı gibi hissediyorum. Bugüne kadar çok kitap okudum. Sayısını arımsamıyorum. Ama bu yıl otuz veya otuz iki tane kitap okunmuşumdur.

Son-Test Örneği Devamı

Ad =
Soyad =
Sınıf =
No =

26.05.2014

Beni en çok etkileyen "Gocuk Kalbi" adlı kitap oldu. Çünkü kitabın konusu çok güzeldi. Bu kitabı yazdığı için Esmando da Amicis'e çok teşekkür ederim.

Bu benim hikayemdi. Size kendimi tanıttım. Sunu okuyarak, beni daha çok tanıyabilirsiniz. Hayatımın bu kısmını öğrenmişsiniz.

EK J.
Uzman Görüşü Çizelgesi Örneği

EK J. 1.
Eğitim Durumlarında Kullanılan Sanatsal Nitelikli Resimlerin Belirlenmesine
Yönelik Uzman Görüşü Çizelgesi Örneği

AÇIKLAMA

Sayın Uzman,

Bu çizelgenin amacı, eğitim durumlarında kullanılan görsel metinlerin (resim ve karikatür) ortaokul 2. sınıf öğrencilerine uygunluğunu belirlemektir. Sizlerin görüş ve önerileri doğrultusunda belirlenen görsel metinlere göre geliştirilecek olan eğitim durumları, “Çok Uyaranlı Eğitim Ortamlarının Öğrencilerin Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerilerine Etkisi” başlıklı deneysel bir araştırmada kullanılacaktır.

Eğitim durumlarında yer alan görsel metinlerin (resim ve karikatür) izleklerle (temalarla) uyumunu ve ortaokul ikinci sınıf (altıncı sınıf) öğrencisinin anlam evrenine uygunluğunu ayraç içerisine (X) işareti koyarak puanlayınız. Puanlama birden beşe doğru artmaktadır. Uygun olmayan görsel metinler varsa yerine önerilerinizi yazınız. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

(Görsel metinler ve eğitim durumları CD biçiminde alan uzmanına sunulmuştur.)

Hatice Turhan
Ankara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Doktora Öğrencisi

Alan Uzmanının,

Adı Soyadı:

En Son Mezun Olduğu Eğitim Kurumu:

Görev Yaptığı Eğitim Kurumu:

Mesleğindeki Görev Süresi:

1. “Home Sweet Home” tablosu, ressam: Dianne Dengel.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

2. “Mona Lisa” tablosu (La Gioconda), ressam: Leonardo Da Vinci.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

3. “Santa Claus” tablosu, ressam: Picasso.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

4. “Yas Tutan Yaşlı Adam” tablosu, ressam: Van Gogh.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

5. “Madame Cézanne’ın Koltukta Portresi”, ressam: Cézanne.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

6. “Çılgılık” tablosu, ressam: Edvard Munch.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

7. Dokshid Ghodratipour karikatürü (2008). Aydın Doğan Vakfı Uluslararası Karikatür Yarışması. İran Başarı Ödülü.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

8. Oğuz Gürel karikatürü.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

9. Penguen Çocuk karikatürü.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

10. “Yumuşak Saatler ya da Eriyen Zaman” tablosu, ressam: Salvador Dali.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

11. “Mektup” resmi, ressam: Mary Cassatt.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

12. Behiç Ak karikatürü 1.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

13. Behiç Ak karikatürü 2.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

14. “Oyun Oynayan Çocuklar” tablosu, ressam: Pieter Bruegel.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

15. Doğan Kardeş Çocuk Dergisi karikatürü (1965).

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

16. “Vincent Van Gogh Yıldızların Aydınlatığı Gece (Serviler ve Köy)” tablosu, ressam: Van Gogh.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

17. “Vincent’in Arles’deki Yatak Odası” tablosu, ressam: Vincent Van Gogh.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

18. “Pine Tree” tablosu, ressam: Giovanni Segantini.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

19. Ferruh Doğan karikatürü.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

20. İsmail Biret karikatürü.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

21. “The Poplars At Saint Rêmy” tablosu, ressam: Vincent Van Gogh.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

22. Nizamettin Mollasalihoğlu karikatürü.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

23. Birol Çün karikatürü.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

24. “Pazar Gezintisi” tablosu, ressam: Carl Spitzweg.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

25. “Flaman Deyimleri” tablosu, ressam: Pieter Bruegel.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

26. Turhan Selçuk karikatürü.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

27. “Guernica” tablosu, ressam: Picasso.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

EK J. 2.
Eğitim Durumlarında Kullanılan Sanatsal Nitelikli M¼ziklerin Belirlenmesine
Yönelik Uzman Görüşü Çizelgesi Örneği

AÇIKLAMA

Sayın Uzman,

Bu çizelgenin amacı, eğitim durumlarında kullanılan işitsel metinlerin (klasik müzik, sesler) ortaokul 2. sınıf öğrencilerine uygunluğunu belirlemektir. Sizlerin görüş ve önerileri doğrultusunda belirlenen işitsel metinlere göre geliştirilecek olan eğitim durumları, “Çok Uyaranlı Eğitim Ortamlarının Öğrencilerin Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerilerine Etkisi” başlıklı deneysel bir araştırmada kullanılacaktır.

Eğitim durumlarında yer alan müziklerin izleklerle (temalarla) uyumunu ve ortaokul ikinci sınıf (altıncı sınıf) öğrencisinin anlam evrenine uygunluğunu araç içerisine (X) işareti koyarak puanlayınız. Puanlama birden beşe doğru artmaktadır. Uygun olmayan müzikler varsa yerine önerilerinizi yazınız. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

(İşitsel metinler ve eğitim durumları CD biçiminde alan uzmanına sunulmuştur.)

Hatice Turhan
Ankara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Doktora Öğrencisi

Alan Uzmanının,

Adı Soyadı:

En Son Mezun Olduğu Eğitim Kurumu:

Görev Yaptığı Eğitim Kurumu:

Mesleğindeki Görev Süresi:

1. Huáscar Barradas. (2002). Por el Camino Pela'o Con Palarillo. Masters of The Flute.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

2. Çanakkale Türküsü.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

3. Nigel Kennedy. (1989). Vivaldi The Four Seasons. English Chamber Orchestra.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

4. Mozart Türk Marşı.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

5. Oktay Dalaysel, Sanem Berkalp. (1996). Fredrick Chopin- Mazurka. Classical Violin Pieces.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

6. T.C. Kültür Bakanlığı Devlet Çocuk Korosu. (1995). Akdeniz Kıyılarında.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

7. The Good The Bad And The Ugly - İyi Kötü Çirkin.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

8. Yeni Bir Gün, Yeni Bir Nefes. (2005). Relaxation Music With Turkish Instruments Türk Enstrümanlarıyla Rahatlama Müziği 7 Umut (Hope) Klarnet.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

EK J. 3.
Eğitim Durumlarında Kullanılan Sanatsal Nitelikli Kısa Filmlerin Belirlenmesine
Yönelik Uzman Görüşü Çizelgesi Örneği

AÇIKLAMA

Sayın Uzman,

Bu çizelgenin amacı, eğitim durumlarında kullanılan görsel metinlerin (kısa film) ortaokul 2. sınıf öğrencilerine uygunluğunu belirlemektir. Sizlerin görüş ve önerileri doğrultusunda belirlenen görsel metinlere göre geliştirilecek olan eğitim durumları, “Çok Uyaranlı Eğitim Ortamlarının Öğrencilerin Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerilerine Etkisi” başlıklı deneysel bir araştırmada kullanılacaktır.

Eğitim durumlarında yer alan kısa filmlerin izleklerle (temalarla) uyumunu ve ortaokul ikinci sınıf (altıncı sınıf) öğrencisinin anlam evrenine uygunluğunu ayrıç içerisinde (X) işareti koyarak puanlayınız. Puanlama birden beşe doğru artmaktadır. Uygun olmayan kısa filmler varsa yerine önerilerinizi yazınız. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

(Kısa filmler ve eğitim durumları CD biçiminde alan uzmanına sunulmuştur.)

Hatice Turhan
Ankara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Doktora Öğrencisi

Alan Uzmanının,

Adı Soyadı:

En Son Mezun Olduğu Eğitim Kurumu:

Görev Yaptığı Eğitim Kurumu:

Mesleğindeki Görev Süresi:

1. Guernica üç boyutlu filmi.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

2. La Luna kısa film.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

3. Lightheaded kısa film.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

4. Marin kısa film.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

5. Oktapodi kısa film.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

6. The Maker kısa film.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

7. Take Me Home kısa film.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

8. Rain Town kısa film.

1() 2() 3() 4() 5()

Önerilerim:.....

EK J. 4.
Eğitim Durumlarının Yapılandırılmasına İlişkin Deneyimli Türkçe Öğretmeni
Uzman Görüşü Çizelgesi Örneği

AÇIKLAMA

Sayın Uzman,

Bu çizelgenin amacı, araştırmacı tarafından yapılandırılmış eğitim durumlarının ve eğitim durumlarına ilişkin amaçların, kazanımların ortaokul 2. sınıf öğrencilerine uygunluğunu belirlemektir. Sizlerin görüş ve önerileri doğrultusunda geliştirilecek olan eğitim durumları, amaç ve kazanımlar “Çok Uyaranlı Eğitim Ortamlarının Öğrencilerin Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerilerine Etkisi” başlıklı deneysel bir araştırmada kullanılacaktır.

Bu çizelge, on maddeden oluşmaktadır. Sunulan her soru örneğine ilişkin görüşünüzü yansıtmanız istenmektedir. Lütfen, size sunulan her maddeye ilişkin görüşünüzü “evet”, “kısmen” ve “hayır” seçeneklerinden birinin altındaki ayraç içine (X) işareti yazarak belirtiniz.

Araştırmaya yapacağınız katkılardan dolayı teşekkür ederim.

Hatice Turhan
Ankara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Doktora Öğrencisi

Alan Uzmanının, Adı Soyadı:

En Son Mezun Olduğu Eğitim Kurumu:

Görev Yaptığı Eğitim Kurumu:

Mesleğindeki Görev Süresi:

1. Eğitim durumlarına ilişkin belirtilen kazanımlar ilgili eğitim durumlarına uygun mudur?

Evet Kısmen Hayır
() () ()

2. Eğitim durumlarında yer alan dilsel metinler izleklere uygun mudur?

Evet Kısmen Hayır
() () ()

3. Eğitim durumlarında yer alan etkinlikler izleklere uygun mudur?

Evet Kısmen Hayır
() () ()

4. Dilsel metinlerle birlikte kullanılan işitsel ve görsel metinler birbiriyle uyumlu mudur?

Evet Kısmen Hayır
() () ()

5. Etkinliklerde kullanılan dilsel, işitsel ve görsel metinler etkinliklerle uyumlu mudur?

Evet Kısmen Hayır
() () ()

6. Dilsel metinler uygun uzunlukta mıdır?

Evet Kısmen Hayır
() () ()

7. Eğitim durumlarında yer alan etkinlikler sayıca yeterli midir?

Evet Kısmen Hayır
() () ()

8. Eğitim durumlarında yer alan etkinlikler amaçlara uygun biçimde yapılandırılmış mıdır?

Evet Kısım Hayır
() () ()

9. Eğitim durumlarında yer alan dilsel metinler çocuğun diline uygun mudur?

Evet Kısım Hayır
() () ()

10. Eğitim durumlarında yer alan dilsel metinlere ilişkin yapılandırılan sorular, öğrencilerin dilsel metinleri anlamlandırma sürecine katkı sağlamakta mıdır?

Evet Kısım Hayır
() () ()

*EK J. 5.
Eğitim Durumlarının Yapılandırılmasına İlişkin Ölçme ve Değerlendirme Uzman
Görüşü Çizelgesi Örneği*

AÇIKLAMA

Sayın Uzman,

Bu çizelgenin amacı, araştırmacı tarafından yapılandırılmış eğitim durumlarının ve eğitim durumlarına ilişkin amaçların, kazanımların ortaokul 2. sınıf öğrencilerine uygunluğunu belirlemektir. Sizlerin görüş ve önerileri doğrultusunda geliştirilecek olan eğitim durumları, amaç ve kazanımlar “Çok Uyaranlı Eğitim Ortamlarının Öğrencilerin Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerilerine Etkisi” başlıklı deneysel bir araştırmada kullanılacaktır.

Bu çizelge, on bir maddeden oluşmaktadır. Sunulan her soru örneğine ilişkin görüşünüzü yansıtmamız istenmektedir. Lütfen, size sunulan her maddeye ilişkin görüşünüzü “evet”, “kısmen” ve “hayır” seçeneklerinden birinin altındaki ayraç içine (X) işareti yazarak belirtiniz.

Araştırmaya yapacağınız katkılardan dolayı teşekkür ederim.

Hatice Turhan
Ankara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Doktora Öğrencisi

9. Eğitim durumlarının sonunda yer alan değerlendirme soruları, eğitim durumlarının değerlendirilmesi açısından uygun mudur?

Evet Kısım Hayır
() () ()

10. Eğitim durumlarında kullanılan dilsel metinlere ilişkin yapılandırılan sorular, öğrencilerin anlamlandırma sürecine katkı sağlamakta mıdır?

Evet Kısım Hayır
() () ()

11. Eğitim durumlarının sonunda yer alan değerlendirme sorularının türleri nicelik açısından yeterli midir?

Evet Kısım Hayır
() () ()

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı: Hatice Turhan

Doğum Tarihi: 18.06.1986

İletişim Bilgileri: Rasimpaşa Mahallesi Uzun Hafız Sokak Erin Apartmanı No: 65/5

Kadıköy/İstanbul Telefon: 05434786244

E-Posta Adresi: haticeeturhan@gmail.com

Öğrenim Durumu:

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Türkçe Öğretmenliği	Muğla Üniversitesi Eğitim Fakültesi	2004-2008
Yüksek Lisans	Türkçe Eğitimi	Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi	2008-2010
Doktora	Türkçe Eğitimi	Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi	2011-

İş Deneyimi:

Unvan	Görev Yeri	Yıl
Türkçe Öğretmeni	İstanbul Bayrampaşa Cevatpaşa İlköğretim Okulu	2008-2009
Türkçe Öğretmeni	İstanbul Ümraniye 30 Ağustos İlköğretim Okulu	2009-2014
Türkçe Öğretmeni	İstanbul Ümraniye Nihat Sami Banarlı Ortaokulu	2014-2014
Türkçe Öğretmeni	İstanbul Özel Sahakyan Nunyan Ermeni Ortaokulu (MEB Azınlık Okulu Görevlendirmesi İstanbul Merkez Kadro)	2014-

Yayımlarım:

Turhan, H., Şen, E., Akpınar, M. (2015, Ekim). *İkidilli Eğitim Veren Azınlık Okullarında Öğrenim Gören Ermeni Öğrencilerin Türkçe Yazılı Anlatım Becerilerinin Değerlendirilmesi (Sahakyan Nunyan Ermeni Ortaokulu Örneği)*. 8. Uluslararası Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayı'nda sunulan bildiri. İstanbul Üniversitesi, İstanbul. Özet metni yayınlanmıştır.

Şen, E., Turhan, H., Akpınar, M. (2015, Ekim). *Ortaokul 5. Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Çalışmalarında Simgesel Dilden Yararlanma Durumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. 8. Uluslararası Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayı'nda sunulan bildiri. İstanbul Üniversitesi, İstanbul. Özet metni yayınlanmıştır.

Erhan, Ş., Turhan, H., Akpınar, M. (2015). Görsel Okuma Becerilerinin Geliştirilmesinde Bir Uyarıcı Olarak Okul Öncesi Çocuk Kitapları. Volkan Çoşkun, Nilgün Açık Önkaş, Nigar İpek Eğilmez, Hatice Fırat, Özden Fidan, Didem Çetin, Sibel Turhan Tuna, Mustafa Sargın, Gülce Özkaya, Zeynep Ezgi Erdemir, Gülan Özşavlı, Handan Çelik (Ed.), *7. Uluslararası Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayı Türkçenin Eğitimi-Öğretimine Yönelik Çalışmalar* (s.167-174). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.

Turhan, H., Çer, E. (2014, Nisan). *Çocuk Edebiyatı Yapıtlarının Sözvarlığının ve Sıklık Dağılımının İncelenmesinde Cibakaya Dizin Programının Kullanılması Balina ile Mandalina Örneği*. I St Eurasian Educational Research Congress I. Avrasya Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde sunulan bildiri. İstanbul Üniversitesi, İstanbul. Özet metni yayınlanmıştır.

Çer, E., Turhan, H. (2014, Haziran). *Türkçenin Sözvarlığını Yansıtan Atasözleri ve Deyimlerde Toplumsal Cinsiyet Anlayışı Üzerine Bir İnceleme*. 7. Uluslararası Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayı'nda sunulan bildiri. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla. Özet metni yayınlanmıştır.

Turhan, H., Başoğul, D. A. (2013). Orhan Kemal'in Avare Yıllar Adlı Romanı Üzerine Bir İnceleme. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(4), 38-50.

Şen, E., Turhan, H. (2013). Ortaokul Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarında Yer Alan Günlük Yaşama İlişkin Etkinlikler Üzerine Bir İnceleme. *International Journal of Language Academy*, 1(1), 55-70.

Turhan, H., Şen, E., Akpınar, M. (2013). Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Çatışmaların Yapılandırılması Christine Nöstlinger'in Kim Takar Salatalık Kral'ı Adlı Yapıtı Üzerine Bir İnceleme. Kamil İşeri, Gökhan Çetinkaya, Tuğba Çelik, Sercan Demirgüneş, Tuğçe Daşöz, Yusuf Gençer (Ed.), *6. Uluslararası Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayı Türkçe Öğretiminde Kuramsal ve Uygulamalı Çalışmalar* (s.677-688). Niğde Üniversitesi.

Akpınar, M., Turhan, H. (2012, Eylül). *Yazınsal Nitelikli Çocuk Kitaplarında Görsel ve Dilsel Metnin Uyumunun Sanatsal Okuryazarlık Bağlamında Değerlendirilmesi*. 21. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sunulan bildiri. Marmara Üniversitesi, İstanbul. Özet metni yayınlanmıştır.

